

בין מקרא למשנה • סדרת ספרים

ספריית דוד וימימה יסלזון

סמל הסדרה: נר שמן מטיפוס בית־נטיף מהמאות השלישית–הרביעית לסה״נ
על הדיסקוס: מנורה, מחתה ושופר
מאוסף ד״ר דוד וימימה יסלזון

תוכן העניינים

ט	מבוא
יא	קיצורים ביבליוגרפיים
יח	סימני ההתקנה
1	ברכות וקללות
9	ברכות וקללות ב-ג
10	ברכות לימי החודש הראשון
20	ברכות למיטהר
33	ברכות למשפחה
36	ברכי נפשי
45	דברי הודות על חסדי האל
48	דברי המאורות
62	דברי יהושע א
69	דברי יהושע ב
74	דברי יהושע ג
77	דברי יוסף ומשה
84	דברי יחזקאל
91	דברי יחזקאל ב
94	דברי ירמיהו
104	דברי משה
107	דברי משכיל לבני שחר
110	חוכמת גבורות האל
113	חוכמת המלך שלמה
127	חוכמת המלך שלמה ב
129	חוכמת הרזים
144	חוכמת הרזים ב
146	חוכמת רז נהיה
185	חוכמת רז נהיה ב
187	חוכמת תום דרך
190	ירושלים ומצרים

192	מדרש משפטים
197	מחלוקות
202	מצוות שבת
204	מקצת מעשי התורה
212	משפטי טהרה
216	סיפורי תורה (מעין יובלים) א
219	סיפורי תורה (מעין יובלים) ב
221	סיפורי תורה (מעין יובלים) ג
222	ספר בן סירא
223	ספר היובלים
243	ספר טוביה
247	ספר נפתלי
248	עתידות (לפי סדר היובלים)
250	פטר בראשית א
255	פטר בראשית ב
256	פטר בראשית ג
257	פטר בראשית ד
258	פטר הושע א
260	פטר הושע ב
262	פטר ישעיהו א
265	פטר ישעיהו ב
267	פטר ישעיהו ג
273	פטר ישעיהו ד
274	פטר ישעיהו ה
276	פטר מיכה
278	פטר מעשי מלכיצדק
281	פטר נחום
287	פטר על אחרית הימים א
291	פטר על אחרית הימים ב
295	פטר על אחרית הימים ג
296	פטר על הקיצים א

298	פשר על הקיצים ב
299	פשר צפניה א+ב
300	פשר תהלים
305	פשר תהלים ב
306	פשר תהלים ג
307	קינה על העם וגדוליו
308	קינות
311	שאלה באל
316	שיר למשכיל לבהל רוחות
330	שירי אישים מקראיים א
333	שירי אישים מקראיים ב
344	שירי לחש
347	שירי מגילות תהלים
358	שירי עולת השבת
385	תפילות לחגים
399	מפתח קטעים

מבוא

הכרך הזה הוא השני בסדרת שלושת הכרכים של מהדורתי לחיבורים העבריים מקומראן שמימי הבית השני (ראו פרטים בכרך א, עמ' יז-כ). כלולים בו קטעי המגילות של החיבורים ששרד מהם טקסט לא מועט ובכללם כל החיבורים הקטועים ששרדו ביותר מעותק אחד. החיבורים כונו בשמות עבריים וסודרו כאן בסדר האל"ף-בי"ת. מקצת השמות פותחים במילה המתאימה לציון הסוגה כדי שהחיבורים השייכים לסוגה אחת יהיו סמוכים זה לזה. ואלה הציונים: ברכות, דברי, חוכמת, מצוות, ספר, פשר, שירי.

בפרסום הראשון של קטעי המגילות שויכו הקטעים לכתבי יד (מגילות קטועות), והקטעים של כל מגילה פורסמו בנפרד לפי סדרם המשוער. המהדירים הראשונים צירפו קטעים שניתקו זה מזה ושילבו קטעים השייכים לאותו טור. לאחר הפרסום הראשון הוצעו בספרות המחקר תיקונים ושיפורים הן בעניין השיוך לכתבי יד, הן בעניין צירוף קטעים או שילוב קטעים, הן בעניין סדר הקטעים. הטקסטים שבכרך הזה מבוססים על המהדורות ועל השיפורים שהוצעו בספרות המחקר, ונוספו כאן הצעות רבות לשיפורים. מקצת השיפורים מבוססים על התצלומים החדשים שצולמו במעבדת רשות העתיקות בטכנולוגיה מתקדמת ופורסמו באתר deadseascrolls.org.il

במהדורה זו שולבו זה בזה לא רק קטעים של כל כתב יד לעצמו אלא גם קטעים מכל העותקים של אותו חיבור, וזאת כדי להעמיד טקסט משולב שמובאות בו כל העובדות הטקסטואליות בלי כפילויות (כמפורט במבוא לכרך א, עמ' טז-יז). קטעים שלא נכללו בטקסט המשולב הובאו בנפרד בסדר כתבי היד, וקטעים ששיוכם לחיבור מסופק הובאו בסוף החיבור בסדר כתבי היד. הטקסטים המשולבים בעלי ההקשר המורחב מאפשרים לשפר את הקריאה ואת השלמת החסרים, והטקסט של הקטעים הבודדים הסתומים מקבל משמעות משילוב הקטעים זה בזה. העובדה שבטקסט המשולב אין כפילויות ושהקטעים ששיוכם מסופק נפרדים מן הטקסט המשולב מקלה את ההבחנה במבנה החיבורים מרובי העותקים, מבנה שאינו ניכר מיד בפרסומים שמביאים כל עותק לעצמו (ראו למשל דברי ירמיהו, דברי יחזקאל, דברי יוסף ומשה, חוכמת המלך שלמה, חוכמת רז נהיה, מגילת ההודיות, מגילת המלחמה ומגילת המקדש).

במבוא לכרך א כתבתי דברים בזכות הניסיון להרבות בצירוף קטעים, בשילוב קטעים ובשחזורים. בעבודתי על הקטעים שבכרך הזה התברר לי שמספר הצירופים והשילובים החדשים שבמהדורה גדול מששיערת וברור לי שאפשר להוסיף עליהם.

ההערות לטקסט שבכרך הזה מרובות מן ההערות לטקסט שבכרך הראשון, שכן לרוב הטקסטים הקטועים אין מהדורות מפורשות איכותיות כמו המהדורות המפורשות של המגילות הגדולות. משום כך הבאתי כאן יותר הפניות למקורות או לספרות המחקר ופירושים למילים הטעונות פירוש אבל לא חרגתי מענייני טקסט ולשון. גם במבואות הקצרים שבראש כל חיבור הבאתי בעיקר מחקרים הקשורים בטקסט ובלשונו, ואין בהם אלא מעט שבמעט מן המחקרים החשובים שנכתבו על כל אחד מן החיבורים בתחומים שאיני בן בית בהם. מי שמעוניין בספרות הענפה שנכתבה על החיבורים האלה יפנה לביבליוגרפיה הממוינת של מפעל אוריון שבאוניברסיטה העברית. העותקים של כתבי היד מן המערה הרביעית הובאו בציונים "עותק א" "עותק ב" וכו', ובסופי המבואות של כל חיבור וחיבור צוין לאיזה כתב יד מקומראן מכוון כל עותק.

כמה מלומדים תרמו תרומה חשובה לכרך הזה, וראש לכולם ידידי פרופסור מנחם קיסטר שלא חסך מזמנו היקר וסייע בעצה ודעת. ד"ר אלכסיי יודיצקי וחנן אריאל שהסתייעו בטקסטים שבמהדורה לצורך הכנת המאגרים למילון ההיסטורי ללשון העברית בדקו את הקריאות בתצלומי כתבי היד והציעו תיקוני קריאה חשובים. תרומתם העיקרית צוינה בהערות. אני מודה לאקדמיה ללשון העברית על שיתוף הפעולה,

חיבורים עבריים מקומראן

ולראש מדור הספרות העתיקה במילון ההיסטורי, ד"ר בנימין אליצור שהגיה את הספר ולאחותי ד"ר לאה צבעוני שהגיה את המבואות. במהלך עבודתי התארחתי כמה חודשים בגטינגן והסתייעתי במאגר של מפעל המילון ללשון המגילות שבראשות פרופסור ריינהרט קראץ ובחסות האקדמיה למדעים של גטינגן. אני מודה לפרופסור קראץ ולחבריו על הסיוע ועל האירוח הלבבי. אני חוזר ומודה לדוד וימימה יסלזון על הסיוע החומרי, להנהלת יד יצחק בן צבי ובמיוחד לבנימין זאב וכסלר על עזרתם ויחסם החם, ולפרופסור דניאל סיון שהכין את הספר לדפוס.

הכנת המהדורה הזאת נמשכה זמן רב, ומשאזל המימון נחלץ ד"ר וסטון פילדס לסייע לי באמצעות הקרן שייסד לתמיכה במחקר מגילות מדבר יהודה. מהיכרותי אותו למדתי מה פירוש לתת מכל הלב.

קיצורים ביבליוגרפיים

- אלכסנדר וורמש, עותקי סרך היחד ממערה 4, תגליות כו; מגילת המלחמה ב, תגליות
לו, עמ' 245-228 א"ו
- אשל וירדני, מזמורי מגילות תהלים, תגליות יא, עמ' 425-403 א"י
- J. F. Elwolde, "RWQMH in the Damascus Document and Ps 139:15", in: *Diggers at the
Well* (edited by T. Muraoka and J. F. Elwolde), Leiden 2000, pp. 65-83 אלוולד
- J. M. Baumgarten, "Corrigenda to the 4Q MSS of the Damascus Document", *RQ* 19 באומגרטן
(1999), pp. 217-225
- J. Baumgarten, "The 'Sons of Dawn' in CDC 13, 14-15 and the Ban on Commerce
among the Essenes", *IEJ* 33 (1983), pp. 81-85 באומגרטן, בני השחר
- M. Burrows, *The Dead Sea Scrolls of St. Mark's Monastery II: Plates and
Transcriptions of the Manual of Discipline*, New Haven 1951 בורוז
- M. Baillet, *Qumran Grotte 4 III (= DJD VII)*, Oxford 1982 באייה
- ברוק על פי מיליק, פשר בראשית, תגליות כב, עמ' 239-185 ב"מ
- מ' בר-אשר, "על כמה כתיבים במגילות קומראן ופשרם", מגילות ג (תשס"ה), עמ'
176-165 בר-אשר, כתיבים
- W. H. Brownlee, *The Midrash Peshet of Habakkuk*, Ann Arbor 1979 בראונלי
- G. J. Brooke and J. M. Robinson, "A Further Fragment of 1QSb: The Schøyen
Collection MS 1909", *JJS* 46 (1995), pp. 120-133 ברוק ורובינון
- M. Bernstein, Review on DJD 13, *DSD* 4 (1997), pp. 102-111 ברנשטיין
- M. Bernstein, "Walking in the Festivals of the Gentiles: 4QpHosea^a 2:15-17 and
Jubilees 6:34-38", *JSP* 9 (1991), pp. 21-34 ברנשטיין, מנהג
- D. Barthélemy, "Règle de la Congrégation", *Qumran Cave 1 (= DJD I)*, Oxford 1955,
pp. 108-118 ברתלמי
- גרסייה מרטינו, ון דר וודה וטיכלאר, תגליות כג גו"ט
- ליאורה גולדמן, "מקרא ופרשנות פשר במגילת ברית דמשק", עבודת דוקטור, אוניברסיטת
חיפה 2007. גולדמן
- F. García Martínez and E. J. C. Tigchelaar, *The Dead Sea Scrolls: Study Edition*, Leiden
2000 (paperback edition) ג"ט
- L. Ginzberg, *An Unknown Jewish Sect*, New York 1976 גינצבורג
- J. C. Greenfield and E. Qimron, "The Genesis Apocryphon Col. XII", *Abr-Nahrain
Supplement* 3 (1992), pp. 74-75 גרינפלד וקימרון
- D. Dimant, "An Apocryphon of Jeremiah from Cave 4", *New Qumran Texts and Studies*
(= STDJ 15), Leiden 1994, pp. 11-30 דימנט, אפוקריפון
- D. Dimant, "A Synoptic Comparison of Parallel Sections in 4Q427 7, 4Q491 11 and
4Q471B", *JQR* 85 (1994), pp. 157-161 דימנט, הקבלה
- D. Dimant, "On Righteous and Sinners: 4Q181 Reconsidered", *Manières de penser dans
l'Antiquité méditerranéenne et orientale: Mélanges offerts à Francis Schmidt par ses
élèves, ses collègues et ses amis*, édité par Christophe Batsch et Mădălina
Vârtejanu-Joubert, Leiden 2009, pp. 61-85 דימנט, צדיקים

- A. Dupont-Sommer, *Le livre des hymnes découvert près de la Mer Morte (1QH): traduction intégrale avec introduction et notes* (Sem 7), Paris 1957 דיפון-סומר
- M. Delcor, *Les Hymnes de Qumran (Hodayot)*, Paris 1962 דלקור
- S. Holm-Nielsen, *Hodayot: Psalms from Qumran*, Aarhus 1960 הולם-נילסן
- M. P. Horgan, *Pesharim: Qumran Interpretations of Biblical Books*, Washington, DC הורגן
 (הורגן פירסמה את הפשרים גם במהדורת צירלסוורת כרך 2b, עמ' 1-201)
- V. A. Hurowitz, "RWQMH in the Damascus Document 4QD^c (4Q270) 7 i 14", *DSD* 9 הורוביץ
 (2002), pp. 34-37
- Ch. Hempel, "The Text of 4QD^a (4Q266) 2 ii 3", *RQ* 18 (1977), pp. 299-301 המפל
- M. O. Wise, "The Temple Scroll: Its Composition, Date Purpose and Provenance" (Ph.D ויז
 diss. University of Chicago 1988)
- M. O. Wise, "A New Manuscript Join in the 'Festival of Wood Offering' (Temple Scroll ויז, עצים
 XXIII)", *JNES* 47 (1988), pp. 113-121
- ר' ויס, מחקרי מקרא: בחינות נוסח ולשון, ירושלים תשמ"א ויס
- B. Z. Wacholder, *The New Damascus Document: The Midrash on the Eschatological וכולדר
 Torah of the Dead Sea Scrolls: Reconstruction, Translation and Commentary*, Leiden -
 Boston 2007
- ונדרקם ומיליק, יובלים ומעין יובלים, תגליות יג, עמ' 1-185 ו"מ
- J. van der Ploeg, *Le Rouleau de la Guerre* (= STDJ II), Leiden 1959 ון דר פלוג
- P. Wernberg-Møller, *The Manual of Discipline* (= STDJ I), Leiden 1957 ורנברג-מולר
- P. Wernberg-Møller, "Some Passages in the 'Zadokite' Fragments and Their Parallels in ורנברג-מולר, CD
 the Manual of Discipline", *JSS* 1 (1956), pp. 110-128
- Sapiential Perspectives: Wisdom Literature in Light of the Dead Sea Scrolls: חוכמה
 Proceedings of the Sixth International Symposium of the Orion Center for the Study of
 the Dead Sea Scrolls and Associated Literature, 20-22 May, 2001* (edited by J. Collinse,
 G. Sterling and R. Clements), Leiden 2004
- E. J. C. Tigchelaar, *To Increase Learning for the Understanding Ones: Reading and טיכלאר
 Reconstructing the Fragmentary Early Jewish Sapiential Text 4QInstruction*, Leiden
 2001
- E. J. C. Tigchelaar, "A Cave 4 Fragment of Divre Mosheh (4QDM) and the Text of דברי משה, טיכלאר
 1Q22 1:7-10 and Jubilees 1:9, 14", *DSD* 12 (2005), pp. 303-312
- E. J. C. Tigchelaar, "More Identifications of Scraps and Overlaps", *RQ* 19 (1999), pp. טיכלאר, זיהויים
 61-68
- E. J. C. Tigchelaar, "A Newly Identified 11Q^{Serekh} ha-Yahad Fragment (11Q29)?", in: טיכלאר, קטע
 L. Schiffman, E. Tov and I. VanderKam (eds.), *The Dead Sea Scrolls: Fifty Years after
 Their Discovery 1947-1999*, Jerusalem 2000, pp. 285-292
- E. J. C. Tigchelaar, "On the Unidentified Fragments of DJD XXXIII and PAM 43.680: טיכלאר, קטעים
 A New Manuscript of 4QNarrative and Poetic Composition and Fragments of 4Q13,
 4Q269, 4Q525 and 4QSb(?)", *RQ* 21 (2004), pp. 477-485
- E. J. C. Tigchelaar, "Toward a Reconstruction of the Beginning of 4QInstruction טיכלאר שיחזור

- (4Q416 Fragment 1 and Parallels)", in: *The Wisdom Texts from Qumran and the Development of Sapiential Thought* (edited by C. Hampl, A. Lange and H. Lichtenberger), Leuven 2002, pp. 99-126
- ידין, מלחמה
ידין, מקדש
יונגלינג
ילון
ירדני
ישי
כדורי, מבואות
כהן
ליברמן, יוונית
ליכט, הודיות
ליכט, סרכים
מ"ב
מבואות
מוראוקה 1
מוראוקה 2
מוראוקה 3
מורגנשטרן
מורגנשטרן, בית מולדים
מטב"ג
מטסו
מילון BDB
מיליק
מינק
מ"נ
מנצור
- ידין, מגילת מלחמת בני אור בבני חושך ממגילות מדבר יהודה, ירושלים תשכ"ז
ידין, מגילת המקדש א-ג, ירושלים תשל"ז
B. Jongeling, *Le Rouleau de la Guerre des manuscrits de Qumran*, Assen 1962
ח' ילון, מגילות מדבר יהודה: דברי לשון, ירושלים תשכ"ז
A. Yardeni, "A Note on a Qumran Scribe", *New Seals and Inscriptions, Hebrew, Idumean and Cuneiform* (edited by M. Lubetski), Sheffield 2007, pp. 287-298
ר' ישי, "ספרות המלחמה בקומראן: כתבי היד 4Q496-4Q491 (מהדורה ופירוש) והשוואתם למגילת המלחמה (1QM)", עבודת דוקטור, אוניברסיטת חיפה 2005
ידין, "פרשנות המקרא בקומראן", מבואות ב, עמ' 387-408
Ch. Cohen, "The Ancient Critical Misunderstanding of Exodus 21:22-25 and Its Implication for the Current Debate on Abortion", in: *Mishneh Todah: Studies in Deuteronomy and Its Cultural Environment in Honor of Jeffrey H. Tigay*, Winona Lake 2009, pp. 437-458
S. Lieberman, *Greek in Jewish Palestine*, New York 1942
ידין, ליכט, מגילת ההודיות ממגילות מדבר יהודה, ירושלים תשי"ז
ידין, ליכט, מגילת הסרכים ממגילות מדבר יהודה, ירושלים תשכ"ה
באומגרטן על פי טיוטת מהדורה של מיליק, ברית דמשק, תגליות יח; חיבורים על ענייני חוק, תגליות כד
מ' קיסטר (עורך), מגילות קומראן: מבואות ומחקרים א-ב, ירושלים תשס"ט
T. Muraoka, "Notae Qumranicae Philologicae (1)", *RQ* 17 (1996), pp. 573-583
T. Muraoka, "Notae Qumranicae Philologicae (2)", *Abr-Nahrain* 33 (1995), pp. 55-73
T. Muraoka, "Notae Qumranicae Philologicae (3)", *Abr-Nahrain* 35 (1998), pp. 47-64
M. Morgenstern, "Language and Literature in the Second Temple Period", *JJS* 48 (1997), pp. 130-145
M. Morgenstern, "The Meaning of בית מולדים in the Qumran Wisdom Texts", *JJS* 51 (2000), pp. 141-144
טלמון בן-דב וגלסמר על פי מיליק, תגליות כא
S. Metso, *The Textual Development of the Qumran Community Rule* (STDJ XXI), Leiden 1997
F. Brown, S. R. Driver and Ch. A. Briggs, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Oxford 1907
ידין, מיליק, פשרים, סרך הברכות ועוד חיבורים, תגליות א, עמ' 77-155, ג, עמ' 179-184
H. A. Mink, "Die Kol. III der Tempelrolle: Versuch einer Rekonstruktion", *RQ* 11 (1982-1984), pp. 163-181
ניצן על פי מיליק, ברכות וקללות, תגליות יא, עמ' 1-74
M. Mansoor, *The Thanksgiving Hymns: Translated and Annotated with an Introduction*, (STDJ 3), Leiden 1961

חיבורים עבריים מקומראן

- מ"פ פיצמייר על פי מיליק, טוביה, תגליות יט, עמ' 1-76
- מרטין M. Martin, *The Scribal Character of the Dead Sea Scrolls*, I-II, Louvain 1958
- מ"ש שיפמן על פי מיליק, חוכמת הרזים, תגליות כ, עמ' 31-123
- נבה G. W. Nebe, "Nocheinmal zu Text und Übersetzung von CD VI, 11-14", *RQ* 16 (1993), pp. 285-287
- נוביק T. Novick, "The Meaning and Etymology of אִיִּט", *JBL* 127 (2008), pp. 339-343
- נורטון J. Norton, "Observation on the Official Material Reconstruction of *Sefer ha-Milhamah* (11Q14 and 4Q285)", *RQ* 21 (2003), pp. 3-27
- ניצן ב' ניצן, מגילת פשר חבקוק ממגילות מדבר יהודה, ירושלים תשמ"ו
- נעם ו' נעם, "בין ספרות קומראן למדרש ההלכה: לשחזורו של פולמוס פרשני", מגילות ז (תשס"ט), עמ' 71-78
- נעם, דם V. Noam, "Corpse-Blood Impurity: A Lost Biblical Reading?", *JBL* 128 (2009), pp. 243-251
- ס"א סטרגל ואטריגי, תגליות יג, עמ' 353-362
- סא"פ סקיהן, אולריך ופלינט, 4QPs^f, תגליות טז, עמ' 85-106
- ס"ד דימנט על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, דברי ירמיהו ודברי יחזקאל, תגליות ל
- ס"ה סטרגל והרינגטון, חוכמת רז נהיה, תגליות לד
- סו"ט טוב ווייט על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, תורה מעובדת ומגילת המקדש, תגליות יג, עמ' 319-333
- סו"ס וינפלד וסילי על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, ברכי נפשי וקינה, תגליות כט, עמ' 255-341
- סוקולוף M. Sokoloff, *A Dictionary of Jewish Palestinian Aramaic of the Byzantine Period*, Ramat-Gan 1990
- סוקניק א"ל סוקניק, אוצר המגילות הגנוזות שבידי האוניברסיטה העברית, ירושלים תשט"ו
- ס"ח חזון על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, 4Q441-444, תגליות כט, עמ' 378-367
- ס"ט סנצר על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, חוכמת רז נהיה (ב), תגליות לו, עמ' 333-346.
- סטרגל, תגליות ה J. Strugnell, "Notes en marge du volume V des 'Discoveries in the Judaean Desert of Jordan'", *RQ* 7 (1970), pp. 163-276
- סטרקי J. Starcky, "Psaumes apocryphes de la grotte 4 de Qumrân (4QPs^f VII-X)", *RB* (73) (1966), pp. 353-371
- סל"ש לרסון, שיפמן וסטרגל, 4Q470, תגליות יט, עמ' 235-244
- ס"נ ניוסום על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, שירות עולת השבת, תגליות יא, עמ' 173-401; 4Q370, 4Q374, תגליות יט, עמ' 85-110
- ס"ס סמית על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, דברי ישראל ומצרים, תגליות יט, עמ' 195-209
- ס"פ פאלק על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, 4Q392-393, תגליות כט, עמ' 23-61
- ס"ש שולר על פי טיוטת מהדורה של סטרגל, הודיות ומעין הודיות, תגליות כט, עמ' 69-254; דברי יוסף ומשה, תגליות כח, עמ' 151-204
- פאלק D. K. Falk, *Daily, Sabbath, and Festival Prayers in the Dead Sea Scrolls*, Leiden 1998

מבוא

- E. Puech, "Un hymne essénien en partie retrouvé et les Béatitudes", *RQ* 13 (1998), pp. 59-88 פואש, הודיות
- E. Puech, *La croyance des Esséniens en la vie future: immortalité résurrection, vie éternelle?*, II, Paris 1993 פואש, חיים
- E. Puech, *Qumrân Grotte 4 XVIII, Textes Hébreux (4Q521-4Q528, 4Q576-4Q579), (= DJD XXI)* Oxford 1998 פואש, מקדש
- E. Puech, "Un autre fragment du Psaume 122 en 4Q522 (4Q522 26)", *RQ* 20 (2001), pp. 129-132 פואש, עוד קטע
- ד' פלוסר, "היסודות האפוקליפטיים של מגילת המלחמה", פרקים בתולדות ירושלים בימי בית שני, ירושלים תשמ"א, עמ' 434-452 פלוסר
- J. H. Charlesworth (editor), *The Dead Sea Scrolls: Hebrew, Aramaic and Greek Texts with English Translations*, Vols. 1-6, Tübingen 1994-2002 צירלסוורת
- J. Kugel, "The Jubilees Apocalypse", *DSD* 1 (1994), pp. 332-335 קוגל, יובלים
- J. Kugel, "Biblical Apocrypha and Pseudoepigrapha and the Hebrew of the Second Temple Period", in: *Diggers at the Well: Proceedings of a Third International Symposium on the Hebrew of the Dead Sea Scrolls and Ben Sira* (edited by T. Muraoka and J. E. Elwolde), Leiden 2000, pp. 166-177 קוגל, באר
- י' קוטשר, הלשון והרקע הלשוני של מגילת ישעיהו השלמה ממגילות ים המלח, ירושלים תשי"ט קוטשר
- E. Qimron, "Dualism in the Essene Communities", in: *The Bible and the Dead Sea Scrolls* (edited by H. Charlesworth), II, Waco, TX 2006, pp. 195-202 קימרון, דואליזם
- א' קימרון, "גדל הזרוע, גבה הקומה וקדש ההיכל", קול ליעקב: אסופת מאמרים לכבוד פרופ' יעקב בן-טולילה (עורכים ד' סיון וי' הלוי-קירטצ'וק), באר-שבע תשס"ג, עמ' 339-327 קימרון, גדל
- א' קימרון, "על דיפתונגים והגיי מעבר במגילות מדבר יהודה", מחקרים בלשון ב-ג, ירושלים תשמ"ז, עמ' 278-259 קימרון, דיפתונגים
- E. Qimron, *The Hebrew of the Dead Sea Scrolls*, Harvard Semitic Studies 29, Atlanta, GA 1986 קימרון, דקדוק
- א' קימרון, "הוריה וחברותיה", אור ליעקב, מחקרים במקרא ובמגילות מדבר יהודה לזכרו של יעקב ליכט (עורכים י' הופמן ופ' פולק), ירושלים תשנ"ז, עמ' 267-263 קימרון, הוריה
- E. Qimron, "A New Reading in 1QH XV 15 and the Root GYL in the Dead Sea Scrolls", *RQ* 14 (1989), pp. 127-128 קימרון, הגיל
- E. Qimron, "Further Observations on the Laws of Oaths in the Damascus Document 15", *JQR* 85 (1994), pp. 251-257 קימרון, השבעה
- E. Qimron, "A Work concerning Divine Providence: 4Q413", in: *Solving Riddles and Untying Knots: Biblical, Epigraphic and Semitic Studies in Honor of Jonas C. Greenfield* (edited by Z. Zevit and others), Winona Lake, 1995, pp. 195-198 קימרון, השגחה
- א' קימרון, "וי"ו לסימון הגה מעבר", תשורה לשמואל: מחקרים בעולם המקרא (עורכים: צ' טלשיר, שי יונה וד' סיון), ירושלים תשס"א, עמ' 375-362 קימרון, וי"ו

חיבורים עבריים מקומראן

- קימרון, וי"ו ויו"ד א' קימרון, "ההבחנה בין וי"ו ליו"ד בתעודות מדבר יהודה", בית מקרא יח (תשל"ג), עמ' 112-102
- קימרון, לשיפור א' קימרון, "לשיפור המהדורות של מגילות מדבר יהודה", ארץ-ישראל כו (תשנ"ט), עמ' 146-142.
- קימרון, מהדורות א' קימרון, "לתקנת המהדורות של מגילות מדבר יהודה (א-ד)", מגילות א (תשס"ג), עמ' 145-135; ב (תשס"ד), עמ' 89-79, ג (תשס"ה), עמ' 244-239, ד (תש"ס), עמ' 200-191
- E. Qimron, "Some Remarks on the Apocryphal Psalm 155 (11QPs^a Column 24)", in: קימרון, מזמור *Qumran Questions* (edited by J. H. Charlesworth), Sheffield 1995, pp. 64-66
- קימרון, מילון א' קימרון, "מילון המקרא בראי המגילות", תרביץ נח (תשמ"ט), עמ' 315-297
- E. Qimron, *The Temple Scroll: A Critical Edition with Extensive Reconstructions*, קימרון, מקדש Jerusalem 1996
- קימרון, נוסח א' קימרון, "לנוסחה של מגילת המקדש", לשוננו מב (תשל"ח), עמ' 145-136
- E. Qimron, *Rule of the Community*, The Dead Sea Scrolls 1 (edited by J. H. Charlesworth), Tübingen 1994, pp. 6-51 קימרון, סה"י
- קימרון, עוד קריאות E. Qimron, "Further New Readings in the Temple Scroll", *IEJ* 37 (1987), pp. 31-35
- קימרון, ענות א' קימרון, "ענות וחברותיה", לשוננו סז (תשס"ה), עמ' 26-21
- קימרון, קטל א' קימרון, "בידול תנועות אחריות ומשקל קטל במגילות מדבר יהודה", לשוננו עד (תשע"ב), עמ' 77-69
- קימרון, קריאות E. Qimron, "New Readings in the Temple Scroll", *IEJ* 28 (1978), pp. 161-172
- קימרון, שבועה E. Qimron, "שבועת הבנים in the Damascus Covenant", *JQR* 81 (1990), pp. 115-118
- קימרון, תיבות חסרות א' קימרון, "לפתרון חידת התיבות החסרות שבמגילת ברית דמשק", יובל לחקר מגילות ים המלח (העורכים ג' ברין ובי ניצן), ירושלים תשס"א, עמ' 250-244
- קימרון וסטרנגל א' קימרון וג' סטרנגל, מקצת מעשי התורה, תגליות י
- קיסטר, אגדות מ' קיסטר, "אחור וקדם: אגדות ודרכי מדרש בספרות חז"ל", הגיון ליונה, ירושלים תשס"ז, עמ' 259-231
- קיסטר, אדם M. Kister, "'First Adam' and 'Second Adam' in 1 Cor 15: 45-49 in the Light of Midrashic Exegesis and Hebrew Usage", *The New Testament and Rabbinic Literature*, Leiden-Boston 2010, pp. 351-365
- קיסטר, אור מ' קיסטר, "קטע מקומראן (4Q392 1) ותפיסת האור ב'דואליזם הקומראני'", מגילות ג (תשס"ה), עמ' 142-125
- קיסטר, אמרות ישו M. Kister, "Divorce, Reproof and other Sayings in the Synoptic Gospels: Jesus Traditions in the Context of 'Qumranic' and Other Texts", *Text, Thought and Practice in Qumran and Early Christianity* (edited by R. A. Clements and D. R. Schwartz), Leiden 2009
- קיסטר, בר נבא M. Kister, "Barnabas 12:1; 4:3 and 4Q Second Ezekiel", *RB* 97 (1990), pp. 63-67
- קיסטר, חוכמה M. Kister, "Wisdom Literature and Its Relation to Other Genres: From Ben Sira to Mysteries", in: *Sapiential Perspectives: Wisdom Literature in Light of the Dead Sea Scrolls, Proceedings of the Sixth International Symposium of the Orion Center for the*

- Study of the Dead Sea Scrolls and Associated Literature 20-22 May, 2001* (eds J. J. Collins, G. E. Sterling and R. A. Clements), (= STDJ 51), Leiden 2004, pp. 13-47
- קיסטר, יובלים מ' קיסטר, "על שני מטבעות לשון בספר היובלים", תרביץ ע (תשס"א), עמ' 289-300
- M. Kister, "Newly-Identified Fragments of the Book of Jubilees: Jub 23:21-23, 30-31", *RQ* 12 (1987), pp. 529-536
- קיסטר, לקסיקוגרפיה מ' קיסטר, "Some Notes on Biblical Expressions and Allusions and the Lexicography of Ben Sira", in: *Sirach, Scrolls, and Sages: Proceedings of a Second International Symposium on the Hebrew of the Dead Sea Scrolls, Ben Sira, and the Mishnah, held at Leiden University, 15-17 December 1997*, Leiden 1991, pp. 160-187
- קיסטר, מבואות מ' קיסטר, "ספרות החכמה בקומראן", מבואות א, עמ' 299-320
- M. Kister, "Some Observations on Vocabulary and Style in the Dead Sea Scrolls", in: *Diggers at the Well: Proceedings of the Third International Symposium on the Hebrew of the Dead Sea Scrolls and Ben Sira* (edited by T. Muraoka and J. F. Elwolde), Leiden 2000, pp. 137-165
- קיסטר, מילים מ' קיסטר, "מילים וענייני לשון מצפוני מדבר יהודה", לשוננו סז (תשס"ה), עמ' 27-44
- קיסטר, ממ"ת מ' קיסטר, "עיונים במגילת מקצת מעשי התורה ועולמה: הלכה, תאולוגיה, לשון ולוח", תרביץ סח (תשנ"ט), עמ' 317-371
- קיסטר, עוללות מ' קיסטר, "עוללות מספרות קומראן", תרביץ נז (תשמ"ח), עמ' 315-325
- M. Kister, "Biblical Phrases and Hidden Biblical Interpretations and Pesharim", *The Dead Sea Scrolls: Forty Years of Research* (edited by D. Dimant and U. Rappaport), (= STDJ 10) Leiden 1992, pp. 27-39
- קיסטר, פשרים מ' קיסטר, "שירת בני מערבא – היבטים בעולמה של שירה עלומה", תרביץ עו (תשס"ו), עמ' 105-184
- קיסטר, שלוש מילים מ' קיסטר, "שלוש מילים מצפוני מגילות מדבר יהודה", לשוננו סג (תשס"א), עמ' 35-40
- M. Kister and E. Qimron, "Observations on 4QSecond Ezekiel (4Q385 2-3)", *RQ* 15 (1992), pp. 595-602
- קיסטר וקימרון J. Carmignac, *La Règle de la Guerre des fils de lumière contre les fils de ténèbre*, Paris 1958
- קרמיניאק Ch. Rabin, *The Zadokite Documents*², Oxford 1958
- רבין A. Rofé, "A Neglected Meaning of the Verb כול and the Text of 1QS VI: 11-13", in *Shama'arei Talmon: Studies in the Bible, Qumran and Ancient Near East Presented to Shemaryahu Talmon* (edited by M. Fishbane and E. Tov), Winona Lake 1992, pp. 315-321
- רופא א' שולר, עותקי ההודיות מן המערה הרביעית, תגליות כט, עמ' 69-232
- שולר Ch. Stadel, *Hebraïsmen in den aramäischen Texten vom Toten Meer*, Heidelberg 2008
- שטאדל H. Stegemann, "More Identified Fragments of 4QD^d (4Q269)", *RQ* 18 (1998), pp. 497-509
- שטגמן H. Stegemann, "Zu Textbestand und Grundgedanken von 1QS III 13 - IV 26", *RQ* 13 (1988), pp. 95-131
- שטגמן, סה"י

חיבורים עבריים מקומראן

H. Stegemann, "Some Remarks to 1QSa, to 1QSB and to Qumran Messianism", <i>RQ</i> 17 (1996), pp. 479-505	שטגמן, סרכים
R. C. Steiner, "תָּהַ and עִין: Two Verbs Masquerading as Nouns in Moses' Blessing (Deutonomy 33:2, 28)", <i>JBL</i> 115 (1996), pp. 693-698	שטיינר
S. Schechter, <i>Documents of a Jewish Sectaries, I: Fragments of a Zadokite Work</i> , Cambridge 1910	שכטר
שטוידל על פי טיוטת מהדורה של סטרנגל, 4Q412, 4Q408, תגליות לו, עמ' 319-298	ש"ס
שצמן, "מגילת מלחמת בני אור בבני חושך: היבטים צבאיים", מבואות א, עמ' 383-341	שצמן, מבואות
שטגמן ושולר, ^a 1QHodayot (בשילוב העותקים האחרים), תגליות מ <i>Discoveries in the Judaean Desert</i>	ש"ש תגליות

סימני ההתקנה

שרידי כתב שניתנים לזיהוי; הקריאה ודאית למדיי על פי המראה או ההקשר	א̇
שרידים לא מזוהים; הקריאה מסופקת מבחינת המראה או ההקשר	א̈
השלמת המהדיר	א̋
כתב עברי עתיק או כתב סתרים	א
(באותיות קטנות) מובאה מן המקרא	אא
סימן מעל אחת מצמד אותיות הדומות זו לזו במקצת כתבי היד: ו/י, ב/כ, ד/ר, כ/ך, מ/ם. הסימן בא כאשר האות החלופית אפשרית מבחינת המראה או ההקשר	ā
חֶסֶר בכתב היד או מקום חלק	[ ]
חֶסֶר במקום של צירוף לא ישיר של קטעים	[ ]
עור מקולף או שחוק או כתב דהוי לחלוטין	[ ]
מחיקה בכתב היד	( )
מחיקה של המהדיר	{ }
הוספה של המהדיר	< >
טקסט חסר	+
(כוכבית לפני התיבה) תיבה מתוקנת בכתב היד או (במקרים בודדים) הגרסה שלפני התיקון, או גרסה שהמהדיר מציע (בכל מקרה הגרסה האחרת צוינה באפראט הביקורתית)	*אאא
מיליות המחוברות (ללא רווח ובכוונה) למילה סמוכה כגון את ¹ כול	אא ¹ א
מילה אחת מופרדת לשתי תיבות כמו יש ¹ שכר	אא ¹ א
סימן פיסוק בשוליים הימניים של כתב היד	:
ארבע נקודות או קווים לציון שם ההויה	////

ברכות וקללות

חמישה כתבי יד, 4Q286-290, שויכו מלכתחילה לחיבור ליטורגי אחד שכונה "ברכות". כתב היד הראשון חופף פה ושם לכתבי היד השני והשלישי. לעומת זה כתבי היד הרביעי והחמישי אינם חופפים אף לא לאחד מכתבי היד האחרים, אולם רק מעט נשאר מהם. לפיכך הם הובאו כאן בציונים ב, ג. כל כתבי היד של החיבור הם מימי בית הורדוס. החיבור כולל ברכות וקללות שנאמרו בטקס הברית של עדת היחד. נזכרים בו מנהיגי העדה ומדובר בו על כללי ההתנהגות של אנשי העדה. בחיבור מפורטים מעשי הבריאה שברא האל בשמים ובארץ המברכים ומהללים את בוראם. בלהה ניצן ההדירה את כתבי היד בסדרת התגליות, כךך יא, עמ' 1-74.
 עותק א = 4Q286, עותק ב = 4Q287, עותק ג = 4Q288.

עותק א קטע 1 א

- 7] ינו[
 8] אמן[

עותק א קטע 1 ב

שוליים עליונים

- 1 מוֹשֵׁב יִקְרַח וְהַדּוּמִי רִגְלֵי כְבוֹדָהּ בְּמִדְוָי עוֹמְדָה וּמְדוּרָי]
- 2 קוֹדֶשֶׁת וּמְרַכְבּוֹת כְּבוֹדָהּ כְּרֹבִיחָהּ וְאוֹפְנִיחָהּ וְכוּל סוֹדֵי הַמַּה
- 3 מוֹסֵי אֵשׁ וְשִׁבְיָי נוֹגָה וְזֹהָרֵי הוֹד נְהַרֵי אֹרִים וּמְאוּרֵי פֶלֶא
- 4 הוֹד וְהַדְר וְרוֹם כְּבוֹד סוֹד קוֹדֶשׁ וּמְקוֹר שׁוֹהַר וְרוֹם תְּפֹאֶרֶת מְקוֹר
- 5 דְּעוֹת וּמְקוֹה גְבוּרוֹת הַדְר תְּשֻׁבוֹת וּגְדוּל נוֹרָאוֹת וְרוֹאֵשׁ
- 6 וּמְעֻשֵׁי פֶלְאִים סוֹד חוֹכְמָא וְתַבְנִית דְּעָה וּמְקוֹר (מְ)בִינָה מְקוֹה עֲרֻמָּה
- 7 וְעֻצַּת קוֹדֶשׁ וְסוֹד אִמַּת אוֹצֵר שְׁכֵל מְבִנֵי צְדָק וּמְכוֹנֵי יוֹשׁ [רַחֲב]
- 8 חֹסְדִים וְעֻזוֹת טוֹב וְחֹסְדֵי אִמַּת וְרַחֲמֵי עוֹלָמִים וְרוֹי פֶלְא [וְיָמִים]
- 9 בְּהוֹצֵרָהּ וְשִׁבְעֵי קוֹדֶשׁ בְּתַכּוֹנְמָה וְדִגְלֵי חוֹדְשִׁים [בְּמִצְדָּהּ]
- 10 [וְרֵאשֵׁי שָׁ]נִים בְּתַקּוּפוֹתֶיהָ וּמוֹעֲדֵי כְבוֹד בְּתַעֲזוּדוֹת [מָה]
- 11] אִשְׁבַּתוֹת אֶרֶץ בְּמַחֲלָקוֹתֶיהָ וּמוֹעֲדֵי דְרוֹרָי [
- 12] דְּרוֹרֵי נֶצַח וְ]ל [
- 13] אֹר וְחֹשׁ [

1 ומדור או ומדור] כקריאת מ"נ או ומכון] || 3 נהר] על פי תצלום 41.589; כנראה אין די מקום להשלים נהר] ||
 4 ומקור שוהר על פי שיר למשכיל לבהל רוחות, עותק ב, 4Q511 קטעים 52-59 שוי 2, להלן עמ' 328; מ"נ קוראים ומקור
 זוהר || 4-5 מקור דעות מ"נ קוראים פלא הוד] || 5 וגדול = וגודל; ורואש מ"נ קוראים ורפאות || 6 (מ)בינה
 תחילה נכתב מבינה ותוקן בינה; למילה מבינה = 'בינה' השוו חוכמת רז נהיה פרק א שוי 28-29, להלן עמ' 148; מקוה או
 מומת; מ"נ קוראים מקור || 7 מבני = מבנה || 8-9 ורוי פל] [ו]מ] בהוצרה קריאה חדשה על פי העניין ועל פי
 תהלים קלט 16 ימים יצרו; מ"נ קוראים ורוי פל] [א]ים] בה[אות]ה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 2

שוליים עליונים

[׀ בעוז הדרמה וכול רוחי משאי מקד]ש	1
[בסודיהמה ובמשלוחמה גבורי אלים בכוה	2
° קנאת משפט בעוז	3
יברכו בי חוד כולמה את שם קודשכה	4
קו דש קודשים וארו	5
[לעת בינה	6
[ארנו] °	7

עותק א קטע 3

[מ°]	1
[מלאכי משרת	2
[°°] [ברולי עבודתמ]ה	3
[ק]ים וברקלים °° [מלאכי ענני מטר וערפלי מים עבי	4
[גשמי]ם ואגלי טל °° [וכול רוחי ממשלות	5
[נבריאתמה	6
[מסרות]מה זה לזה א]	7
[ל]	8

קטע 2: 2 ובמשלוחמה מיינ קוראים [ובמ]משלותמה, לצורת החיית ראו רוחי בשוי 1, והשוו שירי עולת השבת, 4Q404 שיר שנים עשר שוי 29 (אבל בשורה 26 שם כתוב למשלתם) להלן עמי 378 || קטע 3: 2 משרת] או מש[כן] או מש[לחות] או מש[אי] || 4 ענני על פי ספר היובלים ב 2 || 5 [גשמי]ם או [שחקי]ם כהצעת אריאל ויודיצקי, על פי שמואל ב כב 12 || 7 [מסרות]מה על פי סרך היחד י 4 או [משפט]מה שם 7 ||

עותק א קטע 5

שוליים עליונים

- 1 [ ] הֹהָ אֶרֶץ וְכֹל אֲשֶׁר בָּהּ [תבול] וְפֹלֵא יוֹשְׁבֵי בָהּ אֲדָמָהּ וְכֹל מַחֲשֵׁבֶיהָ׃
- 2 [ ] [יבשה וכו'] לִיקוּמָהּ יְהִי וְפֹלֵא גְבֻלֹת גִּיאֹת וְכֹל אֲפִיקִים אֶרֶץ יִצְיָהּ [ ]
- 3 [ ] [ ] אֲרִזוֹ מְצוּלֵי יְעָרִים וְכֹל מְדַבְרֵי חוּלֵי [ ]
- 4 [ ] ׀ וְתוֹהֵהּ וְאוֹשֵׁי מְבִנֵי תֵהּ אִיִּים הִי [ ]
- 5 [ ] [ ] פְּרִימָה עֲצֵי רוֹם וְכֹל אֶרְזֵי אֶלְבָּנוֹת [ ]
- 6 [ ] דָּגָן תִּיֵּרֵשׁ וְיִצְהָר וְכֹל *תְּבוּאוֹת [ ] אֶרֶץ
- 7 [ ] [ ] וְכֹל תְּנוּפוֹת תְּבֵל חֲדָשִׁים אֵלִים [ ] יִשְׁנִים
- 8 [ ] [ ] לְעִשׂוֹת [ ] דְּבָרָה אֲמֵן אֲמֵן
- 9 [ ] [ ] אֲרִזוֹ יָמִים מְעִינֵי תְהוֹם [ ]
- 10 [ ] [ ] ׀ וְכֹל נְחָלִים יֶאֱרִי מְצוּלֹת [ ]
- 11 [ ] [ ] ׀ מְמָה ׀׀׀ יָמִים ׀׀׀ [ ]
- 12 [ ] [ ] ׀ סוּדִיָּהּ אֵ [ ]
- 13 [ ] [ ] שְׁכָה [ ]

עותק א קטע 6

שוליים עליונים

- 1 [ ] [ ] מָה כִּיָּא אַתָּה בְּרֵאֲתָהּ [ ]
- 2 [ ] [ ] בְּמוֹעֲדֵיהָּ וּמַחֲדָשׁ [ ]
- 3 [ ] [ ] לְהַשְׁבִּיעֶמָּהּ [ ]

קטע 5: 1 מחשביה׃ אולי היו עוד אותיות בסוף השורה, השוו דברי המאורות, 4Q504 טור ז שוי 7, להלן עמי 61 ||
 2 [יבשה] כהצעת אריאל ויודיצקי; יְקוּמָהּ יְבַעֲלֵי הַחַיִּים שְׁעִלְיָהּ; [הר] ... אֲפִיקִים על פי יחזקאל ו 3 ועוד || 3 אֲרִזוֹ מְצוּלֵי
 מִיֵּינ קוֹרָאִים [א]רוה || 4 וְתוֹהֵהּ קראו tôwah יהתוהו שלהי || 6 *תְּבוּאוֹת מתוקן מן תְּנוּבוֹת || 7 תְּנוּפוֹת אריאל
 ויודיצקי מפנים אל דברים לב 13 בנוסח שומרון תנופת שדי; חֲדָשִׁים עֵם [ ] יִשְׁנִים] או חֲדָשִׁים גֵּם [ ] יִשְׁנִים]; על פי שיר
 השירים ז 14; מִיֵּינ קוֹרָאִים בְּחֲדָשִׁים שְׁנֵי עֶשֶׂר ||
 קטע 6: 1-2 השוו עותק ב קטע 3 שוי 4 || 3 לְהַשְׁבִּיעֶמָּהּ כנראה ילהאכיל את הברואים ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 7 א

שוליים עליונים

[הָאָרְצוֹת]	1
וּכְּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי	2
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	3
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	4
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	5
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	6
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	7
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	8
[וְכָּוֹל יְדַעִיהֶמָּה בְּתֵהֶלִי]	9

עותק א קטע 7 ב (+ עותק ב קטע 6)*

שוליים עליונים

עֲצַת הַיָּחִיד יוֹמְרוּ כּוֹלְמָה בִּיחַד אֲמֵן אֲמֵן	1
וְאֵת כּוֹל גִּיְרָא לְ אֲשַׁמְתּוֹ. וְעֵנּוּ וְאֲמַרוּ אֲרִיזָה בְּלִיעַל בְּמַחְשְׁבַת מִשְׁטָמְתּוֹ	2
וְזַעֲמוּ הוּא בְּמַשְׁרַת אֲשַׁמְתּוֹ וְאֲרִיזָה כּוֹל רִיזָה גִּיזָה בְּמַחְשְׁבַת רִשְׁעָמָּה	3
וְזַעֲמוּ אֵימָה בְּמַחְשְׁבוֹת נִדְתָּ שְׁמַאֲתָמָּה. כִּי אֵימָה גִּיזָה לְ חוֹשֶׁךְ וּפְקוּדַתָּמָּה	4
לְשַׁחַת עוֹלֵימַיִם אֲמֵן אֲמֵן וְאֲרִיזָה רִשְׁעָ בְּכּוֹל קִצְצִי מִמִּשְׁלֹתֵי וְזַעֲמוּ	5
כּוֹל בְּנֵי בְּלִיעַל בְּכּוֹל עֲוֹנוֹת מַעֲמַדְמָּה עַד תּוֹמָמָּה [לְעַד אֲמֵן אֲמֵן]	6
וְהוֹסִיפוּ וְאֲמַרוּ אֲרִיזָה אֲתָמָּה מְלֵאךְ הַשַּׁחַת וְרוּחַ הַאֲבָבָה דְּוִן בְּכּוֹל מַחְשְׁבוֹת יִצְרָא	7
א[שְׁמַתְכָּה וּבְכּוֹל מַחְשְׁבוֹת רַע] עֵה וְעַצַּת רִשְׁעָ [תַּכְּתָּה וְזַעֲמוּ עֵה אֵת בְּמַחְשְׁבוֹת]	8
[עוֹלֵתְכָּה וּבְמַשְׁרַת אֲשַׁמְתְּכָּה וּפְקוּדַתְכָּה] הָ עֵם כּוֹל גִּיזָה בְּלִיעַל לְהַרְפֵּת שַׁחַת	9
[עַם בְּלִיעַל מוֹת כּוֹל לְ אֵיזֵן שְׂרִיטָה בְּלִיעַל סְלִיחוֹת כּוֹל לְ אֲבָדוֹנֵי מַחְשְׁבוֹת אֲמֵן אֲמֵן]	10
[וְאֲרִיזָה רִשְׁעָ] וְלֵעֹשֶׂי מַחְשְׁבוֹת רִשְׁעָ [תְּמָה וּמְקִימֵי מַחְשְׁבוֹת] [בְּלִיעַל לְעוֹמֵם]	11
[עַל בְּרִיטָה] לְ וְלִבְזוּתָּ אֵת דְּבַרֵי חֻזֵי אֲמֵן וְלֵהֲמִירָ אֵת מְשַׁפְּטֵי הַתּוֹרָה	12
[ ]	13

קטע 7 א: 5 והנשא יוהנתשאותי, השו עותק ב קטע 5 שוי 10, להלן עמי 7 || 8 מְעַשִׂי השלמה חדשה על פי סרך היחד א

|| 19

קטע 7 ב: * הטקסט נתון בכמה קטעים שצורפו בדין זה לזה, אבל צירוף הקטע הזעיר בשוי 9-10 משמאל מוטעה; בתחילת שוי 2, 4, 5 מוסתרות אות אחת או שתיים מתחת קמט בעור; האותיות האלה סומנו בסימני ספק ובסוגריים זוויתיים, במהדורה הראשונה הן הובאו ללא סימן או הערה; לפירוש ולהשוואה למקבילות ראו קיסטר, מבואות ב, עמי 504-500 || 1 ביחד במקום יחד; יזעמו ייקללו || 5 לשחת ילהשחתה, לכליה || 6 עוונות מעמדמה יזמן שלטונם || 8 עֵה מיי קוראים [תועבָה, עיינו בתצלום 41.586 || 9 מיי מצרפים קטע זעיר בסוף השורה || 10 לְ אֲבָדוֹנֵי מַחְשְׁבוֹת קריאה חדשה || 12 חֻזֵי על פי 4Q280 קטע 2 שוי 7 ||

עוֹתֵק א קטע *14

[	הַסְדוֹ וּבְרוּחַ] עֲנוּהָ	]	1
[	לִי סְרוּ בְכוּלִי] מִשְׁפָּטֵיהֶם	]	2
[	לְהוֹן] כִּיחוּ לִפְנֵי עֲדֵימָם	]	3
[	יִעֲזֹשׁ]	]	4

עוֹתֵק א קטע *17a+b

[	שְׁכַלְוֹ וּמְעֵשִׂיוֹ]	]	1
[	הַמֵּה יִפְקְדוּ רֵאִישׁוֹ] נְהָה הַמָּה יִמְשַׁלּוּ] מִשְׁפָּט וּבְהוֹן וְהַלְמִי] הָ	]	2

שוליים תחתונים

עוֹתֵק ב קטע 1

שוליים עליונים

[	וּמֵאוּרֵיִם]	]	1
[	מֵמָה בְּמִזְלוֹתֵמָה]	]	2
[	מֵמָה בְּכוּל מוֹעֲדֵי]	]	3
[	וַיִּבְרָאוּ כִפְהָ בִיחַד] כֹּלֵמָה אִמֵּן אִמֵּן	]	4
[	לִי] 000	]	5

קטע 14: * תוכף כנראה לטקסט של עותק ג קטע 1 || 2 השוו סרך העדה א 8 || 3 השוו ברית דמשק פרק ג שוי 194 || קטע 17a+b: * מיינ צירפו את הקטעים אולם קריאתם והשלמתם שונות ביסודן ממה שמוצע כאן || 1 שְׁכַלְוֹ וּמְעֵשִׂיוֹ קריאה חדשה; מיינ קוראים [ה]מְנָה וּמְעֵשִׂוֹ הַמְנָה; [בְּעֵצַת הַקָּדוֹ] שְׁ השוו סרך העדה א 9 וקטע 7 ב שוי 1 לעיל || 2 רֵאִישׁוֹ] נְהָה] השוו ברית דמשק פרק ד שוי 33-34; מיינ קוראים וַאֲשִׁי וּמְצִיעִים פִּירוּשִׁים דְּחֻקִּים; הַחֶסֶר בְּסוּף הַשּׁוּרָה הוּשַׁלַּם על פי סרך היחד ט 7 || קטע 1: 1 וּמֵאוּרֵיִם אוּמֵאוּרֵי]ת] || 4 הוּשַׁלַּם על פי קטע 5 שוי 11, להלן עמי 7 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 2 (+ עותק א קטע 12)*

שוליים עליונים

- 1] ה[מה ו[ ] ה[כיריהמה]
- 2] ה[מה ע[ ] ת[בניות הדרמה]
- 3] ק[ירות אול[מי כבודמה דלתות פלאיהמה]
- 4] מה מלאכי אש ורוחי עון °[ ]
- 5] צ[ורות טו[הר רוקמת רוחי קודש קוד[שי]
- 6] °°°[ ] ם[ורקיעי קודש]
- 7] ירננו רוחי קודש [קודש בכול מועד]י
- 8] וברכו [את שם כבוד אלוהותכה]
- 9] מה וכול משרתי ק[ודש]
- 10] ב[תמים מעשיה]מה
- 11] כה והמקדישי ם[קודש]ש בהיכלי מ[לכותכה] פל[א]
- 12] כול משרת[יכה בתפארת] ה[דרמה מלאכי
- 13] כבודכה במקדשכה רוחי [קודשכה במעון]ני פלאיהמה מ[לאכי צדקה

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 3 (+ עותק א קטע 12)*

שוליים עליונים

- 1] בצ[אותמה ויברכו את שם קודשכה בכרכות] עד קדושי קדושך]
- 2] וירכ[כוכה כול בריאות הבשר כולמה אשר ברא[תה בתבל ארצכה]
- 3] אדם [ב]המות ועוף ורמש ודג[ים וכול °°[ ]
- 4] א[תה בראתה את כולמה מחדש]
- 5] °[ ]

קטע 2: * הקטע הזה מורכב משני קטעים שאינם מצטרפים ישירות. שרדו בו השוליים העליונים והתחתונים, והטקסט נמשך בקטע 3 כעדות כתב היד המקביל || 1 כיריהמה = פיור ציורי || 5 צורות טו[הר ניצן קוראת] זו[הר]; רוקמת ולא ריקמת || 10 ב[תמים מעשיה]מה] 'במעשיהם הישרים' || 11 כה והמק[דישי]ש בהיכלי מ[לכותכה] או אדך מן החפיפה של הטקסט בשו' 12-13 נראה שמקומן בתחילת השורה, ואולי יש לשחזר והמק[דישי]ש בהיכלי מ[לכותכה] או והמק[דישי]ש בהיכלי מ[לכותכה]; השוו שירי עולת השבת שיר שביעי שו' 2, להלן עמ' 369 || קטע 3: * המשך ישיר של הקטע הקודם || 1 להשלמת החסרים ראו קיסטר, אדם, עמ' 356; [בצ[אותמה עיינו בתצלום 42.415; מ"נ קוראים] בנור[אותמה] || 2 בריאות הבשר השוו בשר ובר[ואה] ברית דמשק פרק א שו' 22, יצר בשר מגילת ההודיות יח 25 ועוד || 3 ודג[ים] מ"נ קוראים ודג [ימים ואינם מעירים דבר על הביטוי המוזר || 4 מחדש = מחדש, נראה שיש לפסק לפני התיבה הזאת, השוו עותק א קטע 6 שו' 2 ומחדש וברכי נפשי, 4Q434 קטע 2 שו' 2, להלן עמ' 38 [ו]יחדש מעשי שמים וארץ; ניצן מפרשת מחדש ואינה מביאה מקבילה לביטוי הזה ||

עותק ב קטע 4

- 1] לַסְרוּ]ךְ שְׁנָה בְּשָׁנָה בְּסוֹרְךָ לְהַקִּים עַל גַּפְשֶׁם לְהַסִּיר [
- 2] אֵת קִשְׁיָי עוֹרְפָמָה וְתַמְשַׁל אֶת הָאָדָם] בְּכֹל [
- 3] אֲמֵן אֲמֵן] [
- 4] בְּכֹל דְּבָרָי [

עותק ב קטע 5

- 7] יְיָ בְּ] [
- 8] מוֹן] גְּזִיִּים לְתַת] [
- 9] *מִשְׁפָּחֹתָמָה בִּי*] [
- 10] ° בְּאֵמַת צְדָקָה בְּהַנְשָׁא] א מְלַפְּתָכָה [
- 11] וַיִּבְרַכְךָ] וְכֹחַ בִּיחֹד כֹּלְמָה אֲמֵן אֲמֵן [
- 12] כְּוָהֲנִים] קְרוּבִים אֲלִיכָה וּזֶרַע קֹדֶשׁ [
- 13] מִשְׁפָּחוֹת הָאָדָמָה לְהִיּוֹת] [

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 7

שוליים עליונים

- 1] מַחֲשַׁכְיָהמָה] [
- 2] אֲמֵן] אֲמֵן [
- 3] °°] [

עותק ב קטע 8

- 12] °] °] °] [
- 13] שְׂרִירֹת לְבָא] שְׁמָה וְעֵינֵי זִנּוֹת וּפְעוּלָתָא] אָוֶן [

שוליים תחתונים

קטע 4: 1 [לַסְרוּ]ךְ ... בְּסוֹרְךָ] קריאה חדשה; השוו מגילת המלחמה ה 4 סרובים בסרך (לפני התיקון) ||
 קטע 5: 9 *מִשְׁפָּחֹתָמָה הפ"א אולי מחוקה והחייית אולי מתוקנת לבייית ומעל השייך שרד חלק תחתון של וי"ו; המגיה כיוון
 כנראה למילה מושבותמה || 10 אריאל ויודיצקי הבחינו בשריד של אות לפני בְּאֵמַת; אולי יש לקרוא [ותצדק; בְּהַנְשָׁא] א
 מְלַפְּתָכָה] הושלם על פי והנשא מלכותכה עותק א קטע 7 א שוי 5 ||
 קטע 8: 13 על פי סרך היחד א 6; [אָוֶן] על פי ברכי נפשי, 4Q435 קטע 2 ב שוי 4, להלן עמי 41 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 9

- 12 [ ] [ ] °°°° [ ]
 13 [ ] [לבלתי מוא]ס בעלויות צדקכה
 שוליים תחתונים

עותק ב קטע 10

- 12 [ ] [ ] ם° [ ]
 13 [ ] [ידבר סרה]ה על משיחי רוח קוד[שכה]
 שוליים תחתונים

עותק ג קטע 1 (+ עותק א קטע 20)*

- 01 [ ] [מהשבת צדק]
 02 [ ] [בלוא המה יוכיחנו וירחם]ולוא
 03 [ ] [ישור מיום ליום לוא]
 שוליים עליונים

- 1 [ ] [אנ]שי היחוד [ ]
 2 [ ] [א]נשי רמיה ומ [ ]
 3 [ ] [ ] לה'תם מעשיו מכול [עול]
 4 [ ] [אל] יקום ל'נפשו כול דבר לין [ ]
 5 [ ] [לפרוע]אית עצת היחוד' ואל יושע לון בידו
 6 [ ] [אל ידבר א]ל רעה באף ובקנאת ר'וח רשע
 7 [ ] [בלוא תופח]ת וחרון אף [והתקומם בלוא משפט]

עותק ג קטע 2

- שוליים עליונים
 1 [ ] [איש] את רעיו [ ]
 2 [ ] [בשובו] [ ]
 3 [ ] [ ] °[עול]

קטע 9: 13 בעלויות האות החמישית מתאימה ליו"ד שבכתב היד הזה אבל הצורה *עדויות אינה הולמת; ניצן קוראת בעד(י)ות; התיקון מכוון לצורה עדוות שנהגתה edôt או edowot^c, והשוו ברית דמשק פרק א שוי 84 עידות צדקו || קטע 10: 13 הושלם על פי ברית דמשק פרק ב שוי 25 || קטע 1: * על פי העניין נראה שקטע 14 מעותק א תוכף לקטע הזה || 02 [בלוא המה] השוו תהלים ו 2, לח 2 וסרך היחד ה 25 ולהלן שוי 6; מיינ קוראים [כמצות]מה יוכיחנו על פי ברית דמשק ז 2; אריאל ויודיצקי מציעים [בח]מה || 2 [א]נשי או [מ]עשי כמיינ || 3 [לה]תם על פי סרך היחד ד 20 || 4 הושלם על פי סרך היחד ז 9 || 5 עצת היחוד קריאה חדשה; ואל יושע לון בידו [ ] מדובר כנראה במי שעושה דין לעצמו; השוו סרך היחד ו 27 וברית דמשק פרק ג שוי 199-200; ניצן קוראת ואל יושע לון[פשו] || 6 שרידי האותיות שבתחילת השורה נראים בתצלום 41.452; רעה או רעיו, עיינו בהערה לקטע 2; ר'וח רשע [ ] על פי סרך היחד ה 26; אריאל ויודיצקי מציעים ר[שע] על פי גרסת 4QS^d שם || 7 השוו שורה 02 ||

ברכות וקללות ב (4Q289)

קטע *1

[	וְעִצַּת רִשְׁעוֹן	1
[	וְאֲרָרוֹת נִצְחָה עִם כָּל־מִצְוֹתָהּ כְּלָהּ]	2
[	לֵאמֹת אֱלֹהִים	3
[	וְלִבְרֹךְ שְׁמוֹ וְהוֹדוֹת	4
[	אֲזַי יִן	5
[	וְהַכֹּהֵן הַפְּקוּדֵי בְרוּאֲשׁוֹ הַרְבֵּי־	6
[	הַקְּדוֹשׁ בְּתוֹךְ כֹּל־הָעֵדָה	7
[	וְלִהְיוֹת לְפָנָיו וְעֲצוֹ וְאֵלֶיךָ בְּרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל	
[	כֹּל־	

קטע 2

[	אֲשֶׁר בְּרֵאתָהּ הָאָרֶץ	1
[	תְּכַלְמָה יְבָרְכֶנּוּ	2
[	גַּיִם (ו)בֵּאֵלֶיךָ	3
[	הַבְּרִיּוֹת אֲמֵן אֲמֵן	4
[	]	5

ברכות וקללות ג (4Q290)

קטע 1

[	אֲמֵן	1
[	תְּמוֹ כֹל־	2
[	בְּקֶץ הַחֲרוֹן וְכִיָּא	3

שוליים תחתונים

ברכות וקללות ב: * בתצלום 42.419 נראה קו השוליים הימניים || 1 במוז[מת] על פי תצלום 41.704 ובדוחק אפשר לקרוא במה[שבת] || 2 [ו]אֲרָרוֹת נִצְחָה מיינ קוראים אררות נצח[ת], השוו חוכמת המלך שלמה, 4Q525 קטע 15 שוי 4, להלן, עמי 122; [ע] כָּל־מִצְוֹתָהּ כְּלָהּ על פי סרך היחד ד 13 || 4 הַפְּקוּדֵי מיינ קוראים [הפ]קיד; ואין הכרע מצד המראה גם בסרך היחד ו 14 אך השימוש הפועלי מתאים יותר לקריאה בוויי ||

ברכות לימי החודש הראשון (4Q503)

החיבור כתוב על מגילת פפירוס מפוררת בכתב יד מימי בית חשמונאי. באחורי המגילה נמצא עותק של ברכות למיטהר (4Q512). החיבור כולל ברכות קצרות הנאמרות בבוקר ובערב בימי החודש הראשון כסדרן. הברכות מנוסחות בלשון מדברים והן נאמרות בשקיעת השמש ובזריחתה ויש בהן ציונים אסטרונומיים הקשורים במאורות. וזה מבנה היחידה לפי פאלק: ביום x בערב יברכו את אל ישראל וענו ואמרו ברוך אל ישראל אשר פעל [+ גוף הברכה] ובצאת השמש להאיר ... יברכו וענו ואמרו [+ גוף הברכה] ברוך אתה אל ישראל אשר עשית לנו... שלום עליכה ישראל. כלומר: הפתיחה בנסתר, הברכה במדברים, החתימה בנוכח. הברכה "שלום עליכה ישראל" נאמרת כנראה מפי הכוהנים. בימי השבתות והחגים יש ביטויים מתאימים המסייעים לקביעת התאריך והסדר. מוריס באייה ההדיר את כתב היד בסדרת התגליות כרך ז, עמ' 105-136 וכינה את החיבור Prières Quotidiennes. הוא עשה עבודה יסודית וטובה בצירוף הקטעים ובקביעת סדרם; יוסף באומגרטן, אסתר חזון, דניאל פאלק ופרנסיס שמידט הציעו שיפורים. עיינו בסקירת המחקר של יי בן-דב, מבואות ומחקרים ב, עמ' 449-452. סדר הקטעים שופר כאן על פי הצעות המלומדים האלה. הקטעים שמקומם לא ידוע הובאו בסוף החיבור.

קטעים 4-6 (חמישה ושישה לחודש)*

1	וּבְיָאֵת הַשֶּׁמֶשׁ	[
2	הַמִּסְפֵּן	[
3	כִּי־אֵת הַיּוֹם הַהוּאָה	[
4	מוֹעֲדֵי כָבֹד	[
5	יִשְׁלַם כְּבוֹדוֹ	[ש] לְוֹם [עַל־כִּכָּה]
6	יִשְׂרָאֵל	:] :
7	וּבִשְׁשֵׁה לְחֹנָיִשׁ בְּעָרֵב יִבְרְכוּ וְעֲנֻ וְאֵלֵינוּ בְּרֹנֶךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל [בְּמוֹעֲדֵינוּ]	[
8	לֵילָה אֲשֶׁר הוּאֵן	[לְהַדִּי] שֶׁן לִפְנֵינוּ בְּטוֹב [עֲוֵלָם עַד־נִי] מְכִיָּא
9	אֲנֹ עִם קוֹדְשׁוֹן	[בּו חֲמִשָּׁן]
10	חֲמִשָּׁן הַ גּוֹרֵלָנוֹת	[לֵל]
11	וּמָחָּ:] :	[
12	וּבְצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ יִבְרְכוּ וְעֲנֻ וְאֵמְרוּ	[
- שוליים תחתונים

* באייה מצרף עוד שלושה קטעים (1-3); השיחזור כאן נעשה על פי פאלק עמ' 29-34 שקבע שקטעים 1-3 הם מראש טור [ז] של המגילה; על פי שיחזורו הם הובאו בעמ' 13 להלן || 5 [ש] לְוֹם באייה קורא [ע]וֹלָם || 7 בְּמוֹעֲדֵינוּ על פי קטע א 33 - 34 שוי 21, להלן עמ' 15 || 8 [לְהַדִּי] שֶׁן קריאה חדשה, השוו סרך היחד י 15 ||

קטעים 7-9 (שישה ושבעה לחודש)

שוליים עליונים

[	שֹׁ	1
[	בששה שערי אוֹר]	2
[	ואֲנִי בְּרִית־כֹּהֵן מְהֻלָּל]	3
[	עִם כּוֹל דְּגָלֵי אֲדוֹמִי	4
[	אור שלום] וְעַל־כִּי־יִשְׂרָאֵל	5
[	בשבעה לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְבֵי יְבֻרֹת וְעֵצֵי וְאֲמָרִי	6
[	צִדִּיק]	7
[	אֲשֶׁר]	8

קטע 10 (תשעה לחודש)

שוליים עליונים

[	וּבְצִיָּאתָ] הַשֶּׁמֶשׁ לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ	1
[	עִם דְּגָלֵי אֲדוֹמִי וְהַיּוֹם	2
[	הַיּוֹמִים תִּשְׁעָה]	3

קטעים 24-25 (אחד עשר לחודש – שבת)

[	קוֹדֶשׁ קְדוֹשִׁים]	1
[	כְּבוֹדוֹ]	2
[	וּבְצִיָּאתָ הַשֶּׁמֶשׁ לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ יִבְרָכֶנּוּ]	3
[	אֵל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּחַוְיָהוּ בְּנוֹ מְכוּלֵי גוֹיִם	4
[	עַל לְמוֹתָם]	5
[	שֶׁמֶת חַיִּים לֵוִי]	6
[	אוֹרֵימִם]	7

קטעים 7-9: 3 מְהֻלָּל] באייה קורא נְהַלְלָהּ], השוה קטע 11 שוה 3 וקטעים 37-38 שוה 21, להלן עמי 17 || 4 עִם כּוֹל דְּגָלֵי אֲדוֹמִי] הכוונה לצבאות המרום המהללים את ה' ביחד עם ישראל בבוקר ובערב; דַּעַת הדליית תוקנה מעיין || קטעים 24-25: 4 גוֹיִם באייה קורא [ה]גוֹיִם אך נראה שאין מקום לה"א ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 11 (שנים עשר לחודש)

[	ים]	1
[	ם עשר לחודש *בערם [יברפו	2
[	ים ואנו עם קודשו מרוממים הלילה]	3
[	זו ועדים עמנו במעמד (אור) יומם]	4
[	ל] [ל]	5

קטעים 15-16 (שלושה עשר לחודש)

[	זש כ]	1
[	קודש קו] אשים במרום]ים	2
[	ם קודשו]	3
[	° [ ] ° וכבוד בקוד]ש קודשים	4
[	ר ועדים לנו *בקוד קודשים]	5
[	בממשל אור היומם ברוך]	6
[	ש] לום עליכה] ישראל	7
[	ר]ן] אל ישראל המפל]יא עמנו	8
[	א ר' והלילה שמ]	9
[	להוסיף לנו]	10
[	כול מפלגו לו]	11
[	אל ישראל]	12
[	קודשכה]	13
[	בשלושה] עשר	14
[	שנים עשר]	15
[	ישראל]	16
[	ישראל]	17
[	קוד]שכה]	18

קטע 11: 2 *בערם גרסו בערב || 4 (אור) באייה קורא (כמע) ||
קטעים 15-16: 5 *בקוד גרסו בקודש ||

קטעים 1-3 (ארבעה עשר וחמישה עשר לחודש – פסח)

שוליים עליונים

- 1 : ובָּזְאָתוֹן] השֹׁמֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּרִקְיַע הַשָּׁמַיִם יְבָרְכּוּ וְעִנְיָו וְאַמְרוּ]
- 2 בְּרוּךְ אַתָּה יִשְׂרָאֵל [וְהִיְלִיְוָה הַזֶּה הַדָּשׁ]תה
- 3 בְּאַרְבַּעֵינָה עֶשְׂרֵי שָׁעָרֵי אֹרֶךְ [לְנוּ מִמְשָׁלֶׁךְ]
- 4 עֶשְׂרֵי דָגְלֵי אֹרֶךְ [וְאֵי חוּם הַשֹּׁמֵשׁ]
- 5 בְּפוֹסְחוֹן עַל בְּכוֹרֵי יָד גְּבוּרָתוֹן] שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם]
- 6 יִשְׂרָאֵל : בְּחַמְשֵׁהוֹן עֶשְׂרֵי לְחֹדֶשׁ בְּעָרְבֵי יְבָרְכּוּ וְעִנְיָו וְאַמְרוּ כְּרוּךְ אַתָּה יִשְׂרָאֵל]
- 7 הַמְּוִסִּי'ן אֹרֶךְ יִרְחֵף לְפָנָיו בְּכוֹל מִפְּלֶגֶת כְּבוֹדוֹ וְהִלִּילָהּ]
- 8 [וְלֹאֵם וְלַהוֹדוֹת לְאַתָּה] פְּדוּתְנֵנוּ בְּרֵאשֵׁי'ת]
- 9 [תְּסוּבֹת כְּלֵי אֹרֶךְ] וְהֵיּוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר]
- 10 [גִּוְרָלוֹת אֹרֶךְ בְּמִמְשָׁלֶׁךְ] אֹרֶךְ הַיּוֹמִם. שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם יִשְׂרָאֵל
- 11 : [ ]
- 12 וְבַצֵּאֵת הַשֹּׁמֵשׁ לְהַאֲרִיךְ עַל הָאָרֶץ יְבָרְכּוּ וְעִנְיָו בְּרוּךְ]
- 13 [אַתָּה יִשְׂרָאֵל בְּיָמֵי קֹדֶךְ] שְׁוֹ לְחַגֵּי שְׂמֵחָה וּמוֹעֲדֵי כָּבֹד]
- 14 [בְּחַמְשֵׁה עֶשְׂרֵי שָׁעָרֵי אֹרֶךְ]
- 15 [בְּגִוְרָלוֹת לִילָהּ]

7 הַמְּוִסִּי'ן] האותיות אינן מובהקות, השוו קטעים 15-16 שוי 10; באייה קורא הסתם; [אֹרֶךְ יִרְחֵף] השלמה חדשה ||
 8 לְאַתָּה] באייה קורא לוֹ || 9 תְּסוּבֹת לשון סיבוב והקפה, השוו בתסבת הבקר מכתבי לביש ד 9, כנראה במשקל תְּקִלָה
 והווייז מסמנת תנועת u שנוצרה בדימוי לבייית השפתית (מי מישור בעל פה), והשוו עוד במסב קטעים 33 א - 34 שוי 9, להלן עמי
 15 || 12 ועִנְיָו] באייה קורא ועִנְיָו, אך השוו שוי 1, 6 || 13 [קֹדֶךְ] שְׁוֹ באייה קורא [עָשָׂר] ||

קטעים 29-32 (שישה עשר עד שמונה עשר לחודש)

- 1 שְׁלוֹם [אל עליכה ישראל
[
- 2 בששה] עשר לחודש בערב יברכו וענו ואמרו ברוך אל ישראל אשר
[
- 3 קדש לזו] [
- 4 והלילה] [ל עם זכ] [
- 5 [ ] [ת •] [ור לנו שלום] [
- 6 [א] [ל יברך ושול •] [
- 7 [ובצאת השמש להאיר על הארץ יברכו] וענו ואמרו ברוך אל ישראל
[
- 8 [ ] [ם] [אור ישמחו ב] [
- 9 מהללים שמכה אל אורני •] אשר חדשתה • [ששה
[
- 10 [עשר] [שערי אור ועמנו] [ברנות כבודכה מברכים] [
- 11 דגלי לילה. שלום אלן [עליכה ישראל בצאת השמש
[
- 12 בשבעה עשר לחודש] [ערב יברכו וענו] ואמרו ברוך אל ישראל אשר
[
- 13 [להלל] [ל] [ ] [
- 14
- 15
- 16
- 17 [ובצאת השמש להאיר על הארץ יברכו וענו ואמרו ברוך אל ישראל
[
- 18 [ש] [מחאת] [נו] [
- 19 [ ] [דגלי לילה] [
- 20 [ ] [•] [אנו היו] [ם] [
- 21 [ ] [שלום אל עליכה ישראל] [אל בכול מן] [עדי] [: [
- 22 [בש] [מונה עשר לחודש בערב] [יברכו וענו ואמרו ב] [רוך אל ישראל
[
- 23 [ ] [קודש קודש] [ושם והלילה] [•] [
- 24 [ ] [ש •] [

קטע 41+ב40* (שמונה עשר לחודש – שבת)

[	1	ואותו]
[	2	ובממשל]
	3	שם אלן] שלום עליכּה י[ישראל בכול מ[ועדי לילה] :
[	4	ובזאתן השמש להאיר על הארץ בשבת והשלישית לרא[שון
[	5	כבודנו ו] שבת מנוה קודש]
[	6	והללו ל[אל וענו ואמרו ברוך אתה אל ישראל] ל ומהולל שם [קודשכה בפ[
[	7	כול קדו[שים ו] קודשים י[
[	8	כבוד] י°°[

קטעים 33א-34 (תשעה עשר עד עשרים ואחד לחודש)

שולים עליונים

א[ר היומם	1	]
מ[ממים	2	]
קודש	3	]
[מועדי	4	]
י°°[ ]	5	]
[ביום עשרים לחודש בערב יברכו וענו ואמרו ברוך אל ישראל] אל אשר	6	]
מועדי ב] בוד והלילה	7	]
לממלכות	8	]
במסב	9	]
שלום	10	]

חסרות חמש שורות

הועמדנו לגו[רל אור]	16	]
שלום עליכּה ישראל] אל	17	]
[ביום אחד ועשרים ל] חודש בערב יברכו וענו ואמרו [ברוך אל ישראל]	18	]
[ ] [והלילה לנו רוש ממשל ה[ושך	19	]
[ברוך אתה אל ישראל אשר העמדת] נו לגורל אור	20	]
[שלום עליכּה ישראל] בכול מועדי לילה :	21	]

שולים תחתונים

קטעים 41+ב40: *פאלק, עמ' 40 הערה 82 מערער על צירוף הקטעים משום שהמרווחים שבין השורות אינם שווים בשני הקטעים. אולם רצף הטקסט בחיבור ברכות למיטהר, 4Q512 שבאחורי הקטעים תומך בצירוף || 3 שם השיין מתוקנת || 9 במסב שם עצם משורש סב"ב, השוו תסובת כלי אור קטעים 1-3 שוי 9, לעיל עמ' 13 || 16 [הועמדנו השוו שורה 20 ודניאל יב 13 ||

קטעים 33ב-35 (עשרים ואחד עד עשרים ושלושה לחודש)

שולים עליונים

- 1 ובצאת השמש על הארץ יברכו וענו ואמרו ברוך אל אשר
- 2 [חדשן] שמחתנו באור [היזמם]
- 3 [שמן] [נז] [ח] [כיום]
- 4 [בשמתו עומדים]
- 5 [שלום עליכה ישראל]
- 6 [ביום שני] [ועשרים] [לחודש בערב יברכו וענו ואמרו ברוך אל]
- 7 [ישראל אשר]
- 8 [ל] [ה] [ל] [ל]
- 9 [ל] [י] [ישראל]
- 10 [ובצאת השמש על הארץ יברכו וענו]
- 11 [ואמרו ברוך אל אשר]
- 12 [בשנים] [ש] [ש] [ש]
- 13 [שלום] [עליכה] [ישראל]
- 14 [ביום שלושה] [ועשרים] [לחודש בערב יברכו וענו ואמרו]

קטעים 37+38 (עשרים וחמישה עד עשרים ושישה לחודש – שבת)

- 11 [שלום עליכה ישראל בפול מועדי]
- 12 עולם
- 13 ביום חמשה ועשרים לחודש בערב יברכו וענו ואמרו ברוך
- 14 [אלוהי כול קודש] [שבת]
- 15 [קודש ומנוח לנז] [להניח לנז]
- 16 [מגורל ממשלתו]
- 17 [ ]
- 18 [ובצאת השמש על הארץ יברכו וענו ואמרו ברוך אלוהי כול]
- 19 [קודשים] [חמשה]
- 20 [ועשרים שעי] [אור] [וקדושיכה]
- 21 [מהללים עמנו] [מועד]
- 22 [כבודנו שלום] [עליכה ישראל בפול מועדי עולם]
- 23 [וביום ששה] [ועשרים לחודש בערב יברכו וענו ואמרו ברוך אל]
- 24 [ישראל הן צדק]

שולים תחתונים

קטעים 33ב-35: 2 חדש באייה קורא חדש[תה], אך פאלק (עמ' 35) העיר אל נכון כי אין די מקום להשלמה הזאת (השוו בשמתו בשוי 4), לדעתו יש לקרוא חדש בגוף נסתר, עיינו במבוא לעיל || 7 ישראל בעקבות פאלק, עמ' 39 ||
 קטעים 37+38: 24 ישראל הן קריאה חדשה, השוו קטע 36 שוי 2 ||

קטע 36

- [ם שְׁהָ] 1
- [וְעֲשֵׂרִים] זָק] 2
- [בְּרוּךְ אַל] 3
- [בַּחֲג כְבוֹד] 4
- [ ]°° °] 5

קטע 39 (עשרים ושמונה לחודש)

- [ ] 1 [ם ם ם ם ם]°°°° [װל° ם°°°° ה] [
- [ ] 2 [וואה ם°°]° [ם°°°° עָד °° יְבִינוּ] [
- [ ] 3 [ם°° כיא שלושה עֲשָׂנָה] [גורלות חושך] [
- [ ] 4 [ם°° לִי ערב ובוקר מְלָנָה] [שְׁלוֹמָנוּ שְׁלוֹמָנוּ עֲלֵיכֶם] [ישראל

שוליים תחתונים

קטעים שמקומם לא ידוע

קטע 13

שוליים עליונים

- [ ] 1 [אלוהי אורים] [
- [ ] 2 [ם°° אור ועז]ים [

קטע 14

- [ ] 1 [ם°° הַיּוֹמָם] [
- [ ] 2 [בְּרוּךְ שְׁמֵכָה אַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל־וְלַ] [
- [ ] 3 [ ] 3
- [ ] 4 [ם°°°° [ ]°°°° [

קטע 21+22

שוליים עליונים

- [ ] 1 [באור כְּבוֹדוֹ וְיִשְׁמַחֲנֵהוּ] [
- [ ] 2 [לָנוּ] [לְאֹמֹרֵינוּ] [

קטע 36: 1 שְׁהָ [וְעֲשֵׂרִים] באייה קורא שְׁהָ ופאלק, עמי 35, דוחה את האפשרות לקרוא כפי שמוצע כאן משום שהעשרים ושישה לחודש הראשון הוא יום הנף העומר שלדעתו אינו חג, ראו שוי 4, ובאמת יום הנף העומר נחשב בעדת היחד כיום חג, ראו מגילת המקדש יח 3-7 וההערות שם ||
 קטע 39: 2 הכתוב מעל השורה טעון עיון נוסף. רק האותיות הברורות יותר פוענחו || 3 מְלָנָה [קריאה חדשה, מתאימה לגודל הקסר ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 50-48

- 1] [יָא בָּ] [
- 2] [שְׁלוֹם עֲלֵיכֶּה יִשְׂרָאֵל] [
- 3] [לְחֻדְשׁ בְּעֶרְבַּ יְבֻרְכּוּ וְעֵנּוּ וְאִמְרוּ בְרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר] [
- 4] [שְׂמַחְתֵּנוּ וְשׁוֹ] [
- 5] [שְׁלִישִׁי בְּמִוְעֵדֵי שְׂמַחְתֵּנוּ וְאִתָּהּ] [
- 6] [יְשׁוּעָתְכֶּה שְׁלוֹם עֲלֵיכֶּה יִשְׂרָאֵל] [
- 7] [וּבִצְאֵת הַשֶּׁמֶשׁ לְהָאֵיר עַל הָאָרֶץ יְבֻרְכּוּ וְעֵנּוּ וְאִמְרוּ בְרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] [
- 8] [אֵל כּוֹל צְבָאוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲלֶם בְּנֵי צְדָק וְצִדְקוֹת] [אֵל עַל כּוֹל לְשׁוֹךְ] [

קטעים 55-51

- 1] [׀] [
- 2] [עֲשֵׂה רָא גּוֹרְלוֹתַי] [עֵד ׀׀] [
- 3] [אַחֹת הַדֹּדוֹתַי] [עֲוֹלָמִים] [
- 4] [תִּנּוּ] [
- 5] [עֲשֵׂה שְׁעָרֵי כְבוֹד] [
- 6] [לְחֻדְשׁ בְּעֶרְבַּ יְבֻרְכּוּ וְעֵנּוּ וְאִמְרוּ בְרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] [אֲדָר הַזֶּה שְׁלוֹם עֲלֵיכֶּה יִשְׂרָאֵל] [
- 7] [ ] [׀׀׀] [
- 8] [׀] [לְדַקְלֵי אֲוִר ׀׀] [
- 9] [שְׂמַחְתֵּנוּ בְּתֵהֵלֵי כְבוֹדְכֶּה] [
- 10] [בְּכּוֹל] [מוֹעֵדֵי לַיְלָה שְׁלוֹם עֲלֵיכֶּה] [
- 11] [יִשְׂרָאֵל] [
- 12] [וּבִצְאֵת הַשֶּׁמֶשׁ לְהָאֵיר עַל הָאָרֶץ יְבֻרְכּוּ וְעֵנּוּ וְאִמְרוּ בְרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] [אֲשֶׁר] [
- 13] [הָזִדִיעֵנוּ בְּמַחֲשַׁבְתֵּנוּ בִּינְתוּ הַגְּדוּלָּה] [
- 14] [גּוֹרְלוֹת אֲוִר לְמַעַן נִדְעֶנּוּ בְּאִתּוֹת] [
- 15] [כְּבוֹדוֹ] [אֵל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר] [אִמְרָתוֹ] [
- 16] [ ] [
- 17] [לְחֻדְשׁ בְּעֶרְבַּ יְבֻרְכּוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעֵנּוּ וְאִמְרוּ] [
- 18] [כְּבוֹדוֹ] [
- 19] [הַמִּישִׁי] [

קטעים 50-48: 5 בְּמִוְעֵדֵי שְׂמַחְתֵּנוּ השוו לחגי שמהה קטעים 1-3 שוי 13, לעיל עמי 13, מועד שמחתנו ברכות למשפחה קטעים 8-10 שוי 8, להלן עמי 34, הביטוי נמצא גם בתפילה || 8 להשלמת סוף השורה השווה שמואל ב כג 2 ותהלים לה 28 || קטעים 55-51: * על צירוף הקטעים ראו הערת כוכבית בעמי 28, להלן || 3 אַחֹת אֲוִר כְּבָאִיִּב יג 17 || 8 דְקָלֵי = דְגָלֵי ||

קטע 64

- 1] לְחֹדֶשׁ [בְּעֶרְבֵי] יְבָרְכּוּ וְעֲנִי וְאָמְרוּ
 2 [בְּרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל [בְּמִן] עֲדָנוּ]
 3 [כֹּהֲנֹתָ] • [ ] • [ ]
 4 [אֹת לָנוּ לַלַּיְלָה בְּמוֹעֵד]
 5 [לַיְלָה לְהִיּוֹת ^{מֵהַלַּיְלָה}] עֲמָנוּ
 6 [ ]
 7 [וּבְצִאֵת הַשֶּׁמֶשׁ לְהֵאֵירָ] עַל הָאָרֶץ יְבָרְכוּ [וְעֲנִי וְאָמְרוּ]
 8 [בְּרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל] מוֹעֵד יְעֹלְמִים וְהַיּוֹם
 9 [דָּגְלֵי] אֲוֵר

קטע 76

- 1] לְחֹדֶשׁ בְּעַרְבֵי יְבָרְכּוּ וְעֲנִי וְאָמְרוּ
 2 [בְּרוּךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל] אֲשֶׁר הוֹדִיעָנוּ
 3 [הַלַּיְלָה הַזֶּה לָנוּ]
 4 [זֵרֵי חוֹשֶׁךְ]

קטע 76: 2 הודיענו השוו לעיל קטעים 51-55 שוי 13 [ה]ודיענו במחשבת בינתו הגד[ולה] ||

ברכות למיטהר (4Q512)

החיבור הזה שרד בשלושה כתבי יד קטועים מאוד. 4Q512 כתוב בכתב מימי בית חשמונאי על פפירוס ובאחוריו התפילות לימי החודש הראשון (4Q503). הפפירוס הזה התפורר למאות שברים ורק במעט מהם שרדו כמה תיבות רצופות. מעותק 4Q284 ומעותק 4Q414 שכתבם הרודיאני שרד מעט מאוד. עם זה אפשר להעמיד פה ושם טקסט רצוף מצירופי קטעים, מהרכבת כתבי היד ומהשלמות על פי נוסחאות חוזרות. הטקסט של הפפירוס חופף לזה של 4Q284 בקטעים 33+35 ולזה של 4Q414 בקטעים 40-42.

זה חיבור ליטורגי המכיל ברכות שנאמרות בעת ההיטהרות מטומאה וכולל לוח של ימי הקודש שיש להיטהר לפניו. כמו הברכה על הטבילה שטבעו חכמים גם הברכות כאן נאמרות לאחר ההיטהרות. מצוינות בהן נסיבות ההיטהרות ואחריהן נוסחה מעין "ירחץ במים וכסה את בגדיו וברך על עומדו וענה ואמר ברוך אתה אל ישראל ... ואחר הוזהר את מימי הנדה יברך וענה ואמר ברוך אתה אל ישראל אשר...". התפילות כאן מיוחדות וכוללות וידוי על חטא. החטא והטומאה אחוזים זה בזה ומקורם בכוחות הרשעה. להיטהרות יש ממד רוחני והיא מכשירה את האדם לזכות ברוח קודש.

מוריס באייה ההדיר את הפפירוס בסדרת התגליות, כרך ז, עמ' 262-286 וקבע את סדר החיבור. הטורים שקבע מובאים בסוגריים מרובעים. את מספרי הטורים קבע באייה על פי מגילה 4Q503 שחיבורנו כתוב באחוריה, אולם החיבורים נכתבו בכיוונים הפוכים, כך שחיבורנו מתחיל בקטע האחרון של 4Q503 שמקומו ידוע (קטע 39). לפיכך מיספר באייה את הקטעים בסדר יורד 1-39. במהדורתנו סטינו במקצת מן הסידור של באייה בהתאם לשינוי סדר הקטעים במגילה 4Q503, עיינו במבוא לחיבור ההוא, לעיל עמ' 10. יוסף באומגרטן ההדיר את 4Q284 בסדרת התגליות, כרך לה, עמ' 123-129; אסתר אשל ההדירה את 4Q414 בסדרת התגליות, כרך לה, עמ' 135-154. וראו עוד J. M. Baumgarten, "The Purification Rituals in *DJD 7*", *The Dead Sea Scrolls: Forty Years of Research*, ed. D. Dimant and U. Rappaport, Leiden and Jerusalem 1992, pp. 199-202; חנן בירנבוים, "חטא וטומאה במגילות קומראן", ציון סח (תשס"ג), עמ' 359-366.

עותק א = 4Q512, עותק ב = 4Q284, עותק ג = 4Q414

עותק א קטע 39 א

1] [ ]

2] [ ]

שוליים תחתונים

עותק א קטע 39 ב

1] [ ] כפוריִם וְאָנִי אֶהְיֶה שְׁ[מִפְּהָה

2] [ ] כִּי־אֵל טְהַרְתִּי וְתִבְיָאֲנִי בְּ[בְרִית

שוליים תחתונים

עותק א קטעים 38-36

[	וכפסה] אַתְּ בְּגֵדֵי וְ[בְּרַךְ עַל עוֹמְדוֹ	]	11
[	נאם]	פּו כּוּל לְשׁוֹנוֹתְ[	]
[		הַקִּדְשֵׁת] הַ לְכֵה סוּד אַנְשׁ[ים	]
	שורות חסרות		
[		שׁוֹהַ [ ] [	]
[		נַכָּה מְכוּל עֵרוֹת] בְּשָׂרֵנוּ לְהָ[	]

שוליים תחתונים

עותק א קטעים 33+35 (+ עותק ב קטע 1 א)*

שוליים עליונים

[	וּלְמוֹעֵד שְׁבֹעַת בַּשְּׁבִיבָּה לְכוּלָּהּ שְׁבוּעִי	]	1
[	הַשְּׁנֵי וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשִׁים] מוֹעֵד[י] [	]	2
[	הַשְּׁנֵי בִימֵי מַשְׁפָּטָם זֶה לְזֶה] מוֹעֵד קְצֵיר יָיִן זָר[צ] וְדֹשָׁא	]	3
			4
	וְ[סְרַךְ הַדּוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְפֻלַּהּ הַבָּא לְרַחֲוֶיךָ] בְּיָמֵי [וְבַיּוֹמֵי גָדָה] לְהַתְקַדָּשׁ		5
[	מְצָרָעַת וּמִזֹּבוּב וּמִשְׁכַּב הַזֶּרַע אִשָּׁר] יִשְׁמַא לֹוּ [וְאֹמַר בְּרוּךְ אַתָּה		6
[	אֵל יִשְׂרָאֵל אֱשֶׁר] [לְרַחֵם] טַמָּא אֲשֶׁר [ ] [יֵכָה		7
[		]	8
[	אֲשֶׁר תִּהְיֶה בְּנֵד[תֶה]		9
[	ז' טוּהַר[הּ מִזֹּבָה		10
[		]	11

קטעים 38-36: 12 [נאם] פו השלמה חדשה על פי מגילת ההודיות יג 16, טו 36 || 17 לה] [באייה קורא לה] [||
 קטעים 33+35: * הטקסט של כתב יד היסוד מורכב מקטעים קטנים שצורפו זה לזה במגע ושלא במגע. מלאכת הצירוף של
 באייה אמינה אך יש לקרב מעט זה לזה את שני הקטעים בעלי השוליים העליונים ולהרחיק מעט ולהגביה מעט את הקטע
 הפותח בתיבה להתקדש. שילוב כתבי היד בעייתי וכאן שולב הטקסט של עותק ב על פי החפיפות וההקשר למרות שהטקסט של
 עותק ב היה כנראה ארוך מזה של עותק א. הקטע הזה חשוב להבנת מבנה החיבור משום שעיקרו לוח מועדים (שוי 1-3) וכתרת
 ארוכה לברכות שמויחדות לטמאים לסוגיהם (שוי 6-5). בין הלוח לבין הכותרת יש שורה ריקה המלמדת שהלוח הוא חתימה
 לברכות שנאמרו לפני שהיו כנראה ברכות שנאמרות בפי כלל ישראל המיטהרים לכבוד המועדים. בצד האחר של כתב יד היסוד
 שרדו ברכות ליום העשרים ואחד והעשרים ושנים לחודש הראשון ולפי שיחזורו של באייה עמדו לפניו עוד שלושה טורים.
 בשרידי הטורים האלה שבברכות למיטהר לא נזכרים טמאים. נראה אפוא שהחיבור שלנו כלל שני פרקים. בפרק הראשון היו
 ברכות היטהרות לכלל ישראל המיטהרים לכבוד המועדים ובפרק השני היו ברכות היטהרות לטמאים לסוגיהם. על פי ההבחנה
 החדשה הזאת כדאי לברר לאיזה משני הפרקים יש לשייך את הקטעים שמקומם לא ידוע. למשל הקטעים שיש בהם שימוש בגוף
 מדברים מתאימים יותר לפרק הראשון. ראו למשל עותק ג קטעים 1, 13 (להלן, עמי 30, 32) ועותק א קטעים 48-50 (להלן, עמי
 26) || 1 בש[ב]ת. קריאה חדשה || 3 [משפטים זה לזה] על פי סרך היחד י 6-7 || 5 הדות = הודות || 6 י[טמא]
 לו] קריאה חדשה; חלקה השמאלי של הטייית דהה || 10 [ז' טוהר[ה] קריאה חדשה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 34

- [13] [ ]°° [ ]
- [14] [תוך עמו]
- [15] [לה]תהנן על כול נסת[ו]ת אשמ[ה וענה ואמר נאמן אתה]
- [16] [בפול דרפיפ]ה וצדיק בכול מעשיכ[ה]
- [17] [טהרת]ה מנגע הנדה [ ]°ה כיא[

שוליים תחתונים

עותק א קטעים 29-32

- [1] [ברוך א]תה אל ישראל]
- [2] [עם קודש]כה
- [3] [ת] [משגה]
- [4] [והחץ ב]מים ונכסה את בגדיי [°ה]
- [5] [וברך שם] וענה ואמר ברוך אתה אל ישראל]
- [6] [אשר צויתני להטהר]לפניכה במוש]
- [7] [הביא]ותני לטהרת] צדק ואחר יביא את]
- [8] [קרבן חטאתו]ועולתו וברך וענ[ה] ואמר ברוך אתה] אל ישראל אשר]
- [9] [הצלתני מפו]ל פשעי ותטהרני [מ]ערות נדה ^{תכפר [עזני]} לבוא]
- [10] [ד]ם טוהר ודם עולת רצ[ו]נ[ו]נכה [וזכרון ניהו[ח]
- [11] [להקטיר את]מקטרת קודשכ[ה] וני[ה]וח רצונכה]

חסרות שורות

- [16] [ ] [ ]° [ ]
- [17] [ר וטי°]
- [18] [חטתי °]
- [19] [טהר]ת צדק ו[°°°]
- [20] תנקה עד משפט[ו] י[ש]ראל אש[ר]
- [21] [ברוך]אתה אל יש[ר]א[ל]
- [22] [ ]°° [ ]

קטע 34: 16 וצדיק באייה קורא הצדיק; השוו תהלים קמה 17, באות נוין בנוסח הפשיטתא הקרוב לנוסח קומראן, מי קיסטר, י"על מטבעות ריטואליים קדומים וגלגוליהם", כנישתא ד (תש"ע), עמי רסט-רע, העי 32 || קטעים 29-32: 6 [להטהר] לפניכה השוו עותק ג קטע 13 שוי 2, להלן עמי 32; [במוש] באייה קורא במועד || 7 [צדק] על פי שוי 19 || 9 [הצלתני מפו]ל פשעי כהשלמת באייה על פי תהלים לט 9 || 10 [ד]ם קריאה חדשה; [וזכרון ניהו] התיבות האלה נמחקו כנראה בקו, אך הדבר לא צוין בטקסט שבסדרת התגליות || 19 [טהר]ת על פי שוי 7 ||

עוֹתָק א קטעים 3-1

שוליים עליונים

- 1 וביום השלישי [ירחץ במי רחץ ובר]ך וענה ואמ[ר ברוך]
- 2 [את]ה אֵל ישראל [אשר צויתה על טמאי]תים להטהר מ[פול]
- 3 [טמאות] נפש בכפ[ו]רי רצונכה [ב]אפר קודש [לטהרת]
- 4 [כב]וד [ה] בְּמִי דוֹכִי [ו] לְבַלְוֹת עוֹלָם
- 5 ומי רחץ לטהרת עתים [ו]כסה את [בגדיו ואחר] [יו צלף]
- 6 את מימי הַיָּם לטהרו ואתכול [בגדיו] :
- 7 ואחר הוֹזוֹתוֹ את מימ[ו] הגדה יברך וענה ואמר ברוך אתה
- 8 אל ישראל אשר נתתה ל[נו] חוק טהרה להטהר מפול גע
- 9 *ומנדות טמאה והיום [אני]
- 10 נדה להתקדש לך ו[ ]
- 11 [ ] נדה ולוא יוך[ל]
- 12 [ ] הרשונים י[ ]

עוֹתָק א קטעים 15-16

- 1 [ ] עוון אשמה
- 2 [ ] במימי
- 3 [ ] רחץ
- 4 [ ] לו בשלושת
- 5 [ ] ימי טהרתו
- 6 [ ] את כול
- 7 [ ] ק למלא
- 8 [ ] ב
- 9 [ ] ל הטוהר
- 10 [ ] עוון
- 11 [ ] וברך שם
- 12 [את אל ישראל] הרת
- 13 [ ] רת ואחר
- 14 [ ] ל

קטעים 3-1: 2 [את]ה אֵל על פי תצלום 42.477; [טמאי]תים כבאייה, המעיר לביטוי טהרת עתים שוי 5 ולביטוי טמאי הימים 4Q514 קטע 1 שוי 5 || 4 בלוחות משקל quill במקום לחות או לחות, פחות מסתבר לקרוא בליחות; ראו י' בן דוד, "לקחה", לשוננו לה (תשל"א), עמ' 316-317 || 6 הגדה באייה קורא ה[ז]יה ללא יידוע || 7 ואחר או ואחר[ו]; הוֹזוֹתוֹ מקור הופעל; ראו קימרון, ענות || 9 *ומנדות מתוקן מן ונדות; הווייו והמ"ם הוספו בשוליים || 11 יוך[ל] או יוך[ה] וכיו"ב ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 15ב

- 1 צדק]
- 2 ואחר]
- 3 טהור]ט

עותק א קטע 11

- 1]°°[ ]°[
- 2 ובמולאות לו שבעת ימי טה]רתו ורחץ את בשרו
- 3]°[ ]°[ו]כבס את בגדיו במ]ים
- 4 וכסה את בגדיו וברך ע]ל עומדו וענה ואמר ברוך אתה
- 5 אל יש]אל]

עותק א קטעים 24-25

- 1] תכה]
- 2]°[לתנו לרוב ימים]
- 3] °[שמכה בשמחה]
- 4] ש ואחר הדבר]ים הא]לה
- 5] ל]°[נב]וא]בשערי] ביתכה
- 6]°°[ ]°°[

עותק א קטע 10

שוליים עליונים

- 1]°[זוב טמאתו]

עותק א קטעים 7-9

שוליים עליונים

- 1 את כול הד]ברים האלה יעשה הזב את זוב טמאתו
- 2 בטוהרו מז]ופו ואחר יגע בפול ט]הרת יש]אל]
- 3 ולאכול ולש]בת עם פול ישראל בע]רי מושב]ותם
- 4 ולהיות עם] אשתו
- 5] אש]ר]

קטע 11: 4 וכסה את בגדיו ייכסה את עצמו בבגדיו, השוו יונה ג 6 וכס שק ||
קטעים 24-25:]°[לתנו באייה קורא] לתם;]ימי] השלמה חדשה || 5 נב]וא]בשערי] ביתכה] קריאה חדשה ||
קטעים 7-9: 1 השוו קטע 10 לעיל || 3-4 ולש]בת] ... אשתו השלמות חדשות || 4 ולהיות עם] אשתו] השוו בראשית לט 10 לשכב אצלה להיות עמה ||

עוֹתֵק א קטעים 4-6*

[ ]	1
[ ]	2
[ ]	3
[ ]	4
[ ]	5
[ ]	6
[ ]	7
[ ]	8
[ ]	9

שוליים תחתונים

קטעים שמקומם לא ידוע

עוֹתֵק א קטע 14ב

[ ]	1
[ ]	2
[ ]	3

עוֹתֵק א קטעים 21-22

שוליים עליונים

[ ]	1
[ ]	2

קטעים 4-6: * מקום הקטעים שונה על פי הסדר המתוקן של 4Q503, ראו הערה בעמוד 10 || 9 מְנוּדָה חור ארוך מעל האותיות המסומנות, כנראה = מְנִידָה 'מרוחק' ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטעים 40+41 (+ עותק ג קטעים 27-28)

- 1 [ ] [ ] [ ] [ ] אשר [טמא בו
- 2 והיה [א]ש או אשה בהנגשון להטהר וברך [וענה ואמר
- 3 [ברוך] א^ת אל ישראל אשר טהרתנו ותב[דל לנו בין
- 4 ה[טמא לטהור] להטה[ך לכה
- 5 בטהרת צדק[ן [וברצון
- 6 ר[חכה כפרת]ה [
- 7 [ ] [ל] [

עותק א קטעים 48-50

- 1 [ ] [ ] [ ] [ ]
- 2 [ ] [ ] [ ] [ ] וענה [ואמר ברוך אתה אל ישראל אשר
- 3 [ ] [ ] [ ] [ ] עם קוד[ש
- 4 [ ] [ ] [ ] [ ] ימי הש[נה] [ ] [ ] [ ] :
- 5 [ ] [ ] [ ] [ ] ואחר [בוא] שמש היום ה[
- 6 [ ] [ ] [ ] [ ] כאשר [בוא] תנו לכה לעם [ ] ה[ ]
- 7 [ ] [ ] [ ] [ ] א[ ]

קטעים 40+41: 2 עותק ג מתאים כנראה לנוסח המתוקן שהוא בעייתי מבחינת התחביר || 3 את = אָתָּה; עותק ג מתאים לנוסח המתוקן; [ותב] דל לנו השוו ויקרא כ 25 || 4 [להטה]ך קריאה חדשה; לכה השוו מיד להלן, קטע 1 ב שוי 4 || 6 ר[חכה קריאה חדשה על פי השרידים ורוחב החקר, השוו ברית דמשק, פרק א שוי 72; כפרת]ה[השוו קטע 1 ב שוי 4-3 מיד להלן || קטעים 48-50: 4 ימי הש[נה] [ ] [ ] [ ] באייה קורא ומי הע[ ] || 5 שמש היום ה[ ] [ ] באייה קורא [ה]שמש היום ח[ ] ; אבל לפני השייך נותר בפירוס חלק ואחרי הה"א האחרונה יש אולי שרידי דיו, עיינו בתצלום 42.843; השוו עותק ב קטע 2 ב שוי 4, קטע 3 שוי 2, להלן עמ' 28 || 6 השוו שמואל ב ז 24 ותכונן לך את עמך ישראל לך לעם עד עולם ועותק ג קטע 7 שוי 2-3, להלן עמ' 31 ||

עוֹתֵק א קטעים 51-55*

[	1	]° [ק כֹּ]°
[	2	]א [אֲדָקָ עִם]
[	3	]ל [ ]°
[	4	]הִטְמֵא
[	5	]כְּבוֹדָהּ
[	6	] [ ]° [ ]° מְשַׁפֵּ
[	7	] *יִכְבַּס בְּגֵדֵי בַמִּים
[	8	] יִבְרַךְ וְעֵנָה וְאִמְרָ בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
[	9	] הַטְּהוֹרִים וְהַקְּדוֹשִׁים
[	10	] אַתָּה קְדוֹשָׁה לְפָנֶיךָ
[	11	] [ ] מְשַׁפְּחֹת [הַאֲדָמָה
[	12	] הַכְּלִמָּי
[	13	] תִּשֹׁ
[	14	] יוֹמָם
[	15	] לַבֵּ

עוֹתֵק א קטע 67

[	1	] לְהַכְלִים כּוֹל יְמֵי
[	2	] [בְּשַׁבְּעַת] יְמֵי הַסִּגְרוֹן
[	3	] מְכּוֹל אוֹכְלֵי

עוֹתֵק א קטע 69*

[	1	] [ ]° [ ]° [ ]°
[	2	] וְתִזְוִי לְהִנְזֹר מִן
[	3	] בִּי [ ]° בְּרוּךְ [ ]°
[	4	] [ ]° [ ]°

קטעים 51-55: * באייה צירף את הקטעים זה לזה אף שאין ביניהם מגע או הקשר מסייע. גם הטקסט שבגב הקטעים אינו מסייע, ראו עמ' 18, לעיל || 7 *יִכְבַּס נכתב תחילה יכב, והבייית תוקנה לסמ"ך והוספה ביית בין השורות, שלא כבאייה שסובר שמלכתחילה נכתב יכס ||
 קטע 67: 1-2 השוו במדבר יב 14 הלא תכלם שבעת ימים, תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה ||
 קטע 69: * על האפשרות לשלב עותקים ראו עמ' 26 בהערה לקטע 1 א ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 2 א

שוליים עליונים

- 1] א[דִם טמא א[שר] לֹא יאכל
- 2]את לחמו בטרהרה וטמאה [בכול אשר נגע ב[אד]ם, במימי
- 3]גדה יזה ביום השלישי ו[מליאות לו שבעת [ימי]ה[ר]
- 4] ורחץ את בש[ר]ו במי[ם]
- 5] והזה שנית במימי גדה °[

עותק ב קטע 2 ב

- 1] עזבתני בנדת[
- 2] קדושים ולו[א]
- 3]ממאכל שבעת[ימים והיה בבוא[
- 4] שמש היום השביעי [ורחץ במים והזה במימי גדה וענה ואמר]
- 5] ברוך אתה אל ישראל[אשר נתת[
- 6] מועדי שלומכם לאומל[לים]

עותק ב קטע 3

- 1] למועדי עתיה]
- 2] ה[בוא שמש היום ה[ש] [ביעי ורחץ את בש[ר]ו]
- 3] [הזה במימי] גדה וענה ואמר ברוך את[ה] אל ישראל
- 4] ° [חרתה טהרת אמת לעמכה לה[ות] במימי גדה]
- 5] לה[טהר] במה מכול טמאה ול[
- 6]] ° [ל[

קטע 2 א: 1] א[דִם טמא קריאה חדשה || 2 ב[אד]ם השלמה חדשה על פי שורה 1 || 3]מליאות ביו"ד מובהקת; זו צורת מקור קל שחלו בה השינויים הבאים *muluṯ < *mulôt < *mlôṯ < *mloṯ < *mleṯ < *mleṯ; שבשם ראש בעברית של השומרונים (reṯ), ראו ז' בן-חיים, עברית וארמית נוסח שומרון, ה, ירושלים תשלי"ז, עמ' 47-48;]פ[ה[ר] קריאה חדשה, השו"ע עותק א קטע 11 שוי 2, לעיל עמ' 24 || 4]ב[מ]ם קריאה חדשה || קטע 2 ב: 1] עזבתני מכון כנראה לאל ויש להשלים לוא לפני התיבה, השו"ע עותק ג קטע 11 ב שוי 6, להלן עמ' 31; מ"ב קוראים עזבו[ה] || 4]הזה[במגילות ובלשון חכמים הזה (בלי על) רפלקסיבי || 6]שלו[מכם] ההשלמה מותאמת לחסר; מ"ב קוראים שלום] || קטע 3: 1] למועדי מ"ב קוראים] ° מועדי || 2]ה[ה] קריאה חדשה;]הש[ביעי] השו"ע קטע 2 ב שוי 4, או ה[ה]וא || 4 טהרת אמת יחוקי טהרת אמת || 5]טמאה ול[ ] מ"ב קוראים טמ[את] ל[ ] ||

עותק ב קטע 4

- 1 [ה' א']
2 לבני בריתה]
3 בגורל אורכה לק']
4 וטהורים לפניכה ב[פול עת
5 לנפש אדם אשר ימות ב[בית
6 והיה בעת הנגש[ו להזות וברך וענה ואמר]

עותק ב קטע 7

- 1 [וענה ו[אמר ב[רוך אתה אל ישראל
2 [הרתם ורוממ[תם]

עותק ג קטע 1 א

- 2 [יה'
3 [ם לחים
4 [ ]
5 [ה'

קטע 4: 3 אורכה כהשלמת אריאל ויודיצקי; מ"ב קוראים א[מת]כה, ונראה שאין די מקום להשלמתם || 4 וטהורים
השוו עותק ג קטע 1 ב שוי 4, להלן עמי 30 || 6 הנגש[ו] על פי עותק א קטעים 40+41 שוי 2, לעיל עמי 26; מ"ב קוראים
הנגש[ו] ||
קטע 1 א: 3 אשל בסדרת התגליות מקשרת את התיבה לחים אל חוק הנזיר בבמדבר פרק ו ומעירה על הכתוב בעותק א קטע 69
שוי 2 (ראו לעיל עמי 27). אם דבריה נכונים יש אולי לצרף את הקטעים ולהשלים: ותצוני להנזר מן[ענבי]ם לחים [ויבשים] ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטע 1 ב - 2 א

- 1] וברך על עומדו וענה ו[אמר ברוך
- 2]אתה אל ישראל [טְהוּרֵי מוֹעֲדֵי
- 3 אורכה ו[לפנ]יכה ולכפר לנו
- 4 ברצונכה ו[ ] ותצוננו להיות קדושים ו[טְהוּרֵימ] לפניכה
- 5 תמִיד ו[ ] אם ג[ ]עתי בכול דבר
- 6]טמא [ ]י להטהר טרם
- 7]יבוא השמש [ ]עשיתני
- 8]ל[ ]

עותק ג קטע 2 ב (+ עותק א קטעים 42-43)*

שוליים עליונים

- 1 ותבִיאנֹו לחוקי קודש]כה ותצוננו להטהר[
- 2 לראשון לשלישי ולש]ביעִי ולדבוק[
- 3 באמת בריתכ]ה [
- 4 להטהר מטמאת] :[
- 5 ואחר יבוא במים] ורחץ את בשרו וכסה את בגדיו וברך על עומדו[
- 6 וענה ואמר ברוך א[תה אל ישראל אשר הודיענו חוקי טהרה [
- 7 כי ממוצא פיכה נ[פרשה] טהרת כול עצמכה ותצוננו להבדל מכול[
- 8 אנשי זמה כא[שמתם בל יטהרו במי רחץ ואני [
- 9] ה לפרוש כפיכה [

קטע 1 ב: 2 מועדי אשל קוראת מועדו || 4 [קדושים ו]טְהוּרֵימ לפניכה השוו עותק ב קטע 4 שוי 4, לעיל עמי 29 || 6-5]אם ג[ ]עתי בכול דבר] טמא, או [בג]עתי בכול דבר] טמא, השוו ויקרא ה 2 או נפש אשר תגע בכל דבר טמא; אשל קוראת [לא יד]עתי בכול דבר [ ] ||

קטע 2 ב: * באייה צירף בסוף שוי 8-9 את עותק א קטע 44; הצירוף הזה מפקפק והאותיות שבקטע לא נרשמו כאן. גם הקריאה אִזי באותו הקטע מפקפקת, עדיף ו[אני || 1 ותבִיאנֹו אשל קוראת וְטְהוּרֵימ שלא לפי שרידי האותיות || 2 לראשון לשלישי ולש]ביעִי [ביום הראשון וביום השלישי וביום השביעי משבעת ימי הטומאה; [ולדבוק] על פי מגילת ההודיות ח 25 || 7 כי ממוצא פיכה נ[פרשה] באייה מפנה אל ויקרא כד 12 לְפָרֵשׁ לָהֶם עַל פִּי ה'; טהרת כול [עצמכה] הושלם על פי עותק ב קטע 3 שוי 4, לעיל עמי 28 || 8 זמה ימזימה, אשל קוראת נְזֵה; השוו סרך היחד ג 4-5 וחוכמת המלך שלמה א, 4Q525 קטעים 20-22 שוי 4, להלן עמי 124 בהערות || 9] אשל מוסיפה עוד 3 שורות על פי קטע קטן ששובך כאן בטעות; [לְפָרוֹשׁ כפיכה] השוו הערה לשורה 7 ||

עותק ג קטע 7

- 1 נֶפֶשׁ אֲדָרְיָ [אשר ימות בבית]
- 2] ההואה [פונגתנו]
- 3 לכה לעם טה[ר]
- 4 וגם אני מבר[ך]
- 5 היום אשר]
- 6 במועדי טוהר ב[ן]
- 7 יחד [אחר יגע]
- 8 בטהרת ישראל לא[פול ולשבת עם פול ישראל בערי]
- 9 מושבו[תם ולהיות עם אשתו] :
- 10 והיה ביום[טוהרו] זכר א[ו]
- 11 נקבה והוד[ה]
- 12] ש[מ]

עותק ג קטע 11 א

- 2] ל[
- 3] [ל'יה
- 4] את[
- 5] [ם

עותק ג קטע 11 ב

- 1] [את בג]ליו ובמים [
- 2] [וברך ע]ל עומדו וענה ואמר ברוך אתה אל[
- 3] ישראל אשר כ[פרתה על עוונתי וצויתני להטהר]
- 4] לפניכה מכול]
- 5] קודשכה [ולוא]
- 6] עזבת[ני]
- 7] [ל

קטע 7: 1 הושלם על פי קטע 4 שוי 5 || 3-2 השוו עותק א קטעים 48-50 שוי 6, לעיל עמי 26 || 9-7 השוו עותק א קטעים 7-9 שוי 2-4, לעיל עמי 24 || 11-10 [זכר א] נקבה השוו איש או אשה לעיל עותק א קטעים 40+41 שוי 2 || 11 והוד[ה] או והוד[ו]; אשל קוראת והוד[ה] שלא כצורת האותיות || קטע 11 ב: 3-4 [להטהר] לפניכה השוו קטע 13 שוי 2 בעמוד הבא וקטע 1 ב- 2 א שוי 4, לעיל עמי 30 || 6-5 [ולוא] עזבת[ני] השוו עותק ב קטע 2 ב שוי 1, לעיל עמי 28 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטע 12

- 1 [ ]°
- 2 לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי [ ] :
- 3 וּבְיָוִם [ ]

עותק ג קטע 13

שוליים עליונים

- 1 כִּי אַתָּה עֲשִׂיתָ אֵת צִדְקָה וְתִקְדְּשֵׁנִי בְּכֹל כְּפֹרֵי [ ]
- 2 רְצוֹנָה לַהֲטֵהר לִפְנֵי [ ] מְכֹל [ ]
- 3 וְהִיֹּם לִי חֹק כְּפֹרֵי [ ]
- 4 וּלְהִיֹּת בְּטִהַרְתָּ צִדְקָה [ ]
- 5 אֲרַחֵץ בְּמִים וְהִזָּה עָלַי עֲמִדוֹ [ ]
- 6 [ ] תֵּם וְאַחַר יָשׁוּב וּבְרַחֵץ וְעִנָּה וְאָמַר בְּרַחֵץ אֶתְּךָ אֵל יִשְׂרָאֵל [ ]
- 7 מִטְהַר עֲמֹ בְּמִימֵי רוּחֶךָ [ ] וְאַחַר יִרְחַץ בְּמִימָם [ ]
- 8 וְהִזָּה שְׁנִית עַל עֲמִדוֹ וְעָנָה וְאָמַר בְּרַחֵץ אֶתְּךָ אֵל יִשְׂרָאֵל [ ]
- 9 אֲשֶׁר טִהַרְתָּה בְּכַבֹּדְכָהּ [ ] בְּגִין [ ]
- 10 בְּרִית עֲוֹלָמִים וְהִיֹּת [ ] [ ]

עותק ג קטע 26

- 1 [ ] מְלֹ [ ]
- 2 [ ] תִּשְׁבֹּחַוּ [ ]

קטע 13: 1 אתי היידיד רחוקה מן התיידי; צִדְקָה [ ] אשל קוראת עָלַי [ ] || 1-2 [ ] ותקדשני בכול כפורי רְצוֹנָה על פי עותק א קטעים 4-6, שוי 5-6, לעיל עמי 25 || 3 וְהִיֹּם לִי כבשורה 10; אשל קוראת וְהִיֹּם לִי; חוק יזמן קבועי || 4 בטהרת צִדְקָה [ ] אשל משווה אל עותק א קטעים 40+41 שוי 5, לעיל עמי 26 || 5 עָלַי עֲמִדוֹ [ ] כמו בשורה 8 || 6 וּבְרַחֵץ [ ] קריאה חדשה || 7 הושלם על פי שוי 5 || 10 בְּרִית השוו עותק ב קטע 4 שוי 2, לעיל עמי 29; אשל קוראת [ ] וְהִיֹּת ומציעה להשלים [ ]

ברכות למשפחה (4Q502)

מן החיבור הזה שרדו כשלוש מאות וחמישים קרעי פפירוס (רובם זעירים) בכתב מימי בית חשמונאי. בקטעים נזכרים בני המשפחה למינם ולגילם (איש, אשה, נשים, רעייה, בן, בת, זרע, אח, אחיות, נערה, נערים, בתולות, זעטוטים 'נערים', אשישים 'אנשים', זקנים). בקטעים הגדולים יש ברכות והודות לאל בשמחה מנוסחות בגוף מדבר (בשם הכלל). מוריס באייה ההדיר את החיבור בסדרת התגליות, כרך ז, עמ' 81-105. הוא כינה אותו "ברכות נישואים". הואיל והובעו ספקות בשאלה אם אלה ברכות נישואים מוצע כאן שם כולל יותר. כאן הובאו רק הקטעים שיש בהם טקסט בעל משמעות.

קטע 1

שוליים עליונים

[	א]זם מכיר]	] 1
[	ם חוק אל]	] 2
[	איש]ואשתו ל]	] 3
[	לעשות זרע] קודש	] 4
[	את אשת חש]קו	] 5
[	לו מתנות קוד]ש	] 6
[	רעייתו אש]	] 7
[	מז]רא אבי]הו	] 8
[	עונת ש]°	] 9
[	ם לבני צד]ק	] 10
[	ל]	] 11

קטע 2

[	]°[ ]°אלה]	] 1
[	קודש קו]דשים מודה לא]ל	] 2
[	נת]ן לו בת אמת ומתה]לפת	] 3
[	ויתן] לה שכל ובינה בתוך]	] 4
[	י]חד להיות ל]	] 5
[	אל ומכפ]ל	] 6
[	ביום הזה]°	] 7
[	א]הרון]	] 8

קטע 1: 2 [ ] ם חוק או [אש]ת חיק || 5 את אשת חש]קו] קריאה חדשה, השוו דברים כא 11 || 4 זרע] קודש] על פי ישעיהו ו 13 ועזרא ט 2 || 6 מתנות או מתנות; באייה קורא מהיית; לקריאה המועדפת השוו קטע 8-10 שוי 5 || 7 רעייתו נקבה של רע, re'iyya || 8 מז]רא אבי]הו] קריאה חדשה || קטע 2: 3 [נת]ן באייה קורא]ת; לביטויים בשורות 3-4 השוו דברי הימים ב ב 11; בת אמת 'בת נאמנה; ומתה]לפת] באייה קורא ומתה]לפת] || 4 [ויתן] לה כהצעת אריאל ויודיצק, השוו דברי הימים א כב 12 אך יתן לך ה' שכל ובינה ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 8-10*

[	שִׁים]	1
[	יִבְרַךְ אֶת] אֵל יִשְׂרָאֵל וְעִזְבָהּ וְאֵל[מִדְר]	2
[	בְּרַךְ אֵל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר גָּתַן לָנוּ קִצְּ	3
[	אֲשִׁישִׂיהֶם וְנַעֲרִים]	4
[	בְּמַחְנֵה] וְתַם כְּבָשִׁים וְעַל זֵיטִים]	5
[	הַרְרָה] מִשׁ בְּנַחֲלַתְנוּ וְהַעֲוָהּ הַמְצֻפָּה בְּשִׁמְיִנֵּנוּ וְאֲדַמְתָּנוּ וְכוּל יִבֹּלָה	6
[	עַם פִּו] ל פְּרִי עֵצָה וּמִימִינוֹ וְכוּל אֲרָץ גְּחֵלָה] יִם וּמִי תַהוּמִיָּה כוּלְנוּ	7
[	מִבְּרַכְיָה] שֶׁם אֵל יִשְׂרָאֵל אֵל אֲשֶׁר גָּתַן לָנוּ מְוַעֵד לְשִׁמְחַתְנוּ וְגַם	8
[	שׁ תַּעֲוֹדַת הַה'] בְּתוֹךְ אֲשִׁישִׂי צַדִּיק]	9
[	שְׁלוֹם לִי] אֲנִי מוֹדָה לֹא לְמִשְׁתַּבַּח]	10
[	בְּתַהֲלֵתוֹ] נִיִּים אַחִים לִי אֲשִׁישִׁים	11
[	מִבְּ] רִכִּים בְּתוֹכֵנוּ	12
[	קוֹדֶשׁ] אֲשִׁישִׂי קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁים	13
[	הַיּוֹם אֲנִי] מִבְּרַךְ אֶת אֵל יִשְׂרָאֵל [וּמְוַדָּה]	14
[	בְּתוֹךְ אֲשִׁישִׂי דְעוֹתָה] אֲוָדוֹ כַּב] לֵם	15
[	וְאֵל] שְׁמִי חָנֵנוּ בְּתַע[וֹדַת הַהוֹדוֹת] לְהַיּוֹת	16
[	יִם] וְאֵל	17
[	אֵל]	18

קטע 14

[	וְאֵל]	1
[	מִדְר בְּחִיק]	2
[	תַּעֲוֹדוֹת וְגַם]	3
[	ה אֵל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צוּה לְבִנֵי צַדִּיק]	4
[	יָהּ לְכַבֹּדְכָה וְוַאֲהַבַת חֶסֶד]	5
[	לְהַרְבֵּוּ תְּבִנִים וְכַוֹנֹת	6
[	גַּם הַ]	7
[	שְׂרָאֵל]	8

קטעים 8-10: * באייה מצרף עוד שני קטעים זעירים (6, 7). קטע 10 נשאר במקום שקבע באייה, בתחילת שורות 13-16, על אף הספק. לעומת זה צירוף הקטעים 8+9 בטוח || 5 [במחנה] ותם קריאה חדשה; השוו קטע 1 שוי 6 || 5-6 וְהַרְמֵשׁ וְהַרְמֵשׁ מִשׁ בְּנַחֲלַתְנוּ קריאה חדשה המלמדת על רוחב הַקְּסָר מצד ימין; ראו קימרון, לשיפור, עמי 142 || 7 הושלם על פי דברים ח 7 || 8 מְוַעֵד על פי תצלום 40.631; ההשלמה על פי מטבע התפילה ותתן לנו ... מועדים לשמחה || 11 [בְּתַהֲלֵתוֹ] על פי תהלים קו 47 || 15 [בְּתוֹךְ] על פי שוי 9 || קטע 14: 2 בְּחִיק קריאה חדשה בתצלום 43.634 || 4 צַדִּיק על פי קטע 1 שוי 10 || 6 [לְהַרְבֵּוּ] תְּ או [בשמה] תְּ ||

קטע 19

- 1 וישב עמו בסוד זקני]ים
 2 זרע ברכה זקנים וזק]נות אשישים ונשיים [בהורים
 3 וכתולות נערים ונע]רות
 4 שם כולנו יחד ואנו ו] :
 5 ואחר ידברו אנשי]
 6 [וענו ו] אמרו ברוך אל] ישראל אשר
 7 [ ] עם ו]
 8 [ ] ו]

קטע 24

- 1 [ ] ו] [ ] כול מועדי]
 2 [ ] ברוך אל ישראל אשר עזר] ^{איש ההודות}
 3 [ ] להר]בות חייו] בתוך עם עולמי]ם
 4 [ ] עמכה בסוד זקני יש]אל
 5 [ ] ימיכה בשלום ו]^{ותמו}
 6 [ ] ב]תוך זקני]ים

קטע 28

- 1 [ ] בת וא]
 2 [ ] ידועים]
 3 [ ] דם וח]^א
 4 [ ] נערי]ם ז]עטוטי]ם

קטע 34

- 1 [ ] מנע]
 2 [ ] ים והננו] [ ] ו]
 3 [ ] מהללים בתוך] אשישים ונשים ומבר]כים
 4 [ ] ו] ו] ו]

קטע 19: 1 עמו על פי הערתו של באייה; זקני]ים] קריאה חדשה, השוו קטע 24 שוי 4 || 2 [אשישים ונשיים] על פי קטע 34 שוי 3 || 4 שם באייה קורא עם; ואנו באייה קורא ואני || 6-7 הקריאה על פי תצלום 43.632, התצלום שבמהדורה כולל קטע זעיר שבאייה צירף בתחילת השורות שלא כדין ||
 קטע 24: 2 ההודות כתובה מעל התיבה אל, הה"א הראשונה שייכת לתיבה הזאת אך אינה צמודה אליה בגלל הלמיד החוצצת || 3 חייו כתב היד אינו פגום אך קשה לזהות את האותיות שבסוף התיבה || 4 עמכה באייה קורא [ועמדה; הקריאה כאן מסתייעת בקטע 19 שוי 1; זקני יש]אל] באייה קורא זקני]ם] זקנ]ת] ||

ברכי נפשי (4Q434)

החיבור נמצא בחמישה עותקים (4Q438-4Q434). עותק ה הוא מסוף ימי בית חשמונאי, שאר העותקים הם מימי בית הורדוס. העותקים חופפים זה לזה והמהדירים הראשונים השכילו לשחזר על פיהם את סדר הטקסט. תחילת החיבור שרדה בעותק א. בטקסט המקביל (עותק ב קטע 1) נותר קלף חלק שחובר לטור הראשון. עותק ב קטוע והטקסט שבקטעים הגדולים יותר החופף לזה של העותקים השלמים יותר שולב בכתבי היד האלה, וקטע 2 ב הובא במקום המתאים בעותק ג לאחר הטקסט החופף של קטע 2 א. השיוך של כמה קטעים נעשה על פי הדמיון בכתב, בכתובה ובקלף. לכן בעותק א שולב קטע 7 על פי הדמיון בכתב (אמנם יש מקום לערער – עיינו בהערת הכוכבית בעמ' 39). אבל בעותק ד הושמט קטע 9 משום שתוכנו וסגנונו זרים לחיבור והוא נבדל במעט גם בצורת האותיות וברוח שבין השורות.

עיקר החיבור הוא שבח והודיה לאל על חסדיו וישועותיו. הוא מושפע ממזמורי תהלים ומישעיהו וגדוש צירופי לשון מקראיים. החיבור עוסק כנראה בעדת היחד כעדות ביטויים מעין אביון, ענוים, דלים, תיאורי הצלה מיד האויבים והודיה על ההצלה ועל גילוי תורת האמת. נזכרים בחיבור איברי הגוף ונטייתם לרע והתמורה לטובה שחלה בהם בעקבות קיום מצוות האל, ראו מ' קיסטר, "יצר לב האדם", הגוף והטיהור מן הרע: מטבעות תפילה ותפיסות עולם בספרות בית שני ובקומראן וזיקתם לספרות חז"ל ולתפילות מאוחרות", מגילות ח-ט (תש"ע), עמ' 284-243.

משה ויינפלד ודויד סילי ההדירו את כתבי היד בסדרת התגליות, כרך כט, עמ' 255-334.
עותק א = 4Q434, עותק ב = 4Q435, עותק ג = 4Q436, עותק ד = 4Q437, עותק ה = 4Q438.

עותק א קטע 1 א (+ עותק ב קטע 1 + עותק ד קטע 1)

שוליים עליונים

- 1 ברכי נפשי את אדוני (מ)על כול נפל אותיו עד עולם וברוך שמו כי הציל נפש אביון ואת
- 2 ענֹ לא בזא ולא שכח צרת דלים. פקה עיניו אל דל ושועת יתומים שמע ויט אוזניו) אל
- 3 *זעקתם. ברוב רחמי חנן ענוים ויפקח עיניהם לראות את דרכיו ואזניהם לשמוע
- 4 למודו וימול עורלות לבם ויצילם למען חסדו ויכן לדרך רגלם. ברוב צרתם לא עזבם
- 5 וביד עֲרִיצִים לא נָתַנָּם ועם רשעים לא שפטם ועברתו לא התִיךְ עליהם ולא כלם
- 6 בחרונו ולא יעף כל חרוני חמתו ובאש קנאת לא שפטם
- 7 שפטם ברוב רחמו משפטי עוני למען בוחנם והרבה רחמיו. הִחִיבֵיָאֵם בְּגוֹיִם וְיִמְדִי
- 8 אדם הצילם. שפעת גוים לא שפטם וכתוך לאומים לא הִרְפִיחֵם ויסתירם בַּצֵּל [כַּנְפֵי] ויתן לפניהם מחשכים לאור ומעקשים למישור ויגל להם יִצְתִירֹת שְׁלוֹם ואמת [וימחה]
- 10 במדה רוחם. מליהם במשקל תכן וישרם כחלילים ולב יִטְהַר נתן להם וילכו בדרך
- 11 בדרך לבו גֹּם הוּא הגישם כי ערבו את רוחם שלח ויסק בעדיִם וכוֹלֵל נגע צוה לבלת [בוא]
- 12 ויחן מלאכו סביב שִׁמְרֵם [מַעֲזָל] פן ישחיתם [ואת]
- 13 אֹבִיָהֶם נֶפֶח בָּאֵשׁ עִבְרָתוֹ לְהַבְעִירָם וְאֵת חֲרוֹנוֹ שָׁלַח [ה]
- 14 שְׁנֵא [ל] [ל] [ל] וְכֹבֹדְךָ [ר]
- 15 יִשְׂרָן [ ]
- 16 [הוצתה א] [ש]
- 17 [לתך] [ ]
- 18 [וש] [ ]

1 (מ)על עותק ד על || 2 בזא עותק ד בזה; אוזניו) תוקן אוזנו || 3 *זעקתם תוקן מן שועתם; ואזניהם אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא ואזניהם || 5 התִיךְ סויס קוראים ה[ח]קך, ראו קימרון, מהדורות (ד), עמי 192-193 || 6 יעף ימיהר להביא, ראו; מי קיסטר, מילים, עמי 29-31; חרוני סויס קוראים חרונו; קנאת גרסו קנאתו || 7 עוני סויס קוראים עונ; רחמו ולא רחמיו; עותק ב [רה]מיו; הִחִיבֵיָאֵם יחגן עליהם; כמו ויסתירם שבהמשך; בגוים עותק ב בנואים || 9 יצתירות על פי ירמיהו לג 6 וגליתי להם עתרת שלום ואמת; סויס קוראים תזות; ראו קימרון שם, עמי 193-194 || 10 וישרם כחלילים סויס מפנים אל תהלים פז 7 ושרים כחללים; ולב אם שרידי האות שמעל הווייו הם של כ"ף כדעת המהדירים הרי המתקן תיקן כי לב; בדרך ההשלמה מבוססת על ההנחה שהסופר טעה וכתב פעמיים את התיבה || 11 הגישם יקרבם; ערבו כל האותיות נראות בבירור בתצלום 42.186; סויס מפרשים עָרְבוּ = הפקידו על פי ירמיהו ל 20 והקרבתיו ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי; שלח שלח שליח, השוו למשל איוב א 5 || 11-13 סויס מפנים אל ירמיהו ל 20-21 ויש דמיון לכתוב בפסוקים 21-24 בלשון במבנה ובתוכן || 12 ויחן יחנה; שִׁמְרֵם השייך שלמה אך נקטעה על ידי השבר; אין מקום לעוד אות בינה לבין הבייית של המילה סביב; [מַעֲזָל] ל = מעזל || 13 אֹבִיָהֶם סויס קוראים איביהם; וגדוֹלֵל לִבָּבָם גאותם; השוו ישעיהו י 12 גְדָל לִבָּב || 15 יִשְׂרָן [ ] כהצעת אריאל ויודיצקי || 16 הוצתה א [ש] קריאה חדשה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 1 ב

שוליים עליונים

1	ברעותם פציתם ומכול צרה הצלתם • [ונפלאת]
2	עשיתה להם נגד בני אדם ותצילם למענך [
3	ודרשו את עונם ואת עון אבותם ויכפרו במ] [
4	במשפטך ולדרך אשר הורית]ה [
5	עוד כי אתה קרתם בנ]י [

עותק א קטע 2

שוליים עליונים

1	תבכה מאנה להנחם על אבלה עניה הי] [ויזרד]
2	גוים לשחת ולאומים יכרית ורשעים [ויכלה]
3	מעשי שמים וארץ ויגילו וכבודו מלואן כל הארץ בצד אשמתם
4	יכפר רב {טו} טוב ינחמם טוב השמנים נתן להם ויניחם על אדמתם לאכול
5	פריה וטובה
6	כאיש אשר אמו תנחמנו כן ינחמם בירושל]ים וכשמחת התן] על כלה עליה
7	לעולם ישמח כי ינשא' כסאו לעולם ועד וכבודו [בכל הארץ] וכל גוים
8	[ ] 1 [ינהלו והיה יכו צבין] גוים וארצם חמדה
9	[ ] ואספרה ל]עד תפארת שמיך] ותמייד אברכה את
10	[שם קדשך] ברוך שם עליון] [ ]
11	[ ] ברוך עלי [חסדך עלי
12	[ ] לתורה הכינותה
13	[ ] ספר חוקיך

קטע 1 ב: 1 פציתם סויס קוראים [ובצרת]ם; [ונפלאת] הושלם על פי שמות לד 10 || 3 ודרשו כהצעת אריאל ויודיעק; סויס קוראים ויצו שלא על פי השרידים; השוו איוב י 6 || 4 במשפטך השוליים הימניים קרועים ואפשר לקרוא גם [ובמשפטך] || 5 עוד השוליים הימניים קרועים ואפשר לקרוא גם [ועוד; אתה קרתם בנ] קריאה חדשה, השוו דברי המאורות, 4Q504 קטע 1-2 ג שוי 6-5, להלן עמי 57, 4Q505 קטע 126 שוי 2 [בניס קראתנו] (לא הותקן) || קטע 2: 1 תבכה קריאה חדשה, אולי יש להקדים [יומם ולילה], השוו ירמיהו ח 23, מדובר כנראה בירושלים; מאנה קריאה חדשה על פי ירמיהו לא 15; עניה העיין מחוברת לנוי; [ויזרד] על פי יחזקאל כח 8 ותהלים נה 24 || 2 יכרית סויס קוראים יכרות || 3-2 [ועוד] חדש ... ויגילו על פי ישעיהו סה 17-18 || 4 ורב שם עצם במשקל qal, חלופה של רוב, השוו תהלים קמה 7 || 7-6 וכשמחת ... ישמח השוו ישעיהו סו 13 || 7 ישמח סויס קוראים ישכון]; [כי ינשא] או [וינשא] || 7-8 על הקריאות החדשות ראו קימרון, מהדורות (א), עמי 141-142 ||

עותק א קטע *6

[הגו]	1 [ ] ° [ ] ° ° ° [ ] °
[	2 בפייהם בלש[וצו] אלם[הש]מי
[	3 עשהו[ן] ׀ם בעצום י'עז'ן]
[	4 [קב]

עותק א קטע 7 א*

° ° ° ° [	1]
בעלילותיך	2]
[ו'הללוהו ו'הלל וגדל	3]

עותק א קטע 7 ב

[ ] ׀ [ ] ° ° ° [ ] ׀ [ ] ° ° [ ]	1 [ ] ׀ [ ] ° ° ° [ ] ׀ [ ] ׀ [ ] ׀ [ ] ׀ [ ]
[ ]	2 [ ] ב'ית מלכותם משם ממדבר ל'פתח תקוה ויכרות להם ברית לשלום עם עוף
השמים וחית הארץ וישם אואביהם כדמן וכאפר יד'ק' שחקם. אדום ומואב	3]

קטע 6: * משולב משני קטעים שאין ביניהם מגע. סו"ס מביאים אותם כקטע אחד וקריאתם אינה מדויקת. גם השילוב וההשלמות בעייתיים || 2 בלש[וצו] אלם[הש]מי סו"ס קוראים בלש[ון] אלם[הע] ; השוו ישעיהו לה 6 ותרן לשון אלם || 3 בעצום = בעוצם, צורת נסמך; י'עז' ובדוחק י'ד'] || קטע 7 א-ב: * מצורף משלושה קטעים. הוא שויך על פי מראהו לחיבור הזה, ראו סו"ס, עמ' 269. הם אמנם מציינים הבדלים קלים בצורת הלמיד והה"א. מצד העניין אין סמך לשויך הזה || קטע 7 א: 3 שרידי התיבה הראשונה נראים בתצלום 43.523 || קטע 7 ב: 2-3 על פי הושע ב 16-20 || 2 [ ] ב'ית מלכותם סו"ס קוראים [ ] ב'י מנותם; ברית לשלום התיבה השנייה חסרה במקור המקראי (הושע ב 20) אך היא נמצאת בתרגום יונתן (ק'ם... דיהו[ן] ש'לם); השוו איוב ה 23 ויחזקאל לד 25 || 3 השמים סו"ס קוראים [הש]מם; אואביהם = אויביהם; לעשיית אדום ומואב כדומן השוו תהלים פג 7-11 וישעיהו כה 10; וכאפר ד'ק' שחקם השוו ישעיהו כט 5 כאבק דק; סו"ס קוראים וכאפר ישחקם ||

עותק ג קטע 1 א (+ עותק ב קטע 2 א)

שוליים עליונים

- 1 בינה לחזק לב נדכה ולנצח לרוח כה לנחם דלים בעת צרתמה וידי נופלי
- 2 לקומם לעשות כלי דעת לתת לחכמים דעה וישרים יוסיפו לקח להתבונן
- 3 בעלילותיכה אשר עשיתה בשני קדם שני דור ודור, שכל עולם אשר
- 4 שמתה לפני ותנצור תורתכה לפני ובריתכה אמנתה לי ותחזק על לב
- 5 [עברפה] ללכת בדרכיכה. לבי פקדתה וכליותי שננתה בל ישכחו חוקיכה.
- 6 [על לבבי פתב] תה תורתכה וכליותי פתחתה ותחזק *עלי ( ) לרדוף אחרי דרכיכה
- 7 [לעשות פול רצו] נכה ותשם פי כחרב חדה ולשוני פתחתה לדברי קודש ( ) ותשם
- 8 [להמה דלתי] ומוסר בל יהגו בפעולות אדם בשחת שפתיו. רגלי חזקתה
- 9 [ללכת בדרכי] ה ובידכה החזקתה בימיני ותשלחני בדע [אמת הצוחני]
- 10 [לב אשמה] ערתה ממני ותשם לב טהור תחתיו. יצר רע גער [תה מכליות]

11

שוליים תחתונים

1 בינה אולי יש להקדים [להודיע לתועי רוח] על פי ישעיהו כט 24; ולנצח יולחזקי; לרוח כה = לרוח כהה; השוו ישעיהו סא 3 ויחזקאל כא 12; נראה שזו צורת בינוי פועל נקבה פקה שנהגית kā, השוו ברית דמשק פרק ג שוי 162, השומרוניים קוראים kā²ā ויקרא יג 6; סויס קוראים לריה בה || 2 כלי דעת השוו משלי כ 15 וכלי יקר שפתי דעת || 3 שכל עולם סויס מפנים אל סרך היחד ב 3 שכל חיים ... דעת עולמים || 4 אמנתה יייצבת, קיימת; סויס מפנים אל תהלים פט 29; לב סויס קוראים לבני || 6 [על לבבי פתב] תה על פי ירמיהו לא 33; *עלי קיסטר מציע לתקן רגלי, עיינו שוי 8; אריאל ויודיצקי מפנים אל שוי 4-5 || 7 ולשוני פתחתה השוו שיר למשכיל לבהל רוחות, 4Q511 קטע ג 63 שוי 1, להלן עמי 329, מגילת ההודיות יג 28-29 ושירי אישים מקראיים ב, 4Q381 קטע 45 שוי 5, להלן עמי 339 || 7-8 ותשם [להמה דלתי] ומוסר הושלם על פי 4Q412 קטע 1 שוי 5 שים מוסר על שפתיה ולשוניה דלתי ב[רזל], מדובר במחסום לפה וללשון הנזכרים במשפט הקודם; קיסטר משלים בהיסוס ותשם [עליהמה שבת] מוסר על פי ספר בן סירא בתרגום היווני כג 2, אולם בבן סירא מדובר בלב וביצר ואילו כאן מדובר בפה ובלשון, ראו מאמרו של קיסטר הנזכר בעמי 36 לעיל, עמי 271-279 || 8 [ו] מוסר = ומוסר, צורת יחיד של מוסרות, השוו איוב יב 18; יהגו ידברו; בשחת = בַּשְׁחַת או בַּשְׁחַת או בַּשְׁחַת || 9 בדע [ת] על פי תצלום 41.857; סויס קוראים בישן], ההשלמה נסמכת על ביטויים דומים במגילות כגון ויחונכה בדעת עולמים סרך היחד ב 3, דעת אמת שם ט 17 || 10 [לב אשמה] השוו סרך היחד א 6 לב אשמה ועיני זנות; [ערתה ממני] יִסְרָף ממני || 11 השורה הזאת חלקה אבל קטועה בתחילתה ובסופה. נראה שלא נכתב בה דבר שכן הטקסט שבין הטורים כמעט רצוף (לפי עותק ב) ||

עותק ג קטע 1 ב (+ עותק ב קטע 2 א)*

שוליים עליונים

- 1 [ומחשבת קוד] ש שמתה בלבבי. זנות עינים הסירותה ממני ותבט ע'יני]
- 2 [בדרר כיכה. עו]רף קשה שלחתה ממני ותשם ענוה. זעף אף הסירותה [ממני]
- 3 [ותשם לי רוח אר]וך אפים. גבה לב ורום עינים התמותה ממני [ותתן צנוה]
- 4 [לי. רוח שקר אבדת] ממני ולב אמונה נתתה לי. יצ'ר]

עותק ב קטע 2 ב

- 1 ישו]עה
- 2 תמ]
- 3 צרה]
- 4 פעולות און]
- 5 באויבי רא]תה עיני

* המשך ישיר של טור א, עיינו בהערה לסוף טור א; נראה שנוסח שני העותקים היה דומה. רק אחרי זנות עינים, שוי 1, יש בעיה משום שבעותק ב יש מקום לעוד שתי תיבות, כגון [ושירות לב] || 1 [ומחשבת קוד] ש הושלם על פי סרך היחד ד 4-5 ומחשבת קודש ביצר סמוך; ע'יני] קריאה חדשה; עיינו בתצלום 41.412 והשוו סרך היחד יא 3, 6 || 2 ותשם על פי תצלום 41.412; סויס קוראים ותשמו שלא כדקדוק || 3 [אר]וך אפים 'אורך אפים, מתינות; גבה לב, גאוה; התמותה סויס קוראים התנוטה || 4 אבדת = אבדת כילית; ממני כמו בשורות 1-3; ולב אמונה השוו דברים לב 4 אל אמונה; סויס קוראים ולב [נדכה] ||

עותק ד קטע 2 א (+ עותק א קטע 4 + עותק ב קטע 5)

שוליים עליונים

- 1] ותצילני [מַעַדַת דורשי מִרְ] מִהּ כִּי חִרַב פֶּתַח רִשְׁעִים]
- 2 [והדרו קשתם להפילני רשת]טִמְנוּ לִי לִלְכוּדִי וִירֹדוּנִי נִפְשִׁי [
- 3] תבוא הר] כִּם בִּלְבָם וְקִשְׁתוֹתֵיהֶם תִּשְׁבַּרְנָה וְ]בְרִשְׁתָּ אֲשֶׁר טִמְנָה]
- 4 [תלכד רגלם על פול זו] אֵת אֲבִרְךָ שֶׁמֶךְ בַּחַיִּי אֲשֶׁר הִצַּלְתָּנִי מִמָּוֶת גֹּיִם [וְתִמְלֹטְנִי]
- 5 [מייד קהלת ל]אֵלֶּם וְחֹסְדִיךָ לִי צִנָּה סִבִּיב וְתִשְׁמֹר נַפְשִׁי בְּגוֹיִם וּבְגוֹיִם [בְּתוֹךְ]
- 6 [עם גבר ל]אֵלֶּם [הבישותה אוהבי בי. חוקיכה לוא שכחתי בצרת נפשי] כִּי לֹא]
- 7 [עצבתני ול]אֵלֶּם הַסְתַּרְתָּהּ פִּנְיְךָ מִן תַּחֲנוּנִי וְכוּל יִגּוֹנִי רֵאִיתָהּ וְעוֹנוֹתַי [זָכַרְתָּהּ]
- 8 [כִּי אֲמַלְפְנִי]ךָ יַעֲטֶף רוּחִי בְּצַר לִי שֶׁמַּעַתָּה קוֹלִי. בִּאֲשַׁפְתִּיכָּה הִסְתַּרְתָּנִי וּבְצַל יָדְךָ [
- 9 [החבאתני] וְתִשְׁמַנִּי לַחֵץ בְּרוּר. בְּסִתְרִי כִפְכִי הַסְתַּרְתָּנִי וְ] [
- 10 [מִשְׁטֵי] הַצַּלְתָּנִי פֶּן אֶטְבַּע בּוֹ וּמִשְׁבֹּלֶת גֹּיִם פֶּן תִּשְׁטַפְּנִי וּמִצַּלְתֵּי יָמַי [פֶּן]
- 11 [תִּבְלֵ עֲוֹנֵי בְמַעַל] מִקִּיָּהּ אֵלֶּם וּמִשְׁאוֹל הַעֲלִיתִי נַפְשִׁי. חַיִּים נָתַתָּה [לִּי]
- 12 [עַדֶּת אֲנִשִּׁי] מוֹפֶת הוֹשֵׁ [בתה] לִפְנֵי וּבִילְדִי צַדִּיק נַחֲמַתְנִי וְעַל קוֹ מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁמַּחַת
- 13 [נַפְשִׁי וְ]מִשְׁקָל [צַדִּיקָה חַיִּית אֶת רוּחִי אֲבִרְךָ בְּכֹל [מִשְׁמָרִי] אֶת אֲדוֹנִי
- 14 [אֲדַנְךָ] בְּכֹל לִבִּי בְּשִׁבְיָי אֲוֹתְךָ אֲדוֹנִי זָכַרְתִּי וְנִסְמַךְ לִבִּי לֹא רָךְ. שְׁבַרְתִּי
- 15 [לִישׁוּעָתְךָ] אֲדוֹנִי אֶת הַסְדֵּךְ זָכַרְתִּי וַיַּעֲלוֹךְ לִבִּי בְּכֹה תְרוּם קָרְנִי. צִמָּאָה
- 16 [נַפְשִׁי לְכֹה. ד] בְּקֹה נַפְשִׁי אֲהַרִיךְ. בְּעִלְיוֹתֶיךָ אֲשִׁיחַ. זָכַרְתִּיךָ עַל יַצְוֵי בִּאֲשַׁמְרוֹת

שוליים תחתונים

1 דורשי מִרְ] מִהּ קריאה חדשה על פי מגילת ההודיות י 34-36 || 1-2 ההשלמה על פי תהלים לו 14 || 3-4 ההשלמה על פי תהלים ט 16 || 4 מִרְגֵשׁ על פי תצלום 40.617; שם פעולה מן רגיש לשון אספה כבתהלים ב 1, והשוו תהלים נה 15, סד 3; סו"ס קוראים מִקֹּשׁ ואפשר לקרוא גם מִרְגֵשׁ על פי שמואל ב כב 44 || 5 וְחֹסְדִיךָ לִי צִנָּה אריאל ויודיצקי מפנים לתהלים צא 4 בנוסח 11Q11; סביב מעין פירוש למילה וְסִתְרָה שם, עיינו בתרגומים הקדומים || 5-6 ובגוֹיִם [בְּתוֹךְ עַם גִּבְרָ] על פי מגילת ההודיות יג 7 || 7 וְעוֹנוֹתַי [?] על פי תצלום 41.421 = וְעוֹנוֹתַי, השוו תהלים קלב 1 וְקִימְרוֹן, עֲנוֹת || 8 [מִלְפָּנֶיךָ] סו"ס קוראים [מלפ]נִי || 10 גֹּיִם העור מעוות ושחוק, בתהלים סט 16-17 כתוב הצילני מטיט ואל אטבעה ... אל תשפטני שבלת מים || 11 תִּבְלֵ עֲוֹנֵי בְמַעַל על פי תהלים סט 16 ואל תבלעני מצולה; סו"ס קוראים [ושח]ת; האותיות נראות בתצלום 41.457; הַעֲלִיתִי סו"ס קוראים העלִית [?] || 12 הוֹשֵׁ [בתה] הַחֶסֶד מְתַאִים לְכַתִּיב הוֹשֵׁ [בת] || 14 בְּכֹל לִבִּי המילים האלה והאותיות שתחתיהן שרדו על קטע קטנטן שצורף לכאן; הקטע מעוות והכתב שחוק והקריאה מסופקת; סו"ס קוראים בְּגִיל; בְּשִׁבְיָי סו"ס קוראים [ט]בְיָי ומפנים אל יונה ב 8 התומך בקריאה המוצעת כאן; וְנִסְמַךְ לִבִּי לֹא רָךְ שיחזור חדש על פי תהלים קיב 8 סמוך לכו לא יירא; שְׁבַרְתִּי = שְׁבַרְתִּי יְקוּיִתִי || 15-16 צִמָּאָה [נַפְשִׁי לְכֹה] על פי תהלים סג 2 || 16 [ד] בְּקֹה נַפְשִׁי אֲהַרִיךְ על פי תהלים סג 9; זָכַרְתִּיךָ עַל יַצְוֵי בִּאֲשַׁמְרוֹת השוו תהלים סג 7 אם זכרתך על יצועי באשמרות אהגה כך ||

עוֹתֵק ד קטע 2 ב

[להתיי] 13 [להקיי] 14 [בשמחה] 15 [ ] 16	ואעמודה] מוטותיהם ולפתוח חורצ[ובותיהם על נפשם לעובדך ואב. הקימותי עליהם ל'
- שוליים תחתונים

עוֹתֵק ה קטע 3 + 5*

[שבועה הג'שת[ים ואזהבה]] נדיביכה ובבחיריכה לוא התעברתי [ ] ג'בה וצוארי הביאותי בעולך ומוסר[ותיכה שמת] עלי ואטה שכמי [ ]	1 ואחזקה על נפשי מ' 2 נדיביכה ובבחיריכה לוא התעברתי 3 ג'בה וצוארי הביאותי בעולך ומוסר[ותיכה שמת] עלי ואטה שכמי [ ]
- שוליים תחתונים

עוֹתֵק ה קטע 4 א

[למדתני] 1 [תרות אשר] 2	1] 2]

קטע 2 ב: 14 חורצ[ובותיהם] על פי ישעיהו נח 6 (במגילת ישעיהו חרצבות); התנועה בהברה הראשונה השתנתה בהשפעת הרייש || 15 לעובדך על פי תצלום 42.862; ואב. [ ] סו"ס קוראים יאבת[?], מילה יחידאית במקרא שאינה מתאימה לכאן || 16 הקימותי סו"ס קוראים [ ] הקימותי ||
 קטע 3+5: * הקטעים שולבו כאן על פי העניין ועל פי הצורה; בשניהם שרדו כנראה השוליים התחתונים || 1 ואחזקה סו"ס קוראים ואזבקה, השוו עותק ג קטע 1 א שו' 4, 6, לעיל עמ' 40 ומגילת ההודיות ז 24; הג'שת[ים] השוו עותק א קטע 1 א שו' 11, לעיל עמ' 37 || 2 במוסרך קריאה חדשה על פי תצלום 41.427, השוו עותק ג קטע 1 א שו' 8, לעיל עמ' 40; חשק = חשק; ואהבנו על פי תצלום 41.427, ולא ואהבהו המקראית, הצורה שכאן נוצרה בהיקש לצורת הזירו; סו"ס קוראים ואהבו; אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא ואהבו || 3 ג'בה קריאה חדשה, השוו מגילת ההודיות ו 37, ז 23 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ה קטע 4 ב (+ עותק ד קטע 4)*

- 1] [במהותלות] [°°
- 2] [ולדבר] ק' בנפשך צויתני יצר סמוך] נתתה לי]הצלחת
- 3] [יצר רע להם] י' ממני ורוב רח]מיך עלי. להודיע ל]אנוש *אורה]דרפי
- 4] [חי]ים [ז] [°°] באה]בת חסד ובמשפט צדק ולהצניע ללכת
- 5] [בדרכי אל] [תעבר ממני את רוח]ה המחותה ורוח ישועות הלבשתני. על כול
- 6] [אלה אבר]ך] [°°° כי את כבודך ונפלאותיך אשר הצל.] [

עותק ה קטע 6

- 1] [כתוב א] [°°] [קה בין א]ש לרעהו] [
- 2] [עליון ובשם קודשו חסו תור]תך] [
- 3] [צדק]תך לוא כסיתי בת]ך לבי] [

עותק ה קטע 10

- 1] [רה] [ ] [
- 2] [משענותם אשר] [
- 3] [מש]רתי אמונתכה] [

קטע 4 ב: * הטקסט מורכב משני עותקים ובשניהם קטע 4 הוא מקבץ קטעים שרובם מנותקים זה מזה. הקטעים מוקמו על פי החפיפה שבין העותקים ועל פי העניין. שיעור הטקסט החסר בעייתי || 3 [להם] י' או [להעב]י; לא בטוח שהאות שלפני ההשלמה והאותיות שאחריה הן ממילה אחת שכן בעותק ד הן כתובות על קטעים נפרדים; *אורה מתוקן מן רוח כאחת האפשרויות שמציעים סויס בפירושם; בטקסט הם קוראים א' רוח; עותק ד אורה || 5 בדרכי עותק ד [בכול דרכי; ו]תעבר] יחסרת; השוו שמאל א טז 23, זכריה יג 2 ויונה ג 6 ולעיל שוי 3; המחותה האותיות הראשונות נראות בתצלום 42.938; ויינפלד וסילי קראו מחיתה אך ציינו בהערת קריאה (עמ' 322) שאפשר לקרוא וייו; הצורה מחתה גזורה מן חוית והיא אחת לצורה משושה השכיחה במגילות || 6 הצל.] [השוו שוי 2 || קטע 6: 1 כתוב השוו תהלים מ 8 || 2 ובשם קודשו חסו עיינו במקבילות שהביאו סויס; תור]תך קריאה חדשה, השוו תהלים מ 9 || 3 [צדק]תך לוא כסיתי בת]ך לבי] על פי תהלים מ 11 צדקתך לא כסיתי בתוך לבי; שרידי התייו נראים בתצלום 41.427; סויס קוראים י' לוא כסתי בל] [||

דברי הודות על חסדי האל (4Q499+4Q369)

חיבור ששרד בשני כתבי יד. אחד מימי בית הורדוס ואחד מסוף ימי בית חשמונאי. בטקסט ששרד המחבר פונה אל האל (בנוכח). הוא מזכיר את חסדי האל. אפשר לזהות בחיבור כמה נושאים: ממשלת האל ומשוגות האדם, רשימה של הדורות הראשונים וחסדי האל עם עמו. הרולד אטריגי וג'ון סטרגל ההדירו את 4Q369 בסדרת התגליות, כך יג, עמ' 362-353 וכינוהו "תפילת אנוש". יעקב כדורי (קוגל) עמד על טיבו של הקטע הגדול, השלימו ופירשו מחדש בדעת ובתבונה; J. Kugel, "4Q369 'Prayer of Enosh' and Ancient Biblical Interpretation", *DSD* 5 (1998), pp. 119-148. עיקרי הדברים מובאים גם בעברית, ראו כדורי, מבואות ב, עמ' 391-393.

מוריס באייה ההדיר את קטעי הפפירוס הזעירים ששרדו מן 4Q499 בסדרת התגליות כך ז, עמ' 74-77. אייברט טיכלאר עמד על החפיפה של שניים מקטעי הפפירוס עם קטע 1 ב (עיינו בהערות לקטע), E. Tigchelaar, "4Q499 48+47 (Par 4Q369 I II): A Forgotten Identification", *RQ* 18 (1997), pp. 304-306.

קטע 1 א

] ה' ולכול	1
] בְּרִית [שְׁלוֹמְכָה	2
] וְהַמָּה לֹא [הַבְּיָנוּ [בַּס עַד [אֲשֶׁר יֵאֱמָרוּ	3
] [נִי כֹל מ] [אִם בְּקִצֵּיהֶם	4
] [ק] [פְּלֹאכָה כִּי מֵאִזְ חִקְקָתָה לְמוֹ	5
] [מִשְׁפָּטוֹ עַד קִץ מִשְׁפָּט נִחְרָצָה	6
] [לְהַבְיָן בְּכֹל תְּעוּדוֹת עַד	7
	8
] [וְקִינָן דָּוָד רַב־עַי מֵהַלְלָאֵל ב] [נֹוּ וּמֵהַלְלָאֵל דָּוָד חֲמִישִׁי	9
] [יִרְדָּ בְּנֹו וִירְדָּ דָּוָד שְׁשִׁי חֲנוּךְ] [בְּנֹו וְחֲנוּךְ דָּוָד שְׁבִיעִי	10

2 ס"א הוסיפו קטע זעיר בתחילת השורה אך השיבוץ והקריאה מפוקפקים; שְׁלוֹמְכָה השייך נראית בתצלום 41.518 ||
 3 [לֹא הַ]בְּיָנוּ [בַּס] קריאה חדשה || 5 [ק] על פי דניאל יב 6 || 8 השורה הושארה ריקה, אולי הסופר הותיר מקום להשלמת תחילת הרשימה || 9 [ב]נֹו הנויין נראית בתצלום 41.518 || 10 וְחֲנוּךְ ס"א קוראים חנוך ||

קטע 1 ב (+ 4Q499 קטעים 47+48)*

שוליים עליונים

- 1 שמכה פלגתה נחלתו לשכן שמכה שמה [לְעוֹלָם]
- 2 היאה צבי תבל ארצכה ועליה שע[שועיפה ותשם]
- 3 עינכה עליאה וכבודכה יראה שם ל[לְעוֹלָם לְהוֹרֵת]
- 4 לזרעו לדורותם אחזת עולמים. וכו[ל מַצְוֹתֵיכֶם]
- 5 ומשפטיכה הטובים בררתה לו לְמ[עַן אֲשֶׁר יֵאָדָר]
- 6 באור עולמים ותשימהו לכה בן בכו[ר ואת זרעו]
- 7 כְּמוֹהוּ לשר ומושל ככול תבל ארצ־ה [ונתתה לְו]
- 8 עדן שׁוֹב שָׁמַיִם וּכְבוֹד שְׁחָקִים סמכת[ו והייתה]
- 9 [לְעוֹד לְו] ומלאך שלומכה בעדתו והו[פחתו דעת]
- 10 [ונתתה לְו] לו חוקים צדיקים. כאב לב[גו תיפצו]
- 11 [ותעד בְּו] כְּבִאֵה־בְּתִי תִדְבֵק נפשכה לע[ולם]
- 12 [ ] תְּהִי כִי בַם כְּבוֹד־כְּה [ה] הִי [ ]
- 13 [ ] דשנתי תבואתכה

* על החפיפה שבין כתבי היד ראו טיכלאר, שם || 1 שמכה על פי תצלום 41.518 || 3 ל[לְעוֹלָם] השוו פשר על אחרית הימים א, 4Q174 טור [ג] שוי 5, להלן עמי 289 || 6 ותשימהו לכה בן בכו[ר] ראו כדור, מבואות ב, עמי 393-394 || 7 כְּמוֹהוּ ראו תצלום 41.518; ארצ־ה הצדדי מתוקנת || 8 עדן שׁוֹב שָׁמַיִם ס"א קוראים ע[טרת] שמים; הבייית נראית בתצלום 41.518 || 10-11 סוף שורה 10 ותחילת שורה 11 הושלמו על פי הצעתו של קיסטר המניח שהמילים באהבתי תדבק נפשכה הן ציטוט דבריו של האל, וראו קוגל, עמי 121 הערה 9 || 11-13 דיבור ישיר, השוו חוכמת רז נהיה, 4Q418 קטע 81 שוי 6, להלן עמי 166 || 13 [דשנתי תבואתכה] על פי ישעיהו ל 23 ושורה 8, הקריאה דשנתי מבוססת על רעיונו של קיסטר הנ"ל ||

קטע 2

שוליים עליונים

[	בְּמִשְׁמֵר מִלֶּאךְ אֲבוֹת שִׁמְ[	]	1
[	וּרְתִכָּה *וּחִלְחָם בְּכוֹל אֲוִי[	]	2
[	שִׁשְׁ הִ לְכָה בִּם שְׁלוֹמִים לְ]	]	3
[	וּשְׁפִטִיכָה בִּם הַפְּלִ[	]	4
[	לְ] [בְּ] וְלִי מְעֻשֵׁיכֶּהָ]	]	5

קטע 3

[	לְמִי]	]	1
[	וְלֹא יָדָעוּ כִּי מִמְכָּה כֹּל הוּיָה וְנָה[	]	2
[	לְוָא צָדָר מִמְכָּה וּמִדְכָה כֹּל מִמְשַׁלַּת לְ]	]	3
[	וְנָה יָי כֹּל מִמְשַׁלֹּתֶם בְּקִצִּיהֶם כֹּֽ[	]	4
[	כִּי בְכוֹל]	]	5

קטע 4

[	קִצִּי מִמְשַׁלֹּתֶם]	]	1
[	בְּ] לְ בְחִי[	]	2
[	בְּתוֹלֹד[	]	3
[	לְמִשְׁפָּחָה[	]	4
[	מוֹעֲדֵי]	]	5

קטע 5

[	]	]	1
[	דָּע מְבַלְעֵדְכָה]	]	2
[	לְ]	]	3

קטע 2: 1 בְּמִשְׁמֵר אוּ מְשִׁמֵר כִּסִּיא; אֲבוֹת = אֲבוֹת יְסַנְגוּרִיָּה' הַשּׁוּוֹ סֶרֶךְ הַיַּחַד ב 9, אוּ אֲבוֹת אוּ אֲבִית = בְּבֵית; שִׁמְ[קְרִיאָה חֲדָשָׁה, הַשּׁוּוֹ שְׁמוֹת כַּג 20-23 וְתַהֲלִים צֵא 11 || 2 *וּחִלְחָם סִימָן לֹא בְרוּר מַעַל הַחֵיִית הַרְאֻשׁוֹנָה; גִּרְסוֹ וְהַלְחָם אוּ תַלְחָם; אֲוִי[אוּ אֲוִי[צוֹת] כְּקִרְיַאת סִיא || 3 שְׁלוֹמִים = שְׁלוֹמִים, לְהַשְׁלֵמָה וְלִמְבִנָה הַתַּחֲבִירִי הַשּׁוּוֹ שׁוֹפְטִים יֵא 36 עֲשֵׂה לְךָ ה' נְקֻמוֹת מֵאִיבִיךָ || 4 וּשְׁפִטִיכָה יְשַׁפְּטִיךָ; הַפְּלִ[קְרִיאָה חֲדָשָׁה, הַשּׁוּוֹ דְבָרִים כַּח 59 || קטע 3: 2 הוּיָה וְנָה[קְרִיאָה חֲדָשָׁה || 3 [צָדָר] קְרִיאָה חֲדָשָׁה, יְנַסְתִּירִי || 4 מִמְשַׁלֹּתֶם סִיא קוֹרְאִים מִמְשַׁלֹּתֶךָ שְׁלֹא כְדָדוּק || 5 בְּכוֹל קְרִיאָה חֲדָשָׁה ||

דברי המאורות (4Q504)

שלושה כתבי יד של החיבור נמצאו בקומראן (4Q504-4Q506). עותק 4Q504 כתוב בכתב חשמונאי, עותק 4Q505 כתוב בכתב חשמונאי מאוחר ועותק 4Q505 כתוב בכתב הרודיאני מאוחר.

מכתב היד השלם יותר עותק א (4Q504) שרדו שבעה טורי מגילה וקרוב לחמישים קטעים: שישה מהם גדולים למדי. כל טור הכיל בערך 22 שורות, אך ברוב טורי המגילה (ובקטעים הגדולים) חסרות מקצת השורות התחתונות ואף מעט מן השורות העליונות. אין במגילה קווי שורות ושוליים ובכמה מקרים פלש הסופר לתחום הטור התוכף, עיינו בתצלום קטע 5 א-ב. האותיות נו"ן וד"י וכ"ף פשוטות לפעמים גם שלא בסוף תיבה והמ"ם סתומה לפעמים באמצע תיבה. שאר כתבי היד קטועים מאוד. בכמה מן הקטעים הטקסט חופף ומשלים את זה שבכתב היד השלם יותר. על פי סידור הקטעים ושיחזור הטורים שהציעו שטגמן, פואש וחזון (ראו להלן) סומנו כאן מספרי הטורים המשוחזרים בסוגריים מרובעים. מספרי הטורים של שבעת טורי המגילה הובאו באותיות א-ז. מספרי הקטעים שקבע המהדיר הראשון לא שונו.

על אחורי קטע 8 של עותק א נכתבה כותרת דברי המאורות בכתב יד שונה מכתב היד של הסופר, עיינו בהערת הכוכבית שבעמוד הבא.

החיבור כולל תפילות לכל אחד מימי השבוע כסדרם. התפילה לכל אחד מימי השבוע פותחת בכותרת, ממשיכה בהזכרת חסדי האל לעמו כסדרם מבריאת העולם ועד הגאולה שלאחר החורבן לעומת עוונות העם. היא ממשיכה בבקשה לסליחה ולישועה וחותמת בברכה. ביום השלישי היו אולי שתי תפילות שכן בקטע 5 ב שוי 3 שרדה נוסחת פתיחה. אם כן אולי נקשרו בביטוי כי טוב הנכפל ביום השלישי בסיפור הבריאה. התפילה ליום השבת שונה וכולה הודיה ושבח לאל. השם שניתן לחיבור מבוסס על הכותרת הכתובה על אחורי קטע 8 (עיינו בהערה בעמוד הבא).

מן התוכן לא ברור מדוע נקראה המגילה בשם זה. אולי משום שהתפילה הזאת נאמרה בבוקר ובערב. מוריס באייה ההדיר את כתב היד בסדרת התגליות, כרך ז, עמ' 137-175. אסתר חזון ההדירה מחדש את החיבור. היא קבעה את הסדר הנכון של הקטעים, ושיחזרה את טורי המגילה (על פי הרטמוט שטגמן ואמיל פואש – סך הכול 21 טורים). היא אף שיפרה את ההשלמות וביארה את הטקסט באר היטב; אסתר גליקלר חזון, תעודה ליטורגית מקומראן והשלכותיה: "דברי המאורות", חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית, ירושלים תשנ"ב.

עותק א = 4Q504, עותק ב = 4Q505, עותק ג = 4Q506

עותק א קטע 8 [א]*

תפילה ביום ראשון

- 1 [תפילה ביום הראשון זכור] אֹנִי כִּי אֶמְעָפְךָ [א]
- 2 [יצרתנו ומאדמה חל] קָתְנוּ ואתה חִי עוֹלָם [מיים]
- 3 [אתה עשיתה] נפלאות מקדם ונוראות [משני]
- 4 [עולם את אדם א] כִּינֵנו יִצְרָתָה בְּדַמּוֹת כְּבוֹד [כה]
- 5 [שמת רוח היים ג] פְּחָתָה כָּאֵפוּ וּבִינָה וּדְעַת
- 6 [הוצגתו. מעצי ג] עֵדֶן אֲשֶׁר נִטְעַתָּה הַמְּשַׁלֵּת [ו]
- 7 [לאכול את פר] יָם וּלְתַהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ כְּבוֹד יְהוָה
- 8 [את דברכה לו] אֲשֶׁר שָׁמַר וְתִקַּמְ עָלָיו לְבַלְתִּי סָ [וו]
- 9 [ממציאותיכה כיא] בְּשָׂר הוֹאֵה וְלַעֲפֹר ה [ ]
- 10 [ ] תוּ ואתה יִדְעָתָה ° [ ]
- 11 [ ] לְדוֹרוֹת עוֹלָם
- 12 [ואתה] אֵל חִי וְיִדְרָהּ
- 13 [פתחה להשביעו למען לוא ילך] הָאָדָם בְּדֶרֶךְ
- 14 [רשעה] לְמַלְאָכֵי הָאֵרֶץ [ח] מִסָּוֶה וְלִשְׁפוֹךְ

* מאחורי הקטע הזה נמצאה כותרת דברי המאורות כתובה לאורך המגילה. ברור שכאן תחילת המגילה ומיספור הקטעים של באייה שגוי. על סוף המגילה עיינו בהערה לגוף המגילה טור ח שנכתב על אחורי המגילה. הטורים המשוחזרים מצוינים כאן בסוגריים מרובעים על פי הכרעותיה של אסתר חזון || 1 מעפך [א] קריאה חדשה || 2 [חל] קתנו קריאה חדשה = 'ברא' ראו מי קיסטר, "לפירושו של ספר בן-סירא", תרביץ נט (תש"ן), עמ' 334-335; אריאל ויודיצקי מציעים להשלים [יצ] קתנו ומפנים אל איוב לח 38 || 4 בדמות כבוד [כה] על פי בראשית א 26, ה 1 ושירי עולת השבת, שיר שלושה עשר שוי 16, להלן עמ' 379 ודמות רוח כבוד || 5-6 ובינה ודעת [הוצגתו] השוו בן סירא יז 6-7 (בתרגומים) || 7-6 המשלת [ו לאכול] השוו 4Q422 [א] 9 המשילו לאכול פרו' עץ] וקהלת ה 18 והשליטו לאכל ממנו || 7 ולתהלך = ולהתהלך; והוא קריאה חדשה || 8 [את דברכה לו] אֲשֶׁר שָׁמַר כהצעת אריאל ויודיצקי; ותקמ עלי ציוית אותו, השוו 4Q422 קטע 1 טור [א] שוי 11 || 11 עולם או עולמים] || 12-13 השוו תהלים קמה 16 || 13 בדרך או בדרכי כבאייה ||

עותק א קטע 6 [ג]

- 1 [ ] דם וזך [ ]
- 2 [ ] ת זפרי מהשבת אש [מה]
- 3 [ ] ה להתבונן בכל חוק [יפה]
- 4 [ואחרונות א] שר תבואינה להתבונן [בדרכיכה בכול דוד]
- 5 [ ] ודור ולהגות בעלילותיה תמיד [ ]
- 6 [ ] זכור נא כיא עמקה כולנו ותשאנו כעל כן [נפי]
- 7 [ ] נשרים ותביאנו אליה ונשר יעיר קנו [ועל גוזליו]
- 8 [ ] ירחפ יפרוש כנפיו ויקח וישאהו *על [אברתו נצרתו ואנו]
- 9 [ ] שכונו בדד ובגוים לוא נתחשב וא [תה]
- 10 [ ] כיא אתה בקרבנו בעמוד אש וענן כן [יזמם ובלילה ושמ]
- 11 [ ] קודשכה הולך לפנינו וכבודך בתוכנו [ ]
- 12 [ ] לוא השיבותה [פני מושה עבדך]
- 13 [ ] כיא אתה הן [גון ורחום ארדך]
- 14 [ ] [אפים ורב חסד ואמת] זקיה *ולוא תנק [ה]
- 15 [ ] [ותיסרנו] כיסר איש [את בנו]
- 16 [ ] [ותלמדנו חוקים קדו] שים וטהור [ים]
- 17 [ ] [משפטים אשר יעשה] אדם וחי' כם ב [ ]
- 18 [ ] [ש] כועה אשר נשכ [עתה]
- 19 [ ] [ים בפניקה] [ה] [ ]
- 20 [ ] [ברוך אדוני] [עושה]
- 21 [ ] [נפלאות לאין] חקר, גדולות [עד אין מספר]
- 22 [ ] [רוח כול הין]

4 תבואינה על פי ברית דמשק פרק א שוי 23; ולא תבואתה כקריאת באייה ואחרים || 5 ודור ולהגות קריאה חדשה, השוו תהלים עז 13 || 6 כעל כן [נפי] קריאה חדשה; באייה קורא פלאי [ם], אבל האות השלישית אינה אליף ואין מקום להשלים אות בין שתי האותיות האחרונות || 8 ויקח במקום יקחהו דברים לב 11; *על מתוקן מן אל; [נצרתנו] נשוא של וכנשר שבשורה 7, כהצעת אריאל ויודיצקי || 9 [ש] כנו = שכונו || 10-11 השוו במדבר יד 14; להשלמה בן [יזמם ובלילה] השוו נחמיה ט 19 || 13 הן [ ] קריאה חדשה על פי שמות לד 6; על הזיקה לפסוק הזה ראו חזון, עמי 156; הטקסט הושלם על פי הצעת אריאל ויודיצקי || 14 *ולוא תנק [ה] תוקן ונקת לוא תנקת || 21 חקר באייה קורא נחקר שלא כדקדוק; לפני החיית נותר קלף חלק, ואם עמדה שם אות היא הייתה מילת יחס; הושלם על פי איוב ט 10 כהצעת אריאל ויודיצקי ||

עותק א קטע 4 [ה] (+ עותק ג קטע 131+132)

- 01 [וְתָ]
- 02 [הָ אֵן]
- 03 [אִשָּׁה]
- 04 [מַעֲשֵׂי יָדָיו הֵ]
- 05 [בְּתַתָּה לְזֶן כִּי]
- 1 [אֲדָם וְיֹלֵד]
- 2 [הַיָּוִי]
- 3 [הָ אָרֶץ וְעִבּוּדָתָ כּוֹל הֵ]
- 4 [בְּטוֹבָהּ בָּם כִּי]
- 5 [לְפָנָיו]
- 6 [וְאֵל תִּזְכּוֹר]
- 7 [קִשּׁוֹ]
- 8 [חוֹן]
- 9 [לְ]
- 10 [לְהַיִּיט]
- 11 [עֲמַכָּה]
- 12 [וְלֹא נִקְשָׁה]
- 13 [חֻזַּק]
- 14 [בְּרִיךְ]
- 15 [אֲמֵן]
- תפילה ביום שני
- 16 [תַּפְלָה]
- 17 [עֲשֵׂה]
- 18 [ ]
- 19 [ ]
- 20 [ ]
- 21 [ ]
- 22 [ ]

שוליים תחתונים

2-1 מקום האותיות מעותק ג משוער || 3 לו מתחת לתיבה יש סימני דיו ובאייה קורא למו בהתאמה לכינוי שבשורה 4 || 4 [בטובתה בם] השלמה חדשה || 5 חנואתנו רוח קודש] השוו מגילת ההודיות י 36 חנותני ברוח דעה || 6 רשונים עותק ג אבותינו הרישנים || 7 *אנה באייה קורא אתה; האליף משונה, דומה לגימ"ל, אך הנויין ברורה || 10 השוו שמות יט 6 || 11 מולה ציווי מוארך 13 [חזק רגלנו] כהצעת קיסטר על פי ברכי נפשי, 4Q436 קטע 1 א שוי 6-9, לעיל עמי 40 || 21 מודה = מאור, השוו שמואל ב יג 21 ויחר לו מאד || 21-22 הקריאה שונה מזו של באייה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 5 א [ט]

תפילה ביום שלישי

- 1] [םװװװװװ
- 2] [ת עשיתה נפלא
- 3] [לשמות לכה שם עולם ולראות
- 4] [לספר גב]ורתכה לדורות [עולם]
- 5] [יכה בשמים ובארץ
- 6] [אדם אשר בראתה
- 7] [ועים

שוליים תחתונים

עותק א קטעים 5 ב + 3 א [י] (+ עותק ב קטע 124 + עותק ג קטע 124)*

- [1]] [צוה
- [2]] [ל הארץ
- [3]] [ה ובעבור
- [4]] [ם ותקם לנו
- [5]] [ה א ם ה כול ברוך אדוני
- [6]] [אשר נשבעתה לאברהם ולישחק וליעקוב ותבחר

- 1 בורעם אחריהם ילהי יות זרע
- 2 קודש עומד לפניך ה
- 3 [ז] כור אדוני כיא שמן כה הגדול נקרא עלינו
- 4 וברוב *רוחגה גאלתנו ואנחנו דחנו
- 5 כפשעינו ולתור בשן רוחות לבבנו לעשות
- 6 הרע בעיניךה יצויתן וכנה
- 7 וכאשר כנפשו
- 8 לבנתךה וכן

שוליים תחתונים

קטעים 5 ב+3 א * על שילוב כתבי היד ראו חזון, עמי 178-179 || 2 קודש עותק ב קדוש || 3 [ז] כור עותק ג זכרה || 4 וברוב *רוחגה כך הציע מרדכי מישור (בעל פה) ופירש כוונה = כוחה, השוו תהלים עז 16 גאלת בורוע עמך; באייה קורא יובך נהגה; [ג] דחנו קריאה חדשה על פי תהלים ה 11 ברב פשעים הדיחנו || 5 ולתור יותרנו, והלכנו; על ההשלמה ראו חזון, עמי 193; לעשות יעשינו, בדוחק [ו]לעשות ||

עותק א קטע 3 ב [יא] (+ עותק ג 125+127)

- 1 [ ] מ' [ ]
- 2 [ ] ים ברוך האל הנוחנו [באורה מישור]
- 3 [ ] אמן [אמן]
- 4

תפילה ביום רביעי

- 5 [תפלה ביום] הרביעי זכור אדוני [ביא]
- 6 [שמנו נקרא] עליך ותקדש בכבוד [כה]
- 7 [בתוכנו עין] בעין נראית בקרבנו [בעין]
- 8 [ובעמוד א] ש' ודברי קודש שמענו [בעבור]
- 9 [תהיה יראת א] על פנינו לבלתי נח [ש]
- 10 [ואת שם ק] דשכה הגדול [הודעתנו מראה]
- 11 [כבודכה] בארץ התבונו [בעבור נשמע]
- 12 [בדברכה עמנו] ובעבור נאמין ב' [מושה עבדכה]
- 13 לעולם ותרות אתנו ברית בחורב [ ]
- 14 על קול החוקים והמשפטים הצ' [דיקים]
- 15 והטובים [ים שהור] ים וקדושים ו' [ ]
- 16 אשר [צויתה ביד] מושה וכ' מ' [ ]
- 17 כול' [פנים אל פנים דברה את] ו ותראהו את
- 18 כבו [דכה ביא] רינתו וימץא [הן בעיניכה]
- 19 [ ] ו כול' [ ] ה' בידו לעינינו [עשיתה]

שוליים תחתונים

2 הנוחנו יהמנחה אותנו; באייה קורא הניחנו אבל מתבקש כאן לוואי; ההשלמה על פי תהלים כז 11 || 7-6 ותקדש בכבוד [כה בתוכנו] השוו ויקרא כב 32 || 8-7 [עין] ... [א] ש' על פי במדבר יד 14; השייך של התיבה [א] ש' נראית בתצלום 43.630 || 9-8 בעבור ... נח [ש] על פי שמות כ 17 || 11-10 השוו דברים ה 20 || 12-11 הושלם על פי שמות יט 9 בעקבות הצעת חזון ב' ובמושה עבדיכה] || 14 הצ' דיקים על פי דברים ד 8; באייה קורא הא' לה] אך השרידים מתאימים יותר לשרידי צדי' והכינוי הרומז אינו הולם כאן || 17 את' [ו] ולא אית'ו]; עותק ג עמנו || 18 [ביא] רינתו השוו שמות לג 17; וימץא באייה קורא וימצא' אבל ההקשר מצריך צורת יחיד || 19 [ ] ו כול' כקריאת אריאל ויודיצקי; [עשיתה] השוו דברים לד 12 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 18* [יב]

- 1 [ ] [הנו ל] [יִּוֹאֵת]° [ ]
- 2 [ ] [גַּתְתָּהּ לְהִסֵּה לְבָבְךָ מִבֵּין לְדַעַת
- 3 [ ] [וְעֵינַיִם] לראות ואוזן]ים לשמוע
- 4 [ ] [אֲחֵרוֹן וְתִשָּׁע] עֵינֵיהֶמה
- 5 [ ] [כִּי] אֵרוּחַ בְּשֵׁר הַמָּה
- 6 [ ] [מִזְרָפ]° [ ]

* יש מצרפים את הקטע הזה לקטע 7 שוי 14-19; מצד העניין החיבור מפקפק; בטקסט ששרד כאן מהדהד הכתוב בישעיהו ו 11-9 והכתוב בדברים כט 3 || 1 [ ] [הנו ל] [יִּוֹאֵת] או [הנולד]° ת° || 4 אֲחֵרוֹן או לֵאחֵרוֹן כבאייה, כיפה עליונה של למייד נראית אולי בתצלום 41.951; [ ] [וְתִשָּׁע] [ ] כנראה וְתִשָּׁע, משורש שוי"ע בבניין הפעיל || 5 [כִּי] אֵרוּחַ בְּשֵׁר הַמָּה [ ] קריאה חדשה, השוו למשל מגילת ההודיות ד 37 כי רוח בשל עבדך || 6 מִזְרָפ קריאה חדשה ||

עותק א קטע *7 [יג]

[1]	100 00 ר אתל ׀
[2]	מעשיכה הנפ[ל]אים אשר עשיתה
[3]	לספר דורות עולם ^{ישראל}
[4]	מעשי ידיכה
[5]	ר לךבודקה
[6]	ביא ידיכה[ה]ואה לוא תקקר
[7]	לוא יב[י]קר ממקה כול
[8]	ה הואה
[9]	אשר[ ]שמתה שימה
[10]	אל תעזוב[ ]נו ואל תטושנו
[11]	בארץ
[12]	בארץ
[13]	ברחמיכה
[14]	לאבותינו
[15]	את פיכה
[16]	לאמינו
[17]	ר ראו כיא
[18]	עינים
[19]	ב[ ]יך
[20]	°

* יש מצרפים את הקטע הזה עם קטע 18. מצד העניין החיבור מופקפק || 1 00 00 נותרו חלקי אותיות אך אין הקשר המסייע לקריאה || 2 להשלמה השוו תהלים קלט 14 || 6 הוואה מכינויי האלוהים, וכן כנראה בשוי 8 || 9-10 [אשר] ... [בארץ] על פי תהלים 9 כנוסח הטור השני של ההקספלה, הצורה שימה היא שם פעולה בבניין קל משורש הפועל שלפניה || 10 [אל תעזוב]נו על פי העניין; באייה קורא [ ]ש || 12 [ב]רות שוחזר על פי תהלים 2 ולהלן ה 17 || 12-13 קדמנו [רחמיכה] על פי תהלים עט 8, קראו קדמנו || 13-14 [כא]שר נשאתה [לאבותינו] על פי במדבר יד 19 || 15 וינב'וה התיבה מתוקנת; לא ברור מה נכתב מלכתחילה אך נראה שהתיקון מכוון לקריאה וינסכה || 17 כיא באייה קורא הא ||

עותק א טור א [יד]*:

7] אמן אמן

תפילה ביום חמישי

8] [תפילה ביום החמישי זכור אדוני עשיתה עמנו] ונפלאות

9] [ממצרים]

10] [הולכתנו ב] דבר

עותק א טור ב [טו]

6] [ ] °° [ ] [תיכה]

7 אַנא אֲדוֹנִי עֲשֵׂה נָא כְעוֹכֵה כַּגְדוֹל כּוּחֲכָה אֲשֶׁר גַּשְׂאֲתָהּ

8 לַאֲבוֹתֵינוּ בַּהַמְרוֹתֶם אֹת פִּיכָה וַתַּתְּאֲנַפּוּ בָם לְהַשְׁמִידֵם וְתַחַס

9 עֲלֵיהֶם בַּאֲהַבְתְּךָ אוֹתָם וּלְמַעַן בְּרִיתְךָ כִּי כַפֵּר מוֹשֶׁה

10 בַּעַד חַטָּאתָם וּלְמַעַן דַּעַת אֶת כּוּחֲךָ הַגָּדוֹל וְאֵת רוֹב חַסְדֵיכָהּ

11 לְדוֹרוֹת עוֹלָם. יָשׁוּב נָא אַפְּךָ וְחַמַּתְךָ מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל ^{על דל חטאת} וְזָכַרְתָּהּ

12 אֲתָּה נְפִלְאוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עֲשִׂיתָהּ לַעֲנֵי גוֹיִם כִּי נִקְרָא שְׁמְךָ עֲלֵינוּ

13 [וּסְלַח לָנוּ] לְהַשִּׁיבֵנוּ בְּרוּל לֵב וּבְרוּל נֶפֶשׁ וּלְטַעַת תּוֹרַתְךָ בְּלִבֵּנוּ

14 [לְעֲשׂוֹת חֻקֵיכָה לְבִלְתִּי סוֹ] רָ יִמִּין וּשְׂמֹאל כִּי תִרְפָּאנוּ מִשְׁגָּעוֹן יַעֲרִי וְתַמְהוֹן

15 [לְבַב] הֵן בַּעַזְ] וְזָנוּתֵנוּ נִמְרָנוּ וּבִפְשָׁעֵנוּ קִרְתָּנוּ

16 [הַרְעָה] °° וְהִזְלַתָּנוּ מִחַטּוֹא לְךָ

17] תֵּן וְלֵהֲבִינֵנוּ לְתַעֲוֹדוֹת

18] [גְּדוּ] לֹאֲתָהּ עֲשִׂיתָם

19] °° וּפְעוּלַתְּם

טורים א-ז [יד-כ]: * כאן באים קטעים 1-2 שהשתמרו בהם שבעה טורים רצופים || טור ב: 7 כְעוֹכֵה באייה קורא כְמוֹכָה; כּוּחֲכָה החיית מתוקנת מכ"ף סופית || 8 וְתַחַס כנראה כתיב חסר, במקום ותחוס || 10 כּוּחֲךָ החיית אולי מתוקנת; חַסְדֵיכָה באייה קורא חֲסֵדכָה] || 12 לַעֲנֵי = לְעֵינֵי || 13 לְהַשִּׁיבֵנוּ קריאה חדשה, השווה 4Q461 קטע 1 שוי 9-10 || 14 [סוֹ] רָ יִמִּין באייה קורא [ללכת] מִימִין || 15-16 [הֵן] ... [הַרְעָה] על פי ישעיהו נ 1 || 17 וְלֵהֲבִינֵנוּ לְתַעֲוֹדוֹת להשלמת הַחֲסֵר ולפירוש מקיף עיינו חזון, עמי 243-245; לא ברור אם התיבה השנייה היא מושא או תיאור, לאפשרות הראשונה השווה נחמיה ח 7 ולאפשרות השנייה השווה ישעיהו מ 14 || 18 [גְּדוּ] לֹאֲתָהּ השווה איוב ה 9 עשה גדלות || 19] °° [או] תֵּן וְכִיּוֹב ||

עותק א טור ג [טז]

- 1 אֲבִי־ ה[
- 2 אִין [ ] [ ] וְזָמָה י' חֶשֶׁב אֲנֹשׁ. הן
- 3 כֹּל הַגּוֹיִם פֶּאִין נִגְדָרְהָ כְּתָהוּ וְאִפְסִי נַחֲשָׁבוּ לִפְנֵיכֶה.
- 4 רק בשמך גִּקְרָנוּ וְלִכְבוֹדְךָ בְּרַתְנוּ וּבְנִים
- 5 שְׁמַתְנוּ לְךָ לְעִינֵי כֹל הַגּוֹיִם כִּי אִקְרַתָּה
- 6 לְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי בְּרוּרֵי וְתִסְרְנוּ כִּי־ אִישׁ אֵת
- 7 בְּנוֹ. *וְתִרְבֵּנוּ אוֹתְנוּ בְּשָׁנֵי דוֹרוֹתֵינוּ
- 8 [וְתִבְּאָ עֲלֵינוּ] חוֹלִיִּים רַעִים רְעָב וְזָמָה וְדָבַר וְחָרַב
- 9 [לְהַשְׁבִּיבֵנוּ לֵאמֹר] מֵת בְּרִיתְכֶה כִּי אִתְּנוּ בַחֲרַתָּה לְךָ
- 10 [מִכְּפֹל גּוֹיִי] הָאָרֶץ עַל־כֵּן שִׁפְתָּה עֲלֵינוּ אֵת חַמְתָּה
- 11 [וְאִשׁ קָנָא] תְּךָ בְּכֹל חֶרוֹן אִפְךָ וְתִדְבַק בְּנוֹ
- 12 [אֵת] הָרַעָה כְּדִבְרֵיכֶה אֲשֶׁר כָּתַב מוֹשֶׁה וְעַבְדֶּיךָ
- 13 הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּה לְקָרוֹתְנוּ הַרְעָה בְּאַחֲרֵית
- 14 הַיָּמִים כִּי־ [עֲשִׂינוּ הַרְעָה בְּעֵינֵינוּ]
- 15 וּמִלְּךָ כִּי־ [ ]
- 16 לְקַחַת בְּנוֹת [נָכַר]
- 17 וּשְׁחִיתוּ בְּהֵן [עֲזָבוּ אֵת]
- 18 בְּרִיתְךָ וְלֵאמֹר [לְטַמְּאָ אֵת]
- 19 זֶרַע יִשְׂרָאֵל [ ]
- 20 תִּקְדָּךְ לְמֹ- [ ]
- 21 וְתִשָּׁן [ ]

2 אִין קריאה חדשה; אֲנֹשׁ הַקָּסֶר שִׁבִין שְׂרִידֵי הָאוֹתוּיּוֹת רַחֵב בְּמִקְצַת לְהַשְׁלֵמָה הַמוֹצֵעַת אֵךְ אִפְשֶׁר שֶׁהַקֶּלֶף הַתְּעוּוֹת; בְּאִיִּה קוֹרָא אֵן [ש] || 2-3 עַל פִּי יִשְׁעִיהוּ מִ 17 || 3 וְאִפְסִי בְּאִיִּה קוֹרָא וְאִפְסִי || 4 גִּקְרָנוּ קְרִיִּיָה חֲדָשָׁה עַל פִּי יִשְׁעִיהוּ מִג 7; בְּאִיִּה קוֹרָא [הוֹ]כְּרָנוּ, וְהִשּׁוּ יִשְׁעִיהוּ ב 1 רַק יִקְרָא שְׁמֶךְ עֲלֵינוּ || 7 *וְתִרְבֵּנוּ אוֹלֵי מִתּוֹקֵן מִן וְתִבְרָנוּ; לְאַחַר הַתִּיבָה יֵשׁ מִקּוֹם חֶלֶק; הַטְּקִסְט כְּמוֹת שֶׁהוּא קִשָּׁה לְפִירוּשׁ, אוֹלֵי יֵשׁ לְפָרֶשׁ וְתִרְבֵּנוּ אוֹתְנוּ בְּתִקְבּוּלַת אֵל וְתִסְרְנוּ || 8 רְעָב בְּאִיִּה קוֹרָא וְרַעֵב || 9 [לְהַשְׁבִּיבֵנוּ לֵאמֹר] מֵת בְּרִיתְכֶה עַל פִּי סֶרֶךְ הַיַּחַד ו 14-15 וּמְגִילַת הַהוֹדוּיּוֹת ח 25 || 10 עֲלֵינוּ מִתּוֹקֵן מִן אֲלֵינוּ; בְּאִיִּה קוֹרָא אֲלֵינוּ || 12 [אֵת] הָרַעָה כְּדִבְרֵיכֶה קְרִיִּיָה חֲדָשָׁה עַל פִּי הַהַמְשָׁךְ || 13 לְקָרוֹתְנוּ בְּאִיִּה קוֹרָא לְקָרְתְּנוּ || 14 הוֹשֵׁלֶם עַל פִּי דְבָרִים לֹא 29, כִּהֲצַעַת אֲרִיאֵל וְיוֹדִיעֵקִי || 16 [נָכַר] עַל פִּי עֲזָרָא י 14 || 17 בְּהֵן [ ] אוֹ בְּהֵן [ ] || 18 הוֹשֵׁלֶם עַל פִּי מִקְצַת מַעֲשֵׂי הַתּוֹרָה פֶּרֶק ב שׁוֹי 81, לְהֵלֶן עֲמִי 209 || 20 תִּקְדָּךְ הַתִּיּוֹ מְשׁוֹנָה ||

עותק א טור ד [יז]

- 1] שמתה
- 2 מִשְׁרַנְךָהּ [בְּצִיּוֹן אֲשֶׁר אָוִיתָהּ לְכַהֵן] לְמִנְזַחָהּ,
- 3 בִּירוּשָׁלַיִם [לִימֵי אֲשֶׁר בָּהּ] רָתָהּ בַּהּ מְכֹל הָאָרֶץ
- 4 לְהִיּוֹת שְׂמֵכָהּ שֵׁם לְעוֹלָם כִּי אֵהְיֶה
- 5 אֶת יִשְׂרָאֵל מְדוּלָה עַמִּים וְתִבְחָר בְּשִׁבְטֵי
- 6 יְהוּדָה וּבְרִיתְכָהּ הַקִּיּוּמָהּ לְדוּדֵי לְהִיּוֹת
- 7 מִזְרְעוֹ נִגִּיד עַל עַמְךָ יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ
- 8 כֹּל הַיָּמִים. וְכֹל הַגּוֹיִם רָאוּ אֶת כְּבוֹדְכָהּ
- 9 אֲשֶׁר נִקְדְּשָׁתָהּ בְּתוֹךְ עַמְכָהּ יִשְׂרָאֵל וּלְשִׁמְךָהּ
- 10 הַגְּדוֹל וַיִּבְיֵאוּ מִנְחָתָם כֶּסֶף וְזָהָב וְאֲבָן יִקְרָהּ
- 11 עַמ *כֹּל חֲמַדַּת אֶרֶץ לְכַבֵּד אֶת עַמְךָהּ וְאֶת
- 12 צִיּוֹן עִיר קִוְדֻשְׁכָהּ וּבֵית תְּפִאֲרָתְךָהּ וְאֵין שְׁטָן
- 13 וּפְגַע רַע כִּי אִם שְׁלוֹם וּבִרְךָהּ מוֹ[פֶּאֶ וְשִׁמְךָהּ]
- 14 וַיִּזְאָרְלוּ וַיִּשְׁבְּעוּ וַיִּדְשְׁנוּ [וַיִּשְׁוֹרְכָהּ וְאֶתְהָ]
- 15 כְּעֶסְתָהּ זֶה שְׁלֵ[חַתָּהּ] אֵשׁ

2-1 הושלם על פי תהלים קלב 13-14 || 2 לְמִנְזַחָהּ באייה קורא מִנְזַחָהּ || 3 הָאָרֶץ הה"א אולי מתוקנת מלמיד || 6 יְהוּדָה = יהודה; לְהִיּוֹת באייה סבור שהתיבה מתוקנת מן לדויד || 7 מִזְרְעוֹ באייה קורא כְּרַעַ; ראו קימרון, לשיפור, עמ' 142; יוֹשֵׁב באייה קורא וִישָׁב על פי המראה אבל השוו מלכים א א 48: אֲשֶׁר נָתַן הַיּוֹם <מִזְרְעֵי> יִשָּׁב עַל כֶּסֶף (ההשלמה על פי תרגום השבעים והפשיטתא) || 9 אֲשֶׁר הר"י מתוקנת; נראה שהסופר התחיל לכתוב אֲשֶׁן, אולי התכוון לכתוב אֲשֶׁן אֲשֶׁן אֲשֶׁן; וְאֶת שְׁמֶךָ, מושא של הפועל רָאוּ שְׁבוּרָה 8; אֵין אולי וִיִּדְשְׁנוּ מְשׁוּיִם אֶת הַמְּבִנָה הַתְּחִבְרִי אֶל דְּבַר הַיָּמִים א כח 1 || 11 *כֹּל הַלְמִיד מְרוּחָק מִן הַוִּיּוֹת אֵין מְחַמַּת פֶּגַם בְּעוֹר; באייה קורא כוּלָל || 12-13 וְאֵין שְׁטָן וּפְגַע רַע השוו מלכים א ה 18 בתיאור מלכות שלמה; כֵּן מְתוּאֲרַת מְלָכֹת שְׁלֵמָה בְּבִיטוּיִם שֶׁל אַחֲרֵית הַיָּמִים || 14-15 הושלם על פי דברים לא 20, לב 13-20 || 15 זֶה שְׁלֵ[חַתָּהּ] כְּמוֹ וְשִׁלְחָתָּהּ ||

עותק א טור ה [יח]

תפילה ביום שישי

- 1 [ ] [קִי ירל] [אותפה עזבו]
- 2 מְקוֹר מִיַּם חַיִּים אֵל [שֶׁר] [ ] [שֶׁם] °°°
- 3 וַיַּעֲבֹדוּ אֶל נָרְר בְּאַרְצָם. וְגַם אֲרָם
- 4 שָׁמְמָה עַל אוֹיְבֵיהֶמה כִּי אֵל גַּתְכָּה *חַמְתָּךְ
- 5 וְחַרוֹנִי אֶפְכָה בְּאֵשׁ קִנְאֲתָךְ לְהַחֲרִיבָה
- 6 מֵעוֹבֵר וּמִשָּׁב. בְּרוּל זֹוֹאֵת לֹוֹא מֵאַסְתָּה
- 7 בִּזְרַע יַעֲקֹב וְלוֹ גַּעֲלָתָה אֶת יִשְׂרָאֵל
- 8 לְכֹלֹתֶם לְהַפֵּר בְּרִיתָךְ אִתָּם כִּיֹּא אֶתָּה
- 9 אֵל חַי לְבַדְדָּךְ וְאֵין זֹולְתָךְ וְתִזְכֹּוֹר בְּרִיתְכָּה
- 10 אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וְלוֹא עֲזַבְתָּנוּ
- 11 בְּגוֹיִם. וְתַחֲוֹן אֶת עַמְךָ יִשְׂרָאֵל בְּכוֹל
- 12 הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתָּם שָׁמָּה לְהַשִּׁיב
- 13 אֵל לְבַבָּם לְשׁוֹב עוֹדֵךְ וּלְשִׁמוֹעַ בְּקוֹלְכָּה
- 14 כְּכֹל אֲשֶׁר קָוִיתָה בִּיד מוֹשֶׁה עַבְדְּךָ
- 15 כִּיֹּא יִצְקָתָה אֶת רוּחַ קוֹדְשְׁךָ עֲלֵינוּ
- 16 לְהַבִּיא בְּרַכ'תִּיךָ לָנוּ לְפַקוּדְךָ בְּיָר לָנוּ
- 17 וְלִלְחֵשׁ בְּיָקוֹן מוֹסַרְךָ וּנְבוֹאָה בְּיָרוֹת
- 18 וּנְצַוִּים וְנִסְוִיִּים בְּחַמַּת הַמִּזְיָק. כִּיֹּא גַם
- 19 [הו] גְּעוֹנוֹ * בְּעוֹוֹנוֹן הַעֲבַדְנוּ יָוֹר בְּחַטְתָּנוּ.
- 20 [וַאֲתָה] הֵעֲבַדְתָּנוּ לְהוֹעִיל מִדְּרַכְנוּ בְּדֹרֵךְ
- 21 [אַשְׁרֵךְ] לְךָ כֹּה וְלוֹא הִקְשַׁבְנוּ אֵל [מַצְוֹתֶיכָה]

2-1 הושלם על פי ירמיהו ב 13 || 3 וַיַּעֲבֹדוּ כמה אותיות מתוקנות || 4 גַּתְכָּה באייה קורא [נש]פכה שאינה מתאימה יפה לרוחב הַקְּסָר || 5-4 *חַמְתָּךְ וְחַרוֹנִי אֶפְכָה תיבות מתוקנות. הראשונה תוקנה כנראה מן חַמְתוּ, השלישית תוקנה מן אַפּוּ, ובשנייה הוויי"ם נוספו (בשוליים ובין השורות); הנוי"ן מוזרה והיוי"ד צמודה לתיבה שאחריה; אולי מלכתחילה נכתב חַמַּת חַרְוֹן אַפּוּ || 7 ולו = ולא || 12-13 לְהַשִּׁיב ... לְשׁוֹב 'השיבו ... שבו' על פי דברים ל 2-1, אך כאן הדברים נאמרים בלשון עבר || 13 עוֹדֵךְ = עָדִידָךְ כמו בדברים ל 2 || 16 לְהַבִּיא 'והבאת'; לְפַקוּדְךָ אחרי הפי"א יש קו מאונך מעין וי"ו; ומתחת לווי"ו שאחרי הקווי"ף יש נקודה; אולי תוקנה הצורה לְפַקוּדְךָ לצורה לְפַקוּדְכָה והנקודה שמתחת לווי"ו סימן מחיקה היא. הכתוב כאן נסמך על ישעיהו כו 16, והמשמע כאן 'פקדנו אותך' מתאים דווקא לצורה שלפני התיקון || 17 וּנְבוֹאָה לפני התיבה יש פגם בעור או מחיקה || 19 הַקְּסָר בתחילת השורה מתאים רק בדוחק להשלמה אנו || 20 [וַאֲתָה] הֵעֲבַדְתָּנוּ באייה השלים ולא במקום ואתה; קריאתו הֵעֲבַדְתָּנוּ אולי אפשרית בתצלום שפורסם בסדרת התגליות אך לא בתצלום 42.184; השוו ישעיהו מח 17 נוסח IQIsa^b מדריך ומגילת ההודיות יד 23; השרידים אינם מתאימים לקריאה המתבקשת למדתנו, ראו מי קיסטר, "להועיל ומילים שכוחות אחרות בעברית המקראית", צפנת פענח: מחקרי לשון מוגשים לאלישע קימרון במלאות לו שישים וחמש שנה (עורכים: ד' סיון, ד' טלשיר וחי' כהן), באר שבע תשס"ט, עמ' 377-381; לְהוֹעִיל מִדְּרַכְנוּ קיסטר, שם קורא להועיל מְדַרְכְּנוּ ומפרש 'להחיש פסיעותינו' || 21 גְּעוֹנוֹ על פי תצלום 42.184 ||

עותק א טור ו [יט]

- 2] ותשל[ך מְעַלְיָנו כּוֹל פִּשְׁעֵינוּ וְתִשְׁהַרְנוּ
 3 מחטתנו לְמַעַנְךָ. לְךָ אַתָּה אֲדוֹנֵי הַצַּדִּיקָה כִּי א
 4 אַתָּה עֲשִׂיתָ אֵת כּוֹל אֱלֹהֵי וְעַתָּה כִּי־זוֹה
 5 אֲשֶׁר נִדְּנַע לְבַנּוּ רִיזֵנוּ אֵת עוֹוֹנוֹ וְאֵת עוֹן
 6 אֲבוֹתֵינוּ בְּמַעַלְנוּ וְאֲשֶׁר *הִלְךְוּ בְּקִרְיָ וְלֹא מֵאֲסֹנוּ
 7 בְּנִסּוּיֶיךָ וּבִנְגוּעֶיךָ לֹא גַעַלָּנוּ נַפְשֵׁנוּ לְהַפֵּר
 8 אֵת בְּרִיתְךָ בְּכוֹל צָרַת *נַפְשֵׁנוּ אֲשֶׁר הִשְׁלַחְתָּ בְּנוֹ אֵת אֲוִיבֵנוּ כִּי אַתָּה
 9 חֲזַקְתָּ אֵת לְבַבְנוּ וְלִמְעַן נִסְפֵר גְּבוּרַתְךָ לְדוֹרוֹת
 10 עוֹלָם. אֲנִי אֲדוֹנֵי כַעֲשׂוֹתְכָה נִפְלְאוֹת מְעוֹלָם וְעַד
 11 עוֹלָם יֵשׁוּב נָא אֶפְרָה וְחַמְתָּךְ מִמֶּנּוּ וְרֵאָה עֲוֹנֵינוּ
 12 וְעַמְלָנוּ וְלַחֲצֵנוּ וְהִזְלֵנוּ אֵת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל מִכּוֹל
 13 הָאָרְצוֹת הַקְּרוּבוֹת וְהַרְחֹקוֹת א[שֶׁר הִדְחַתְמָה]
 14 שֵׁם. כּוֹל הַכְּתוּב בְּסֵפֶר הַחַיִּים] יִמְלֹטוּ וְשִׁבּוּ צִיּוֹן
 15 לְעוֹבְדֶיךָ וְלַהוֹדוֹת ל[שֵׁם קְדוֹשְׁכָה וְהַצְלַתְם]
 16 מְכוֹל צְוֹרֵיהֶמָּה] וּמִן בְּלִיעַל וּכְוֹל רִזְחֵי גּוֹרְלוֹ
 17 הִמְכְשִׁילִים °]
 18] ° ° ש ° °
 19] ל

2] ותשל[ך באייה מזהה את תחתית הכ"ף מעל לה"א של למענך שבשוי 3, אולם אפשר שהשריד הוא חלק מן הה"א שכן אין הוא נמשך כלפי מעלה; השוו יחזקאל יח 31 השליכו מעליכם את כל פשעיכם || 6 *ההלך'ו בקרי אין רווח בין התיבות ולכן לא בטוח שהגרסה שלפני התיקון הייתה הלכו בקרי כדעת באייה || 7 ובנגועיך ולא ובנגיעיך || 8 *נפשנו מתוקן מן ישנו ופי"א תלויה מעל ליו"ד; נראה שהתיקון מכוון לקריאה נפשנו, אך היו"ד אינה מחוקה והאות הראשונה משונה ואולי מתוקנת מתי"ו || 11 עווננו השוו דברים כו 7 || 14 הכתוב בספר החיים על פי דניאל יב 1 ועוד כתובים, ראו חזון, עמי 294-293 || 16 הושלם על פי פשר על אחרית הימים ב, 4Q177 [י 8-10], [יא] 16, להלן עמי 293-294; צוריהמה הרייש השנייה מתוקנת || 17 המכשילים ° התיבה מתוקנת כנראה מן מכשילהמה (על פי תצלום 42.184) ||

עותק א טור ז [כ]

- 1] [מ°] [היה] [ברוך אדוני]
 2 אֲשֶׁר הִזְיִלְנוּ מְכוּל קָרָה אִמְן] אִמְן] :
 [3]

הודות ביום השבת

- 4 הודות ביום השבת. הודו] לאדוני לעולמים ברפן]
 5 את שם קודשו תמיד בש]יד [עצ
 6 כול מלאך(ים) רקיע קודש ו]המים אשר מעל]
 7 לשמים, הארץ וְרוֹל מַחֲשָׁבִיהַ] מַעֲצִינֹת תְּהוֹם]
 8 רבה ואבדון והמים וְכוֹל אֲשֶׁר] בְּהֵם שִׁבְחָהוּ]
 9 כול בריאותיו תמיד, לעולמ]י עַד זִמְרוּ לְשֵׁם]
 10 קודשו הַרְנֵנוּ לֹאֵל °° [ ]
 12 כְּבוֹד וְלַ] °°° [ ]

עותק א טור ז אחור (= ח?)*

- 1] [נְדִיבִים
 2] [וְרוֹמְמוֹ
 3] [זַמְ] רֹו כְבוֹד
 4] [שִׁמּוֹ] כִּי כוֹל
 5] [אֵיבְרָא אֵת
 6] [וַיִּשַׁ] מֹור אֵת עִם
 7] [קֹודֶשׁוֹ] °° אֵל קֹודֶשִׁיהֶם
 8] [אֵת עַצ] קֹודֶשׁוֹ וַיִּשָּׂא
 9] [פְּנִי אֱלֹהִים בְּזִכְרוֹ אֵת] כְּרִיתוֹ וַיִּשְׁמֵ
 10] [לְהֵם שְׁלוֹם] לְ תְהִלְהֵם

טור ז [כ]: [3] באייה מצייץ כאן שורה חלקה אולם באמת אין כאן אלא רווח גדול יותר בין השורות || 4 הודות שירי תודה ושבח לאל; ביום באייה סבור שהתיבה מתוקנת אך מודה שאין שריד לגרסה שלפני התיקון; גם הקריאות האחרות (חזון, עמי 304) מפקקות ומיותרות || 7 מחשביה יצורות פניה; השו ברכות וקלות, 4Q286 קטע 5 שוי 1, לעיל עמי 3 וראו ההערה למגילת ההודיות יא 33; [מעצנות תהום] על פי בראשית ז 11 || 9 בריאותיו יצוריו || 10 הרננו באייה והמהדירים שאחריו התעלמו מן היו"ד הדהויה; לאל אליף מתוקנת מה"א || טור ז אחור: *במגילה שהוכנה לחיבור לא נותר די מקום וסוף החיבור נכתב באחורי המגילה, מסופה אל תחילתה. אם טור ז היה האחרון בטורי המגילה ההודות ליום השבת החזיקו שני טורים || 2 ורוממו באייה קורא ירוממו || 6 עם קריאה חדשה || 7 °° אל השרידים מאפשרים לקרוא [וישעה אל || 9 וישמ קריאה חדשה במקום וישב ||

דברי יהושע

ארבעה מבין כתבי היד שהתגלו במערות קומראן מבוססים על הכתוב בספר יהושע: 4Q378 (מימי בית הורדוס), 4Q379 (מימי בית חשמונאי), 4Q522 (מסוף ימי בית חשמונאי), 5Q9 (כנראה מימי בית הורדוס). בין כתבי היד אין חפיפה. בכתבי היד היותר גדולים (אלה שמן המערה הרביעית) יהושע מספר את סיפורו ויש בהם דברי תפילה והודיה בגוף מדבר הנאמרים באירועים חשובים כגון לאחר כיבוש יריחו, לאחר מפלת העי ובעת מסע ארון ה' מן הגלגל לשילה. משום כך אפשר שאלה כתבי יד שונים של חיבור אחד אף על פי שאין ביניהם חפיפה. כאמור לעיל רוב הדברים מובאים מפי יהושע, אך בעותק 4Q378 קטע 22 הדובר הוא כנראה אלעזר הכהן.

את 4Q378-379 ההדירה קרול ניוסום בסדרת התגליות כרך כב, עמ' 237-288 ואת 4Q522 ההדיר אמיל פואש באותה סדרה, כרך כה, עמ' 39-74. את 5Q9 ההדיר זיוף מיליק שם, כרך ג, עמ' 179-180. מלכתחילה 4Q522 לא שויך לחיבור הזה וזאת מפני שפואש שההדיר אותו פירש את קטע 9 ב כמתמקד בדוד ובירושלים ולכן שגה בהשלמת החסר והפליג בפירושים רחוקים. ובאמת מעשי דוד בירושלים מובאים כנבואה לעתיד מפי יהושע באוזני אלעזר. הקטע מתאר את מסע הארון מן הגלגל לשילה. בבואם לבית אל יהושע ואלעזר משקיפים אל ירושלים ויהושע מתנבא על כיבוש ירושלים ובניין המקדש ומסביר לאלעזר שחטאו בעניין הגבעונים הוא שמנע ממנו את הזכות לעשות זאת בעצמו. בכתב היד הזה מובא מזמור קכג שעניינו בניין ירושלים ובית דוד. על הפירוש הזה ראו א' קימרון, "על 'קורות יהושע' מקומראן (4Q522)", תרביץ סג (תשנ"ד), עמ' 503-508. בתגליות כרך כה קיבל פואש בשתיקה את עיקר הקריאה והפירוש שבמאמר הזה. אריאל פלדמן מכין מהדורה חדשה של דברי יהושע: A.

Feldman, *The Rewritten Joshua Texts from Qumran*

D. Dimant, "Between Sectarian and Non-Sectarian: The Case of the Apocryphon of 12 קטע 4Q379 ראו *Joshua*", *Reworking the Bible: Apocryphal and Related Texts at Qumran* (ed. E. Chazon et al. = STDJ LVII), pp.

D. Dimant, "Two Discourses from the Apocryphon of Joshua and their Context 3 קטע 4Q378 ראו 105-134. מובאה מן החיבור מופיעה בקובץ המובאות 4Q175 (ראו עמ' 73) אחרי מובאות מן המקרא שעניינן נבואה מלכות וכהונה. חנן אשל הציע הצעה מעניינת לביאור הקשר שבין המובאות. לדעתו הפסקה על קללת יהושע רומזת על יוחנן הורקנוס שביצר את יריחו ועל סמכויותיו ותולדותיו; ח' אשל, "הרקע ההיסטורי של 4QTest לאור התגליות הארכיאולוגיות", ציון נה (תש"ן), עמ' 141-150. שרידי חיבור אחר שנזכר בזיקה לחיבורים שבקומראן התגלו במצדה. אולם אין בשרידים זיקה של ממש לא לספר יהושע ולא לחיבורים שלנו ולסגנונם; ראו S. Talmon, "Hebrew Fragments from Masada", *Masada VI: Yigael Yadin Excavations 1963-1965 Final Reports*, 1999, pp. 105-116.

5Q9

הנה המילים הברורות שבקטעים הזעירים שנותרו:*

קטע 1: [ ] וְהָיָה יְשׁוּעַ [ ]

קטע 2: [ ] אֶת צִדְוֹן

קטע 4: [ ] אֶת עֵין צִדְוֹן [ ]

קטע 5: [ ] אֶת כּוֹכְבָהּ ... וְאֵת שְׂרָדִי ... עַל מִיָּדָן [ ]

קטע 6: [ ] וְאֵת קַטְנָתָּ [ ] ... וְאֵת צַרְדָּהּ ... וַיִּבְאֹ

* עיינו בזיהויים שמציע מיליק לשמות המקומות ||

דברי יהושע א (4Q378)

קטע 2

- 1] אויכזכה ת' [
- 2] הלוא [המירותו ל]

קטעים 3 א + 10*

- 1] ג'נותיהם [ל]טמאם ולהזנותם
- 2 ותקח מבנותיהם [א] או תתן מבנותיך לבניהם
- 3] ואם [א]מצאוכה צרות רבות וכול
- 4]הקללות [והאל]ות הכתובות בספר מושה [א]ש האלוהים
- 5]יבואו עליך [והסתיר] פניו ממכה והייתה לאכלה
- 6]הפיצפה יהיה בפול העמים מקצה ה[ארץ ועד קציה והניעכה
- 7]יהיה בגויים [ועד לכלה ועד למעול
- 8] כי בעזבנה את יהו[ה] אלוהיך באו עליךה
- 9]פול הקללות האלה [פ]ל הגוים אשר
- 10]משלו בך [א]שר עשיתה
- 11] הגוים [א]שר משלו בכה
- 12] חיה
- 13] בכה בהר [א]לוהיך להיות לו
- 14]לעם [ש]ות לדע[ת]
- 15] עה[ת]

קטעים 3 א+10: * ניוסום מציינת שאפשר לצרף את הקטעים אולם היא קוראת בשו" 2 תקח במקום [ו]תקח המתחברת יפה לסוף שו" 1 || 1] ג'נותיהם [א] או [תוע]בותיהם כפלדמן || 2 השו" דברים ז 3 || 3 השו" דברים לא 16 || 6 הושלם על פי דברים כח 64 || 6-7 הושלם על פי עמוס ט 9 || 7 למעול כנראה צורת מקור כמו לכלה שלפניה אולם הפועל מעייל אינו מתאים כאן, אולי זו צורת מקור משורש על"י מורחבת במ"ם, השו" נחמיה ח 6 במועל ידיהם וירמיהו מח 15 שדד מואב ועריה עלה ואולי חוכמת רז נהיה, 4Q418 קטע 159 ב שו" 2, להלן עמ' 174 || 8 השו" דברים כח 15 || 10 אשר ניוסום קוראת כאשר; [משלו בך] על פי דברים טו 6 וש"י 11 להלן || 12] חיה פלדמן קורא [למען] תהיה על פי תצלום 40.969 || 14-13 הושלם על פי דברים יד 2 || 14 לדע[ת] [על פי תצלום 40.969 ותצלום 41.779; ניוסום קוראת למען] ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 3 ב + 4

- 3 ויוצא] [
- 4 ועתה היום [הזה באשר
- 5 ושמענו למושה כן] נשמע אליכמה
- 6 איש ישר וגדול] שרי האלפים שרי
- 7 המאיות שרי ה[משימים ושרי העשרות ולשופטים]
- 8 ולשוטרים] ל[בול איש אשר לוא]
- 9 ישמע ולוא [יעשה את הדברים אשר תצונו יומת אל תירא]
- 10 ואל תחת, חזק וא[מץ כי את]ה תנחיל את ה[עם הזה לוא]
- 11 ירפכה ולא יעזב[כה ועתה ת]חזקנה ידיך] קום לך]
- 12 למסע ל[פני העם]

קטע 6 א

- 3] ה כי באש[מה]
- 4 [גדולה אנחנו נש]א תפלה על חטאתינו
- 5] לים אל תדמו לאחד יורדי
- 6] הודו לאלהים הודיעו ל[עולם עלילותיו כי לעלמיה
- 7] שמכה הוי אחי עליכמה
- 8] מה זכאב לבנו יחבך

קטעים 3 ב+4: 9-4 ההשלמות על פי יהושע א 17-18 || 5 ושמענו אין רואים שריד וייו על העור אך יש לווייו מקום מתאים משמאל לקו השוליים || 9 השוו יהושע א 18; ישמע ולוא ובדוחק אפשר לקרוא ישמעו לוא || 10 [כי את]ה תנחיל ניוסום קוראת [כי תנחיל || 11 ולא ניוסום קוראת ולוא; [קום לך] על פי דברים י 11 || קטע 6 א: 3-4 באש[מה גדולה אנחנו] על פי עזרא ט 7; מסתבר שיהושע משתף את העם בתפילה והודיה לאחר שעכן מעל בחרם || 4 [נש]א יהבה נשאהי ההשלמה חדשה, על פי ההמשך, השוו ירמיהו ז 16 || 5-6 לאחד [י]ורדי [שאול] כמו מאחד אחיך באחד שערך דברים טו 7; ניוסום קוראת לאחי[ן] יורדי [ ] וגם קריאה זו אפשרית; אפשר להשלים [מ]ורדי במקום [י]ורדי || 7 שמכה הכינוי מכוון לאל, השוו טור ב שוי 7 || 8 הומה קריאה חדשה; יחבך ניוסום קוראת ידב ||

קטע 6 ב

1	[יְהוֹנָנִי וַיִּתְנַנְּנִי לְרַחֲמַיִם]	כִּי אֵינִי
2	לְעִמּוּד לִפְנֵי אֱלֹהֵי וְלִפְנֵי מַלְאָכָיו	דִּעַ
3	לְבִי כִי אֱלֹהִים יִבְחַן מִלִּי	דִּעַ
4	וַיִּבְחַן אֹי לִי כִּי	עֲוֹנוֹתַי רַבּוּ
5	מֵעֵלָה לְרֹאשֵׁי	עֲוֹנָי
6	*הַכְרַתִּי *וְאָמַרְ *	[
7	עֲלִיכָה אֲדַנִּי וּבִ	[
8	וְלֹא כִתּוּרְכָה]	[
9	[לְ] [לְ]	[

קטע 11

1	[כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֵיכֶם בְּחָרָ	
2	בְּאַבְוֹתֵיכֶם]	הַנְּאֻמָּן לְהַ
3	[לְכַפֵּי]	הַנְּשַׁבַע לְאַבְרָהָם לְתַת
4	לְכַפֵּי]	אַרְצָן] טוֹבָה וּרְחִיבָה אֶרֶץ נְחֲלֵי מַיִם
5	[עֲיִנּוֹת וְתַהוֹמוֹת יִצְאֵיִם בְּב]	קָעָה וּבַהֲרָ אֶרֶץ חֹטָה וְשַׁעוֹרָה
6	[וְגַפְּן וְתַאֲנָה וְרַמּוֹן וְזֵית שֶׁמֶן וְ]	דָּבַשׁ כִּי אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדַבְּשׁ
7	[הֵינָּה לֹא תַחֲסֹר כּוֹל אֶרֶץ אֲשֶׁר אַבְ]	נִיָּה בְרוּל וּמִהֲרֵיָּה נַחוּשָׁה
8	[תַּחֲצוּב]	וְאֵין לְחַקוֹר וִירֵשׁ]
9	[ ]	יָם וְשׁ]

קטע 6 ב: 1 [יְהוֹנָנִי וַיִּתְנַנְּנִי לְרַחֲמַיִם] קריאה חדשה; ניוסום מעדיפה לקרוא [ב]חנני על פי יבחו שבשו 3-4; ראו תצלום 42.819; [כִּי אֵינִי] על פי עזרא ט 15 || 2 [מַלְאָכָיו] על פי חוכמת גבורות האל, 4Q185 קטעים 1-2 א שוי 8; [דִּעַ] על פי תהלים קלט 23 || 3 [דִּעַ] השוו ירמיהו ו 27 || 4-5 [עֲוֹנוֹתַי רַבּוּ] מעלה לרֹאשֵׁי על פי עזרא ט 6 כי עונותינו רבו למעלה ראש || 6 *הַכְרַתִּי *וְאָמַרְ * [ ] כך נכתב מלכתחילה, ואחר כך נתלתה נו"ן משונה מעל כל אחת מן התיבות, ונראה שיש נקודות מחיקה מעל לתיי שבתביה הראשונה ומתחתיה; ניוסום סבורה שהמתקן כיוון לקריאה הכרנו ונאמר אך קריאת האותיות התלויות אינה בטוחה ואין שימוש בגוף מדברים בקטע || 8 כְּתוּרְכָה אולי 'כתוארך, כדמותך' || קטע 11: 1 בְּחָרָ ניוסום קוראת מִ [ ] || 3 הַנְּשַׁבַע כנראה בינוני, אבל השוו הנתתה 4Q382 קטע 104 שוי 7 || 5 וְשַׁעוֹרָה ניוסום קוראת וְשַׁעְרָה] || 8 [וְאֵין לְחַקוֹר וִירֵשׁ] השוו מלכים א ז 47 וירמיהו מו 23 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 12

[	ת]פארת]	1
[	תנזבת] כל תבל בתים]	2
[	נתן יהוה אלוה]ים]	3
[	אלוה]ים]	4

קטע 13 א

[	יכה]	1
[	ל פני	2
[	ממלכות]	3
[	ה]שע את עמי	4
[	כחסדי]ך הטובים	5
[	ל]דנך לדעת	6
[	כים]	7
[	°°°]	8

קטע *14

[	ויבכו בני] ישראל	1
[	על ירדן] ירחו בבית הישימות] עד אבל השמים]	2
[	ויתמו ימי בכי] אבל מושה ובני יש]ראל	3
[	הברית א]שר כרת יהוה ל°]	4
[	היום הזה אהל לתת פח]דך ויראתך] על פני העמים]	5

קטע 12: 1 [ת]פארת או]פארת || 2 [תנזבת] הושלם על פי סרך היחד י 15 בעדני תנובת תבל ||
 קטע 13 א: 1 [ ] יכה בסיס של נויין או כיו"ב לפני היו"ד || 5 [כחסדי]ך הטובים השוו כחסדיו הטבים חוכמת גבורות האל,
 4Q185 קטע 1-2 ב שוי 1, להלן עמי 111 || 6 [ל]דנך צורת ציווי
 קטע 14: * ההשלמה של ניוסום על פי במדבר לג 48-49, עיינו בדבריה על הקישור האפשרי בין אבל השטים לבין אבל מושה ||

קטע 19 א

[	°[וע'	] 1
	עתי'ה	] 2
	°[ל'	] 3

קטע 19 ב

[	]°[	] 2
[	ועמוד אלהי]	3
[	ואנחנו הברנו בנח'לתנו	4
[	וכעבדים אל יד אדונ'יהם	5
[	ובציא במדבר למקנה ל'כ]	6
[	ככול שדי אחתתנו ל'	7

קטע 20 ב

[	] ה' א	] 1
[	] א'י] בינה לו	] 2
[	] כ' כן הוא °	] 3
[	] לאמור] ל'	] 4
[	] ולתת הון ל'	] 5
[	] ל' א°	] 6

קטע 19 ב: 3 ועמוד או ועמוד או ותמיד; ניוסום קוראת ו'י]עמיד שלא כדקדוק || 4 הברנו ניוסום מפרשת כהפעיל מן בר"ר, כלומר הברנו בכתיב חסר, ונראה שהוא הפעיל מן בר"א = הברנו 'התחזקנו'; בנח'לתנו] ניוסום קוראת בכח] || 7 ככול שדי אחתתנו השוו ויקרא כז 16, ניוסום קוראת [כול שרי א] , הקריאה המוצעת מתאימה לחסר ולביטויים המקבילים בשו' 6 || קטע 20 ב: 2 השוו משלי ל 2 ולא בינת אדם לי ||

קטע 22 א

שוליים עליונים

] 1	והשמע אל [משה אלהי ולא הכחדתם באשמתם
] 2	לפקוד את [עמך ביד ישוע משורת עבדך משה
] 3	צויתתה בחס[דך ביד משה על ישוע למען עמך
] 4	להקים את ברייתב[ה אשר כרתה עם אברהם
] 5	ש[עושה [חסד לאלפים

קטע 26

] 1	[יודע דעת עליון ומ[הזה שדי יהזה
] 2	[מצו[ה הגיד לנו איש האלהים מפי ה[אלוהים
] 3	[ועדת עליון הקשיבו לקול מ[ושה
] 4	[מ'יז' וב[אלהים עליון]
] 5	[ומפתים גדולים ובחמה יעצר[מגפה
] 6	[א'יש הסודים ועד לעלמיה זכור]
] 7	[ת' עד למ]
] 8	[
] 9	[א' [א' [יכה]

קטע 22 א: 1 [והשמע אל] על פי דברים ט 19 || 2 [לפקוד את] עמך ביד ישוע הושלם בעקבות הצעתם של אריאל ויודיצקי שהפנו לבמדבר כז 16; השוו ברית דמשק פרק א שוי 179; הדובר הוא אולי אלעזר הכהן הנוכר במדבר שם 19, השוו דברי יהושע ג, 4Q522 קטע 9 ב שוי 13, להלן עמי 76 ועיינו במבוא לחיבור || 3 [צויתתה בחס]דך השלמה חדשה; השוו במדבר שם שם, לו 13 || 4 [ברייתב]ה קריאה חדשה || קטע 26: 1 יודע או יוד[ע] ניסוס קוראת ויוד[ע]; דעת או [ב]דעת; ומ[הזה שדי יהזה] על פי במדבר כד 16 כהצעת ניסוס || 5 ובחמה יעצר[מגפה] השלמת אריאל ויודיצקי, ושיעור הכתוב כאשר בערה חמת האל היה משה עוצר את המגפה, השוו במדבר יז 11-13 ||

דברי יהושע ב (4Q379)

קטע 1

[	את יעקוב]זתשמהו כשנים] עשר בנים	1
[	עולמים את לוי ידיכ]ה	2
[	ואת ראובן ואת]הודה	3
[	ואת גד ואת דן וא]ת	4
[	שנים עשר *מטות] ישראל	5
[	לעלמי ומן]	6
[	ל]	7

קטע 3 א*

[	עדי'עד	1
[	את יהוה	2
[	ז ירמו בהנים	3
[	אזיכי יהוה ולא	4
[	ולא יתגאלו בכל	5
[	הרם לו לעולם]	6
[	ל]	7

קטע 4

[	גבול ארצ	1
[	וראים נפלאתו	2
[	ת וגדולה	3
[	אשר ל]א היתה כמוה	4
[	לם כי אמש	5
[	]	6

קטע 1: 3 בקטע 2 כתוב ואת שם]עון] והוא שייך כנראה לשורה הזאת || 5 *מטות התיבה מתוקנת והאות האחרונה קטועה; לא ברור מה היה כתוב לפני התיקון || 6 אולי הסופר תלה את המילה עד שלא במקומה || קטע 3 א: * העור פגום בסופי השורות 1-4 והתיבות שלפני הפגם שלמות || 1 עדי'עד כפלדמן; במקרא המילים האלה מוקפות עדי'עד; ניוסום קוראת ע'וע' || 3 בה'נים השוו מגילת המלחמה יז 1 בחוני מצרף || קטע 4: 3 [ ] ת וגדולה אפשר להשלים [אימתכם הולכ]ת וגדולה על פי יהושע ב 9 וכי נפלה אימתכם עלינו; פלדמן משלים [תפאר]ת וגדולה || 5 אמש האלי' מתוקנת ||

קטע 16

[	ומברכִים המָה]°	] 1
[	מהללִים ומְנַנִים]	] 2
[	וְיֵאָזְרוּ עֲבָרֵי]	] 3
[	]°°°°°°°°]	] 4

קטע 17

[	]° [ ]° °°°]	] 1
[	יֵם ומברכים]	] 2
[	בְדַבְרֵי וַיֵּאמֶן בְּתוֹרָתְךָ]	] 3
[	° אַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיַּעֲקֹב וּמֹשֶׁה	] 4
[	וַיֵּלֶךְ וַיִּתְּמָר, אַגִּילָה]°°°°	] 5
[	]° [ ]°°°° °°°°° כל]ל]	] 6
[	] תה]	] 7

קטע 18

[	] אֲשַׁמְתִּי ° אֵי ° הַיִּיתָה אַ°°°°°°]	] 1
[	] לְיָבִי עַל אֲעֻזָּי וְיָבִי אֶל וּבְדַבְרֵי רֵי]ב]	] 2
[	] לְדֶרֶךְ וַאֲשַׁעֲנָה עֲלֶיךָ וְאֵת]מַכָּה	] 3
[	] לְהִיּוֹת לִי אֲדַנִּי כַאֲב אֲב]	] 4
[	] אֱלוֹהֵי דַבְרֶיךָ אֲשַׁמֹּר כִּי °	] 5
[	] וּבְעֹזְךָ עֲלִי *הַשְּׂכֵלֶת כִּי]	] 6
[	] אֱלֹהֵי יֵתְאָמֶן בְּכָל דַּבְרֵיךָ]	] 7
[	] לְ]	] 8

קטע 17: 7 [ ] תה אריאל ויודיסקי הבחינו שהאותיות האלה כתובות בין השיטין || קטע 18: 1 קריאה חדשה; באין הקשר ייתכנו קריאות אחרות; עיינו בקריאה של ניוסום || 2 [ ] יבי קריאה חדשה, השוו מגילת ההודיות י 16; ע'זבי מקור או בינוני; ר' [ ] קריאה חדשה || 3 ואשענה הקריאה בטוחה; ניוסום התקשתה בקריאה משום שזיהתה בטעות את ראש הלמיד של לי שבשורה 4 כוויי של ואשענה; ואת]מכה או ואחזיקה, קריאות חדשות || 6 ובעד [ ] כהצעת אריאל ויודיסקי; ניוסום קוראת ובעד]ת; *השכלת או אולי השכלת¹⁵ || 7 ותאמן ניוסום קוראת אתאמן; השוו נאמן אלוהים בדבריו^a 11QP5 קמה 13 ולעיל קטע 17 שוי 3 ||

קטע 22 א

[גבורתיז]	2]
[ואיז לי משגב]	3]
[אתי והבינתי	4]בלתי
[ואיז]ן אלוה זולתו ואיז	5]כי איז פמוהו
[ות כי אל דעות	6]צור מבלעדיו
[השך איז עמו	7]הוא
[איז כל	8]

קטע 22 ב (+4Q175 קטע 1 שורות 21-29)*

[	1 האדם אש]
[	2]ל
[	3]בו
[	4]ש
[	5 ברוך יהוה אלהי]שראל
[	6]אל
[	7 בעת אשר כל]ה ישוע] לה]ל ולה]וד]ת בתהלות]והי ויאמר]
[	8 א]רור הא]יש אשר יב]ה את [העי]ר הזאת. בבכו]רו ייסדנה]
[	9]ובצעירו]ציב דלתיה והנ]ה איש ארור בליעל]
[	10]עומד להיו]ת פח יקוש לעמו ומחתה לכל שכני]י ועמ]ד]
[	11]לשם] שני בני]ם להיות שניהם כלי חמס ושבו ובנו א]ת]
[	12]העיר ה]זאת ויצרכו לה חומה ומגדלים לעשות] לעוז רשע]
[	13 ועש]ו רעה גדלה (כבני יעקב ושפ]ו דם) בישראל ושערויה באפרי]ם וביהודה]
[	14]ועשו חנופה [כארצ ונאצה גדלה כמ]ם על חל בת ציון]
[	15]ובחוק ירושלמ]

קטע 22 א: 3 לי ניוסום קוראת לו || 6 [צור מבלעדיו] על פי תהלים יח 32 ||
 קטע 22 ב: * הנבואה הזאת של יהושע מובאת בקובץ המובאות 4Q175 אחרי רצף של שלוש מובאות מן התורה שעניין מינוי נביא מלך וכהן (למובאה הראשונה השוו שמות כ 18 בנוסח שומרון). כתב היד של 4Q175 פותח בתחילת הדף ונראה שלא היה המשך בדף נוסף שכן הסופר רושם את המילה האחרונה בשוליים התחתונים. ברור שלא היה בכתב יד 4Q175 אלא ארבע מובאות, שלוש מן המקרא ואחת מדברי יהושע || 4 ש]ל ומ]ם [דימנט ופלדמן קוראים שביל ומס]לה || 11 לש]ם לשון מינוי כמו בשמואל א ח 1; קיסטר מציע [לק]ם || 13 ועש]ו רעה ניוסום קוראת רשנה]עה שלא כשרידים ושלא כתחביר || 13-14 הסופר דילג כנראה מן התיבה גדלה שבשורה 13 לתיבה גדלה שבשורה 14, משהכיר בטעות ניקד מעל התיבות שכתב שלא במקום והוסיף את התיבות שהחסיר; ניוסום מזהה נקודה לפני התיבה כמים שבשורה 14 ומשערת שהנקודה באה לציין את המקום שיש לשלב בו את הטקסט שנוקד בשורה 13 ||

4Q175 (+ 4Q379 קטע 22 ב*)

- 1 וידבר //// אל מושה לאמור שמעת את קול דברי
 2 העם הזה אשר דברו אליכה היטיבו כול אשר דברו
 3 מי ינתן ויהיה לבבם ^מ להם לירא אותי ולשמור את כול
 4 מצותי כול הימים למעאן יטב להם ולבניהם לעולם
 5 נבי אקים לאהסה *מקרב אחיהסה כמוכה ונתתי דברי
 6 בפיהו וידבר אליהסה את כול אשר אצונו והיה ^{איש}
 7 אשר לוא ישמע *אל דברי אשר ידבר הנבי בשמי אנוכי
 8 אדרוש מעמו :
- 9 וישא משלו ויאמר נאום בלעם בנבעור ונאם הגבר
 10 שהתם העין נואם שומע אמרי אל יִדַע דעת עליון אשר
 11 מחזה שדי יחזה נופל וגלו עין אראנו ולוא עתהא
 12 *אשורנו ולוא קרוב דרך כוכב מיעקוב ^{ויקום} שבת *מישראל ומחצ
 13 פאתי מואב וקרקר את כול בני שית :
- 14 וללוי אמר הבו ללוי תמיך ואורך לאיש חסידך אשר
 15 נסיתו במסה ותרבהו על מי מריבה ^{אמר} לאביו (לוא)
 16 ( ) ולאמו *ליד^תיכהי ואת אחיו לוא הכיר ואת בנו לוא
 17 ידע כי שמר אמרתכה ובריתך ינצר ^{ויאיר} משפטיך ליעקוב
 18 תורתכה לישראל *ישימו קטורה באפך וכלל על מזבחך
 19 ברך //// חילו ופעל(ת) ידו תרצה מחצ ^{מתנים} קמו ומשנאו
 20 בל יקומו :
- 21 בעת אשר כלה ישוע להלל ולהודות בתהלותוהי
 22 ויאמר ארור היש אשר יבנה את העיר הזות בבכורו
 23 ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה ואנה ^{אש} ארור (אחז) בליעל
 24 עומד להיות פח [י]קוש לעמו ומחתה לכול שכניו ועמד
 25 לשים ^ש [גי בנים לה] יות שניהמה כלי חמס ושבו ובנו את
 26 [העיר הזואת ויצ] יבו לה חומה ומגדלים לעשות לעוז רשע
 27 [שן רעה גדולה] בישראל ושערוריה באפרים וביהודה
 28] [שו חנופה בארצ ונצה גדולה בכני
 29 [יעקוב ושכרו ד] ם כמים על חל בת ציון ובחוק ירושלם

* קובץ מובאות, ראו בהערה לקטע 22 ממול || 1 שמעת = שמעתי || 2 אליכה מתוקן, אולי מן אותו || 5 *מקרב מתוקן מן מתוך || 7 *אל האל"ף מתוקנת מעיין || 9 וישא האל"ף מתוקנת מה"א; נאום האל"ף מתוקנת מה"א || 10 נואם האל"ף מתוקנת מוויין || 12 *אשורנו האל"ף מוספת בשוליים; *מישראל היו"ד מוספת; ומחצ הצד"י משופרת || 16 *ליד^תיכהי היו"ד הראשונה מתוקנת והצורה משובשת || 17 ובריתך אריאל ויודיצקי סבורים שהוויין מוספת || 18 *ישימו מתוקן מן ישם || 29 ירושלם כתובה בשוליים התחתונים ||

דברי יהושע ג (4Q522)

קטע 1

- 1 וירדו מן הה[ר] ויבואו אל ישוע [ ]
 2 וישכבם] ישוע בבוקר [ ]

קטע 2

- 1] [א]ת בִּיתוֹ] [ ]
 2] [את יושב [ ]
 3] [הע]יר אשר יצאו] משם [ ]
 4] [שלוש ° [ ]

קטע 3

- 1] [הורי]ש [ ]
 2] [הכנעני אשר] [ ]
 3] [צפון] מעמק עכור [ ]
 4] [יהוד]ה [ ]

קטע 5

- 1] [בש] [ ]
 2] [ישראל] [ ]
 3] [גוים האל]ה [ ]
 4] [יהוה אל] [ ]
 5] [כאש]ר [ ]

קטע 7

- 1] [°° [ ]
 2] [צור וצידון] [ ]
 3] [את הארץ לה] [ ]
 4] [חיל] [ ]

קטע 1: 1-2 הושלם על פי יהושע ב 23-ג 4 כהצעת אריאל ויודיצקי ||
 קטע 2: 1] [א]ת בִּיתוֹ או יְנוּשׁ]ב הַ [ ] || 3 השוו יהושע ח 22 ||
 קטע 3: 3] [צפון] פואש מפנה אל יהושע טו 7 מעמק עכור וצפונה ||

קטע 8

- 1] יהודי[ה ושמעון]]°°°°°°°° [ ]
 2] [פאשר דבר י] ה'ה להם ודן לוא הכה גם הוא את[ ]
 3] [וישכר את *בית שן ואשר את ה']
 4] [את צ] ידון ואת °° [ ]
 5] [ ]° [ ]

קטע 9 א

- 2] [ם ואת עין קבר °° וְבֹא °°°°]
 3] [את] בקע' ואת בית צפור את
 4] [ו] יכו את כול בקעת מצפא את
 5] [את] היכלים את יעפור ואת
 6] [כא ואת מנו את עין כובר
 7] [ו] גרים את חדיתא ואת עושל
 8] [ב°] [ני°] [ל] [צ] ידון אשר
 9] [ו] [בא ואפק ואשקלון
 10] [גליל ושנים ש°] [ת השרון
 11] [י] הודה את באר שבע ואת בעלות
 12] [ו] את קעילה את עדולם ואת
 13] [את] גזר ואת תמני ואת גמזון ואת
 14] [חקר וקטרון ואפרנים ואת שכות
 15] [את] בית חורון התחתון והעליון את
 16] [את] גולת עליונה ואת התחתונה
 17] [° נחל] [ב°] [ ]
 18] [נמיש]
 19] [בק] עת[ ]

קטע 8: 1 °°°°°° פואש קורא הַנְּגַב] || 2 [י] ה'ה קריאה חדשה; את על פי פואש שעיין במקור || 3 וישכר כתיב פונטי; *בית שן = בית שאן, תייו מוזרה, כנראה מתוקנת, ואחריה נקודות להפרדה, אולי הסופר התחיל לכתוב בי שן ותיקן מיד; השוו שופטים א 27; ואשר = וְאֶשֶׁר; השוו שופטים א 31 ||
 קטע 9 א: 2 קבר הביית שלמה בתצלום 41.948 || 4 בקעת מצפא השוו יהושע יא 8 || 13 גמזון = גְּמִזוֹן, בהוספת הגה אפי, כמצוי בשמות מקומות, השוו דברי הימים ב כח 18 || 14 וקטרון עיינו באנציקלופדיה מקראית; שכות או שכות ואולי שדות כפלדמן || 16 השוו יהושע טו 19 ושופטים א 15; הכתוב שלנו חשוב לשיחזור הנוסח הקדום של המקבילות האלה || 17-19 כתוב על קטע שפואש צירף ||

קטע 9 ב*

- 1 [ ] 000 [ ]
- 2 לֹא [נוכל לבוא לצי] וְהָשְׁכִין שֵׁם אֱת אֱהִל מוֹ [עד עד קץ]
- 3 העתים כי הנה בן נולד לישי בן פרצֵ בן יה [ודה והוא ילכוד]
- 4 את סלע ציון ויורש משם את ^כ האמורי מיר [אה פן יבהלהו]
- 5 לבנות ^א הבית ליהוה אלוהי ישראל זהב וכסף [ונחשת יפין]
- 6 ארזים וברושים יביא מלבנון לבנותו ובנו הקטן [יבגו ובגרה]
- 7 יכהן שם ראשון מ [לפני אל] חסדי [יהיה] ואותו ירצה ו [יברכהו]
- 8 [שופך מ] עון מן השמי [ם פי] ידיד יהוה ישכון לבטח ו [ ]
- 9 הימים עמו ישכון לעד ועתה האמורי שם והכנעני [י בקרבנו]
- 10 יושב אשר החטיוני אשר לוא דרשתי את משפט ה [אורי]
- 11 מאתכה והשלוני והנה נתתיו עבד עבדים לישראל [ל]
- 12 ועתה נשכינה את אהל מועד רחוק מן ה [אמורי וישא]
- 13 אלעזר וישוע את אהל מועד מבית [אל לשלה]
- 14 ישוע [ש] ר צבא מע [רבות ישראל]
- 15 [ש] [ל] [ל]

קטעים 22-26 (= תהלים קכב)*

- 1 [שיר המעלות לדוי] ר שמהתי ב [אמרים] לי ב [ית יהוה נלך עומדות היו]
- 2 [רגליו בשרי] ירושלים ירושלים הבנוי [ה בעיר שהוצרה לה יהודי ששם]
- 3 [על ששמים] שבטי יה עדות לישראל להודות לשם יה [וה כי שם ישבו]
- 4 [כסאות למ] שפט כסאות לבית דויד שאלו [שלו] י [רושלים שליו]
- 5 [אחיהביך יהי] ב [חילך] שלום בארמונותיך למען [אחי ורעי אברה]
- 6 [נא] למען בית יהוה [ה] [אלהינו אבקשה] שלום ל [ך]

קטע 9 ב: * הקריאה נסמכת על המאמר של קימרון הנזכר במבוא, בשיפורים קלים || 2 מו [עד] על פי תצלום 41.948 || 4 יבהלהו על פי עזרא ד 4 || 7 חסד בתצלום 41.948 נראה אחרי הסמיך קו מאונך דהוי המתאים לרגל של דל"ת; ו [יברכהו] לשכנות הפעלים, ראו דברים לג 11 || 8-9 השוו דברי הימים א כג 25 || 9 עמו אין די מקום לקרוא [ו] עמו; בקרבנו על פי יהושע ט 7 || 10 החטיוני פואש קורא החסום || 11 והשלוני יהטעו אותי; עבד עבדים לישראל פואש קורא עבד עם בני ישראל [ל] שלא כתחביר העברית || קטעים 22-26: * קטע 26 לא נכלל בפירסום שבסדרת התגליות, ראו תצלום 43.597 ופואש, עוד קטע, עמי 129-132. הקטעים דומים בכתבם ובצורת כתיבתם לשאר קטעי החיבור אך הקשר התוכני טעון עיון ||

דברי יוסף ומשה

החיבור שרד בחמישה עותקים קטועים. ארבעה מהם נמצאו במערה הרביעית ואחד במערה השנייה. מעט מן הטקסט בכתב היד הקטוע פחות חופף לזה שבקטעי כתבי היד האחרים. במקום אחד יש חפיפה של שלושה כתבי יד. שינויי הנוסח הקלים הם ענייני לשון בלבד. עותק 4Q371 נכתב בימי החשמונאים; עותק 4Q372 ועותק 4Q373 נכתבו בסוף ימי בית חשמונאי או בראשית ימי בית הורדוס ועותק 2Q22 הוא מימי בית הורדוס.

אין לדעת הרבה על גודל החיבור ועל סדר הקטעים. הקטעים הובאו כאן בסדר שנקבע במהדורה הראשונה פרט לשילוב 4Q373 קטע 1 ומקבילותיו בתחילת החיבור מיד אחרי 4Q372 קטע 1, הקטע הגדול על יוסף. הקטע הזה עניינו הכנת קלעי המזור ואילו בעותק 4Q372 קטע 2 מדובר על הטלת אבן המזור.

אייברט טיכלאר צירף את עותק ד, ראו E. Tigchelaar, "On the Unidentified Fragments of *DJD XXXIII* and PAM 43.680", *RQ* 21 (2004), pp. 477-483

דומה שעיקרו של החיבור הוא תיאור מלחמות ישראל באויביו. בתיאור ההיסטורי משולבים תפילות ודברי הודיה של המנהיגים בעניין גדולת ה' וקיום מצוותיו ותשועת ה' שבאה בעקבות התפילה. כך הקטע הגדול על יוסף פותח בסיפור (שורות 1-16) וממשיך בדברי תפילה והודיה ובהם איזכורים לסיפור, וכך הכתוב בעותק ג קטע 1 מתאר את הניצחון על עוג ובקטע 2 שהוא כנראה המשכו יש דברי הודיה על הניצחון הזה ובהם איזכורים לסיפור שבקטע 1. התפילות נאמרות בגוף מדבר מפי יוסף בקטע הגדול ומפי משה בקטעים אחרים. בקטע על יוסף יש דברי פולמוס נגד השומרונים המכונים נבלים (4Q372 קטע 1 שו' 11). השו' בן סירא נ 26 וגוי נבל הדר בשכם. מסופר עליהם שהקימו מקדש על הר גבוה בנחלת יוסף וגידפו את עם ישראל בדברי שקר (שו' 12-13). בקטע של משה נאמר שמשה הכה את עוג באבן בליסטר (4Q372 קטע 1 שו' 7-10).

מספר הקטעים שבכל כתבי היד הוא כארבעים. הקטעים הזעירים והמטושטשים לא הובאו במהדורה הזאת. באחד מהם נמצא הביטוי ציץ ומצנפת (עותק ב קטע 12 שו' 2). בעותק א קטע 7 שו' 4 סביש קוראים לבני בזמן ואפשר לקרוא גם לבני טמון.

איילין שולר ומשה ברנשטיין ההדירו את העותקים מן המערה הרביעית (על פי טיוטת מהדורה של סטרגל) בסדרת התגליות, כרך כח, עמ' 151-204; אלישע קימרון הציע תיקוני קריאה בכתב העת *RQ* 15 (1992), עמ' 603-604; מוריס באייה ההדיר את עותק 2Q22 בסדרת התגליות, כרך ג, עמ' 81-82. וראו גם M. Bernstein, "Poetry and Prose in 4Q371-373 Narrative and Poetics Composition^{a, b, c}", *Liturgical Perspectives: Prayer and Poetry in Light of the Dead Sea Scrolls* (Edited by E. Chazon), Leiden 2003, pp. 19-33

על הרקע ההסטורי ראו יצחק חמיטובסקי, "הפולמוס היהודי-שומרני על תחום היישוב השומרני בתקופה ההלניסטית והחשמונאית לאור מגילות קומראן והספרות החיצונית", מגילות ז' (תשס"ט), עמ' 43-70.

עותק א = 4Q371, עותק ב = 4Q372, עותק ג = 4Q373, עותק ד = 4Q373a

עותק ב קטע 1 (+ עותק א קטע 1 + עותק ד)

- 1 [ ] ם[ ]
- 2 את עושה התורה ידלפן]
- 3 ואת הכמרים כבדו את עבדי העצבים]
- 4 עליון ויתנם ביד הגוים ל[שבי
- 5 אתם בכל הארצות ובכל הגוים יבורם • ויבואו מקדשו גוים אשר לו יבואו בקהל]
- 6 ישראל וישמד אתם מארין] ממקום יהיה לו יניחו להמה]
- 7 הגוים יתד עומדת בגי החזון ויח[רשו כשדה ציון ויעשו להם במות וישימו את]
- 8 ירושלים לעיים ואת הר אלהי לבמות יע[ר בנימין לחוקי]
- 9 אל וגם יהודה יחד עמו והוא על אם הדרכים יעמוד לע[שות
- 10 להיות יחד עם שני אחיו ובכל זה יוסף מוטל בארצות לא י[דע וישראל מפרפרים]
- 11 בגוי נאכר ובכל תבל מפצפצים, כל הריהם שממים מהם ו[נבלים ישבום עליהם]
- 12 ועשים להם כמה על הר גבה להקניא את ישראל וידברו בדב[ר בלע ויחרפו את]
- 13 בני יעקב וישעירו בדברי פיהם לגדף על אהל ציון וידברו [100] דברי שקר וכול]
- 14 אמרי כזב ידברו להכעיס ללוי וליהודה ולבנימן בדבריהם ובכל זה יוסף [נתון]
- 15 ביד בני נאכר, אכלים את כחו ושברים את כל עצמיו עד עת קץ לו ויזעק [מה]
- 16 אקרא אל אל גבור להושיעו מידם ויאמר אבי ואלהי אל תעזבני ביד הגוים.
- 17 עשה אתה בי משפט למען לא יבדו ענאים ורשים ואין אתה צריך לכל גוי ועם
- 18 לכל עזרה אצב[ע ידך] גדולה וחזקה מכל אשר בתבל כי אתה בורר את האמת ואין בידך
- 19 כל חמס גם רחמיך רבים וחסדיך גדלים לכל דרשין. [לקחו] ארצי ממני ומכל אחי אשר
- 20 נלוו עמי. עם אויב יושב עליה ומ[שעיר עלי בדברי פיהו מהרף ומג] דף ופתח פיהו על
- 21 כל בני אהביך יעקב. מכעסים לל[וי וליהודה ולבנימין בדברי שקר
- 22 עת תשמידם מכל תבל ויתנו]
- 23 ואקום לעשות משפט וצ[דקה •• לעשות]
- 24 רצון בראי ולזבח זבחין תודה]
- 25 את אלהי ואגיד חסדיך]
- 26 אהללך יהוה אלהי ואברך כ[י כל] להזכיר את]
- 27 הראשנות וללמד לפשעים חקיך ולכל עזביך תו[רתך] ואין כל את]
- 28 ורע אשר לא להכחו עדותיך ולהגיד דברי צדק[ך]

- 29 כי אל גדול קדוש גבור ואדיר נורא ונפלא] אתה [השמים]
- 30 והארץ וגם במעמקי תהום הוד ו]הדר [
- 31 אני ידעת] והתבוננתי והשפלת]תי [

2 עושה = עושי; התורה ירדפ] קריאה חדשה; השוו ספר היובלים, 4Q216 א 12 || 3 כבודו כך נראה בתצלום 41.666 סביש קוראים וכבודו || 5 הושלם על פי איכה א 10 || 6 וישמד עותק א ישמידו; ממוקם יהיה על פי ישעיהו יח 7; לו = לא || 7 החזון עותק א ההזיון; ויח]רשו כשדה] השלמה חדשה על פי מיכה ג 12; להם צמות על פי שורה 12 || 8 אלהי עותק א אלה; יע] בעותק א קטע 4 שוי 1 כתוב יער אך האותיות שבשורות האחרות אינן משתלבות בטקסט של עותק ב, ראו סביש, עמ' 160; בגימ'ין על פי ההמשך יחד עמו; כנראה נזכר כאן גם לוי והפועל שוי"ב, השוו שורה 10 ועזרא א 5 || 9 יחד עמו הצירוף יחד + עם שכיח במגילות; לע]שת] לעשות || 10 ובכל זה עותק א [וב]כול זו, ראו י יוסטן, "חידושי לשון בעברית של התקופה ההלניסטית: עדות מגילות קומראן לצד עדות תרגום השבעים", מגילות ב (תשס"ד), עמ' 151-155; [מפפריים] על פי איוב טו 12 || 11 בגוי = בגויי, ראו קימרון, דקדוק, עמ' 32; נאכר עותק א נכר; מהם מן האות הראשונה שרד הבסיס; מפפצצים עותק ד מ'פ'פ'צ'צ'י]ם] יפוצים, ראו א' קימרון, "טקסטים חדשים מקומראן ותרומתם למילון העברית הקדומה", תרביץ ס (תשנ"א), עמ' 650-651; ו]נבליים ישביים עליהם] בהתאמה לדברי התפילה שבשורה 20; השחזור שמציע טיכלאר אינו מתאים לשרידים וללשון; הכינוי נבלים מכוון כנראה לשומרונים, השוו בן סירא נ 26 || 12 הר גבה כנראה יהר גריזים || 13 וישעירו עותק א ישעירו]; פיהם עותק א פניה]מה; לג]דף בעותק א יש שרידים מובהקים של הגימ'יל ואילו בעותק היסוד האות שלפני האחרונה נראית בתצלום המשובח 41.666 כרייש, אולי כתוב שם לח'ף; אדל עותק ד אה]ל] || 14 להכעיס השוו נחמיה ג 37 || 20 ומ]שעיר]ד] ... [ומג]דף על פי שורה 13; כאן, בדברי התפילה המחבר משתמש בצורות ההווה; ופתח = ופתח || 21 אהביך יעקב = יעקב אוהבך; מלכעסים ... [שק]ד] על פי שורות 13-14; סביש קוראים ככעסים; נושא המשפט הוא עם אויב שבשורה 20 || 26 כ' קריאה חדשה; [להזכיר] על פי ישעיהו מו 9 || 27 וללמד יואני מלמד; כהצעת קיסטר, אמרות ישו, עמ' 222 || 27-28 [ואין כל אה] ורע כהצעת קיסטר שם || 28 ולהגיד יואני אומרי || 31 והשפלת]תי] כדברי סביש בהערות לקריאה ||

עותק ג קטע 1 (+ 2Q22 קטע 1 א + עותק ב קטע 4+19)*

- 1 [גגפו ל]פניהם וימו[תו] את
- 2 כל עבדיו את עוג א[שר כהדים גו]יתו
- 3 אמות וחצי רמו ושתיים [אמות רחבו והוא מחזיק רמה כארו הנית כמנור אורגים]
- 4 מגן כמגדל. הקל ברגל[יו כצבי חצים]
- 5 המרחיקם שבעה ראסות לא עמד[איש בפניו]
- 6 ולוא שניתי כי שברו יהוה אלהינו לפנ[י]
- 7 ועשיתי קלעי מזור ע[ם קשתות ולא עמד איש בפני]
- 8 כי ה[רב יהוה] לחמה לתפש ערי מבצרים ולחריד
- 9 [נפלה בהמה בהלה ל ל ועתה
- 10] °°רם יה

2Q22 קטע 1 ב

- 1 [שרים כי ירעו]
- 2 כי רחמיו על ישראל ל
- 3 הוא בכל *דרכיו ול[א]
- 4 יתנם למשיחיו ול[גבאי]

4Q373 : * קטע 4 מצטרף לכאן למרות היסוסיהם של סב"ש || 2 א[שר כהדים גו]יתו] הושלם על פי ברית דמשק פרק א שוי 67 || 4 כמגדל כנראה מבנה קרב ובו חיילים נושאי מגינים גבוהים; [חצים] או [קלעים] || 5 המרחיקם = המרחיקים, השוו תמימם במקרא || 6 לפנ[י] כהצעת שולר בעמ' 203, השוו עותק א קטע 2 שורה 12, בגוף הטקסט סב"ש קוראים לפנ[י] חרב; על שבר + לפני ראו להלן עותק ב קטע 2 שוי 12 || 6-7 [נתן בלבדי] חכמה ועשיתי השוו שמות לא 6 ולהלן עותק ב קטע 2 שוי 5 שהוא שיר תודה על התשועה המתוארת כאן || 7 מזור 2Q22 המזור; קלעי מזור הם כלים מכלי הארטילריה הרומיים או ההלניסטיים, ראו מ' קיסטר, "ביאורים באגדות החורבן באבות דרבי נתן", תרביץ סז (תשנ"ח), עמ' 494-497 || 8 ה[רב יהוה] לחמה] הקריאה והשילוב נעשו על פי העניין; הביטוי "חרב יהוה" ודומיו נמצא במקרא || 9 נפלה בהמה להצרכה המיוחדת השוו ירמיהו ג 12; ועתה או בעתה || 2Q22 : 3 *דרכיו ומעליה נכתב דבריו, המילה דרכיו לא נמחקה, השוו 11QPs^a קמה 13 בהשוואה אל נוסח המסורה ואל עדי נוסח אחרים וראו מ' קיסטר, "על מטבעות ריטואליים קדומים וגלגוליהם", כנישתא ד (תש"ע), עמ' רסט-רע הערה 32 || 4 למשיחיו ול[גבאי] מיליק קורא למשפט וכל; והעניין, אלוהים לא יתן את משיחיו ואת נביאיו ביד אויב, השוו תהלים קה 15 ||

עותק ב קטע 2

[	וּבְ] 1
[	[כּוֹל אֲשֶׁר חִפְץָּ] יְהוּה יִבְלְשִׁמִּים [וּבְאַרְץ עֲשֵׂה 2
[	[בתהמות יִבְכַּל אֲבֹדוֹ] נִים 3
[	[הַמְלִמֵּד יְדֵי לַמְלַחְמָה הַנוֹקֵם] אַתְּ נִקְמַתִּי 4
[	[הַנּוֹ] תָּן לִי שְׂכַל לַהֲבִין לַבְנוֹת 5
[	[תִּתְּ חַמְדוֹ לַעֲוֹד. כֹּרִם] אַרְזִים גְּבֹהַ 6
[	[לֵד] עַת כִּי נָתַן לָךְ עֹז לַגְּבֹהַ וְעַל אֲיִבְךָ 7
[	[וַיִּתְּנֵם בְּיַד עַמּוֹ בַּמִּשְׁפָּה] שִׁי וַיְכַוֵּם עַד בְּלִתֵּי הַשָּׂאֵר לְהַם שְׂרִיד וַיִּלְכְּדוּן] 8
[	[אַתְּ כָּל הַר הַבְּשָׁן עֹד] [וְאַתְּ כָּל עַרְוִין מִמְּלִכּוֹת עֹז 9
[	[נִקְמוֹת 66] בְּעֹנְנֵי הַלְּבַשׁ בְּגֵדֵי נִקְמָם 10
[	[הַמְבֹטֵיחַ עַמּוֹ עַל תְּפִאֲרוֹתוֹן] הַמּוֹשִׁיעִי 11
[	[אַתְּ יֵשׁ] וְאֵל כִּי נִשְׁבַּר לַפְּנִי [אֲיִבְךָ 12
[	[נִמְחָץ] רָאוּשׁוֹ בְּאַבְן הַמְּזוֹר 13
[	[לֹא נִרְ] 14

2 על פי תהלים קלה 6 (בפסוק 11 שם מדובר על נחלת עוג) || 3 וּבְכַל על פי תצלום 44.017 || 4 [את נקמתִי] על פי ירמיהו נא 36 || 5 הושלם על פי דברי הימים ב ב 11, והשוו לעיל עותק ג קטע 1 שוי 6-7 || 6 [תִּתְּ סְבִיִשׁ קוֹרְאִים] [לעֲוֹד] אֲדָ שְׂרִידֵי הָאוֹתוֹת מֵאַפְשָׁרִים קְרִיאוֹת שׁוֹנוֹת, נִרְאָה שְׂמִדוּבֵר כֶּאֱכָן בְּאַרְץ נַחְלָה, הַשׁוּוֹ יִרְמִיָּהוּ יב 10 חֲלֻקַּת חֲמַדְתִּי; לַעֲוֹד = לְעֹד; הַשׁוּוֹ שְׂמַחַת עוֹד שִׁירֵי אִישִׁים מִקְרָאִים ב, 4Q381 קטעים 33+35 שוי 10, לַהֲלֹךְ עִמִּי 338; כֹּרִם [אַרְזִים גְּבֹהַ] כַּהֲצַעַת שְׁלֹמִי אֲפֹרְתִי עַל פִּי עֲמוֹס ב 9 וּבְרִית דְּמַשֶּׁק פֶּרֶק א שוי 67, וְהַשׁוּוֹ לְקַטֵּעַ הַקּוֹדֵם, עוֹתֵק ג קטע 1 שוי 2-3 || 8-9 הַשׁוֹלֵם עַל פִּי דְּבָרִים ג 3-4 וַיְהוֹשֻׁעַ יג 30 || 9 עֹד קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה || 10 [נִקְמוֹת קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה; עֹנְנֵי קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה, הַכְּתָב פְּגוּם קְלוֹת וְהַקְרִיָּאָה מֵתֵאִימָה יִפָּה לְשִׁרִידִים; הַלְּבַשׁ סְבִיִשׁ קוֹרְאִים לְבַשׁ; בְּגֵדֵי נִקְמָם] עַל פִּי יִשְׁעִיהוּ נט 17 || 11 תְּפִאֲרוֹתוֹ קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה, הַשׁוּוֹ מְגִילַת יִשְׁעִיהוּ כ 5 מְכּוּשׁ מִבְּטָחִם וּמִצָּרִים תְּפֹאֲרָתָם || 12 נִשְׁבַּר לַפְּנִי בִיטוֹי אֲרָמִי, רָאוּ אִי יוֹדִיעִקִי וְאִי קִימְרוֹן, "הַעֲרוֹת עַל הַכְּתוּבַת הַמְּכּוּנָה יַחֲזוֹן גְּבִרְיָאֵלִי", קַתְדֵרָה 133 (תש"ע), עִמִּי 138 || 13 הַמְּזוֹר [וְ] עֵינֵינוּ לַעֲלִיל בְּהַעֲרוֹת לַעֲוֹתֵק ג קטע 1 שוי 7 ||

עותק ב קטע *3

1	[	אִתְּהֶם הַשְּׂמִיטָה וְאֵין	]
2	[	וְאֵין חִכְמָה וּבִינָה הַלּוֹן]	אֵימָה עִם כֹּן
3	[	אַחֲזִינִים לְשֹׁמְרֵי וְעֵבֶר וּלְבָב לְהַבִּין חֲקֵינוּ וּמַשְׁפָּטֵינוּ הַצְּדִיקִים]	
4	[	הַשְּׁבִית מֵהֶם [עֲוֹלָה]	אַהֲלֵלָה יְהוָה בְּפִי וַיִּצְרֹף רֹב עָלָיו שִׁיחֵי] כִּי גִתָּן לִי שֶׁכַּלְ
5			וְלִבִּי לִלְמַד בִּינָה, פֶּה לְהַגִּיד מִשְׁפָּט כִּי דְבָרֵי מִנְפֹתָי [יִמָּת] לְקֹן וּמִיֵּין יֵעַרְבוּ. לִשְׁוֹנֵי תְהִגְהָ
6			אַמֶּת וְכֹל אֲמָרֵי פִי צָדֵק. לֹא יִשְׁחִיתוּ מֵעַדֵיהֶם וְלֹא יִשְׁכַּחֹּ מַחֲלָקוֹתֵם כִּי כֹלְמֵם [חֲקוֹקִים].
7			יְהוָה פֶּתַח פִּי וּמֵאֲתוֹ דְּבָרֵי לְשׁוֹנֵי וּדְבָרוֹ בִּי לְהַגִּיד מִיֵּשׁ [רֵיִם] וּרְצוֹן
8			רְחָמָיו וְלֹא יִתֵּן לְגוֹי אַחֵר חֲקָיו וְלֹא יֵעַטְרֵם לְכֹל זֶר כִּיִּי לְיִשְׂרָאֵל לְבָדוֹ כִּי הִמָּה בְּנֵי בְרִית]
9			אַבְרָהָם אֲשֶׁר כִּרַּת עִם יַעֲקֹב לְהִיֹּת עַמּוֹ עַד עֲלָמֵי עוֹלָם]
10			יִשְׂרָאֵל כֹּלָּה לְהַשְׁמִידוֹ בְּיַד גּוֹיִם. כֹּל הַנִּגְעִים בְּנַחֲלָתוֹ לֹא יִנְקָן [כִּי לֹא יֵצְאוּ]
11	[	אַתְּ] עֲמֹו וְאַתְּ דָּמָם יִדְרוֹשׁ מִיָּדָם רְאוּ־מָה עֲשֵׂה לְמַדִּין אֲנִי [שֶׁר הִזְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּחַמְתוֹ בְּהִרְגוֹ]	
12			אַחַד הוּא זְמָרֵי בֶן סְלוּא וְחֲמֶשֶׁת מַלְכֵי מַדִּין נְהָרְגוּן [בְּנִקְמָתוֹ]
13	[	לְ]	וְלִיִּי]

עותק ב קטע 5

1	[	מְלָכִים גְּבוּרֵי	]
2	[	חֵיל]	כֹּל בְּנֵי־וְ]
3	[	וְהָ־וְ]	]

קטע 3: * שלמי אפרתי העיר על הדמיון בסגנון ובעניין שבין הדברים שבקטע הזה לדברים שבקטע 1 ומסתבר שיש למקם את הקטע הזה בסמוך לקטע 1 || 2 [ ]]ן ראו תצלום 44.017; ס"ד קוראים [ל]; צורות הנוכח שבחיבור מכוונות לאל, אך ראו לעיל קטע 2 שוי 7 || 3 הושלם על פי דברים כט 3, בעקבות ברנשטיין; להבין השוו שוי 5; חק"י ומשפטיי על פי דברים ד 8 || 4 [עֲוֹלָה] על פי מגילת ההודיות ט 38; ויצ"ר על פי תהלים קד 34 || 5 ולבב עיינו בתצלום 41.401 || 6 צדק על פי משלי ח 8; מעדיהם = מועדיהם שלא כמו סביש; ישכח = ישכח; סביש קוראים יבדו אבל האות השנייה נראית בתצלום 41.209 כשריד של שייך והאות השלישית (בקטע המצורף) היא כ"ף ולא ביי"ת, והשוו איכה ב 6; מחלקותם השם מחלקות משמש כאן לציון זמן, השוו ברית דמשק פרק ג שוי 172 ספר מחלקות העתים || 7 פתח = פתח; מיש[ר] על פי ישעיהו מה 19 || 8 להשלמת סוף השורה השוו יובלים ב 31 || 9 אברהם סביש קוראים [ב]ניהם ומעירים על האפשרות לקרוא [א]ברהם; השוו גם בראשית לה 12; בדוחק רב אפשר לקרוא [א]בותם; ההשלמה בסוף השורה על פי נחמיה ט 31; עמו = עמו או עמו || 10 ההשלמה בסוף השורה על פי ירמיהו יב 14, משלי ו 29 ותהלים ט 13-11 || 11 [את] עמו קריאה חדשה; זאת דמם את הדם של עמו, והכינוי ברבים מותאם למשמעות של שם העצם הקיבוצי; מידם הכינוי חוזר אל גוים שבשוי 10 || 11-12 א [שר הזנו] ... [בנקמתו] ברנשטיין במאמר הנזכר במבוא, עמי 25 מציע בשם קיסטר השלמה אחרת; ההשלמה המוצעת כאן מותאמת לכתוב בשורות 11-10 ||

עותק ב קטע *6

[	לְהַעֲרִיר אֵ	] 1
[	לְהַשְׁבִּיעַ הַכֹּ	] 2
[	יָד לְכָל צְבָא שְׁ	] 3
[	רֹם לַפְתָּאִיהֶם]	] 4
[	מְדַמְנֵנוּ בִשְׁ	] 5

עותק ב קטע *8

[	הֵהּ לְהַגִּידֹ	] 1
[	עֹרִימִים מִרְאִית וְחֹרְשִׁים מִשׁ]מוֹעַ	] 2
[	אֵלֶיךָ אֲשֶׁר יוֹשְׁעוּ]	] 3
[	לֹא יִדְעוּ מִהֶ] לְאֵל מְבִינִים בְּלִבָּבָם]	] 4
[	אֲשֶׁר יִבְרָא [עֲלִיהֶם לֹא יִשְׁמְעוּ] בְּאַחֲזִינִיהֶם]	] 5
[	כִּי עָשׂוּ לָהֶם] כִּי לֹא יִבְיֵנוּ וְלֹא יִדְעוּ]	] 6
[	אֲלֹהֵי בְּ] וְזֶהב לְמַכְשֹׁל]	] 7
[	כָּל עֹבְדֵיהֶם] יִכְלֹו]	] 8

עותק ב קטע *9

[	הָרֵאשֹׁנוֹת]	] 1
[	וְכֹלִים מְסַפְרֵם הִיָּה]	] 2
[	שֶׁר יִכְלוּ כָל הַגּוֹיִם]	] 3
[	מְכַל חוֹלֵד]	] 4
[	יָם הָאֵלֵה]	] 5

שוליים תחתונים

קטע *6: על פי תצלום 41.289 ||
 קטע *8: לדעת קיסטר הדברים שבקטע הזה קודמים לדברים שבתחילת קטע 3 || 5-4 הושלם על פי ישעיהו מז 13 וחוכמת הרזים, 1Q27 קטע 1 א שוי 3-4, להלן עמי 130 || 4 השווי שוי 6 ||
 קטע *9: * סבי"ש מציינים שאפשר אולי לצרף את קטע 10 מימין לקטע 9 || 1 הָרֵאשֹׁנוֹת ואולי הראשונות || 4 חולד הקריאה בטוחה; אולי חלופה של חָלֵד יִתְבַּלֵּי השווה 80 בתעתיקי הטור השני של ההכספלה, תהלים מט 2, holed בתעתיקי היירונימוס ישעיהו לח 11 (במקום חָלֵל); המילה חדרה כנראה גם לארמית של קומראן, ראו שטאדל, עמי 98 ||

דברי יחזקאל (Pseudo Ezekiel; 4Q385, 4Q386, 4Q388, 4Q391)

בארבעה כתבי יד מקומראן נמצאו נבואות וחזיונות של יחזקאל. בשלושה מהם מקצת הטקסט חופף (4Q385, 4Q386, 4Q388). 4Q385 הוא הגדול שבעותקים וכולל גם חלקים שנזכר בהם ירמיהו (4Q385a). אפשר שגם עותק 4Q387 קטע 4 שייך לחיבור, ראו הערה בעמ' 90. את עותק 4Q391 שאינו חופף לעותקים האחרים – אך קשור בספר יחזקאל – כינינו דברי יחזקאל ב. כתבי היד הם מימי בית הורדוס. רק 4Q391 הוא מימי בית חשמונאי. על בעיית כתבי היד והחלוקה הספרותית עיינו במבוא לדברי ירמיהו.

הקטעים ששרדו עוסקים בין השאר במפלת הגויים ובחזון העצמות היבשות בזיקה לשאלת הגאולה והשכר לצדיקים. נמצא גם תיאור של מראה המרכבה. אין בחיבור דבר הקושר אותו דווקא לעדת היחד ולהשקפותיה המיוחדות. מתברר שחיבורים נוצריים מסוימים מצטטים מן החיבור שלנו, ראו קיסטר, בר נבא; בעיות שיוך הקטעים ראו M. Brady, "Biblical Interpretation in the 'Pseudo-Ezekiel' Fragments (4Q383-391) from Cave Four" (M. Henze editor), *Biblical Interpretation at Qumran*, Grand Rapids 2005, pp. 88-109.

דבורה דימנט ההדירה את החיבור בסדרת התגליות כרך ל, עמ' 7-88 על פי מהדורה ראשונית שהכין ג'ון סטרנגל. היא הקפידה על קריאה מדויקת של הטקסט והוסיפה מבואות ופירוש מפורט ובהיר. דימנט קבעה את סדר החיבור (על פי שלושת הטורים בעותק 4Q386), אך טיפלה בכל כתב יד בנפרד. מרק סמית פרסם את 4Q391 בסדרת התגליות, כרך יט, עמ' 153-193.

עותק א = 4Q385, עותק ב = 4Q386, עותק ג = 4Q388

דברי יחזקאל א

עותק א קטע *1

שוליים עליונים

- 1 דְּבָרֵי יַחְזְקָאֵל וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר בֶּן אָדָם [
- 2 הִנְנֵנִי וְאָמַרְתָּ הִנֵּה בָא יוֹם אֲבָדֶן גּוֹיִם] [
- 3 מְצָרִים וְתִהְיֶה חִלְחִלָּה בְּאֶפְסֹס וְתִהְיֶה חֶרֶב בְּלִמְצָא [רִים וְלֹהֵד]
- 4 תִּתְקַלְקַל וְכוּשׁ יִפְּוֹל וְאֲדִירֵי עֶרֶב וְגַם מִן בְּנֵי [
- 5 בְּחֶרֶב יִפְּוֹלוּ בְּשַׁעַר מְצָרִים תּוֹאבְד [
- 6 בְּחֶרֶב מְצָרִים 1000] [
- 7] [צֹ

קטע 1: * דימנט הפרידה את הקטע הזה מן העותק הראשון וקבעה אותו כעותק ג. השוליים העליונים ששרדו והכותרת שמתחילה בראש הטור מלמדים אולי שכאן תחילת החיבור. אם כן החיבור פתח באובדן הגויים (בדומה לפתיחה של ספר צפניה) ונמשך בחזון גאולת ישראל. האותיות וצורת הכתיבה בקטע הזה זהות לאלה של העותק הראשון, השוו ג"ט || 1 דְּבָרֵי יַחְזְקָאֵל כנראה כותרת לספר; ס"ד משלימים עוד מילה בראשי השורות || 4 תִּתְקַלְקַל יתזדעזע, תתחלחל, השוו שו' 3 וירמיהו ד 24; יִפְּוֹל ס"ד קוראים [פול] || 5 בְּחֶרֶב ס"ד קוראים [וערב]; בְּשַׁעַר ס"ד קוראים [בשען] וקריאתם בעייתית מבחינת התחביר, אולי יש לקרוא בְּשַׁעַר, השוו יחזקאל לב 10 ואיוב ט 17 ||

עותק א קטע 2 (+) עותק ב קטע 1 א + עותק ג קטע 7)*

שוליים עליונים

- 1 [כִּי אֲנִי יְהוָה] הַגּוֹאֵל עִמִּי לַתַּת לַהֵם הַבְּרִית
- 2 [וְאָמַרְהָ יְהוָה] רֵאִיתִי רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אָהָבוּ אֶת שִׁמְךָ וַיִּלְכוּ
- 3 בְּדַרְכֵיךָ לְפָנַי וְאֵלַה מְתִי יְהוּ וְהִיכְכָה יִשְׁתַּלְמוּ חֲסֵדִים וַיֹּאמֶר יְהוָה
- 4 אֲלֵי אֲנִי אֲרֹאֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה
- 5 [וַיֹּאמְרוּ] בֶּן אָדָם הַנְּבִיא עָלַי הַעֲצָמוֹת וְאִמְרַת וַיִּדְבְּרֵנִי עֲצָם אֶל עֲצָמוֹ וּפְרָק
- 6 [אֶל פְּרָקוֹ וַיְהִי] כִּן וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵית הַנְּבִיא וַיֵּעָלוּ עֲלֵיהֶם גְּדִים וַיִּקְרְמוּ עוֹר
- 7 [מִלְמַעְלָה וַיְהִי בֵּן] וַיֹּאמְרוּ שׁוֹב אֲנַבָּא עַל אַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם וַיִּפְחוּ רוּחַ
- 8 [בְּהַרְזָגִים וַיְהִי בֵּן] וַיִּקְרְמוּ עִם רַב אַנְשִׁים וַיְבָרְכוּ אֶת יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
- 9 [חַיִּים] וְ[אֲמַרְהָ יְהוָה מְתִי יְהוּ] אֵלַה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל[י זֶה]
- 10 [לֵךְ הָאֲזוּת בְּטָרְם יְהוּ] בְּרִים יִכַּף עַץ וַיִּזְקַף [

* קטע 1 שבמהדורת ס"ד לא הובא משום שלא שרד בו טקסט של ממש ושיוכו בעייתי; בעותק ג יש לפני הטקסט ששולב כאן עוד כמה מילים קטועות: בשורה 1: [ ] וְיָת, ובשורה 2: [ ] ים ולא תמוז [ ] || 2 אהבו את שמך [אהב] את שמך || 3 יהיו על פי תצלום 41.505, והיככה ישתלמו חסדים עותק ב [ו]הככה ישתלמו חסדים, עותק ג ואני[לככה ישתלמו חסדים] יואיך יקבלו תשלום על חסידותם || 4 ישראל וידעו ישראל וידעו || 5 הנביא עותק ב [הנבא]; וידבבן קריאה חדשה; העור מקומט ושחוק, הדל"ת נראית בתצלום 40.615; עותק ג וידבבן, שרידי הקו"ף ברורים בתצלום 41.662; הקריאות האחרות שהוצעו (ויגעו, ויקרבו) אינן מתאימות לשרידי העותקים || 7 [מלמעלה] על פי יחזקאל לו 8; [ויהי בן] בעותק ב הנוסח ארוך יותר, ובמקום המתאים לתחילת שוי 7 כתוב [ויע]לון עליהם גדים מסתבר שבעותק ב פורטה התגשמות החזון בחזרה על המילים שבחזון בלשון עבר, השוו בראשית א 24-25, ואילו בעותק א נכתב בקיצור [ויהי בן], ראו דימנט, עמ' 27; אם כן יש לשחזר את עותק ב שוי 6-9 כדלהלן (האותיות שבכחול מעותק א):

6 [כן ויאמר שנית הנביא ויעלו עליהם גדים] ויקרמו עור

7 [מלמעלה ויהי בן ויעלו העצמות היבשות] עליהם גדים

8 [ויקרמו עור מלמעלה ויאמר שוב אנבא] על ארבע רחות

9 [השמים ויפחו רוח] בם ויהי בן ויקרמו ע]ם רב אנשים

7 רוחות עותק ב רחות; אנבא = הנבא || 8 ויקרמו או ויחיו[ו] כס"ד; השוו קטע 3 שוי 2 || 9-10 קיסטר, בר נבא הפנה אל מקבילה באיגרת בר נבא, ובה השאלה "ואלה מתי יהיו" ותשובת האל "כאשר יכף עץ ויזקף" || 10 הדיברים על פי תצלום 42.508; ס"ד קוראים [י]מים ||

עותק א קטע 3

- 1 [ ] תֹּאֵ [ ] °°° [ ]
- 2 [ ] ° יהוה ויקומו כל העם וילע'מדו על [רגליהם היל גדול]
- 3 [לברך ולהלל] את יהוה צבאות ואף אני ברבתי עמהם [ ]
- 4 ויאמר יהוה אלי בן [אדם אמ] ור' להם [הגני]
- 5 [משיבם] °°° תם ושכבו עד אשר [אקיים שנית כאשר דברתי]
- 6 [והעליתי אתכם מקב'ריכם ומן הארץ [הזאת אעלה אתכם והגיהותי]
- 7 [אתכם על אדמתכם] ל' אש' °°° ל' מזר' [ ]

עותק ב קטע 1 ב

שוליים עליונים

- 1 [ ] ° וידעו כי אני יהוה ויאמר אלי התבונן
- 2 בן אדם באדמת ישראל ואמר ראיתי יהוה והנה חרבה
- 3 ומתי תקבצם *ויאמר יהוה בן בליעל יחשב לענות את עמי
- 4 ולא אניח לו ומשרו לא יהיה והמן הטמא זרע לא ישאר
- 5 ומנצפה לא יהיה תירוש ותזיז לא יעשה דבש ואת
- 6 הרשע אהרג במף ואת בני אויאי ממף ועל ש'ארם אהפך
- 7 כאשר יאמרו היה השלום והשדך ואמרו תהי הארץ
- 8 כאשר היתה בימי קדם. בכך אעיר עליהם חמה
- 9 מ'ארבע רחות השמי' [ ] [ ] את [ ]
- 10 כ'אש בערת כ' [ ]
- 11 [ ] °°° [ ]

קטע 3: 2 [היל גדול] על פי יחזקאל לו 10 || 3 ברבתי קריאה חדשה; הביית מתוקנת ממ"ס; ס"ד קוראים מ[ל]תי || 5 °°° תם ס"ד קוראים [קבו]תם אך שרידי האותיות בתצלום 41.637 אינם מתאימים לקריאתם || 6-7 הושלם על פי יחזקאל לו 12-13 והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל || 7 °°° ל' מזר' [ ] ס"ד קוראים [ע]ול מצר'ים [ ] ||

קטע 1 ב: 3 *ויאמר הרייש כנראה מוספת || 4 ומשרו = ומשאריו 'מצאצאיו; והמן אולי הוא מן ואולי והמן, עיינו בדברים שהובאו בלשונו סד (תשס"ב), עמ' 165-174 ובהפניות שם || 5 ומנצפה 'ומצ'ף; ותזיז כנראה מין צמח; משה בר-אשר סבור שפירוש המילה 'צרעה'; ראו בלשונו סא (תשנ"ח), עמ' 265; דבש אחרי התיבה הזאת יש חור בעור ואולי עמדה כאן תיבה נוספת כגון מתוק, אמנם מסתבר יותר שהחור נוצר מפגם בעור || 6 ועל ש'ארם אהפך אולי יועל צאצאיהם ייהפך לבי לטובה השוו ישעיהו ס 6 ותהלים קה 25 || 7 יאמרו 'כמו שאנשים אומרים; היה = היה צורת איווי כמו תהי שאחריה; והשדך שם ארמי, תרגום של 'שקט'; הצירוף שלום ושדך נמצא בארמית, עיינו בפירוש של דימנט וראו אי טל, "מקומראן לשכם בנתיבים נעלמים", מגילות ז (תשס"ט), עמ' 230-232; ואמרו 'וכמו שאנשים אומרים; תהי ס"ד קוראים תהי'ה || 8 בימי קדם בימים הזכורים לטובה; מקום חלק בין המילים מחמת פגם בעור; עליהם 'על שונאי ישראל; חמה על פי תהלים עח 38 ||

עותק ב קטע 1 ג

1	ודל לא יחן ויבֹא אל בבל ובבל ככוס ביד יהוה. בְּעֵתָהּ
2	ישליכנה] ובאָהָה הַרְבָּ [
3	בבבל והיתה] לְשִׁמְהָ [
4	מדור שדים] [
5	חרבה ורְעוּן] [
6	וְלִזְוֹ [
7	] [ ] [
8	מִן] [

עותק א קטע *4

1	] תן לי ששון] תחת דוני
2	ושמח את נפשי ויתבהלו הימים מהר עד אשר יאמרו
3	האדם הלא ממהרים הימים למען יירשו בני ישראל
4	ויאמר יהוה אלי לא אשיב פניך יחזקאל. הנני גֹּדֵד
5	את הימים ואת השני] ׀ אַמְעַט והיה הקץ [
6	מצער כאשר אמרת ל] מְעַן [וידאון [
7	] פִּי יהוה דבר אלה [ ]

קטע 1 ג: 1 ויבוא ס"ד קוראים ויבֹא שלא כדקדוק ומשלימים את המושא החסר; הם מכריעים על פי צורת האות, אולם בכתב היד ההבחנה בין וייו ליו"ד אינה עקיבה; בְּעֵתָהּ דימנט משווה אל ישעיהו יג 22 וקרוב לבוא עתה וימיה לא ימשכו, בסוף הנבואה על בבל || 2 [ובאָהָה הַרְבָּ] השוו יחזקאל ל 4, ולמעלה עותק א קטע 1 שוי 3 || 3 [לְשִׁמְהָ] על פי ירמיהו נא 29 || 4 מדור שדים דימוי לשממה, עיינו בדברי דימנט || 5 חרבה = חֲרָבָה כמו בטור ב שוי 2; וְרְעוּן האות השנייה מוזרה מאוד, אולי צד"י; השוו צפניה ב 7 || 6 וְלִזְוֹ [ ] ס"ד קוראים לבנ[ל] ואומרים שבתחילת השורה יש פגם בעור || קטע 4: * קריאת הקטע נסמכת על קיסטר וקימרון; גם דימנט בסדרת התגליות נסמכת על הקריאות ודברי הפרשנות שבמאמר הזה || 1 הושלם על פי ישעיהו סא 3; דוני = דוֹנִי, לשון צער וכאב || 2 וְשִׁמְחָה או שְׂמָחָה; ויתבהלו לשון מהירות || 6 מצער לשון קוצר או קרבה; [וידאון] על פי ישעיהו מ 5 ולעיל קטע 2 שוי 4 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 6*

שוליים עליונים

- 1 אֵהִי עֲמִי הַלְכִים וְעַבְדוֹנִי
- 2 בַּלְבֹּב טוֹב וּבִנְיָן חֲפִצָּה
- 3 אֲחָבָא כַּמְעַט קִי עַד יַעֲבֹר זַעַם
- 4 וּמִבְּקִיעִים °
- 5 הַמְרָאָה אֲשֶׁר רָאָה יַחֲזֹקְאָל עַל גַּהַר כַּבֵּר וְאַרְאָה וְהַנְּהָה
- 6 גַּהַר מַרְכָּבָה וְאַרְבַּע חֵיות, חֵיהָ חוֹבְרַת אֵל חֵיהָ וּבִלְכַתָּן לֹא יִסְבּוּ
- 7 אַחֹר עַל שְׁתֵּים תֵּלַךְ הַחֵיהָ הָאֶחָת וְשְׁתֵּי רִגְלָיָהּ נִוְצָצוֹת כַּנְּחוֹשֶׁת
- 8 קִלְלָהּ [וּבְחֵיוֹתָהּ הִיא נִשְׁמָה וּפְנִיָהּ זֶה בַּעֲקָרָהּ וְהַמְרָאָה]
- 9 הַפְּנִים אֶחָד אֲרִי אֶחָד [נִשְׁוֹ וְאֶחָד עַגְלָה וְאֶחָד שֶׁל אָדָם וְהֵיתָּה יָד]
- 10 אָדָם מְחַבְרַת מַגְבֵי חֵיות וּדְבָקָה בְּ[כַּנְּפִיָהּ] וְהָאֲפִנְיָהּ [יִסְ אַרְבַּעָה]
- 11 אֹפֶן חוֹבֵר אֵל אֹפֶן בִּלְכַתָּן וּמִשְׁנֵי עֲבָרֵי הָאֲפִנְיָהּ גַּחְלֵי אֲשֶׁר
- 12 וְהֵיהָ בְּתוֹךְ גַּחְלִים חֵיות כַּגַּחְלֵי אֲשֶׁר [בּוֹעֲרוֹת וְהֵיא מִתְהַלְכַת בֵּין]
- 13 הָאֲפִנְיָהּ וְהַחֵיות וְהָאֲפִנְיָהּ וְהֵיהָ מֵעַל [רֵאשֶׁם רִקִּיעַ כַּסְפִּיר כַּעֲרִין]
- 14 הַקְּרָהּ הַנּוֹרָא וְהֵיהָ קוֹל [מֵעַל לְרִקִּיעַ]
- 15 [ ] לְ[ ]

* נראה שבתחילת הקטע הזה נמצא סיום הדיון בגאולת ישראל שבקטעים הקודמים, ושורה 5 פותחת בכותרת לחזון המרכבה. דברי האל שבתחילת הקטע מובאים בלשון מדבר והם מעין פרפרזה של ישעיהו כו 20. הפסוק הזה מישעיהו מובא במקורות נוצריים בהקשר לחזון העצמות היבשות. הבאת נבואת ישעיהו בדברי יחזקאל יש בה כדי להסביר את הימצאות נבואת נחום בחיבור הזה, ראו להלן עמ' 89 || 1 והיו עמי הַלְכִים] השלמה חדשה על פי ישעיהו כו 20 לך עמי בא בחזרתי || 2 בַּלְבֹּב טוֹב וּבִנְיָן חֲפִצָּה] על פי דברי הימים א כח 9 שדימנט מביאה ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה; בַּלְבֹּב טוֹב = 'ברצוני' || 3 אֲחָבָא לעומת תְּבִי בְנוֹסַח הַמְסוּרָה, חבו במגילת ישעיהו, איטמר בתרגום יונתן; כַּמְעַט קִי ניגוד של הרבה מאוד; על הצירוף וההשלמה ראו דימנט, עמ' 44-45, וכן א' יודיצקי וא' קימרון, קתדרה 133 (תשי"ע), עמ' 141; כאן מוצעת השלמה מפליגה יותר על פי ישעיהו כו 20 (והשוו וכלה זעם שם י 25) || 4 וּמִבְּקִיעִים אולי = וּמִבְּקִיעִים, עיינו בפירוש של דימנט || 6 חֵיהָ קריאה חדשה; ש"ד קוראים חית], ההשלמה בסוף השורה על פי שו"י 11 || 8 קִלְלָהּ קריאה חדשה על פי יחזקאל א 7; [בְּחֵיוֹתָהּ] קריאה חדשה על פי יחזקאל א 20; בַּעֲקָרָהּ 'אצלי כבארמית השומרונים; ראו א' קימרון, "טקסטים חדשים מקומראן ותרומתם למילון העברית הקדומה", תרביץ ס (תשנ"א), עמ' 649-651 || 10 [אַרְבַּעָה] השלמה חדשה על פי יחזקאל י 9 ושוי 6 || 12 הוּשַׁלְּם עַל פִּי יַחֲזַקְאֵל א 13 וּדְמוֹת חֵיות מְרָאִים כַּגַּחְלֵי אֲשֶׁר בְּעוֹרֹת || 14 הַקְּרָהּ הַנּוֹרָא את הקריאה הציע אלישע קימרון לגיון סטרגל בשנת 1986; בקונקורדנציה הפרלימינרית אין היא מופיעה ||

קטעים ששיוכם לחיבור מסופק

4Q385a קטע 17 א*

[ם]	3
לע[מַת נהרי	4
מַצְרִים]תכבש	5
[ ]°	6
[שן	7

4Q385a קטע 17 ב*

[הבינו וא]	1
[ ]°°° [ ]°°° ימי הייהם	2
בְּעֵץ הַחַיִּים *עץ החיים	3
הֵיכָן חֲלַקְךָ אֲמוֹן הַשָּׁמַיִם כִּנְהַ בִּיאָרִים	4
מִים סָבִיב לְךָ הַלְיָלְךָ וְיָמִים זְמַיִם הַמִּתְךָ	5
כּוֹשׁ מִצְרַיִם עֲצָמָה וְאֵין קֶץ לְבִרְיָהֶךָ	6
לּוֹב בַּסַּעֲדָךָ וְהִיא בְּגוֹלָה תֵּלְךָ בְּשָׁפִי	7
וְעַלְלִיָּה יִרְטָאֵשׁ בְּרֵאֵשׁ שׁוֹקִים וְעַל	8
[בְּכַבְדִּיהָ יִדּוּ] גִּזְרֵל וְכָל גְּדוּלֵיהָ בּוֹקִים	9

קטע 17 א: * במהדורת ס"ד שויך קטע 17 לדברי ירמיהו, 4Q385a, ראו להלן || 4-5 [לע]מַת נהרי [כּוֹשׁ] השלמה חדשה על פי ישעיהו יח 1 וצפניה ג 10 שהובאו במהדורת ס"ד; מילת היחס לעומת מתאימה למילה מְעַבֵּר שבפסוקים האלה ומשמעה ילצדי כביחזקאל א 20 ||

קטע 17 ב: * השורות בקטע הזה צפופות מבקטעים אחרים וקצרות למדי. הכתב דומה לזה של הקטעים מדברי יחזקאל (המ"ם והכ"ף מיוחדות). רוב הטקסט ששרד הוא עיבוד של נחום ג 8-10, תיאור מפלת מצרים. הטקסט העצמאי אינו מספיק כדי לסייע בשיוך הקטע אולם תוכן הטקסט (נבואה על מפלת מצרים ומסייעיה) והארמאיזמים שבו מתאימים לדברי יחזקאל (שלא כדימנט שהביאה את הקטע בדברי ירמיהו; השוו ג"ט, עמ' 774). בדבר פתרון אחר להימצאותו בכתב יד 4Q385 עיינו במבוא לדברי ירמיהו, להלן, עמ' 94. נחום פונה אל נינוה ומזכיר את נא אמון (בכינוי נסתרת) כדוגמה למפלת נינוה ואילו המעבד פונה אל אמון בכינוי לנוכחת, אומנם אין עקיבות לא בנוסח המעבד ולא בנוסח המסורה || 1 הבינו וא [ ] ס"ד קוראים הבתר וא [ ] || 3 בְּעֵץ הַחַיִּים *עץ הקריאה בעייתית, במיוחד העיין שבתובה השנייה; על פי צורת האותיות עדיף לקרוא את התיבה השנייה (האג), אך עיינו בדיון המדוקדק של דימנט, ס"ד, עמ' 156, 157 || 4 הֵיכָן = הֵיכָן שלא כדעת ס"ד; ואפשר לקרוא הוכן כבתרגום השבעים; לפירוש דווקני של הטקסט ראו מנחם קיסטר בסדרה STDJ כרך כח, עמ' 108-109 הערה 26 || 5 לְךָ או לה || 7 בַּסַּעֲדָךָ תרגום של בעורתך נחום ג 9; תֵּלְךָ ס"ד משווים אל תרגום השבעים ואל פשר נחום קטעים 3+4 טור ד שוי 1, להלן עמ' 286 || 8 שׁוֹקִים תרגום של חצות שם 10 || 9 בּוֹקִים יש להשלים בּוֹקִים רתקו, במקום רתקו בוקים נחום ג || 10

חיבורים עבריים מקומראן

4Q387 קטע *4

שוליים עליונים

1	] אַ בגורל למטותיה[	ר
2	] אַל[מלכי הצפון שני	ר
3	] הַ יהוֹעֲקֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹאֵהִי־ם	ר
4	] וְגַשְׁמֵי שָׁמַיִם וְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי אֱלֹהִים לֹאֵשׁ וְגַפְרִית	ר
5	] ׀ עַם הַחַי	ר
6	] שׁ אַ וְיִ	ר

4Q388 קטע 6

1	] לֹאֵ יִמְצֵא	[
2	] [	[
3	] הַיְלֹ [מְזֻמָּן וּמְחַנְהוּ] עֲרֹךְ	[
4	] לְפִי הַרְבֵּיתוּכִי	[
5	] מִרְחֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ	[
6	] מִן הָאָרֶץ עַד הַשָּׁמַיִם	[
7	] עֲנֵנוּ קֵל וּרְכִבּוֹ כְּסוּפָה	[
8	] וְיִרְאוּ אֶת הַיְהוָה	[
9	] וְשֵׁה אֲשֶׁר שָׁמַיִם	[
10	] שׁ וְיִ	[

קטע 4: * דימנט שייכה את הקטע הזה לדברי ירמיהו, אולם הכתוב בשורה 4 נלקח מיחזקאל לח 22. זאת ועוד, בפסוק 4 שבאותו הפרק נזכר גוג והעמים שבאו אתו מירכתי צפון להילחם בישראל, ונראה שהביטוי מלכי הצפון מכוון למלכי העמים האלה. אף הביטוי שבשורה 1 מתאים לציון התגייסות למלחמה כעדות 4QM^a קטע 3-1 שוי 8, ראו כרך א, עמ' 131. הכתוב בקטע מתאים אפוא לדברי יחזקאל ואם כן אף 4Q387 הוא עותק שכלל את דברי ירמיהו ודברי יחזקאל; את השייך הזה כבר הציע בנימין רייט, עיינו בתשובותיה של דימנט, *RQ* 25 (2011), עמ' 23-24 || 3-4 הושלם על פי יחזקאל לח 22 || 4 [אַ] לְגִבִּישׁ על פי תצלום 41.426; וְאֵשׁ או אש כס"ד || קטע 6: 1 [ ] לֹאֵ על פי תצלום 41.662 || 3 מְזֻמָּן אולי מְזֻמָּן ימועד למלחמה; וּמְחַנְהוּ ס"ד קוראים ומשנהו, השוו יואל ב 11 || 4 הַרְבֵּיתוּכִי [ו] ס"ד קוראים הרבתיכנס] || 5 [מִרְחֹק] על פי דברים כח 49, והשוו ישעיהו ה 26 || 6 עַד [ ] ס"ד קוראים עַד; עיינו בתצלום 41.662 || 7 עֲנֵנוּ כקריאת אריאל ויודיצקי בתצלום 41.662; [כְּסוּפָה] על פי ירמיהו ד 13 כעננים יעלה וכסופה מרכבותיו ||

דברי יחזקאל ב (4Q391)

על דברי יחזקאל, ראו עמ' 84. מרק סמית ההדיר את קטעי הפפירוס בסדרת התגליות כרך יט, עמ' 153-193.

קטע 9

[	]	1	[	]	ן שני ו
[	]	2	[	]	טמאי נפש
[	]	3	[	]	דרך ואראה זקנים
[	]	4	[	]	אין סומך

קטע *25

[	]	1	[	]	ה בקרבך יפלו כל הו
[	]	2	[	]	ישבו על הארץ ויעלו עפר על ראשם
[	]	3	[	]	ועליך קינות ובכי
[	]	4	[	]	לאבדן
[	]	5	[	]	אמור לי

קטע 36

[	]	1	[	]	צל רגלי ויאמר
[	]	2	[	]	מה אתה רואה ואומר אליו קשת אני רואה
[	]	3	[	]	ויאמר אות ב רית היא קשת
[	]	4	[	]	וידבר אלי ל
[	]	5	[	]	בני ישראל ל

קטע *52

[	]	5	[	]	ויען מלאך שנת ויאמר
[	]	6	[	]	תו ויאמר

קטע 9: 4 סומך סייס קוראים קומך אבל צורת האות הראשונה שונה מצורת הקויף בכתב היד הזה || קטע 25: * כנראה מתחילת החיבור, ראו עמ' 84 || 1 השוו ירמיהו נא 47 ויחזקאל כז 34; מן האות האחרונה שרד קו ימני מאונך; עיינו בתצלום 41.992 || 2 על פי איכה ב 10 ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון העלו עפר על ראשם; עפר סייס קוראים אפר וייתכן שהסופר כתב כך בתחילה ותיקן || 3 השוו יחזקאל כז 32 ונשאו עליך בניהם קינה || קטע 36: 1 [צל קריאה חדשה, השוו דניאל ח 17 אצל עמדי || 2 [רואה הוויי נראית בתצלום 43.287 כפי שהעירו אריאל ויודיצקי || 2-3 השוו יחזקאל א 28 || קטע 52: * הכתוב בשו' 1-4 אינו קריא פרט לאותיות בודדות || 5 השוו זכריה ד 12 ודניאל ב 7 ולעיל עותק א קטע 2 שו' 6 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 55

- [1] ר' את [ ]
[2] ° // // ° [ ]
[3] הווא בנפול כל המדת עיני [פ] [ ]
[4] נפשות בניכמ וצנותיכם אובדות [ ]
[5] ה' ושאלוני דברים אמ' ידבר א' [לוהים] [ ]
[6] שבי [ ] ל' [ ] ° אות' [ ]

קטע 56

- [1] ° ° ° ° ° [ ]
[2] ל' וענ' ה [ ]
[3] א' ל' בית ישראל [ ]
[4] מ' עולה מרוחותיכם [ ]

שוליים תחתונים

קטע 55: 3-5 השוו יחזקאל כד 25-27 || 4 וצנותיכם קריאה חדשה על פי יחזקאל כד 21 || 6 אות' על פי תצלום || 42.837

קטע 56: 4 עולה מרוחותיכם השוו יחזקאל יא 5, כ 32 ||

קטע 62 ב

[	1	ואת ירושלם]
[	2	שלמות כבוד ופ°]
[	3	קרא בשמך °°°°]
[	4	יעלך כאשר דב]ר
[	5	וייהי כאשר °]

קטע 65

[	1	] ° [°]
[	2	] ° [° כי ביום ב]
[	3	] ° [° אל ה°]
[	4	] על נה]ר כבר ואראה]
[	5	] ו]אדעה כי ///]
[	6	] ש]לושה עשר °]
[	7	] אמה וגבהו חמישית]
[	8	] חמ]שית והמשפש חמשית]
[	9	] בים אחת]
[	10	] לרוב האחד °°]
[	11	] ל °°°°]

שוליים תחתונים

קטע 62 ב: 2 שלמות כבוד 'בגדי תפארת', השוו בגדי כבוד בן סירא ו 31, נ 11 ||
 קטע 65: 4 השוו יחזקאל מג 3 || 7 וגבהו ס"ס קוראים וגבוה || 8 והמשפש 'דלת קטנה', עיינו בפירושו של סמית
 ובספרות שהוא מביא ||

דברי ירמיהו (4Q385a-389; Apocryphon of Jeremiah)

שבעה כתבי יד יוחסו לחיבורים המבוססים על ספר ירמיהו (4Q383, 4Q385a, 4Q387, 4Q387a, 4Q388a, 4Q389, 4Q390). ארבעה מהם חופפים זה לזה (4Q385a, 4Q387, 4Q388a, 4Q389) ובשניים מתוך הארבעה נזכר שם הנביא. גם בעותק 4Q383 שאינו חופף לאחד מכתבי היד נזכר שם הנביא והוא כנראה מחיבור אחר המבוסס על ספר ירמיהו. מכתב היד הזה נותרו רק קטעים זעירים ולכן הוא הובא בכרך ג הערוך בסדר המספרים. כך נהגנו גם בקטעי כתב יד 4Q387a שלא נזכר בו שם הנביא. על 4Q384 שזוהה כחיבור חיצוני לספר ירמיהו ראו כרך ג.

בכתב היד 4Q390 נשמר טקסט רצוף של כעשרים שורות. דימנט שייכה אותו לדברי ירמיהו אך כמה חוקרים חלקו על דעתה, ראו עמ' 248. בשל אי הוודאות בחרנו להביאו בנפרד בשם "עתידות (לפי סדר היובלים)". השם הזה נקבע על פי תוכן הטקסט ששרד ודמיונו לספר היובלים. בדברי ירמיהו נכללו אפוא ארבעת כתבי היד החופפים. עליהם הוספנו כאן את 4Q481d שנמצאה בו חפיפה לטקסט של 4Q385a קטע 1, ראו עמ' 101. כתב יד 4Q387 הוא מראשית ימי בית הורדוס (או מעט לפני כן) ושלושת כתבי היד האחרים הם מימי בית הורדוס.

דבורה דימנט היא שהפרידה בין 4Q385 לבין 4Q385a ובין 4Q388 לבין 4Q388a. כתבי היד שלא סומנו באות a כוללים עיבודים של ספר יחזקאל וחופפים לכתבי יד של דברי יחזקאל ואילו כתבי היד שסומנו באות a כוללים עיבודים של ספר ירמיהו וחופפים לכתבי יד של דברי ירמיהו (במקבץ קטעים אחד יש פרפרזה מספר נחום וטקסט נוסף, 4Q385a קטע 17). בכמה קטעים קטנים נזכרים אירועים ואישים קדומים: יציאת מצרים וההליכה במדבר, שמואל, דוד ושלמה. הם מנוסחים בגוף מדבר מפי האל כניסוח הקטעים שבטקסט המשולב.

ההפרדה של דימנט מוצדקת מבחינה ספרותית, אולם כתב היד 4Q385 שהוא הגדול מבין העותקים של דברי יחזקאל ניכר בכתבו ואין הבדל בכתב ובכתיבה בין הקטעים שדימנט ייחסה לדברי יחזקאל (4Q385) לבין אלה שייחסה לדברי ירמיהו (4Q385a). בשיחה עם מחבר המהדורה אמרה דימנט שסטרנגל מסר לה שקטעי 4Q385a נמצאו דבוקים זה על גבי זה. סטרנגל הפריד בין השכבות וקבע על פיהן את סדר הקטעים. הוא לא רשם הערות מפורטות על כך, וכשמסר לה את הדברים כבר לא זכר פרטים מדויקים. דימנט מצאה על פי סדר הטקסט בכתבי היד המקבילים שסדר הקטעים חייב להיות הפוך מן הסדר שקבע סטרנגל והסיקה כי מגילת 4Q385a הייתה מגוללת בכיוון הפוך לכיוון כתיבתה. לא כן הדבר לדעתה במגילה 4Q385 שנגללה בכיוון כתיבתה. קביעות אלו מתאימות לשיטתה שעניין לנו בשני חיבורים ובשתי מגילות (ראו דימנט, עמ' 130). אמנם קטעי 4Q385 לא נמצאו דבוקים זה על גבי זה ואין לדעת בוודאות מה היה כיוון הגלילה של המגילה.

גם אם כיוון הגלילה היה שונה, כדברי דימנט, אין מכאן ראיה מכרעת שעניין לנו בשתי מגילות. הרי אפשר שהמגילה נעזבה כששני קצותיה מגוללים כלפי אמצעה. אף נוסף שהטענה שעניין לנו בשתי מגילות שנכתבו בידי סופר אחד מסבירה את הכתב הזהה אך אינה מסבירה קווי דמיון אחרים כגון המרחק השווה שבין השורות. אם נניח שעניין לנו במגילה אחת שכללה קובץ דברי נביאים מעובדים נבין מדוע נמצאה נבואת נחום בין הקטעים (לעיל עמ' 89). אף יהיה קל להסביר את החפיפה שבין עותק 4Q385a לבין עותק 4Q388a בתחילת הטקסט המשולב של דברי ירמיהו.

ההפרדה של 4Q388 לשני כתבי יד אף היא בעייתית שכן גם כאן לא ניכר הבדל של ממש בכתב ובכתיבה. הבסיס לחלוקה הוא ענייני בעיקרו והוא מסתייע בעדותו של סטרנגל שהקטעים נמצאו בשתי קבוצות נפרדות (דימנט, עמ' 201). אף יש קטעים שעוסקים בזמנים שלפני ירמיהו ויחזקאל. על האפשרות שעותק 4Q387 כלל קטעים הקשורים בספר יחזקאל ראו עמ' 89.

במהדורתנו הלכנו בדרך שסללה דימנט שיתרונותיה ברורים. עם זה בחרנו להביא בחיבור רק קטעים ששיוכם מבוסס על החפיפה שבין כתבי היד או שנוכר בהם שם הנביא. על סדר החיבור ראו הערות כוכבית בעמ' 95, 100. הקטעים ששיוכם מסופק הובאו בסוף כסדר כתבי היד לקטעיהם.

דבורה דימנט ההדירה את הקטעים בסדרת התגליות כרך ל, עמ' 91-260. היא טיפלה בטקסטים בדקדקנות, דנה בצורה מעמיקה בשאלת שיוך כתבי היד והוסיפה פירוש מעולה.

עותק א = 4Q385a, עותק ב = 4Q387, עותק ג = 4Q388a, עותק ד = 4Q389, עותק ה = 4Q481d.

עותק א קטע 18 א

- 1 [ ]
- 2 [ ] ירמיה הנביא מלפני יהוה [ ]
- 3 [ ] וילך עם ה' שבאים אשר נשבו מארץ *ירושלים ויבאו
- 4 [ ] רבלתה אל' מלך בבל בהכות נבוזרדן רב הטבחים
- 5 [ ] בעם אל' הים ויקח את כלי בית אלהים את הכהנים
- 6 [ ] והחרים [ ] ונני ישראל ויביאם בבל וילך ירמיה הנביא
- 7 [ ] עמהם עד [ ] הנהר ויצום את אשר יעשו בארץ שביאם
- 8 [ ] וישמרו [ ] בקול ירמיה לדברים אשר צוהו אלהים
- 9 [ ] לעשות ואשר [ ] ישמרו את ברית אלהי אבותיהם בארץ
- 10 [ ] שביאם ולא יעשו [ ] כאשר עשו הם ומלכיהם כהניהם
- 11 [ ] ושריהם [ ] ויחללו שם אלהים ל [ ]

עותק א קטע 18 ב

- 1 [ ] בתחפנס א' שר בארץ מצרים [ ]
- 2 [ ] ויאמרו לו דרוש [ ] נא בעדנו לאל' הים [ ] וישבצו
- 3 [ ] להם ירמיה לבלתי דרוש להם לאלה [ ] ים ולשאת בעדום
- 4 [ ] רנה ותפלה ויהי ירמיה מקונן ע' [ ] בני ישראל ובוכה [ ]
- 5 [ ] על ירושלים [ ] ויהי דבר יהוה אל' [ ]
- 6 [ ] ירמיה בארץ תחפנס אשר בארץ מצ' [ ] רים ללאמר דבר אל'
- 7 [ ] בני ישראל ואל בני יהודה ובנימין [ ] אותי [ ]
- 8 [ ] יום יום דרוש את חקותי ואת מצותי שמ' [ ] ואל תלכו [ ]
- 9 [ ] אחרי פסילי הגוים אשר הל' [ ] פו אבותיכם אחריהם פי [ ]
- 10 [ ] לא יושעו ל' [ ] פם [ ] לא [ ]

קטע 18 א: * הטקסט כתוב בזמן עבר ובגוף שלישי והוא כנראה מתחילת החיבור. בטור ב שוי' 7 מתחיל דיבור מפי האל אולי התחלה של דברי האל בזמן עתיד ובגוף מדבר שבטקסט המשולב שבעמודים 96-99 || 3 [ה' שבאים] = השבויים כהצעת קימרון, ראו דימנט, אפוקריפון, עמ' 18 העי' 13; *ירושלים אריאל ויודיצקי מעירים שהמילה כתובה על שני קטעים שאם מדייקים בצירופם מתגלה רווח בין היו"ד לבין הרי"ש || 5 [בעם אל' הים] בעקבות אריאל ויודיצקי || 6 [החרים] כהשלמת דימנט על פי ירמיהו לט 6 || 7 שביאם או שביאם עיינו בתצלום 41.503 || קטע 18 ב: 2-3 [וישבצו] ... לבלתי השוו יהושע ה 6 || 3 לבלתי על פי תצלום 41.851 || 3-4 השוו ירמיהו ז 16, יא 14 || 7 [אותי] על פי ישעיהו נח 2 || 8 מצותי שמ' [ו] על פי תצלום 41.851 || 9 פסילי על פי תצלום 42.505; ס"ד קוראים פסילי; להשלמה שבסוף השורה השוו עמוס ב 4 || 10 יושעו על פי תצלום 41.851; ס"ד קוראים יושעו; השוו ירמיהו יא 12 ||

הטקסט המשולב

עותק ב קטע 1 (+ עותק א קטע 3 + עותק ג קטע 3 + עותק ד קטע 6 + 7)

01	[	בַּעַת הַהֵיא אַעמִיד אַנְשִׁים]	1
02	[	קְרִיאֵי שֵׁם בַּהֲתֵלְכֶם בְּשִׁגְעוֹן מַלְפִּי	2
1	[	קְרִיאֵי הַשֵּׁם רְתִיבֶם כְּאַשְׁרֵי אִמְרֵי לִיעֶקֶב]	3
2	[	וְתֵאָּמַרְוּ עִזְבִּינֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וְתִמְאַסֵּנוּ]	4
3	[	אֵת חֲקוֹתַי וְאֵת מוֹעֲדֵי בְרִיתִי וְתַחֲלִלֵנּוּ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי	5
4	[	וְתִשְׁמְאוּ אֵת מְקֻדְשֵׁי וְתִזְבְּחוּ לִי לְשַׁעֲרֵימֵי וְתִ	6
5	[	אֵת שְׁמִי וְתִפְרוּ הַכֹּל בְּיָדֵי רְמֵה	7
6	[	וְאִרְאֶה אִם יֵשׁ מִבְּכֶם קֶשׁ אִמּוֹנָה וְלֹא מִצְאֵתִי]	8
7	[	וְאִתְּנָה אֵת־כֹּס בִּיד אֵי־בְכֶם וְאִשְׁמַחְנָה אֵת־אֲרֻצְכֶם וְהִאֲרַץ־	9
8	[	תְּהִי־הִיא שְׁמֵמָה וְרִצְתָה אֵת שַׁבְּתוֹתַי בַּהֲשֵׁמָה]	10
9	[	וְאִתְּמַם שׁוֹמְמִים בְּאַרְצוֹת אֵיבֵיכֶם עַד שְׁנַת־הַרְצֵוֹן אֲשֶׁר אֲשִׁיב־	11
10	[	אֶתְכֶם אֶל־אֲדֹמְתֶכֶם וְאִפְקִיד־יִזְרְאֵל]	12

חסרות שורות*

2-1 [אַנְשִׁים קְרִיאֵי שֵׁם] הושלם על פי שורה 3 || 2 בַּהֲתֵלְכֶם בְּשִׁגְעוֹן [בַּהֲתֵלְכֶם בְּשִׁגְעוֹן]; (כתובה מעל השורה) השוו להלן שוי 16; ס"ד קוראים בשג[גה] || 3 קְרִיאֵי שֵׁם כהצעת אריאל ויודיצקי; ס"ד קוראים [ק]יא; אפשר שזו צורת קְרִיאֵי בכתיב חסר ואפשר שזו חלופה פוניטית שבוטאה קְרִיאֵי, השוו קיראי סרך העדה ב 2 וקימרון, דקדוק, עמי 26; כְּאַשְׁרֵי אִמְרֵי לִיעֶקֶב [כאשר אמרתי ליעקוב] || 4 להשלמה בסוף השורה ולמקבילות עיין בהערות ס"ד || 5 [בְרִיתִי] וְתַחֲלִלֵנּוּ [בְרִיתִי וְתַחֲלִלֵנּוּ] || 6 [וְתִזְבְּחוּ לִי] ס"ד קוראים [וְתִזְבְּחוּ אֵת זְבַח־כֶּם]; לְשַׁעֲרֵימֵי ס"ד רשמו את התיבה הזאת גם בעותק א אולם היא איננה נמצאת בתצלומים || 7 הַכֹּל בְּיָדֵי [הכל בידי; בְּיָדֵי רְמֵה] 'בזדון', השוו במדבר טו 30 || 8 [מִבְּכֶם] קֶשׁ הושלם על פי ירמיהו ה 1, ס"ד משלימים [ואב]קש; מִצְאֵתִי אריאל ויודיצקי ציינו שהיו"ד והרווח שאחריה שרדו בתצלום 41.461 || 9-10 השוו ויקרא כו 33 || 9 אֵי־בְכֶם עותק ד איבכם; וְאִשְׁמַחְנָה = וְאִשְׁמַחְנָה, נראה שהצורה הזאת ושאר צורות יפעל הפותחות בווי"ו מציינות עתיד ולא עבר כמו בהמשך הטקסט המשולב, שלא כדימנט; [אֵת־אֲרֻצְכֶם] ס"ד קוראים את [ארצכם] || 10 בַּהֲשֵׁמָה = בְּהִשְׁמָה || 11-12 הושלם על פי ירמיהו מב 12 || * בעותק ד קטע 8 א שרדה המילה [מ]צְרִיִם שמקומה בשורות החסרות ויש בעותק הזה עוד שרידי אותיות ||

עותק ב קטע 2 [ב] (+ עותק א קטע 4 + עותק ד קטע 8 ב)

שוליים עליונים

1	13	וְיָעַן	[בַּם וְתִחְזְקוּ לְעַבְדֵי בְכֵל לְבַבְכֶם
2	14	וְכֹל נַפְשֵׁכֶם וּבִקְשׁוּ וּפְנִי בְצַר לָהֶם וְלֹא אֲדַרֵּשׁ לָהֶם	עַד שְׁלֵמוֹת עֲשֵׂרָה
3	15	בְּעֵבֹר מַעַלְלֵם אֲשֶׁר מַעַלְוּ בִּי	יְבִלֵי שָׁנִים וְהִתְהַלַּכְתֶּם בְּשִׁגְעוֹן וּבְעִוְרוֹן וְתִמְהֶן
4	16	יְבִלֵי שָׁנִים וְהִתְהַלַּכְתֶּם בְּשִׁגְעוֹן וּבְעִוְרוֹן וְתִמְהֶן	הַלֵּבֶב וּמִתֵּם הַדּוֹר הַהוּא אֶקְרָע אֶת הַמַּמְלָכָה מִיַּד הַמַּחְזִיקִים
5	17	הַלֵּבֶב וּמִתֵּם הַדּוֹר הַהוּא אֶקְרָע אֶת הַמַּמְלָכָה מִיַּד הַמַּחְזִיקִים	אֲתָה וְהִקְיִמוּתִי עָלֶיהָ אַחֲרַיִם מֵעַם אַחֵר וּמִשָּׁל
6	18	אֲתָה וְהִקְיִמוּתִי עָלֶיהָ אַחֲרַיִם מֵעַם אַחֵר וּמִשָּׁל	[הַזֶּה] דָּוִן כָּלִי וְהָאֵל וּמִמְלַכְתּוֹ יִשְׂרָאֵל תֵּאבֹד. בִּימֵים
7	19	[הַזֶּה] דָּוִן כָּלִי וְהָאֵל וּמִמְלַכְתּוֹ יִשְׂרָאֵל תֵּאבֹד. בִּימֵים	הַהֵמָּה יִקְוּ וּמִלֶּךְ וְהוּא גִדְפֵן וְעָשָׂה תַעֲבוֹת וּקְרַעְתִּי
8	20	הַהֵמָּה יִקְוּ וּמִלֶּךְ וְהוּא גִדְפֵן וְעָשָׂה תַעֲבוֹת וּקְרַעְתִּי	[אֵת] מַמְלַכְתּוֹ וְגַם [הוּא לְמַכְלִי] וּפְנִי מִסַּתְרִים מִיִּשְׂרָאֵל
9	21	[אֵת] מַמְלַכְתּוֹ וְגַם [הוּא לְמַכְלִי] וּפְנִי מִסַּתְרִים מִיִּשְׂרָאֵל	[בַּבֶּל] לָלֵךְ וְהַמַּמְלָכָה תִּשׁוּב לְגוֹיִם רַבִּים וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל זַעֲקִים
10	22	[בַּבֶּל] לָלֵךְ וְהַמַּמְלָכָה תִּשׁוּב לְגוֹיִם רַבִּים וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל זַעֲקִים	עַל כְּבֹד בְּאַרְצוֹת שְׁבִי וְאֵין מִשִּׁי עֵץ לָהֶם
11	23	עַל כְּבֹד בְּאַרְצוֹת שְׁבִי וְאֵין מִשִּׁי עֵץ לָהֶם	[יַעַן בִּיעֹן חֲקָתִי מֵאִסּוֹ וְתִרְתִּי גַעְלָה נַפְשָׁם עַל כֵּן]
12	24	[יַעַן בִּיעֹן חֲקָתִי מֵאִסּוֹ וְתִרְתִּי גַעְלָה נַפְשָׁם עַל כֵּן]	

13 [ ] בַּם ס"ד קוראים [ ] כם; וְתִחְזְקוּ לְעַבְדֵי הַשּׁוּי יְהוֹשֻׁעַ כַּג 6 וְחֻזְקָתָם מֵאִד לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת || 14 וּבִקְשׁוּ פְנִי בְצַר לָהֶם הַשּׁוּי הוֹשֻׁעַ ה 15 וּדְבָרִים ד 29-30; וְלֹא אֲדַרֵּשׁ לָהֶם הַבִּיטוּי הַזֶּה חוֹזֵר כַּמָּה פְּעָמִים בִּיחְזָקָא ל פֶּרֶק כ || 15 בְּעֵבֹר מַעַלְלֵם אֲשֶׁר מַעַלְוּ בִּי עֵינֵינוּ בְּמַקְבִּילוֹת שֶׁאֲצַל ס"ד; שְׁלֵמוֹת מְקוֹר נִקְבִי חֲתוּם -וְת כְּמוֹ לְהַעֲרִיב [בּוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, עֵינֵינוּ בְּסִדְרַת הַתְּגִלוֹת, כֶּרֶךְ עֲשִׂירִי, עִמ' 77 || 16 וְתִמְהֶן בְּמַקּוֹם וּבִתְמֵהוּן, לְשׁוֹן הַמְּגִילוֹת אֵינָה מְקַפֶּדָה עַל חֹזְרָה עַל מִילוֹת הַיִּחֹס, רֹאוּ מִיִּסּוֹפ פֶּאֶרֶק, חֹזְרָה וְאֵי-חֹזְרָה עַל מִילוֹת בְּלִשׁוֹן הַמְּקָרָא וּבְלִשׁוֹן מְגִילוֹת מְדַבֵּר יְהוּדָה, חִיבוּר לְשֵׁם קְבֻלַּת תּוֹאֵר דּוּקְטוֹר לְפִילוֹסוֹפִיָּה, הַאוּנוֹבֵרְסִיטָה הָעִבְרִית יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁס"ג || 17 וּמִתֵּם הַשּׁוּי עֲתִידוֹת, 4Q390 קטע 1 ש' 7, לְהֵלֶךְ עִמ' 248; אוּ וּבְתָם; אֶקְרָע עַל פִּי שׁוֹי 20; הַמַּחְזִיקִים ס"ד מְפָנִים אֶל מַלְכִים ב טו 19 וְדִנְיָאֵל יֵא 21 || 18 אֲתָה עוֹתֵק א אֲוִתְהָ; אַחֲרַיִם ס"ד מְפָנִים אֶל דְּנִיָּאֵל יֵא 4 כִּי תִנְתֵּשׁ מַלְכוּתוֹ וְלֵאחֲרָיִם מְלֹבֵד אֵלָה || 20 [י] קְוּ וְהָאֵל ס"ד קוֹרְאִים [י] הָיָה; [י] הוּא גַּג הַה"א נֹרָאָה בְּתַצְלוּם 42.506 || 21 לְמַכְלִי = לְמַכְלִים; עוֹתֵק א לְמַכְלִים || 22 [בַּבֶּל] לָלֵךְ [י] קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה, הַתִּיבָה הַזֹּאת חֲסֵרָה בְּעוֹתֵק ד; [תִּשׁוּב לְ] גוֹיִם רַבִּים תִּשׁוּב לְגוֹיִם רַבִּים || 23 [בְּאַרְצוֹת שְׁבִי] וְ[בְאַרְצוֹת שְׁבִי]; וְ[אֵין] בְּעוֹתֵק ד יֵשׁ מְקוֹם חֶלֶק אַחֲרֵי הַמִּילָה, אוּלַי כְּתוּב שֵׁם ||

עותק ד קטע 8 ב (+ עותק ג קטע 7 ב)

4	הסתרתי	25
5	פני מ'הם ער' אשר ישלימו עונם וזה להם האות, בשלם	26
6	עונם [אחר אשר] עזבתי את הארץ ברום לבבם ממני ולא ידעו	27
7	כי [מאֵתִים ו]שְׁבוּ ועשו רעה רָבָה מִן הָרַע [ה] הָרַאשְׁנָה	28
8	[והפרו את הברית אשר כרתתי] עִם אַבְרָהָם [ועם] יִצְחָק ועם	29
9	[יעקוב, בימים ההמה י] קום מלך לגוים גדפן [וע] שְׁה רעות ו[בלמו]	30
10	[אשבית את]	31

עותק ב קטע 2 ג (+ עותק ג קטע 7 ב + עותק ד קטע 8 ב)*

שוליים עליונים

1	[ישראל מעם בלמו אשבר את ממלכת מצרים ואברה]	32
2	[את מצרי]ם ואת ישראל אשבר ו[תתי לחרב]	33
3	[והש]מותי את הארץ ורחקתי את האדם [ועזבתי]	34
4	את הארץ ביד מלאכי המשטמות והסתרתי [פני]	35
5	[מיש]ראל וזה להם האות, ביום עזבי את הארץ	36
6	[בשו]ב כהני ירושלים לעבוד אלהים אחרים [ולעשו]	37
7	[כתוע]בות ה[גוים], אקיים כהצנים שלשה אשר ימלכו]	38
[8]	[ולא בצדק] קדש הקדשים	39
[9]	ר והמצדקי	40

חסרות שורות

27-26 בשלם עונם בשלם היא כנראה צורת מקור קל ופירוש הביטוי 'בהשלם עונם', שלא כס"ד, והשוו עד שלמות לעיל שוי 15 || 27 את האל"ף נראית בתצלום 41.468 || 28 רָבָה מִן הָרַע [ה] הָרַאשְׁנָה ס"ד קוראים בעותק ג [ורבה הר]עה מ[ן הראשונה] ומשחזרים טקסט שונה מזה של כתב יד היסוד; האות האחרונה מוזרה ואפשר לזהותה כה"א פגומה ולא כמ"ם בטוחה; הָרַאשְׁנָה על פי תצלום 41.468 || 29 יִצְחָק עותק ג יצחק || 30 [בימים ההמה] חוזר לציוני הזמן שלפניו; לגוים עותק ג [י-י] [וסי]ד קוראים [לגו]ים || 31 [אשבית] השוו ירמיהו לא 35; אריאל ויודיצקי מציעים להשלים [אחת] על פי ישעיהו ז 8 או [אשמיד] על פי ירמיהו מח 42 ||

קטע 2: * הטקסט החופף של עותק ד מובא באפרט להלן || 32 [ישראל מעם] עותק ד [ישראל מעם]; אשבר עותק ג אשבור עותק ד אשבור; ממלכת עותק ג מלכות, עותק ד [מ]מלכת, || 33 אשבר עותק ג אשבור; ו[תתי] כנראה צורה מכווצת מן wntatāhu, ס"ד קוראים ו[תתו] || 35-36 בעותק ג הטקסט קצר, כנראה כתוצאה מהשמטה מחמת הדומות (הסופר דיגל מן את הארץ שבשו 35 אל את הארץ שבשורה 36); השוו ס"ד עמי 188 || 37 [בשו]ב האות השנייה מעותק ג קשה לזיהוי בתצלומים הקיימים; ס"ד קוראים [ושב] ומפרשים את הפועל כפתיחת הטיפה; על פי הקריאה המוצעת הרישה נמשכת והסיפה מתחילה בשורה 38 || 39-38 השוו שוי 47-48 || 38 ס"ד רושמים שתי למי"דים בסוף השורה, אולם השרידיים קלושים ובעייתיים ||

עותק ב קטע 3 (+ עותק א קטע 5)

01	[	אלהים	]	41
02	[	מִנִּין כהנים	]	42
03	[	אחרים	]	43
1	[	המז' בה	]	44
2	[	פלים בה'רב	]	45
3	[	ההח' ב הנפה אחר' הרזגיה בדור ההוא]	]	46
4		אק'ם כהנים שלושה אשר לא יתהלכו בדרכי		47
5		ה'ראשנים ה'] על שם אלהי ישראל יקראו		48
6		והורד]ב'מיהם גאון מרשיעי ב'רית ועבדי נאכר		49
7		ויתקרע ישראל בדור ההוא להלחם איש ברעהו		50
8		על התורה ועל הברית ושלחתי רעב בארץ ולא		51
9		ללחם וצמא ולא למים] כי]אם ל[שמוע את דברי]		52

שוליים תחתונים

42 **מִנִּין כהנים** השוו הושע ו 9 חבר כהנים || 46 [הח' ב שיחזור חדש, נראה שמדובר כאן בשפיכות דמים המחניפה את הארץ, השוו תהלים קו 38 ותחנף הארץ בדמים; [בדור ההוא] הושלם על פי שורה 50 || 48-47 השוו שוי 38-39 || 48 [ה'ראשנים העור מרופט ומעוות || 49 **מרשיעי** הסופר כתב תחילה יו"ד אחרי הרי"ש ושינה מיד לשי"ן; ס"ד קוראים מרשיעי; **ועבדי** = **ועבדי**; **נאכר** עותק א **נכר** || 50 **ויתקרע** לשון פילוג; **הוא** אריאל ויודיצקי גילו שכל האותיות שרדו בתצלום 41.426; ס"ד קוראים ה[וא]; **להלחם** = ויילחמו || 51-52 **ושלחתי** ... [דברי] על פי עמוס ח 11 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע *1

- 1 [ ] °°° [ ]
- 2 [ ] ה בארץ י
- 3 [ ] ובקשו על כ
- 4 [ ] אל כל הנשאר בארץ מצרים הם אשר
- 5 [ ] לא שבו עם ירמיה בן חלקיה מארץ מצר[ים בשנת]
- 6 שלוש שנים ושש שנה לגלות ישראל בקראו הדברים האלה
- 7 בארץ ישראל על נהר סור במעמד ח

שוליים תחתונים

* מימין לקטע שרדו כנראה שוליים ומימנים יש אולי שרידי כתב דהויים. הטקסט כתוב בזמן עבר ובגוף שלישי ונראה שהוא מעין סיום לחיבור ולא הקדמה, בניגוד לדעת דימנט, עמ' 221-223. הרי מדובר כאן באחרית ימי ירמיהו ובדברי האל הנקראים במעמד מיוחד בגולת בבל || 6 בקראו או קראו; רגלי הקויף והרייש מווחות || 7 בארץ סיד קוראים כל בני; נהר סור ראו ספר ברוך א 4; ח [ ] או ד [ ] עיינו בתצלום 42.509 ||

קטעים ששיוכם לחיבור מסופק

סטרנגל ודימנט שייכו את הקטעים אל דברי ירמיהו על פי הדמיון בכתב ובכתיבה ועל סמך העובדה שכמה מן הקטעים הובאו למוזיאון ביחד. מבחינה ספרותית אין סמך לשיוך הזה. במקצת הקטעים נזכרים אירועים מימי הנדודים במדבר וראשית המלוכה.

- עותק א קטע 1* (+ עותק ה קטע 3 + 4Q387a קטע 5)
- 1] ואֲקִימָהּ לְבָנָי יִשְׂרָאֵל כִּי מֵאֲסֹתַי בְּשֹׁבֵי בְנֵי־מִיָּן]
  - 2] ° [את איבו] מעליו]
  - 3] וְאֵיבוֹ וְאִסִּי־רָהּ] יְעִי־זָד]
  - 4] בְּשָׁחַרוּ פָנַי וְלֹא רָם לְבַבּוֹ מִמֶּנִּי עֲדָאֲשֶׁר שָׁלַמְהָ עֹנְתוֹ]
  - 5] וַיִּשְׁלַמוּ יָמָיו וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֵהּ יְבָנָי עַל־פְּסָאֵי וְאֵהִיָּה עֵמוֹ]
  - 6] וְאַתְנָה נִפְשׁ אִיבִיו בְּכַפּוֹ]
  - 7] וְאַקְחָהּ מִיָּדוֹ עוֹלָהּ וְהִנְחֵהָ]
  - 8] ל] ל]

עותק א קטע 15 א

- 1] וְ
- 2] הֵם אֲשֶׁר לֹא הִקְשִׁיבוּ
- 3] תְּלוּי עַל הָעֵץ וְעוֹף
- 4] הַשָּׁמַיִם ° [הַמֵּת אֶל־תּוֹתִירוֹ]
- 5] לְאֵת נִבְלָתוֹ] לְאֵת נִבְלָתוֹ]
- 6] לְשׁוֹן נִפְשָׁם]

קטע 1: * מעותק ה ששולב כאן שרדו שבעה קטעים זעירים. כמה מילים כתובות בדיו אדומה. מן הקטע הראשון יצוין הביטוי עז לנו באל. ראו סדרת התגליות, כרך כב, עמי 315-319. הטקסט של 4Q387a קטע 5 שולב כאן על פי החפיפה במילה בשחרו ועל פי העניין, השוו שמואל א טו 1. נראה שקטעי עותק ד שהובאו בעמוד 103 קודמים לטקסט שלנו || 3 יוד קריאה חדשה || 4 רם לבבו ממני יסר לבבו ממני, השוו ירמיהו יז 5, מלכים א יא 9 ובטקסט המורכב לעיל, שוי 27; עונתו = עונתו יעתי || 5 בָּנָי כקריאה שסייד מציעים בהערות || 5-6 הביטויים שכאן מופיעים בספר שופטים ו 13-16 || 7 השוו שופטים יג 23 לא לקח מידנו עלה ומנחה || קטע 15 א: 3 השוו בראשית מ 19 ושמואל ב כא 10 || 4 הַמֵּת סייד קוראים אַמַּת || 4-5 הביטוי הותיר עד בוקר נרדף למונח הליו, ובדין השוו סייד אל דברים כא 22-23 || 5 וְאֵמְרָה = וְאֵמְרָה; נראה שלאחר מכן עמדה שאלה של הנביא כמו בדברי יחזקאל, 4Q385 קטע 2 || 6 לְשׁוֹן אפשר שהאות הראשונה היא וייו (או יויד) תלויה ולא למייד; הנויין הסופית מוזרה, ואולי יש לקרוא לְשִׁי (= לשוא) ולהשלים [נשאי] לְשִׁי נִפְשָׁם, השוו תהלים כד 4 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 15 ב

- 1 כֹּרֶת] [ ]
 2 את] [ ]
 3 ואֵֹ] [ ]

עותק א קטע 16

- 1 [ ] ה יִתְּרֹ] [ ]
 2 [ ] בָּרֹ עַיִם לַעֲדָרֵי יַעֲזִיבִי] [ ]
 3 [ ] לְבָם הָרַע וַיִּסְבֵּל מֵאֲעֻמוֹ וַיִּן] [ ]
 4 [ ] וְהָאֶרֶשְׁתִּי אֶת יְהִיָּן] [ ]
 5 [ ] אִי הַחִיָּה בְכֹן הָֹֹ] [ ]
 6 [ ] הָהָהָ וְהַלְבִּנוֹן וַיִּשֶֹׁ] [ ]
 7 [ ] שׁוֹן לִיהוּהָ לְאִמְרֹ] [ ]
 8 [ ] יַעֲקֹב וְרֹ] [ ]
 9 [ ]]ֹֹ [ ]ֹֹ] [ ]

עותק ב קטע 5

שוליים עליונים

- 1 [ ] הָמָה בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר] [מַעֲלֹ] לַחֲלַל אֶת שֵׁם
 2 [ ] קִדְשֵׁי וַיִּמְעַלֹ] בְּעֵרֹתָם לְקִרְוֵב אִישׁ אֶל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ
 3 [ ] אֲנִי] [קִרְוֵב] אֶתִּי לְבָכִי וְלִמְסַפֵּד וְהָמָה אֲמֹר
 4 [ ] לֹא יִבְרָאֲנִי רַע וְבֹ] אֲשֵׁמוֹת לֹא הִבִּינוּ עַל כֵּן יִלְלוּ בַיּוֹם
 5 [ ] שִׁבְרָם וְאֲשַׁפְּטֵם] [כִּפִּי] אֲשֵׁמוֹתֵיהֶם] [ ]

קטע 15 ב: 1 כֹּרֶת ס"ד קוראים מזוהת, מצד הצורה אין הכרע ||
 קטע 16: 3 [לְבָם הָרַע] קריאה חדשה; ס"ד קוראים [ ] עֵם וּרַע; וַיִּסְבֵּל מֵאֲעֻמוֹ או וַיִּסְבֵּל מֵעַיִן או וַיִּסְבֵּל מֵעַיִן || 4 יְהִיָּן
 קריאה חדשה, השוו במדבר כא 25-23 ודברים ב 31-34; ס"ד קוראים יוֹן || 6 וַיִּשֶֹׁ על פי תצלום 41.503; ס"ד קוראים
 יִרְשֹׁ || 7 [ ] שׁוֹן ס"ד קוראים [יִרְשֹׁן] ||
 קטע 5: 2 בְּעֵרֹתָם 'בגילוי ערוותם' או 'באישה האסורה עליהם' || 3 השוו ישעיהו כב 12 || 5 כִּפִּי אֲשֵׁמוֹתֵיהֶם
 קריאה חדשה; ס"ד קוראים בַיּוֹם שְׂמוֹר וַיּוֹם ||

עותק ד קטע 2

שוליים עליונים

[	כַּאֲשֶׁר] דְּרִשְׁנֵי הֵייתִי [נִמְצָא לָהֶם	1
[	רִים רֵאשִׁיִּים •• בְּהוֹצִיאֵי אֵי] וְתַם מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם	2
[	לָהֶם וְאֵת אֵשׁ]	3
[	אֵל] קָדֵשׁ בְּרִנֵּעַ וְאָמְרָה לָהֶם [עָלֹו וְרִשׁוּ אֵת גּוֹיֵי הָאָרֶץ]	4
[	וְתַפּוּל אֵימַן] תָּם עֲלֵיהֶם וְאִשְׁבַּעַה בְּשֵׁם] קוֹדֵשִׁי כִּי לֹא יֵרָאוּ אֹתָם]	5
[	הָאָרֶץ] וְאֵת בְּנֵיהֶם הַבָּאֵתִי אֵל הָאָרֶץ]	6
[	תָּם וְאֵתְּהִלְכָה עִמָּהֶם בִּי •]	7
[	אַרְבַּעִים שָׁנָה וַיְהִי]	8
[	לְ]	9

עותק ד קטע *5

[	הֵ •] אֵל]	1
[	וַיֹּאמְרוּ תְנֵה לָנוּ מֶלֶךְ אֲשֶׁר] יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וְאִשְׁלַחַהּ	2
[	אֵת שְׁמוֹנָה לְ] בֶן אֵלְקָנָה לְדָוִד]	3

קטע 2: 1-2 אריאל ויודיצקי סבורים ששתי התיבות הראשונות בכל אחת מן השורות האלה הן מקטע שצורף כאן בטעות. בתצלומים אין הדבר ניכר בבירור || 1 דְּרִשְׁנֵי = דְּרִשְׁנֵי; ס"ד קוראים [ת]דרשני בעתיד נוכחים בניגוד לצורת העבר התוכפת ולשימוש בגוף נסתרים שבהמשך; [נִמְצָא לָהֶם] על פי ירמיהו כט 14 || 2 רֵאשִׁיִּים •• ס"ד קוראים בוודאות ראשיכם || 3 וְאֵת אֵשׁ] [בתצלום צורף לכאן בטעות קטע ובו גמלוני ואשא • || 4-5 השוו דברים א 19-21 || 5-6 הושלם על פי דברים א 34-35, 39 || 8 השוו דברים א 3 || קטע 5: * כנראה קודם לקטע שבראש עמוד 101 || 2 השוו שמואל א ח 6, 9 ||

דברי משה (1Q22 = DibMoshe)

מן החיבור הזה שרדו קטעים בכתב חשמונאי מאוחר שהיותר שלמים שבהם ארוכים וצרים. זיוף מיליק (תגליות כרך א, עמ' 91-97) השכיל לשלב אותם זה לזה על פי הצורה ועל פי העניין ולשחזר ארבעה טורים בני תריסר שורות. מלאכת השילוב נראית אמינה (במהדורתנו הוצעו שיפורים קלים). לעומת זה ההשלמות של מיליק חוטאות לפעמים לדקדוק ולסגנון העברי. הדוברים בחיבור הם האל ומשה וזכרים בו גם אלעזר בן אהרון ויהושע. בשני הטורים הראשונים מתואר טקס ברית שבין האל לעמו לפני הכניסה לארץ ישראל ומובאים בהם עניינים הקשורים בארץ. בטור ג נזכרת השמיטה ושמיטת החובות בזיקה לשמיטת עוונות, ובהמשך נזכר יום הכיפורים בזיקה לדם הנשפך בארץ. אייברט טיכלאר גילה קטע זעיר מכתב יד אחר של החיבור הזה: E. Tigchelaar, "A Cave 4 Fragment of Divre Mosheh (4QDM) and the Text of 1Q22 1:7-10 and Jubilees 1: 9, 14", *DSD* 12 (2005), pp. 303-312

טור [א] (+4QDibMoshe)

שוליים עליונים

- 1 [ויקרא] על ימ'ושה' [בשנת ארבעים] השנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש עשירי
- 2 עשרון ב'א'ה' ל'ח'ד'ש לאמור [הקהל] את כול הע'ד'ה ועלה אל הר נבו ועמדתה [שמ]ה אתה
- 3 ואלעזר בן אהר'ון ש' ראשי האבות לז'נים וכול ה'נ'נים וצוית'ה [את] בני
- 4 ישראל את די'ב'י ה'ת' ו'ר'ה אשר צוית'ני א'ת'ה כ'הר ס'י'ני לצוות א'ת'ה ב'אז'ניה'ם [את] הכול
- 5 היט'ב למען [אשר] אצ'ד'ק מהם ו'העידות'ה ב'ם את'ה ה'שמים ואת [הארץ] כ'י לוא' יעז'בו
- 6 ב'ר'י'תי אשר [צוית'ני] א'ת'ה ו'בני'המה כ'ל [הימים] אשר המה [הימים] על האד'מה [כ'י] מגיד
- 7 א'נו [כ'י] אשר יעזבו'ני וילכו ב'ד'ר'י ה'ג'נים ו'ב'כ'ל תו'עבותיהם [ו'ב'כ'ל ש'ק'ר] צ'יה'ם [ו'ע'ב'דו] את
- 8 אלו [הה]ם והיו לפ'נה ו'מ'ק'ש ויש'כ'חו ח'ק ומ'ע'ד ו'ח'ד'ש ו'שבת' ו'יוב'ל' ו'ז'ב'ר' ית [ו'כ'ל] המצו'ות אשר
- 9 א'נו [כ'י] מ'צ'וך ה'ז'ם [ל'ע'ש]ו'ת אותם [ו'קרא]ת אותם [ר'עה] ר'בה בקרב'ה [ארץ] א'ש'ר עוברים
- 10 את [ה]ר'ד'ן שמה [ל'ר'ש]ת'ה והיה [כ'א]שר יבואו ע'ל'יהם כ'ל ה'קל'ל [ו'ת] והשיגום ע'ד [א'וב'ד'ם] ועד
- 11 ה'ש'מ'ד'ם וידעו [כ'י] אמת נע'ש'ת'ה עמהם ויקרא מושה לאלעזר בן
- 12 [א'הר'ון] וליש'ו'ע בן ג'ון ויאמר אלי'הם ל'כ'רו [ל'כ'לו'ת] א'ת'ם [הפ'כת]

2-1 על פי ויקרא א 1 ודברים א 2 || 2 [ה'ר נבו] ההשלמה של מיליק על פי דברים לב 48 || 3 ש' לפני האותיות יש מקום חלק; מיליק קורא פש[ור] אך כאן נמנים בעלי התפקידים ואין מקום לפועל || 5 [למען] אשר אצ'ד'ק קריאה חדשה || 5-6 [עז]בו ב'ר'י'תי] מיליק קורא [יא]הבו כ'אש'ר] || 6 צוית'ני על פי תצלום 40.511 || 7 [ו'ב'כ'ל ש'ק'ר] צ'יה'ם מיליק קורא [וגל]ליהם || 8 אלו [הה]ם מיליק קורא אלי'לי'ם; ויש'כ'חו] ... [המצו]ות קריאה חדשה על פי עתידות, 4Q390 קטע 1 שוי 8, להלן עמ' 248, יובלים א 10 ועוד; מיליק קורא ויע'ברו] ... || 9 אותם 4QDibMoshe א'ת'ה; [ו'קרא]ת אותם [ר'עה] קריאה חדשה על פי דברים לא 29 ||

טור [ב]

שוליים עליונים

- 1 יִשְׂרָאֵל וּשְׂמֵלֵךְ הַיּוֹם הַזֶּה [נְגִיהִיתָה לְעַם] לְאֱלֹהֵי [וְעַל־שִׁיתָה חֻקֶּיהָ] וְעִדּוּתִי [וּמִצְוֹתַי אֲשֶׁר]
- 2 [אֲנֹכִי] מִצֹּרְךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר תֵּעָשֶׂה [אֲחֹתְךָ] שֶׁרְאִיתָה [עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן] שְׂמֵהוּ [לְרֵשֶׁת עַרְיָם] גְּדוּלוֹת
- 3 [אֲשֶׁר לֹא בְּנִיתָה וּבְתִי] מְלָאִים כֹּהֲלֵךְ [כְּשֶׁבַע כְּרָמִים וּזְיִתִּים] אֲשֶׁר לֹא נִצְטָעְתָה [וּבְרֹתָ חֲצוּבֵי] שֶׁר לֹא
- 4 הִצְבַּתָּה וְאֲכַלְתָּה וּשְׂבַעְתָּה. [וְהַשְּׂמֵר לְךָ] לְמָה יָרוֹם [וְלִבְךָ] וּשְׂכַחְתָּה אֶת [שֶׁר] אֲנֹכִי [מִצֹּרְךָ] הַיּוֹם
- 5 [כִּי] הוּא חֵי [יְמֵי]ךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ [וְיִלְךְ] מוֹשֶׁה וְיִצְחָק אֵל בְּנֵי [יְשׁוּרְאֵל] וְאַרְבָּעִים
- 6 [שָׁנָה] יוֹם [צִיּוֹן] נְזֹמָרִים [מִצְרַיִם] הַיּוֹם הַזֶּה [וְאֵלֶיךָ] הֵי אֱלֹהֵיךָ דָּבָר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הוּ
- 7 [וְ] אֵת כּוֹל מִשְׁפָּטֶיךָ. אֵי [כֹּה] אֲשֶׁר לְבָדִי [טְרַחֲכֵם] וּמִשְׁאֲכָלְכֶם וְרִיבֵכֶם [וְיִהוּהוּ
- 8 [צִוִּי לְהַדְרִיעַ אֶת הַ] בְּרִית וּלְצוּרְתָם לְכַסֵּם [אֶת] הַדְּוִרְךָ [שֶׁר] תִּלְכוּ בְהֵן [וְאֵת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ לְבֹאֵר
- 9 [בְּאֲזוּזֵי] כֶּם [אֵת] כּוֹל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְעֵתֶיךָ [הַשְּׂמֵר מִצְוֹתַי] פֶּן תִּסְיָרוּ [מִן] מִגְּנֵה דָ [כִּי] וְחָרָה אַף
- 10 [אֲלֵהֶם] בְּכַמְלֵהּ [וְ] עֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם [לִ] בְּלִתֵּי הַמָּטֵר [וְלִ] מִטֵּר וְאֵת הַן [אֲרָץ] לְבָנֵי [לְ] תָת לְכֶם אֶת
- 11 יְבִי לָהּ [ ] וְיִדְבַּרְךָ מוֹשֶׁה אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [לְ] אֱלֹהֵיךָ הַמְצִיחֶם [אֲשֶׁר] צוּהֵן [אֵל] לְעֵשׂוֹת אוֹתָם
- 12 [ ] °° [ ]

1 יִשְׂרָאֵל המשך ישיר של טור א, הטקסט מבוסס על דברים כז 9-10; ועַל־שִׁיתָה [מִצְוֹתַי]; ועִדּוּתִי [מִצְוֹתַי] מיליק קורא ועדוּתִי || 4-2 השוו דברים ו 11-13 || 4 למה יָרוֹם || 6-5 [הַ] אֲרָבָעִים [שָׁנָה] יוֹם [צִיּוֹן] הַשּׁוֹי יְהוֹשֻׁעַ יד 10 זה ארבעים וחמש שנה מאז דבר ה' את הדבר הזה || 8-7 מיליק שילב את קטע 29 בתחילת השורות האלה, השילוב בעייתי || 7 טְרַחֲכֵם השוו לטרה 1QIsa^a א 14, להשלמות שלפני התיבה ושלאחריה השוו דברים א 12 || 8 לשיחזור הכתוב השוו שמות יח 20 || 9 [פֶּן ... דָ] כִּי קריאה חדשה || 10 בְּכַמְלֵהּ מיליק קורא בכם || 10-11 [לְ] בְּלִתֵּי ... יְבִי לָהּ קריאה חדשה, השוו דברים יא 17, הקריאה של מיליק אינה מתאימה לכללי הלשון העברית || 11 אֱלֹהֵיךָ הַמְצִיחֶם [אֲשֶׁר] כקריאת אריאל ויודיצקי, למרות שהמקום דחוק; מיליק קורא אֱלֹהֵי [מִצְוֹתַי] ||

חיבורים עבריים מקומראן

טור [ג]

שוליים עליונים

- 1 [מקץ שבוע ש] נזים את שבתן הארץ והיתה תבו אתן לה לפם] לאכלה לן ולהמתכה ולחיתן השדה
- 2 [תהיה לאכף ל] ואשר ין תר לן אביוני צמלכה אשר בן ארץ. שדהו לן א ין רע ופרמו לוא יזומור איש
- 3 [ואת ספיה קצירו לוא יקצור איש ולוא י אסוף לן מאומה ושמרתה אלת כוןל דברי הברית האלה
- 4 [לעשות אותם והי כן ין] [ועשות ין] [ושמרתה את ידכה בשנה הזאת
- 5 [כול בעל משה ידו אשר יישה מאומה] [י אש] [ישמיט את ידו מרעהו כי
- 6 [לן] [אם את הנזופרי תגוש] [אן] [כי בשנת
- 7 [היזבל אלוהי אלהיכם יעזוב לפם] את עוזנן ויתפם לוא ירע לבבך בעשון תך את הדבר
- 8 [הזה] [ה בשנה ין]
- 9 [ב. הל. הן] [את ביום הזה ין]
- 10 [תיכם עד ין] [עשור ל חודש ין] [י כופר]
- 11 [כול עבודה ת] [אסר וביום ען שור לן חודש יכופר ין]
- 12 [י אקהו]

טור [ד] *

שוליים עליונים

- 1 יז בעדת אלים ו בסוד קדון שים ובן ו כפון בעדן בני ישר אל ובעד הארץ]
- 2 [לטהרם] מן והדם הגל שפך בארץ ין] [כי תן] [ונש] [פך]
- 3 [יר צנה ין] [ויפ ופר להם בדם השעיר את] [אלהן] [אתעשו] [בכול שנה ושנה]
- 4 [במועז] [דם חוקו ין] [על] [ם לדורות ין] [ן] [וביום]
- 5 [ ] [הכ] [פודים] [ם יקה הן] [כנהן] [כני ישר אל]
- 6 [ ] [ל אשרן] [שםם לן]
- 7 [ ] [ם לשנה ין] [הנפש אשר הן]
- 8 [ ] [ועתבו] [על ספרן] [יקר] [אנו הכוהן] [לפני]
- 9 [ולקה את השעיר] [וסמך את ידן] [על] [לן את כול אלה]
- 10 [ ] [ובשנה הן] [שביעית] [הדברי] [ם האלה]
- 11 [ ] [את שני הש] [עירים]

טור ג: 1 [תבו] אתן [ה] קריאת אריאל ויודיצקי || 3-1 על פי ויקרא כה 5-4 || 2 [י] תר = יומר || 3 [לוא י] אסוף לן] [השוו] 4Q159 קטע 1 ב שוי 4 || 4 [ה] ייה או [ו] יהי כמיליק || 5-4 על פי דברים טו 3-1 || 7 השלמה חדשה על פי טור ב שוי 6, ברית דמשק פרק ג שוי 108 ופשר מעשי מלכיצדק, 11Q13 קטעים 1-4 ב שוי 6, להלן עמ' 279; קטע 32 הושמט; [לוא ירע לבבך] הושלם על פי דברים טו 10; הדבר מיליק קורא הונאת || 10 עשור השוו פשר מעשי מלכיצדק, 11Q13 שם שוי 7; [י] כופר ... להודש) מחיקה, כנראה בגלל כפילות; תנו דעתכם לסימני המחיקה המיוחדים || טור ד: * מורכב מקטעים 10+11+22+24; מיליק שילב את קטע 23 במקום קטע 24; הקריאות כאן שונות מאלה של מיליק ||

דברי משכיל לבני שחר (4Q298)

החיבור כתוב בכתב סתרים מיוחד פרט לכותרת שבקטע 1. הכותרת כתובה בכתב הרודיאני קדום בדומה למה שמצאנו בחיבור אחר הכתוב בכתב סתרים, 4Q251, שכותרתו מדרש ספר מושה כתובה בכתב מרובע. את הכתב הזה פיענח מיליק וממנו למד סטפן פאן את צורת האותיות. פאן העמיד לוחות של הכתב הזה (עיינו למשל בפרסום הרשמי הנוצר להלן) ופיענח את שאר הטקסטים הכתובים בו (כתבי יד של סרך העדה, לוחות שנה ועוד). לא ברור מדוע דווקא החיבורים האלה כתובים בכתב סתרים. מן השרידים ניתן ללמוד שהמורה משמיע לבני עדתו (המכונים בני שחר) דברים על גדולת האל. האל ברא את העולם שהכול בו קצוב וקבוע. הוא מציע להם להתבונן בדברים ולהחכים ולהיטיב דרך. החיבור פורסם בידי סטפן פאן ומנחם קיסטר בסדרת התגליות כרך כ, עמ' 1-30. פאן העמיד את הטקסט וקיסטר פירש אותו. קיסטר הקדים לפרסום פירוש מדוקדק: M. Kister, "Commentary to 4Q298", *JQR* 85 (1994), pp. 237-249.

קטעים 1+2 א

שוליים עליונים

- 1 דְּבָרִי מִשְׁכִּיל אֲשֶׁר דָּבַר לְכוֹל בְּנֵי שַׁחַר. הָאֲזִינְנוּ לִי פְּאוֹל אֲנָשִׁי לִבְבַּ
- 2 וְדַדְפִּי צִדֵּק הִבִּינִי וּמִבְּקָשֵׁי אֲמוֹנָה שְׁמַעְוֹ לְמַלִּי בְכוֹל
- 3 מְרִצָּא שִׁפְתָּי וַיְדַעִים דְּרִשׁוּ אֱלֹהִי וְשִׁיגְנוּ אֲזַרְחָה אֱהִיִּים אֲנִי [
- 4] נִזְוֹ [ ] עוֹלָמִי [ ] לְאִיָּן [ ] חֶקֶר בָּ [ ]
- 5] יִבְטֵ עַ [ ] יְהִי [ ]

קטע 2 ב

שוליים עליונים

- 1 שוֹרְשִׁיהַּ יִצְּאֵ [ ]
- 2 בְּתֵהוּם מֵתֵהָת [ ]
- 3 הַתְּבוֹנֵן [ ]

קטע 1+2 א: 1 לבב פאן סבור שהתיבה הזאת כנראה מוספת || 2 אמונה בה"א סופית לא רגילה || 3 דרשו או דורשו; ושיגנו] אריאל ויודיצקי מעירים שהגימיל ברורה בתצלום 41.776; פאן מעיר שהאות שלפני הקסר היא בי"ת או גימיל; הוא בחר באפשרות הראשונה שנראית פחות מתאימה מכל הבחינות, עיינו בפירוש של קיסטר שם ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 4+3 טור א

שוליים עליונים

1	] זבול
2	] ל ובמה
3	] עפר
4	] נתן אל
5	] בכול תבל
6	] מדד תכונם
7	] חת שם
8	] כונם להתהלך
9	] ° אוצר בינות
10	] מ] לתי ואשר

שוליים תחתונים

קטעים 4+3 טור ב

שוליים עליונים

1	] ין	] ומספר גבולותיה
2	] ק	] לבלתי רום
3	] מג	] את גבולה ועתה
4	] האזינ	] וידעים שמעו ואנשי
5	] בינה ה	] ודורשי משפט הצניע
6	] לכת.	] יודעי הדרך והוסיפו אומץ ואנשי
7	] אמת רדפ	] ואהבו חסד הוסיפו
8	] ענוה וה	] תעודה אשר
9	] פתר	] כעבור תכינו בקץ
10	] עולמות ובקד	] ונאות תביטו לדעת

שוליים תחתונים

קטעים 4+3 טור ב: 1 גבולותיה פאן קורא בטעות גבולותיה || 3 מג [בולה] קריאה חדשה על פי המקבילה שקיסטר ציין, מגבולו לוא ידומו ממשלוחתו לוא ישפלו שירי עולת השבת, שיר שנים עשר שוי 29-30, להלן עמי 378 || || 5 הצניע במקום הצניעו || 7 ואהבו קיסטר סבור שבכתב היד שעמד לפני המעתיק לא נבדלו הווי"ו והיו"ד בצורה ושבמקור היה כתוב ואהבי; בכתב הסתרים שהקטע כתוב בו הווי"ו והיו"ד נבדלות בצורתן || 8 ימי אריאל ויודיצקי קוראים תמימי || 9 פתר פאן קורא פתריהם אך אחרי הרי"ש יש עור חלק; בתצלום 41.776 שרד לפני המילה בעבור קו מאוזן מחלקה השמאלי של ריש או מ"ם או שייך או נויך או צ"י; קריאתו של פאן קשה גם מצד התחביר ||

קטעים 3-4 טור ג

[	ת]	6
[	הט]	7
[	לה]	8
[	]	9
[	מש]	10

שוליים תחתונים

קטע 5 א

[	ציה]	7
[	תכלית]	8
[	ת לדרוך]	9
[	]°°[	10

קטע 5 ב

[	בנפ]	7
[	השחר וק]	8
[	גבולותיו]	9
[	שם גבולות]	10

שוליים תחתונים

חוכמת גבורות האל (4Q185)

מן החיבור הזה נותר קטע ובו שלושה טורים. בטור הראשון חסרות השורות העליונות. בטור השני שרדו כל השורות אך יש בו חסרים באמצעו. נוסף על כך נפגעו אותיות רבות וזיהויין אינו קל. החיבור כתוב בכתב חשמונאי מאוחר. המחבר פונה אל שומעיו ומדבר על גדולת האל ועל חסדיו לעמו ובמיוחד מתן החוכמה. הוא משתמש בלשון 'אשרי' כשימוש שבחוכמת המלך שלמה קטע 2. נוסח קצר של הטקסט נמצא בחיבור 4Q370 (המבול ולקחו) קטע 1 ב.

הפרסום הרשמי של אלגרו בסדרת התגליות כרך ה עמ' 85-87 מלא שיבושים. סטרגל במאמר הביקורת שיפר את הקריאה. ליכטנברגר העמיד נוסח ברור יותר, H. Lichtenberger, "Der Weisheitstext 4Q185: Ein neue Edition", *The Wisdom Texts from Qumran and the Development of Sapiential Thought* (edited by C. Hempel, A. Lange and H. Lichtenberger), Leuven 2002, pp. 127-150. כאן הוצעו שיפורים נוספים, ועדיין נותרו בעיות קריאה.

קטע 2-1 טור א

3	]	כִּי־	[
4	]	טְהוֹר וְקָדוֹשׁ	[
5	]	מִתּוֹ וְחִמְתּוֹ	[וְשִׁפּוֹךְ
6	]	עֲלִינֵי הַמָּתוֹ פְּעָמִים	[לְוֹשׁ וְעַד עֶשֶׂר פְּעָמִים
7	]	חִמְתוֹ עֲזָה	[וְאִין כַּח לַעֲמוֹד לַפְּנִיָּה וְאִין מְקוּהָ
8	]	לְזַעֲמֵם	[אֶף אֱלֹהֵינוּ וְאִין יִכְלַל לַעֲמוֹד לַפְּנִיָּה מִלֹּאכִי כִּי בִּאֵשׁ
9	]	לְהַבֵּה יִשְׁפֹּט	[לְפָנָיו רוּחֹתָיו וְאַתֶּם בְּנֵי אָדָם אֶף הַבָּל לְכִי הַנְּהָ
10	]	כַּחֲצִיר יִצְמַח מֵאַרְצוֹ	[וּפְרָחַ כַּצִּיץ חֲסָדוֹ. נִשְׁבְּהָ בְּרוּחַ רוּחוֹ
11	]	וַיִּבֶשׁ *עֲגָזוֹ	[וְצִיצוֹ תִּשָּׂא רוּחַ עַד *אֲנָקוֹם, לְעַלְמֵם יִבְדַּ
12	]	וְלֹא יִמְצָא בְּרוּחַ	[יִבְקֹשׁוּהוּ וְלֹא יִמְצָאוּהוּ וְאִין מְקוּהָ
13	]	וְהוּא כַּצֶּל יִמְיוֹ	[עַל הָאָרֶץ וְעַתָּה שָׁמְעוּ נָא עַמִּי וְהִשְׁכִּילוּ
14	]	לִי פְתָאִים	[וְחִכְמוּ מִן גְּבוּרַת אֱלֹהֵינוּ וְזַכְרוּ נִפְלְאוֹת עֲשֵׂה
15	]	בְּמִצְרַיִם	[וּמוֹפְתָיו בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְבַבְכֶם מִפְּנֵי פַחַדוֹ

שוליים תחתונים

6 [פְּעָמִים] לְוֹשׁ השוו איוב לג 29 || 8-9 אריאל ויודיצקי מפנים אל מלאכי ג 2-1 || 8 לְזַעֲמֵם או וְלְזַעֲמֵם || 9 [אֶף הַבָּל] קריאה חדשה על פי תהלים לט 12, סב 10 || 10 מֵאַרְצוֹ ליכטנברגר קורא וּפְרָחֵהוּ || 11 *עֲגָזוֹ גרסו גזע; *אֲנָקוֹם תחילה נכתב אנקום והיו"ד נוספה מעל הנו"ן, לא בדיוק במקום; התיקון מכוון לקריאה אין קום, השוו לאין קום מגילת המלחמה יח 2, עד אין מספר איוב ה 9; ליכטנברגר קורא אֵין קוֹם ומציע מגוון פירושים; לְעַלְמֵם] קריאה חדשה || 12 בְּרוּחַ קריאה חדשה; יִבְקֹשׁוּהוּ או יִבְקֹשׁוּהוּ || 14 וְחִכְמוּ ליכטנברגר קורא יִתְוַמוּ; אֱלֹהֵינוּ או אֱלֹהֵיכֶם נִפְלְאוֹת כסטרגל, או נִפְלְאוֹת, ליכטנברגר קורא נִפְלְאוֹת ||

קטע 2-1 טור ב

שוליים עליונים

- 1 ועשו רצ' ונ] ותשמח ג] פשכם כחסדיו הטבים. הקרו לכם דרך
 2 לחיים ומסלה] לשלום] ושארית לבניכם אחריכם ולמה תתנו
 3 הודכם לשנא' יפם ונספיתם בלא משפט. שמעוני בני ואל תמרו דברי יהוה
 4 ואל תצעדו] מדרך צוה אלהים ל] עקב ונתיבה חקק לישחק. הלוא ט'ב יום
 5 אחד הי'ם בעשו]ת רצונו מאלף בלא] יראתו ולא לעתת מפחד ומפח יקוש
 6] וְהַשְׁמֵר מִן מלאכיו כי אין חשך
 7 ואפלה] לפניו] הוא י' . בנתו ודעתו ואתם
 8 מה תתבוננו] בבינה] לפניו תצא דעה לכל עם. אשרי אדם נתנה לו
 9 וכן אד]ם יחזיק בה] ואל תתהללו ר'שעים לאמור לא נתנה
 10 לי ולא] אדרשנה. אלהים נתנה] לישראל וכזבד וט'ב זבדה וכל עמו גאל
 11 והוא ש' . . . אב]] אמר המתכבד בה ישאנה ורבקה
 12 ומצאה אה' בה ונחלה ועמה] ארץ ימים ודשן עצם ושמחת לבב ע'ש' ונבד'
 13 וחסדיו ועלמיה וישועותיו] . . . אשרי אדם יעשנה ולא יג'ל על התה'
 14 מרמה לא יבקשנה ובחלקות לא יחזיקנה כן ננתן לאבתיו כן ירשנה יחזיקנה
 15 בכל עז כחו ובכל] . . . לאין ח'ק' וירישנה לצאצאיו ודעתו לעמ' א'ב

שוליים תחתונים

1 ועשו רצ' ונ] המשך ישיר מטור א; [ותשמח ג] על פי 4Q370 קטע 1 ב שוי 8; חקרו יחפשו; השוו איכה ג 40 ||
 2 ומסלה] הסמך מוסתרת מתחת לקמט בעור || 3 [הוד]כם לשנא' יפם] קריאה חדשה, הנויך מוסתרת מתחת לקמט
 בעור; הקריאות של סטרגל ושל ליכטנברגר זרות לעברית; [ונספיתם בלא משפט] על פי משלי יג 23 ויש נספה בלא משפט ||
 4 תצעדו] יתסורו השוו סרך היחד ג 11; ליכטנברגר קורא תצעדו || 4-5 הלוא ט'ב יום אחד הי'ם בעשו]ת רצונו מאלף
 בלא] יראתו בעקבות אריאל ויודיצקי, השוו משלי טו 16, 4Q411 קטע 1 שוי 2-3 || 5 לעתת אולי = לעותת משורש עויית,
 כנראה לשון דאגה || 8 [בבינה] על פי ירמיהו כג 20 וחוכמת הריזם, 4Q300 קטע 1 ב שוי 2, להלן עמי 141; דעה האות
 הראשונה נראית רייש אולם בתצלום 41.307 ניכר שהאות נפגמה בפינה הימנית ואין מניעה לקרוא דעה על פי העניין ||
 9 [יחזיק בה] הושלם על פי ישעיהו נו 2; תתהללו כך יש לקרוא לאחר הצמדה מדויקת של שרידי האותיות העליונים
 והתחתונים, השוו קוהלת ב 12 והוללות וסכלות || 10 וכזבד הזיין קרובה מאוד לביית ואולי מוספת, עיינו בתצלום
 41.711 || 11 והוא ש' . . . סטרגל מציע והרג שנאי [ח]כמ[תו]; אמר הנושא הוא כנראה האל; רבקה קריאה חדשה;
 ליכטנברגר קורא [ר]שה || 12 אה' בה ונחלה ליכטנברגר קורא לו [כי] רבה יבולה וקריאתו אינה מתאימה לסימני
 האותיות ולא לתחביר העברית; ודשן עצם השוו משלי טו 30 ושופטים ט 9 || 13 יג'ל ליכטנברגר קורא יגעל; השוו חוכמת
 המלך שלמה א, 4Q525 קטע 2 ב שוי 2, להלן עמי 114 || 14 מרמה = במרמה כמו בספר היובלים 4Q221 לט 8, להלן עמי
 240; אין די מקום להשלים [בפי] בסוף שורה 13; ננתן על פי תצלום 41.307; ליכטנברגר קורא נתן; אך נראה שנדרש כאן זמן
 עבר; נתן = נתן || 15] . . . סטרגל קורא [מא]ו; לדעת אריאל ויודיצקי השרידים מתאימים לה"א; ח'ק' כסטרגל;
 ליכטנברגר קורא ח'ט; וירישנה נויך ברורה בתצלום 41.307, במקום וירישה; ודעתו מרווח בין הדלית לעיין מחמת פגם
 בעור ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 2-1 טור ג*

- 7 הנו] אל[הים כו]ן [
- 8]°° אל[הים יבחן כל מזמ[ות ללב]
- 9 והוא] לעשה דברי ברי[ת]
- 10 ולא עשה אלהים]מש[פט במסורת]
- 11 הלא אלהים עשה לבות ויד[ע מזמורתיהם כי הוא יביט]
- 12 אל כל הדרי בטן ויחפש כליתי[הם אלהים עשה]
- 13 לשון וידע דברה. אלהים עשה ידים] וידע פעולתן]
- 14] אם [טוב ואם רע]
- 15] במחש[בת]

סוף הטור

* מן הטור הזה שרד מעט מאוד בשורות 7-13 אולם אלגרו צירף עוד שני קטעים בראש הטור ובסופו וסטרנל שילב קטע בשורות 7-10. צירוף הקטע בראש הטור בעייתי שכן האותיות רחוקות מדי מן השוליים הימניים. גם הקריאה בעייתית. כאן הושמט הטקסט שצורף בראש הטור. צירוף הקטעים בסוף הטור סביר מכל הבחינות; שילוב הקטע בשורות 7-10 מתאים מבחינת העניין אך הטקסט בשורה 10 סתום || 10 במסורת השווייזקאל כ 37 || 12 השווי משלי כ 27 || 14 אריאל ויודיצקי מפנים אל קהלת יב 14 ||

חוכמת המלך שלמה א + ב (4Q184+4Q525)

בקומראן נמצאו שלושה כתבי יד שניכרת בהם זיקה של לשון ועניין לספר משלי. כתב יד 4Q525 נכתב בראשית ימי בית הורדוס. שרדו ממנו כמה קטעים יפים והוא פותח בכותרת ארוכה שכללה כנראה את התיבות שנבחרו לכותרת החיבור (ראו מאמרו של קימרון הנזכר למטה, עמ' 137). יש בו דברים בשבח החוכמה והתורה, דימויים קשים של דרכי האיוולת ותיאור ביתה שכולו מזיקים ומוקשי מוות (קימרון, שם 138), וכן עצות טובות לשוחר החוכמה האלוהית. אף פורטו בו רוחות רעות שיש להישמר מפגיעתן או שהחוכמה מגנה על שוחריה מפגיעתן. בכתב יד אחר, 4Q184, שנכתב בימי בית הורדוס, שרדו קטע גדול וכמה קטעים קטנים. הקטע הגדול (1) עניינו האישה הנוכרייה שבספר משלי. נאמר כאן שדברי פיה, איברי גופה וכל דרכיה הם מוקשי מוות ושהיא זוממת להטעות את ישרי הדרך המקיימים את מצוות האל. נראה שצדקו האומרים שהאישה הנוכרייה היא משל למתנגדי עדת היחד. קטעים 2-3 מצטרפים זה לזה ויש בהם המלצות בגוף נוכח לבטוח באל ולהתגבר על נטיית העיניים והלב. בשני כתבי היד יש ניסוחים בגוף נוכח, ובמקצת הקטעים בכתב יד 4Q525 הדברים מנוסחים בגוף המדבר ונאמרים כנראה מפי החוכמה.

נראה ששני כתבי היד הם מחיבור אחד, אך למרבה הצער לא נמצאה חפיפה ביניהם. משום כך הם מובחנים זה מזה בציונים א, ב.

את 4Q525 ההדיר פואש בסדרת התגליות כרך כה. כמה קטעים ההדיר מחדש אי קימרון: לתקנת המהדורות של מגילות מדבר יהודה (א), מגילות א (תשס"ג), עמ' 137-141. הטקסט של הקטעים האלה מבוסס על הקריאה של קימרון; באפרט נזכרות מקצת קריאות חלופיות של פואש המתאימות להקשר (ואפילו בדוחק). את 4Q184 ההדיר אלגרו בסדרת התגליות כרך ה. סטרגנל, תגליות ה תיקן כדרכו וליכט הוסיף דיון מקיף (י ליכט, "רעתה של האשה הזרה: שיר שנמצא בשרידי כתביה של כת מדבר יהודה 4Q184", המקרא ותולדות ישראל: מחקרים לזכרו של יעקב ליוור, תל אביב תשל"ב, עמ' 289-296). אייברט טיכלאר זיהה קטעים זעירים מכתב יד נוסף של חוכמת המלך שלמה א (5Q16). הוא הרכיב את הקטעים החופפים בקטע 15 של העותק מן המערה הרביעית והוסיף תוספת חשובה לקטע הזה; ראו E. Tigchelaar, "Lady Folly and her House in Three Qumran Manuscripts: On the Relation between 4Q525 15, 5Q16 and 4Q184 1", *RQ* 23 (2008), pp. 371-381

חוכמת המלך שלמה א (4Q525)

קטע 1

שוליים עליונים

- 1 [דברי שלומה אשר נתן לו אלוהים]
- 2 [לדעת חוכמה ומוסר להשכיל] באמרי בינה
- 3 [חכמי]ם להוסיף דעת

קטע 1: 1 [שלומה] או [משכיל] || 2 [לדעת] או [לקח]ת; ומוסר או [ומזמה]; [באמרי בינה] על פי משלי א 2 || 3 על פי משלי א 5 ||

קטע 2 א

- 4] דר[לִיָּה
5] תי[

קטע 2 ב+3

שוליים עליונים

- 1 בלב טהור ולוא רגל על לשונו אשרי תומכי חוקיה ולוא יתמוכו
2 בדרכי עולה אשרי הגלים בה ולוא יביעו בדרכי אולת אשרי דורשיה
3 בבור כפים ולוא ישחרנה בלב מרמה אשרי אדם השיג חוכמה ויתהלך
4 בתורת עליון ויכן לדרכיה לבו ויתאפק ביסוריה ובנגועיה ירצה תמיד
5 ולוא יטושנה בעוני מצרף ובעת צוקה לוא יעזובנה ולוא ישכחנה [מפני] פחד
6 ובענות נפשו לוא יגלפה כי בה יהגה תמיד ובצרתו ישוחח [בדבריה ובפול]
7 היותו בה [שכיל וישיתה] לנגד עיניו לבלתי לכת בדרכי [עולה]
8] ה יחד ויתם לבו אליה]
9 [ועצרת] זה [ב תשים על ראשו ועם מלכים תוש] יבנו
10 [ש] בטו על מו [ובתו] אחים יפרח]
11
12 [ו] עתה בנים ש [מעו דברי ואל] ל תסור [מאמרי פי]
13 [ב] שיית רעתו [ם]
14] ° [ל]

1 יש להשלים אשרי ונושא בסוף הטור הקודם, למשל [אשרי הולך] || 2 יביעו = יביעו ישמחו; דורשיה 'הדורש אותה' ||
4 ובנגועיה ריבוי של נגע, ראו קימרון, וי"ו וי"ד, עמ' 109 || 5 בעוני מצרף זו הקריאה העדיפה, שלא כפואש, ופירוש
הביטוי 'בעיני הצריפה, הייסורים שלפני הגאולה', השוו סרך היחד א 17 || 6 ובענות = ובענות, השוו תהלים כב 25, או
ובענות, השוו קימרון, ענות; ובצרתו יבעת צרתו || 7 היותו היו"ד והווי"ו הראשונה מובהקות; [עולה] או [אולת] כבשורה
2 || 8 ויתם לבו אליה אריאל ויודיצקי מפנים אל בן סירא מט 3 ויתם אל לבו || 9 למקבילות שהביא פואש הוסף את
בן סירא יא 4 || 10 [ש] בטו אולי ישרביטו; שלמי אפרתי מציע להשלים [ציץ] בסוף שו' 9 על פי יחזקאל ז 9 צץ המטה;
יפרח' כאחת ההצעות שפואש מביא בפירושו, השוו הושע יג 15 בין אחים יפריא || 13 [ב] שיית או [בע] שיות, שם פעולה
ביחיד או רבים = 'מעשה', את ההשלמה הציעו אריאל ויודיצקי ||

קטע 2 ג

- 1 יִשׁוּהַ בְּהַ כּוֹל הוֹן] וְלוֹא יַעֲרֹךְ לָהּ כְּתָם טוֹב]
- 2 לוא תִּלְקַח בּוֹהַב אֵ] וְפִיִּד וְלוֹא תִקְנֶה בַּפְּנִינִים]
- 3 עִם כּוֹל אַבְנֵי חִפְצֵי] לְלוֹא
- 4 יִדְמָה בְּתוֹר פְּנִיָּהָ]
- 5 וְנִצְנִי אֲרַגְמוֹן עִם] וְהַלְעֵת]
- 6 שְׁנֵי עִם כּוֹל בְּגָדִי] שִׁשׁ
- 7 וּבּוֹהַב וּפְנִינִים וְ]

קטע 5

- 1] [ ]
- 2] [ ] בְּעֵת צְוִקָה
- 3] [ ] בְּעֵת נְסוּיָהּ וּבְ]
- 4] [ ] רִו]
- 5] [ ] הַרְהָהּ]
- 6] [ ] בְּאֵ] אֵל תְּדַרְשׁוּהָ בְּלֵב רִ] חֶבֶל לְסוּר]
- 7 מְדַרְכֵיהָ] [ ] אֵל תְּבַקְשׁוּהָ בְּלֵב מֵרְמָה וּבַח[לְקַת לְשׁוֹן אֵל]
- 8 תַּעֲזוּבוּ לְזֵרִים חֲלֻקְכֶמָה וְגוֹרִלְכֶמָה לְבַנֵי נֹכַר כִּי חֲכַמְ] י לְב]
- 9 יִשְׁכִּילוּ בְּמַחְקָהּ יִרְאִי אֱלֹהִים יַצּוּרוּ דַרְכֵיהָ וְיִתְהַלְכוּ בְּאַרְצָהּ
- 10 חוֹקֵיהָ וּבְתוֹכָהּ לוא יִמָּאֶסוּ. נְבוֹנִים יִפְקוּ] תְּבַרְכְּתָהּ]
- 11 הוֹלְכֵי תַמִּים יִטוּ עוֹלָה וּבִיִּסוּרֵיהָ לוא יִמָּאֶסוּ] וּפְוֵל צְפוּיָהּ]
- 12 יִסִּיבְלוּ. עֲרוּמִים יִכְרוּ דַרְכֵיהָ וּבְמַעֲמָקֵיהָ יִקְ] חוּ וּבְאַרְצָהּ וְתִתֵּיהָ]
- 13 יִבִּיטוּ. אוֹהֲבֵי אֱלֹהִים יַצְנִיעוּ בָהּ וּכְ] [ ]

קטע 2 ג: 1 הוֹן פּוֹאשׁ קוֹרָא הוֹיִם || 2 אֵ] וְפִיִּד] קְרִיָּה חֲדָשָׁה || 4 בְּתוֹר כְּתִיב פּוֹנְטִי שֶׁל בְּתָאֵר; פּוֹאשׁ קוֹרָא בְּתָאֵר, שֶׁלֹּא כְּבַפְּרָסוֹם הָרָאשׁוֹן שֶׁלּוֹ, וּבִאֲמַת אֵין דִּי מְקוֹם לְאַלִּיָּף; פְּנִיָּהָ פּוֹאשׁ קוֹרָא פְּנִיָּהּ שֶׁלֹּא כְּדַקְדוֹק וְשֶׁלֹּא כְּתַחבִּיר || קטע 5: 3 נְסוּיָהּ פּוֹאשׁ דּוּחָה אֵת הַקְּרִיָּה הַחֲלוּפִית נְסוּגָה || 6 רִ] חֶבֶל] קְרִיָּה חֲדָשָׁה, הַשּׁוֹן תְּצַלּוֹם 41.678 וְתַהֲלִים קָא 5 || 7 אֵל תְּבַקְשׁוּהָ שֶׁרֵד בְּתַצִּלּוֹם 41.678; הוֹשֶׁלֶם עַל פִּי חוֹכְמַת גְּבוּרוֹת הָאֵל, 4Q185 ב 14, לַעִיל עִמִּי 111; וּבַח[לְקַת לְשׁוֹן] עַל פִּי מִשְׁלֵי ו 24 || 7-8 [אֵל] ... נֹכַר עַל פִּירוּשׁ הַמִּשְׁלָה הַזֶּה וְתוֹלְדוֹתָיו רָאוּ קִיסְטֵר, מְבוֹאוֹת א, עִמִּי 317-319 || 9 בְּמַחְקָהּ אוּ בְּמַחְקָרָהּ]; פּוֹאשׁ קוֹרָא בְּמַתְקָהּ || 10 [תְּבַרְכְּתָהּ] עַל פִּי מִשְׁלֵי ג 13 || 11 יִטוּ עוֹלָה לְשׁוֹן קְצָרָה בְּמִקּוֹם יִטוּ שְׁכַם לַעֲוִלָה || 12 יִסִּיבְלוּ יִישְׂאוּ, יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם; רָאוּ קִיסְטֵר, מִיִּלִּים, עִמִּי 27-29; יִכְרוּ דַרְכֵיהָ לְשׁוֹן חֲפִירָה וְחִיפּוּשׁ, הַשּׁוֹן חוֹכְמַת רֵז נְהִיָּה, פִּרְקָא א שׁוֹי 72, לַהֲלֵךְ עִמִּי 150 וְקִיסְטֵר, מִיִּלִּים, עִמִּי 27-28; יִקְ] חוּ] בְּתַקְבּוֹלַת אֵל יִבִּיטוּ || 13 יַצְנִיעוּ אוּלֵי לְשׁוֹן בִּיטְחוֹן וְהַתְּחַזְּקוֹת, רָאוּ קִיסְטֵר, שִׁירָה, עִמִּי 178 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 6 ב*

שוליים עליונים

[	מְצוֹה ומקנאת בלוא] חוק	1
בלוא]	לבלתי הבן מרוח מתע]ה	2
[מכרעת]	דעת מרוח מוהלת ל]בלתי	3
בלוא]	ברך ומכשלת בלוא] משפט	4
[	נכון ומוצאת בלוא] דעת	5
[	גאווה ומרו]ת ל°]	6

קטע 7

[	מכבד]ת	בלוא]	1
[	מדברת]	בלוא נכון °]	2
[	פוער]ת	פה בלוא] חוק	3
[	מיצר מחשב]ת	רוע	4
[	מרוח נטרד]ת		5

קטע 8

[	וצרת בלוא מ]	1	
[	ממזל רוח שפת]י	רשע	2
[	משפט משחית]	בלוא]	3
[	רוח עו]ל	לה	4

קטע 6 ב: * ארבעת הקטעים הבאים הם המשך אחד. המקבילה למגילת הודיות ד 13-19 מסייעת לשיחזור אלא שגם שם הטקסט מקוטע || 1 מְצוֹה ראש הצד"י נראה בבירור בתצלום 40.614; השוו מצוה בטקסט הדומה במגילת הודיות ד 19 ויש להשלים בלוא לפני מְצוֹה; פואש קורא מע]נה || 3 מוהלת השוו ישעיהו א 22 סבאך מהול במים || 3-4 [מכרעת] בְּרַךְ השוו איוב ד 4 || 4 בְּרַךְ פואש מעיר שהבייט בטוחה אבל בתצלום 40.614 אפשר לקרוא גם מ"ים או פ"א; [משפט] על פי מגילת הודיות ד 16 || 5 ומוצאת יפוגעת, השוו דברים לא 17 || 6 ומרו]ת אולי ומרוצת = מרוצת; פואש קורא ומרימת || קטע 7: 2 נכון 'אמת' כמו נכונה תהלים ה 10, איוב מב 7 || 3 הושלם על פי ישעיהו ה 14 || 4 השוו מחשבת יצו רע חוכמת רו נהיה פרק א שוי 56, להלן עמי 149 || 5 נטרד]ת] או נטרפ]ת] || קטע 8: 1 °וצרת נוצרת או עוצרת או בוצרת || 2 ממזל רוח לשון דיבור || 3 משחית] [או ליקרוא משחית] = משחות 'מדברי', השוו ברכי נפשי, 4Q436 קטע 1 א שוי 8, לעיל עמי 40 || 4 [רוח עו]ל]ה] קריאה חדשה; פואש קורא [רוח עו]ל] ||

קטע *9

- 1] [ ]° [ ]
 2] [מרוח] ה מתרמ] ה בלוא
 3] [ ]אוכלת ב[שר משנאיה בלוא
 4] [מרוחות]משוטטות] ביבושה ומכשילות בלוא
 5] [משפח]מרוח]
 6] [ ]ל[ ]

קטע *10

- 1] [ ]אין לה]מה מספר ואין] קץ
 2
 3] [ ]ועתה ה]הקשיבו לי כול בני °]
 4] [ ] וענוה ויושר ולזבשי °°°°]אל
 5] [ ]שורפ]ט אויב ואוהב וכול בשר. *אל יצדק °]
 6] [ ]ם תטיב יטיב לכה ואלץ תשוב] ואם תרע ושלם]
 7] [ ]לכה]כול גמול רעת]כה]
 ]

קטע *9: הטקסט הושלם על פי מגילת ההודיות ד 15-19; הטקסטים דומים זה לזה, עיינו בהערה לקטע 6 ב || 2 מתרמ]ה] צורת בינוני התפעל משורש רמ"י, אולי לשון טלטול ||
 קטע *10: * שונה בתוכנו ובסגנונו מן הקטעים הסמוכים לו || 1 שיחזור חדש || 3 בסוף השורה נותרו שרידי כתב מוזרים || 4 ולזבשי °°°° פואש קורא ולהטאת ולת]ום] || 5 *אל יצדק היו"ד מוספת || 6 ואלץ פואש קורא ו]וא] אך השלמתו אינה מתאימה למקום השרידים ואינה ממלאה את החסר; השוו ירמיהו ד 1 אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב || 6-7 להשלמה השוו שמואל ב ג 39, ישעיהו סו 6 וירמיהו נא 24 || 7 גמול רעת]כה] קריאה חדשה; השוו מגילת המלחמה ו 6 גמול רעתם ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 11+12

- 1] [רוב שלום] כול ברכות] עד ושמחת עולמים]
- 2] [מדת הדר לכול תומכי בי]
- 3] [לכול ההולכים] תמים בכול דרכי ולע] ושיים הטוב
- 4] [עם כול רוח] ות האמת

קטע 13*

- 1] [ובפיהם]
- 2] [תנ] חל ברעי עין תתן מ] שפנה
- 3] [יטורו לשפוך דם ב.]
- 4] [בעושי] גאווה תנחל ובתכמיה] תואהו
- 5] [ו] כול נוחליה] יואבדו
- 6] [ועתה ש] מעו לי כול] בני

שוליים תחתונים

קטע 12: 1 ברכות על פי תצלום 41.866 || 2-1 ההשלמות על פי המקבילה בסרך היחד ד 7-8; הקטע אינו במקומו שכן הוא מדבר ברוח האמת ולא ברוחות העולה || 2 מדת הדר ילבוש הדרי; בי היידי מובהקת || קטע 13: * נראה שמדובר ברוח הרעה הנזכרת בקטעים 6-9 || 2 [תנ] חל השוו לצורת החיית שבמילה תנחל בשורה 4; מ] שפנה] או ש]כנה], השוו יחזקאל כה 4 ונתנו בך משכניהם ולהלן שוי 4; פואש קורא להם] || 4 [בעושי] הושלם על פי תהלים לא 24 עשה גאווה; [תואהו] השוו ברית דמשק פרק ג שוי 36, 39-40 || 5 [יואבדו] על פי העניין; פואש סבור שיש מקום חלק אחרי נוחליה || 6 [בני] על פי קטע 10 שוי 3 ||

קטע 14 א

[	] 1
רץ[	] 2
ה[	] 3
[	] 4
ל[	] 5
ז[	] 6
[	] 7
תאם[	] 8
[	] 9
שכה[	] 10
[	] 11
תוארכה[	] 12
נפש[	] 13
כה[	] 14
לב[	] 15
ב[	] 16
כה[	] 17
[	] 18
[	] 19
[	] 20
[	] 21
ת°[	] 22
°[	] 23
[	] 24
אתכה[	] 25
לתכה[	] 26
ה[	] 27
[	] 28

קטע 14 ב

- 1] לַתַּתְּ גַּחְלִיתְכָה בַתּוֹךְ [
- 2 על כסא עוז ועל במות כב]וד יושיבוכה ובתוך היכלי
- 3 מְלִכִים ירימו רואשכה] מאמריכה רשעה
- 4 תחיל' ומפני דברכ יתגע'רז רוחות רשעה] המפואר
- 5 בכיל' הדר ונחמד בכ'ול הוד] בל יפגושכה
- 6 נגע' בדרכיכה בל ת'מוטט] רגלכה] כי בו פעמיכה
- 7 תתמוך, בעת מוטך תמצא מ'שען] בל יגדפכה אפי
- 8 ובל תבואכה חרפת שונא]• אפיביכה יכלו]
- 9 יחד ומשנאיכה *יסתופפ'ן] אז יגיל'
- 10 לבכה והתענגתה על א[להים]]בהחזיקו'ן] ימינכה והוציא]
- 11 למרחב רגלכה ועל במותי אפיביכה תדרוך ו'השביע ברעב]
- 12 נפשכה וחלצכה מכול רע ובל' יבואכה פחד פ'תאום גחלתכה]
- 13 יורישך ומלא בטוב ימיכה וברוב שלום תת'ענג ובאהריתכה]
- 14 תנחל כבוד ואם נספיתה למנוחות עד ונחלו'כה פול בניכה]
- 15 ובתלמודכה יתהלכו יחד כול יודעיכה ישו'ן] הלבב פולם]
- 16 יחד יאבלו ובדרכיכה יזכרוכה והייתה'ן] שם עולם]
- 17
- 18 ועתה מבין שמעה לי ושים לבכה לא'מרי פי ממזל שפתי]
- 19 הפק דעת לבטנכה ובגר'ונב'ן] הגה' מלי חוכמה [
- 20 בענות צדק הוצא אמרי'כה ואל'ל תתן] דופי באחריכה ואל'
- 21 תשובב בדברי רעיכה פן י'כ'ו'ן] לכה'ן] רשת לפנים שמע דבריו]
- 22 ולפי שומעכה ענה כמוהו היוצא בו. השמ'ן] ממושלים ואל'
- 23 תשפוכ שיח טרם תשמע את מליהם ה[קשיבה לדברייהם]
- 24 מואדה לפנים שמע אמרם ואחר תשיב ב'אמריכה ובאודך]
- 25 אפים הוציאם וענה נכון בתוך שרים ובל'ן] יהיה דבר מכשול'
- 26 בשפתיכה ומתקל לשון השמר מואדה בגר'ונב'ן] עצור מליכה]

27 פן תלכד בשפתותיכֶּה וְנִקְשְׁתָּהּ יחד בלשׁ[וּנְכָה וּבְפִיכָה]

28 דְּבָרֵי תּוֹפְלָה, שׁ[וֹא הַשֶּׁב]ת מִמֶּנּוּ וּנְפִתְלוּ[ת הַסֵּר מִשְׁפַּת־יִכָּה]

שוליים תחתונים

1 ההשלמה על פי במדבר כו 62 ועוד כתובים || 2 עוֹז פואש קורא עוֹ; כב[ה] פואש קורא כנֶס[תם] || 3 מִלְכִים פואש קורא בְלִבֶּם; השוו קטע 2 ב+3 שוי 9, לעיל עמי 114 ואיוב לו 7; ירימו פואש קורא וירימו || 4 תחִיל פואש קורא תה[ל]ל; יתגֵע[ו] על פי המגילה החיצונית לבראשית כ 28, 29 || 5 [בל יפגושכה] הושלם על פי חוכמת רז נהיה פרק ב שוי 25, להלן עמי 152 || 7 תתמוך פואש קורא תתבך וקריאתו פחות מתאימה לשרידים ולעניין || 9 *יסתופף[ו] סמ"ך מתוקנת משיין; ייסופו, יישמדו || 10 בהחזיקו פואש קורא בהחניפ[ת]ם; השוו ישעיהו מא 13 כי אני ה' אלהיך מחזיק ימינך || 12 ובל הקו המאונך שייך לבי"ת; פואש קורא ואל; פ[תא] שרידי האות מתאימים לפ"א; השוו משלי ג 25 ואיוב כב 10 || 13 וברוב שלום תה[ע] על פי תהלים לו 11 והתענגו על רב שלום || 14 [בניפה] כהשלמת אריאל ויודיצקי || 15 יש[ר]י הלבב קריאה חדשה על פי תהלים לו 11 || 16 [שם צולם] על פי ישעיהו נו 5, פואש קורא טוב || 19 ובגר[ו] פואש קורא ובג[ו]יתכ[ה]; השוו תהלים קטו 7 לא יהגו בגרונם || 20 [דופי] על פי תהלים נ 20 || 21 ההשלמה על פי תהלים נו 7 ושוי 24 || 22 להשלמה השוו משלי כג 1, יח 13, בן סירא יא 8 || 24 ב[אמריכה] הושלם על פי איוב לב 14 ובאמריכם לא אשיבנו || 25 ובל פואש קורא ובש[ן] || 26 ומתקל = ומתקל; ראו ד' טלשיר, "בין יתקלי לימתקלי", מגילות א (תשס"ג), עמי 203-212; בגר[ו] [וּנְכָה] על פי שוי 19 || 28 קריאה חדשה על פי סרך היחד י 24 רקים אשביית משפתי נדות ונפתלות מדעת לבי; ממנו הכינוי חוזר אל [ובפיכה] שבשורה 27 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 15 + 17 (+ 5Q16 קטעים 1-2 + 5)*

שוליים עליונים

- 1 [במחשך] אופל [ ] אגר רש ובס [תר]
- 2 [בן] פתנים בו [י] תהלך אליו תבוא רומ [שת]
- 3 [שרף] ובחלוניו ידולל פתן בעליו [תי]
- 4 [בו] יתיצבו אררות נצה וחמת תנינים [בתופו]
- 5 [ילך] צפע ובו יעופפו רשפי מות במבואו תצעד [שאוול ובאפסיו]
- 6 [יש] פון ת [ושך] סודו להבי גופרית ומכונתו א [ש בוערת ספיו קצי]
- 7 [גגע ומשקן] פיו כלמות חרפה מנעוליו צומי שחת [ופחים כל באיו]
- 8 [לוא] שו בון ו [לוא] ישיגו אורחות היים תב [ ]
- 9 [זדון ערשיו] יצועי שחת מר [ב] ליו פחיל [ם תו]
- 10 [שלחניו] מלאו כזבי [ם]
- 11 [ת] מת תנין, המס [ב עליו]
- 12 [גבר סביב] [ ]
- 13 [חוזהו] [ור וא] [ ]
- 14 [תה] [ ]
- 15 [ל] [ ]

* הקריאה שונה מאוד מזו של פואש, עיינו במאמרים של קימרון ושל טיכלאר הנזכרים במבוא; קטע 17 שולב בשורות 9-15, בשורה 9 הטקסט שבו משלים את הטקסט של קטע 15 ובשורה 10 הטקסט שבו חופף לטקסט של 5Q16 ומשלים אותו || 1 [במחשך] השוו ישעיהו כט 15 והיה במחשך מעשיהם; [אגר = יאגר, השוו דברים לב 34; ובס [תר] השוו ישעיהו שם || 2 [בו] קריאה חדשה; יש כנראה לקרב במקצת את הקטעים; הטקסט המקביל מעותק 5Q16 אמור להופיע בתחילת שורה 3, אולי היה נוסחו קצר מזה של כתב יד היסוד || 3 ידולל ינועי כמשמעות הפועל דו"ל בסורית (מפי יוסטן) || 4 אררות בזיקה לנחשים ולרעל מר, השוו דברים לב 32-33 ענבמו ענבי רוש אשכלות מרות למו חמת תנינם יינם ובמדבר ה 18 ואילך מי המרים המאריים || 5 רשפי מות ימיני מזיקים; ראו קיסטר, מילון, עמי 150-155; שאול נושא המשפט, כמו בחוכמת המלך שלמה ב, 4Q184 קטע 1 שוי 10, להלן עמי 127, ראו טיכלאר, ישעיהו יד 9 ומשלי ה 5; ובאפסיו קיסטר סבור שהשם אפס כאן הוא חלופה של אסף בית שער, מבנה ליד מבוא של בניין; השם הזה מופיע בצורות שונות בעברית הבתר קלאסית, בארמית ובאכדית, ראו י קוטטר, "בשולי המילון המקראי", לשוננו כז-כח (תשכ"ד-תשכ"ה), עמי 183-184; ל (תשכ"ו), עמי 24; גד ב"ע צרפתי, שם לא (תשכ"ז), עמי 79 || 7 צומי חלופה של צמי מלכודות איוב יח 9 (מפי יוסטן) || 8 הושלם על פי משלי ב 19 וחוכמת המלך שלמה ב, 4Q184 קטע 1 שוי 11, להלן עמי 127 || 9 השוו חוכמת המלך שלמה ב, 4Q184 קטע 1 שוי 5; מר [ב] ליו כקריאת אריאל ויודיצקי; לשכנות ערש ליד מרבדים השוו משלי ז 16 || 10 הושלם על פי משלי כג 3 והוא להם כזבים, השוו 5Q16 קטע 6 [ ] יו מלאו שווא || 11 המס [ב] אולי מדובר כאן בהסבה לשולחן הנוכר בשורה 10, אם ההשלמה המוצעת כאן נכונה הרי לנו עדות נוספת לשימוש הלשוני הזה הידוע מבן סירא לד 16 ומלשון חז"ל || 13 [ ] חוזהו או [מע]טו ||

קטע 16

[	1	]ה
[	2	השר • •]
פחזים]	3	בה תעו נבונים]
אנשי]	4	ומוקשים ה •]
[	5	דמים המי]תה
[	6	במעל ועשק]
[	7	בִּית ודל]תות

3 בה אולי בזנות ובנטיית היצר, השוו ברית דמשק פרק א שוי 64-70 ולא לתור במחשבות יצר אשמה ועני זנות... בה תעו בני נח ומשפחותיהם, בה הם נכרתים || 4-5 השוו תהלים נה 24 אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם || 6 ועשק = *עשק, חלופה של עשק || 7 בִּית או מֹות ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 20-22*

שוליים עליונים

- 1 [תשבב במ] חשכים ואת רפאיים תשכון [וזבאש]
- 2 [זעומי אלוהים תמ] ° להולכי דרך [רשעה]
- 3 [רשעים תשמיעם] ° תקרא ולפושע [ולעושי זמה]
- 4 [למה ברשע] זמה תבחר [ו אולת תאמר לע] ש זמה בזאז אלי הנ [אזהבי]
- 5 פשע בי יתרוממו ויתהלכו [בגאון בתוך בית] י התלוננו יחד ולז [יתבוננו פול]
- 6 בוגדים המגוללים בסאון [כי הם בסאון רשע] יתגוללו [הל [ו א מימי הזכמה]
- 7 [מה] רבו מקורה מקור [היים בגדור איש] דריו אקבוצ חרון [ו א אריכה אפים]
- 8 [כי ב] קבוצ חרון ובאורך [אפים פושעים אלי] ישובון ובמ [ ]
- 9 [נכון וזעמ] [ ]

* קטע 20 שויך לפשר על אחרית הימים ב, 4Q177 קטע 19. הטקסט המוצע כאן מבוסס על שילוב קטעים על פי העניין וניכר בו דמיון לשוני וענייני למשלי ט 13-18, ראו קימרון, מהדורות (א), עמ' 139-140; פואש הביא כל קטע לעצמו וקריאתו שונה || 1 ואת רפאיים קריאה חדשה על פי משלי ב 18, ט 18, קימרון, שם עמ' 140 || 3 ולפושע [ים] פואש קורא ולהשמיע [יע] || 4 [לע] ש י או [לאנ] ש, השוו ברכות למיטהר, 4Q414 קטע 2 ב ש' 8, לעיל עמ' 28; הנ [ה] קריאה חדשה, השוו יהושע יח 6 והבאתם אלי הנה || 5 [בבית] י השוו משלי ט 14-18 || 6 המגוללים = המגוללים, לציון פרפקטיביות, ולא המתגוללים; לכתוב כאן השוו ישעיהו ט 4 וסרך היחד ג 2-3 || 6-7 להשלמה השוו משלי יח 4 || 7 דריו קריאה חדשה על פי יחזקאל כב 30-31, לצורת הריבוי ראו מיכה ז 22 ותהלים פ 13 ||

קטע 23

שוליים עליונים

1	אחזו תכמי מלפני אלון]הים	בַּעַת צַרְהָ]
2	אתנודד וביום נחרצָה] אחיל	[
3	ולרדת אל ירכתי בור ול°]	וּלְהַצַּרְךָ]
4	בכור חרון כי אני חכ]	כַּאֲשֶׁר]
5	צוה אל, באנשי ערמה] מאאס	שָׁךְ]
6	בעדם מדעת חוכמָה] לבם	לְבָב]
7	הפך פן יהגו באמרין] פיהו	מִתְעַיִם]
8	געלתי ובאנשי לצון] מאאסתִי כי המה כאבן נגף לבני	[
9	צדק וכצור מכ]שול לֵאנְשֵׁי אֲמַת	[
10	כִּי זְעַמְנִי אֵל]	[
11	[ ] ° °]	[

קטעים 24 ב + 35*

01	]	לְחֹמְדִי]
1	לְצֹן תביע אמרה]	חֶסֶד]
2	לבב האזינו לי ורמ]יה עֲזָבוּ. אפולו מלחמי אשר]	[
3	הכינותי ושתו מיל]יני אשר] מסכתי]	כִּי]
4	ביתי בִּיתָן] ולי הש]	[
5	ביתי שוכן בה]	בְּנִתֵיבֹת]
6	עולם יצעדו]	[
7	אוספיו יקבול]צו אפול	[
8	שרף וכול שות]ין	מִי]
9	באר מימי מע]ין	[

שוליים תחתונים

קטע 23: 1 אחזו תכמי קדם לצירוף הזה שם מעין פחד, השוו איוב כא 6 ואחו בשרי פלצות || 2 אתנודד לשון 'פחד'; נחרצָה פואש קורא נחרצָה; שימוש שמני כבביטוי כלה ונחרצה = 'כליה וגזרה' || 4 חרון 'בערה' || 5 באנשי ערמָה ביטוי יחידאי, אולי 'בערומים' || 6 [לבם] על פי תהלים קה 25 || 8-9 על פי ישעיהו ח 14 || קטעים 24 ב+35: * על שילוב הקטעים ועל הקריאה ראו קימרון הנ"ל || 1-01 [לְחֹמְדִי לְצֹן] על פי משלי א 22-23 או [לאנשי לְצֹן כבקטע 23 שוי 8; קימרון שם קורא [לנבון] ופואש קורא [ונבון] || 1-3 הושלם על פי משלי ט 1-5 || 2 רמ]יה עֲזָבוּ] השלמת אריאל ויודיצקי || 3 מי]יני פואש קורא מין בור] || 5-6 [בְּנִתֵיבֹת] עולם על פי ירמיהו ו 16 ושאלו לנתבות עולם ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 25

[	אָתּ]°	]	1
[	בְּזִי בַל] יַעֲלֵ	]	2
[	זְקִינִים תַּהֲלֵ]	]	3
[	בָּא וּמָאֵ]	]	4

קטע 28

[	הֶבֶר אֵ] לִי	]	1
[	וְכִמּו צוֹ]	]	2
[	רְ חִזְק מ]	]	3
[	בְּמִזְו בָּר] זֵל וְעוֹפֹרְ[ת	]	4
[	שׁ] וּב עֵל וְ]	]	5
[	לִפּ°]	]	6

קטע 29

[	בְּזִי אֵלִי מוֹעֲדִי]	]	1
[	רַגְל וְהַתְּחַזְקוֹ]	]	2
[	בְּמִשְׁכְּנוֹתֵי הָאֵ]ספּו	]	3
[	°°°]	]	4

קטע 25: 3 זְקִינִים השוו וזיניכם תפילין ממערה 4 עותק ח, 4Q135 שוי 2 = דברים ה 23, השומרונים הוגים zāqinikimma; אריאל ויודיצקי מפנים ליהושע ט 11 זְקִינִי; פחות מתאימה כאן צורת הפעיל [מ]זְקִינִים שפואש מציע || 4 פואש משלים בלשון שמא [אל תהי זולל וסו]בָּא וּמָאֵ[ומה אין בכיס] על פי בן סירא יח 33 ||
קטע 29: * נראה שמקומו על יד קטע 24 || 1 [מוֹעֲדִי] 'מי שרגלם מועדת', על פי איוב יב 5 משלי כה 19, או [מוטטי] 'מי שרגלם מטה', על פי שירי מגילת תהלים, 11QPs^a יט 2 ||

חוכמת המלך שלמה ב (4Q184)

קטע 1

שוליים עליונים

- 1 בלשונָה תוציא הבל וב[פיה תהגה שו]א. תועות תשחר תמיד, תשנן דברי[ה פחרב]
- 2 וקלס תחליק ולהליץ יחד בשפת עול. לבה יכין פחין וכליותיה מן[שיפ, כפיה]
- 3 בעול נגעלו. ליה תמכו שוח, רגליה להרשיע ירדו וללכת באשמות. [שמלותיה]
- 4 מוסדי חושך ורוב פשעים בכנפיה. בגדיה תועפות לילה ומלבשיה [אשונני חושך]
- 5 מכסיה אפלות נשף ועדיה נגועי שחת. ערשיה (יצועיה) יצועי שחת[ומרבדיה]
- 6 מעמקי בור. מלונותיה משכבי חושך ובאישוני ליל ממשלותיה. ממוסדי אפלות
- 7 תאהל שבת ותשכון באהלי דומה בתוך מוקדי עולם ואין נחלתה בתוך כול
- 8 מאורי (נוגה והיא ראשית כול דרכי עול הוה לכול נוחליה ושדדה לכול
- 9 תומכי בה כיא דרכיה דרכי מות ואורחותיה שבילי חטאת. מעגלותיה משגות
- 10 עול ונתבותיה אשמות פשע. שיעריה שיערי מות. בפתח ביתה תצעד שאול
- 11 כול[באיה לוא]ישובון וכול נוחליה ירדו שחת. והיא במסתרים תארוב אצל
- 12 כול פנה והיא ברחובות עיר תתעלף ובשערי קריות תתיצב ואין להרג[יע מן]
- 13 מהומת תמיד. עיניה הנה והנה ישכילו ועפעפיה בפחו תרים לראות איש
- 14 צדיק ותשיגה ואיש אמונים ותכשילהו, ישרים להטות דרך ולבחירי צדק
- 15 מנצור מצוה. סמוכי צר להביל בפחו והולכי ישר להשנות חוק. להפשיע
- 16 ענוים מאל ולהטות פעמיהם מדרכי צדק. להביא זון בלבבמה בל ידרכו
- 17 במעגלי ישר. להשגות אנוש בדרכי שוחה ולפתות בחלקות[פול]בני איש

שוליים תחתונים

1 בלשונָה קריאה חדשה על פי תצלום 41.815, ללשון ולעניין השוה תהלים קמד 8, עח 36, איוב טו 13; תועות ידברי התעייה ושקר; תשנן דברי[ה פחרב] כהשלמת אריאל ויודיצקי, השוה תהלים סד 4 || 2 תחליק השוה משלי ו 24 מחלקת לשון; כח 23 ממחליק לשון; ולהליץ = ותליץ; בשפת עול על פי מגילת ההודיות יג 26 וכן ליכט מדעתו; פחין = פחים כקריאתו של סטרנגל; אלגרו קורא פחו || 3-2 [כפיה] בעול נגעלו השוה מגילת ישעיהו נט 3: כפיכמה נגאלו בדם ואצבעותיכמה בעוון (מתוקן מן בעולה) || 3 באשמות השוה שוי 10 וקטע 4 שוי 4 || 5 [ומרבדיה] הושלם על פי חוכמת המלך שלמה א, 4Q525 קטעים 17+15 שוי 9, לעיל עמי 122 || 6 ובאי שוני הקטע הזעיר שצורף משמאל הוצמד שלא במדויק; אלגרו קורא ובאישני; ליל ובדוחק ליל[ה]; ממשלותיה על פי תצלום 40.607 || 7 מוקדי עולם על פי ישעיהו לג 14; בתוך כול כנראה כפילות || 8 הוה השוה עמוס ה 16 הו וירמיהו מח 1 הו אל נבו כי שדדה; ושדדה שם עצם, כמו שד || 9 משגות = משגות || 10 בפתח ביתה תצעד שאול השוה במבוא תצעד שאול חוכמת המלך שלמה א, 4Q525 קטעים 17+15 שוי 5, לעיל עמי 122; בשני הכתובים שאול נושא || 11 [באיה] על פי משלי ב 19 || 11-12 ברוח הצעתו של ליכט ועל פי משלי ז 12 || 13 מהומת תמיד מהומה שאינה פוסקת, השוה ירמיהו נב 34 ארחת תמיד || 14 ותשיגהו לשון ימשוגה; אמונים קריאה חדשה || 15 להביל = להביל או להוביל ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים *3+2

- 1 [ ] נפשכה ° [ ]
- 2 [ ] תחליץ ינא [נפשכה אהבהו בל] בכה ובתור [תו יהגה [ ]
- 3 [ ] תמיד הבר אליו בולו לולב ולב גול עליו יה [בכה [ ]
- 4 [ ] פרוש אליו כפיכה בתפלה בלב נדיכה התחנן לו [ ]
- 5 [ ] סיר ממכה עול ציר [וק מתוצב [ורום עינים לב ערל [זנות]
- 6 [ ] עם אישוני פחו ושן [ום רום לבב זאף אף ה [ ]

שוליים תחתונים

קטע *4

- 1 [ ] ° [ ]
- 2 [ ] ° כמים ימלא [ ]
- 3 [ ] ° בן אדם ורוחו ע [ ]
- 4 [ ] לוא באשמות מע [ ]

שוליים תחתונים

קטע *6+5

- 1 ברחובותיה [ ] ° [ ]
- 2 אל תבוא ב [מלוצו] תיה ובמעג [לוחיה אל תצעד [ ]
- 3 בע [לוחיה אל תת] לונן אל תלח [ם בלחמה [ ]
- 4 [ ] לדבריה א ל תאזן ובח [ ]
- 5 [ ] א ° וחוס [ ]

קטעים *3+2: * הקטעים צורפו זה לזה כהצעת ליכט || 3 קריאה חדשה והשלמה על פי מגילת הוודיות ח 28, תהלים לו 5, נה 23 וראו סטרגנל, עמ' 268; יה [בכה] או וה [שען] וכיו"ב || 4 בתפלה [ה] כליכט || 5 עול ציר [וק מתוצב] קריאה חדשה, השוו עול יצר נתעב הודיות כג 37, ובשורה 36 מופיעה המילה צירוק; קיסטר, מגילות ח-ט, עמ' 271 מעדיף לקרוא עול צור והמילה צור (= צנא) מתאימה לפירושו שזו תפילה לסילוק הרוע מן האברים || 5-6 הקריאה וההשלמה מבוססות על ביטויים דומים של תכונות הרוע || 6 אישוני פחו הביטוי נמצא גם בחוכמת המלך שלמה א בעותק Q16, על פי טיכלאר; זאף = זעף; ה [ ] או ה [ ] או ו- [ ] ||

קטע 4: * החלק השמאלי מלמעלה שצורף לקטע סולק כהצעת סטרגנל, עמ' 263 || 5 באשמות מע [ ] השוו מגילת הוודיות יב 31, יט 14 ||

קטעים *6+5: * צורפו כאן על פי ההתאמה במבנים הדקדוקיים ובמילון, והקריאה חדשה || 2 ב [מלוצו] תיה על פי קטע 1 שוי 6; ובמעג [לוחיה] ראו שם שוי 9, 16-17 || 3 בע [לוחיה] השוו חוכמת המלך שלמה א, Q525 4 קטעים 15+17 שוי 3, לעיל עמ' 122; [תה] לונן שם קטעים 20-22 שוי 5; תלח [ם בלחמה] על פי משלי ט 5 ||

חוכמת הרזים (Mysteries)

מגילת הרזים התגלתה בארבעה כתבי יד קטועים (1Q27, 4Q299-301) ויש חפיפות קלות בין שלושה מהם. 4Q301 אינו חופף לכתבי היד האחרים ושיוכו לחיבור נקבע על פי תוכנו (ראו להלן). כל כתבי היד ממערה 4 הם מימי בית הורדוס. הטקסט של 1Q27 אינו נראה היטב בתצלומים; יש תיבות שאינן נראות בבירור אלא בתצלום אחד ואחרות אינן נראות אלא בתצלום אחר. הטקסט של קטעי העותקים מן המערה הרביעית דומה לטקסט של הטיוטה שהכין מיליק. במהדורה שלנו צורפו כמה קטעים זה לזה, שופרו הרבה קריאות והובאו השלמות לשם סיוע בהבנת הטקסט הקיים. מצד שני לא הובאו קטעים קטנים בין מחמת קוטנם ובין מחמת קשיים בפיענוח הטקסט על פי התצלומים הקיימים. עדיין נותרה עבודה רבה בפיענוח ובצירוף קטעים. הקטעים 67, 69 שבעות ק א אינם מכתב היד הזה; הראשון הושמט, והשני הובא בכרך ג (4Q299a).

עיקרו של החיבור הוא פולמוס עם מי שאינם מכירים ברזי האל שברא את העולם ומנהיג אותו. מי שאינו מתבונן ברזי האל לא יוכל למלט אפילו את נפשו. דברי הפולמוס מנוסחים בלשון מדברים ונוכחים והם רצופים בחידות ובשאלות רטוריות (רובן מתחילות במילית מה השכיחה בחיבור הזה יותר מבכל חיבור אחר מספרות המגילות; ראו קיסטר, חוכמה, עמ' 13-47, ובמיוחד עמ' 23-25). ובזה הוא שונה מחיבורי חוכמה אחרים. על פי הדמיון בסגנון שויך 4Q301 לחיבור הזה. למרות הפקפוקים בשיוך הזה הוא נראה סביר לאור הסגנון המיוחד של חידות ושאלות. יש לומר שפולמוס מעין זה נמצא פה ושם גם בחוכמת רז נהיה אבל סגנון זה חריג בחיבור ההוא.

זיוף מיליק ההדיר את 1Q27 בסדרת התגליות כרך א, עמ' 102-107; לארי שיפמן ההדיר את כתבי היד ממערה 4 (על פי מיליק) בסדרת התגליות כרך כ, עמ' 33-123; וראו E. Tigchelaar, "Notes on the Reading of the *DJD* Editions of 1Q and 4QMysteries", *RQ* 21 (2003), pp. 99-107; T. Elgvin, "4QMysteries^c: A New Edition", *From 4QMMT to Resurrections Mélanges qumraniens en hommage à Emile Puech* (edited by F. García Martínez, A. Steudel and E. Tigchelaar), Leiden-Boston 2006; קיסטר, מבואות א, עמ' 301-304.

עותק א = 4Q299, עותק ב = 4Q300

1Q27 קטע 1 א + קטע 15 (+ **עותק א** קטע 1 + **עותק ב** קטע 3)*

- 1 [ ]°°[ ]
- 2 [ ] **בעבור ידעו בִּין טַב לרע** [ ]°° לִי [ ]°° אִמְתַּרְזִי פשע
- 3 [**כִּי אַבְדָה כָּל**] **הֹכְמָה [ת]מָה ולוא ידעו** רז נהיה ובקדמוניות לוא התבוננו ולוא ידעו מה אשר יבוא עליהמה ונפשמה לוא מלטו מרז נהיה
- 4 וזה לכם האות כִּי יִיָּהי בהסגר מולדי עולה יגלה **הרשע מפני הצדק כגלות** הֹשֶׁךְ מפני אור. וכתום עשן ואִיִּנְנֹר עוד כן יתם הרשע לעד. **והצדק יגלה כשמש** תכון
- 5 תבל וכול תומכי רזי פִּשְׁעַי אינמה עוד ודעה תמלא תבל ואין שם לעד אולת.
- 6 נכון הדבר לבוא ואמת המשא. ומזה יודע לכמה כי לוא ישוב אחור. הלוא כול העמים שנאו עול וביד כולמה יתהלך. הלוא בפי כול לאומים שמע **האמת**.
- 7 **היש שפה ולשון** מחזקת בה. מי גוי הפץ אשר יעושקנו חזק ממנו. מי יחפץ כי יגזל ברשע הונו. **מי גוי אשר לוא** עשק רעהו. איפה עֵם אשר לוא
- 8 **גזל** הֹן זֹל [ת] [ ]°° הָרַ וְתוצאות [ ]°° [ ] **בית מוֹ [לדים]**
- 9 [ ] **נשכִּילָה**
- 10 [ ] **אנשי מחשבת לעבודת מעשיהם**
- 11 [ ] **כֹּם נְחָנָה דברִיפֶם**
- 12 [ ] **לִי**

3 * מיליק צירף בכתב יד היסוד קטע זעיר בשורה 1, הצירוף בעייתי והאותיות שהוא רשם בשורה 1 סולקו. גם הטקסט המשלים מעותק א נתון על קטע שצירופו בעייתי והקטע הזעיר שצורף משמאל לא הובא כאן, ראו טיכלאר, עמ' 101 || 3 [ ] **אַבְדָה**] על פי ישעיהו כט 14, או [נסתרה] על פי חוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 3 שוי 6, להלן עמ' 186; **הֹכְמָה [ת]מָה** על פי תצלום 40.528; עותק ב **חוכמתם**; **ולוא** עותק ב **ולא** || 3-4 על פי ישעיהו מג 18-19, ראו קיסטר, חוכמה, עמ' 32-35 || 4 **עליהמה ונפשמה לוא** עותק ב **עליהם ונפשם לא** || 5 מולדי עולה ראו מורגנשטרן, בית מולדים; **יגלה** = יגלה, עדיף על קריאת מיליק וגלה, ראו קימרון, דקדוק, עמ' 73; **כגלות** עותק ב **כגולו[ת]**, ראו קימרון, ענות, עמ' 21-26 || 6 **יגלה** = יגלה 'יזרח'; **תכון** = תפון יתאיר במלוא אורה; ראו קיסטר, חוכמה, עמ' 36, 40 || 7 **תומכי רזי פִּשְׁעַי** הביטוי תומכי רזים חוזר בחיבור; **פִּשְׁעַי** העיין נראית בתצלום 40.527, והשוו שוי 2 וקיסטר, חוכמה, עמ' 25 העי 60; **ודעה תמלא תבל** השוו ישעיהו י 9, 4Q215a קטע 1 ב שוי 5 || 8 **ישוב אחור** ייתבטל || 9 **בפי מיליק קורא מפי**; השוו מלאכי ב 6 || 10 **ולשון** עותק א **ולש**; **מחזקת** לשון בעלות || 11 **עשק** עותק א **גלה**; מסתבר שנוסח עותק א היה קצר יותר אולי בגלל דילוג מחמת הדומות; דילג מן לוא שבאמצע השורה אל לוא שבסופה; **איפה** = איפה ולא איפה כשיפמן, עמ' 35 || 12 **זולתו** קריאה חדשה; **בית מוֹ [לדים]** ראו קיסטר, חוכמה, עמ' 28 והערה 72 || 13 **נשכִּילָה** קריאה חדשה, לתחביר עיין תהלים קיט 99-100 || 14 הושלם על פי חוכמת הרזים ב, 4Q301 קטע 1 שוי 3, להלן עמ' 144 || 15 **נְחָנָה דברִיפֶם** השוו בראשית מב 16 ||

1Q27 קטע 1 ב (+ עותק א קטע 2)

- 1 [ ]]°[
- 2 [ ]°ו [ ] עוּשִׂי חֲשָׁבִי]
- 3 מִהֲשֻׁבוֹת רַעְתּוֹ מֵהוּ הוּא הַיּוֹתֵר לְ[אֲדָם בְּחַיִּי וּמִי יִיטִיב אִו יִדַע]
- 4 [ ] כִּי אִם הַמְטִיב וְהַמְרַע. אִם יוֹלְ[יָד בָּן
- 5 [ ] לֹא יַצְלַח לְכוּל. כֵּן כּוֹל טוֹב מִמוֹנֹו בְרוּ[ע יִזְאָבֵד וַיִּגַּל]
- 6 [ ] בְּלוֹא הוֹן וְנִמְכַר בְּלוֹא מַחִיר כִּי הֲתוֹ[רָה בּוֹל חֲפִץ לֹא יִשׁוּה בֵה]
- 7 [ ] מֵה מִבְּן מִשְׁמָחִים כִּי אִם כּוֹל [חֹקֵי אֵל אֲשֶׁר לֹא יַעֲרוֹךְ לַהֲמָה]
- 8 [ ] דְּמִי וְכוֹל מַחִיר לֹא יִשׁוּה בְהַ[ם]
- 9 [ ]
- 10 [ ] לְכוּל הַעֲמִים זִנְסֹכְ[ן]
- 11 [ ] אֵל יִדַע כּוֹל מְ[וֹ]
- 12 [ ]]°ל[ ]

1Q27 קטע 3

- 1 [ ] רַע מְכוֹלֵמָה[ ]
- 2 [ ] לְהַ[יּוֹת לוֹ לְכוֹהֲנִים]
- 3 [ ] אֲשֶׁר כּוֹל קְוֹדְשֵׁי[ ]
- 4 [ ]]°°°°°[ ]

קטע 1 ב: 2 עוּשִׂי חֲשָׁבִי ר' עושהו חשבי יהאל תכנן; מיליק קורא לו שו חשבונות]ת] || 3 מִהֲשֻׁבוֹת רַעְתּוֹ קריאה חדשה על פי תצלום 40.524; מיליק קורא מנכ ° [ ]°ו; הַיּוֹתֵר 'היתרון, התועלת' השו קהלת ו 8, 11 || 4 הַמְטִיב וְהַמְרַע כינוי לאל, השו ישעיהו מא 23 וצפניה א 12; יוֹלְ[יָד] קריאה חדשה לפי תצלום 40.525; הושלם על פי קהלת ה 13 והשו שם ו 3 || 5 לֹא יַצְלַח לְכוּל אריאל ויודיצקי משווים אל ירמיהו יג 7, 10; טוֹב מִמוֹנֹו 'אוצרו הטוב'; בְרוּ[ע] התיבה כתובה על קטע זעיר שמיליק צירף; אם הצירוף נכון יש להשלים על פי קהלת ה 13 הנ"ל ולפרש 'בימי העוניי'; וַיִּגַּל = וַיִּגְלַי 'ויגלה' || 7 מִבְּן מִשְׁמָחִים השלמה חדשה המתאימה בדיוק לגודל החסר. פחות נראה להשלים מ[נין], ואילו ההשלמה מ[הוון] דחוקה מבחינת המקום; על הדגם ראו עמי 135, 142 || 8 דְּמִי יִשְׁוִי, דְּמִים' || 10 זִנְסֹכְ[ן] [ ] או זִנְקָם, על פי תצלום 40.525 || קטע 3: 1 [ ] רַע אולי יש להשלים [רע] || 2 [לְהַ]יּוֹת לוֹ לְכוֹהֲנִים השו שמואל א ב 28 || 3 קְוֹדְשֵׁי קריאה חדשה ||

חיבורים עבריים מקומראן

1Q27 קטע 6

- 1] [אִמְחַשְׁבוֹת]
- 2] [שְׁיִהְמָה יְכַפֵּר עַל שְׁגוֹתֶינָה]
- 3] [עַד עוֹלָם לִפְנֵי לְכַפֵּר הָ[פְּאָתָם]
- 4] [יָמִים וְשֵׁ]
- 5] [ ]°°[

1Q27 קטע *9

- 1 בְּיוֹם]
- 2] [כִּי אִם °]
- 3] [שְׁמַעוּ מַלְכֵי עַמְּיָם]
- 4] [עֵם כּוֹל שׁוֹפְטֵי אֲרָץ]

1Q27 קטע 13

- 1] [ ]°°°°°[
- 2] [מִבּוֹא לְיַעֲקֹב וְתִקְּוֹת שְׁנַיִם]
- 3] [עַם רוֹי תְהוֹם וְהִקְרָה יָ]
- 4] [° לִיָּלְהָ]

קטע 6: 1 מְחַשְׁבוֹת קריאה חדשה על פי תצלום 40.515 || 2 שְׁיִהְמָה יְכַפֵּר, קריאה חדשה; השוו עושי בקטע 1 ב שוי 2; שְׁגוֹתֶינָה קריאה חדשה על פי תצלום 40.523; אפשר גם לשחזר את הטקסט [ירצה את מע]שְׁיִהְמָה [ו]כַפֵּר עַל שְׁגוֹתֶינָה, השוו קהלת ט 7 || 3 הָ[פְּאָתָם] קריאה חדשה || קטע 9: * מיליק יצר את קטע 9 משני קטעים. הקטן שבהם הודבק מתחת לגדול יותר. כמו כן הוא צירף משמאל שלא במגע את קטע 10. הצירופים מפורקים ואין בטקסט של הקטעים היותר קטנים משום תוספת רצופה. גם קריאתם בעייתית. משום כך הם הושמטו || 3-4 ההשלמות על פי תהלים קמח 11, בראשית יז 16, ועותק א קטע 60 שוי 4, להלן עמי 139 || קטע 13: 2 מִבּוֹא לְיַעֲקֹב וְתִקְּוֹת שְׁנַיִם] קריאה חדשה, השוו סרך היחד י 3 ומגילת המלחמה י 15; מיליק קורא מביא ל[מ]תים ות[ ] || 3 רוֹי תְהוֹם וְהִקְרָה יָ] השוו איוב לח 16 הבאת עד נבכי ים ובחקר תהום התהלכת ||

עותק א קטע 3 א

- 3] ה[
- 4] הוא[
- 5] מה[

עותק א קטע 3 ב (+ עותק ב קטע 5)

- 01] **מְחַשְׁבֵּת נְדָת** שְׁמַאָה [
- 02] יִבְיֵא בְּמִשְׁפַּט בְּגַלְל הוֹן [
- 1] **מָה נִקְרָא** הַ[אָדָם] עֲשִׂיר [וְהוּא אֲבִיוֹן]
- 2] **מָה נִקְרָא** הַ[אָדָם] נִכְבָּד וְהוּא ת[וֹהוּ וּמַעֲשֵׂי] יִי הַבֵּל [מָה נִקְרָא הָאָדָם קְדוֹשׁ]
- 3] וְכוּל מַעֲשֵׂי נְדָת הִטְמִין **וְהוּא וְנִקְרָא לְאָדָם** אֲשֶׁר רִוַח נַעֲוָה מִוְשֵׁלֵת בּוֹ [
- 4] **חָכֵם** וְצַדִּיק כִּי לֹא לְאִישׁ [הוֹכֵמ] הוּא וְלוֹ[א לְאָדָם צַדִּיקָה] וְהוּא **חֲכָמָה נִכְחַדָת** [פִּי]
- 5] **אִם** חוֹכְמַת עוֹרְמַת רוּע וּמְחָ[שְׁבַת נְדָת] שְׁמַאָה [וְהוּא]
- 6] מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה עוֹד כִּי אִם [לְהַמְרֹחַת אֵת]
- 7] דָּבָר עוֹשׂוֹ וְהוּא אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה ג[ב] [כִּי אֲשֶׁר]
- 8] הִמְרָה אֵת דָּבָר עוֹשׂוֹ יִמְחָה שְׁמוֹ מִפִּי כוֹל[ ]
- 9] (00000) שְׁמַעוּ תוֹמְכֵי רְ[וּי] פְּשָׁע [
- 10] עוֹלָם וּמְזוֹמוֹת כוֹל מַעֲשֵׂה וּמְחָ[שְׁבַת] הוּא [
- 11] כוֹל רֹז וּמְכִיזֵן כוֹל מַחֲשַׁבַת עוֹשֶׂה כוֹל[ ] הַנְּהִיחַת
- 12] הוּא מְקַדֵּם עוֹלָם הוּא שְׁמוֹ וְלַעֲ[וֹלָם] עַל פִּיָּהּ יִהְיֶה כוֹל[ ]
- 13] וְתַעֲשֶׂה כוֹל מַחֲשַׁבַת. בֵּית מוֹלְדִים פֶּתַח לְפָ[נֵינוּ]
- 14] [אֵל] עֲשֶׂנוֹ כִּי לִבְנוֹ כַּחַן וַיִּנְחִילֵנוּ [ ]
- 15] [מְזוֹמָת] כוֹל רֹז וְחַכְלֵי כוֹל מַעֲשֶׂה וְהוּא [ ]
- 16] [עֲמִים מִי כוֹרָאָם וּמַעֲשֵׂי] יִהְיֶם מִי הַכִּינָם [

קטע 3 ב: 3 מעשיו נדת קריאה חדשה; מייש קוראים מעשה צדיק אבל האות הראשונה שבתבינה השנייה היא נויין תמימה ואחרי האות האחרונה יש ראש של הלמיד של לוא שבשורה 4; הטקסט החסר בסוף השורה הושלם על פי מגילת ההודיות ה 32-33 || 4 ולוין לאדם צדקה] השוו מגילת ההודיות יב 31-32; **הכמה נכחדת** השוו להלן עותק ב קטע 1 ב שוי 4-5, להלן עמי 141 || 5 ומח' שבת נדת שמאה] השוו שוי 3 || 7 *והוא מייש מציעים לתקן את הטקסט ולקרוא הוא, השוו מה הוא היותו בעותק 1Q27 קטע 1 ב שוי 3, לעיל עמי 131 || 8 עושו = עושה, ראו קימרון, דקדוק, עמי 59 || 11 ומכין ויש קוראים ומכוון, שרידי האות השלישית מתאימים לכיף ולא לביית || 12 הוא כינוי לאל || 13 ותעש כל הוויין כתובה בשוליים; מייש קוראים ותש] ל; השוו שוי 11; לפ' נינו] כקיסטר, חוכמה, עמי 28; **בית מולדים** = יהורוסקופ, ראו מורגנשטרן, בית מולדים || 16 מי מייש קוראים כן] ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 5

- 1] [ז'ת כוכבים לזכרון שמ]ו [
- 2] [זרות רזי אור ודרכי חוש]ך [
- 3] [לז]כרון מועדי חום עם קצ]י קור [
- 4] [מבוא יזמם]זמוצא לילה]ל [
- 5] [זבית מולדים] [

שוליים תחתונים

עותק א קטע 6

- 1] [מים]
- 2] [מש]מרותם
- 3] [כול עבודתם יחזקו]
- 4] [ברק]ים עשה לנצח גשמים
- 5] [יזידו מי]ם זבמשורה ישקו
- 6] [ארץ]אמר להם ויתנו
- 7] [מפר]בגברתו ברא
- 8] [ארץ]א [פ]ול בריה וכול
- 9] [א]כול צאצאיה
- 10] [ ] בדרו פרש
- 11] [שחקים]מעמדם עת בעת
- 12] [ ] להרות לכול
- 13] [ברייה]כי מעפר מבניתם
- 14] [ ] כול מקויהם והדר
- 15] [ארצם]נתן ממשל לחזק
- 16] [ממלכה]ת כול גבורה
- 17] [ ] זמחזק כול
- 18] [ ] עבודת גבר
- 19] [ע]ודתו

קטע 5: 3 [לז]כרון קריאה חדשה, השוו שוי 1 || 5 זבית מולדים ראו הערה לקטע הקודם שוי 13 ||
 קטע 6 א: 3 כול מייש קוראים] [ם || 4 [ברק]ים עשה השוו ירמיהו י 13; לנצח ילהגבירי || 5 [יזידו מי]ם
 השוו תהלים עח 16 || 8 [פ]ול בריה או כל הריה = הריה כטיכלאר, עמי 101; מייש קוראים] [ל [ה]ריה || 9 זכול על
 פי 43.390; מייש קוראים כול || 10-11 בדרו פרש [שחקים] קריאה חדשה על פי מגילת המלחמה י 11 ||
 10 בדרו מייש קוראים מטברן האותיות הראשונות מעוותות, והאחרונות ברורות בתצלום 41.515 || 11 מעמדם
 קריאה חדשה || 12 להרות = להרות || 13 [ברייה] על פי שורה 8; מבניתם בנינים, גופסי || 14 והדר מייש
 קוראים וחדר || 14-15 והדר [ארצם] השוו טור ב 6 || 15-17 אריאל ויודיצקי מפנים אל דברי הימים א כט 12 ||

עותק א קטע 6 ב

[	1	] וא ׀׀׀׀
[	2	ועליכם החיד[ה]
[	3	אולי כסה נ[כסתה]
[	4	נסתרה מכול תומכ[י רזי פשע]
[	5	מה אב לבנים מאי׀]
[	6	כיא אם ארץ להדר׀]
[	7	ממנו כי אם רוח לע[ת]
[	8	עמים מהיא אשר[אץ]
[	9	אשר אין ל׀]
[	10	חושך וא[ור]
[	11	כן יהיה מ[ג]
[	12	לב רעו ואורב מ׀]
[	13	מאיש נוהל הון הון י[מעט]
[	14	לפי תבאות ומה ב׀]
[	15	מודה או תכלית ש[ׁ]
[	16	תכון אחד ולוא יש[ׁ]
[	17	משפט כן ירד המ[ׁ]
[	18	ואם רש יוסיף ל[ׁ]
[	19	הוא יש[ׁ] ל[ׁ] מ[ׁ]
[	20	] ל[ׁ]

2 החיד[ה] קריאה חדשה, השוו חוכמת הרזים ב קטע 2 שוי 1, להלן עמי 144 || 3 נ[כסתה] קריאה חדשה; [חוכמה] הושלם על פי חוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 3 שוי 6, להלן עמי 186 || 4 הושלם על פי העותק מן המערה הראשונה קטע 1 א שוי 7, לעיל עמי 130 || 5-6 מה ... כיא אם למבנה המשפט השוו לעותק מן המערה הראשונה קטע 1 ב שוי 7 || 8 מהיא = מה היא; [אץ] על פי שוי 9 || 13 נוהל החייית ניכרת בתצלום 41.515, השוו משלי יט 14; מייש קוראים נוהל; י[מעט] השוו משלי יג 11 || 14 לפי תבאות אולי ילפי הצרכים, השוו 4Q387a קטע 9 שוי 3 || 15 מודה אולי = ימאוד; תכלית לשון גבול ומידה, השוו איוב יא 7, כח 3 || 18 רש יהתרושש; מייש קוראים דש ||

עותק א קטע *8

[	הוא הכין ע] [בדדתם]	1
[	עלין]ן פלג שכלם]	2
[	ן הוא ש]	3
[	בה מ] [מ]ה]	4
[	ו ^מ יתבונן גבר בלוא ידע ולוא שמע] [הוכמה, אל]	5
[	מלא בת]בונה יצר לבנו, ברוב שכל גלה אוננו זש] [כילה]	6
[	אל נתן] [יצר]ר בינה לכול רודפי דעת וחו] [כמה למבקשיה]	7
[	למען יש] כיל שכל. מעולם הוא לוא ישנה]	8
[	וי סגור בעד נד]מים לבל]תי השחת את הארץ]	9
[	נטה] שמים ממעל לשמים]°	10
[	]°°°°°]	11

עותק א קטע 9

[	ם האו]	1
[	° שרים לי]זרח אוך ל]מ]	2
[	לך נכבד והדר, מלכותו מלכ]ות [עולמי]	3
[	א עם כול צ]°	4
[	ב]ארך אפ]ף]	5

קטע 8: * שורות 1-4 כתובות על קטע נפרד שבתחתיתו שרד ראש של למיד המשלים את הלמיד של התיבה בלוא שבשורה 5, עיינו בתצלום 41.694 || 4 מ^ה קריאה חדשה || 5 ו^מ יתבונן מתוקן מן ויתבונן; בלוא ידע ולוא שמע מבלי שידע או שמע || 6 [מלא בת]בונה בווי מובהקת; לביטוי השוו שמות לה 31, 35; יצר = יצר; אריאל ויודיצי סיעו בהשלמת הקסר אך הם מעדיפים לקרוא יצר || 8 [למען יש] כיל קריאה חדשה על פי שירי אישים מקראיים ב, 4Q381 קטע 24 שוי 11, להלן עמ' 336 ודברי הימים ב ל 22 || 8 מעולם הוא לוא ישנה השוו מלאכי ג 6 ותהלים צג 3 || 9 [וי סגור יחסום; מייש קוראים]ה]סגור; נד]מים = נד]מים; מייש קוראים עד מים || 11 על פי תצלום 41.208 || קטע 9: 2 א^וך כטיכלאר, עמ' 102; מייש קוראים א^וך || 3 והדר = וְהָדוּר כבמגילת ישעיהו סג 1; מלכ]ות] בתצלום 41.694 נראה ראש ברור של כ"ף; מייש קוראים מלא]ה], השוו תהלים קמה 13 מלכותך מלכות כל עלמים || 5 [ב]ארך אפ]ף] טיכלאר, עמ' 102 מפנה אל חוכמת הרזים ב, 4Q301 קטע 3 שוי 4, להלן עמ' 145 ||

עותק א קטע 10

- 1] מִלְךְ] [
- 2] וגְבוּרֵי חֵיל יַחְזִקוּ מִן [וּתְנִיחֶם
- 3] מוֹשְׁלֵי] ׀ עַל כּוֹל גּוֹאִים וְשָׂרֵי] ׀ עַל כּוֹל
- 4] ׀ וְלִיצוֹר וְלַחֲשׂוֹב] מַחֲשָׁבוֹת
- 5]] וְשׁוֹפְטִים לְכוֹל לֹא] מִיָּמִים
- 6] ׀ עַל כּוֹל מִסְפָּרָם שֶׁ] [
- 7] מוֹשִׁיעֵי ד'] לֵימִם שׁוֹפְטִים בֵּין אֲבִיו] נִיִּם לְעוֹשֵׂי קִיָּה] ׀
- 8]] אֲתָם לְתַכֵּן כּוֹל עֲבוֹדָתָ] [
- 9]] כּוֹל מִמְשַׁלּוֹתָם וְ] [
- 10]] בְּ יוֹמָם וְלֵילָה] [
- 11]] מִן וּמִחָ] [

עותק א קטע 13*

- 1]] לְהַבְדִּיל בֵּין הַקּוֹדֵשׁ לְ] חוֹל בֵּין הַטָּמֵא [לְטַהוֹר]
- 2]] הַמְשִׁיל אֶתְכֶם] בֵּין] שְׂרָאֵל וְאַתְכֶם] הַקְּדִישׁ] [
- 3]] לְ] לְהַדְרִיב] ׀ בְּדַרְכֵיךָ] אֲשֶׁר] וְיִזְלְכוּ בָהּ] [

קטע 10: 3 וְשָׂרֵי] ׀ כקריאת ג"ט; מ"ש קוראים 'שרא'ל]; השוו תהלים קמח 11 מלכי ארץ וכל לאמים שרים וכל שפטי ארץ ||
 4] מַחֲשָׁבוֹת] על פי שמות לא 4 לחשב מחשבת || 7] מוֹשִׁיעֵי ד'] לֵימִם קריאה חדשה, השוו תהלים עב 12-13 ||
 9 מִמְשַׁלּוֹתָם התיי מוזרה ||
 קטע 13: * מדבר בכוהנים בגוף נוכחים, השוו קטע 55 || 1 הקריאה וההשלמה חדשים || 2] הַמְשִׁיל האל מינה
 אתכם למושלים, שימוש אופייני לספרות החוכמה שבמגילות, ראו במבוא לחוכמת רז נהיה, להלן עמי 146;] שְׂרָאֵל מ"ש
 משלימים [ין] שראל ויוצרים טקסט לא מובן || 3 שיחזור חדש, הקריאה בְּדַרְכֵיךָ מתאימה לגודל הקסר ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטעים 53+59*

- 1 [ ] תוּ פִּי י [ ]
- 2 [ ] בְּקוּדְשׁוֹ [ ]
- 3 [ ] הַבְּכֵם יִנְפְּלֵאֲתָא [ ]
- 4 [ ] וְאִין שֵׁם לְמִוְיָע [ ]
- 5 [ ] מְשַׁפֵּט כִּיָּא צְדִיק [ ]
- 6 [ ] יִקְדֹּשׁ [ ] בְּ [ ] גְּבוּרָתוֹ יְחֻזֵּק כִּיָּא הוּא [ ]
- 7 [ ] בְּמִשְׁפַּט יָרִיב אֲתָּ בְּחַיִּי בִּיאָ [ ] לֹאֵל לְנִקּוּם נִקְמָ [ ]
- 8 [ ] בְּכוּל עוּבְרֵי פִיָּהּ [ ] וְגוּאֵלְכֶם [ ] יָרִיב עַל חֻזֵּק ע [ ] לִיכְפֹּ
- 9 [ ] וְעוּזֵי רִשְׁעָה [ ] וְכֹלָה הוּא [ ] אֵל וּבִשְׁמֵים מְדוּרָ [ ] וְצַבָּא [ ]
- 10 [ ] מְעוֹן עוֹשֵׂי [ ] וְדַבְרָ [ ] בְּרַצ [ ] וְזִנּוּ [ ]
- 11 [ ] וְאֲתָּ [ ] אֵלְכֶם אֲשֵׁמִיעַ [ ] דְּבַרְי [ ]
- 12 [ ] לְכוּ וְנִרְיֵבָה רִיבֵּ [ ] מְהָ תְרִי [ ] בּוּ עִם מֶלֶךְ [ ]

שוליים תחתונים

עותק א קטע 55*

- 1 [ ] קוּדְשׁוֹ [ ]
- 2 [ ] הַמְשַׁפֵּט [ ] טִים הַצְּדִיקִים [ ]
- 3 [ ] הַמְּהָ [ ] יִכְלֵהֵנוּ כִּיָּא הַמְּ [ ] גְּאֲמַנִּי בְּרִיתוֹ [ ]
- 4 [ ] אֲשֶׁר בְּחֹר אֵל [ ] וְזוֹעַ חִי [ ]
- 5 [ ] לְשִׁמּוֹר [ ] רִית קוּדְשׁוֹ וּלְכַפֹּר עָלָּ [ ]
- 6 [ ] עֲלֵיהֶם ל [ ]

שוליים תחתונים

קטע 53+59: * טיכלאר צירף את שני הקטעים. בשניהם שרדו השוליים התחתונים ויש כנראה מקום חלק משותף בשורות 10-11, החלק התחתון של קטע 53 לא הוצמד בדיוק למקומו || 3 נְפִלְאֲתָּ קריאה חדשה || 6 יְחֻזֵּק על פי תצלום 42.181 || 7 נִקְמָ [ ] או נִקְמָ כקריאת מייש || 8 חֻזֵּק ע [ ] השוו שמואל א יד 52 ותהי המלחמה חזקה על פלשתים || 9 אֵל קריאה חדשה על פי תצלום 42.181 || 10-9 [ ] ... [ ] וְזִנּוּ קריאה חדשה, השוו תהלים קג 20-21 ומגילת המלחמה יב 2 || 11 אֲשֵׁמִיעַ על פי תצלום 41.695 || 12 לְכוּ שיחזור חדש על פי העניין || קטע 55: * מדבר בכוהנים בגוף נסתרים; השוו קטע 13 || 3 [ ] כְּהֵנוּ קריאה חדשה; ההשלמה בסוף השורה על פי 4Q419 קטע 1 שוי 3 || 4 בְּחֹר אֵל [ ] זוֹעַ חִי קריאה חדשה, ואפשר לקרוא אֲהֻרֹן במקום חֻסִידוֹן || 5 [ ] רִית על פי במדבר כה 13; מייש קוראים [עבו] דת ||

עותק א קטע 60

- 1 [ ] °° [ ] ° [ ]
- 2 [ ] רצה ופקוד]
- 3 [ ] ׀ ׀ סגולה מכול] העמים
- 4 [ ] וכול מלכי עמי]
- 5 [ ] °° [ ]

עותק א קטע 62

- 1 [ ] °° [ ]
- 2 [ ] ה]וא אריב ר°
- 3 [ ] ועתה מ°
- 4 [ ] שנאיכה לוא יוכל]ו לקום
- 5 [ ] וחצי° ירה למו]

עותק א קטע 65

- 1 [ ] [ ] נא°° [ ] ב° [ ]
- 2 [ ] ינו שיר הואה]
- 3 [ ] חסור ולמחיה]
- 4 [ ] ש]פוט ומעלים עי]צץ
- 5 [ ] אץ תו]חלת לגויתו ואי]
- 6 [ ] ת° [ ]

קטע 60: 3 הושלם על פי דברים ז 6 || קטע 62: 2 אריב ובדוחק יריב רי]בכה || 4 [שנאיכה מייש קוראים] שנאיכה || 5 וחצי° ירה למו מייש קוראים לחצרו]תיהמה למ || קטע 65: 2 שיר כתיב פונטי של שאר = ישר, יצור; מייש קוראים שיד || 3 ולמחיה מייש קוראים ולמחור || 4 [ש]פוט או [מ]שפט; ומעלים על פי תצלום 41.321; עי]צץ [צץ] על פי משלי כח 27 || 5 [תו]חלת קריאה חדשה; לגויתו על פי תצלום 41.321 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע *75

- 1 [ ] תִּיל תכלת [פ]
- 2 [ ] כבוד לִפְתָּוּהָ [י הותם]

עותק א קטע *76

- 1 [ ] ומע [ ]
- 2 [ ] מִפִּיהוּ לפת [אים]
- 3 [ ] כול אבות העדה [ ]
- 4 [ ] אִבִּי בֵּין אִישׁ [לרעהו]
- 5 [ ] ה [ ]

עותק א קטע *79

- 1 [ ] ם [ ]
- 2 [ ] חוקים [ישרים]
- 3 [ ] דרך חיים [ ]
- 4 [ ] לוא שח [רו רצונו הל]
- 5 [ ] מאסו ב [ארץ צביו והוא נא] מן בדברו
- 6 [ ] וירגנו [באהליהם ואהרון מ] כפר במגפה
- 7 [ ] ריה [י] חוח לזכרון נבח [ר לאל]
- 8 [ ] כול העמים [ ]
- 9 [ ] ליו להיות ל [ ]

שוליים תחתונים

קטע 75: * אולי עניינו בגדי הקודש המתוארים בשמות כח || 1 [פ] תִּיל כטיכלאר, עמי 105 ||
 קטע 76: * הטקסט בעייתי וזר לחיבור ומבוסס על צירוף קטעים בעייתי; עיינו במי"ם של מִפִּיהוּ ששרידיה מצויים לכאורה בשני
 הקטעים ובתצלום 41.695 ||
 קטע 79: * מורכב מכמה קטעים זעירים. אין ראייה של ממש לספק שמעלה שיפמן בדבר שיוכו לחיבור הזה שכן בחירת
 הכוהנים נזכרת בעוד קטעים בחיבור, כגון בקטע 13 ובקטע 55 || 5-6 קיסטר משווה אל תהלים קו 24-25 וימאסו בארץ חמדה
 לא האמינו לדברו וירגנו באהליהם ושם 30 ויעמד פינחס ויפלל || 5 צביו 'חפצוי' || 7 נבח [ר] השוו משלי כא 3 נבחר לה'
 מזבח ||

עותק ב קטע 1 א

[ראות	]	1
[	]	2
עושי]ם מעשי ארץ	]	3
מ]שה אף ועבודת	[מצייר]	4

עותק ב קטע 1 ב (+ עותק א קטע 3c)*

שוליים עליונים

- 1 בוזאת כןול ההח[טמים מלמדי פשע. אמרו המשל והגידו החידה בטרם נדבר ואז תדעו אם הבטתם] ברז]
- 2 ותעודות השמנים היו]כסלכמה כי חתום מכם פתם החזון וברזי עד לא הבטתם ובבינה לא השכלתם.
- 3 אם תאמרו לןא [ה והבא]ים דעו] כי לא הבטתם בשורש חוכמה ואם תפתחו החזון
- 4 תסת]ם מכם בינתכם [כל חוכמת]פ]ם כי לכם המש]ן [*שמו כי [מ]ה היא חכמה
- 5 נכחדת]ן כי אם חכמה אשר ע]ד לא תהיה] ופינה אשר לא תמצא שמה קחו
- 6 הזון ה]תום והביטו ברזי]עד מעש]ו זה]

קטע 1 א: 3-4 [עושי]ם מעשי ארץ [מצייר] מייש מפנים אל ויקרא יח 3 ומשלימים [כנען] במקום [מצרים] על פי אותו הפסוק || 4 [מ]שה אף השוו הושע יא 9 לא אעשה חרון אפי, יחזקאל ח 17, מיכה ה 14 || קטע 1 ב: * שילוב של קטעים המסתייע הן מן הצורה והן מכתב היד המקביל || 1 בוזאת אולי יש להשלים בסוף הטור הקודם [הבחנו נא], השוו בראשית מב 15-16; ה]בטתם [ברז] על פי שורה 2; מייש קוראים הבטתם || 2 כסלכמה ימבטחכם, השוו איוב ד 6; פתם = סתם, ובדוחק צצם, השוו שוי 4 ודניאל יב 9; אם הקריאה נכונה יש לפרש כי הכוונה כאן לחזון עצמו ולא לפשרו, לעניין הקטע השוו דניאל ב 1-9 || 3 אם מייש קוראים א]ן; והבא]ים קריאה חדשה; [דעו] על פי שורה 1 || 4 לכם המש]ן [חלקן התחתון של האותיות כתוב על קטע מצורף והתאמת השרידים בעייתית; *שמו עותק א שמעו בכתב יד היסוד נשמטה העיין || 4-5 חכמה נכחדת חוכמה שאין לה קיום כמו שמפורט מיד בהמשך, השוו לעיל עותק א קטע 3 ב שוי 4, לעיל עמי 133 וקיסטר, חוכמה, עמי 27 || 5 ע]ד לא תהיה = לא תהיה עוד, השוו איוב כד 20 || 6-5 [קחו] ... [והביטו] קריאה חדשה, השוו חוכמת רז נהיה, 4Q418 קטע 77 שוי 2-4, להלן עמי 165 ||

עותק ב קטע 2 א

ם[	] 3
ז[ולתו	] 4
זאין[לענה	] 5

עותק ב קטעים 2 ב+6+7 (+ עותק א קטע 7)*

מה לאיש והוא רחוק[	] 1	רעו ההב[
מה קרוב לאיש[	] 2	פעול[ת גבר ומה מע]שה איש
מה רחוק לאיש ממעשה מעל[	] 3	עם יודע[
מדבר[	] 4	מה לאיש[ו]הוא רחוק[ק ממעשה
שקר מה פח לאיש[	] 5	זאין[ן לענה לנגדו] מנוטר לנקום בלוא משפט
*יעזוב קנאת מדנים[	] 6	מה עמוק לאיש[ש]רשע ומה' רם לגבר מצדק[
מעלו אשר מעל[ן]ועשה[	] 7	זאין[ן לענה לנגדו מנוקם לנטור בלוא[משפט]
רע זולתו מריב[ן]	] 8	זאין[ש משפט נפשו כש] [צדיק בכל] דרבי[ן]
	] 9	זשע משנוא[

קטע 2 א: 4 [זולתו קריאה חדשה; השוו טור ב שוי 5 || 5 [זאין] לענה השוו קטעים 2 ב+6+7 שורות 5, 7 מיד להלן || קטעים 2 ב+6+7: * הטקסט המשולב המוצע כאן נסמך על הביטויים הלשוניים ועל העניין, והשילוב מתאשר מן החפיפה בין עותק א קטע 7 לעותק ב קטע 2 ב וקטע 6, ראו שורות 4, 5, 7. גם בקטע 2 א יש ביטויים לשוניים דומים ומתברר שהחיבור הכיל דיון ארוך על היחסים איש לרעהו (לפחות טור אחד, וראו גם קטע 10). השורות היו ארוכות ולכן גם בטקסט המשולב הפרוץ מרובה על העומד וקשה להשלים את החסר. נוסף על כך אי אפשר תמיד לשלב את הטקסט של כתב היד המשלים במקום המתאים, והדבר מצריך אותנו להניח שהיו בכתבי היד מקומות חלקים לציון סוף פסקה || 1 החזק על פי תצלום 40.592; מייש קוראים א] || 2 קרוב אולי יראוי || 4 [מה לאיש]ש מייש קוראים מול איש; רחוק[ימתועבי || 5 לנגדו ילפני אלהים; משפט וביתר דוחק הולכה || 6 *יעזוב או ועזוב או ועזוב; קנאת מדנים השוו סרך היחד ד 17 ומגילת ההודיות יג 25; עמוק שפלי; רם אולי ינעלה || 7 מעלו אשר מעל השוו יחזקאל יח 24; השייך ניכרת בתצלום 40.592; זאין לענה אולי יזאין מר, למבנה ההשוואה ראו קיסטר, חוכמה, עמ' 23-25; בלוא[משפט] על פי סרך היחד ז 8, או בלוא[הוכח], ראו הערה לשורה 5 || 8 משפט נפשו אולי מדובר כאן במי שעושה דין לעצמו, השוו סרך היחד ז 9; כש] [או כש] [או כאיש]; מייש קוראים כלא] ||

עוֹתֵק ב קטע 8

[	שמאולו מוי י' חוזה ימינו] מוי יראאה	] 1
[	מוי ידע] מזה קדם ומה אח[ור	] 2
[	ים נפתח נז]	] 3
[	ברזי]ם דעו יודיעה להולכי פתי בכל]	] 4
[	אשא]לה אתכם תומכי רזים א[ם תבינו הודיעוני	] 5
[	אם ת]דעו היש אתכם בינה ואם]	] 6
[	מה נהי]ה ולא היה. מה רז ה[ת]ום	] 7
[	מה] לאיש וה[וא]	] 8

עוֹתֵק ב קטע 9

[	צודות לא השיגוהו]°	] 1
[	כ"א בו יום הריב]°	] 2
[	מעולם הוא וע[ד צולם]	] 3

עוֹתֵק ב קטע 10

[	ר לאיש]°°	] 1
[	שפט מה רע *לאיש וא]°	] 2
[	לא יקה]	] 3
[	א]°	] 4

עוֹתֵק ב קטע 11

[	צזק]°°°	] 1
[	ובידו משפט כלם וצז]ק	] 2
[	ל]°°°ת°	] 3

קטע 8: 1-2 הושלם על פי איוב כג 8-9 וראו ש"א ליונשטם, "מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור", ספר יחזקאל קויפמן, ירושלים תשכ"א, עמי קיב-קכא || 3 [ים] קו עליון מאוזן לפני היו"ד || 4 [ברזי]ם דעו קריאה חדשה, השו" 1Q27 קטע 1 א שוי 3, לעיל עמי 130; טיכלאר, עמי 105 קורא שְמַעו; פתי 'פתיות', משלי א 22 וחוכמת הרזים ב, 4Q301 קטע 1 שוי 3; בכלל או במ], [אולי יש להשלים בכלל אשר יבוא], השו" לעיל, 1Q27 קטע 1 א שוי 4 || 6 היש השו" שירי אישים מקראיים ב, 4Q381 קטע 76-77 שוי 13, להלן עמי 342 || 7 ה[ת]ום מייש קוראים א[ם] || 8 הושלם על פי קטעים 7+6 שוי 4 ||

קטע 9: 1 [צודות] או תודות; מייש קוראים סודות, אך לאות הראשונה יש בסיס קצר המתאים לתיי, נו"ן או צדיי || קטע 10: 2 *לאיש מתוקן מן לא מ; היו"ד והשיי"ן תלויות ואחריהן יש אולי שרידי אותיות ||

חוכמת הרזים ב (4Q301)

קטע 1

שוליים עליונים

- 1 [לכפם] ביעה רוחי ולמיניכם אחלקה דברי. אליכם [אשמיע אמרי]
- 2 [דורשי] של וחידה וחוקרי שורשי בינה עם תומכי ר' [וי]
- 3 [ ] הולכי פותי ואנשי מחשבת לכול עבודת מעשי [ ]
- 4 [ ] טורף הקודקוד לו גחלת עמים עם מורש [ת גויים]

קטע 2

שוליים עליונים

- 1 משפטי כסיל ונחלת חכמ[ת] חביב[ים] ומה החידה לכמה רודיפ'י שור(ש)שי בינה.
- 2 מה נכבד לבב והוא כמר' [ ] משל. מה אדיר לכם והוא למיע' ד' מה' מה שר
- 3 מושל ב' [ ] ל' [מש'] בלוא חוזק וירד בו בשוט בלוא מחיר. מיא יאמר
- 4 [ ] ל' [ ] ל' [ ] מ'א' ככם דורש פני אור ומא' [ ]
- 5 [ ] תבנית זכר ללוא הוד' [ ]
- 6 [ ] במלאכי [ ]
- 7 [ ] הללים [ ]

קטע 1: 1 [לכפם] ביעה הושלם על פי משלי א 23; ולמיניכם ילחבריכם, לשכמותכם || 2 ר' [וי] על פי חוכמת הרזים א, עותק ב, קטע 8 שוי 5, לעיל עמי 143 || 3 הולכי פותי השוו שם שוי 4; מעשי' [ ] או מעשה; מייש קוראים מעשיהם מבלי לציין מהיכן האותיות הנוספות || 4 הקריאה בתחילת השורה בעייתית והעניין סתום, לקריאתנו יש אולי סיוע מדברים לג 20 ברוך מרחיב גד כלביא שכן וטרף זרוע אף קדקד, במסורת שומרון [âraf] בבינוני; מייש קוראים עורף ° קודקוד כ[ל]; גחלת כטיכלאר; מייש קוראים [ה]מולת; מורש [ת] קריאה חדשה ||
קטע 2: 1 חכמ[ת] חביב[ים] השוו משלי יז 24; רודיפ'י שור(ש)שי בעקבות טיכלאר במאמרו הנזכר במבוא, עמי 106; מייש קוראים חוקרי בשר(ש)שי שלא ככתוב; השוו חוכמת רז נהיה, פרק א שוי 78, להלן עמי 150 וירדפו אחר כול שורשי בינה || 2 למעט דמה קריאה חדשה || 3 וירד = וירדה ||

קטע *3

- 1] [°° ס]
- 2] [ני ע]
- 3] [ך
- 4] [זה ונכבד אל באורך אפיו וגדול הוא ברוב חמת]
- 5] [גהדר] הוא בהמון רחמיו ונורא הוא בנקמת אפו נכבד הוא
- 6] [ביצר פו ובאשר בארץ המשילו נכבד אל בעם קודשו ונהדר הוא
- 7] [בעדת] בחיריו ונהדר] הוא בעדת קו לשו גדול הוא בברכות]
- 8] [ובפניו ל הדרם ות פארתם להביאם] בכל ות קץ רשעה ועשות]

שוליים תחתונים

קטעים *4-5

- 1] [°°° בני°°] [בני]
- 2] [תכלכל רוח זולתו לוא ידע] [היכל מלכותו]
- 3] [לדעת בכול כבודו ומה אפה] [א אה בשר כיא]
- 4] [באל] וזה. נהדר הוא ב] [א אר גדול ונכבד]
- 5] [°°°°°] [ופניו ל] [א אר יאירו]

קטע 6

- 1] [הלוא אין לו מ]
- 2] [יחם] הונז וצער כבו]
- 3] [לאין הוא למי הוא] [אשב]
- 4] [הלוא] [°°°] [°°]

קטע 3: * בסוף שוי 1-3 יש אותיות בכתב סתרים, שפיענוחן אינו ודאי. פקוקיו של שיפמן בנכונות צירוף הקטעים הכמעט ישיר מיותרים || 4 אל כטיכלאר, עמי 106 ובהתאם לשרידי האותיות ולגודל הקסר || 5 בנקמת ולא במזמת כקריאת מיש; אפו מתוקן כנראה מן אבו || 6 [ביצר פו] קריאה חדשה || 7 [עמו] ההשלמה של קיסטר || 8 [חדשה] על פי סרן היחד ד 25 ||

קטעים 4-5: * על צירוף הקטעים ועל הקריאות החדשות ראו קימרון, מהדורות (א), עמי 142-143; הטקסט ממשיך מבחינת העניין והסגנון את הטקסט של קטע 3 || 2 'תכלכל' אריאל ויודיצקי העירו ששרידי הלמיד הראשונה נראים בתצלום B-284427; ידע או ידעו || 3-4 השוו מגילת ההודיות ז 33-34 לדעת כול את כבודך ... ומה אף הוא בשר כי ישכיל [באלה] || 3 אפה] אה = אפוא || 3-4 [ישכיל באל] וזהר אפשר גם להשלים [צדק מאל] וזהר על פי איוב ד 17 || 5 [א] ימלאכי ||

קטע 6: 1 [הלוא] א על פי שורה 4; מיש קוראים [כ]א || 2 יחם הונז וצער מיש קוראים [ה]ונו וצער; וצער = וצער יומעטי || 3 לאין קריאה חדשה; למי מיש קוראים למו ||

חוכמת רז נהיה (א), Instruction

החיבור התגלה בשמונה כתבי יד שיש חפיפה ביניהם. רובם הועתקו בסוף ימי בית חשמונאי או בראשית ימי בית הורדוס חוץ מעותק ג שהוא מראשית ימי בית הורדוס ועותק ז שהוא מימי בית הורדוס. קביעת סדר החיבור קשה ולפעמים בלתי אפשרית. עם זה הוכר שהקטע הראשון של עותק ב ששרדו בו שוליים ימניים רחבים מאוד הוא הטור הראשון בכתב היד הזה. משום כך הוא הובא לפני עותק א. החיבור הותקן כטקסט משולב. הוא חולק לשני פרקים על פי התוכן ולכל פרק ניתנו מספרי שורות. השורות עצמן זהות לשורות שבכתבי היד ובכל מקום נבחר כתב היד שהשורות ששרדו בו שלמות יותר מאלה שבאחרים. רצף ממשי של הטקסט המורכב קיים מפרק א שוי' 9 ועד פרק ב שוי' 135, אומנם בסופו הוא קטוע וסדרו אינו ודאי. אף שילוב הקטעים וסדרם בסוף פרק א אינו ודאי. קטעים רבים (רובם קטנים) לא שולבו בטקסט המשולב אלא הובאו אחריו על פי סדר כתבי היד וסדר הקטעים שקבעו המהדירים. נראה שרוב הקטעים האלה מקומם בסוף החיבור. במקצתם נזכרו ענייני חקלאות ומתנות כהונה (נושאים שלא הוזכרו בפרקים הראשונים של החיבור). אולם כמה קטעים שייכים כנראה לפרק א (על פי תוכנם או על פי השימוש בגוף הנוכחים והמדברים; עיינו בהערות בעמ' 182, 184, לשימוש בלשון נוכחים ראו גם א 72-73, 77, 81 ואילך).

החיבור מתמקד ברכוש ובהון שהאל, שהוא יוצר הכול ודואג לכול, נותן לכל אדם. המחבר משיא לשומע עצות טובות בענייני הקיום בעולם. הוא פונה אליו בלשון נוכח ומייעץ לו בלשון **עֲשֵׂה וְאַל תַּעַשׂ** כנהוג בספרות החוכמה. השומע הוא איש בחברה לפי מעמדו ועיסוקו או בן משפחה: בן, אב, בעל או אישה (בלשון נוכחת).

החיבור מתאפיין במילים שלתדירות השימוש בהן אין רֵעַ בחיבורים עבריים דומים: רז נהיה, מבין, אביון, רש, ריש, מחסור, נחלה, המשיל ב" והמילה הסתומה אוט. החיבור גדוש רעיונות המוכרים מכתבי עדת היחד בענייני רזי האל, הנהגת עולמו והשגחתו על בריותיו מצד אחד וחלקו של האדם מן הצד האחר. הדברים שלובים זה בזה ונקודת המוצא היא ראשית חוכמה ידיעת האל! האל שולט בכול, ומי שמתבונן בדרכיו מחכים ויודע להבין בין טוב לרע ולבחור בדרך הנכונה. האל קבע הכול מראש והקציב לכל איש ואיש נחלה, מונח הכולל את הרכוש, את האישה, את התכונות ואת מעמדו הרוחני של האדם. נאמר שהאל נותן לכל איש די מחסורו ולכן עליו להשתמש במה שהאל קצב ולהחזיר את הנותר. המחבר מכנה את קוראו אביון או רש, ויש כאן התייחסות אל בני העדה כעדת אביונים שאינם צוברים הון. ההתנגדות לצבירת הון ודברים בשבח הזונחים את ההון מצויים גם בדרשות של ישו, ולפי החיבור שלנו ברור שהרעיונות האלה עתיקים. רעיונות מופלאים אלה הם בסיס לחברה שוויונית מתוקנת וערכית שלא כחברות שההון נעשה בהן ערך עליון. ההשקפות האלה תואמות את ההשקפות של עדת היחד בחיבורים אחרים, ואף נמצאה מקבילה מילולית לחוק שבברית דמשק, הקובע שמי שנותן את בתו לאיש חייב לגלות לו את המומים הנסתרים של בתו. מי שאינו נוהג כך נמשל לרמאי ששם מכשול לפני עיוור.

את כתבי היד פרסמו ג'ון סטרגנל, דניאל הרינגטון וטורלייף אלגוויין בסדרת התגליות כרך לד. אייברט טיכלאר תרם תרומה חשובה לטקסט: הוא מצא חפיפות בין קטעים קטנים, בדק את כתבי היד עצמם ושיפר את הקריאה ואת סדרם של מקצת הקטעים. הוא הגדיל לעשות בקביעת סדר הקטעים בעותק ה. הקטעים בעותק הזה נמצאו דבוקים זה על גבי זה וטיכלאר השכיל לקבוע את סדרם. ראו Eibert J. C. Tigchelaar, *To Increase Learning for the Understanding Ones: Reading and Reconstructing the Fragmentary Early Jewish Sapiential Text 4QInstruction* (STDJ 44), Leiden 2001; Jean-Sébastien Rey, *4QInstruction: sagesse et eschatologie* (= STDJ 81), Leiden 2009; Matthew Goff, *The Worldly and Heavenly Wisdom of 4QInstruction* (= STDJ 50), Leiden 2003. עיניי ראו מ' קיסטר, מבואות א, עמ' 299-320; בעמ' 302-303 יש דיון במונח רֵז נְהִיָה. וראו עוד בלהה ניצן, "מונחים בעלי משמעות אידאולוגית בחיבור 'מוסר למבין' מקומראן, והשלכותיהם על האחדות הרעיונית של החיבור", מגילות ג (תשס"ה), עמ' 101-124.

עותק א = 4Q415, עותק ב = 4Q416, עותק ג = 4Q417, עותק ד = 4Q418, עותק ה = 4Q418a, עותק ו = 4Q423, עותק ז = 4Q418* (ראו הערה בעמוד הבא).

א. גבורות הבורא והשגחתו

עותק ב קטע 1 (+ עותק ז קטעים 2-1 + עותק ד קטעים 2a, 209, 2c, 212)*

		חסרה שורה (או יותר)
b	פּוֹכְבֵי אוּרִי	1 כָּל רוֹחַן בְּשָׂר
2	ירוּצוּ מֵעַת עַד עַתָּה	2 ולתכן הפצין ארץ
3	להדמות בכול לנחול	3 מועד במועד ון
4	ת לפי נחלתם לממלכה	4 לפי צבאם למשורה ול
5	ינחלו	5 וממלכה למדינה ומדינה לאיש ואיש
6	[	6 לפי מחסור צבאם ומשפט כולם לו
7	ומאורות	7 וצבא השמים הכין ע
8	יגידו	8 למופתיהמה ואתות מן עדיהמה
9	אלהים	9 זה לזה וכל פקודתמה י שלימו וי ספרו
10	בשמים ישפוט על עבודת רשעה וכל בני אמתו ירצו וילפי גני ותכל רשעה עד	10 בשמים ישפוט על עבודת רשעה וכל בני אמתו ירצו וילפי גני ותכל רשעה עד
11	קצה ויפחדו וירועו כל אשר התגללו בה כי שמים יראו וארץ תרעש ממקומה	11 קצה ויפחדו וירועו כל אשר התגללו בה כי שמים יראו וארץ תרעש ממקומה
12	ימים ותהמות פחדו ויתערערו כל רוח בשר ובני השמים יגילו ביום	12 ימים ותהמות פחדו ויתערערו כל רוח בשר ובני השמים יגילו ביום
13	[	13 [מש]פטה וכל עולה תתם * עוד ישלם קץ האמ
14	ל	14 בכל קצי עד כי אל אמת הוא ומקדם שני עולם
15	כיא	15 *להבין צדק בין טוב לרע לס כל משפ
16	ל	16 [י]צר בשר הואה ומבינו ת אדם לו
17	[	17 *ראתיו כי ה
18	[	18 [ ] וד
		חסרה שורה (או יותר)

* בקטע 1 שרדו ראשי השורות של הטור הראשון בעותק ב ומימינם עור חלק. מתברר שכאן התחיל החיבור. כמה מהדירים שילבו בטקסט של העותק הזה טקסט מקטעים קטנים מעותק ד. מקצת השילובים בטוחים למדי ומקצתם בעייתיים (ראו טיכלאר, שיחזור). כאן הובאו רק השילובים ביותר בטוחים. הקטעים מעותק ז הובאו במהדורה הראשונה בעותק ד, אולם כבר הוכר שהם שונים בכתבם ובכתיבתם מעותק ד ואף חופפים לקטעים מעותק ד (ראה טיכלאר, שם והערותינו לשורות 13-14). הקטעים מעותק ד הובאו בכותרת כסדר הופעתם בטקסט || 1 רוֹחַן בְּשָׂר || על פי שוי 12 || 2 [ארץ] על פי עותק ד קטע 127 שוי 5, להלן עמי 172; 2 ירוצו לציון תנועת הכוכבים, השוו תהלים יט 5-7; [מעַת עַד עַתָּה] השלמה חדשה על פי יחזקאל ד 11 (על יד במשקול, במשורה) || 5 [ינחלו] על פי סרד היחד ד 15 || 6-7 לו ... ומאורות המרחק שבין התיבות הוא כמעט שתי שורות, כולל מקום חלק; מקום התיבה ומאורות בטקסט המשולב אינו ודאי || 8 ואתות אולי = ילאותות, השוו בראשית א 14 || 10 בשמים או משמים; וכל עותק ז וכול; אמתו או אמת ראו סיה; לפי על פי סרד היחד ג 11 || 11 וירועו עותק ז ורעו או [וירעו]; כל עותק ז כל || 11-12 הטקסט בעותק ז היה אולי שונה מזה שבעותק היסוד שכן אי אפשר להשלים את החסרים שבו בטקסט של כתב יד היסוד || 12 ותהמות עותק ז ותהום; ויתערערו עותק ז ויתרועעו או ויתרועעו] בהשמטת העיין; השמ[ים] עותק ד שמים || 13 [מש]פטה עותק ז [משפטה]; *עוד עותק ז עד; האמ[ן] [סיה קוראים האמ[ן]; קיסטר, חוכמה, עמי 40 קורא האב[דון] אבל האות המסופקת נראית כמ"ם; אפשר להשלים האמ[ן] [החושד] או האמ[ן] = האימה || 14 בכל עותק ז בכל, עותק ד [בכול]; עד עותק ד עד || 15 *להבין צדק גרסת עותק ז להבין צדיק ברורה יותר, אך ראו להלן עמי 353; סיה קוראים להכוון צדק; לס כל קריאה חדשה על פי תהלים קיט 13 || 16 [י]צר בשר יעשו בשר; ומבינו [ת אדם] בינת אדם' השוו משל ל 2 ומגילת ההודיות כג 12 || 17 *ראתיו או נראתה ||

עותק ג קטע 1 א (+ עותק ד קטעים 43-45 א + עותק ה קטע 11)

c	[	ו]אתה מִבְּיָיָן]	19
2	[	הָבֵט וּבְרִי פִלְאֵי אֵל הַנּוֹרָאִים תִּשְׁכִּיל רֹאשׁ °	20
3	[	לְוֹ בַפֿ° [כֹּה י°°° וְהִבֵּט] בְּרוּ נְהִיָּה וְדַע מְעֵשִׂי קִדְם לְמָה נְהִיָּה וּמָה נְהִיָּה [	21
4	[	בְּמָה °°° לֵם לְתִשׁ] °°° לֵם לְתִשׁ]	22
5	[	הוּיָא וּלְמָה נְהִיָּה בְּמָה יִדְרוּ] שְׁ בִּכּוּל] וּבְפִוּל [מְעֵשָׂה וּמְעֵשָׂה	23
6	[	יִזְמַם וְלִילָה הַגְּהָ. בְּרוּ נ] הִיָּה *וְדוֹרֵשׁ תְּמִיד וְאֵז תְּדַע אִמַּת וְעוֹל חֲכָמָה	24
7	[	וְאִזְלַת תְּבִיָּן. דַּע מְעֵשִׂיהֶם בְּכוּל דְּרִכְיָהֶם עִם פְּקוּדָתָם לְכוּל קְצֵי עוֹלָם וּפְקוּדַת	25
8	[	עַד וְאֵז תְּדַע יִבְיָן שׁוּב לְרַע כְּמְעֵשִׂיהֶם כִּיָּא אֵל הַדְּעוּת סוּד אִמַּת וּבְרוּ נְהִיָּה	26
9	[	פְּרִשׁ אַתְּ אוֹשָׁה מְעֵשִׂיָּה °°° אִמָּה וּלְכָל אִמָּה יִצְרָה וּמְמַשְׁלַת מְעֵשִׂיָּה	27
10	[	לְכוּל °°° לְמָה וְכוּל דַּעַת יְכוּל °°° פְּרִשׁ לְמַבְיַנְתָּם לְכוּל מְעֵשִׂיָּה לְהַתְהַלֵּךְ	28
11	[	בְּיִצְרָה [מְבִינְתוֹ וְיִפְרֵשׁ יֵלְאָ °°° אִרְיָה וּבְכוּשֵׁר מְבִינּוֹת נוֹדַעַת סְתָרִי	29
12	[	מַחֲשַׁבְתּוֹ עִם הַתְהַלְכוֹ תְּמִים יִבְפִּוּל מְעֵשִׂיָּה. אֵלָה שְׁחַר תְּמִיד וְהַתְבוּנָה בְּפִוּל	30
13	[	תּוֹצְאוֹתָהּ. וְאֵז תְּדַע בְּכּוּד עִזּוֹ עִם רוּי פְּלָאוּ וּגְבוּרוֹת מְעֵשִׂיָּה. וְאִתְּהָ	31
14	[	מִבֵּין רִישׁ פְּעֻלַּתְכָּה בּוֹכְרוֹן יְהַעֲתִים הַבָּא, חֲרוֹת *הַחֹק וְחֹקֵךְ כּוּל הַפְּקוּדָה	32
15	[	כִּי חֲרוֹת מַחֹקֵךְ לֹא לְעֹלְלוֹתָ בְּנֵי שֵׁית וּסְפֵר זְכוּרוֹן כְּתוּב לְפָנָי	33
16	[	לְשִׁמְרֵי דְבָרוֹ וְהוּאָה חֲזוֹן הַגִּי וּסְפֵר זְכוּרוֹן וּיְנַחֲלָהּ לְאַנּוּשׁ עִם רֹחַ כִּיָּא	34
17	[	כְּתַבְנִית קְדוּשִׁים יִצְרוּ. וְעוּד לוֹא נָתַן הַגִּי לְרוּחַ בְּשֵׁר כִּי לֹא יִדַּע בֵּין	35
18	[	שׁוּב לְרַע כְּמַשְׁפַּט רֹחוֹ וְאַתְהָ בֵּן מִבֵּין הַבֵּט בְּרוּ נְהִיָּה וְדַע	36
19	[	פְּקוּדַת כּוּל חֵי וְהַתְהַלְכוֹ וּפְקוּדַת עֵל מְעֵשִׂיָּה [לֵ] [הָ] יִעוּז [לְפִי	37
20	[	רוּחֹ בֵּין רוּב לְמַעַט וּבְסוּדָה כְּמָה]	38
21	[	דְּרוּשׁ הַפְּ] צִיכָה בְּרוּ נְהִיָּה [°°° לְ	39
22	[	בְּדַבְּרָי כּוּל חֲזוֹן דַּע וּבְכוּל [בְּנַחֲלַת אִמַּת שְׁמַחַת	40
23	[	כִּיָּא פִוּל הַיִּגְעָ] וְהַתְחִיךְ תְּמִיד. אֵל תִּיגַע בְּעוֹלָה]	41
24	[	בְּה לֹא יִנְקָה. כְּפִי נְחַלְתּוֹ בְּה יִרְשַׁע	42
25	[	בֵּן מְשַׁכִּיל הַתְבוּנָה בְּרוּיָכָה וּבְאוּשׁ יִפְהָ	43
26	[	יִסְדּוֹ בְּכָה °°° מְעֵשִׂיָּה שִׁיָּה עִם פְּעוּלָתָ]	44
27	[	לוֹא תִתְרוּ אַחַר לְבַכְכְּמָה יִחִיִּי (וְ) עֵינֵיכֶם]	45

שוליים תחתונים

20 פִּלְאֵי יֵ אֵל] או פִּלְאֵי [אֵל] כְּהַצְעַת אַרְיָאֵל וְיוּדִיָּעָק; רֹאשׁ = רֵשׁ יַעֲנִי || 21 הַשּׁוּ שׁוּי 36 || 23 וּלְמָהּ עַל פִּי טִיכְלָאֵר, עִמִּי 87 || 24 *וְדוֹרֵשׁ נוֹסַח מְשׁוּבַשׁ || 25 תְּבִיָּן. דַּע קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה; מְעֵשִׂיהֶם טִיכְלָאֵר קוּרָא מְעֵשִׂיָּה]; דְּרִכְיָהֶם עוֹתֵק דְּרִכְיָהֶם; פְּקוּדָתָם עוֹתֵק דְּפְקוּדָתָ] || 26 סוּד = יִסוּדִי || 27 [ ] מָה וּלְכָל] מָה סִיָּה קְרוּאוֹ (לְכָל חֲכָמָה וּלְכָל [ע]רְמָה אֵךְ טִיכְלָאֵר עֵרַעַר עַל הַקְּרִיָּאָה [ע]רְמָה; וּמְמַשְׁלַת עוֹתֵק דְּוּמַשְׁלַת || 29 וּבְכוּשֵׁר מְבִינּוֹת יוֹבִיכּוּלַת הַבְּנָה; סְתָרִי בְּמִקּוּם [נִס]תְּרִי || 32 רִישׁ אוּלֵי רִישׁ קִישׁ; הַעֲתִים הַבָּא קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה; עַל הַקְּרִיָּאָה שְׁהוּצְעוּ רָאוּ טִיכְלָאֵר, עִמִּי 53; *הַחֹק נִכְתַּב בְּתַחֲלִילָה חוֹקְבָה וְתוֹקֵן הַחֹק כְּגֵרֶסֶת עוֹתֵק דְּ || 33 [עֵלְלוֹתָ] או עוֹלָתָ] || 34 לְשִׁמְרֵי עוֹתֵק דְּלְשִׁמְרֵי או לְשִׁמְרֵי; וּסְפֵר כְּטִיכְלָאֵר; סִיָּה קוּרָאִים לְסְפֵר || 35 הַגִּי = הַגִּי, יְתוּרְתּוֹ, וְלֹא הַגִּי שְׁאִינָה מְתַאֲיָמָה לְצוּרַת הַתִּיבָה בְּשׁוּי 34 וּבְמִקּוּמוֹת אַחֲרִים בְּמִגִּילּוֹת || 36 הַבֵּט בְּרוּ אֵין מִקּוּם חֲלֵק בְּעוֹתֵק דְּ || 37-38 לְפִי רִוּחֹ קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה; סִיָּה קוּרָאִים לְן [הַבְּ]נָה וְטִיכְלָאֵר קוּרָא לְן [הַבְּ]וּן || 38 רוּב עוֹתֵק דְּרֹב || 39 נְהִיָּה נְהִיָּה || 40 [בְּנַחֲלַת אִמַּת שְׁמַחַת] עַל פִּי עוֹתֵק בְּ קִטְעַ 4 שׁוּי 3, לְהֵלֵךְ עִמִּי 162 || 42 לֹא עוֹתֵק הַ לֹא || 45 כְּנִרְאָה צִיטוּט שֶׁל בְּמַדְבֵּר טו 39 לְצִיטוּט נוֹסַף רָאוּ עִמִּי 180; אַחַר סִיָּה קוּרָאִים אַחֲרֵי, אֵךְ אֵין מִקּוּם לְיוּיִד ||

עותק ג קטע 1 ב (+ עותק ד קטע 123 א)

חסרות שתי שורות

2	[	]	46
3	[לשלם]	ברז נהיה]	47
4	[	נחומים לו]	48
5	[	התהלך תמ]	49
6	[	ברך שמו]	50
7	[פי	בשמחתכה ה]לל אל	51
8	[על כול משפט]	גדולים רחמי אל]	52
9	[כי כול המעשים]	הלל אל ועל כול נגע בר]עושיפה	53
10	[והואה]	ברצונו היו הואה מבין ב]כול מעשיפה	54
11	[	יפקוד כול דרכיכה עם]ש [	55
12	[אם	אל תפתכה מחשבת יצר רע]	56
13	[אל תעש דבר]	לאמת תדרוש. אל תפתכה כ.]	57
14	[אל	בלוא צ"י נבונות בשר אל תשגכ]ה	58
15	[	תחשוב] אל תאמר [	59
16	[	כי]	60
	[	וכחוקכה	61

חסרות שורות

48 נחומים כטיכלאר; ס"ה קוראים נחומים; לו כהצעת ס"ה בהערות, השוו ישעיהו נז 18 || 51 בשמחתכה ס"ה מעדיפים לקרוא משמחתכה || 52 הושלם על פי מגילת ההודיות יז 10 || 57 כ"י [ס"ה קוראים מ"י] ומעירים שהקריאה הזאת עדיפה על כ"י [וכי יש פה דיטוגרפיה לכתוב בשורה הקודמת || 58 בלוא צוה 'מבלי שהאל ציוה; נבונות בשר יתבונת אנושי || 58-69 שילוב עותק ד כאן נעשה על פי טיכלאר שהצביע על חפיפה אפשרית של שתי תיבות. מבחינת העניין הטקסט של עותק ד מדבר במעשי האל ומתאים לפרק א || 59 תאמר עותק ד תאמר || 60 כ"י כהצעת ס"ה בהערות; בגוף הטקסט הם קוראים כ"י ||

עותק ד קטע 123 ב

1	[	62 °°]
2	[תבל ע]	63 למבוא שנים ומוצא קצ'ים] ° ° [
3	[ומתי יבוא]	64 כול הנהיה בה למה היה ומה יהיה בה]
4	[	65 קצו אשר גלה אל אוזן מבינים ברו נהיה]
5	[בפלס]	66 ואתה מבין בהביטה בכול אלה ה'בדל' [מכול אשר שנא
6	[בכול]	67 ובמ'ה שקול מעשיכה עם קצ'ים]
7	[	68 אשר פוקד לכה השמר מאד פ'ן]
8	[	69 [ישפ] וט צוון ° °]'

חסרות שורות

עותק ד קטע *55

d	[	ה' זנפשו]	70]
2	[	]	71]
3	[	למה] בעמל נכרה דרכיה נרגיע	72]
4		נא לנפשונו] ושקד יהיה בלבבנו [בכול קצ'ים] ובטוח בכול דרכינו	73
5		הם מאסו עצי] דעה ולא שחרו בינ'ה [ובאמת לו] א' בחרו הלוא אל דעות	74
6		הוא הוא פ] על אמת להכין כול [הפציהם ודעת ב] ינה הוא פלג לנוחלי אמת	75
7		מה פול פעולתו הלוא] שקד בא [מת ומה פול מ] עשהו הלוא שלום והשקט	76
8		ואתם מבינים הלוא יד] עתם אם לא שמעתמה היא מלאכי קודש לו בשמים	77
9		ויבחרו ב] אמת וירדפו אחר כול שורשי בינה וישקדו על	78]
10		פול עצת דעה כי הם לפי] דעתם יכבדו איש מרעהו ולפי שכלו ירבה הדרו	79
11		[הכאנוש הם כי יעצל ובן אדם כי ידמה הלוא	80]
12		ע'ז והם אחזת עולם ינחלו הלוא ראיתם	81]

שוליים תחתונים
חסרות שורות

קטע 123 ב: 64 בה'] או ב'ן [|| 65 מסתבר שבסוף השורה היה מקום חלק || 66 ה'בדל קריאה חדשה; על פי עותק ד קטע 81 שוי 2, להלן עמי 166 || 67 ובמ'ה או [פקד] זה או [ומא] זה || 68 אשר מותאם לגודל הקסר; פ'ן] קריאה חדשה ||

קטע 55: * שולב על פי העניין || 70 *זנפשו] [לאפשרויות קריאה נוספות ראו ס"ה וריי || 72 נכרה דרכיה לשון חפירה וחיפוש, השוו חוכמת המלך שלמה א, 4Q525 קטע 5 שוי 12, לעיל עמי 115; נרגיע 'מוטב שנוגיעי' || 72-73 [למה] ... דרכינו שאלות בפי הנמענים || 73 ושקד בשכנות אל בטי"ח, השוו שוי 76 להלן ופרק ב שוי 44, להלן עמי 154; ובטוח השוו ישעיהו כו 3 || 74 הלוא חוזר אל [מה] שבשורה 72; למבנה הריטורי הזה החוזר כמה פעמים בשורות 72-95 השוו ישעיהו מ 27-28 למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלהי משפטי יעבור הלוא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה'; [ובאמת] על פי שוי 91; דעות חור לפני הדלית || 75 [פ] על השוו שוי 94; ואולי [שקד] על || 76 הושלם על פי שורות 73, 75 || 77 [ואתם מבינים] או כיו"ב, השוו להלן שוי 91 ואילך || 78 [ויבחרו ב] אמת השוו שורה 91 להלן || 79 [פול עצת דעה] הושלם על פי שורות 74, 92; [לפי] דעתם הדלית כתובה על קטע זעיר שצורף לכאן; לפני הרווח נראים אולי סימני דיו וטיכלאר מזהה בכתב היד] אן, אך מן ההקשר מתבקש לקרוא [לפי] || 80 ידמה לשון רפיון ||

עותק ד קטעים 69 ב + 60 (+ עותק ג קטע 5)*

1	[ש]בְּחֻכָּה	82]
2	[ותשכיל] [בקצץ עול] מות עם	83]
3	[בְּעֹדֶתָם הַלּוֹא בִּאֲמַת יִתְהַלְכוּ	84]
4	ועתה אוילי לב מה טוב ללוא	85] כול [אוהבי] הם ובדעה כול גליהם
5	נֹצֵר [ומה] השקט ללוא היה ומה משפט ללוא נוסד ומה יאנחו מתים על מְנוּחָתָם	86]
6	אֲתָם מְהַבֵּל נּוֹצֵרְתָם וְלִשְׁחַת עוֹלָם תְּשׁוּבַתְכֶם כִּי תִקְיִן הָ[ארץ על] הַטְּאֲכָמָה [ופול]	87]
7	*מחשכיה יצרחו על ריבכם וכול נהיה עולם דורשי אמת יעורו למשפטכם [ואז]	88]
8	ישמדו כול אוילי לב ובני עולה לוא ימצאו עוד ופול מחזיקי רשעה יבשו [ביא]	89]
9	במשפטכם ירעו מוסדי (ה)רקיע וירעמו כול צבא מלאכים ופול אהבי [צדק יגילין]	90]
10	ואתם בחירי אמת ורודפי [צדקה ו]משח [רי בינה ו]שוקדים	91]
11	על כול דעה איכה תאמרו יגענו בבינה ושקדנו לרדוף דעת באלה הגה בכול מועד	92]
12	ולא עיף בכול (נ)שני עולם. הלוא באמת ישעשע לעד ודעה [תמיד] תשרתנו ובני	93]
13	שמים אשר *חיים עולם נחלתם האמור יאמרו יגענו בפעלות אמת ויעפנו	94]
14	בכול קצים הלוא באור עולם יתהל [פ]	95]
15	ברקיעין [פבוד צ]סוד אילים כול [התהלכם]	96]

שוליים תחתונים

חסרות שורות

* הקטעים האלה שולבו כאן על פי העניין || 82 [ש]בְּחֻכָּה קריאה חדשה || 83 [בימי עול] מות השוו דברי משכיל לבני שחר, 4Q298 קטעים 3-4 שוי 9-10, לעיל עמ' 108 || 85 [אוהבי]הם ... גליהם הגלים בהם ישמשחים בהם, השוו מגילת המלחמה יז 8; על פי גליהם יש להשלים [אוהבי]הם או כיו"ב || 85-86 מה טוב ללוא נוצר אין הטובה שורה על מי שאינו קיים || 85-87 לפירוש הנאמר כאן ולמקבילותיו ראו קיסטר, אמרות ישו, עמ' 198-199 || 86 ללוא עותק ג ללו; ומה יאנחו מתים המתים אינם נאנחים בקבריהם; מְנוּחָתָם או מְנוּחָתָם או מְנוּחָתָם, והשוו ישעיהו נז 2 || 87 מְהַבֵּל קריאה חדשה; תִּקְיִן או תִּקְיִן; הָ[ארץ] קריאה חדשה על פי העניין || 88 *מחשכיה גג האות הרביעית מתאים לכ"ף ולא לבי"ת; הביטוי מחשכי ארץ נמצא בתהלים עד 20, אך כאן מתאימה יותר המילה מחשבים הרווחת במגילות, וכאן היא מכוונת אולי להרים ולגבעות, השוו מיכה ו 1-2; ריבכם עותק ג ריבכמה; נהיה = נהיי || 89 יבשו [י] כנראה משרש בו"ש, השוו תהלים לא 18 יבשו רשעים ידמו לשאול || 90 צבא מלאכים קריאה חדשה || 91 בחירי ושמא בחורי, אולי = בוודי שנהגה bōre מחמת היאלמות החיית הלועית; [ו]משח [רי] השוו שוי 74 || 92 באלה הגה קריאה חדשה; קראו הגה (האל); השוו חוכמת המלך שלמה א, 4Q525 קטעים 2 +3 שוי 6, לעיל עמ' 114; על פי המבנה הריטורי צריך להיות הלוא באלה הגה, ראו הערה לשורה 74, ואולי יש להשלים [הלוא] בקסר שמעל המילה [אלה] || 95 מקום חלק בתוך החקסר || 96 [התהלכם] הושלם על פי שוי 95 ||

ב. בין איש לרעהו

עותק ג קטעים 2 א + 26 (+ עותק ב קטע 2 א + עותק ד קטעים 7+64+66+199 + עותק ה קטע 22)

שוליים עליונים

- c 1 בְּלֵל עַת פֶּן יִשְׁבַּעְכֶּה. וּכְרוּחוֹ דָּבַר בּוּ פֶן יִשְׁנַאכֶה וּגְמִם [אֵל תִּבְנֵא דְבַר]
- 2 2 בלוא הוכה. הכשר עבור לו והנקשר הָנוֹן בעת [שׁוּבָו]
- 3 3 וגם את רוחו לא תבלע כיא בדממה דברת[ ]
- 4 4 ותוכחתו ספר מהר ואל תעבור על פשעיכה [בְּהוֹרֵיחַפָּה אַת רַעְפָּה בִּיֵא]
- 5 5 יצדק כמוכה הואה כיא הואה (כיא הואה) שר בש[רַפָּה]
- 6 6 יעשה כיא מה הואה יחד בכול מעשה לבלתי יִוֵּל [ ]
- 7 7 ואיש עול אל תחשוב עזר וגם אִתְּ שׁוֹנָאִי [אֵל שִׁנְאָ לְבִלְתִּי שְׁפֹחַה]
- 8 8 רשע מעשיו עם פקדתו ודע במה תתהלך עמו [צְדָקָה]
- 9 9 אל תמוש מלבכה ואל לכה לבדכה תרוֹב. [לְאַבְיָחִים תִּנְהָ בְּרַאשְׁכֶּה]
- 10 10 כיאמה צעיר מרש. ואל תשם באבלכה פן תעמל בחיכה. [הַבֵּט בְּרוּז]
- 11 11 נהיה וקח מולדי ישע ודע מי נוחל כבוד ועל. הלוא[שִׁשׁוֹן לְנַכְאִי רַחַח]
- 12 12 ולאבליהמה שמחת עולם. היה בעל ריב להפצכה ואיש [תּוֹפְחֹת]
- 13 13 לכול נעוּתִיָּה. דבר[ ] משפטיכה כמושל צדיק. אֵל תִּקְּחֵה לְשׁוֹנָבֵה
- 14 14 ואל תעבור על פשעיכה. היה כאיש עני בְּרִיבְךָ מִשְׁפֵּט [כִּי מִרְצוֹנְכֶּה]
- 15 15 קח ואז יראה אל ושב אפו ועבר על חטאתכה [כִּי אֵל לְפִי אֵי פוּ]
- 16 16 לוא יעמוד כול ומי יצדק במשפטו ובלי סליחה איכה [יִקּוּם לְפָנַי פּוֹלֵל]
- 17 17 אביון ואתה אם תחסר טרף מחסורכה ומותריכה [הֵבֵא [ביחד א]ם]
- 18 18 תותיר הובל למחוז חפצו ונחלתכה קח ממנו ואל תוסף עוֹד וּאִם]
- 19 19 (וְאִם) תחסר לוא מבלי הוֹן מחסורכה כיא לוא יחסר אוצר[אל ועל]
- 20 20 פיהו יהיה כול ואת אשר יטריפכה יאכיל ואל תוסף עוד פֶּן תִּקְצֹר]
- 21 21 חייכה אם הוֹן אנשים תלויה למחסורכה אל [דומי לך]ה
- 22 22 יומם ולילה ואל מנוח לנפשכה [עד]השיבכה לנֹשֵׁת[יָכֶה]אל תכזב
- 23 23 לו למה תשה עון וגם מחרפה לו[א] תִּבְקֶה ולוא תאמין עוֹד לרעהו
- 24 24 ובמחסורכה יקפץ ידו. כחכה[ ] וכמוהו לוח ודע מאודה [ ]
- 25 25 ואם נגע יפגשכה ואי[ן] מרפא [ב] אל תסתר מנשיפכה [ ]

26	מושל בו ואז]	פֶן יגלה חֲפֵתְכָה הֵן]
27	תִּכְנֶה ואפס]	לא יכנו בשכֵּט]
28	בְּעֵבְרָה]	עֹד] וגם אֲתָה] בֶן מִבִּין

שוליים תחתונים

1 ישנאכה האותיות האחרונות מקטע 26 שטיכלאר צירף על פי משלי כה 17; ההשלמה על פי ברית דמשק פרק ג שוי 194-193 || 2 הוכח יתוכחתי; הכשר = הכֵּשֶׁר; עבֹר לוֹ יִסְלַח לוֹ; השוו עמוס ז 8, ח 2; והנִקְשֶׁר יִמְצָטֵרף לשבי הברית; השוו ברית דמשק פרק ד שוי 24-25; חֲנוּן בעֵת כל האותיות חוץ מן הראשונה מקטע 26; טיכלאר קורא בְּעוֹן בעֵת || 3 דברֵת] [על פי המקור כעדות ס״ה, ואולי יש להשלים דברֵת]שִׁיב] || 4 תִּעְבֹּר יִתְעַלֵּם; השוו מיכה ז 18; [בְּהוֹכֵחַכָּה אֶת רַעְבָּה] השוו קיסטר, אמרות ישו, עמי 220 || 5 שֶׁר = שָׁר, שָׁאֵר כהצעת ג״ט || 6 מַעֲשֵׂה כנראה = מַעֲשֵׂה ימעשיו כבחילופי הנוסח בעותק ד קטע 77 שוי 3, להלן עמי 165; בסוף השורה יש אולי לקרוא ש]כות[כמו בשורה 7 || 7 אֲתָ ס״ה קוראים אֵין; וכן טיכלאר שטרך לבדוק במקור, הקריאה המוצעת מסתייעת מן ההקשר || 8 רִשֶׁע מַעֲשֵׂי ימעשי רשעו; [צִדִּיק] ימתן לעניים || 9 אל ואחריה פגם בעור; תִּרְחֹב = תִּרְחֹב, השוו משלי יח 16; המשלימים קודמים לנשוא; בראשכה = בְּרִאשָׁךְ יבעוניידי || 10 כִּיא מה צֵעִיר מִרֶשׁ כי אין מי שחסר יותר מן הרש, לשכנות צע״ר, רו״ש השוו שוי 66-67, להלן עמי 156; בחיכה עותק ב בחיכה || 11 ועל כקריאת פואש וריי, עיינו בתצלום 42.602; ס״ה קוראים וע]מל[וטיכלאר קורא וע]ל[אך כנראה אין מקום לעוד אות בין העיין ללמ״ד, והשם על פירושו יגובה; השוו רום כבוד סרך היחד י 12 ועוד; [ששון לנבאי רח] על פי מגילת ההודיות כג 16 || 12 לִחְפְּצָה ילתאוותך; ואִישׁ ס״ה קוראים ואֵין; והשוו משלי כט 1 || 13 לכול עותק ב לכל; נעוותרה עותק ב נעוותרה, השוו שיר למשכיל לבהל רוחות, 4Q511 קטע 18 ב שוי 9, להלן עמי 322; צדיק עותק ה צדיק; תִּקְהָ] עותק ה שרדו רגלי החיית; תִּקְהָ] לְשׁוֹנֵב] הֵ הושלם על פי ירמיהו כג 31 || 14 משפט]כָּה] ס״ה קוראים משפט; קיסטר שם, עמי 221 קורא משפטי; [מְרַצְנָכָה] כהשלמת אריאל ויודיצקי על פי ברית דמשק פרק ה שוי 31-33 || 15 חטאתֵכה כאחת מן האפשרויות שהמהדירים מביאים בהערותיהם לקריאה; לפי עותק ה לפני || 16 יצדק במשפטו עותק ד [צדיק במשפטו || 17 טרף ימוזן, פרנסה; מחסורֵכה ומותרֵכה ימעט או הרב שבידך || 17-18 [א] תותיר יאם יהיה לך עודף || 18 עוֹד] כמו בשורה 20 || 22 ואל מנוה יאל תהי מנוחה; || 23 תשה עון עותק ד [תשא עון; השימוש בפועל משורש נש״א בשכנות לשורש נש״י מעיד אולי על זיקה הדדית של השורשים נש״א, נש״י, השוו ירמיהו כג 38-39, נחמיה ה 7 ועוד; לוֹ] תִּבְקָה] קריאה חדשה, השוו 4Q412 קטע 1 שוי 3; תאמין יתהיה נאמן; השוו פשר חבקוק ב 4 || 24 יקפץ עותק ד יקבון; כחכה אולי = כְּחָף; ודע מאוֹהָ בעקבות טיכלאר; השוו התבונן מואדה להלן שוי 134; אפשר גם להשלים מאו]מה]; ס״ה קוראים מאו]ר[וטוענים שהגימ״ל בטוחה || 25 ואֵין [מִרְפָּא] קריאה חדשה; ס״ה קוראים אֵין || 26 ואז ואז || 27 לא עותק ד לוא; ואפס בעותק ד הקריאה בעייתית, ס״ה קוראים ואפן אך הצד״י אינה בטוחה ואפשר לקרוא ואפֵע, השוו ישעיהו מא 24 || 28 עֹד] עוֹד; [בְּעֵבְרָה] ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטעים 2 + ב + 23 (+ עותק ב קטע 2 א + עותק ד קטע 7)

- 1 29 [א]ם תאִיץ ידכה לבלתי של[ח לחמפה מחסורכה לא תמצא מאל שאל]
- 2 30 טרפכה כי הוא

עותק ב קטע 2 ב (+ עותק ג קטע 2 ב + קטע 23 + עותק ד קטעים 7-9, 12 + עותק ה קטע 19)*

שוליים עליונים

- 1 31 פתח רח[מיו] לתת לאיש מאוצרו למל[א] כל מה[סרי] אוטו ולתת טרף]
- 2 32 לכל חי ואין מ[חסור] ואם [יקפוץ ידו] ונאסף[ה] רוח כול
- 3 33 בשר. אל תק[רב] לנחלת רעכה פן תכשול בה ו[בחרפתו] תכסה פניכה ובאולתו
- 4 34 מאסור כמה [אם בהון ישכה הנושה בו מהר] שלם ואתה תשוה בו כי כיס
- 5 35 צפונכה פקדתה לנושה בך בעד רעיכה נתתה כל חייכה בו. מהר תן אשר
- 6 36 לו וקח לים[כה] ובדבריכה אל תמע[ט] את [רוחכה]. בכל הון אל תמר רוח קדשכה
- 7 37 כי אין מחיר שוה [בה] איש לא יטכה. ברצון שחר פניו וכלשונו
- 8 38 דבר ואז תמצא חפצכה [מחרפתכה אל תגד] לו וחוקיכה אל תרף וברזיכה השמר
- 9 39 מאודה. אם עבודתו יפקד לכה [אל מנוח בנפשכה וא]ל תנומה לעיניכה עד עשותכה
- 10 40 [מצותיו וא]ל תוסף ואם יש להצניע שמו מלשון [ואל תותר לו. אף הון בל]
- 11 41 [חוק תנונו פן יומר בזני ונפל] לה אימתו עליכה וי[צור]כה וראה כי רבה קנאת
- 12 42 [אנוש ועקוב הלב מפל ואנוש ומי ידע] נו אם ברצונו תחזיק עבודתו וחכמת אוטו
- 13 43 [שוב] °° [תיעצנו] והיית [לו] לכן בכור וחמל עליכה כאיש על יחידו
- 14 44 [כי אתה עכדו ופחיו] ואתה אל תבטח למה תשנא ואל תשקוד ממדהבכה
- 15 45 [דמה לו לעבד משכי]ל וגם אל תשפל נפשכה לאשר לא ישוה בכה ואז תה[ה]
- 16 46 [לו לאב] ° [לאשר אין] כוחכה אל תגע פן תכשל וחרפתכה תרבה מאודה.
- 17 47 [אל תמ] כור נפשכה בהון. טוב היותכה עבד ברוח והנם תעבוד נוגשיכה ובמחיר
- 18 48 אל תמכור כבודכה ואל *תערכהו בנחלתכה פן יוריש גוייכה. אל תשבוע להם
- 19 49 ואין כסות אל תשת יין ואין אכל. אל תדרוש תענוג ואתה

20	חסר לחם. אל תתכבד במחסורכה ואתה ר'ש פ'ן	50
21	תבוז לחייכה וגם אל תקל ובל'ו הוקכה	51

שוליים תחתונים

29 [א]ם א; ההשלמה על פי קהלת יא 1; **תאי'ן ידכה** הקריאה ודאית בעותק ב; לשון צרות ודחק כמו יקפו'ן י'ו שוי 32 להלן || 29-30 [שאל] **טר'פכה שאל טרפכה**; על שילוב קטעים זעירים מעותק ד ראו טיכלאר, עמי 78-79 || 31 **פתח רח'מיו**] המשך ישיר משורה 30; השוו כלא + החמים תהלים מ 12 וכן למפתח חסדיו סר'ך היחד י 4; **כל** עותק ג **כול**; עותק ד [כ'ל; **מה'סרי**] בעותק ג נכתב תחילה **חסרי**; עותק ד **חסרי**; **אוטו** יחפצו' או כיו"ב; המילה מיוחדת לחוכמת רז נהיה, מקשרים אותה אל שורש אט"ט לשון מתינות, ראו נוביק; **ולתת** הווי"ו מוזרה וכתובה ברווח שבין התיבות || 32 **יקפו'ן יקפו'ן**; **רוח כ'ול** אריאל ויודיצקי העירו שהתיבות האלה שרדו בתצלום 42.597 || 33-34 [ו] **בחרפה'ו**] **וזה'רפה'ו**; **כיס צפונ'כה** האוצר שגנו לך האל, ראו קיסטר, מבואות א, עמי 313, 315-316 || 35 **כל** עותק ג **כול** || 36 **לו** עותק ד **לוא**; **כ'יס'כה**] **ליסכה**; **ובדבר'כה** = **ובדבר'כה**; **תמר** עותק ד **תמר**; **ק'דשכה** [קד'שכה]; עותק ד **קדושה** || 37 **כי** עותק ג **כיא**; עותק ד **כיא**; **שוה** ס"ה קוראים בעותק ג **שוה** אך נראה שגם שם כתוב **שוה**; [אי] **ש** האותיות הראשונות מקטע 23 שטיכלאר צירף כאן, אך ראו ס"ה, עמי 207; **לא יטכה** עותק ג **לוא יטכה**; בשני העותקים יש כנראה רווח אחרי האליף ואין לקרוא לאוטכה כהצעת אלגוויין המובאת אצל ס"ה, עמי 98, אמנם ייתכן שזו הייתה הגרסה המקורית והיא השתבשה בשני כתבי היד שהרי סדר המילים הרגיל בעברית העתיקה הוא לא יעשה איש; **ברצון ברצון**; עותק ד **ברצונו**; **שחר שחר** || 38 **מה'ר'תכה** או **ה'ר'תכה** האותיות הראשונות מקטע 23 שטיכלאר צירף לכאן; [ת'ד] **לו** בעותק ג שרד ראש הלמ"ד של **לו** והמרחק שבינו לבין התיי'ו מתאים לשיחזור המוצע כאן; אחרי **לו** נראים בעותק ג שרידי **הו** של **הוקיכה**; **והוקיכה** עותק ד **והק'לה**] || 39 **מ'אדה** כטיכלאר; ס"ה קוראים [לנפש'כה]; **יפק'ד** השוו חוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 1 שוי 6, להלן עמי 185; [אל] **מנוה** **בנפש'כה**] ראו שוי 22 לעיל וההערה שם || 40 **להצ'ניע**] חוזר אל עבודתו, קיסטר משווה אל חוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 1 שוי 6 כי לא יצניע מלאכתך || 41 **חוק תננו** ההשלמה מתאימה בדיוק לרוחב החסר בעותק ד; לצורה תננו במקום ת'נהו השוו ת'ננה שמואל א כא 10, לביטוי בלו חוק ראו שוי 71; [ונפ'לה] **איתנו עליכה**] כהצעת אריאל ויודיצקי, השוו תהלים נה 5; **ויצ'רה**] **כה** היי'ד והצד"י שלמות בעותק ג, לשון שנאה, משורש צר"ר, השוו תהלים שם 4 ישטמוני || 42 [וה'י] **נו** כהצעת אריאל ויודיצקי על פי ירמיהו יז 9; **עבודתו** [עבודתו]; **אוטו** עותק ד **אטו** || 44 **עבד'ו** [וה'י] **רו** השוו ישעיהו מב 1, מה 4, סה 9, תהלים קה 6; **אל תבטח** אולי יאל תהיה שאנן; **למה תשנ'א** התיי'ו וצידה השמאלי של ההי"א שלפניה שרדו בתצלום 42.597; במקום **תשנ'א** אפשר לקרוא **תמ'ת** או **תש'ב** או **תשנ'ה**; **ואל תשקוד ממדהבכה** אולי יאל תננה מלחצידך, השוו לעיל פרק א שוי 73 || 45 **מ'שכיל** [מ'שכיל] || 46 **לו**; **לאב לאב**; **לא שר אין כוחכה אל תגע** אולי לאשר אין <את כוחכה אל תגע> השוו ישעיהו מט 4 ואיוב ג 17; קיסטר, מבואות א, עמי 314 מציע ילדבר שאין בכוחך לעשותי; **והרפתכה** [וה'רפתכה] || 48 ***תערבהו** גרסת עותק ג **תערב הו** עדיפה ואם כן בתיבה תערבהו נשמטה נוי'ן מסיבות פונטיות || 49-51 פגם בעור בתחילת השורות || 50 **במחסורכה** עותק ג **במה'סריכה**; **ר'יש** = **ר'יש** ירש', ואולי יש לקרוא **ר'ש**; בדרך כלל המילה הזאת כתובה במגילות רש אולם בחוכמת רז נהיה היא כתובה לפעמים ראש פרק א שוי 19, פרק ב שוי 53 כמצוי מעט במקרא שמואל א יב 1, 4 ומשלי י 4, ופעמיים נמצא בחיבורנו ריש, כאן ובפרק א שוי 32; צורות מעין **ר'אש**, **ר'יש** משמשות כבינוני פועל מפועלי ע"ו בארמית ובעוד שפות שמיות, אך ייתכן שהאליף שורשית, השוו הערה לצורה **ר'אש** בעמי 161 להלן || 51 **תקל** = **תקל** נפעל מן קל"ל או **תקל** נפעל מן קל"י יתבזה את עצמך היפך של **תתכבד** שוי 50; **בל'ו** **הוקיכה** כהצעת קיסטר, ראו מבואות א, עמי 314; ס"ה קוראים כלי [ה] **יכה** וגרסייה מרטינו אומר שבתצלומים ברורים של כתבי היד האות הראשונה שבצירוף היא כ"ף ולכן אין לקבל את הצעתו של קיסטר, ובאמת האות הזאת פגומה בשני כתבי היד ובשניהם אפשר לקרוא **בל'ו** או **בל'י**, לפרטים ראו קימרון, מבואות א, עמי 102 והערה 20 ||

עותק ב קטע 2 ג (+ עותק ד קטע 9+10 + עותק ז)*

1	כֹּה	52]
2	וּזְכוּר כִּי רֹאשׁ אֶתָּה] וְקָה אַחֲרֵי יִתְכַה וְאִם תִּלְוֶה וּמַחְסוּרְכָה	53
3	לֹא תִמְצָא וּבִמְעַלְכָּה *תְּשִׁיב [פֶּן תִּעְרַב נַחֲלַתְכָּה אִם הוּן אֲנִי] שִׁים פֹּקֵד לְכָה	54
4	אֶל תִּשְׁלַח יָדְכָה בּו פֶּן תְּכוּה וְכֹאשׁוּ תִבְעַר גּוֹיִתְכָה. כֹּא [שֶׁר לִקְחָתָו כֵּן הִשִּׁיבֵהוּ	55
5	וּשְׂמָחָה לְכָה אִם תִּנְקָה מִמֶּנּוּ. וְגַם מִכָּל אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָה אֶל־תִּקַּח הוּן	56
6	פֶּן יוֹסִיף עַל רִישְׁכָּה וְאִם שְׂמוּ בְרֵאשֹׁכָה לְמוֹת הַפְּקִי דְהוּ וְרוּחְכָּה אֶל תִּחְבַּל	57
7	בּוּ וְאִז תִּשְׁכַּב עִם הָאֵמֶת וּבְמוֹתְכָה יִפְר [ח לְעוֹ] לֵם זְכֻרְכָּה וְאַחֲרִיתְכָּה תִּנְחַל	58
8	שְׂמָחָה אֲבִיּוֹן אֶתָּה אֶל תִּתְּאוּ זֹולֶת נַחֲלַתְכָּה וְאֶל תִּתְּבַלַּע בַּה פֶּן תִּסְיַג	59
9	גְּבוּלְכָּה וְאִם יִשִּׁיבְכָה לְכַבּוּד־כָּה הַתְּהַלֵּךְ וּבְרִזוּ נְהִיָּה דְרוּשׁ מוֹלְדִיו וְאִז תִּדַּע	60
10	נַחֲלָתוֹ וּבְצַדֵּק תִּתְהַלֵּךְ, *כִּי יִגִּיה אֶל תְּוֹהוּ בְּכָל דְרַכִּיכָּה. לְמַכְבְּדִיכָה תֵּן הַדָּר	61
11	וּשְׂמוּ הַלֵּל תְּמִיד כִּי מֵרֹאשׁ הַרִים רֹאשְׁכָּה וְעַם נְדִיבִים הוֹשִׁיבְכָה וּבְנַחֲלַת	62
12	כְּבוֹד הַמְּשִׁילְכָּה. רְצוֹנוֹ שְׁחַר תְּמִיד אֲבִיּוֹן אֶתָּה אֶל תִּאֲמַר רִשְׁאֲנִי וְלֹא	63
13	אֲדַרוּשׁ דַּעַת. בְּכָל מוֹסֵר הַבָּא שְׂכַמְכָּה וּבְכָל פֶּוֹר צְרוּף לְבַכָּה וּבְרוּב בִּינָה	64
14	מַחְשְׁבוֹתֶיכָה. רִז נְהִיָּה דְרוּשׁ וְהַתְּבוּנוֹן בְּכָל דְרַכִּי אֵמֶת וְכָל שׁוֹרְשֵׁי עוֹלָה	65
15	תְּבִיט וְאִז תִּדַּע מָה מֵר לְאִישׁ וּמָה מֵתוֹק לְגַבְר. כְּבוֹד אֲבִיכָה בְרִישְׁכָּה	66
16	וְאִמְכָּה בְּמַצְעֲרִיכָה כִּי *כֹּאֵב לְאִישׁ כֵּן אֲבִיָּהוּ וְכֹאֲדָנִים לְגַבְר כֵּן אֲמוּ כִּי	67
17	הֵמָּה כּוֹר הוֹרִיכָה וְכֹאֲשֶׁר הַמְּשִׁילְמָה בְּכָה וַיְצוּ עַל הַרוּחַ כֵּן עוֹבְדִם וְכֹאֲשֶׁר	68
18	גָּלָה אוֹנְכָה בְּרוּ נְהִיָּה כְּבֹדִם לְמַעַן כְּבוֹדְכָּה וּכְ[כָּל מַאֲדָּרָה] הַדָּר פְּנִיָּה־מָה	69
19	לְמַעַן חֵיכָּה וְאֲרוּךְ יִמִּיכָּה וְאִם רִשׁ אֶתָּה *כֶּשֶׁה. [	70
20	בְּלוֹא חוֹק אֲשֶׁה לְקַחְתָּה בְּרִישְׁכָּה קַח מוֹלְדִי [הַ וּבְנַחֲלַתְהָ תִּשְׁפִּיל]	71
21	מְרוֹז נְהִיָּה. בְּהַתְּחַרְכָּה יַחַד הַתְּהַלֵּךְ עִם עוֹז בְּשִׂרְכָּה; פֶּוֹל יִפְּי חֵיָּה פִּי]	72

שוליים תחתונים

* השורה הראשונה שבטור חסרה. הקטע מעותק ז שולב על פי הצעת אריאל ויודיצקי אך השיחזור והקריאה חדשים; ס"ה שייכוהו לעותק ד (קטע 33) || 53 [וקה אחרי יתכה] השוו וקה כיסכה לעיל שוי 36 || 54 *תְּשִׁיב עותק ז תְּשִׁיב או תְּשִׁיב; תְּשִׁיב בתצלום 41.908; [תְּשִׁיב] השוו שוי 48; [אם הוון אם] שִׁים השייך די בטוחה בתצלום 42.597, השוו שוי 21 לעיל; פֹּקֵד או פִּקֵד, עותק ד פִּקֵד || 55 יִדְכָּה יִדְ; כֵּן כֵּן || 57 בְּרֵאשֹׁכָּה עותק ד בְּרוּשְׁכָּה || 59 תִּתְּבַלַּע יִתְּזִיק לְעַצְמְךָ, על פי קיסטר, מילים, עמי 37-38 || 60-59 תִּסְיַג גְּבוּלְכָּה יִתְּצַמְצַם אֶת נַחֲלַתְךָ || 60 יִשִּׁיבְכָּה וּבְדוּחַק [י]וֹשִׁיבְכָּה; עותק ד יוֹשִׁיבְכָּה; לְכַבּוּד־כָּה עותק ד לְכַבּוּד [כָּה]; נְהִיָּה על פי תצלום 42.597; מוֹלְדִיו עותק ד [מוֹלְדִיו] || 60-61 וְאִז ... לְמַכְבְּדִיכָּה נִכְתַּב פְּעַמִּים בְּעוֹתֵק ד וְהַתִּיבוֹת שִׁנְכַּפְּלוּ שֵׁם נִמְחַקוּ || 61 *כִּי גֵרְסַת עוֹתֵק ד בּוּ (= בְּצַדֵּק) עֲדִיפָה, הַשׁוּוּ יִשְׁעִיָּהוּ סב 1 ואיוב כב 28; תְּוֹהוּ יִתְּהוּ, קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה; בְּכָל עוֹתֵק ד [בְּכָל]; לְמַכְבְּדִיכָּה עוֹתֵק ד [לְמַכְבְּדִיכָּה] || 62 כִּי עוֹתֵק ד כִּיא; מֵרֹאשׁ יִמְרִישׁ, מְדִלוֹת; וְעַם עוֹתֵק ד עַם; לְעַנְיִן הַשׁוּוּ בֵּן סִירָא יֵא 1 וְקִיסְטֵר, מְבוֹאוֹת א, עמי 306 || 64 בְּכָל עוֹתֵק ד בְּכָל; מוֹסֵר = מוֹסֵר, יְעוּל; וּבְכָל עוֹתֵק ד וּבְכָל || 65 מַחְשְׁבוֹתֶיכָּה עוֹתֵק ד מַחְשְׁבוֹתֶיכָּה; בְּכָל עוֹתֵק ד בְּכָל; וְכָל עוֹתֵק ד וְכָל || 66-70 לְפִירוּשׁ הָעַנְיִן וְלְמַקְבִּילוֹת רֹא וְקִיסְטֵר, מְבוֹאוֹת א, עמי 308-311 || 66 כְּבוֹד עוֹתֵק ד כְּבוֹד || 67 *כֹּאֵב עוֹתֵק ד כָּא, וְהוּא נִסְחַ מְקוּרֵי יוֹתֵר, רֹא וְקִיסְטֵר, שֵׁם || 68 הַמְּשִׁילְמָה עוֹתֵק ד הַמְּשִׁילְמָה (= מְתוֹקֶת וְאוֹת מְחוּקָה לְפִנִּיָּה); וַיְצוּ סִיָּה קוֹרְאִים יִצְוּ || 70 וְאֲרוּךְ = וְאֲרוּךְ; *כֶּשֶׁה [ ] נְקוּדָה מְעַל הַשִּׁיּוֹן || 71 קַח יְבִדוּק; מוֹלְדִי [הַ] רֹא וּמִוִּגְשֵׁשְׁטֵר, בֵּית מוֹלְדִים || 72 [פֶּוֹל יִפְּי חֵיָּה פִּי] על פי מגילת המקדש נו 18 ||

עותק ב קטע 2 ד (+ עותק ד קטע 10 + עותק ה קטע 18)*

שוליים עליונים

1	73	את אביו ואת אמו ית' וש איש ובאשתו ידבק לבשר אחד].
2	74	אותכה המשיל בה ותש[וקתה אליכה]• [את אביה]
3	75	לא המשיל בה, מאמה הפרידה ואליכה[דבקה והיתה]
4	76	לך לבשר אחד. בתכה לאחר יפריד ובניכה[לבנות רעיכה]
5	77	ואתה ליחד עם אשת חיקכה כי היא שאר ער[ותכה]
6	78	ואשר ימשול בה זולתכה הסיג גבול חייה. ב[רוחה]
7	79	המשילך להתהלך ברצונכה ולא להוסיף נדר ונדבה
8	80	השב רוחכה לרצונכה וכל שבועת אסרה לנדר נדר[כה]
9	81	הפר על מוצא פיכה וברצונכה הניא[ה] ואל למבטא
10	82	שפתיכה *סלה לה למענכה. אל תרב [ ]
11	83	כבודכה בנחלתכה י [ ]
12	84	בנחלתכה פן [ ]
13	85	אשת חיקכה וחרפ[ת] פה תרבה מאודה [ ]
14	86	[ ] ל[ ]

* על שילוב עותק ה ראו טיכלאר, עמ' 133-134 || 71-86 לפירוש הכתוב ולמקבילות ראו קיסטר, אמרות ישו, עמ' 203-212 || 73 ית' [ש] קריאה חדשה על פי שרידי האותיות ועל פי בראשית ב 24; אי אפשר לקרוא יעזוב או יטוש; לשימוש בפועל נתייש במקום נטייש השווו אולי ירמיהו יח 14 || 74 אותכה עותק ד ואתכה || 75 דבקה שרידי האותיות קשים לזיהוי וזו הקריאה המתאימה ביותר, אך הקויף מוזרה; [היתה] הוויי קרובה לתיבה הקודמת ואחריה עור חלק || 77 כי עותק ד כיא || 78 חייהי ולא חייה, על יוהי במגילות ראו קימרון, דקדוק, עמ' 61; עותק ד [חי] || 79 המשילך עותק ה [המ]שילכה || 80 השב רוחכה = 'השב רוח פיד, דיבורד' (קיסטר); לנדר נדר[כה] השוו דברים כג 24, או לנדר נדר[כה] בכתבי חסר כקריאת ס"ה || 81 הפר טיכלאר, עמ' 48 סבור שהאות הראשונה היא חיית אבל אפשר שהיא ה"א לא מובהקת כה"א שבמילה המשילך שוי 79 || 82 *סלה לה = סלה לה; תרב, ראו דברים יז 17 || 85 וחרפת[כה] על פי תצלום 42.597; ההשלמה על פי שוי 46 לעיל ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק א קטע 1 א (+ עותק ד קטע 178)*

1	ש[	] 87
2	שר[	] 88
3	תֹּאֵל אֲשֶׁר [	 89
4	תִּמְצָא [	בְּבֵיתְךָ תִּעְזֹר 90
5	וְהִרְפִּיתָ [כֹּה] [	בֵּית מְכוֹנִים 91

חסרות שורות

עותק א קטעים 1 ב + 2 א*

1	וְהָיָה כֹּל [	] 92
2	מִדַּת מַעֲשֵׂי [	] 93
3	דָּר [כִּי בַהֲהִלְכוּ תַמִּים	] 94
4	וְתָ עוֹלָם וּזְרַע [	בְּ] 95
5	פֹּאֵל לֹא יִמָּוֶשׁ זֶרַעְכָּה [	קוֹדֶשְׁכָּה לֹאֲנִי יִפְרֹת 96
6	וְאֵת שׁוֹשׁ בְּפִרְיָ [	מִנְחֹלֶת] 97
7	נְדִיבִים [	בְּשֹׁמְרָה 98
8	שֹׁמְרָה לְפָנָי [לְקָצִים יִפְרֹת	] 99
9	וְהִתְחַדַּשׁ [	] 100

שוליים תחתונים
חסרות שורות

קטע 1 א: * על החפיפה בין שני העותקים ראו טיכלאר, עמ' 31; שילוב הקטע מעותק ד אינו בטוח; מבחינת העניין הוא משתלב גם בשורות 131-135 || 90 **בְּבֵיתְךָ תִּעְזֹר** עניין דביקה ושכנות, השוו שורות 72, 107; **תִּמְצָא** המ"ם רחבה כמו במילה מנחלת שוי 97 והיא שחוקה ולא מתוקנת כפי שסבורים המהדירים, ראו טיכלאר, עמ' 31 || 91 **בֵּית מְכוֹנִים** בית הבעל המיועד לאשה, השוו שורות 107, 134-135; **וְהִרְפִּיתָ [כֹּה]** עותק ד **הִרְפִּיתָ** ||
קטעים 1 ב+2 א: * טיכלאר, עמ' 31, מציין הקבלה אפשרית לקטעים זעירים מעותק ד || 92 **וְהָיָה** או **וְהָיָה** || 93 **מִדַּת** באין הקשר מספיק ניתן לקרוא אחרת ולהשלים השלמות שונות || 95 **בְּ] 95** [**בְּ] 95** טיכלאר משלב כאן את קטע 234 מעותק ד: **[נְחֹלֶת קוֹדֶשׁ]**; **וְתָ עוֹלָם וּזְרַע** ותישמו, ס"ה קוראים ותישם שלא כדקדוק || 97 **מִנְחֹלֶת** [**מִנְחֹלֶת**] טיכלאר משלב כאן את קטע 234 מעותק ד: **[נְחֹלֶת קוֹדֶשׁ]**; **וְתָ עוֹלָם וּזְרַע** ותישמו, ס"ה קוראים ותישם שלא כדקדוק || 99 **שֹׁמְרָה** ... **יִפְרֹת** השוו שוי 58 לעיל, עמ' 156, עותק ג קטע 4 ב שוי 3, להלן עמ' 163 וההפניה אל קיסטר שם, וכן משלי יד 11 ואהל רשעים יפריה; **[לְפָנָי] לְקָצִים** או **לְקָצִים** || 100 טיכלאר מצביע על חפיפה אפשרית עם עותק ד קטע 236: 1 **וְהִתְחַדַּשׁ** [**וְהִתְחַדַּשׁ**], 2 **[אֵם נִקְבָּה]** [**אֵם נִקְבָּה**], 3 **[לְבַבְכָּה קוֹדֶשׁ]**, 4 **[בְּהַנְּחֹלֶת]** ||

עותק א קטע 2 ב

1	101	כאז כְּבֹדִי אֲשִׁיךְ] [מדבר]
2	102	אל תמושי *בלבך וען]זר פנגדו תהיי וישבת בביתו]
3	103	כול היום ובחיקו בר]פתך השמרי לך]
4	104	פן תפרעי ברית קוד'ש] והיית צרה]
5	105	ואויבת לנפשך ומ'] אהבת את]
6	106	אִישָׁה עַד לְעַלְמָם] ונמצאת]
7	107	בבית מכון]ניך [אובבריתך ת]דבקי והיית]
8	108	תהלה [ב]פִי כִל אַנְשִׁים] [
9	109	[ ] לן] [מְבִית מוֹלָדִים] [

שוליים תחתונים

חסרות שורות

עותק א קטע 9

שוליים עליונים

1	110	[ ] תתמהמה] [
2	111	להוריית בטנכה לימ'ה] ה
3	112	טֹזְבַה יִרְבָּה] ע
4	113	אַנְשִׁים] [
5	114	עם אולת לוא תשוה לרל'ש] [
6	115	בה הכינה כיא היאה תכון] [
7	116	יחד ממשל זכר את נ]קבה] [
8	117	רוחה המשל בה כ] מותרמה]
9	118	ומחסורמה זה מז]ה] [
10	119	ולפי זה נ] [מִכֹּה־ה] זפר ע
11	120	נקבה וכמוזני] צדק] [
12	121	[ ] [ ] [

אולי חסרות שורות

101 לפני צורות הציווי עמדה כנראה פתיחה מעין ואת בת; אֲשִׁיךְ קריאה חדשה במקום ה[ותנך] || 102 *בלבך סימני דיו מעל לכ"ף, אריאל ויודיצקי סבורים שהסופר תיקן בלבבו || 104 תפרעי יתהרסיי השוו משלי יג 18 וסרך היחד ו 26; ברית קוד'ש] [ברית הנישואים, השוו ברית דמשק, פרק ג שו' 116 והפירוש שם || 106 אִישָׁה כאחת האפשרויות שסייה מביאים בפירושם; לעל'מם] קריאה חדשה; [ונמצאת] על פי שורות 90-91, 135 || 109-107 הטקסט שמשמאל נמצא על קטע שצורף ישירות על פי רצף הכתוב באחוריו, 4Q414 קטעים 2+4; ראו טיכלאר, עמי 32-33 || 109 מְבִית מוֹלָדִים ראו מורגנשטרן, בית מולדים || 111 למ'ה] כטיכלאר || 112 טֹזְבַה יִרְבָּה קריאה חדשה, השוו טיכלאר, עמי 35 || 114 תְּשׁוּהָ או תְּשִׁיָה, השוו משלי ו 22 ||

עותק ד קטע 167 (+ עותק ה קטע 15 + עותק א קטע 11)*

- 1 [מתכונתה בכ]ל 122
 2 [אחד °°] ה בם כי כמוזני צד]ק 123
 3 [אשר לו]א יהיו בם]דה אחת פ]יא זאת תעלה 'זאת [ת]רד ת]כן פ]אחד 124
 4 [למשקלמה וכ]אשר לוא] יתכנו ל]איפה ו]איפה לעמר ועומ]ר פן 125

עותק א קטע 11 (+ עותק ד קטע 167)*

- 4a [לוא יתכנו פ]ל [אשר לוא ביחד] [ת]כן אל את רוחיהמה. ליפי מראיה] 126
 5 [ל]ו א]ין ת]כונים כי לפיא רוחות ית]כנו אם תכנתה ביחד רוחמה] את 127
 6 [פ]ול מומיה ספר לו ובגויתיה הבינ]ה פן תונה את עמיתכה ואשמתה] 128
 7 [ואז לפחת תהיה לו, כמכשול לפני] ע]ור וכא]בן נגף באפלה והם אם] 129
 8 [י]כשלו וינגפו והרה אפו בס]ודכה ל ל 130
 9 עם משקל תכונה רוחם בי]ה]ד למען] 131
 10 [ל]א יכשול בה ואם ינגף ב]ה נקי אתה ממנו] 132
 11 [אם נפרדה בהריתכה קח מ]ו]לדיה] ובפול] 133
 12 [התהלכה התבונן מואדה אם נפ]וד]ה] ובבית] 134
 13 [מכונה לוא תמצא באלה בחנהה] ו]אז ת] 135

שוליים תחתונים

קטע 167: * משולב משני קטעים שאין ביניהם קשר ישיר; הטקסט המשולב שונה מזה של טיכלאר, עמי 37. נראה שהטקסט ממשיך את זה שבעותק א קטע 9 שבשניהם נזכרים כנראה מאזני צדק. כנראה נאמר כאן שהאל התאים בדיוק את תכונותיהם של בני הזוג ויש להקפיד על ההתאמה בזיווג, השוו קיסטר, שירה, עמי 163-164, הערה 310, וקיסטר, מבואות א, עמי 311-312, ובהרחבה במאמרו בסדרה STDJ, כרך 58, עמי 153-176 || 124 'זאת ולא זאת, אומנם הווייו תלויה בין הזיין לבין האל"ף; ת]כן טיכלאר (עמי 37) קורא [כ]ן], ס"ה קוראים [מ]י] || 125-124 [ת]כן פ]אחד למשקלמה] בעותק א שוי 1 כתוב [ ] [כ]ן [ ] מה וטיכלאר (עמי 36-37) מניח שהאותיות מה הן הכינוי שבתביבה למשקלמה שבעותק ה ומשלים כן [וכל אחד למשקל]מה. אולם שלא כדבריו המקום בעותק א צר מלהכיל את השלמתו || 125 לעמר בעותק א לעומ]ר; [ו]איפה לעמר ועומ]ר] עותק ה [ל]עומר ועומ]ר לא]ן] || 126-129 ההשלמות מבוססות על המקבילה בברית דמשק פרק ג שוי 114-112 || 126 [אשר לוא ביחד] השוו [א]שר לוא בי]ה]ד] עותק ה קטע 13; רוחיהמה] כפי שס"ה קוראים בהערות; בגוף הטקסט הם קוראים [ר]וחמה; ראו תצלום 41.907 || 127 [ת]כונים ס"ה קוראים מ]יני]ם אם הקריאה וההשלמה המוצעים כאן נכונות יש לפרש שהיופי איננו ניתן למדידה || 129 [ואז לפחת תהיה לו, כמכשול לפני] ע]ור וכא]בן נגף באפלה והם אם] העיין נראים בתצלום 41.860; וכא]בן קריאה חדשה || 130 יכשלו] טיכלאר קורא [כ]שלו; ס"ה קוראים [ ] של]ה; הקריאה שנבחרה מתאימה יותר מבחינת העניין, אך צפוי היה לראות שריד מבסיס הכיף על הקלף || 131 בי]ה]ד] קריאה חדשה בשני העותקים, השוו שוי 127 לעיל || 133 נפרדה] בשורה 75 לעיל הפועל פרי"ד הוא ניגודו של דב"ק; בהריתכה] אולי 'בהריון ממך' || 134 נפ]וד]ה] כטיכלאר || 135-134 [בבית] מכונה לוא תמצא] יובביתך לא תימצאי || 135 [ו]אז ת] 135

קטעים שלא הובאו בטקסט המשולב

עותק א קטע 6 (+ עותק ה קטע 7)*

- 1 בְּסוֹד אֲנִישֵׁי־אֱלֹהִים [תְּבִינָן. אַתָּה ◦ ◦]
- 2 אֲבִינָן א[ת]הּ וּמִלְכָּיִם ◦ ◦]
- 3 רִישְׁכָּה. בְּעֶצְתָּךְ]
- 4 בְּרִזְנָה בַחַן אֱלֹהִים ◦]
- 5 מִבֵּית מְפֹנִיִּים וְכַמְשָׁק[ל] אֱלֹהִים]
- 6 [תְּלֹזָה] הֵוֹן אֲנִישֵׁים לַמַּחֲ[סוֹדָה] הַשְּׂמֵר מוֹאֲדָה]
- 7 [ ] ◦◦ [ל]]

עותק א קטע 13

- 1 [ ] ◦◦ [ ]
- 2 [ ] אֱלֹהִים לַמִּיִּים]
- 3 [ ] אֱלֹהִים בְּצִיָּוָה]
- 4 [ ] אֱלֹהִים בְּכֹל הַיָּמִים]
- 5 [ ] אֱלֹהִים בְּכֹל הַיָּמִים]

קטע 6: * הטקסט מורכב משני קטעים זעירים ושחוקים, החפיפה בין כתבי היד די ודאית למרות ההיסוסים של ס"ה ושל טיכלאר. הטקסט חופף בשורות 2-3 ובשורה 1 כתבי היד משתלבים יפה על פי הקריאה המוצעת כאן. השוו גם עותק ד קטע 158, להלן עמ' 174 ובמיוחד קטע 177, להלן עמ' 176 || 3 רישכה עותק ה רִישְׁכָּה' כטיכלאר; השם רִישְׁכָּה הוא חלופה של ריש יעוני; הוא מיוחד לספרות החוכמה, השוו פרק ב שוי' 9, 57, 62, 66, 71, לעיל עמ' 152, 156, משלי כד 34 ובא מתהלך רישך לעומת משלי ו 11 ובא כמהלך רִישְׁכָּה ועוד, וכמה פעמים בבן סירא, למשל לו 9 ששם יש חילופים רישך/ראשך; על פי הכתיב נראה שהם משורשים שונים: ריש > riyš ואילו ראש > rīš', אולם הנקדנים ניקדו לפעמים ריש || 5 מבית מְפֹנִיִּים השוו פרק ב שורות 91, 135; וכמשק[ל] ס"ה קוראים ובמשק[ל] || 6 [תְּלֹזָה] הֵוֹן אֲנִישֵׁים לַמַּחֲ[סוֹדָה] על פי פרק ב שוי' 21 ולהלן קטע 177 שוי' 7, להלן עמ' 176; ס"ה קוראים [ס] וְ אֲנִישֵׁים לַמִּיִּים [ ] || קטע 13: 3 אֱלֹהִים בְּצִיָּוָה השוו יחזקאל פרק לד ועותק ד קטע 172 שוי' 13, להלן עמ' 175 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 3*

- 1] ירבה [שלומכה ובנחלתכה] [ישמחה]
- 2] °° [כי מאתו נחלת כל חי ובידו פקו] [דת פול בשור]
- 3] [אל תשקט עד תום רשעה כי חרון בכל ק] [ממשלתה]
- 4] [ובתומה] [לא תפתח צרה כי גדלים רחמי אל ואין ק] [לאורך אפיו]
- 5] [מרה] [מכה הלל מאד] ה [
- 6] [בכל אשר ת] [
- 7] [° [בצבא מ] [

עותק ב קטע 4 (+ עותק ה קטע 9)

- 1 קצי החרון כי אוהב ב] [ביו]
- 2 עברה כי עלימה ינפח כור הרו]
- 3 ואתה מבין שמחה בנחלת אמת וב] [

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 5 א

- 1] [אשר פקוד] [
- 2] [אל תשלח ידכה בפול] [אשר לא פוקד לכה
- 3] [ותשמח בנחלתכה] [אם רבה
- 4] [ואם מעטה] [ש]

קטע 3: * מן התוכן ניכר שהוא מפרק א || 1 להשלמה השוו עותק ד קטע 88 שוי 6, להלן עמי 167 ומיד להלן קטע 4 שוי 3 || 2 פקו] [דת] על פי תצלום 42.702 || 3 חרון 'חרון האלי; [ממשלתה] על פי פשר על הקיצים א, 4Q180 קטע 1 שוי 4, להלן עמי 296 ועוד מקבילות || 4 תפתח על פי תצלום 41.306; ס"ה קוראים תבד שלא לעניין; הצירוף פת"ח + צרה מופיע גם בעותק ג קטע 4 ב שוי 1-2, בדף הבא, במגילת ישעיהו נא 14 מהר צרה להפתח ובסרך היחד י 17 ובהפתח צרה, יא 13 ואם יפתח צרתי, השוו ירמיהו א 14 מצפון תפתח הרעה || 5 [מרה] [מכה על פי ישעיהו נד 10; ס"ה קוראים [ש] [מכה || קטע 4: 1 קצי החרון או קצי] [חרון]; כי עותק ה כיא || 2 כור הרו השוו חוכמת המלך שלמה א, 4Q525 קטע 23 שוי 4, לעיל עמי 125 || 3 שמחה ציווי מוארך; בנחלת אמת השוו פשר תהלים א, 4Q171 קטעים 3-5 ד שוי 12, להלן עמי 303; וב] [אפשר להשלים וב] [רושת] בתקבולת אל בנחלת או וב] [ע] בתקבולת אל שמחה || קטע 5 א: 1 פקוד או הפקיד || 2 הושלם על פי פרק ב שוי 54-55, והשוו פרק א שוי 68; לכה בתחילה נכתב לך ||

עותק ג קטע *3

שוליים עליונים

[	וְאִם מוֹת יִתְנוּ בְאִישׁ וְנָתַתְּ	] 1
[	עָלְיוֹ כְּמִשְׁפַּט הַצֹּדִיק	] 2
[	הַתְּבוֹנֵן מוֹאדָה בְּכוֹל תּוֹצְאוֹת	] 3
[	כָּלִיזֶן בְּשֵׁר עִם תְּעִנִית גַּפְשֵׁי	] 4
[	הֵן הַיָּאֵה וְאֵרוּכָה]	] 5

עותק ג קטע 4 א

ג	] 1
[	] 2
[	] 3
ע	] 4
ע	] 5

עותק ג קטע 4 ב

[	אִם תִּמְהַר	1 וְעַל בְּסוֹדִי
[		2 צְרָה לְהַפְתִּיחַ]
[		3 שְׂמֵכָה יִפְרַח לְעוֹלָם זְכָרָהּ
[		4 לְמוֹתְכָה שְׂדֵי־וְעַל־
[		5 שְׂדֵי־וְעַל־מִשְׁפָּטִי]
[		6 וְעַל־אֲשֶׁר עָלְ

קטע 3: * הכתב ברור בתצלום 41.504, על הפקפוקים שהיו בדבר שיוכו לחיבור ראו טיכלאר, עמ' 57 || 2 הצו] [או הצדן] [|| 3 תו]צאות] קריאה חדשה על פי פרק א שוי 30-31, לעיל עמ' 148 || קטע 4 ב: 1 וְעַל בְּסוֹדִי כהצעת אריאל ויודיצקי; ס"ה קוראים ע"כ כסוֹת] [|| 2 צְרָה ס"ה קוראים גדה, והשוו לעיל עותק ב קטע 3 שוי 4 || 3 יִפְרַח לְעוֹלָם] [השוו פרק ב שוי 58, 99 לעיל עמ' 156, 158 ובן סירא מו 12, וקיסטר בספר היובל לפרופסור מוראוקה (*Hamlet on a Hill*), עמ' 321, והערה 42 || 4 לְמוֹתְכָה ס"ה קוראים לְבִיתְכָה, אבל האות השלישית דומה לווי"ו, והשוו ובמותכה לעיל עמ' 158 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטע *19

- 1] [ ]° [ ]
- 2] [ ]° [ ] [זישחר]
- 3] [ ]° [בדבורה הלוא יצוה' בכנפיה וה[בט בדרכיה אשר אין]
- 4] [[מוש] ל' ילה ומ'צוה ותהלך בצדק את רע[ותה]
- 5] [ ] [תכן להמה ות'חמל על תנוב[תה]

שוליים תחתונים

עותק ג קטע *20

- 1] [ ] [נעשה]° [ ]
- 2] [ ] [נפלאות אל תסכילו] [ ]° [ ]
- 3] [ ] [מעשה ואל תשבות]° [ ]
- 4] [ ] [לעו]לם לעד [ביא] הואה יד[ע]
- 5] [ ] [ב'אמת וכבוד כל י°]
- 6] [ ] [ט° ולפי השכל]
- 7] [ ] [י° וזכר°]
- 8] [ ] [א°°° כו°]

עותק ד קטע 47

- 1] [ ] [מוש]לים בממשלותם]
- 2] [ ] [ע]כודתם היעצל כ°]
- 3] [ ] [בדרך רש]עה יתהלכו °עת ל]
- 4] [ ] [בהם]ובכל צאצא[יהם]

קטע 19: * לפירוש העניין ראו קיסטר, מבואות א, עמי 312-313 || 3 צוה' או [נפת, קריאות חדשות || 4-3 [אשר] ... ומצוה על פי משלי ו 7 אשר אין לה קצין שטר ומשל וישעיהו נה 4 נגיד ומצוה לאמים || 4 בצדק יביושרי || 5 תכן אפשר לקרוא תכן או בדוחק ותכן משורש כו"ן כבמשלי ו 8, ותחמל על יתחוס על, לא תבזבוז || קטע 20: * הכתב שחוק ודהוי והקריאה איננה ודאית || 1] [ ] [ה' נעשה או ותעשה כטיכלאר || קטע 47: 1 השוו דניאל יא 5 || 2 היעצל = היעצל, השוו פרק א שו' 80, לעיל עמי 150 || 3 [רש]עה או [ד]עה ||

עותק ד קטע 76

[	על כול רוה]	1
[	ואנשי (קודש) ל'א]	2
[	ורוחי קודש]	3
[	ל]	4

עותק ד קטע 77 (+ עותק ב קטע 7)*

[	שמש השובה [לרואיה]	1
[	הבט ב] רז נהיה וקח תולדות אדם וראה בכול [התהלכו]	2
[	רוחו ופקודת מ] עשהו ואז תבין במשפט אנוש ומשקל [ו בהן מזל]	3
[	שפתיו לפי [רוחו וקח ברוז נהיה ומשקל קצים ומדת] דעת כול]	4
[	הלכו] ל] [ע"ו]	5

קטע 76: 3 ורוחי קודש ימלאכי קודשי והשוו שוי 1 || קטע 77: * לפירוש הקטע ראו קיסטר, מבואות א, עמי 306-307 || 1 הושלם על פי קהלת ז 11, יא 7 || 2 וקח לשון התבוננות ולימוד; תולדות אדם יתכונות אדם; לצירוף קח+תולדות השוו קח+מולד המופיע בכמה מקומות בחיבור כגון פרק א שוי 71 וקיסטר, מבואות א, עמי 304-307; בכול כהצעת ס"ה בהערות לקריאה; קריאתם בגוף הטקסט בכותרת] מפקפקת מכל הבחינות || 3 [רוחו ופקודת מ] עשהו הושלם על פי סרד היחד ה 24 ולהיות פוקדם את'רוחם ומעשיהם; [מ] עשהו עותק ב מעשה או מעשי; ומשקל [ו] יערכו, מעמדו, השוו סרד היחד ט 12-14 || 3-4 מזל שפתיו ידיבורו || 4 ומשקל ס"ה קוראים על [מ] שקל אך המקום צר מלהכיל את השלמתם; טיכלאר קורא על פי המקור על [מ] שקל; ומדת [דעת] על פי 4Q426 קטע 1 א שוי 1 ||

עותק ד קטע 81 (+ עותק ו קטע 8)*

שוליים עליונים

- 1 שפתיכה פתח מקור לברך קדושים ואתה כמקור עולם הלל ש[מז] קוד[ש] הבדילכה מכול
- 2 רוח בשר ואתה הבדל מכול אשר שנא והנזר מכול תעבות נפש[ו] בי[א] הוא עשה כול
- 3 ויורישם איש נחלתו והוא חלקכה ונחלתכה בתוך בני אדם [ובנ]הלתו המשילכה ואתה
- 4 בזה כבדהו בהתקדשכה לו כאשר שמכה לקדוש קדושים[ו] לכל בני [תבל] ובכול[ו] א[ל]
- 5 הפיל גורלכה וכבודכה הרבה מואדה וישימכה לו בכור ב[ני] ויזאמר [ל]פה בפורי אאתה
- 6 וטובתי לכה אתן ואתה *הלוא לכה טובו ובאמונתו הלך תמיד [והוא יברך את פול]
- 7 מעשיכה ואתה דרוש משפטיו מיד כול וריבכה בכול מו[ו]. [בפול לבבכה]
- 8 אהבהו ובחסד (עולם) וברחמים על כול שומרי דברו וקנאתכ[ו] על פול פועלי רשע[ו]
- 9 ואתה שכל פתח לכה ובאוצרו המשילכה ואיפת אמת פקד[ו]ה [
- 10 אתכה המה ובידכה להשיב אף מאנשי רצון ולפקוד על[ו]
- 11 עמכה. בטרם תקח נחלתכה מידו כבד קדושי ובט[ו]
- 12 פתח מקור כול קדושים וכול הנקרא לשמו קודש ו[תמיד ברכהו]
- 13 עם כול קצים הדרו פארתו למטעת עו[ו]
- 14 גה[ו] תבל בו יתהלכו כול נוחלי ארץ כי בשמ[ו]
- 15 ואתה מבין אם בחכמת ידיים המשילכה ודע[ת] צבודה הוננכה [הפי]
- 16 אוט לכול הולכי אדם ומשם תפקוד טרפכה ו[בקדמוניות]
- 17 התבונן מודה ומיד כול משכילכה הוסף לקח[ו]
- 18 הוצא מחסורכה לכול דורשי חפץ ואז תכון [נחלתכה]
- 19 תמלא ושבעתה מרוב טוב ומחכמת ידיכה[ו] תתצנצנ
- 20 כי אל פלג נחלת פול[ו] הי [וכול חכמי לב השכלו]

* טיכלאר, עמ' 94-95, מעמיד על השתלבות עותק ו בטקסט של שוי 2-5; הקריאה בסוף שורות 7-10 על פי תצלום B-278422 || 1 קודש ילקודשי על פי דברי הימים א כג 13 ושורה 4 להלן; ס"ה קוראים י[א]; פואש קורא [כי]א אך האות שנוטרה אינה אליף; מכול ס"ה קוראים בכול || 2 נפש עותק ו נפש, כמו נפשו במשלי ו 16 || 3 והוא חלקכה השוו במדבר יח 20 אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל || 4 לקדוש = לקודש, עותק ו [לקודש], טיכלאר, עמ' 143 קורא [לקודש]; הצורה קדוש בביטוי הזה מופיעה עוד בשיירי עולת השבת, שיר שנים עשר שוי 16-17, להלן עמ' 377; צ"י השלמה חדשה בהתאם לחסר || 5 בכור עותק ו בכור מתוקן מן כבוד; להשלמת החסר השוו לעותק IQ26 קטע 1 שוי 9 וקטע 3 שוי 2, להלן עמ' 183 || 6 *הלוא ולפניה למיד מיותרת || 7 וריבכה בכול ס"ה קוראים יריבכה; בכול מו[ו]. [המי"ם מכווצת ואולי יש לקרוא פועל[ו]; [בפול לבבכה] ההשלמה של קיסטר || 8 וקנאתכ[ו] או וקנאת[ו] ריב; ס"ה קוראים וקנאתו; ההשלמה על פי מגילת ההודיות ו 25 || 9 שכל ובדוחק מה שכל[ו] || 10 כבד קדושי יתן חלק לכוהנים || 11-14 בתחילת השורות האלה שילבו ס"ה קטע המתאים יפה לחסר. טיכלאר, עמ' 95 מתנגד לצירוף. פקפוקי אינם מכריעים לעומת העובדה שבתובה יתהלכו שוי 14 חלקי האותיות שבקטע המצורף משלימים את אלה שבקטע הגדול || 12 מקור ס"ה קוראים [שיר אך מעירים שאפשר לקרוא מקור; השוו שוי 1 || 13 עם כול קצים הדרו משפט שמני, וכן המשפט שאחריו || 14 גה[ו] קריאה חדשה = נהי; השוו מגילת ההודיות יא 34 || 15 ודע[ת] צבודה[ו] על פי קטע 148 ב שוי 5, להלן עמ' 174 || 16 הולכי = הלוי, נהגה hulluke, ראו קימרו, קטל, עמ' 73; המילה הזאת מופיעה גם בכתיב הלוח ומציינת את צורכי הקיום, פרנסה || 17 ומיד כול משכילכה ימכל מלמדך; השוו תהלים קיט 99 || 18 דורשי חפץ ינוקקים || 20 פלג יחלקי כבארמית; נחלת פול[ו] הי [כטיכלאר בהתאמה לשרידיים ולרוחב החסר ||

עותק ד קטעים *88+87

[	ם°[	]	1
[	מאזני	]מרמה ו[	2
[	לה]שיב לחמכה[	במשקל	3
[	ולוא יהיה ב[	לכה בו ולו[	א
	תשמח	]ה מבית °[	5 תכין לכול חפציכה[
	ל[	תת מחסור[	פה לרציפה]
	ביא	]ערוב זר ב[	הזנבה א]
	עול תשפוט	ובכוה ידיכה ת[	עשוק רצה חרה אפו בכה וגדל [
	י(ו)פין ידו	ממחסורכה	וכש[
	לכף רגלכה	כיא אל דורש	ביו[
	בידכה לחיות	ונאספתה	ביגונ[
	ובאמת תמלא	ינה[	לתכה והייתה[
	[	ביוס]	משן[
	ותשמח	בכול[	משלוח ידכה]
	[	ו]	אתה לוא תמוך]
	[	ואם	לרוב א[

* הקטעים שולבו כאן על פי העניין ושילובם איננו ודאי. שימו לב לחזרה שבמילים תערב... [י]ערוב שוי 7, באמת... ובאמת שוי 11, [במשקל]... ובמשקל שוי 12. בתצלומים ניכר הבדל בין הקטעים בגודל האותיות וברוח שבין השורות אך אפשר לתרץ את ההבדל בהתכווצות העור ובפוקוס השונה || 2 השו משלי יא 1 ולניגוד בשורה 12 || 3 הושלם על פי ויקרא כו 26 והשוו שוי 12 || 5 תכין לכול חפציכה השוו ברית דמשק פרק ד שוי 45-46; אולי יש להקדים [בצדק], ראו סרך היחד יא 16 || 7 למה תערב רמ[יה בהזנבה] השוו סרך היחד ט 8 ולהלן שוי 8, השוו פרק ב שוי 48, לעיל עמ' 154 || 8 עול תשפוט השוו תהלים פב 2; ובכוה ידיכה ת[עשוק] השוו יחזקאל כב 29; [וגדל] נגעכה השוו בראשית יב 17 נגעים גדולים || 9 תשו[ה] או תשה[ה]; טיכלאר ערער על הקריאה תשא[ל]; הקו שנתר מאונך וקרוב מדיי לשיין; השוו משלי ב 18 כי שחה אל מות ביתה וישעיהו כה 12 השח השפיל הגיע לארץ; [ואין מנחה] הושלם על פי דברים כח 65 שהובא במהדורת ס"ה || 10 רגלכה ולא רגלכה; עיינו בדברי ס"ה; דורש את דין העשוקים, כמו בתהלים י 4, 13; ביו[ה] ס"ה קוראים בן; [וחרון] אף יחרון אף האלי || 11 הל[ך] השוו קטע 122 ב שוי 14 || 12 והייתה ולא והייתה ה[ן]; [ת]כול פחות מסתבר לשחור [כול = כל] || 13 [ותשמח] על פי דברים יב 7 || 14 תמוך הכיף שלמה, שלא כס"ה וכטיכלאר ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע 95

- 1] [°וֹרֵם]
- 2] [עֲצַתְךָ עִם אִישׁ]
- 3] [אֶל תַּחֲשַׁךְ דַּעְתָּ]

שוליים תחתונים

עותק ד קטע 96

- 1] [הִפְלֵא]
- 2] [דְּרוֹשׁ כּוֹל אֱלֹהֵי]
- 3] [אֶל תִּשְׁלַח יַדְכָּה עִם]
- 4] [הֵרִיקָם]
- 5] [הֵי יִשְׁלַח]

עותק ד קטע *97

- 1] [לְבַלְתִּי הוֹנֹתָ אֵת רַעְכָּה]
- 2] [חֲסוּרֵיכָה קַח מִיָּדוֹ]
- 3] [° לֹא יִמְצָא אֶל יֹשִׁיב]
- 4] [שֵׁלֵם] ° [תָּ]

עותק ד קטע 101 א

- 2] [עֲשִׂי]
- 3] [אֹוֹטְכָה]
- 4] [וְאַתָּה]
- 5] [°לִים]

שוליים תחתונים

עותק ד קטע 101 ב

- 1] [°]
- 2] [חֲטֹא וְלִבְלִיתִי הוֹשׁ מִ]
- 3] [וְאַל תְּהִי בְּבֵיתוֹ כְּגִ]
- 4] [יַחְמוּל עַל הוֹנוֹ. הִיָּה לֹ] כֹּאֵה]
- 5] [בִּשְׂרוּ לֹא יִמְעַל בְּבִשְׂרוֹ]

שוליים תחתונים

קטע 95: 3-2 עם איש ... אל תחשך נראה שהקטע הזה כלל מבנים של עם + בעל תכונה + אל תפעל, מעין אלו שבחוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 1 שוי 2-5, להלן עמי 185; השוו משלי כד 21 ומשלי אחיקר שוי 143 ועוד || 3 תחשך תקשך, השוו איוב לח 2 || קטע 97: * ס"ה צירפו מימין קטע קטן ובו האותיות לא ימ שוי 3, של שוי 4; טיכלאר סבור שהצירוף אינו בטוח || 1 הונות על פי תצלום 41.909 || 2 [חסוריכה ס"ה קוראים [מ]חסורכה || קטע 101 ב: 2 קריאה חדשה על פי תצלום 41.909 || 3 כג[ר] השוו ירמיהו יד 8; ס"ה קוראים כ"ן] || 4 יחמול על יחוס על, השוו שמואל א טו 15 וקטע 19 שוי 5, לעיל עמי 164 || 5-4 השוו נחמיה ה 5 וישעיהו נח 7 || 5 בשרו על בעיות הקריאה ראו טיכלאר, עמי 99 ||

עותק ד קטע 102

- 1] תה בשחר[פה] כפי אל[ ]
 2] נדרש לפול דורשי [חפץ ואמת צדק כול מעשיו ו]°
 3] ואתה [מבין, באמת מוד כול חכמת *ידיכה]
 4] ובצדק תפן הת[הלככה ואז ידריש הפצכה לכול מבקשיו]
 5] עוון תועבה תנקה ובשמחת אמת תשת[עשע]

שוליים תחתונים

עותק ד קטע 103 ב (+ עותק ה קטע 4)

- 1] °°]
 2] [אכרים עד כול א] פול
 3] חוש הבא בטנאיכה, ובאסמיכה כול[פרי אדמתכה
 4] ישוה. עת בעת דורשם ואל תדם ב[עת] ב[בדודו ולוא ת]
 5] כי כולם ידרשו לעתם ואיש כפי חפצ[ו] ב[פול] עת [בכה ימצא הלוכו וה]
 6] כמקור מים חיים אשר הכיל אוטו במסחורכה אל תערוב אשר [לאיש עול]
 7] למה יהיה כלאים *כפרד והייתה כלוב[ש] ב[שעשע]נו [בצמר ובפשתים ועבודתכה כחולש
 8] בשור ובחור[ו] יחלו וגם תבואתכה תג[רע] פאיש [זורע כלאים אשר הזרע והמלאה ותבואת
 9] הפרם יקד[שו] וכלה[ה] הונכה עם בשרכה[ה] וימי [חייכה יתמו יחד ובחייכה לוא תמצא

שוליים תחתונים

קטע 102: 1 בשחר[פה] או בשחת[ ] || 2-1 ההשלמה על פי המשך ועל פי קטע 122 ב || 3 מוד ציווי משורש מד"ד; ס"ה קוראים מיד, השורש קטע 122 ב שוי 5; *ידיכה מתוקן כנראה מן ידים || 4 [תפן] = תפן; ידריש השורש קטע 103 ב שוי 5, קטע 107 שוי 5 ותהלים קיא 2; נראה שהצורה הפצקה שבתהלים פורשה כאן גם כשם תואר, עיינו בתרגומים ובפירושים || 5 ובשמחת אמת תשת[עשע] השורש מגילת ההודיות יט 9-10 ||
 קטע 103: 3 כול כטיכלאר || 4 עת בעת יבכל עת; דורשם עותק ה [דורשמ]; ואל עותק ה אל; תדם = תדם יתפסיק; [ב]בדודו עיינו בתצלום 41.907 || 5 כולם ידרשו ... חפצ[ו] על פי תהלים קיא 2, עותק ה [דרוש אד[שו], צורת המקור הפרוד בבנין קל מצריכה צורת פועל באותו הבנין, עיינו בצורה ידריש שבקטע הקודם שורה 4; לצורת נסתר באל"ף יש אולי מקבילה במגילת המלחמה 4QM^a קטע 1-3 שוי 9 [אצא] = ויצא, עיין בכרך א, עמ' 133; הלוכו 'פרנסתו' ראו הערה לעותק ד קטע 81 שוי 16, לעיל עמ' 166 || 6 הכיל = מכיל; אוטו או אוטלן מימיו; במסחורכה הצורה מסוחר היא חלופה של מסוד, השורש קטע 107 שוי 4; [לאיש עול] או כיו"ב, כהצעת קיסטר || 7 כפרד מן האות הראשונה שרד בסיס מתאים לבי"ת ובין השורות נראה מעין גג של כ"ף || 8 תג[רע] או תג[ער], קריאה חדשה; אשר = יכי || 9 תמצא הטור הבא פתח כנראה במילה תפן או כיו"ב ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע 107

[	לְבַקְשׁוּ וְאִזְתַּמְצוּ] א	] 1
[	וְהָיִיתָ לְמַעַלְהוּ וְלֹא לְמַטָּה	] 2
[	הָ לְמַחְסוּרָה כִּי]	] 3
[	אֲוֹטִים מִסְחֹרָה וּפְעוּלְתָהּ בַּחֲפָצֵי אֲנָשִׁים	] 4
[	דָּוָר] שֵׁם עִם כּוֹל צִמְחֵי אֲדָמָה כִּי כֻלָּם יִדְרָשׁוּ לְעֵתָם	] 5
[	מִי] נֹרָע עִשְׂבֵי עִם שְׂרָשׁוֹ וְצִמְּהָ	] 6
[	כִּרְנָמָה עִם]	] 7

עותק ד קטע 119

[	עֲשִׂי]	] 1
[	לִי מִצוּלָה הַתְּ]	] 2
[	מִצוּלָה נוֹלַדְתָּ]	] 3
[	מִעֲמֻקֵי מַיִם]	] 4
[	יְהִי־]	] 5

עותק ד קטע 121

[	מִשְׁפָּט צְדָק תַּעֲשֶׂה]	] 1
[	עֲבוֹדַת רִשְׁעָה]	] 2
[	לֵל לֵל]	] 3

קטע 107: 2 הושלם על פי דברים כח 13 ומגילת המקדש מז 2, נט 20 || 4 * [ב] אֲוֹטִים מתוקן כנראה מן [ב] אוטכה; [א] אֲנָשִׁים
 על פי קטע 122 ב שוי 5 || 5 [ל] עֵתָם על פי קטע 103 ב שוי 5 || 6 וְצִמְּהָ בעקבות טיכלאר || 7 כִּרְנָמָה אולי =
 כרמם, השוו משנה בבא בתרא ד 8 כתב יד קאופמן כרן, תוקן כרם ||
 קטע 119: 4 מִעֲמֻקֵי מַיִם כבתהלים סט 3 || 5 [י] יְהִי־ אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא [מע] שִׁיָּהּ ||
 קטע 121: 1 תַּעֲשֶׂה או תְּשַׁפֵּט || 2 עֲבוֹדַת רִשְׁעָה] השוו פרק א שוי 10, לעיל עמי 147 ||

עותק ד קטע 122 א

[תו יכֹנו	] 1
[תֹ שר	] 2
[אוהב אמת	] 3
[ואם איש	] 4
[אדמה אתה] ° הבן במסחורכה ואל	] 5
[אִ ישוה בעמלכה או למה עוד	] 6
[מסחורכה וכֹ ° כֹה ° ל°]	] 7
[השמר]	] 8

עותק ד קטע 122 ב (= 126 ב)

[לֹואִ ישבות אחד מכול צבאסה]	] 4
[ואתה מבֹין, באמת מוד כול אוט אנשים א] יפת אמת ומשקל צדק]	] 5
[כי באִיפתֹ אמת ומשקל צדק תכן אל כול מֹ עשוי הוא]	] 6
[פֹרשם באמת הוא שמם ולחפציהם ידרש]	] 7
[מלפני לוא]	] 8
[יסתר כול וגם לוא נהיו בלוא רצונו ומחוכמת לבו חקק מועד]	] 8
[משפט להשיב נקם לפעלי און ופקודת ש] חת לכול עושי רשעה]	] 9
[ולסגור בעד רשעים ולהרים ראוש דלים] ולהנהיל אביונים]	] 10
[בכבוד עולם ושלום עד ורוח חיים להבדיל] מן]	] 11
[כול בני היה, ובכוח אל ורוב כבודו עם טובו] יתגו בפול עת]	] 12
[ובאמונתו ישיחו כול היום. תמיד יהללו שמו וה] סדו יגידו]	] 13
[ואתה באמת התהלך עם כול דורשי ה] פץ]	] 14
[ובידכה *אוטו ומטנאכה ידרוש חפצו ואתה מ] מנו תדרוש חפצכה]	] 15
[ואם לוא *תשיג ידו למחסורכה ומחסור אוטו] לכה יתן חפצכה]	] 16
[° ואל ישום מחפצו כי אל יבֹ רך את נחלתכה]	] 17
[וידי מא] ודכה למותר ופרץ מקניכֹ ה בארץ]	] 18
[עולם כֹנוחֹליכה °]	] 19

קטע 122 א: 1 [ ] [תו או] [כי] || 5 [אדמה אתה] על פי עותק ר קטע 5 שוי 5 וקטע 5a שוי 2, להלן עמי 181 ||
 7 וכֹן ובדוחק ופֹן; על אפשרויות פיענוח השרידים שבסוף השורה ראו טיכלאר, עמי 102 ||
 קטע 122 ב: * הקטעים צורפו כהצעת טיכלאר, עמי 102-103 || 4 צבאסה] [או צבאם ה] [כס"ה || 5 ואתה מבֹין על
 פי תצלום 41.909; מוד ציווי משורש מדיד; ס"ה קוראים מיד, השו קטע 102 שוי 3 || 7 פֹרשם ... שמם לשונות מדידה;
 ידרש] = יִדְרְשו || 9 לפעלי טיכלאר מעיר שהפ"א ברורה במקור; שֹ חת] כהצעת שלמי אפרתי || 13 וה] סדו יגידו]
 על פי תהלים צב 3 || 14 באמת יביושרי השו שוי 7, 5 וקטע 127 שוי 4; דורשי ה] פץ] כבקטע 127 שוי 4 ועל פי שוי
 15 || 15-16 סופי השורות הושלמו על פי סברתו של קיסטר || 15 *אוטו מתוקן מן אוטה; ומטנאכה כשימוש המילה
 בן סירא לד 14 || 16 *תשיג מתוקן מן תסיג; אוטו] [על פי תצלום 40.964 || 17 ישום כנראה ישום לשון דאגה
 ושיממון, השו יחזקאל ד 16, יב 19 || 18 [מא] ודכה קריאה חדשה; ס"ה קוראים] [ידכה; למותר יבשפעי; ופרץ מקניכֹ ה]
 בארץ] על פי איוב א 10 || 19 כֹנוחֹליכה או כֹנוחֹליכה, על פי תצלום 40.964; רק חלקן העליון של האותיות נראה
 ובאין הקשר קשה להכריע בין אפשרויות הקריאה השונות ||

עותק ד קטע 127*

שוליים עליונים

- 1 [כִּי דִ] לְ מְקוֹרְכָהּ וּמַחְסוֹרְכָהּ לּוֹא תִמְצָא וּדְאָבָה נִפְשָׁהּ מְכוּל טוֹב. לְמוֹת] [
- 2 [וְלִשְׂאוֹל תְּ] צָפָה כּוֹל הַיּוֹם וְאוֹתָהּ נִפְשָׁהּ כִּי תִבּוֹא בִפְתַחֶיהָ וּקְבֵרָתָהּ וְכִסּוּתָהּ]
- 3 [תּוֹלְעָה אֵת בְּ] שְׂרִי גִוְיָתָהּ וְהֵייתָה לְמֵאכֵל שֶׁן וְלַחֲמוּמֵי רִשְׁף נִגְד מוֹ] צִיפָה [
- 4 [כִּי גַם אֵתָהּ כּוֹל דִּ] וְרִשֵׁי חֲפִיץ הוֹנִיתָה *בְּהַלּוֹכְמָהּ וְגַם אֵתָהּ תֵּאָ] [
- 5 [ ] כִּי לָכֵה כִּי אֵל עָשָׂה כּוֹל חֲפִצֵי אוֹט וַיִּתְכַּנֵּם בְּאֵמַת] [
- 6 [ ] לְ] וְבִמְוֹזְנֵי צְדָק שֶׁקֶל כּוֹל תְּכֻנָּם וּבְאֵמַת [מַדְד
- 7 [ ] קִיֹּ] [ ] וְלִ] [

עותק ד קטע 137

- 1 [ ] חֲכָמַת לִבְ] [
- 2 [ ] חֲכָמַת יָדִים יוֹסֵף לָכֵה] [
- 3 [ ] צְדָק בְּמִשְׁכַּרְתָּהּ *כוֹל עֲבוֹדַתָּהּ] [
- 4 [ ] שְׁנֵוֹתֶיךָ] וְאוֹרֵךְ יִמִּיכָה יִרְבוּ מוֹדָה וּשְׂכָ] בְּתָהּ עִם אֲבוֹתֶיךָ
- 5 [ ] פְּעֻלַּתָּהּ יוֹם תִּיֹּ] [
- 6 [ ]] [

עותק ד קטע 138

- 2 [ ] לְ חֲבֵל בְּנַחֲלַת אֲב וְלִ] [
- 3 [ ] וְשַׁחַה בְּ] פִּשְׁכָּה מְדַאֲבוּן וּבְעֵדוֹנִי] [
- 4 [ ] אוֹטְכָה וְכֹל חֲפִצֵיכָה] [

קטע 127: * המשך לקטע 122 ב (= 126 ב) || 1 [כִּי דִ] לְ בתצלום אין רואים למ"ד, אך טיכלאר מזהה סימני דיו ומציע לקרוא] לְ; וְדָאָבָה יְחִסְרָה, השוו ירמיהו לא 25 כל נפש דאבה מלאתי || 2 [וְלִשְׂאוֹל תְּ] צָפָה קריאה חדשה; וְאוֹתָהּ = וְאוֹתָהּ; בִּפְתַחֶיהָ השוו ישעיהו לח 10 שערי שאול; וְקְבֵרָתָהּ אריאל ויודיצקי מפרשים = וְקְבֵרָתָהּ כַּאֲפִשְׁרוֹת שִׁי"ה דוּחִים || 3 [תּוֹלְעָה] השוו ישעיהו יד 11 ומכסיד תולעה; [בְּ] שְׂרִי גִוְיָתָהּ השוו בגיית בשרו פשר חבקוק ט 2; לְמֵאכֵל שֶׁן וְלַחֲמוּמֵי רִשְׁף השוו דברים לב 24; מוֹ] צִיפָה [הושלם על פי שוי 4, אם ההשלמה נכונה יש להגות מוֹנִיךְ || 4 [דִ] וְרִשֵׁי חֲפִיץ יְנוֹקָקִים; *בְּהַלּוֹכְמָהּ לביטוי השוו קטע 103 שוי 5, נותרו כתמי דיו המעידים על תיקון, ראו טיכלאר, עמי 104, קשה לדעת מה הייתה הגרסה שלפני התיקון; תֵּאָ] [כטיכלאר, עיינו בתצלום 41.904 || 5 וַיִּתְכַּנֵּם בְּאֵמַת השוו קטע 122 ב 5 בעמוד הקודם || 6 וְבִמְוֹזְנֵי ש"ה קוראים [כִּי] בְּמִזְנֵי; [תְּכָן] על פי שוי 5 או [מַדְד] על פי קטע 122 ב שוי 5 || קטע 137: 1-2 [לְ] חֲבֵל קריאה חדשה; לסוגי החוכמה שכאן השוו חוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 3 שוי 6-7, להלן עמי 186; אפשר גם לקרוא [חֲכָמַת בְּנִינָה] על פי דניאל א 20 || 2 יוֹסֵף אולי צורת עתיד קל כבמקרא ואולי צורת נפעל || 3 צְדָק אולי 'יושר', השוו עותק ג קטע 19 שוי 4, לעיל עמי 164; *כוֹל עֲבוֹדַתָּהּ או כי לעבודתה || 4 ההשלמה על פי שמואל ב ז 12; אריאל ויודיצקי מציעים להשלים ושְׂכָ]רְכָה הרבה מודה על פי בראשית ט 1 || קטע 138: 3 [וְשַׁחַה בְּ] פִּשְׁכָּה קריאה חדשה; ש"ה קוראים [ ] יֹכָה || 4 אוֹטְכָה כקריאה ש"ה מציעים בהערה; בטקסט הם קוראים לֹא יִטְכָה ||

עוֹתֵק ד קטע 139

[אַתָּה]	1
[וְחֹכְמַת יְדִיכָה]	2
[חֹכְמָה] לְכוֹל	3

עוֹתֵק ד קטע 140

[בְּיָמַי]	1
[רִיכָה הָעוֹנוֹנִי]	2
[עָם בְּנֵי עוֹלָם] אֵל תַּעַשׂ סוֹדִי	3
[תִּדְעַ שֶׁר ( ) בְּשׂוֹר]	4

שוליים תחתונים

עוֹתֵק ד קטעים 147+148 א*

[לִדְ טוֹ]	1
[אַמְתָּ]	2
[גַּזְוִי] עֵימָ לְאָף עֲבָרָה]	3
[בַּעֲוֹנוֹ] לָהּ הַתְּהַלְכָתָהּ וְאַנְוִי שֶׁהַ מִפְתָּכָהּ	4
[הַ] תְּבוּנוֹן בְּעִבּוֹרֵי דִתְכָהּ	5
[הַתְּבוּנָה]	6
[תִּדְעַ] הֵ מִשְׁוֹן]	7
[וְאִמָּ]	8
[וְהוֹלִיִּים]	9
[וְ]	10

קטע 140: 2 הָעוֹנוֹנִי [ת] קריאה חדשה || 4 שֶׁר ( ) בְּשׂוֹר ראו תצלום 41.905, וגם בתצלום הזה קשה לזהות את האות שנמחקה; שֶׁר כנראה = שְׂאָר ||

קטעים 147+148 א: * סִיָּה העירו על אפשרות הצירוף; יש התאמה לא רק בעניין אלא גם ברווחים שבין השורות || 4 להשלמת החסר השוו לפרק ב שוי 53-54, לעיל עמ' 156 || 9 הוֹלִיִּים קריאה חדשה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע 148 ב (+ עותק ב קטע 23)*

[	הדרים בה]	2
[	כול מואסי בר[יתו]	3
[השכל בפול]	איש ° [אתה]	4
[	דעת עבודתכה ומשמה ת[פקוד טרפכה]	5
[דרוש]	בינה לקדמוניות שים לב[פה לרז גהיה, בפול]	6
[אמת בפול]	דעת ובכול ספורות אנש[ים]	7
[	מעשיכה ואמונה בפרי [ידיכה]	8
[	עולם יבושו] ° ל°	9

עותק ד קטע 158

[	בה רוב]	1
[	בו מארבי לב]	2
[ואתה]	דרוש כול הפצ[כה]	3
[גדיבים יהדרו]	מבין, במעשיכה[השכל]	4
[והללוכה]	פוןיכה ומלכים יכבוד[ה]	5
[	על בינתכה ורוב שכל[כה]	6
[	°° [ ] °° [ ]	7

עותק ד קטע 159 א

[ב]קשו	]	2
[סף	]	3
[ה°	]	4
[מ]שלוה	]	5

עותק ד קטע 159 ב

[	נקם]	1
[	מועלה האיר ו°]	2
[	בצדקו ובכוח גב[והתו]	3
[	השען במעשה צדק]	4
[	התהלככה ולמח]	5
[כשמש]	ומדת כבודכה °	6
[	תכון תבל] °° [ ]	7
[	ול]	8

קטע 148 ב: * את הקטע החופף פירסמו אסתר וחנן אשל, מגילות ה-ו, עמי 277-278 || 4 °° [ ] ראו טיכלאר, עמי 107; ס"ה קוראים ר"י; ואולי יש לקרוא יד[ע], השוו חוכמת רז נהיה ב, 4Q424 קטע 3 שוי 7, להלן עמי 185; [השכל] על פי עותק ו קטע 5 שוי 6, להלן עמי 181 || 5 ההשלמה על פי קטע 81 שוי 16, לעיל עמי 166 || 6 בינה ציווי מוארך || 8 ואמונה בפרי האותיות נה בפרי כתובות על קטע מצורף; [ידיכה] על פי משלי לא 31 || 9 יבושו כהצעת אריאל ויודיצקי || קטע 158: 5 פוןיכה טיכלאר קורא בכתב היד בליניכה || 6 בינתכה כהצעת ס"ה בפירושם; ורוב או [וט]וב || קטע 159 ב: מועלה אולי חלופה של מעלה, השוו דברי יהושע, 4Q378 קטע 3 א שוי 7, לעיל עמי 63 || 6 [כשמש] על פי חוכמת הרזים, 1Q27 קטע 1 א שוי 6, לעיל עמי 130; ומדת כבודכה = לבוש כבודך, השוו סרך היחד ד 8 ||

עותק ד קטע 162

- 1] [ויוד]
- 2] [כִּיא אמרתם]
- 3] [וסיף על נחלתו]
- 4] [שַׁחַת עוֹלָם יִהְיֶה לְכַה כַּב]
- 5] [שֹׁקֶקָה וח]

שוליים תחתונים

עותק ד קטע 172 + 173 (+ עותק א קטע 5)*

- 1] [רִזְנָה]
- 2] [הרוח ומשקל]
- 3] [כּוֹל צִאצִּיכָה יִכּוֹנוּ לִיחָד]
- 4] [בתמים דרך עם קץ]
- 5] [פִּי רִזְנָה נחלת איש באמת יצדק]
- 6] [וְאֵלֶיךָ עִשְׂתָּרוּתִי]
- 7] [בְּיִשְׁבָּמָה] בְּנוֹה שְׁלוֹם וּבִהְתַּהַלְכָמָהּ [כּוֹל אֹרְחָתָי]
- 8] [אֵיךְ פָּה] דְּמַחִיּוֹת (בִּלְשׁוֹנָה) וּמְגוּזָל]
- 9] [יִשְׁלַח אֶת הַצֶּאֱזָן] בְּעֵר בְּשִׁדָּה אַחֵר יִשְׁלַח [פִּמְרָה] עֵיתְמָהּ]
- 10] [כֹּה עִם מְרַעֲיִתְכָה וּבְמִרְעִיָּתָה] תְּחַסֵּן]
- 11] [כְּכֹל מְרַעֲיִתְמָה (לְמָה) שְׁנָה] [ ]]
- 12] [וְאֵת מְרַעֲיִתְמָה] הִשִּׁיבָה לְמָה תְּדַמָּה וּבְמִרְעִיָּתָה]
- 13] [בְּיָדְכָה מִשְׁפַּט הַצֶּאֱזָן וּבִלְבָבְכָה] פְּקִדְמָהּ]
- 14] [מָה בַּחֲרָב הוֹכֵן] [לְ] [ ]]

שוליים תחתונים

קטע 162: 5 [שֹׁקֶקָה] אולי כינוי לאביון, השוו תהלים קז 9 כי השביע נפש שקקה, או [וי]שֹׁקֶקָה, השוו תהלים סה 10 || קטע 172+173: * הקטעים הללו צורפו פה על פי העניין, והמילה ובמרעית שבקטע 173 מצטרפת מיד אחרי תדמה בשורה 13 || 3 [כּוֹל צִאצִּיכָה] אולי מצטרף לכאן קטע 264 [כּוֹל צִאצִּיכָה]; סִיָּה קוֹרָאִים עֲלֵיכָה; יִכּוֹנוּ לִיחָד] השוו סרך היחד ח 10 || 5 על פי סרך היחד ד 24 וכפי נחלת איש באמת יצדק || 7 בְּנוֹה סִיָּה קוֹרָאִים בְּנִיָּה; את ההשלמה שבתחילת השורה הציעו אריאל ויודיצקי, שהשוו לישעיהו לב 18, 20; וּבִהְתַּהַלְכָמָה עותק א [בְּהַתְּהַלְכָם]; כנראה מדובר בצאצאים שבשורה 3 || 8 [פָּה] דְּמַחִיּוֹת קריאה חדשה; וּמְגוּזָל = וּמְגוּזָל שֶׁלָּא כִסִּיָּה || 12 הִשִּׁיבָה ציווי מוארך; טיכלאר, עמי 110, קורא תְּשׁוּבָה; תְּדַמָּה יִתְּפָרֵת; וּבְמִרְעִיָּתָה המילה נמצאת בקטע 173 שכנראה מתחבר כאן ישירות לקטע 172 || 13 [בְּיָדְכָה] מִשְׁפַּט הַצֶּאֱזָן אולי עניינו 'אתה אחראי לכלכלת הצאן' || 14 הוֹכֵן] קריאה חדשה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע 176*

[	ותיך ארץ]	1
[	ל הדרים בה ואבל צדק]	2
[	ואת זה מבין, בהוית מדהבה אל ת[כשל	3

שוליים תחתונים

עותק ד קטע 177

[	ברום]	1
[	ת ואבדון אשר בקצהו לוא]	2
[	לוא] יכסה הרפתכה	3
[	וקח בינה האזינה למ[וסר	4
[	אתה רש ונדיבים י]	5
[	הלכו כול ש]	6
[	ה דע רז ב]	7
[	למחסורפ]ה השמר מאו[דה	7
[	אוטכה]	8

קטע 176: * אולי מקומו בפרק א אחרי שורה 69 || 3 בהוית מדהבה השוו מגילת ההודיות יא 26 והוית מדהבה עם מצעדי; בהוית = בהוית, 'בהנות, בצרתי || קטע 177: 1 ברום קריאה חדשה || 2 בקצהו = בקצו, השוו מקצה שלש שנים דברים יד 28 || 4 וקח 'התבונני || 7 רזו ס"ה קוראים רזו אך טיכלאר, עמי 111 מעיר שבקטע עצמו יש חור הנראה בתצלומים כוויי; [למחסורפ]ה על פי עותק א קטע 6 שוי 6, לעיל עמי 161, עיינו שם בהערות; מאו[דה] או מאו[ה] ||

עותק ד קטע 184 (+ עותק ו קטע 11)

- 1] כַּאֲשֶׁר צִוְּיָהּ בֵּיד מֹשֶׁה ° [
- 2] אֲשֶׁר גָּלָה אֶזְנֵכָה בְּרִזְיָה בְּיוֹם [שׁוֹבֵה הַשְּׂמֵר לְכַה פֶּן]
- 3] [תִּשְׁכַּח אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְכַה וּפֶן תֵּאֲכַל וּשְׁבַעְתָּהּ זָבָּ [תִּימָם]
- 4] [הֵלֵךְ °°°]

עותק ד קטע 188 (+ עותק ו קטע 9)

- 1] [°° קָ]
- 2] [מִוֹת הוּד]
- 3] [בְּבֹאֲכָה לְמִנְוָה [תִּכְרַח]
- 4] [יָם הַשֶּׁ]
- 5] [מִוֹסֵר] אֲבוֹת כִּיָּא נַחְמַד הֵ [וְאֵ מִזְהָב]
- 6] [מִוֹאֲסִי] בְּרִית לֹא יִדְרָשׁוּ [הוּ]
- 7] [פֶּן יִשׁוּגוּ בְּדַבְּרֵי] קוֹדֵשׁ
- 8] [° אַתָּה] וְבְנִיכָה

עותק ד קטע 201

שוליים עליונים

- 1] בְּרִזְיָה [נְהִיָּה הוֹדִיעַ אֵל נַח] לֵת בְּנֵי צִדְקָה
- 2] [אִיסְגַר בַּעַד כּוֹל בְּנֵי עַל] לָהּ

קטע 184: 2 בְּיוֹם [שׁוֹבֵה] ההשלמה מסופקת, ראו קהלת ז 14 || 2-3 [השמר] ... זָבָּ [תִּימָם] השוו דברים ח 11-12 || קטע 188: 2] מִוֹת אֶזְנֵכָה אֲשֶׁר לְהַשְׁלִים [שְׁלֵמֹת] יִשְׁמְלוּת; השוו שלמות כבוד דברי יחזקאל ב, 4Q391 קטע 62 ב שוי 2, לעיל עמי 93; הוּד] או הוּד || 3] בְּבֹאֲכָה או [בִּיאָכָה || 5] מִוֹסֵר על פי משלי א 8; כִּיָּא עותק ו כִּי; [מִזְהָב] על פי תהלים יט 11 || 6 מִוֹאֲסִי בְּרִית קריאה חדשה; לֹא יִדְרָשׁוּ [הוּ] עותק ו לֹא יִדְרָשׁוּ או לֹא יִדְרָשׁוּ || 7 יִשׁוּגוּ = יִשׁוּגוּ, יִשְׁגוּ; בְּדַבְּרֵי עותק ו [בְּדַבְּרֵי]; השוו בדרך קוד[ש] מגילת ההודיות יד 23; לחילוף המילים האלה המכוונות לאל עיינו במאמרו של קיסטר הנזכר בהערות בעמי 22 לעיל || קטע 201: 2 השוו קטע 122 ב שוי 10, לעיל עמי 171 ולסגור בעד רשעים ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע 206

[	בא	]	1
[	° קור°]	מלך	2
[	עם חיה ועוף	כיא	3
[	כה ומלכה	ממשל	4
[	ול ואתה	יגעתה	5

עותק ד קטע 211

[	ההמה	]	1
[	ובצאתם	]	2
[	ה בכול עובורתמה	הלו	3
[	להשמ] יד עולה	כיא יבוא סוף	4
[	ם	]	5

עותק ד קטע 219

[	זהור]	]	1
[	ברז פלא]	]	2

עותק ד קטע 227

[	מבין מכוך כ]	]	1
[	למחשבתו והייתה]	]	2
[	מצולה ומשכ]	]	3
[	כה בה]	]	4

עותק ד קטע 228

[	הו]	]	1
[	° המשילה אם הבעתה	]	2
[	עוד כיא קח משפט קצי	עולה	3
[	ל]	ל]	4

קטע 206: 3 עם כהצעת ס"ה בהערות ||
 קטע 211: 1 ההמה על פי תצלום 41.906, עיינו גם בתצלום 40.594, ס"ה קוראים] °תמה ואומרים שהתיי"ו כמעט וודאית ||
 3 עובורתמה אולי = 'עברתם', במשקל qutulat אחי qitilat, השוו תמלה יחזקאל טו 5 ומגילת ישעיהו סג 9 || 4 [להשמ] יד
 ס"ה קוראים [תוא] בדר ||

עותק ד קטע 251

- 1 [ ] גה]לת אדם
- 2 [ ] °והלככה]
- 3 [ ] ת מא°]

עותק ו קטע *1

שוליים עליונים

- 1 [ ]]אזל פרי תנובות וכל עץ נעים נחמד להשכיל. הלוא גן נ
- 2 [ ]]לז וזכו(ול מעשה ובו המשיכה לעבדו ולשמרו °]
- 3 [ ] האדמה] קוץ ודודר תצמיח לכה וכוחה לא תתן לכה כ°]
- 4 [ ] בצבון תאכלנה] במועלכה
- 5 [ ] ולדה וכל רחמי הור]יה [ ] ה°ש [ ] ובכבדכה את]
- 6 [ ] פהניז תמלא] בכל הפציכה כי כל תצמיח] לפה האדמה
- 7 [ ]]ובמטע [ ]בם ה°]

עותק ו קטע 2 א

- 1 [ ]]ת]
- 2 [ ]]
- 3 [ ]]ה]
- 4 [ ]]תה כל אוטכה
- 5 [ ]]ם תמיד לא
- 6 [ ]]מואס [ ]ברע יודע הטוב
- 7 [ ]]איש ישר יפ]ין דרכו ודרך
- 8 [ ]]רשע תואבד [ ]ה ולחם

קטע 251: 2 והלככה שם פעולה מבניין פיעל במשקל קטל (כמו שלם = שלום) או במשקל קטול בכתיב חסר || קטע 1: * אלגוויין צירף את קטע 2 משמאל לקטע 1; כאן הקטעים הובאו בנפרד בעקבות פקוקיו של טיכלאר, עמ' 141 || 1 תנובות כהצעת אריאל ויודיצקי; אלגוויין קורא תנובה; השוו מגילת המלחמה ב, 11Q14 קטע 1 ב שוי 10; וכל אולי יש כתמי דיו מעליה, ראו טיכלאר, עמ' 141 ותצלום B-298189 || 2 לז וזכו(ול מעשה ס"ה קוראים ל]השכיל מ]וא]ה אבל השרידים אינם מתאימים והמקום צר; מעל הווי"ו של זכול יש נקודה, כנראה למחיקה, ואולי הסופר כתב ובכול במקום ובו כל; השם מעשה מציין את בריאות האל, השוו תהלים ח 7 || 4 [ ]בצבון תאכלנה] השלמה חדשה על פי בראשית ג 17; במועלכה חטאו של אדם מדומה אולי למעילה בקודשי המקדש || 5 ולדה = וְלָדָה, על פי בראשית ג 16, לפניה נמשך המקום החלק; אלגוויין קורא ילדה; רחמי הור]יה מילים הקשורות לבטן וללידה ולכתוב בבראשית, שם; אלגוויין משלים רחמי הור]ת] || 5-6 הושלם כניגוד של הכתוב בשוי 3-4, ואם ההשלמה נכונה נאמר כאן שמתנות הכהונה מונעות את תחולת עונשו של אדם || 7 [ ]בם קריאה חדשה = אָבָם || קטע 2: 7 [ ]פ]ין קריאה חדשה; השוו משלי כא 29 וישר הוא יבין דרכו (כתיב יבין דרכיו); ודרך אלגוויין סבור שהרי"ש מתוקנת || 8 [ ]רשע תואבד] הושלם על פי תהלים א 6 ודרך רשעים תאבד ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ו קטע 2 ב

- 9 וכוהו] [
- 10 וכל] [

עותק ו קטע 3 (+ 1Q26 קטע 2)*

- 1] ות]ם לריק כו]חפה ם [
- 2] ברז]נְהייה וכן התהלך וכל]ול] ת]בואתכה יברך [
- 3] כי מידו]חזות ארץ ועל פיהו הרתה כל] רחם [
- 4] כי לכוהני]ם ראשית פרי בטנכה ובכור כל [בהמתכה]
- 5] כאשר דבר אל מוש]ה לאמר וקדשתו כי] את לחם אלהיכה הוא]
- 6] מקריב]°° [

עותק ו קטע 3a

- 1] °° [
- 2] ובחסדיכ]ה [
- 3] בפרי בטנו דל°° [
- 4] °° [

קטע 2: 10 וכל] [על פי תצלום B-278422 ||
 קטע 3: * אולי המשך של קטע 1 שבעמוד הקודם, ונראה שקטע 2 אינו במקומו שהרי אין נזכרים בו הכהנים שרוב הקטעים
 שבעמי 179-183 עוסקים בהם ובמעמדם, השוו במיוחד 1Q26 קטע 1, להלן עמי 183 || 2 וכל]ול] בכתב יד היסוד וכל] ||
 3] כי מידו] הושלם על פי עותק 1Q26 קטע 1 שוי 7, להלן עמי 183 || 4] כי לכוהני]ם קריאה חדשה || 5 הקריאה
 וההשלמה חדשות ויש כאן כנראה מובאה מוויקרא כא 8, האות האחרונה שבמילה וקדשתו דומה ליויד ||
 קטע 3a: 2] ובחסדיכ]ה] או ובחסדים || 3] בפרי בטנו השוו קטע 3 שוי 4 ||

עותק ו קטע 5 (+ עותק ה קטע 3)

- 1a] **עם כול זקני**] [והשמר לכה פן תשים ללוי כוהן
- 1] זפור] ה את משפט קורה. ואשר גלה אוזנכה
- 2] [ברז נהיה מושלי צ] דקו בין 000] [ק בין] רא] ושב אבות יפה ונכבד ונשיא עמכה
- 3] ה] א פלג נחלת כל מושלים ויצר כל מעש'ה בידו והוא פעולת
- 4] [מעשיהם ידע וישפן] ט כולם באמת. יפקוד לאבות ובנים לגרים עם כל אזרחים ידבר
- 5] [ואתה] א'יש אדמה פקוד מועדי הקיץ ואסוף תבואתכה בעתה ותקופת
- 6] [מועדיה] תבונן בכל תבואתכה ובעבודתכה השכל [ל לרעה] יה'טוב עם הרע
- 7] [ולחביב] א'יש שכל את בעל אולת ה']ל] שים כן איש
- 8] [שכל ועל הג] שכל ה' צדיק יאמר] [וב שכלו 0]
- 9] [היה בכל צצתו אשר בבין] תו]ללא 0]
- 10] [ל] ע' מקמה ואף]]

עותק ו קטע 5a

- 1] 0] 0]
- 2] א'יש אדמה אתה]
- 3] שה]

קטע 5:1a השורה הוספה בכתב לא אחיד; **תשים** אלגוויין קורא תש'ב; פירוש הכתוב יתמנה את הלוי לכהן || 1 [זפור] ה' את **משפט** על פי מגילת המלחמה יז 2, משפט כאן עניינו עונש || 2 בתחילת השורה נותרו אותיות שראשן נקטע, ועדיין לא הוצע שיחזור מניח את הדעת. הקריאה כאן שונה מזו שבשאר המהדורות והיא נסמכת על ההנחה שמדובר כאן בסמכויות השלטון שנקבעו על ידי האל; **נכבד** את הווייו זיהו אריאל ויודיצקי || 3 **ויצר כל מעשה** על פי תצלום 43.535 שצורף בו קטע זעיר ומגילת ההודיות טו 16 והשוו מגילת ההודיות ז 26; אלגוויין קורא [מעשה] על פי תצלום 42.592 || 4 **לגרים** אלגוויין קורא [לגרי]ם || 5 **א'יש** על פי תצלום 41.210 || 5 **מועדי הקיץ** = חגי תבואות הקיץ || 6 [מועדיה] כהצעת אריאל ויודיצקי || 7 **את יעם** || 8 [שכל] על פי סוף השורה; [ועל הג] **שכל** ה' צדיק יאמר שיחזור חדש על פי ההקשר, לשכנות משכיל+צדיק השוו משלי כא 12, מן השיין שרד קו אלכסוני שמתאים יותר לאל"ף; [וב שכלו] השוו דברי הימים ב ל 22 שכל טוב, או [וב שכלו] || 9 **צצתו** אלגוויין קורא [דר]כו ותוהא אם שרד דבר לפני הווייו, אולם בתצלום 42.592 שרד בסיס המתאים לתייו ולא לכ"ף שבסיסה נמוך יותר; **בבין** [תו] קריאה חדשה; אלגוויין קורא בטל] || 10 **מקמה** או **ממה**, רק ראשי האותיות שרדו ובאין הקשר קשה להכריע בין אפשרויות הקריאה; אלגוויין קורא **בכמה**, אך המקום שבין שרידי האות הראשונה לשרידי האות השנייה מתאים יותר למ"ם || קטע 5a:2 השוו קטע 5 שוי 5 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ו קטע 6

- 1] ם[ ]
 2] א לא נתן]
 3] לבכמה ומה אפוא כי] תלפנ
 4] שופט צדק אל לכל]
 5] באוצר]ו הון ועוש]ר

עותק ו קטע *7

- 1] כי]
 2] עברתכה]
 3]] וכרהמי אב
 4] על בנימ ירחם אדוני ע]ל כל מעשיו ורחמיו
 5] על אדם ובהמה הלוא] צוכה בתורתו לבלתי
 6] שחוט אותו ואת בנו]כיום אחד. הלוא גלה
 7] אאזנכמה ברז גהיה]ל] לתבין לבבכמה

עותק ו קטע 12

- 1] תן לו לחם] חוקו יד' מ'חסור]ו אשר יחסר
 2] תן לו נ]חלתו ואחר תשלח]את ידכה
 3]] בימ'] •]בכה ה'
 4]]ית]

קטע 6: 3 כי אלגוין קורא כול] שלא על פי הכתיב הרגיל בכתב היד הזה || 5 הון ועוש]ר] קריאה חדשה, השוו תהלים קיב 3 הון ועשר בביתו ||
 קטע 7: * התוכן והשימוש בגוף הנוכחים מלמדים אולי שהקטע שייך לפרק א, וראו הערת כוכבית בעמוד 162 || 1] כי או] בזו || 4] על בנימ] על פי תהלים קג 13 || 5 ההשלמה על פי יונה ד 11; בתורתו קריאה חדשה || 6] שחוט] ... אחד על פי ויקרא כב 28, לפי הקטע שלנו טעם המצווה הוא רחמים, השוו ירושלמי ברכות פרק ה הלכה ג, מהדורת האקדמיה ללשון העברית, עמ' 47 שו' 6-9 || 7] להבין לבבכמה] או להבין]לבבכמה] ||
 קטע 12: 1] לחם] חוקו ד' מ'חסור]ו] קריאה חדשה, השוו ויקרא י 13-14, משלי ל 8 ודברים טו 8 || 2 כנראה מדובר בראשית שהיא נחלת הכהנים, עיינו בקטע הבא || 3 בימ' או בו מ]], עיינו בטקסט המשולב שבהערות שבדף הבא ||

1Q26 קטע 1 (+ עותק ו קטע 4 + עותק ד קטע 244)*

- 1] בְּרִזְנָהּ [
- 2] ׀ הַיְמָהּ [
- 3] תְּבִיאָתָהּ [תְּבִיאָתָהּ הַגְּוֹרָן
- 4] [כַּאֲשֶׁר גְּלוּ אֲוֹנָהּ בְּרִזְנָהּ [
- 5] [זֶה לְכָה הַשְּׁמֵר לְכָה לְמָה תְּכַבְּדָהּ מִמֶּנּוּ וְ] [נְקִלְתָּהּ]
- 6] [בְּעִבּוּדְתָּהּ וְנִאֲרֹתָהּ בְּכֹל תְּבִיאָתָהּ וְנִבְלָמָתָהּ בְּכֹל מַעֲשֵׂיכָה בְּמִ] [עֲלֹכָהּ]
- 7] [עַל פִּיָּהּ בּוֹ] לְרִיבָהּ וּבִידּוֹ פִּקֵּד מִשְׁפָּטָהּ וְאָמַר לוֹ אֲנִי חֵל [קָבָה וְנִחְלָתָהּ]
- 8] [בִּישׂוּרָאֵל אֲנִי מִפִּיל גְּוֹרֵל כָּה נִגְדָהּ] [כֹּל] [
- 9] [לֹא לְבִן בְּ] [פֹרֵר

1Q26 קטע 3

- 1] [קְדוּשָׁה וְאֵלֹהִים]
- 2] [כִּי אַתָּה לֹא לְבִן בְּ] [פֹרֵר

קטע 1: * ייתכן שקטע 12 מעותק ו (לעיל עמי 182) משתלב בשורות 2-6. השילוב נסמך על התוכן ועל החפיפה בשורה 6 במילה ונארותה. בשורה 5 מופיעה בעותק ו המילה בְּכָה כנגד לְכָה שבעותק היסוד. מחמת הספק מובא הטקסט המשולב של שורות 2-6 בהערה כאן ולא בגוף המהדורה:

- 2] [לְכָה] ׀ הַיְמָהּ [תָּן לוֹ לְחַם חֻקֵּי דֵי מְחֹסְדָהּ]
- 3] [אֲשֶׁר יִחַסֵּר לוֹ וְכַאֲשֶׁר תְּבִיאָתָהּ] [תְּבִיאָתָהּ הַגְּוֹרָן תָּן לוֹ נְהַלְתּוֹ וְאַחַר]
- 4] [תְּשַׁלַּח אֶת יָדָהּ לְפָרֶךְ] [כַּאֲשֶׁר גְּלוּ אֲוֹנָהּ בְּרִזְנָהּ וְהַתְּפַרְפְּתָהּ בּוֹ]
- 5] [לְבִיאָתָהּ אֲשֶׁר זֶה] [זֶה לְכָה הַשְּׁמֵר לְכָה לְמָה תְּכַבְּדָהּ מִמֶּנּוּ וְ] [נְקִלְתָּהּ]
- 6] [בְּעִבּוּדְתָּהּ וְנִאֲרֹתָהּ בְּכֹל תְּבִיאָתָהּ וְנִבְלָמָתָהּ בְּכֹל מַעֲשֵׂיכָה בְּמִ] [עֲלֹכָהּ]

2] [׀ הַיְמָהּ] [מיליק קורא] [לֵם הַמְּוֹזִי]; ; אולי יש להשלים [לְכָה] ׀ הַיְמָהּ || 3 השלמה חדשה על פי מיכה ד 12 || 5] [זֶה] קריאה חדשה; תְּכַבְּדָהּ מִמֶּנּוּ תְּכַבְּדָהּ את עצמך יותר מאשר את הכוהן; השוו שמואל א ב 29; וְ] [נְקִלְתָּהּ] ראו שם 31 || 6 וְנִבְלָמָתָהּ כקריאת סִיָּה; בְּכֹל עותק ו בְּכָל; בְּמִ] [עֲלֹכָהּ] קריאה חדשה, השוו דברי הימים א ט 1 ועותק ו קטע 1 שוי 4, לעיל עמי 179 || 7 הטקסט בתחילת השורה הושלם על פי דברים כא 5, למבנה התחבירי השוו לעיל עותק ו קטע 3 שוי 3, לעיל עמי 180; אֲנִי חֵל [קָבָה] על פי במדבר יח 20 אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל || 8 גְּוֹרֵל כָּה כהצעת סִיָּה בסדרת התגליות, כך לד, עמי 538, השוו עותק ד קטע 81 שוי 5, לעיל עמי 166; מיליק קורא [תְּגִלְכָהּ וְסִיָּה קוראים [אֲנִי] [תְּגִלְכָהּ וְבַהֲעֵרֹתָ] [גְּוֹרֵל כָּה]; אֲהִי [קָבָה] קריאה חדשה על פי הפסוק הנ"ל מדברי הימים || 9 לֹא לְבִן בְּ] [פֹרֵר קריאה חדשה על פי קטע 3 שוי 2 || קטע 3: 1 קְדוּשָׁה וְאֵלֹהִים קריאה חדשה בתצלום 40.449, אולי כינוי לכוהן, השוו תהלים קו 16 || 2 השוו עותק ד קטע 81 שוי 5, לעיל עמי 166 ||

קטעים ששיוכם מסופק

עותק ד קטע *221

- 1 [ ] [המה ולוא] [פי] [ ]
- 2 [להשכיל] [נלאים ולהבין כול פותיים] [ ]
- 3 [להו] [סיף לקח למבינים]
- 4 [ראו] [נא ודעו משפטי ואז תבדלו בן צדיק לרשע] [ ]
- 5 [ותתבוננו לדעת טוב] [ודע] [ ]

שוליים תחתונים

עותק ד קטע *222

- 1 [ ] [בנחת דברתי דבריכה] [ ]
- 2 [ ] [אביעה רוחי ומזל שפתי אודיעה] [ ]
- 3 [ ] [להוכיח פושעים ללה] [בין]
- 4 [ ] [דעו] [כי אב] [ ]
- 5 [ ] [ל] [ ]

עותק ד קטע *243

- 1 [ ] [בד כל] [ ]
- 2 [ ] [כי אורבת אולת אצל] [כול פנה]
- 3 [ ] [תשלח שרש רע בכ]
- 4 [ ] [כבקצי שדה תד]
- 5 [ ] [ונגע נא אר ב]

שוליים תחתונים

קטע 221: * הטקסט מנוסח כנראה בגוף מדבר. המדבר הוא מורה ומוכיח הפונה אל שומעיו בלשון נוכחים || 2 נכאים כטיכלאר, סיה קוראים נביאים; אפשר לקרוא גם נכאים; לשימוש המילה כאן השוו ישעיהו טז 7 ומגילת המלחמה יא 10 || 4 [ראו] [נא ודעו] השוו ירמיהו ה 1 ||

קטע 222: * דומה לקטע הקודם בניסוח ובביטויים || 1 בנחת קריאה חדשה; דבריכה] או דברי פנ], קריאה חדשה; אריאל ויודיקי מציעים לקרוא דברים || 2 [אביעה רוחי קריאה חדשה; לשון ידיבורי כביטויים המתאימים שבקטע וכמשלי א 23; א [ודיעה] על פי משלי שם || 3 לה] [בין] או [ולה] [בין] ||

קטע 243: * מדבריהם של סיה ושל טיכלאר שעיינו בקטע עצמו יש אולי לחשוב שאין הוא מן החיבור || 2 [כי אורבת אולת אצל] [כול פנה] קריאה חדשה על פי משלי ז 12 ואצל כל פנה תארב ||

חוכמת רז נהיה ב, 4Q424

כתב היד הזה נכתב בימי הורדוס. הוא מחזיק שלושה קטעים ובהם עצות טובות מנוסחות בגוף שני ובלשון עֲשֵׂה או אַל תַּעֲשֵׂ. נזכרים בו אנשים שאין להפקידם על העדה ועל ההון ולעומתם סוגי אנשים מהימנים. הן הסגנון הן המינוח (הון, אביונים, אט) דומים לאלה של חוכמת רז נהיה. ראו גם את ההערה בעמוד 168 על 4Q418 קטע 95 לעיל. וכבר הוצע לראות בו כתב יד נוסף של החיבור הזה. הואיל והוא אינו חופף אף לא לאחד מכתבי היד הוא הובא לעצמו בציון (ב). בקטע 3 שוי 10 נמצא הזיהוי חסרי הון בני צדק המעיד על אופייה של החברה שדברי החוכמה מכוונים אליה. שרה טנצר ההדירה את החיבור (על פי טיוטת מהדורה של סטרגל) בסדרת התגליות כרך לו, עמ' 333-346. וראו גם א' קימרון, "בעיות פיענוח וההדרה במגילות קומראן", מגילות קומראן: מבואות ומחקרים (העורך מ' קיסטר), ירושלים תשס"ט, עמ' 104-105.

קטע 1

- 1] ם[ ]
- 2] כ[ ] • [ ] ך[עם פורד אל
- 3 [תעש] חיץ. יבחר לבני'תה ותפל טח קירו. גם הוא] לא
- 4 יִסְתֵר מִפְנֵי זֶרֶם עם נעלם אל תקח חוק ועם מתמוטט אל
- 5 תבוא בכור כי כעופרת כן ינתך ולא יעמוד לפני אש
- 6 ביד עצל אל תפקד אט כי לא יצניע מלאכתך ואל תשלח דבר
- 7 לקח כי לא יפלס כל ארחותיך איש תלונה אל תאמ[ן]
- 8 לקחת הון למחסורך איש לזו שפתים אל תאמ[ן] לדבר
- 9 משפטך הלזו ילזו בשפתיו. אחר אמת לא ירצה [ואיץ טוב]
- 10 בפרי שפתו איש רע עין אל תמשל בהו[ן] כי לא
- 11 יתכן שארכה לחפצך. בַּעַת פֹּזֵר למוֹתִיר [יתן]
- 12 ובעת קבץ ימצא חנף קצר אפ[י] אל תמשל על פול[ן]
- 13 פתיים כי בלע יבלעם איש]

שוליים תחתונים

2 פורד דלית מתאימה יפה לשרידים ויש לפרש = יסורי || 3 לבני'תה = לבני תהו, ראו קימרון שם || 4-3 [לא י] סִתֵר מִפְנֵי זֶרֶם השוו ישעיהו לב 2 || 6 אט = יהון, רכוש || 7-9 הרווחים המיותרים בתחילת השורות נגרמו מפגם בעור || 7 יפלס יישר, השוו משלי ה 6; איש תלונה אולי מוציא דיבה || 8 איש לזו שפתים השוו משלי ד 24 הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך; [לדבר] הושלם על פי תהלים לו 30 || 9 [ואיץ טוב] על פי הושע יד 3 || 11 יתכן יתכן; שארכה ימזונך; בַּעַת פֹּזֵר קריאה חדשה על פי תצלום 41.820; שלומי אפרתי מפנה לתוספתא ברכות ו 24, משמע הביטוי יבזמן שפע' בניגוד אל ובעת קבץ שבהמשך || 12-13 באמצע השורות צורף קטע קטן ובו האותיות החסרות בקטע הגדול, ראו תצלום 44.196 || 12 קצר אפ[י] [י] יגזן, השוו משלי יד 17 ||

קטע 2

- 1] [ ]°° °°[
 2] [אל תשמ[רהו מעוון משפט אל ומתו]כחת
 3] [איש חנ[ה אל תערבהו בתוך עניי]ם
 4] [בן צוא[ן ובן יונה יחדו איש א]
 5] [אב[יונים אל תמשי'להו °]
 6] [לא יעשה]

קטע 3

שוליים עליונים

- 1 ובמשקל לא יעשה פעלתו. איש שופט בטרם ידרוש ומאמין בטרם [יהקור]
 2 אל תמשילוהו ברודפי דעת כי לא יבין משפטם להצדיק צדיק ולהרשיע רשע.
 3 גם הוא יהיה לבוז איש שוע עינים אל תשלח לחזות לישרים כו[ל]. איש]
 4 כבד און אל תשלח לדרוש משפט כי ריב אנשים לא יפלס. כזורה לרוח[צחה]
 5 אשר לא תבר כן דובר לאון אשר איננה שומעת ומספר לנם נרדם ברוח שפתים.
 6 איש שמן לב אל תשלח לכרות מחשבות כי נסתרה חכמת לבו ולוא ימשול ב[ה. ג].
 7 חכמת ידיו לא ימצא איש שכל יקבל מוסר איש ידע יפיק חכמה
 8 איש ישר ירצה במשפט איש אמת ישמור גבול איש חיל יקנא לחוק
 9 והוא בעל ריב לכול מסיגי גבול. איש רחמ[ן וחנן יעש]ה צדקה לאביונים
 10 [הוא] ידאג לכול חסרי הון בני צדק]
 11] [°°° בכול הון]
 12] [ ]°°[

קטע 2: 2 [אל תשמ]רהו טנצר קוראת [ט]רהו || 2 ומתו]כחת טנצר קוראת ומתו]עבות || 3 [איש חנ]ה השוו קטע 1 שוי 10-12 לעיל || 4 יחדו המילה הזאת מתאימה אל תערבהו שבשורה 3; הקריאה יחדו מובאת בהערות של טנצר ואילו בגוף הטקסט היא בוחרת לקרוא יחדו || קטע 3: 1 איש שופט ימי ששופט; ומאמין יומי שמאמין || 3 לחזות = ילהחזות, להראותי כבארמית; כו[ל] קריאה חדשה || 4 יפלס השוו קטע 1 שוי 7; [צחה] הושלם על פי ירמיהו ד 11 || 5 שפתים קריאה חדשה || 6 נסתרה יעלמה; ימשול ב[ה] ינהג על פיהי || 7 ידע = ידע יחכם, בעל ידעי || 8 ישמור גבול קריאה חדשה על פי שוי 9; לחוק קריאה חדשה על פי סרך היחד ט 23 || 9 והוא אריאל ויודיסקי מפנים לתצלום 42.611; רחמ[ן וחנן] או רחום וחנן, על פי תהלים קיב 4; טנצר קוראת רחמ[ים] || 10 [הוא] ידאג טנצר קוראת] ידאג ||

חוכמת תום דרך (4Q421-4Q420)

שני עותקים של חיבור חוכמתי, שניהם מימי בית הורדוס. הקטעים ששרדו קטנים. למזלנו נמצאו שני קטעים חופפים ומשלימים זה את זה והם מאפשרים להרכיב טקסט ובו כמה שורות כמעט מלאות. את השם נתן המהדיר הראשון ואין הוא מלמד הרבה על תוכן החיבור. יצוין שבנוסף לדברי עצה בגוף נסתר יש בחיבור דברים קטועים על אנשי היחד שמעמדם נקבע על פי חוכמתם (וייחוסם?). המהדיר צירף בטעות לעותק ב קטעים של חיבור על דיני שבת, ראו נעם וקמרון, תרביץ עד (תשס"ה), עמ' 511, הערה 5. וכן צירף קטע מחיבור לא ידוע (קטע 9 = 4Q421b). טורלייף אלגוויין ההדיר את החיבור בסדרת התגליות, כרך כ, עמ' 173-202.

עותק א קטע 1 א*

3]	צדק לאהוב
4]	רשעים
5]	ות אל

עותק ב קטע 1 א

1]	וישנא רשעייםם באיבתו]
2]	חכמתו ודעתו ובינתו, וכתבו] בסרך]
3]	ל] [לסרך הכול איש לפני רעהו
4]	לפוחנים בני אהרון יצא] הגורל הרישון וכן יצאו
5]	ויבואו על פיהם] ל]נו שר אמרינו
6]	לדברו] ללויים יצא הגורל ה]שני ליטרו
	חסרות שורות
14]	כל]
15]	אש]

עותק א: * הטקסט שבקטע הזה והטקסט של עותק ב קטע 1 א סמוכים זה לזה || 3 צדק] על פי תצלום 41.966; לאהוב קריאה חדשה בתצלום 43.534, בתצלום 41.966 נראות אותיות בתחילת המילה שכנראה אינן במקומן; אלגוין קורא] אהוב || 4 רשעים על פי תצלום 41.966 ||

עותק ב: 1 באיבתו על פי תצלום 41.706; אלגוין קורא באיבת עולם] || 2 וכתבו] בסרך] או כיו"ב; קריאה חדשה על פי סרך היחד ה 23; אלגוין קורא וטובו] ביחד] || 4 הושלם על פי 4Q279 קטע 5 שוי 4 || 5-6 ההשלמה על פי ברית דמשק פרק ד שוי 6 ויצא הגורל לצאת ולבוא על פיהו כל באי המחנה || 5-6 ל]נו שר אמרינו] דברו] שוחזר כדברים מפי הכוהנים המכריזים שמזון האל ניתן להם ושדבריהם דבריו הם; אלגוין קורא [תישרו אמרינו || 6 ה]שני קריאה חדשה; אלגוין קורא [א]תו; ליטרו הכינוי מכוון לאיש המצטרף לעדת היחד, השוו שוי 2 ||

עותק ב קטע 1 ב (+ עותק א קטע 1 ב)

5	וִידִי'	[
6	מושל ב'	[ויקם]
7	פעמיהם ע'ל' סלע	[עד]
8	הרפאמה ע'ן	[אשר]
9	{אשר} דבר'ן	...נפ'ן
10	עול. חכמ'ת דעת בלב איש מים עמוקים אי'ש משכיל ונבון	
11	ידלם יש'ןר	[וי'וכח תוכחת
12	משכיל. איש ת'בונגה יישר פול אורהותיו ל'לכת בדרכי אל	
13	לעשות צדקה'ן ב'זות לוא ישיב בטרם יש'מ'ע ולוא ידבר בטרם	
14	יבין. בארך א'פים ישיב פתגם + ובמחקר צ'דק ימצא	
15	תוצאותיה א'יש ג'שא עניו ונכי שכלו ל'וא יש'וב אהור עד	
16	[מ'וכי'ה] יצדק ואיש נאמן ל'וא יסור מדרכי צדק'ן אישמ	
17	[בפעולות אמת אצ'ב'עותיו, וכפיו בצדק נגאל'ו. בבין'ה כול	
18	יג'יעו יס'ודותיו. גבולו	[
19	ל' צ'דקה	[

7-6 שוחזר על פי מגילת ההודיות יב 4 || 8-7 הכינויים לנסתרים נסובים אולי על חברי העדה || 10 עול כנראה ע'ול; ההשלמה על פי משלי כ 5 || 11 יש'ה'ר] ביו"ד מובהקת || 12 משכיל נושא המשפט; השוו משלי י 19 ושי 10; ת'בונגה] קריאה חדשה; ההשלמה על פי משלי טו 21, כ 5, ג 8 || 13 ב'זות השוו בראשית לד 15 || 14-13 עיינו במקבילות שאלגוויין מביא || 14 בארך = ב'ארך או ב'ארך, עותק א באריך, נסמך של א'רך; פתגם הטקסט בכתב יד היסוד חסר; בעותק א יש תיבות נוספות אחרי המילה הזאת; הנה קריאה חדשה של עותק א קטע 1 שוי 2-4 (האותיות המלאות שבסוגריים מעותק ב):

- 2 [לוא יד'ב'ר'ן בטרם יבין [בארך אפים ישיב פתגם ול'א]
- 3 יוציא דבר'ן בשרם יד'ש אמת משפט ובמחקר צדק
- 4 ימצא תוצ'אותיה איש ג'שא] עניו ונכי שכלו ל'וא יש'וב א'הור]

(בסוף שורה 2 אפשר לקרוא וא'ל] במקום ול'וא); הכינוי שבמילה תוצאותיה (שוי 15) חוזר כנראה אל אמת || 15 א'יש ג'שא עניו ונכי שכלו] שיחזור חדש המתאים לחסר שבשני העותקים; להשלמה ולעניין השוו ישעיהו נג 4-12 ומשלי יח 14; המילה נכי היא אולי נכי, יחיד של נכ'אים ישעיהו טז 7; מעל הווי"ו של שכלו יש אולי נקודה || 17 אצ'ב'עותיו אלגוויין קורא [עצ'מותיו; השוו ישעיהו נט 3; כול בעותק א כל' || 18 [יג'יעו] על פי חוכמת רז נהיה פרק א שוי 92, לעיל עמי 151; יס'ודותיו אלגוויין קורא ש'ודותיו ||

עותק א קטע *2

[	[אפים]	] 1
[	[נלויים עד]	] 2
[	[סִיף מדתם]	] 3
[	[על נגועי משפּ [108]	] 4
[	[אֲזַרְעֵם עַל תְּנַחֲוֹמִי]	] 5
[	[וְאֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי]	] 6
[	[לְכֹל גִּוְרֵי־יָדַי]	] 7
[	[וּבְתַלְמִיּוֹת יַחֲוֹשׁ וְתַמִּיד]	] 8
[	[אֲדִיקֵם וְהִצִּיֵּן מִהַ בְּלִבְבִי]	] 9
[	[וְעַדְתּוֹ]	] 10

* מצורף מכמה קטעים, מקצתם מעוותים ומכווצים ובאין הקשר הפיענוח והשיחזור אינם בטוחים. הכתב דומה לכתב היד של עותק א אך הביטויים אינם אופייניים לספרות החוכמה. יש בקטע כינויים לנסתרים לנסתר ולנסתרת ואין ידוע על מה הם נסובים || 2 נלויים האות הלא מזוהה בתחילת המילה דומה לנו"ן אך אולי היא קו שמאלי של תי"ו ויש לקרוא תלויים ולפרש את הנקודה שבבסיס התי"ו כקצה עליון של למ"ד || 4 נגועי משפּ [108] השוו פשר חבקוק ט 1 || 8 ובתלמיה אולי הכינוי נסוב על הארץ המבורכת על פי תהלים סה 10-11 || 9 והצִיֵּן מִהַ שיחזור חדש || 10 ועַדְתּוֹ או שְׁעֵרְתּוֹ; אלגוויין קורא לְגַעֲרָתּוֹ, הוא סבור שקצה הנו"ן משורה 9 הוא ראש של למ"ד ||

ירושלים ומצרים (4Q462 + 4Q467)

מן החיבור הזה שרד קטע אחד שיש בו ממש (ועוד שישה קטעים זעירים). הוא נכתב בסוף ימי בית חשמונאי או בראשית ימי בית הורדוס. בטקסט משמשים כמה גופים: הסיפור מובא בגוף שלישי ובתוכו מובאות חזרות בגוף מדברים לחיזוק הכתוב בסיפור הפותחות בביטויים בכך יאמרו (שו' 4), על כן יאמרו (שו' 10). הדוברים כאן הם כנראה הגויים הנזכרים בשורה 4. הם לומדים מתולדות עם ישראל במצרים שהאל נתן את הארץ ואת הממשלה לעם ישראל וששלטון הרשעה (החושך) יסתיים בעתו ובני ישראל (בני האור) ימשלו לעולם. בשורה 13 מתחיל עניין חדש מזמן הקרוב יותר לזמנו של המחבר. קשה להשלים את החסר בשורות האלה והדברים סתומים. דימנט משערת שמדובר כאן על שעבוד ישראל בימי בית תלמי והשפלת ירושלים בגלל רשעות מנהיגיה שטימאוה. לבסוף נאמר שהאל פקד אותה.

מרק סמית ההדיר את כתב היד (על פי טיוטת מהדורה של סטרגנל) בסדרת התגליות, כרך יט, עמ' 195-209, אייברט טיכלאר שילב בראשו את 4Q467 (סדרת התגליות, כרך לו, עמ' 398-400) החופף לטקסט בשורות 3-4 ומשלים אותו במעט ודבורה דימנט הכינה מהדורה מתוקנת ומפורשת פירוש מקיף (היא מתנגדת למעשה השילוב של טיכלאר); ד' דימנט, "מצרים וירושלים לאור תורת שתי הרשויות במגילות מדבר יהודה", מגילות א (תשס"ג), עמ' 27-58; "נוספות ל-4Q462", מגילות ב (תשס"ד), עמ' 187-189. מיכאל סיגל הוסיף הערות חשובות; לדעתו, האור והחושך הנזכרים בקטע קשורים לפרשנות קדומה של שמות יד 19-20, כגון המכילתא שקישרה את הכתובים האלה אל האור והחושך הנזכרים בישיעיהו ס; מ' סיגל, "בין פרשנות לכיתות: אור וחושך במצרים ובירושלים במגילה 4Q462", מגילות ז (תשס"ט), עמ' 129-143.

קטע 1

- [ ] 1 [ ]
- [ ] 2 [וא]ת חם ואת יפת[ן] הוּשִׁיב בַּגְּבוּלֹתָם
- [ ] 3 [זרַח אור] ליעקוב ויא[ר] על צי[ן] ויזכור[ן] //// את בריתו
- [ ] 4 [הגו]יִם לִישְׂרָאֵל **בְּכֵן יֵאמְרוּ** [ו] אֵיפֶה הַרְפוּשׁ
- [ ] 5 [מַצַּ]רַיִם רִיקְמָה הִלְכְנוּ כִי לֹקְחָהּ
- [ ] 6 [נַתְנָה] לַעֲבָדִים ליעקוב בא[ב]ת //// את ישראֵל
- [ ] 7 [ו]תְּנַתְּנָה לְרַבִּים לנחלה. //// המִשְׁלֵ בְּכוֹל[ן] ואשר מלוא
- [ ] 8 [פול] האר[ץ] כבודו אשר מאחד ימלא את המים ואת האר[ץ]
- [ ] 9 [נתן] לִישְׂרָאֵל לְאֵת הַמַּמְשָׁלָה לְבָדוּ. עֲמוּ הִיָּה אֹרֹר עִמָּהֶם וְעֲלִינוּ הִיָּה [החושך]
- [ ] 10 [הנה עבר ק]ץ [החושך] וקץ האור בא ומשלו לעולם. על כן יואמרו[ן] נתן ////
- [ ] 11 [את הממשלה] לִישְׂרָאֵל כִּי בְּתוֹכָהּ הִיָּה עִם הַחֲבִיב יַעֲקֹב [ונעבדמה בפרך]
- [ ] 12 [ונמרה] את חי[יה] ויעבודו ויתקמו ויעקו אל //// ו[נצאמה] ////
- [ ] 13 [מתכונן] והנה נתנו במצרים שנית בקצ ממלכה ויתקלו[מו] ויעקו ויתן
- [ ] 14 [את] //// יוֹשְׁבֵי פְלֶשֶׁת וּמִצְרַיִם לְבוֹזָה וְחֹרְבָה (ו)ועמודיה [ ]
- [ ] 15 [מיר] לְרֹמֶם לְרִשְׁעָה בְּעִבּוֹר תִּקְבַּל טַמְאָה
- [ ] 16 [ה] ועז פניה *יתשנה בזויה ועדה ובגדיה [ויזכור]
- [ ] 17 [את] //// מַצַּרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר עֲשִׂתָהּ לָהּ כֵּן, טַמְאָת הַעֲדָה [אשר טמאה]
- [ ] 18 [וישמה בעבור] שְׁנֵאתָהּ כֹּאֲשֶׁר הִיָּתָה לְפָנֵי הַבְּנוֹתָהּ
- [ ] 19 [ ] [ויזכור את (ו)ירושלם ה]

שוליים תחתונים

2 בעותק המשלים יש שרידי אותיות אך רק שניים מהם ניתנים לזיהוי || 3 [זרַח] טיכלאר קורא 40; **ליעקוב** 4Q467
ליעקוב; ויא[ר] על צי[ן] ויזכור[ן] קריאה חדשה על פי ישעיהו ס 3-1 || 4 [הגו]יִם לִישְׂרָאֵל 4Q467 **הגוים**; **בכּן** בעותק היסוד יש מקום
חלק לפני התיבה הזאת; בעותק המשלים **בכּן** סמוכה אל **לישראל**; **הרפוש** קריאה חדשה, השוו ישעיהו ס 6 || 5 [מַצַּ]רַיִם
ריקמה הלכנו לדעת קיסטר יש כאן היפוך של הכתוב לא תלכו ריקם שמות ג 21 המובא כאן מפי הגויים, אולי המצרים; **ריקמה**
= ריקם, ראו בר-אשר, "על כמה לשונות בעברית של קומראן", לשוננו סד (תשס"ב), עמ' 7-31 || 6 [נַתְנָה] לַעֲבָדִים ליעקוב
השוו בראשית כז 37 || 8 **מאחד** יבבת אחת או כיו"ב, ראו בר-אשר, שם, בעקבות מורגנשטרן; והשוו באחת משלי כח 18 ||
9 **לבדו** ולא לכדו, תיאור מצב לשם ישראל ושיעור הכתוב 'המשיל את ישראל לבדו בארץ, השוו איוב טו 19 להם לבדם נתנה
הארץ; **עמו היה האור עמהם** משפט ייחוד במקום היה האור עם עמו, ראו קיסטר, שירה, עמ' 162, הערה 302 וקיסטר, אור, עמ'
137, הערה 54 || 10-11 [נתן] //// את הממשלה [לישראל על פי שורה 9 || 11 **עם החביב יעקב**] ראו קיסטר,
מילון עמ' 137 ובר-אשר, שם || 11-12 הושלם על פי שמות א 14 || 12 **ויתקמו** אולי הוא פועל עזר, ראו בר-אשר, שם;
ו[נצאמה] השוו דברים כו 5-8 || 13 **נתנו** = נָתַנו || 14 **פלשת** לפירוש העניין ראו סיגל, עמ' 138; (ו)ועמודיה מן
הווי"ו המחוקה ניתן ללמוד שהסופר כתב תחילה ויעמידה || 15 **לרומם** הר"ש השתמרה בתצלום 40.601; **תקבל טמאה**
זה התייחס המוקדם ביותר של הצירוף קב"ל+טמאה, השכיח בלשון חז"ל || 16 **ועז** חלופה של עז; ***יתשנה** מלכתחילה ותשן;
ועדה אולי = וְעָדָה השוו ישעיהו סד 5 וכבד עָדִים ומילון בן יהודה, כרך ט, עמ' 4328 || 17 קַעַל הביטוי עשה כן ראו מילון
BDB, עמ' 486 || 18 **שנאתה** סמית ודימנט קוראים [נ]שנאתה (= נְשָׂאָתָה), צורת נסתרת חריגה במקום נְשָׂאָה ||
19 (ו)ירושלם ה] התיבה המחוקה קשה לזיהוי, עיינו בהצעות של סמית ושל דימנט ||

מדרש משפטים (4Q251)

מחיבור זה שרדו עשרים ושישה קטעים בכתב יד מימי בית הורדוס. המהדירים הראשונים קבעו לו שם בלתי מחייב 'הלכה' והקטעים הובאו בסדר לא דווקני. אהרן שמש הראה שבבסיס החיבור עומדים קובצי החוקים של ספר הברית (שמות כא 1 - כג 19). הוא סידר את הקטעים לפי סדר הטקסט במקרא. כאן אומצו הסדר שקבע שמש, השם שנתן ועיקרי שיחזוריו. מספרי הקטעים לא שונו כדי שלא להקשות על ההשוואה לתצלומים, אך בסוגריים מוספרו הקטעים לפי הסדר שקבע שמש. ראוי לציין שיש בחיבור יותר ממדרש חוקים, למשל בקטע 17 נמצאה כותרת על העריות ולרשימה שם אין הקבלה בספר הברית. מנפרד להמן, אריק לרסון ולארי שיפמן ההדירו את החיבור (על פי מיליק) בסדרת התגליות, כרך לה, עמ' 25-51. וראו א' שמש, "מגילה 4Q251 – מדרש משפטים", תרביץ עג (תשס"ד), עמ' 25-49.

קטע 3 (1)

- 1 [יגוס א] ל עִיר הַמְקֻלָּט [ולא ישוב צד מות הפוהן]
- 2 [כל אשר] הַכֹּרֶת עליו מתוך [עמו יבדל]

קטע 18 (2)

שוליים עליונים

- 1 [וכי יזיד] אִישׁ ברעהו [להורגו בערמה מות יומת ולא]
- 2 [תחניפו את] הארץ לטמאה בַּדָּם נְקִי [
- 3 [וכי ימצא] חלל אשר יפול בַּשָּׂדֶה ולקחו עגלה]
- 4 [וערפו שם] הַ בְּנֵהָל חלף הנפש את [העגלה כי עגלה]
- 5 [ער] פֶּה חליפה היא. כל אשר הכרת עַ [
- 6 [ ] כֹּל אשר לא נפש עליו מֹת בק [
- 7 [ ] ל [

קטע 3: 1 עִיר המהדירים קוראים עַר [ ] || 2 [כל אשר] על פי הקטע הבא שוי 5 || קטע 18: 1 [וכי יזיד] כנראה המשך ישיר של הקטע הקודם; השוו שמות כא 14 || 2 על פי במדבר לה 33-34 || 4 קריאה חדשה על פי דברים כא 4 || 5 [ער] פֶּה קריאה חדשה; בסיס האות שלפני הה"א מתאים לפ"א || 6 הכתוב בשורה הזאת סתום ||

קטעים 4-7 א (6-3)

- 1] קדש כי הק' [
- 2] ו[כי יריבון אנ'ש'ם]
- 3 והכהו איש את רעהו באבן או באגרוף ולא י'מו'ות ונפל למש'כבו
- 4 [אם] י'נקום והתהלך בחוץ ונקמה המ'כה רק שב'תו יתן] ורפוא
- 5]ירפא וכי יכה איש את עבדו או את אמתו] ו' כשבט

שוליים תחתונים

קטע 7 ב

- 3]°
- 4]וא°
- 5] איש מ'

שוליים תחתונים

קטע 13 (7)

- 1] כ'אשר י'שית עליו איש]ה ונתן לו
- 2]לפי בק]שה כי הבקשה ה'א פליליים ואם אסון]
- 3]יהיה נפש תח]ת נפש ישלם]

קטע 8 (8)

- 01] פי
- 1]יכה איש את עבדו או את שפחתו [בעין] או בשן לה'פשי
- 2]ישלח'נו תחת עינו או תחת שג'ו ונתן ש'בתו ורפוא ירפא
- 3] כי יגה שור איש או]אשה והומת השור וסקלהו
- 4]ולא יאכל את בשרו ובעליו נקי ואם שור] נגה הוא מאתמול
- 5]שלשום והועד בבעליו ולא ישמר'נו והמית א'ש או אשה
- 6]וסקלוהו ובעליו יומת ואם כפר יוש'ת עליו פדיון נפ]ש יתן

קטע 7 א: 2 שמות כא 18 || 4-3 צירוף קטע 5 בתחילת השורות בעייתי ||
 קטע 13: 1 שמות כא 22 || 2 [בק]שה כאהרן שמש, אך אולי בסיס של אות מחובר לרגל הימנית של הה"א; לזיהוי פלילים עם בקשה ראו שמש, שם, וכן כהן, עמי 457-458 || 3 כקריאת אהרן שמש ||
 קטע 8: 1 שמות כא 26 || 2 [שג]ו קריאה חדשה; ונתן ש'בתו ורפוא ירפא תוספת לכתוב בשמות כא 26-27 ||
 3 אולי היה מקום חלק בתחילת השורה || 6 [פדיון נפ]ש יתן קריאה חדשה על פי שמות כא 30 ||

קטע 17 (9)

- 1 על העריות] [
  - 2 אל יקה איש את א]שת אביו ולא יגלה כנף אביו אל יקה איש]
  - 3 את בת אחיו ואת בת א]חותו אל יגל]
  - 4 איש את ערות אחות א]מו או אחות אביו ואשה אל תקרב לאחי]
  - 5 אביה ולאחי אמה] [
  - 6 אל יגל איש ערות] [
  - 7 אל יקה איש שתי נ]שים בחייהם [
- שוליים תחתונים

קטע 9 (10)

- 1 [אל יאכל איש דגן ותייר]וש ויצהר כי אם] נתן לכוהן את]
  - 2 ראשיתם. הבכורים והמלאה אל יאחר איש כי [יקב]
  - 3 הואה ראשית המלאה ודגן הואה הדמע. ש]תי לחם]
  - 4 בכורים הוא חלות החמץ אשר יביאו יביום ה[בפורים],
  - 5 בכורים הם. אל יאכל איש חטים חדשות] או מלילות]
  - 6 עד יום בא לחם הבכורים אל ° [
- שוליים תחתונים

קטע 17: 1 אין לדעת אם הַקֶּסֶר כלל טקסט בנוסף לכותרת || 2 א]שת אביו] או א]חותו] אם האיסור לשאת את אשת האב עמד בחסר שבשורה 1 || 7 שתי נ]שים] המהדירים קוראים בתו' נ]ערה] || קטע 9: 2 השוו שמות כב 28 ובמדבר יח 27; [יקב] ככתוב במדבר, שם, והכוונה לתירוש וליצהר הנזכרים בשורה 1, המיוצרים ביקב, והשוו יואל ב 24 וברית דמשק פרק ג שוי 264-265 || 3 הדמע = יהחלב; קימרון, מילון, עמ' 304-307 || 4 הוא מותאם אל [לחם] || 5 חדשות] המהדירים קוראים חדשים שלא כדקדוק || 6 בא = הוא; השוו ויקרא כה 22 ומגילת המקדש מג 9-10, הפועל בויא עניינו תרומה כמו בשורה 4; אל אולי = אל ||

קטע 10 (11)*

- 1 [ביין רב ל'מַעֲטָ]]
- 2 [מ]עוט אל ימַעֲטָ]]
- 3 [אַתְּ הַעֲשֹׂוֹן ל'דַגָּן]]
- 4 [כָּל פֶּטֶר רַחֵם מִן הָאֵם וְהַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה] הַחֲטָאָה לְכֹהֵן
- 5 [הוּא אֵךְ פֶּדָה יִפְדֶּה אֵת] בְּכוֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה
- 6 [וְלֹא יִפְדֶּה אֵת בְּכוֹר הַבֶּקֶר] וְהַצֹּאֵן. וְהַמִּקְדָּשׁ מִן
- 7 [הַבְּהֵמָה הַחֲטָאָה לְכֹהֵן הוּא] אֵת כַּבְּכוֹר. וְתִבּוֹאֵת עֵצִי
- 8 [פְּרִי הַמֵּאֲכָל הַתְּאֵנָה] מִן וְהוּזִית בְּשָׁנָה הַרְבִּיעִית
- 9 [קֹדֶשׁ לְכֹהֵן תְּהִיָּה] תְּרוּמָה. כָּל חֶרֶם לְכֹהֵן

קטע 14 (12)

- 1 [וְמִבְּכוֹר] כָּל [הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה אֲשֶׁר] לֹא תִקְרַב חֲמִישִׁיתוֹ
- 2 [יוֹסִיף עָלָיו] וְגֵאלוֹ וְשֵׁדָה הַחֶרֶם תְּהִיָּה אֲחֻזַּת [הַכֹּהֵן]
- 3 [אֵת] נִפְשׁוֹ לְשֹׂרֵת [ל] [ ]

קטע 15 (13)

שוליים עליונים

- 1 [קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ] שִׁים הוּא וְהִיָּה [ה]
- 2 [הַרְחֵם אֲשֶׁר י] חֲרִימוֹ לְכוֹהֵן לְעֹבְרֵי [עַל הַפְּקֻדִים יְהִיָּה]
- 3 [יֵאָבֵד] לֹו לְכוֹהֵן וְהָאִישׁ אֲשֶׁר [ר]
- 4 [אֵל] יֵאָכֵל אִישׁ [ ]

קטע 10*: ההשלמות על פי אהרן שמש בשינויים קלים || 6 והמקדש = והמקדש (שם פעולה) || 7-8 עֵצִי פְּרִי הַמֵּאֲכָל] קריאה חדשה ||
 קטע 14: 1 וְמִבְּכוֹר] כָּל] קריאה חדשה בתצלום 41.317; ההשלמה על פי ויקרא כז 11 || 2 הושלם על פי ויקרא כז 21 ||
 3 [אֵת] קריאה חדשה על פי דברים יח 6; לְשֹׂרֵת קריאה חדשה ||
 קטע 15: 2 [לְעֹבְרֵי] המהדירים קוראים לעוברי] [|| 3 [יֵאָבֵד] לֹו המהדירים קוראים [היה] לֹו || 4 יֵאָכֵל או [יֵאָכֵל] ||

קטע 16 (14)

- 1] ובת איש זר כי תהיה לכהן ואכלה את לחם אישה
- 2]וכל נפש קנין כספו ויליד ביתו]יאכלו בלחמו. רק זונה
- 3]וחללה לא יאכלו את לחם ה]יקדש כל המעל אשר ימעל
- 4]איש בקודשים אל]יטמא לאכול כי תועבה
- 5]היא]וכל המעל אשר אין לו גואל
- 6]לכהן הוא]ל]

קטעים 11+12 (15+16)*

- 1]היום ה]שבעי]אל יזבח איש]שור וכשב ועז אשר לא שלמו]לו שבעת
- 2]ימים עם] אמו] או ולד אש]ר במעי אמו ואל יאכל בשרו כי]א]ם נשחח כי
- 3]הולד אשר במעי אמו נפש ה]יא]אל יאכל איש בשר בהמה]
- 4]ג]לות וטרפה אשר לא היה כ]י]
- 5]בשרה]למכור לנכרים וחלבה לעש]ות בו כל מלאכה
- 6]ואל ימכור לו בהמה שהורה]ולזבחה ממנו הב]ן
- 7]ר]חץ ב]ו]

קטעים 1+2 (17+18)

- 1]ש]ה]]
- 2]ות כול]]ם]]
- 3]לש]ן]אין להעלות]בהמה ולמשוך מים מכור
- 4]ביום השבת כי] המשיכה שא]יבה היא אל]יוצא איש ממקומו כל השבת
- 5]מן החוץ אל הבית]ומן הבית אל החוץ]ואין]לו לדרוש ולקרא בספר ביום
- 6]השבת רק ידרוש ויקרא בו ביום]החול]אל]יז ב]מא נדה בשרו ביום]השבת
- 7]וכל זכר אשר יולד בישראל ביום השבת ימול]ביום הששי בשר ערלתו

קטע 16: 1-3 הושלם על פי ויקרא כב 10-13 || 2 יאכלו המהדירים קוראים ה]ם יאכלו || 3 המעל השוו ויקרא ה 15 || 4 יטמא התצלום מטושטש, ושמה יקרב || 5 ה]מעל קריאה חדשה, השוו שורה 3 וויקרא ה 20-24; המהדירים קוראים בעל ||

קטעים 11-12: * בשני הקטעים נותרו השוליים העליונים; הטקסט הושלם על פי מקצת מעשי התורה פרק ב שו 36-37, להלן עמי 208 || 1 על פי ויקרא כב 27 || 3 שימו לב למקום החלק שבסוף השורה || 4 וטרפה אשר לא היה יבהמה חולה שאין לה סיכוי לחיות, ראו אי שמש, "מסורות הלכה ופירוש המשותפות למגילות מדבר יהודה ולספרות חז"ל", צפנת פענח: מחקרי לשון מוגשים לאלישע קימרון במלאות לו שישים וחמש שנה (עורכים: די סיון, די טלשיר וחי כהן), באר שבע תשס"ט, עמי 384-386 || 5 למכור קריאה חדשה; לנכרים המהדירים קוראים לנכר]ן] || 6 הושלם על פי ברית דמשק פרק ג שו 263-264 || 6 ולזבחה נקודה מעל הה"א, אולי למחיקה || 7 ראו תצלום B-278422 || קטעים 1+2: 4 שא]בה קריאה חדשה; יוצא על איסור ההוצאה מן הבית ראו מבואות ב, עמי 654 || 5 ביום המהדירים קוראים ב]שבת שלא כרוחב החקר || 6 ב]מא = כתיב נדיר || 7 כשיחזורו של אהרן שמש; יושם לב ששתי התיבות האחרונות מופיעות על קטע נפרד ||

מחלוקות (4Q513)

כתב יד מסוף ימי בית חשמונאי שיש בו דינים השנויים כנראה במחלוקת. ניסוח המחלוקות דומה לניסוח שבמקצת מעשי התורה. יש בו איזכורים של המנהגים השגויים של מתנגדי הכת בצורות בינוני כגון עושים ומגלים קטע 13 שוי 3, והתייחסות אל המנהגים האלו בצורות מקור כגון ואין לערב קטע 10 ב שוי 3, ואין להטֹי [קטע 12 שוי 3 (לא הובא). גם נושאי המחלוקות דומים בשני החיבורים: טהרת המקדש, כוהנים וקורבנות. מעניין במיוחד הדמיון בין קטע 2 ב לכתוב שבמקצת מעשי התורה פרק ב שוי 75-82, להלן עמי 209. הטקסט המצורף מקטעים 3+4 עוסק במחלוקת על הנף העומר ועל פי השיחזור שלהלן יש בו שתי נקודות מחלוקת, האחת בעניין קדושתו של יום הנפת העומר והשנייה בעניין קורבן העומר בשבת. מוריס באייה פרסם את כתב היד בסדרת התגליות כרך ז, עמי 287-295. הוא כינה את החיבור בשם Ordonnances^b (בצרפתית) בשל ההקבלה שבין קטעים 1-2, 17+18 לבין קטע 1 בחיבור המכונה Ordinances^b (4Q159), שיובא בכרך השלישי.

קטעים 17+18*

1	[	יזר]ע	[
2	[ ]	יניחנ]ו	אשר אין לו]
3	[	זיש השמט]ה ופנס לו ולביתו	ואשר]
4	[	יש לו] מן השד]ה יזאבל [זכפיהו ושנת]	[
5	[	על מכס פסף הער]כים א]שר נתנו	[

קטעים 1+2 א

1	[ ]	
2	[	השקל גרות עש]רים בשק]ל הקודש. עשרה פסף גרות עשר [מחצית
3	[	השקל מצות שתים [עשרה, זוזי]ם שנים, ולא ימות] [אם] (מהמה הטמאה)
4	[	מהמה הטמאה] האיפה ה]בת תכון אחד [יתה כאיפת ה]דגן בת היין. והסאה
5	[	שלושה עש]רנים ושלישת ה]עשרון שלישת האי]פה. ומעשר האיפה
6	[	עשרון אחד

קטעים 17-18: * הקטעים מוקמו, שולבו והושלמו על פי המקבילה שבחיבור 4Q159 קטע 1 ב שוי 3-5, עיינו בהערה שם; אריאל ויודיצקי סייעו בשיחזור הטקסט בשני החיבורים || 2 יניחנ]ו [באייה קורא [יזיחנ]ו || 3 [מג]זיש השמט]ה [באייה קורא [יק]זיש השמט]ה [שלא כדקדוק; אולי נותר שריד של גימיל בתצלום 43.628 || 5 [כסף הער]כים השוו שם שוי || 6
קטעים 1+2 א: 3] אם [באייה קורא וגם || 4 מהמה הטמאה התיבות האלה הכתובות בסוף שורה 3 נמחקו, אולם המגיה רשם אותן בתחילת שוי 4, כנראה בגלל התוספת שמעל שורה 3; [האיפה ה]בת תכון אחד [יתה] ציטוט מיחזקאל מה 11 ||

קטע 2 ב*

שוליים עליונים

- 0] וַאֲרִי [
- 1 לְהַגִּיעַם בַּתְּהַרְתָּ וְהִקְוִיָּה שׁ כִּיָּא טַמְאוֹת הַמָּה [כִּיָּא]
- 2 בַּעֲלוֹתָ לְבַנֵּי הַנֶּכֶד וְלִכְוֹל הַזְּנוּת אֲשֶׁר־וְהִקְנָה אֶל־הַגִּזְיִים, אֲשֶׁר
- 3 וְיִאֲהָ לֹא לְהֶאֱכִילֵם מִכּוֹל תְּרוּמַת הַשֶּׁם [וְעֵלָה]
- 4 וְלִבְנֵי הַלְּאִיכּוֹ וְלִכְפָּר (בַּמָּה) בְּמֵם לְרִצּוֹן עַל יִשְׂרָאֵל [וְאֵיךְ לְשֵׁאת]
- 5 הַזְּנוּת. מֵאֲכִילֵהֶם נִשָּׂא עוֹוֹן כִּי הַחַל כְּהוֹנְתּוֹ [וְיִגְזָם]
- 6 הַמָּה מְשִׂאִים עוֹוֹן אֲשֶׁמָּה בַּחֲלָלִים [אֵת]
- 7 וְמֵחַ [לְלִיִּם אֵת כּוֹל זֶרַע] [וְיִגְזָם] [לְ]

קטע 2 ב: * בצד שמאל של הטור צירפנו את הקטעים 9, 26, 27. קטע 26 מצטרף ישירות לשוי 1; בקטע 9 השתמרו סופי השורות והוא משתלב כנראה בהקשר; קטע 27 מצטרף ישירות לשוי 5 ומתאים להקשר בשוי 4 || 1 לְהַגִּיעַם יִלְהַגִּיעַן; טַמְאוֹת צִירוֹף הַקְטָעִים מִלְמַד שֶׁאֵין לְקִרְוֵא טַמְאִים כַּבְּאִיָּה; מְדוּבָר אֲוֵלִי בְּבִנּוֹת כּוֹהֲנִים שֶׁהֵיוּ נְשׂוֹאוֹת לְזָרִים וְשָׁבוּ לְבֵית אֲבִיהֶן, עַל פִּי וִיקְרָא כַּב 13-14 (קִיסְטָר) וְרָאוּ שׁוֹי 5 || 1-2 הַשׁוֹ מִלְאֲכִי ב 11 וְעִזָּרָא ט 2 || 2 בַּעֲלוֹתָ יְבִעוֹלוֹת; כְּנֵרָאָה בַּמִּשְׁקָל קָטָל כְּמוֹ שְׁבַע, בְּשֵׁל, מְלָאָה, נְזָלָה; גַּם בַּתּוֹרָה בַּעֲלַת בְּרָאשִׁית כ 3 וְדַבְרִים כַּב 23 בְּלִי וַיִּזְוּ וְהַשׁוֹמְרוֹנִים קוֹרְאִים bilāz, וְרָאוּ קִיסְטָר, לְקַסְיוֹגְרַפִּיָּה, עִמִּי 163 || 3 רָאָה אֲוֹרָא; לְהֶאֱכִילֵם שְׂרִידֵי הִיא בַּתְּצִלוֹם 41.950; הַשֶּׁם [ ] הַקְרִיאָה בַּעֲיִיתִי, וּבְדוּחַק הַעֵל [ ] אֲוֹ הַקֵּן [ ] || 4 וְלִבְנֵי בַאֲיָה קוֹרָא וְלִבְנֵי שְׂרִידֵי זֵי בְּרוּרִים בַּתְּצִלוֹם 41.950 || 5 הַזְּנוּת יְהוֹזְנוֹת, הַזְּרוּת; מֵאֲכִילֵהֶם = כּוֹל אֶחָד מִמֵּי שְׂמֵאֲכִילִים אֵת הַנְּשִׂים הַזְּרוּת (בַּתְּרוּמָה), הַשׁוֹ וִיקְרָא יט 8 וְאֲכִלְיוּ עוֹנוֹ יִשָּׂא וּפִירוּשׁ רַאבִּי״ע, וְכֵן גִּזְנִיּוֹס סַעִיף [145]; גִּי הַנִּמְן, תּוֹרַת הַצְּרוּת שֶׁל לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה עַל פִּי מִסּוֹרַת כְּתַב-יָד פְּרָמָה (דֶּה-רוֹסִי 138), תַּל-אֲבִיב תַּשׁ״ם, עִמִּי 405; נִשָּׂא = נִשָּׂא; כְּהוֹנְתּוֹ צִירוֹף הַקְטָעִים מִלְמַד שֶׁאֵין לְקִרְוֵא כּוֹ [ ] כַּבְּאִיָּה || 6 מְשִׂאִים עַל פִּי מִקְצַת מַעֲשֵׂי הַתּוֹרָה פְּרָק ב שׁוֹי 13, 27, לַהֲלֹךְ עִמִּי 206-207 ||

קטעים 4+3

- 1] יו'] • [פיא שבתון]
- 2 [זכרון] מְקֹרָא] קודש הוא יום] הנה עמר [ואין להקריב]
- 3 [עמר] ביום שבת קד'ש ^{הל'*} כתוב] מלבד שבתות] יהה [
- 4 [גם אין] לעשות זכרון ע'מהם כפול] תעות עורון ה[עם העושים]
- 5 [כפול] אשר הראו ענניהם] ולא מתורת משה]
- 6] • [ ] • [ים ו] • [ ]
- 7] ל' [ ]

קטע 10 א

- 9] מ' הונה]
- 10] ו' [ ]
- 11] רון [ ]

קטע 10 ב

- 1] א' [ ] א' [ ]
- 2] ואת בני ישראל [ ]
- 3] ואין לערב ב' • [ ]
- 4] אותם בט' [ ]
- 5] ואת הש' • [ ]
- 6] בטהרה ר' [ ]
- 7] המקדש [ ]
- 8] מבני אהרן [ ]
- 9] נ' [ ]
- 10] י' [ ]

קטעים 3-4: 2-1 [שבתון זכרון] על פי מגילת המקדש ראש טור יח || 3 קד'ש [ש] קריאה חדשה; [הל'א] [כתוב] שיחזור חדש, האליף התלויה מלמדת שנעשה שינוי בהקדמה למובאה; ויקרא כג 38; השוה ברית דמשק פרק ג שוי 251, חכמי עדת היחד פירשו שאין להקריב ביום שבת כל קרבן בנוסף לעולת השבת; יש כאן פולמוס עם ההלכה הפרושית שהעומר קרב ממחרת יום טוב הראשון של פסח ואפילו בשבת (מנחות י, ג) || 4 [אין] לעשות זכרון ע'מהם [אין] אין להקריב עולות חגים עם עולות השבת || 5 הראו באייה קורא הדא'ה שלא כתחביר; ענני[הם] כנראה 'מאחזי עיניים', כינוי למנהיגי הפרושים; בדברים יח נזכר מעונן כניגוד של נביא, והשוו ישעיהו ב 6 ||

קטע 11

[אם יאֹכְלוּ מהמָה	] 1
[ת בני ישראל	] 2
[ע]וֹן זמה	] 3
[לם בפֹּל	] 4

קטע *13

[מְעוֹדוֹת (א)זא	] 1
[לכפורי רצון	] 2
[עושים ומגאליִם	] 3
[מג]אליִם בשמן	] 4
[טמאתם	] 5
[וִיִּם למשק[ה]	] 6
[ל כאם א]	] 7
[מכול ש[מך]	] 8

קטע 11: 1 יאֹכְלוּ מהמָה על פי תצלום 41.950, ואולי המיים מתוקנת מנויין || 2 [א]ת על פי קטע 10 ב שוי 2, או [אשמ]ת וכיו"ב || 3 [ע]וֹן או עוֹן ראו תצלום 41.950 || קטע 13: * שימו לב לסימנים דמויי טפחא שבסופי השורות || 1 מְעוֹדוֹת או מְעוֹדוֹת || 4 [מג]אליִם בשמן על הצירוף גא"ל+שמן ראו J. M. Baumgarten, *Studies in Qumran Law*, Leiden 1977 עמ' 88-97 || 7 כאם = כי אם, נהגה kím ||

קטע 20

[	בהתנהמ] [	1
[	ש מהמה] [	2
[	מטמאא] בזה א"ה המקדש] [	3
[	ר [	4

קטע 22

[	ש] כבים] [	1
[	חטת וא] [	2
[	אשמיו] [	3
[	מטמא] [	4

קטע 24

[	א] [	1
[	להקריב] [	2
[	ודות ולוא יכלו] [	3
[	יכול נש] [	4

קטע 20: 1 בהתנהמ] השוו יחזקאל כד 23 ונהמתם איש אל אחיו; באייה קורא בהת ה- [ ] ||
 קטע 22: 1 השוו ברית דמשק פרק א שוי 118 || 3 אשמו] [ת] אריאל ויודיצקי סבורים שהתיבה כתובה בין השורות ||

מצוות שבת

מצוות השבת התגלו בשני עותקים מימי בית הורדוס שמקצת הטקסט שלהם חופף: 4Q264a (כונה 4QHalakha B), 4Q421 (כונה 4QWays of Righteousness^b). על שילוב העותקים ראו נעם ואלישע קימרון, "קובץ דיני שבת מקומראן ותרומתו לחקר ההלכה הקדומה", תרביץ עד (תשס"ה), עמ' 511-543. נוסח מורחב באנגלית הופיע בכתב העת *DSD* 16 (2009), pp. 87-128. במאמר הזה הוזכרה תרומתו הגדולה של טיכלאר והוצעו קריאות והשלמות חדשות. כאן הובא הנוסח שבמאמרים האלה בשיפורים קלים. בתרביץ הובאו המהדורות השונות והוער על הנוסח ועל העניין. את עותק א' ההדיר יוסף באומגרטן בסדרת התגליות כרך לה, עמ' 53-56 ואת עותק ב' ההדיר טורליין אלגוויין בסדרת התגליות כרך כ, עמ' 183-202 (ביחד עם חיבורים אחרים).

עותק א קטע 1 [א] (+ עותק ב קטעים 2+8+13)

שוליים עליונים

- 1 [אל יתהלך איש חוץ לעירו **כִּי אִם אֵל**] **בְּאֵמָה** אל יקח איש
- 2 [פול כלי שיר **לְשׁוֹרֵר בְּהֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת**] גם הכוהנים בני
- 3 [אחרון אל יקחו כלי שיר לשורר בהם **עַל**] **הַעוֹלוֹת וְהַזִּבְחִים אֲשֶׁר**
- 4 [יקריבו בשבת אל יקח איש **מִגְּלִיל**] **תְּסַפְּרֵן** [לקרו] **אֲ** בכתבו ביום [השבת]
- 5 [רק הרבים יקחו כתבים ו] **יִקְרְאוּ** [ו] **יִלְמְדוּ בֵּם אֵל יִחַשְׁבֵּם אִישׁ** **בְּפִיָּהוּ**]
- 6 [דברי הפצו בשבת לדבר] **בְּכֹל דָּבָר אֹ** **עֲבוּדָה** או בהון או במק[ה]
- 7 [וממפר או לצאת לדרך] **בְּיוֹם הַמַּעֲוָה** **רֵת** ואל יד[בר ד] **בר כי אם לדבר** [י]
- 8 [קודש כחוק ויד] **בְּרֹךְ לְבָרְךָ** [את] אל אך ידבר [דבר] **לְאֹכֹל וּלְשִׁתּוֹת**

שוליים תחתונים

עותק א קטע 2 [ב] (+ עותק ב קטעים 2+13)

שוליים עליונים

- 1 [תלפול] **תַּעֲנוּג בִּי** **וּמִן הַשַּׁבָּת** [
- 2 [אל יער איש] **גַּחְלִי אֵשׁ** **לְפָנָי** **הַשַּׁבָּת** [
- 3 [אל יע] **וְזָוְיָהוּ** [
- 4 [**אִישׁ בּוֹ לֵהֹֹ**] [

קטע 1: 2 **לְשׁוֹרֵר** הרי"ש השנייה ברורה בתצלום 42.633 || 4 [**מִגְּלִיל**] **תְּסַפְּרֵן** הגימ"ל נראית בתצלום 42.633 || 5 **יִחַשְׁבֵּם** כנראה ייהגה, השו תהלים נב 4 וישעיהו נח 13 || 6-8 התיבות שבסופי השורות השתמרו בתצלום 40.626 || 7 **הַמַּעֲוָה** **רֵת** כהצעת אריאל ויודיצקי; נעם וקימרון קוראים **הַמַּעֲוָה**; מ"ב קוראים **הַמַּעֲוָה** || 8 **ידבר** [דבר] על פי ישעיהו שם || קטע 2: 1 [**תלפול**] נמשך אל ידבר [דבר] שבסוף הטור הקודם; **תַּעֲנוּג** על פי ישעיהו שם || 2 **גַּחְלִי** או **גַּחְלִי** || 3 [**יע**] **וְזָוְיָהוּ** או פועל אחר בעתיד צמוד כינוי לנסתר (השוו **בּוֹ** בשורה 4); הקריאה המקובלת **גִּזְבוּ** אינה מתאימה לדיני שבת ||

מקצת מעשי התורה (4Q399-4Q394)

מקצת מעשי התורה היא איגרת שחלקים ממנה התגלו בשישה כתבי יד קטועים מימי הורדוס ומן הזמנים הסמוכים. כתבי היד חופפים זה לזה ומשלימים זה את זה ומאפשרים לשחזר הרבה מן הטקסט. הטקסט המשולב שמובא כאן הוא העתק משופר מן הטקסט שבמהדורת קימרון וסטרנגל בסדרת התגליות, כך י (על מבנהו של הטקסט המשולב עיינו שם במבוא, עמ' יד). שילוב כתבי היד בטקסט מבוסס היטב והתקבל על דעת רוב החוקרים, פרט למקומן של שורות 18-24 בפרק ג (= עותק ה קטעים 11-13) שסטרנגל ואחרים סבורים שמקומן בתחילת פרק ג. ראו Hanne von Weissenberg, *4QMMT: Reevaluating the Text, the Function, and the Meaning of the Epilogue* (= STDJ 82), Leiden 2009

פון וייסנברג סוקרת את הדעות השונות בדבר סדר החיבור ומציעה טקסט מורכב של האפילוג (פרק ג) בסדר חדש (עמ' 96-98). הנימוק העיקרי להתנגדותה לסדר הטקסט המורכב שבמהדורת קימרון וסטרנגל הוא טכני: השורות בקטעים 11-13 של עותק ה רחבות מן השורות ששיחזרו קימרון וסטרנגל באותו עותק קטעים 14-17, ולכן לדעתה אין כל הקטעים האלה מאותו הטור כפי שקימרון סבור. בעקבות טענתה הצודקת מוצע כאן שיחזור רחב יותר לעותק ה קטעים 14-17 (הטקסט מעותק ד מסומן בירוק):

- 1 [שְׁלוֹא יִמְצֵא בִידְנוּ מֵעַל וּשְׁקֵר וְרַעָה כִּי עַל אֱלֹהִים אֲנַחְנוּ נוֹתִים אֶת
- 2] נֹס [שֶׁתְּבִין בַּסַּף מוֹשֶׁה
- 3]בְּסִפְרֵי הַנְּבִיאִים וּבְדוֹיֵד וְתַבּוּנָן בְּמַעֲשֵׂי דוֹר וְדוֹר [וּבְסִפְרֵי כְּתוּבִים
- 4]ךְ יִקְיִמְנוּ וְ... •
- 5 [כְּתוּבִים] שֶׁתְּסוּד מְהֵרָה מְהֵרָה וְקִרְאֵת אֲזַי [הַרְעָה] וְכָתוּב וְהִיא כִּי
- 6 [בְּיָד] אֵל עֲלִיךָ [פֶּה הַדְּבָרִים] הָאֵלֹהִים בְּאַחֲרֵי [ת] הַיָּמִים הַבְּרָכָה
- 7 [אֲזַי הַ] קְלָלָה [וְהַשִּׁיבֹתָה שְׁמִי] הֵאֵל ל[בְּב]ךְ וְשִׁבְתָּהּ אֵלֹהִים בְּכָל לִבְכֶם
- 8 [יִבְרָכוּ] לְנַפְשְׁךָ בְּאַחֲרֵי [ת] [וְהֵאֵל]

אין הסכמה גם בשאלות אם הלוח שבעותק א קטעים 1-2 שייך לחיבור ואם היה לוח בעותק ב. אולם נאמנת עלינו עדות קטעים 3-7 מעותק א ששרד בו סופו של לוח דומה במבנהו ללוח שבקטעים 1-2.

בכמה מכתבי היד השימוש באותיות מנצפ"ך כפולות הצורה אינו מותנה במקומה של האות בתיבה, אבל בטקסט המורכב נכתבו אותיות מנצפ"ך כדרך כתיבתן המקובלת.

האיגרת הזאת היא אחד החיבורים החשובים ביותר שנמצאו בקומראן. כלולים בה חוקים שהיו שנויים במחלוקת שבין עדת היחד לעדת הפרושים. שניים מן החוקים האלה מובאים במשנה ברשימת מחלוקות שבין הפרושים לצדוקים, ויש דמיון רב בניסוח ובמינוח של החוקים האלה במקצת מעשי התורה ובמשנה. כותב האיגרת פונה למנהיג העם ומשווה אותו לדויד ולשלמה.

האיגרת כוללת שלושה פרקים: לוח שבתות ומועדים, חוקי תורה שבמחלוקת, והגמול על קיום החוקים כדקדוקים. משערים שהאיגרת נכתבה בידי מורה הצדק, מנהיג עדת היחד, ונשלחה אל השליט שמשל אז על עם ישראל, ושהיא מפרטת את המחלוקת שבין עדת היחד לבין עדת הפרושים. נאמר באיגרת שבגלל המחלוקת הזאת פרשה עדת היחד מרוב העם. רוב החוקים באיגרת קשורים לבית המקדש. לשונה של האיגרת מיוחדת ושונה מלשון שאר המגילות. השוני ניכר באוצר המילים ובתחביר ולא בתצורה.

בשל חשיבותה של האיגרת לחקר תולדות העברית ולחקר תולדות ההלכה הקדומה יוחדו לה מחקרים רבים. נזכיר כאן שניים מן החשובים שבהם: י' זוסמן, "חקר תולדות ההלכה ומגילות מדבר יהודה", תרביץ נט (תש"ן), עמ' 11-76; מ' קיסטר, "עיונים במגילת מקצת מעשי התורה ועולמה: הלכה, תאולוגיה, לשון ולוח", תרביץ סח (תשנ"ט), עמ' 317-371. לאיגרת הזאת הוקדש כרך שלם בסדרת התגליות: קימרון וסטרנגל, סדרת התגליות, כך י. עותק א = 4Q394, עותק ב = 4Q395, עותק ג = 4Q396, עותק ד = 4Q397, עותק ה = 4Q398, עותק ו = 4Q399.

פרק א: לוח מועדים

עותק א קטעים 2-1 א-ה

ה	ד	ג	ב	א	
בו שבת	[בתשעה]	בו [שבת]	ואהד	[בששה]	1
בעשרים	[בו שבת]	בע[שתי עשר]	ב' שבת	[עשר]	2
ושנים	בשש אשר	בו שבת	בעשרים	[בו שבת]	3
בו מועד	בו שבת	בשמונה	ושמונה	בעשרים	4
השמן	בעשרם	עשר בו שבת	בו שבת	ושלושה	5
אהד השבת	ושלושא	בעשרים	עליו אחר	בו שבת	6
אהד	בו שבת	וחמשה	השבת	בשלושים	7
קרבו	בשלושים	בו שבת	יום השני	[בו שבת]	8
[העצים]	[בו שבת]	בשנים	[השלישי גוסף]	[בשבעה]	9
חסרים טורים	[בשבעה]	בחמישי	[ושלמה]	[בשלישי]	10
	[בששי]	שבת	[התקופה]	[שבת]	11
	[שבת]	[בשלושה]	[תשעים]	[בארבעה]	12
	[בארבעה]	[בו מועד]	[ואחד יום]	[עשר]	13
	[עשר]	[היין אחר]	[באחד]	[בו שבת]	14
	[בו שבת]	[השבת]	[ברביעי]	[בחמשה]	15
	[בעשרים]		[יום זכרון]	[עשר בו חג]	16
	[ואחד]		[בארבעה]	[שבועות]	17
				[בעשרים]	18

עותק א קטעים 7-3 א

- 19 [ושמונה בו] שבת עלו אחר הש[בת ויום השני השלישי]
- 20 גוסף ושלמה השנה שלוש מאת וש[שים וארבעה]
- 21 יום

ד 3 בשש אשר - כתיב פוניטי של בששה עשר, השוו שירי עולת השבת שיר שביעי שו' 1, להלן עמ' 369 ||

פרק ב: דברי תורה

עותק א קטעים 3-7 א (+ עותק ב)

a	1	אלה מקצת דברינו] [להם מ]קצת דברי
5	2	המעשים שא אנה]נו הושבים וכן]לם על
6	3	וטהרת] [הר] ועל תרומת ד]גן ה]גוים שהם מ]ם
7	4	ומגיעים בה א]ת]]יהם ומט]מאים אותה ואין לאכול
8	5	מדגן הגוים] ואין] לבוא למק]ש] ועל זבח החטאת
9	6	שהם מבשלים אותה בכלי]נחשת ומ]ם בה את
10	7	בשר זבחה ומ]]ים בעזר]ה] ומ]ם אותה
11	8	במרק זבחם ועל זבח הגוים]אנחנו הושבים שהם זובחים]
12	9	אל ה]]שא היא כמי שזנת אליו]ואף על מנחת זבח
13	10	השלמים שמניחים אותה מיום ליום ואף]כתוב
14	11	שהמנ]חה]נאלת] על החלבים והבשר ביום זב]חם כי לבני
15	12	הכוהנים ראו להזהר בדבר הזה בשל שלוא יהיו
16	13	מסיאים את העם עוון]ואף על טהרת פרת החטאת
17	14	השוחט אותה והסורף אותה והאוסף]את אפרה והמזה את]מי
18	15	החטאת לכול אלה להעריבות השמש להיות טהורים
19	16	בשל שא יהיה הטהר מזה על הטמה כי לבני

עותק א קטעים 3-7 ב (+ עותק ב)

a	17	אהרן] ראוי]להיות מ] ואף
2	18	על עו]רות הבק]ר והצאן שהם מ]ם]מן
3	19	עורות]יהם כלי]ם]]אין
4	20	להביא]ם למקד]ש]]

חסרה שורה או שתיים

3 [ ]הר] [אותיות מחוקות לפני הה"א, אולי ט;]ם] [השלמה כאן ולהלן במקום שנראה שעמדה בו צורת בינוני רבים || 4 בה או בה] [|| 8 זבח הביית צרה וארוכה || 9 שא היא כמי שזנת אפשר לקרוא גם שא היא]ה] מושבת || 10 שמניחים כתובה על קטע קטן שצורף לכאן || 12 ראו עותק ב ראוי, ראו קימרון, דקדוק, עמי 33-35; להזהר בעותק ב להזוהר || 13 פרת בעותק ב התיבה הזאת מוספת || 14]מי] ואולי אין להשלים דבר || 15 להעריבות = ילעריב, ההשלמה מתאימה בדיוק לחסר; על הצורה ראו קימרון, דקדוק, עמי 66 || 17 ראוי עותק ב ראוי, ראו קימרון, דקדוק, עמי 33-35 || 18 הבק]ר] שריד הרייש נראה בתצלום 40.964 ||

עותק ד קטעים 2-1 (+ עותק ה קטעים 3-1)

- d 21] ה' ואף על עורו[נת הבהמה הטמאה אין לעשות מן]
 22 [עצמותמה] ומן עור[ות]מה ידות כ[לים] ואף על עור נבלת]
 23 [הבהמה] הטהורה [הנוש]א א[ו]ת(ה) נבלתה [לוא יגש לטהרת הקודש]
 24 [וא]ף על הע[ן] [ת] שהמ[ה] ה' מ' ים]

חסרות ארבע שורות

עותק א קטעים 7-3 ב (+ עותק ד קטע 3)

- a 25] כי לבגדי]
 26 הכוהנים ראואי להשמנו בכול הד[בר]ים [האלה בשל שלוא יהיו]
 27 משיאים את העם עוון [וע]ל שא כתוב] איש כי ישחט במחנה א[ו]
 28 [ישחט] מחוץ למחנה שור וכשב ועז כי [י] המחנה]
 29 ואנחנו חושבים שהמקדש[ן] משכן אהל מועד הוא ו[י]רושלים
 30 מחנה היא והו[ן] צה] למחנה[ן] הוא הוצה לירושלים ו[י]הוא מחנה
 31 עריהם חוץ ממחנה י[ר] [ן] החטאת [ו]מוציאים את דשא
 32 המזבח ושור[ן]פים שם את החטאת כי ירושלים [ו]היא המקום אשר
 33 [בהר בו מכול שבטי ישראל]
 34] ה °

אולי חסרה שורה

23 [הנוש]א סטרגל צירף לעותק ה קטע קטנטן ובו התיבה [ה]נושה; הקטע אבד ואינו בתצלומים; א[ו]ת(ה) הסופר כתב אותה ומחק את הה"א אך שכח למחוק את הווי"ו כנדרש || 26 ראו"י = ראו, השוו שוי 12 לעיל || 26-28 הטקסט בעותק ד היה כנראה קצר יותר || 27 שא כתוב ויקרא יז 3 || 28 י[ר] סטרגל וקימרון קראו [צ]פון אבל הקריאה בעייתית, אפשר לקרוא [י]מ[ן] || 29 [י]רושלים או [ו]רושלים כהצעת אריאל ויודיצקי || 30 מחנה היא עותק ד [ה]א' מחנה || 31 דשא = דשו, ראו קימרון, דקדוק, עמי 27-28 ||

עותק ג קטעים 1-2 א (+ עותק א קטע 8 [ג] + עותק ד קטעים 4-5)

- c] 35 אַיִן שׁוּחֲטִים בַּמִּקְדָּשׁ
 2] 36 וְעַל הַעֲבָרוֹת אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שְׂאִין לְזַבּוּחַ אֵת הָאֵם וְאֵת הַיֶּלֶד בַּיּוֹם אֶחָד
 3] 37 וְעַל הָאוֹכֵל אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים שְׂאִי אֶכֶל אֶת הַיֶּלֶד
 4] 38 אַחֲרָיִךְ אֲשֶׁר שָׁחַטְוּ וְאֵתָם יוֹדְעִים שֶׁהוּא אֵין כֵּן וְהַדְּבָר כְּתוּב עֲבָרָה
 5] 39 וְעַל הַעֲמוּנֵי הַמּוֹאֲבִי וְהַמְּזוֹר וְפָצוּעַ הַדְּבָרָה וְכַרְוִי תְּשַׁכַּח שֶׁהֵם בָּאִים
 6] 40 בַּקֹּהֶל אֵל וְנֹשִׁים] לְוָיָהּ [יָם לְהִיָּו] תָּם עֲצוֹם
 ] 41 אַחַת וּבָאִים לְמִקְדָּשׁ]

עותק א קטע 8 [ג] (+ עותק ג קטעים 1-2 ב + עותק ד קטע 5)

- a] 42 וְהִמָּה טְמֵאוֹת וְאֵף חוֹשׁ בַּיּוֹם אֲנַחְנוּ
 13] 43 וְאֵין לְבַוִּי אֵין עֲלֵיהֶם
 14] 44 וְאֵין לְהַתְּיָכֶם [ו] לְעֲשׂוֹתָם
 15] 45 וְעֲצוֹם אַחַת וְאֵין לְהַבִּי אֵם
 16] 46 לְמִקְדָּשׁ וְאֵתָם יוֹדְעִים שֶׁמִּקְצַת הָעַם
 17] 47 מֵהַיְּבֵרָכִים
 18] 48 כִּי לְכֹהֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רָאִי לְהַזְהֵר מִכּוֹל תְּעַרְבוֹת יְהִי גִבּוֹר
 19] 49 וְלִהְיוֹת יְרֵאִים מִהַמִּקְדָּשׁ וְאֵין עַל הַסּוּמִיָּם
 20] 50 שְׂאִינָם רֹאִים לְהַזְהֵר מִכָּל תְּעַרְבוֹתָם וְתַעַרְבוֹת

עותק א קטע 8 [ד] (+ עותק ג קטעים 1-2 טור ב + עותק ד קטעים 6-8)

- a] 51 אֲשֶׁם אֵינָם רֹאִים
 2] 52 וְאֵין עַל הַחֲרָשִׁים שְׁלֹא שְׁמַעוּ חוֹק [וּמ] שֶׁפֶט וְטַהֲרָה וְלֹא
 3] 53 שְׁמַעוּ מִשְׁפָּטֵי יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁלֹא רָאָה וְלֹא שְׁמַעַ לֹא
 4] 54 וְיָדַע לַעֲשׂוֹת וְהִמָּה בְּאֵינָם לְטַהֵר [ו] תְּהִי הַמִּקְדָּשׁ
 5] 55 וְאֵין עַל הַמוֹצְקוֹת אֲנַחְנוּ אֹמְרִים [יָם] שֶׁהֵם שְׂאִין בְּהֵם
 6] 56 שֶׁהִרָה וְאֵין הַמוֹצְקוֹת אֵינָם מְבַדְּלוֹת בֵּין הַטְּמֵא
 7] 57 לְטַהֵר כִּי לַחַת הַמוֹצְקוֹת וְהַמִּקְבֵּל מֵהִמָּה כֹּהֵם
 8] 58 לַחַת אַחַת וְאֵין לְהַבִּי לְמַחְנֵי הַקֹּהֶל [ו] דָּשׁ כְּלָבִים שֶׁהֵם
 9] 59 אוֹכְלִים מִקְצַת [ע] צְמוֹת הַמִּדְּשׁ וְהַבָּשָׂר עֲלֵיהֶם כִּי
 10] 60 יְרוּשָׁלַיִם הִיא מַחְנֵה הַקֹּדֶשׁ וְהִיא הַמִּקְדָּשׁ

40 [לְהִיָּו] תָּם עוֹתֵק ד [לְהִיָּו] תָּמָה || 44 [לְהַתְּיָכֶם] עוֹתֵק ד לְהַתְּיָכֶם || 56 הַטְּמֵא [ה] טְמֵא || 57 [לְטַהֵר] לְטַהֵר || 58 הַקֹּדֶשׁ כְּלָבִים [ה] הַקֹּדֶשׁ כְּלָבִים || 60 הַקֹּדֶשׁ אוֹ אוֹלֵי הַקֹּהֶל [ו] לֹא, עוֹתֵק ד הַקֹּדֶשׁ ||

עותק ג קטעים 1-2 ג (+ עותק א קטע 8 [ד] + עותק ד קטעים 6-13)

- c 61 **שְׁבַחַר בּוּ מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יָרְדוּ וְשָׁלִים הָיָה רֹאשׁ**
- 2 62 **[מִ]חֲנוֹת יִשְׂרָאֵל וְאֶפְרַיִם לְמִן טַעַת עֲצֵי** [י] **הַמֵּאכֵל הַנִּטְעַ**
- 3 63 **בְּאַרְצֵ יִשְׂרָאֵל כִּרְאשִׁית הָאָרֶץ לְכוֹהֲנִים וּמַעֲשֵׂר הַבֶּקֶר**
- 4 64 **וְהִצִּיּוֹן לְכוֹהֲנִים הוּא וְאֵפֶּן עַל הַצְּרוּעִים אֲנָחֲנוּ**
- 5 65 **א[ומרים שלוא] יבואו עם טהרת הקודש [ש] כי בדרך**
- 6 66 **[י]היו [י]ד ואף כתוב שמעת שיגלה וכבש ישב מחוץ**
- 7 67 **[ל]אֲהַלֵּי שְׁבַעַת ימי ועתה בהיות טמאתם עִמָּהֶם**
- 8 68 **הַצְּרוּעִים בְּאֵיִם עִם טְהַרְתָּ הַקּוֹדֵשׁ לְבֵית וְאַתֶּם יוֹדְעִים**
- 9 69 **[ש]עַל הַשּׁוֹגֵג שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה וְנִעְלָה מִמֶּנּוּ לְהֵבִיא (ח)**
- 10 70 **הַטָּאֵת וְעַל הַעוֹשֶׂה בְּיַד רִמָּה כַּתּוּב שֶׁהוּאָה בּוֹזֵה וּמַגְדֵּף**
- 11 71 **[ו]אֵף בְּהֵיוֹת לְהַמָּה טְמֵאוֹת נִגְעַ אֵין לְהֵאכִילֶם מִהַקּוֹדֵשִׁים**

עותק ג קטעים 1-2 ד (+ עותק ד קטעים 9-13)

- c 72 **עַד בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְעַל [טמאת עצמות]**
- 2 73 **הָאָדָם אֲנַחֲנוּ אֹמְרִים שְׂכֹל עֲצָם ש[חסרה במלאה]**
- 3 74 **וְשִׁלְמָה כְּמִשְׁפַּט הַמֵּת אוֹ הַחַלֵּל הוֹאֵ**
- 4 75 **וְעַל הַזּוֹנוֹת הַנִּעְסָה בְּתוֹךְ הָעָם וְהֵמָּה ב[ני זרע]**
- 5 76 **קָדֵשׁ מִשְׁכַּתוֹב קוֹדֵשׁ יִשְׂרָאֵל וְעַל בְּה[מתו הטהורה]**
- 6 77 **כְּתוּב שְׁלֹא לְרַבְעָה כְּלָאִים וְעַל לְבוּשׁ [בתוב שלוא]**
- 7 78 **יִהְיֶה שְׁעִטְנוֹ וְשִׁלֹּא לְזִרְעוֹ שְׂדוּ וְכ[רמו פלאים]**
- 8 79 **[ב]גִּלְגַּל שֶׁהֵמָּה קְדוּשִׁים וּבְנֵי אֶהְרֹן ק[דושי קדושים]**
- 9 80 **וְאַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁמִּקְצַת הַכֹּהֲנִים וְ[העם מתערבים]**
- 10 81 **[והם] מְתוֹכְכִים וּמִטְמֵאִים אֶת זִרְעוֹ [הקודש] וְאֵף**
- 11 82 **אֶת זִרְעוֹ עִם הַזּוֹנוֹת כִּי לְבַנֵּי אֶהְרֹן [**

חסרות שורות

61 **בוּ בּוּ**; **מכל** עותק ד **מכול** || 61-62 **[י]רְשָׁלַיִם הָיָה רֹאשׁ מִחֲנוֹת יִשְׂרָאֵל** || 65 **עם טהרת לפני עם כתובות לט עם סימני מחיקה, נראה שהסופר התכוון לכתוב לטהרת** || 66 **יָד** שתי אותיות מסוף תיבה שנשתמרו בקטע 18 א; **שמעת** מלכתחילה **שבעת** || 68 **טְהַרְתָּ הַקּוֹדֵשׁ** חמש האותיות הראשונות כתובות בעותק ד על קטע זעיר שלא הובא במהדורה, עיינו בתצלום 42.717 || 69 (ח) נראה שהאות המחוקה היא תחילת התיבה חטאת שבתחילת שוי 70 ונועדה למילוי השורה || 71 **[נ]גַעַ** אולי תוקן **בנגע** || 72 **[עצמות]** על ההשלמה ופירוש החוק ראו נעם, עמי 71-78 || 73 **אנחנו** עותק ד **שאנחנו** || 75 **הזונות** עותק ד **הזנות** || 76-78 מובאות או פרפרזות לציון איסורי עירוב || 76 **משכתוב** עותק ד **כשכתוב** || 77 **לרבעה** עותק ד **להרביעה** || 79 **ק[דושי קדושים]** אפשר לשלב כאן את קטע 9 מעותק ה: **קודש קודשים** || 80 **ואתם** עותק ד **ואתמה** ||

פרק ג: גמול המצוות

עותק ד קטעים 14-21 (+ עותק ה קטעים 14-17 א)

d	[	]	1
2	[	]	2
3	[	]	3
4	[	]	4
5	[	]	5
6	[	]	6
7	[	]	7
8	[	]	8
9	[	]	9
10	[	]	10
11	[	]	11
12	[	]	12

עותק ה קטעים 14-17 א (+ עותק ד קטעים 14-21)

e			13
6			14
7			15
8			16
			17

4 החמם כקריאת אריאל ויודיצקי בתצלום 42.499 || 6 כתו[ב] דברים ז 26 || 8 ומהתערב או מהתערב; לגב או [ע]ל גב || 10 [ ] נו עותק ה [ ] גום ואין אחרי האותיות האלה מקום לתיבה אליכה, עיין בטקסט שבמבוא, לעיל עמ' 204; וברוי[ד] ובשירי דויד || 11-12 ובספר כתוב ... [ ] כה הפסוק המובא פה לא זוהה || 12 בעותק ה שרד במקום המתאים לתחילת השורה הזאת טקסט נוסף [ ] יק'מנז ו... שקריאתו קשה ועניינו סתום, עיינו בטקסט שבמבוא, לעיל עמ' 204; ואף בעותק ה שרדה אליף קורסיבית בסוף שורה, אולי מן המילה הזאת; זכת[וב] דברים ל 1-3 || 13 והיא = והיה || 15 [ה]קללא עותק ד [ו]הקללה; לבב עותק ד [לבב]כה; לבב עותק ד לבבכה || 17 [ברכות] ש[ל] קריאה חדשה, השוו שירי עולת השבת, שיר שלושה עשר שוי 23, להלן עמ' 380 ||

עוֹתֵק הַ קִטְעִים 11-13 (+ עוֹתֵק ד קִטְעִים 20-22)

- e 18 [הַבְּרָא] כֹּוְ[ת שׁ]בְּאֹוֹ בִּי [ ] [ ] בִּימֵי שְׁלוֹמוֹהַ בֶּן דָּוִד וְאִף הַקְּלָלוֹת
 2 19 שְׁבֹאֹוּ מִימֵי יְיָ וְיָבֵעֶם בֶּן נִבְט וְעַד גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם וְצַדִּיקָה מֶלֶךְ יְהוֹדָה
 3 20 [שׁ]יִבְ[י] אִם בְּוֹ [ ] אֲנַחְנוּ מִכִּירִים שְׁבֹאוֹו מִקְצַת הַבְּרֻכּוֹת וְהַקְּלָלוֹת
 4 21 שְׁכָתוֹב בְּסֵפֶר מִיָּה וְזֶה הוּא אַחֲרֵית הַיָּמִים שִׁישׁוּבוּ בִישְׂרָאֵל
 5 22 לַת[וֹרָה] וְלוֹא יִשׁוּבוּ אֲחֹרָי וְהַרְשָׁעִים יִרְשָׁעוּ וְאִמְּ [ ]
 6 23 וְהַמְּשַׁפְּטִי יִבְיָן [ ] וְזָכֹור אֶת מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְהַתְּבַנֵּן בְּמַעֲשֵׂיהֶמָּה שְׁמֵי מָהֵם
 7 24 שֶׁהֵיא יִרְאֵן מִמְּשַׁפְּטֵי הַתּוֹרָה הֵיא מִצֹּלֹל מִצְרוֹת[וֹהֵם] מִבְּקָשֵׁי תוֹרָה

עוֹתֵק הַ קִטְעִים 14-17 ב (+ עוֹתֵק ד קִטְע 23 + עוֹתֵק ו קִטְע 1 א-ב)

- e 25 גְּשׁוֹאֵי עוֹנוֹת זָכוֹר [אֶת] דָּוִד שֶׁהֵיא אִישׁ חֲסִדִים וְאִף
 2 26 הֵיא [נ]צֹל מִצְרוֹת רְבוֹת וְנִסְלוּחַ לוֹ וְאִף אֲנַחְנוּ כְּתַבְנוּ אֲלֵיךְ
 3 27 מִקְצַת מַעֲשֵׂי הַתּוֹרָה שֶׁחֲשַׁבְנוּ לְטוֹב לְךָ וְלַעֲמֶךָ שׁ[א]יִנְוּ
 4 28 עִמָּךְ עֲרָמָה וּמַדַּע תּוֹרָה הֵבֵן בְּכָל אֱלֹהֵי וּבִקְשׁ מִלְּפָנָי שִׁיתְּקֹן
 5 29 אֶת עֲצַתְךָ וְהִרְחִיק מִמָּךְ מַחֲשַׁבַת רַעָה וְעֲצַת בְּלִיעָל
 6 30 בְּשֵׁל שֶׁתִּשְׁמַח בְּאַחֲרֵית הָעַת בְּמִצְאָךְ מִקְצַת דְּבָרֵינוּ כֵּן
 7 31 וְנַחֲשָׁבָה לְךָ לְצַדִּיקָה בְּעִשׂוֹתְךָ הַיִּשָּׁר וְהַטוֹב לְפָנָי לְטוֹב לְךָ
 8 32 וְלִישְׂרָאֵל

19 מִימֵי עוֹתֵק ד מִיִּמְיָן [ ] || 20 [שׁ]יִבְ[י] אִם עוֹתֵק ד שִׁיבֹאֵן [ ] || 24 מִצֹּלֹל אוּ מִצֹּלֹל [ ] || 23 הַהִשְׁלָמָה עַל פִּי קִיסְטֵר, מִמִּיַּת עֵמִי 351 || 24 [מְשַׁפְּטֵי] הַשּׁוֹר תִּהְלִים קִיט 120 וּמִמְשַׁפְּטֵיךְ יִרְאֵתִי || 25 גְּשׁוֹאֵי עוֹנוֹת הַשּׁוֹר תִּהְלִים לֵב 1; שֶׁהֵיא = שֶׁהֵיא || 26 הֵיא = הֵיא; [נ]צֹל עוֹתֵק וּ מִצֹּל; וְנִסְלוּחַ = וְנִסְלַח; אֲנַחְנוּ כְּתַבְנוּ עוֹתֵק וּ (כְּתַבְנוּ) אֲנַחְנוּ || 27 מַעֲשֵׂי הַתּוֹרָה יִמְצוּוֹת הַתּוֹרָה; רְבִים מְשׁוּוִים אֵל דְּבָרֵי פִּאֹלוֹס: אֲנַחְנוּ חוֹשְׁבִים כִּי בְּאִמוּנָה יִצְדַּק הָאָדָם בְּבִלִי מַעֲשֵׂי תוֹרָה הַאִיגְרַת אֵל הַרוֹמִים ג 28; וְלַעֲמֶךָ חֲסַר בְּעוֹתֵק וּ || 28 מִלְּפָנָי עוֹתֵק וּ מִלְּפָנֵי הָאֵל || 29 עֲצַתְךָ עוֹתֵק ד [עֲצַת]כָּה; מַחֲשַׁבַת מְתוֹקֵן מִן מַחֲשַׁבוֹת; עוֹתֵק וּ מַחֲשַׁבַת; רַעָה עוֹתֵק וּ רַע || 30 מִקְצַת דְּבָרֵינוּ עוֹתֵק וּ מִדְּבָרֵינוּ; כֵּן = 'אִמְתִּי, הַשּׁוֹר מִלְכִים בִּי 2 || 31 וְהַטוֹב חֲסַר בְּעוֹתֵק וּ; לְפָנָי עוֹתֵק וּ לְפָנֵי ||

משפטי טהרה (4Q274, Tohorot A)

ארבעה קטעים בכתב יד מימי בית הורדוס. שרדו בהם השוליים העליונים והתחתונים. קטע 1 ב מצטרף לקטע 2 א ויוצר רצף של שלושה טורי מגילה. הטקסט של קטע 4 נפגע וניתן לזהות רק אותיות בודדות. החיבור עוסק בענייני טומאה וטהרה. עניין מיוחד יש בקטע 1 ששרד בו טור שלם ונאמר בו שיש לבדד את הטמאים לא רק מן האנשים הטהורים אלא גם מן הטמאים בטומאה אחרת. להשקפה הזאת יש מקבילה במגילת המקדש (מט 16-18) והיא ידועה גם מספרות חז"ל (תוספתא שבת א 7 ובבלי פסחים סז ע"א). החוקרים חלוקים בשאלה אם הטקסט בתחילת הטור השלם (שו' 1-4) דן במצורע או בזב, עיינו בדברי באומגרטן בסדרת התגליות כרך לה, עמ' 101-102 ובדברי קאזן. קטע 3 מכיל חוקים שנושאים מכשירי הטומאה כחוקים שבחיבור 4Q284a. יוסף באומגרטן וזיוזף מיליק ההדירו את החיבור בסדרת התגליות, כרך לה, עמ' 79-109. וראו Thomas Kazen, "4Q274 Fragment 1 Revisited – or Who Touched Whom? Further Evidence for Ideas of Graded Impurity and Graded Purifications", *DSD* 17 (2010, pp. 53-87

קטע 1 א

שוליים עליונים

- 1 יחל להפיל את תחֻנוֹנו מִשֵּׁכֵב יִגֹּן יִשְׁכַּב וְמוֹשֵׁב אֲנַחָה יֵשֵׁב. בַּדָּד לְכוּל הַטְּמָאִים יֵשֵׁב וְרַחוּק מִן
- 2 הַטְּהָרָה שְׂתִים עֲשֶׂרֶה בְּאִמָּה בְּדַבְּרוּ אֵלָיו וּמַעֲרֵב צִפּוֹן לְכוּל בֵּית מוֹשֵׁב יֵשֵׁב רַחוּק כְּמֵדָה הַזֹּאת.
- 3 אִישׁ מְכוּל הַטְּמָאִים אֲשֶׁר יִגְעַר בּוֹ אֶרְחֵץ בְּמִים וַיִּכְבַּס בְּגָדָיו וְאַחַר יוֹאכֵל כִּי הוּא אֲשֶׁר אָמַר טְמֵא טְמֵא
- 4 יִקְרָא כוֹל יְמֵי הַיָּלְדוּת הַזֹּאת. וְהַזֹּבָה דָם לְשִׁבְעַת הַיָּמִים אֵל תִּגְעַר בּוֹב וּבְכוּל כְּלֵי אֲשֶׁר יִגְעַר בּוֹ הַזֹּב אֲשֶׁר
- 5 עָלָיו אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו. וְאִם נִגְעָה תִּכְבַּס בְּגָדֶיהָ וְרַחֲצָהּ וְאַחַר תּוּכַל. וּבְכוּל מוֹדָה אֵל תִּתְעַרֵב בְּשִׁבְעַת
- 6 יָמֶיהָ בְּעֵבֹר אֲשֶׁר לִיאָה תִּגְאָל אֶת מַהֲנֵי קִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל. וְגַם אֵל תִּגְעַר בְּכוּל אֲשֶׁר זָבָה דָם לִיָּמִים רַבִּים
- 7 וְהַסּוֹפֵר אִם יִזְכֹּר וְאִם נִקְבָּה אֵל יִגְעַר בְּיָמֵי טְהָרָה בְּדוּחָהּ כִּי אִם טְהָרָה מִצְדָּתָהּ כִּי הִנֵּה דָם
- 8 הַנֵּדָה כּוֹב יִהְיֶה לָּהּ *נֹגַע בּוֹ. וְאִם תִּצְאָה מִצִּיּוֹן שְׁכַנְתָּ הַזֹּרַע מִגְעוּ יִטְמָא הַ[נֹּגַע]. פֶּן לִּי נֹגַע בְּאָדָם מְכוּל
- 9 הַטְּמָאִים הָאֵלֶּה בְּשִׁבְעַת יָמֵי, טְהָרְתוּ אֵל יוּכַל כְּאֲשֶׁר יִטְמָא לְנַפְשׁוֹ הַאָּדָם וְרַחֲצוּ וְכַבְּסוּ וְאַחַר

שוליים תחתונים

1 יחל יש כנראה להשלים כאשר לפני התיבה הזאת; לעניין תחנון המצורע השוו פילול ותחן עד יפיל, פיוטי יניי מהדורת מנחם זולאי, ברלין תחרי"ץ, עמ' קלד; וְמוֹשֵׁב האות הראשונה נראית בתצלום 42.601 והיא מתאימה רק בדוחק לוויו"ו || 2 הטהרה יהאנשים הטהורים, השוו מקצת מעשי התורה פרק ב שו' 65, לעיל עמ' 209; בְּדַבְּרוּ יש קוראים באמרו וזו קריאה בעייתית מכל הבחינות; אֵלָיו אל הטהור, בגלל טומאת הרוק כסברת אהרון שמש (בעל פה) || 5 תּוּכַל = יִתְאָכֵל; מוֹדָה = מְאֻדָּה, יְכַלְתָּה; תִּתְעַרֵב כנראה = יִתְקִיִּים מגע מיני || 6 תִּגְאָל יִתְטַמָּא בדם נידתה; קִדּוּשׁ נסמך של קדוש, כינוי לאל; מִיֵּב קוראים קד[ש]; זָבָה ההיא צמודה לתיבה הבאה וכתובה מתחת לקו השורה, אולי מחמת פגם בגויל, ראו תצלום 42.601 || 7 [בְּיָמֵי טְהָרָה] רָו מִיֵּב קוראים [בזב זב טמ] וקריאתם אינה מתאימה לצורת האותיות || 8 יִחְשֵׁב ולא כקריאת מִיֵּב אֲשֶׁר, ראו קאזן; *נֹגַע אולי נשמטה ב לפני התיבה בגלל ב של יִחְשֵׁב, ואולי יש להשלים [ל]נוגע, ראו קאזן; הַ[נֹּגַע]. פֶּן לִּי נֹגַע מִיֵּב קוראים הַ[אִישׁ הַנֹּגַע] (מתעלמים משרידי הלמ"ד והנו"ן) והעניין אחד || 9 יָמֵי מִיֵּב קוראים יָמֵי; טְהָרְתוּ = יֵאָת טהרתו; כְּאֲשֶׁר יִטְמָא יכמי שנטמא, כלומר דינו כדין טמא מת ||

קטע 2 א*

שוליים עליונים

- 1 יא[ופל ואחר אש]ר יזו עליו את ה'ישונה ירחץ ויכבס טרם
- 2 ישנ[ה] ואם יהול עליו השביעי ביום השבת אל יז בשבת כי
- 3 [אל קדש] את יום השבת רק אל יגע בטהרה עד אשר ישנה
- 4 [ופול] הנוגע בשכבת הזרע מאדם עד כול כלי יטבול והנושא אתו
- 5 [ורחץ וטב]ל והבגד אשר תהיה עליו והכלי אשר ישאנה יטבול
- 6 [ורחץ במי]ם ואם במחנה יהיה איש אשר לוא השיגה ידו ורחץ
- 7 ויתבסס בבו[ל] הבגד אשר לוא נגעה בו. רק אל יגע בו לחמו. והנוגע
- 8 [בזב במשכ]בו ושב[ו] ושב[ו] אמ לוא נגע בו ב[גדו ורחץ] במים ואם
- 9 [נגע בגדו בטמא] וכבס ולכול הקודשים יכבס ורחץ במים את

שוליים תחתונים

קטע 2 ב*

שוליים עליונים

- 1 בשרו וכן] [
- 2 ואם] [
- 3 אמר] [
- 4 לחור[ם] [הנוגע בבו[ל]
- 5 שרץ טמא] [
- 6 והנוגע בו]ם [היוצא ממנו]
- 7 וכול] [
- 8 ואם א[ם] [
- 9 אשר י] [

שוליים תחתונים

קטע 2 א: * מצטרף לקטע 1 ב והטקסט שבשורה הראשונה הוא המשך של הטקסט שבקטע 1 א || 1 ה'ישונה על פי תצלום 42.181, מ"ב קוראים [ה]ר[א]שונה; ירחץ מקצת החיית מתחת קמט וכן האותיות המנוקדות שמתחתיה, בשורות 2-7 || 2 ישנ[ה] קריאה חדשה על פי שוי 3; [יה]ול או [יפ]ול כהצעת אריאל ויודיצקי || 3 את יום קריאה חדשה בתצלום 42.181 || 5 בתחילת השורה חסרות כשמונה אותיות, כלומר יש מקום לשתי תיבות ולא לתיבה אחת כהשלמת מ"ב || 7 אשר לוא נגעה בו כלומר בבגד שלא נגעה בו שכבת הזרע; אל יגע = אל יגע, עתיד מקוצר מבניין הפעיל || 8 ואם מ"ם מתוקנת ||

קטע 2 ב: * ממשך ישירות את טור א || 6 ב[גדו ורחץ] על פי מגילת המקדש נא 1 ||

קטע 3 א*

שוליים עליונים

] 1	גלות אל את אישון עינו יקרא
] 2	וידרוש [לפניהם וכול חוקיהם יאם
] 3	ולא יכלו [ל
] 4	אל [
] 5	רו הוא והיא תמא
] 6	כול פרי אשר ימערך ויצא משקו אל [יוכלהו בטהרה וכול
] 7	עצבים [אשר ימעכו ויצא משקיהם ואל יוכלם איש
] 8	בטהרה [אם גזע הטמא בהם וגם מן הירק הרטוב
] 9	אבטיח] או קשות בשלה ואיש [אשר ישאם

שוליים תחתונים

* הטקסט שבשוי 1-3 והטקסט שבשוי 4-9 נתונים בשני קטעים נפרדים שצורפו זה לזה, ראו תצלומים 41.453, 43.309. צירוף שני הקטעים מבוסס על כך שבעליון השתמרו השוליים העליונים ובתחתון השתמרו השוליים התחתונים ומספר השורות 9 כמספרן בטורים הקודמים. משמאל לקטעים האלה צורף קטע נוסף שיש בו שני טורים וביניהם תפר. בטור הימני של הקטע הנוסף שרדה המילה וכול שמופיעה בשורה 6 והאות ה של ישאם שוי 9. ההתאמות האלה מלמדות שצירוף הקטע משמאל בטוח למרות שיש בו יותר שורות, ראו בהערות לטור ב להלן. הטקסט שבתחילת שורה 6 ועד טור ב שורה 9 דן במשקים המכשירים לטומאה ופורטו בו כנראה סוגים של פרי העץ והשדה שנטרבו במיץ שלהם או במשקה אחר. לפירוש החוקים כאן בהשוואה להלכות חז"ל ראו ורד נעם, "בית שמאי וההלכה הכיתתית", מדעי היהדות 41 (תשס"ב), עמ' 54-59; ומאמרה בסדרה STDJ כרך 62, ליידין 2006, עמ' 70-73. היא אומרת שלפי הלכות הכת כל מיני המשקים מכשירים לטומאה || 2 לפניהם || או [על [פיהם || 5 הוא והיא תמא] [העניין לא ברור וקשה להשלים את החסר || 6 משקו = משקו, ראו קימרון, דקדוק, עמ' 59; אל] יוכלהו כמו בשורות 7-8; מ"ב קוראים יוכלהו שלא כדקדוק ושלא כרוחב הקסר || 7 משקיהם 'המשקה שלהם' || 9 [אבטיח] בתצלום 42.412 נראים אולי קווים המתאימים לחיית; קשות 'מלפפון'; בשלה אולי 'מלאה בנוזלים, לחה, רטובה'; ואיש 'היו"ד נראית בתצלום B-298188; ישאם קריאה חדשה; המ"ם הסופית ברורה בתצלומים 41.693, 42.412; על חיבור הקטעים עיינו בהערות הכוכבית ||

קטע 3 ב*

- [1] [בכלי אשר אין לו חותם אל יואכלום]
- 2 [ ] ° טמאי הימים]
- 3 וכול אשר יש לו חותם]
- 4 לטהור. ויתר כול הירקן אשר בשדה גרמב]
- 5 מלחת טל יאכל ואם לו]
- 6 בתוך המים כי אם איש [טהור וכול תבואה אשר תפול על]
- 7 הארץ אם יבוא עליה מ'ים] או ירד]
- 8 הגשם עליה אם יגע ב'ה) ה'טמא תטמא אל יבוא טמא]
- 9 בשדה בכול מודו לתקופת] האסיף]
- 10 כול כלי חרש אשר יפול] פול שרץ טמא אל תופו פול]
- 11 אשר בתוכו] טמא פול]
- 12 המשקה י'טמא]
- שוליים תחתונים

* יריעה חדשה והשורות 3-12 צפופות יותר מאשר השורות בטורים הקודמים, אולי בגלל דוחק המקום לקראת סוף המגילה; על צירוף הקטעים עיינו בהערות לטור א לעיל; מ"ב הניחו שחסרות כשלוש תיבות בכל שורה והשלימו את רוב החסר בקטע. שיחזורם בעייתי מבחינת התחביר והעניין. כך למשל הצירוף כי אם בשורה 6 ממשך משפט שלילי ולא חיובי והביטוי איש יתן (שם) בעייתי. כאן מוצע שיחזור המתאים יותר לרוחב הטורים של המגילה. לפירוש העניין עיינו במחקר של ורד נעם הנוכר בהערה לקטע הקודם || [1] הושלם על פי שורה 3 כהמשך ישיר מן הטור הקודם || 2 השורה הזאת מרוחקת מן השורה שתחתיה || 4 ויתר מ"ב קוראים יותר ומושכים את המילה לאחור (לטהור יותר) על פי מגילת המקדש מט 8-9, אבל שם מדובר בטומאת משקה בבית שמת בו אדם ואילו כאן מדובר בנשיאת פירות רטובים בכלי חתום; את הקריאה ויתר הציע קיסטר; הירקן הקו"ף שלמה בתצלום 41.693 || 5 מלחת = מלחת || 8 בו מתוקן מן בה; ה'] מ"ב מצרפים לכאן קטע זעיר וקוראים ה'טמא]; השו 4Q284a קטע 1 שוי 7 || 9 בכול מודו = בכול מאודו יבכל יכולתו; [האסיף] או [הקציר]; כנראה היה מקום חלק בסוף השורה || 10-11 הושלם על פי ויקרא יא 33 || 12 י'טמא] או א'שר ישתה], ראו ויקרא יא 34 ומגילת המקדש מט 9-10 ||

סיפורי תורה (מעין יובלים) א (4Q225, Pseudo Jubilees)

כמה קטעים בכתב יד מימי בית הורדוס. בקטע 2 שרדו שני טורים שנפגעו רק בצדדיהם וכוללים 14 שורות רצופות. הטקסט כולל את סיפור העקדה עם הרחבות דרמטיות שנוגעות להגנה שהאל מגן על בני בריתו מפני מלאכי החבלה. בקטע 1 שמקומו כנראה אחרי קטע 2 נזכרת הברית עם אברהם ופנייה אל משה. מיליק קבע את שם החיבור בשל דמיונו לספר היובלים בתוכן ובניסוח. הוא כלל בחיבור גם את 4Q226 שהוא אולי ורסיה שונה של אותו החיבור, ואת 4Q227 שעניינו שונה.

גיימס ונדרקם וזיוזף מיליק ההדירו את כתב היד בסדרת התגליות, כרך יג, עמ' 141-155. קטע 1 הוהדר מחדש; ראו R. A. Kugler and J. C. Vanderkam, "A Note on 4Q225 (4Qpseudo-Jubilees)", *RQ* 20 (2001), pp. 109-116 (הקריאה החדשה מבוססת על תצלום חדש שפורסם שם, עמ' 116). זה עתה פרסמה עתה לבנה עבודת דוקטור מפורטת על כתבי היד 4Q225-227. העבודה כוללת קריאה משופרת של הטקסטים (מבוססת על תצלומים משובחים ועל כתבי היד גופם), שימוש ביקורתי במחקרים העוסקים בטקסטים האלה ודברי פרשנות המאירים את הכתוב בזיקה למקורות אחרים. נרשמו שם מהדורות קודמות וספרות המחקר הענפה: עתה לבנה, החיבור פסידו-יובלים מקומראן (4Q225; 4Q226; 4Q227): מהדורה חדשה, מבוא ופירוש, חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה", אוניברסיטת חיפה, 2010.

קטע 1*

שוליים עליונים

[	לְהַנְצִיחַ] מְעוֹן הַזֹּנוֹת אֲשֶׁר	]	1
[	כִּי הָיָה יְהוָה אֵל אֲתָן כֹּחַ	]	2
[	וְיָכַח אֹתָם בְּלִיעַל בְּרוּחַ פִּי בְּגִדוֹ בְּבִרְיָתָ	]	3
[	אֲשֶׁר נִכְרְתָה עִם אַבְרָהָם וַיֹּאכְלוּ אֶת הַדָּם	]	4
[	לְדַת מִצְרַיִם וַיִּמְכֹּר אֹתָם אֱלֹהִים בְּיַד פְּרַעֲוֹה	]	5
[	וְאֵתָה מוֹשֶׁה בְּדַבְרֵי עַמְּךָ כְּתוּב אֵת כּוֹל הַנְּהִיחָה	]	6
[	מִרְאֵשִׁית] הַבְּרִיאָה עַד יוֹם הַבְּרִיאָה] אֲשֶׁר יִבְרָא מִקְדָּשֵׁי בְּנֵי	]	7
[	הָ עוֹמֵד וַיִּקַּם יְהוָה	]	8
[	וַיִּבְיֹם אֲשֶׁר יְהוָה	]	9
[	לְשַׁפְּתֵי יְהוָה אֲשֶׁל	]	10
[	יְהוָה קָזַן	]	11
[	וְיְהוָה	]	12

* מקומו של הקטע אחרי תיאור מפלת שר המשטמה במעשה העקידה ואובדן יכולת שליטתו בישראל עד דורו של לוי, ראו קטע 2 ב שוי 11-12. לא הבאנו אותו שם כדי שלא לחצוץ בין הטקסטים המקבילים שבעמודים 218-219 || 1 הזנות התיי ברורה בתצלום החדש שנוכר במבוא || 2 הַבְּרִיאָה כהצעת ונדרקם וקוגלר בהערות || 3 ויכא האליף זעירה || 4 וַיֹּאכְלוּ אֶת הַדָּם] השוו ברית דמשק פרק א שוי 73-75; אריאל ויודיצקי מבחינים בשרידי המילה את בתצלום B-295754, אך שרד שם קו מאוזן שאינו מתאים לאל"ף || 5 שיחזור חדש || 7 מִרְאֵשִׁית] על פי יובלים א 27: מראשית הבריאה עד אשר יבנה מקדשי, וראו להלן עמ' 225; והשוו מגילת המקדש כט 10 || 8 עומד אולי מכוון אל מושה שבשורה 6 ||

קטע 2 א*

שוליים עליונים

- 1 [ ] ° [הכר] ת תכרת הַנְּפֹשׁ הַיְהוָה
- 2 [מקרב צ] מִיָּהּ [ויש] כְּ בַחֲרֵן עֲשׂוּיִם שְׁנֵהּ
- 3 [ויאמר א] בְּרָהֶם אֵל אֱלֹהִים אֲדָנִי הַנְּנִי יָבֵא עֲרֹי וְאֵלֵינוּ
- 4 [בן ביתי] הוּאָה יִרְשֵׁנִי
- 5 [ויאמר א] נִי אֵל אֵל בְּרָהֶם שָׂא צַפֵּא אֵת הַכּוֹכְבִים וְיִרְאֵהוּ
- 6 [את] *הַחֹל אֲשֶׁר עַל שַׁפַּת הַיָּם וְאֵת עַפְרַת הָאָרֶץ כִּי אִם
- 7 [יהי נ] נִים אֱלֹהִים וְאֵף אִם לֹא כִכָּה יִהְיֶה זֶרְעָה וַיֵּאמֶן
- 8 [אברהם ב] אֱלֹהִים וְתַחֲשֹׁב לֹו צְדָקָה וַיֹּלֵד בֶּן אַחֲרָי כֵּן
- 9 [לאברהם ה] וַיִּקְרָא אֵת שְׁמוֹ יִסְחָק וַיְבֹא שֶׁר הַמְּשֻׁטְמָה
- 10 [אל אל] וְהִים וַיִּשְׁטֹם אֵת אַבְרָהָם בִּישְׁחָק וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים
- 11 [אל אברהם ה] קָה אֵת בְּנֵי אִכָּה אֵת יִשְׁחָק אֵת יַחִיד [כָּה אֲשֶׁר]
- 12 [אמתו אהב] תָּה וְהַעֲלֵהוּ לִי לַעֲוֵלָה עַל אֶחָד הַרְמִיִם
- 13 [אשר אומר] לָכֵה וַיִּקְוֶם וַיִּלְךְ מִן הַבָּאָרוֹת עַל־הַ [מקום]
- 14 [אשר אמר לו א] לְ [והים] וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֵת

שוליים תחתונים

* כמה מן ההשלמות החדשות לקטע 2 א-ב מיוסדות על שיחזורו של קוגל, יובלים || 2 עשׂוּיִם שְׁנֵהּ על חשבון השנים ראו לבנה, עמי 49-50 || 3 בָּא יֵאסֶף, מתי || 4 יִרְשֵׁנִי ו"מ קוראים וירשני שלא כתחביר, השוו בראשית טו 2-3 ומגילה חיצונית לבראשית כב 33-34; אריאל ויודיצקי מציעים וירשני על פי בראשית שם 4 || 6 *הַחֹל מתוקן מן הכול || 7 על פשר הניסוח כאן עיינו בהערות של ו"מ || 8 אַחֲרָי כֵּן הקריאה בעייתית מצד התחביר, אולי יש לקרוא אַחֲרֵי וְלֵהֲנִיחַ שְׁבִסוֹף הַשּׁוּרָה אֵין עוֹד אוֹתִיּוֹת || 10 וַיִּשְׁטֹם ו"מ קוראים וישטים שלא כדקדוק, הפועל הזה משמש במגילות בבניין קל || 12 [אמתו אהב] תָּה לאפשרויות השלמה אחרות ראו במהדורת ו"מ || 13 וַיִּלְךְ ההשלמה שמשמאל ללמ"ד אינה ממלאה את הַסֵּר; אולי יש להשלים [ל] [כת] ולהניח שהלמ"ד הראשונה נשחקה כהצעת אריאל ויודיצקי, השוו פשר על אחרית הימים, 4Q177 טור [י] שוי 13, להלן עמי 293; עַל לצירוף הלך+על השוו ירמיהו ג 6 ועוד מקומות || 13-14 הַ [מקום אֲשֶׁר אֵמֶר לֹו א] לְ [והים] הושלם על פי הצעת המידוביץ, ראו לבנה, עמי 68, ושם הצעות נוספות ||

קטע 2 ב

[שוליים עליונים]

- 1 א 100 [ ] אַשׁוֹיְתָן] על ישחק בְּנֵי וילכו יחדו]
- 2 וַיֵּאמְרוּ יִשְׁחַק אֶל אַבְרָהָם [אָבִיו הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וַאֲיֵה הַשָּׁה]
- 3 וְלֵעֹלָה וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֵלַי יִשְׁחַק בְּנֵי אֱלֹהִים יֵרָאֵה הַשָּׁה לְעֹלָה]
- 4 לוֹ. אָמַר יִשְׁחַק אֶל אָבִיו כִּי אֲשֶׁר יֹאמֶר לִפְנֵי אֱלֹהִים עֲשֵׂה לִי]
- 5 מִלֵּאכִי *קֹשׁ עֹמְדִים בּוֹכִים עַל אַבְרָהָם וְהוּא אֹמֵר אֱלֹהִים מְכַלֵּה]
- 6 אֵת בְּנָיו מִן הָאָרֶץ וּמִלֵּאכִי הַמְשַׁמְמָה עֹמְדִים]
- 7 שְׂמִיחִים וְאֹמְרִים עֲשׂוּ יָבֵד וְהִיא אִם יִשְׁחַק אַבְרָהָם אֵת בְּנָיו]
- 8 יִמְצָא כַחֵשׁ וְאִם לֹא, יִמְצָא נֶאֱמָר וְיִקְרָא בְּנֵי וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים]
- 9 אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי וַיֹּאמֶר עֵיכֶם שׁוּ הַדְּעֵתִי לְכוּל כִּי בְּמִזְכָּר]
- 10 לֹא יִהְיֶה אוֹהֵב וַיִּבְרַךְ אֱלֹהֵי אֵת יִשְׁחַק כֹּל יְמֵי חַיָּו וַיּוֹלֵד אֵת]
- 11 יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב הוֹלִיד אֵת לֹי דוֹן שְׁלֵשִׁי וַיְהִי מִלֵּאכִי עֲמָהָם כּוֹל]
- 12 יְמֵי אַבְרָהָם וַיִּשְׁחַק וַיַּעֲקֹב וְלֹן]
- 13 וְשֵׁר הַמְשַׁמְמָה אֶסוּר וְלֵאכִי הַקּוֹדֵשׁ מ]
- 14 שֵׁר הַמְשַׁמְמָה וַיִּשְׁמַע בְּלִיעַל אֵלַי שְׂרִי וְצוּם שֵׁם]

שוליים תחתונים

* על פי התאם השורות בשני הטורים של הקטע נראה שיש כאן המשך של הכתוב בסוף טור א ולכן ו"מ ואחרים משחזרים את המשפט הנמשך מטור א לטור ב וישא אב[רהם] את [עי]נָו והנה [אש]. הם מניחים שיש כאן תוספת מדרשית לכתוב וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק בראשית כב 4, ומסתמכים על מקורות מדרשיים מאוחרים שלפיהם ראה אברהם עמוד אש במקום העקדה. אולם ההנחה שיש כאן תוספת מדרשית מבוססת רק על המילה וישא ועל המילה אש ואפשר שהמילה וישא נסובה על העצים שאברהם לקח והמילה אש נסובה על האש שאברהם לקח בידו (שם 6) ואפשר לשחזר וישא אב[רהם] את [הע]צֵים ואת ה[אש] || 1 השימוש בפועל נש"א במקום לק"ח שבפסוק מופיע גם בפיוט על העקדה, ראו ד' ספטימוס, "חננתו למאה פְּרִי: מן הפיוט הקדום אל התלמוד הבבלי", לשוננו עא (תשס"ט), עמ' 90; [ ] אַשׁוֹיְתָן על פי תצלום 42.361 || 2 וַיֵּאמְרוּ קריאה בעייתית, ראו ו"מ || 3 לְעֹלָה ו"מ קוראים לְעָה; בהשלמת הכתוב בשורה הזאת סייע שלמי אפרתי || 5 *קֹשׁ ש כקריאת אריאל ויודיצקי בתצלום B-295756; ו"מ קוראים קֹדֵשׁ ומעירים שהווי"ו תלויה משמאל לדלית; בּוֹכִים קווי דיו מוזרים בכ"ף, מיליק קרא בימים וקיסטר הוא שהציע לקרוא בּוֹכִים || 6 בְּנָיו ו"מ קוראים בְּנֵי || 8 כַחֵשׁ = פְּקֹשׁ ישקין; יִמְצָא נֶאֱמָר השוו בן סירא מד 20 || 9 עֵכֶם שו] כהצעת אריאל ויודיצקי; ו"מ קוראים ע[תה]; בסיס הכ"ף מחובר לעין; [הַדְּעֵתִי לְכוּל] השוו כדורי, מבואות ב, עמ' 399-401 || 10 אוֹהֵב ו"מ קוראים אוֹהֵב; אֱלֹהֵי צִירוֹן מתמיה במקום אלוהים הרגיל בחיבור הזה, אולי התכוון הסופר לכתוב אלוהים; בכתב יד 4Q226 קטע 7 שוי 2 יהוה || 10-14 השוו 4Q226 קטע 7, ממול || 13 וְשֵׁר הַמְשַׁמְמָה אֶסוּר השוו ספר היובלים מח 15 וראו קיסטר, אגדות, עמ' 247-248 || 11 יַעֲקֹב האותיות ברורות בתצלום B-295756 || 14 אֵלַי הקריאה בעייתית, עיינו בתצלום B-295756, והשוו לנוסח המקביל שממול ||

סיפורי תורה (מעין יובלים) ב (4Q226, Pseudo Jubilees)

קטעים קטנים בכתב יד מימי הורדוס. קטע 7 מקביל לכתב היד 4Q225 קטע 2 ב. בקטעים האחרים נזכרים יציאת מצרים, מניין השבועות והיובלים, ימי המדבר והכניסה לארץ בהנהגת יהושע בן נון. במהדורתנו צורפו הקטעים 2+1, 4+3 על פי העניין. בקטעים 2+1 שוי 4, 4+3 שוי 6 מובאים דברי האל בלשון מדבר. גיימס ונדרקס וזיוף מיליק ההדירו את החיבור בסדרת התגליות כרך יג, עמ' 157-169.

קטע *7

שוליים עליונים

- 1 נמצא אברהם נאמן לאל[הים] קרבה עולתו]
- 2 לרצון ויברך יהוה] את ישחק כל ימי]
- 3 חיו ויולד את י[עקוב ויעקוב הוליד את]
- 4 לוי דור של[ישי ויהיו מלאכי עמדה כול ימי]
- 5 אברהם ישחק ויעקוב ולי ושר המשטמה אסור]
- 6 ומלאכי הקדש מ] וישמע בליעל]
- 7 אל[שרי ויצום שים]
- 8 [ ] שר] ל]

קטעים 2+1

- 1 [ ] * [ ]
- 2 [ ] גראיתי אליכה] בלהבת אש מתוך] הסנה
- 3 [ ] ואצוה] עליך לרדת מצרים ולהוציא את עמי משם] ואת המשחה אשר]
- 4 [ ] עשיתה בו] האותות נתתי לך ותשב] לבמצר[ים]
- 5 [ ] שתי שנים עשיתי למן השבוע] ל[יובלים]
- 6 [ ] צד] היובל הזה כי קדש הוא] וים א]
- 7 [ ] קודש עולם עולמים] * [ ]
- 8 [ ] * [ ] * [ ]

קטע 7: * זה הקטע הראשון בעותק הזה על פי סדר המאורעות והמקבילה שממול || 1 יש כנראה להשלים בסוף הטור הקודם [עתי נודע כי] או כיו"ב || 5-6 ראו את ההערה לשורה 13 במקבילה שממול || 7 אל[שרי ויצום] קריאה חדשה, אולי נאמר כאן שבליעל מזעיק את מלאכיו ומצווה אותם; המ"ם שבמילה [ו]צום אינה בטוחה ואפשר לקרוא במקומה נ; שם או שני: [ ] או שמה, ראו תצלום 41.823 || קטעים 2+1: 3 ו[את המשחה] על פי שמות ד 17 || 5 עשיתי ל העור שחוק אחרי התייז ונותר קו אלכסוני קצר; וי"מ קוראים עשיתי; לבנה קוראת עשיתי || 7 * וי"מ קוראים כי; לבנה קוראת בטקסט [ ] עבר ובפירוש עבר; האותיות פגומות ומעוותות ובגלל ההקשר הסתום קשה להכריע בין אפשרויות הקריאה השונות, עיינו בתצלום 41.320; עולם וי"מ קוראים [ב]עולם ומעירים שהאות האחרונה היא אולי כ"ף סופית ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 4+3

[	בְּעִשׂוֹת]	1
עד אשר עברתה]	תשעה וא]בְּעִשְׂיִם יִבְלִיִּם	2
[	את ה]מְדַבֵּר הַזֶּה	3
[	ולא תע]בְּדֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה יִשְׁוֹעַ [בְּן נֹזֵן הוּא עוֹבֵר לְפָנָי [נִי יִשְׂרָאֵל וְהוּא]	4
[	יביאם [לְאַרְץ כְּנַעַן וְהוֹדִיעַתָּה לִּי אֵת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְשִׁים לְפָנָי]	5
[	גַּת]תִּי לך את כול]	6
[	ל]]	7

קטע 5

[	לְהִמָּה מוֹשִׁיעִים]	1
[	לוּ לְהִמָּים הַהֵמָּה]	2
[	ת א]	3

קטע 6

[	ל]]	1
[	עֹד שְׁלוֹשָׁה עִם]	2
[	מה מאז בואם] אל הארץ	3
[	מיום עוברים את ה]ירדן	4
[	את אלה תחת מ]צַב רַגְלֵי הַפְּוֹהֲנִים	5
[	לְעוֹבְרִים אֶת] הַיַּרְדֵּן	6
[	כי א]	7
[	אש]ר אִמְרָ	8

קטעים 4+3: 4 על פי דברים לא 3; אריאל ויודיצקי מפנים לתצלום 41.320 שבו נראים שרידי האותיות בְּן ז ||
 5 לְפָנָי [י] כהצעת אריאל ויודיצקי על פי דברים ד 44 ||
 קטע 6: 3 מאז בואם כך נראה בתצלום 43.234, אולי הסופר כתב מב בכוונה לכתוב מְבֹאֵם ותיקן מאז בואם; ו"מ קוראים מאז
 בואהם]; לבנה קוראת מאובואה בכתב היד גופו; לשכנות הנדירה מאז+מקור השוו שמות ד 10 || 5 על פי יהושע ד 9 ||

סיפורי תורה (מעין יובלים) ג (4Q227, Pseudo Jubilees)

שני קטעים מראשית ימי בית הורדוס. המהדירים ציינו אותם ככתב יד ג של החיבור דמוי יובלים; בקטע הגדול יותר נמצאה צורה בגוף המדברים (אחרי התיקון) והוא דומה לספר היובלים ד 17-23. גיימס ונדרקס וזיוף מיליק ההדירו את החיבור בסדרת התגליות, כרך יג, עמ' 171-175.

קטע 1

שוליים עליונים

[	[כול הצדיקים]	]	1
[	הי]ו לפני מושה °]	]	2
[	את כול ימי]	]	3
[	]	]	4
[	ארכו שני]	]	5
[	לל]	]	6

קטע *2

שוליים עליונים

[	ויכתוב את ספר ה]זוך אחר אשר למדוהו	]	1
[	ספר ומדע וחוכמה ויהי עמנו]ששה יובלי שנים	]	2
[	ואחרי כן שב לא]רץ אל תוך בני האדם ויעד על כולם	]	3
[	לדורותם עד יום הדין] וגם על העירים ויכתוב את כול	]	4
[	קץ השנים ואת אותות ה]שמים ואת דרכי צבאם ואת ההודשים	]	5
[	ויכתוב את הכול בספר למען]אשר לוא ישגו הצדיקים	]	6

קטע *3

שוליים עליונים

[	]גולדים	]	1
[	]תהיה שמחה	]	2
[	]ות אלוהים	]	3
[	]המשטמה	]	4
[	]ל העוון ה	]	5

קטע 1: 2 [הי]ו שיחזור חדש המבוסס על ההנחה שמדובר כאן בדורות הראשונים || 5 [ארכו] שיחזור חדש כניל, אומנם השכנות ארך+שנים מיוחדת, גם הקריאה שני בעייתית, ראו ו"מ ||
 קטע 2: * ו"מ ציינו מקבילות חשובות מספר היובלים פרק ד ומספר חנוך פרקים יב-טז, עב-פב || 1 למדוהו הנו"ן הוספה בידי מגיה || 4 הושלם על פי ספר היובלים ד 19; העירים = הצירים, המלאכים שירדו אל בני האדם ||
 קטע 3: * הקטע הזה שויך לחוכמת המלך שלמה, 4Q525 קטע 19, אולם הרווח בין השורות, הכתב והביטויים מתאימים דווקא לחיבור הזה ||

ספר בן סירא

שני קטעים שעניינם אהבת החכמה שרדו בקומראן. הגדול שבהם הוא שיר שבח החותם את ספר בן סירא. הטקסט שרד בנוסח הגניזה אך הוא השתבש וסדר האלפבית בראשי החרוזים אינו ניכר בו. מסתבר שנוסח הגניזה תורגם מן הסורית ולפנינו הנוסח המקורי ולשונו קשה; ראו מ' קיסטר, "לפירושו של ספר בן-סירא", תרביץ נט (תש"ן), עמ' 304, הערה 2; הטקסט הקטוע שנשתמר מתאים לנוסח הגניזה; את הטקסט השלם יותר ההדיר גיימס סנדרס בסדרת התגליות, כרך ד, עמ' 79-85 ואת הטקסט הקטוע ההדיר מוריס באייה בסדרת התגליות, כרך ג, עמ' 75-76.

2Q18 קטע 2 (= ו 20-31)

1 ²⁰ [עקובה היא לאויל ולא יפלפלנה הסר ל]ב

2 ²¹ [

3 ²² [כי המוסר כשמו כן הוא ולא לרבים הוא ג]כח

חסרות שורות

7 ²⁶ [בכל נפשך קרב אליה ובכל מאדך שמר דרפי]ה

8 ²⁷ [דרש וחקר בקש ומצא והחזקתה ואל תר]פה

9 ²⁸ [כי לאחור תמצא מנחתה ונהפך לך לת]ענג

10 ²⁹ [והיתה לך רשתה מכוון עז וחבלתה]בגדי כתם

11 ³⁰ [עלי זהב עולה ומוסרתיה פתיל תפ]לת

12 ³¹ [בגדי כבוד תלבשנה ועטר]ת תפארת תעטרנה

מגילת המזמורים, 11QPs^a טור כא (= נא 13-30)*

11 אני נער בטרם תעוֹתִי ובקשתיה. באה לי בתרה ועד

12 סופה אדורשנה. גם גרע נץ בבשול ענבים ישמחו לב.

13 דרכה רגלי במישור כי מנעורי ידעתיה. הטיתי כמעט

14 אווני והרבה מצאתי לקח. ועלה היתה לי למלמדי אתן

15 הודי. זמותי ואשחקה קנאתי בטוב ולוא אשוב. חריתי

16 נפשי בה ופני לוא השיבוֹתִי. טרתי נפשי בה וברומיה לוא

17 אשלה. ידי פתח[ו] שְׁעָרָה [ממערמיה אתבונן. כפי הברותי אל

חסרות כחמש שורות

והוא נותן לכפ]

טור כב]

1 שכרם בעתו

סוף החיבור

^a11QPs: * אחרי מזמור קלח ולפני המזמור לציון; וראו עוד 1Q30 קטע 5 || 11 תעוֹתִי סנדרס קורא תעיתי; בתרה = בזמנה, קיסטר, שם, עמ' 317 || 14 ועלה אולי נקבה של על = יעלה, עליונה || 15-16 חריתי נפשי בה אריאל ויודיפקי מפרשים כתקבולת אל קנאתי בטוב ומשווים אל תהלים לו 1 אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה; חריתי נפשי = יתאוותי || 16 ופני לוא השיבוֹתִי לא ביטלתי רצוני; טרתי אולי מן *firradī* 'התעסקתי בה', ניגוד של אשלה שבהמשך || 17 ממערמיה המים הראשונה נראית בתצלום B-314641 ||

ספר היובלים

מן החיבור הזה נמצאו בקומראן כחמישה עשר עותקים קטועים (4Q216 עד 4Q223-224, 1Q17, 1Q18, 2Q19, 2Q20, 3Q5, 4Q176, 11Q12). רובם הועתקו בסוף ימי בית חשמונאי (4Q216, 4Q219, 4Q222, 4Q223-224). 4Q221 מאוחר במעט; 1Q17, 1Q18, 2Q19, 4Q218, 11Q12 הם מימי בית הורדוס. רוב הקטעים זעירים ולא נותרה אפילו שורה אחת שלמה. גם החפיפה בין העותקים מעטה. השינויים שבין העותקים הם בעיקר חילופי כתיב ולשון. גיימס ונדרקס וזיוזף מיליק ההדירו את רוב כתבי היד בסדרת התגליות כרך יג, עמ' 1-140. הם עשו עבודה נפלאה בשיחזור כתבי היד תוך הסתייעות בתרגומים העתיקים של החיבור הזה. המהדורה הזאת נסמכת על עבודתם אך יש בה תיקוני קריאה ושינויים בשיחזור, בעיקר שינויי לשון המכוונים להתאים את הטקסט המשוחזר לדקדוק הלשון העברית ולדרכיה. כתבי היד מן המערות האחרות פורסמו בכרכים אחרים בסדרת התגליות. על קטע זעיר שזוהה בטעות עם ספר היובלים ז 4-5 ראו אייברט טיכלאר *DSD* 19 (2012), עמ' 202-206. נועצתי בכנה ורמן בעניינים הקשורים לתרגום האתיופי. הטקסט הובא כסדר החיבור וכתבי היד שולבו זה בזה.

בטקסט המועט שנותר ניכרות הצורות המיוחדות לעברית של ימי הבית השני, למשל, בצורת העתיד צמודת וייו מוצאים בגוף ראשון ואקימה לעומת ויקם, ותקם בגופים האחרים. מפתיע בעקיבותו השימוש בבינוני+כינוי גוף במקום בצורת פועל נטוי בפעלים היציבים הנוהגת בעברית המקראית הקלסית: כי י[וד]ע אתה לה 9, גם אנוכי יוד[ע] לה 13, ועתה אני אוהב שם שם, אבל אנכי אה[ב] שם 17, [ואת יעקב אחי אנוכי] אוהב שם 21. רק בשני מקרים נמצא אולי הדגם הקדום: כא 1, לט 10.

עותק א = 4Q216, עותק ב = 4Q217, עותק ג = 4Q218, עותק ד = 4Q219, עותק ה = 4Q220, עותק ו = 4Q221, עותק ז - 4Q222, עותק ח = 4Q223-224

עותק א קטעים 4-1 [א] (= א 7-1)

- 3 [בעלותו לקחת את לחות האבן התורה והמצוה] בדבר יהוה [אשר דבר]
- 4 [אליו עלה] אל ראש ההר¹ ויהי בשנה הראשונה [לצאת בני ישראל]
- 5 [מן מצרים בחד] ש[השל] ישי בששה עשר לחודש ה[ז] דבר יהוה אל
- 6 [מושה לאמר עלה אלי] ההר ואתנה לך את שני לחות [האבן התורה]
- 7 [המצוה אשר כתבתי להורותם² ויעל מושה הר יהוה וישכון ב[בו]ד יהוה

חסרות שלוש שורות

- 11 [ואת אשר יבוא הגיד לו את מ] חלקות העתים לתורה
- 12 [ולתעודה⁵ ויאמר אליו שים לבך לכל הדברים אשר אנכי מגיד לך]
- 13 [בהר הזה וכתוב אותם בספר למען אשר יד]עו דורותם כי לא עזבתם
- 14 [בכל הרע אשר עשו להפך את הברית אשר א]נכי כורת ביני ובינך היום
- 15 [לדורותם בהר סיני⁶ והיה בבו]א על[וי] הם כל הדברים
- 16 [האלה וידעו כי צדקתי מהם בכל משפטי]הם ו[בכל] קללותם וידעו
- 17 [כי באמת הייתי עמהם⁷ ואתה פתוב לך] את [ב]ל הדברים האלה

שוליים תחתונים

6 ה[ה]ר שריד הרייש נראה בתצלום 42.219 || 7 [ב]בו]ד על פי תצלום 42.219 ||

עותק א קטעים 10-3 [ב] (= א 7-15)

- 1 [אשר אודיעך היום כי ידעתי את מרים וערפם הקשה בטרם אביאם]
- 2 בארץ [אשר נשבצתי לאבותיהם לאברהם וליצחק וליעקב]
- 3 לאמר לזרעכם אתן ארץ זבת חלב ודבש * ואכלו ושבון [והלכו]
- 4 אחר אלהים אחרים אשר לא ישיעום מכל מ[ח] צוקות וענתה ה[תורה]
- 5 והתעודה הזאת * כן ישכחו את כל מצותי אשר אנכי מ[ח] צוך וילכו אחר
- 6 הגוים ואחר גל[ו]ליהם ואחר תועבותם ועבודו את א[ל]היהם ויהיו להם לנגף
- 7 ולצור ולמכשול ולמוקש ¹⁰ ואבדו רבי[ם] ילכדו ונפלו [ביד איבי] כי
- 8 [עזבו את] חקותי ואת[ן] מצותי ואת מוצד[ק]י ברית[י] ואת שבתותי ואת קודש[י]
- 9 אשר הקדישו לי בת[ו]כם ואת משכנ[י] ואת מוקדש[י] אשר הקדשתי לי בתוך
- 10 הארץ לשׂים א[ת] שמי [עליו] ¹¹ ועשו להם במות ואשרות ופסילים
- 11 וישתחוו לכל מע[ש]י תעות[ם] ויזכחו בניהם לשדדים ולכל מעשי תעות לבם]
- 12 ¹² ואשלה אל[ו]הם עדים ל[ה]עיד בהם ולא ישמעו ואת העדים יהרגו
- 13 ואת מבקשי ה[ת]ורה ירדפו ואת הכל יפרו ויחלו לעשות את הרע
- 14 בעיני ¹³ ואסתי[רה] פני[ם] מהם ונת[תי] אותם ביד כל הגוים לשבי
- 15 ולשמו[ת]ן ולאוכלו ואת ושם מן הארץ ו[א]פצם בכל הגוים
- 16 ¹⁴ וישכחו את כל חקותי וכל מצותי וכל תורותי ושכ[חו] חודש ושב[ת]
- 17 [ומוצדק ויזבל וברית ¹⁵ ואחרי כן ישוּבו] אלי מתוך הגוים [בכל לבם]

שוליים תחתונים

2-1 [אביאם] בארץ השוו ויקרא כו 41 והבאתי אתם בארץ איביהם || 3 ושבון או ושב[י]עו = ושב[י]עו || 4 [ח]צוקות בלי כינוי, ואין סימני דיו במקום החלק שאחרי התיבה; וענתה השוו דברים לא 21 וענתה השירה הזאת לפניו לעד || 4-5 ה[תורה] והתעודה על פי כנה ורמן, "תעודה – לבירור טיבו של המונח", יובל לחקר מגילות ים המלח, ב' ניצן וגי ברין (עורכים), ירושלים תשס"א, עמ' 241-243 || 5 [ח]צוך ולא [ח]צום || 6 על השלמת תחילת השורה ראו טיכלאר, דברי משה, עמ' 303-312 || 7 ילכדו מצורת העתיד הפשוטה יש ללמוד שהתחביר במקור העברי היה שונה מזה שבתרגומים || 15 ולשמו[ת] או [ול]שמי; וימ קוראים [ולמ]שמות שלא בהתאם לחקר ||

עותק א קטעים 11+12 [ד] (= א 26-28)

- 3] את הראשונים ואת האחרונים
- 4 [ואת אשר יבוא בכל מחלקות העתים לתור]ה ולתעודה
- 5 [בשבועי יובליהם עד עולם עד אשר ארד]ושכנתי עמם
- 6 [בכור עולמי עולמיים²⁷ ויאמר אל מלאך ה]פנים להכתיב
- 7 [למושה מראשית הבריאה עד היום אשר]ר יבנה מקדשי
- 8 [בתוכם לעולמי עולמיים²⁸ ויראה יהוה לעיני]כל וידעו
- 9 [כל בני אנבי אלהי ישראל ואב לכל בני]עקב ומלך
- 10 [בהר ציון לעולמי עולמיים והיתה ציון וירושלם]קודש

עותק ב קטעים 1+2 * (= א 29)

- 1 ויקח] מלאך הפנים את לחות]מחלקות העתים לתורה ול[תעודה לכל]
- 2 השנים]לשבועיהם וליובליהם]לכל שני העולם מן הבריאה
- 3 הרישון]ה לארץ לשמים ולתהום]ם וכל הנברא עד היום א[שר יברא]
- 4 את]מקדש יהוה אשר יעשו ידיו בהר ציון בירח]שלם [וכל]
- 5 [המאורות יתחדשו למרפא ולשלום]ם ויכתב]ב את כל [בחירי ישראל]
- 6 [לברכה לעולמי עד]הוה]ה [

קטעים 1+2: * שילוב הקטעים, קריאתם מחדש והשלמתם נעשו בשיתוף עם כנה ורמן || 2 מן הנו"ן שלמה בתצלום 42.064 || 3 הר'ישון]ה] וי"מ קוראים הח'שה ||

עותק א קטעים 12+13 [ה] (= ב 1-4)

- 1 [ויאמר מלאך הפנים אל משה בדבר יהוה לאמר כתוב כל דב]רִי הבריה כֹּאשֶׁר
- 2 [ביום הששי כלה יהוה אלהים את כל מלאכתו וכל אשר ברא]וישבת בים [השביעי]
- 3 [ויקדש אתו לעולמי עולמים ויתן אתו לאות לכל]מְעִשׂוֹ
- 4 [² כי ביום הראשון ברא את השמ]ים העליונים ואת הארץ
- 5 [ואת המים ואת כל הרוחות המשרתים לפניו מלאכי]הַפְּנִים וּמַלְאֲכֵי כִי הַקֹּדֶשׁ
- 6 וּמַלְאֲכֵי רוּחוֹת הָאֵשׁ וּמַלְאֲכֵי הַרוּחוֹת הַנּוֹשְׁבִים וּמַלְאֲכֵי כִי רוּחוֹת הָעֲנָנִים
- 7 לַעֲרֹנָפֶל וְלַטֵּל וּמַלְאֲכֵי הַרוּחוֹת לְשֶׁלֶג וְלַבָּרָד וְלַקָּוָה וּמַלְאֲכֵי הַקּוֹלוֹת
- 8 וְלַמַּלְאֲכֵי הַרוּחוֹת וְלַבְּרָקִים וּמַלְאֲכֵי הַרוּחוֹת לְקוֹר וְלַחֹם וְלַחֶרֶף וְלַקִּיץ [ולפל]
- 9 רוּחוֹת בְּרִיתוֹ [אשר עשה בשמים ואשר עשה בארץ ובכל את התהומות
- 10 מאפלה ושחר וְאָוֶר הַכִּיָּן בְּדַלְעָתוֹ ³ אִזּוֹ רְאִינוּ מַעֲשֵׂיו וְנִבְרָכְנוּ
- 11 עַל כָּל מַעֲשָׂיו וְנִנְרַנְּנָה לְפָנָיו כִּי שֶׁבַע [מְעִשִׂים גְּדוֹלִים עָשָׂה בְּיוֹם הָרֵאשִׁי].
- 12 ⁴ וּבִיּוֹמָם הַשְּׁנִי עָשָׂה אֶת הַרְקִיעַ בְּתוֹרָן הַמַּיִם [ויבדלו המים ביום הזה חצים]
- 13 עָלוּ לְמַעַל לָהּ לַרְקִיעַ וְחָצִים יָרְדוּ לְמַטָּה לַרְקִיעַ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ עַל פְּנֵי כָל
- 14 הָאָרֶץ]

עותק א קטעים 14-17 [ו] (= ב 7-12)

- 2 [ואת כל האג]מִים ואת כל טְ [ל הארץ]
- 3 [והרע מזרע למינו ואת כל הצמח ורץ עושה פרי ואת ה]יערים ואת גן עדן [בעדן]
- 4 [לתענוג ולמאכל את ארבעת המינים הגדולים האלה] עֲשֵׂה {עשה} ביום השלישי
- 5 [⁵ וביום הרביעי עשה יהוה את השמש] מְשֹׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים [ויתן]
- 6 [אותם ברקיע השמים להאיר על כל הארץ ו]למשל ביום ובלילה ולהבדיל בין [
- 7 [אור לחושך ⁶ ויתן את השמש לאות גד]ול [על הארץ] לַיָּמִים וְלַלַּיְלִתוֹת וְלַחֲדָשִׁים
- 8 [ולמועדים ולשנים ולשבועי השנים וליוצ]לים ולכל תקופות השנים
- 9 [⁷ ולהבדיל בין האור ובין החושך ולמרפא למען ירפא כל ה]צמח וגדל בארץ את
- 10 [שלושת המינים האלה עשה ביום הרביעי]
- 11 [⁸ וביום החמישי ברא את התנינים הגד]לים בתוך תהומות המים כי הם
- 12 [מעשי ידיו הראשונים מן הבשר ואת כל השורץ ב]מים דגלי הים [כל העוף]
- 13 [המעופף לכל מיניהם ⁹ ויזרח השמש עליהם ל]מרפא ועל כל [אשר בארץ כל]
- 14 [הצומח מהארץ וכל עץ עושה פרי וכל בשר את] שְׁלוֹשֶׁת הַמִּינִים הַגְּדוֹלִים הָאֵלֶּה
- 15 [עשה ביום החמישי]

קטעים 12+13 [ה]: 4-5 חמש האותיות האחרונות שבסוף השורות נרשמו על פי עדות ו"מ || 7 הושלם על פי הצעתה של כנה ורמן || 10 מאפלה השוו שירי מגילות תהלים, 11QPs^a, טור כו שוי 11, להלן עמי 354 מבדיל אור מאפלה || 11 וְנִנְרַנְּנָה על פי שירי מגילת תהלים, שם שוי 12, כהצעת אריאל ויודיצקי || קטעים 14-17 [ו]: 9 [וְלַהֲבַדִּיל] כהצעת אריאל ויודיצקי || 12 כָּל וְאֶת כָּל נראה שיש כאן כפילות || 13 [לְמַרְפָּה] = למרפא ||

עותק א קטע 18 [ז] (= ב 13-24)

- 1 ¹³ וביום הששי את כל חי[ת] הארץ ואת כל הבהמה ואת כל הרומש על הארץ ¹⁴ ואחרי כל אלה]
- 2 עשה את האדם זכר ונק[בה] עשה אתם וימשילם בכל אשר על הארץ ובימים ובכל אשר יעופף]
- 3 ובחיה ובכל הרמש ה[רומש] על הארץ ובבהמה ובכל הארץ וימשילם בכל אלה את ארבעת]
- 4 המנים האלה עשה ב[יום] הששי ¹⁵ ויהיו כלם שנים ועשרים מנים ¹⁶ ויכל מלאכתו ביום הששי כל]
- 5 אשר בשמים ובארץ [ובימים ובתהומות ובאור ובחשך ובכל ¹⁷ ויתן לגו אות גדול את יום]
- 6 השבת אשר שבת ב[ן] מכל מלאכתו אשר ברא לעשות והתברכו בן כול הברואים אשר היו]
- 7 עשויים ששת ימים [ויברכוהו למען נהיה עושים מלאכה ששת ימים]
- 8 ונשבותה ביום הש[ביעי] מכל מלאכה ¹⁸ כי לכל מלאכי הפנים ולכל מלאכי הקודש שני]
- 9 המינים האלה אמן] לשבות שבת עמו בשמים ובארץ ¹⁹ ויאמר לגו הגה אנוכי מבדיל לך]
- 10 עם בתווך עממי ו[ישבתו גם הם ואקדשם לך לעם ואברכם ויהיו לך לעם ואהיה לאלהיהם]
- 11 ²⁰ ובהר בזע יעקוב מ[כל] אשר ראיתי ואכתובה אותו לך לבן בכור ואקדש אותו לך]
- 12 לעולם ועד ואת היום ה[שביעי] אודיענו לשבות בן ²¹ ולברך את בורא הכל אשר קדשם]
- 13 מכל הגוים ולהיות יחד[עמנו] שובתים ²² מעשה מצוותי יעלה ריה ניהוח אשר ירצה לפני]
- 14 כל הימים] ²³ שנים ועשרים ראשי אנשים]
- 15 מאדם עד אליו *יושים ועשרים מ[יני] מעשה נעשו עד היום השביעי זה ברך וקדוש וזה ברך]
- 16 וקדש וזה עם זה נעשו יחד לקדש] ולברכה ²⁴ וינתן זה לזה ויהיו ברוכים וקדושים כל הימים]
- 17 זאת התעודה והתורה ה[אשונה]

עותק ג קטע 1 (= יובלים ב 26-27)

- 1 לקד[שו] ולא יעשו בו כל מלאכה ולא יחלוהו פי]
- 2 קדוש הוא מ[כל] הימים ²⁷ כל י[המי] חלל אותו מות יומת]
- 3 וכו' ה'עשה' בן מלאכה ונכרתו לעולם למען ישמחו]
- 4 [ישראל] את היום הזה לדורו[תם] ולא יכרתו מן הארץ]

קטע 18 [ז]: 6-7 ההשלמה משוערת, על פי המקבילות שוי"מ מביאים בעמ' 21-22 || 7 עשויים ששת ימים יעשו בששת הימים, השוו שמות כ 10 כי ששת ימים עשה ה'; חסר בתרגומים || 11 ובהר = ובהר יבחרתי, השוו שמואל א ב 28; מ[כל] כהצעת כנה ורמן || 15 אליו אל יעקוב; *יושים גרסו ושנים || 16 [זה לזה] השבת ליעקוב || קטע 1: 3 ה'עשה' שרידי האות האחרונה מתאימים בדוחק רב לה"א, אולי תוקן ה'עשים'; אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא ה'עשים' אך אין מקום למ"ם אלא אם כן נניח שהיא הוספה ברווח שבין התיבות; ונכרתו וי"מ קוראים ונכרתה || 4 [ישראל] וי"מ משלימים [בני ישראל] ואומרים שיש די מקום להשלמה הזאת ||

חיבורים עבריים מקומראן

11Q12 קטע 1 (= ד 6-11)*

- 1] על כן בשומע]נו בא]נו להגיד[
- 2 [לפני יהוה אלוהינו על כול החטאים] אשר יעשו בשמים
- 3 [ובארץ ובאור ובחושך ובכול⁷ ויהיו] אדם ואשתו מתאבלים
- 4 [על הבל ארבעה שבועי שנים ו] בארבעה לשבוע החמישי
- 5 [שמחו וידע שנית את אשתו] ותלד לו בן ויקרא את שמו] [שת
- 6 [כיא אמר שת לנו יהוה זרע ב] ארץ אחר תחת הבל כיא הרגו
- 7 [קין⁸ ובשבע השעי הוליד את עזו] זה בתו⁹ ויקח קין את אחותו
- 8 [און לאשה ותלד לו את חנוך בקץ היובל] ל הרביעי [ובשנת]
- 9 [אחת לשבע הריאשון ליובל החמי] שי נבנו הבתים בארץ
- 10 [ויבן קין עיר ויקרא את שמה כשם ב]נו חנוך¹⁰ ואדם
- 11 [ידע את הוה אשתו ותלד עוד תשעה בנים¹¹ ובשבו] ע החמישי

11Q12 קטע 2 (= ד 13-14)

- 1] לקח אנוש את אחותו נועם לו לאשה ותלד לו ב]ן בשנה
- 2 [השלישית לשבע החמישי ויקרא שמו קינן¹⁴ ו] בן בקץ היובל
- 3 [השמיני לקח לו קינן את אחותו מהוללת] לאשה [ותלד]
- 4 [לו בן ביובל התשיעי בשבע הריאשון בשלון] שה לשבע

11Q12 קטע 3 (= ד 16-17)

- 1] הרביעי ליובל הזה ותלד לו בן בשבע הה] מישי [בשנה]
- 2 [הרביעית ליובל ויקרא את שמו חנוך]¹⁷ זה ריאשון

11Q12 קטע 4 (= ד 17-18)

- 1] וכתב בספר את אותות השמים כסדר הודשימה למע]ן ידעו [בני]
- 2 [אדם את תקופות השנים כסדרם לכול הודשימה¹⁸ ריא] שון הואה
- 3 [אשר כתב תעודה ויעד בבני אדם לקצי עולמים ושבעי] היובלים

קטע 1: * הקטעים שלהלן פורסמו על ידי גויט בסדרת התגליות כרך כג || 1 [על כן בשומע]נו בא]נו להגיד[גויט קוראים הודענו ב]אתנו] ומתרגמים כאילו כתוב בבואנו || 6 אחר תחת השוו בראשית ד 25 || 7 [עזו] זה כהצעת כנה ורמן ||
קטע 2: 3 [מהוללת] כהצעת כנה ורמן ||

11Q12 קטע 5 (= ד 29-30)

- 1 [הריאשון אשר נק]בִּר ב[אדמה ³⁰ ויחסרו לו שבועים שנה]
- 2 [לאלף שנים כיא] אלה יהשניזים] כיום אחד בתעודת השמים על]
- 3 [כן נכתב על ע]לְ הדעת כיא ב[יום אכלכם ממנו תמותו על]
- 4 [כן לא השלים את]שני היום] הזה כיא בו מת [

11Q12 קטע 6 (= ד 31)

- 1 [הומת קין] אחריו [בשנה ההיא ויפול ביתו עליו וימות בביתו]
- 2 [ויהרג באבנ]וֹ כיא [באבן הרג את הבל [

11Q12 קטע 7 (= ה 1-2)

- 1 [להמה בניים והמה הנ]פִילִים ² וירב] החמס בארץ וכול בשר השחית]
- 2 [את דרכו מאדם עד]בהמה ועד ח]יה ועד עוף ועד כול הרומש]
- 3 [על הארץ כולם ה]שחיתו דרכם וה[וקותם ויחלו לאכול איש את]
- 4 [רעהו וירב החמס בארץ וכו]ל רוֹחַ ¹⁰⁰ [

11Q12 קטע 8 (= יב 15-17)

- 1]וֹ1 [
- 2 עם] אביו בהרן שני שבועי שנים ¹⁶ ובשבוע הששי]
- 3 בחמש]ה בו ישב אברם בלילה בראש החרדש השביעי ויבט אל]
- 4 הכוכב]ים מערב עד בוקר לראות מעשה השנה בגשמים ויהי]
- 5 הואה] יושב לבדו ומביט ¹⁷ ויבוא דבר בלבו ויאמר כול אותות]
- 6 הכוכב]בים [

11Q12 קטע 9 (= יב 27-29)

- 1] ואגידה לו]אֲנִי א[ת כול הקשה ממנו]
- 2 [ויהג גם בששת ירחי הגשם] ²⁸ ויהי בשב[ועה לשבוע הששי]
- 3 [וידבר עם אביו ויגד לו כיא]הוא יוצא מו[הרן ללכת ארץ]
- 4 [כנען לראותה ולשוב אליו] ²⁹ ויאמר] לו תרח א[ביוה לך בשלום]
- 5 [אל עולם יישר דרכה ואלהים]מְכָה ויש]ם [לכה הן ורחמיים]
- 6 [לפני רואיכה ואין לאיש לעשות]מְכָה רע]י א[

קטע 7: 2 ה]ה] או ה[חיה] || 4 רוֹחַ או רוֹעַ שלא כבתרגום לגעז ||
קטע 8: 3 בחמש]ה] בשנה החמישית, השו בשבועה] קטע 9 שוי 2 להלן ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ד קטע 1 (= כא 1-2)

- 10] ¹ ובשנה
- 11 [הששית בשבוע] השביעי ל'ויבל הזה קרא אברהם ליצחק בנו]
- 12 ויצוהו לאמור אני זקנתי ולוא ידעתי את יום מותי כי מלאך
- 13 ימי ² והנא אני בן שתיים] ושבועים ומאת שנה ובכול ימי חיי זכרתי
- 14 תמיך] את אלוהינו ודרש] תיהו בכול לבי

עותק ה קטע 1 (+ עותק ד קטעים 2-5) (= כא 5-10)

- 1 [הקורות ו] מצותי וי ומשפטיו ואל תלך אחר גלולים ואחר] פסילים ואחר
- 2 [מסכות ⁶] ואל ת'אכל כל ד'ם לחיה ולבהמה ולכל עוף אשר] יעופף בשמים
- 3 [ובשר ז'בח עלה א' שלמים לרצון תזבחנו ואת דמם תזרוק על המזבח
- 4 [ואת כל] בשר העלה תקטיר על המזבח] עמ סולת מנחתו בלולה בשמן
- 5 [ונסכו ת] קטיר הכול על המזבח אשה ריח ניחוח לפני האלהים] ואת חלב
- 6 [זבח הש] ל'מים תקטיר על האש אשר על המזבח ואת החלב]
- 7 [את החלב אשר על הקרבים ואת הכליות ואת החלב אשר עליהן]
- 8 [ואת אשר על הכסלים] ואת היותרת הכבד עם הכליות תסיר]נה ' והקטרתה את
- 9 [הכל לריח ניחוח לפני הא] להי'ם] עם מנחתו ונסכו לריח ז'ה]ח לחם אשה
- 10 [לאלהים ¹⁰ ואת בשרו תאכל ביום] ההוא °מחרת ולא תב'ן עליו השמש

עותק ד קטע 1: 12 ויצוהו או ויצוהו; אני זקנתי ולוא ידעתי] או אני זקן ואיני יודע], עיינו במבוא ||
עותק ה קטע 1: 3 [ובשר ז'בח וי'מ קוראים [ואם תז'בח; א' כקריאת אריאל ויודיעק; וי'מ קוראים ז'בחה] וקריאתם אינה מתאימה לא לשרידי הכתב ולא למקום ולא לתחביר ולא לעניין || 7 [את החלב עותק ד [את כול ה]חלב; ואת החלב] עותק ד [כול החלב ובדוחק [ואת] כול החלב || 9 עם מנחתו ונסכו לריח ז'ה]ח] עותק ד עם מנחתו] וז'בחה לניחוח] || 10 °מחרת או [במחרת; וי'מ קוראים ומחרת; עותק ד וממחרת] ||

עוֹתֵק ד קטעים 6-9 (+ עוֹתֵק ו קטע 1) (= כא 12-כב 1)

7 [וְעַץ שֶׁמֶן וְהַדָּם וְהַפֶּגֶה וְאֵלֶּיךָ] ת¹³ וּמִן הַעֲצִים הָאֵלֶּה]
8 [תִּתֵּן לְתַחַת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ] בְּרִזִּים בְּמִדְּאֵיהֶם וְאֵל תִּתֵּן כּוֹל עֵץ מִבִּקְעָה]

חסרות שורות

11] ¹⁴ וְעֵלָה רִיחַ נִיחֻחַם אֵל [הַשָּׁמַיִם ¹⁵ שְׁמוֹרָה

12 [אֵת הַמִּצְוָה הַזֹּאת וְעָשָׂה אֹתָהּ בְּנֵי לְמַעַן תִּי שׁוֹר בְּכוֹל מַעֲשֵׂיכָהּ

13 ¹⁶] וּבְכוֹל עֵת הַיָּהוּד בְּבִשְׂרָכָהּ וְרַחֲצָתָהּ בְּמִים בְּטָרֵם [תִּלְךָ לְהַקְטִיר

חסרות שורות

17 ¹⁸] וְלֹא תֹאכְלוּ עוֹד דָּם] כִּי הַדָּם הוּא] הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכְלוּ דָם ¹⁹ וְלֹא תִקַּח]

18 [שׁוֹחֵד עַל כּוֹל דָּם] אָדָם אֲשֶׁר יִשְׁפֹךְ] הַגֶּם בְּלִי מִשְׁפָּט כִּי הַדָּם הַנֶּשְׁפָּךְ]

19 [מִחֲנִיף אֵת הָאָרֶץ וְהָאָרֶץ לֹא תֹכֵל לְהַטְהֵר מִדָּם הָאָדָם כִּי אִם בְּדָם]

20 [שׁוֹפְכוֹ ²⁰ וְלֹא תִקַּח שׁוֹחֵד וְכוֹפֵר בְּדָם הָאָדָם, דָּם תַּחַת דָּם וְנִרְצִיתָהּ]

21 [לְפָנַי יְהוָה] אֵל עֲלִיּוֹן וְהִיּוּהוּ מִשְׁמֵרוֹהוּ הַיִּטֵּב וְלְמַעַן תִּשְׁמַר מְכוֹל רָע]

22 [וְלְמַעַן יִצַּח] יִלְךְ מְכוֹל רֶשֶׁף

23 ²¹] רֵאִיתִי בְּנֵי אֵת כּוֹל] מְעַשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם] כִּי הִטְאֵת וְרָשַׁע הִמָּה וְכוֹל]

24 [מַעֲשֵׂי הַמָּה טַמְאָה וְנֹא] צָה וְתַבֵּל וְאִין אִמַּת אַתָּם ²² הַשֶּׁמֶר לְכָה פֶן]

25 [תִּלְךָ בְּדַרְכֵיהֶם וְתִצְעַד בְּמַסְלוֹתֵם וְאַשְׁמַתָּה אֲשַׁמַּת מְאוֹת] לְפָנַי אֵל עֲלִיּוֹן]

26 [וְהִסְתִּיר אֶת פָּנָיו] מִמְּכָה וְנִתְנַכָּה בִּיַּד פִּשְׁעֵיכָהּ וְהִכְרִיתָהּ] מִן הָאָרֶץ]

27 [וְאֵת זֶרַעךָ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם וְאֵבֶד שְׂמֵכָהּ וְזִכְרָהּ מִכּוֹל] לְהָאָרֶץ]

28 ²³] סוֹר מְכוֹל מִן] עֲשִׂיהָמָה וּמְכוֹל תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם וְשִׁמְרָה מִשְׁמֵרָה] אֵל]

29 [עֲלִיּוֹן וְעָשָׂה] רְצוֹנוֹהוּ וְתַצְלַח בְּכוֹל ²⁴ וּבְרַכְכָה בְּכוֹל מַעֲשֵׂיכָהּ] וְהַקִּים]

30 [מִמְּכָה מִשְׁעַת] אִמַּת בְּאֶרֶץ לְכוֹל דּוֹרוֹת הָאָרֶץ וְלוֹ יִשְׁבוֹת] שְׁמִי]

31 [וְשִׁמְכָה מִתַּחַת] הַשָּׁמַיִם בְּכוֹל הַיָּמִים ²⁵ הַיִּשָּׁר בְּנֵי בְשָׁל] וְהַחֲזִק]

32 [אֲחַתְכָּה אֵל] עֲלִיּוֹן אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹהוּ וְלְ] בְּרַךְ אֵת זֶרַעְכָּהּ]

33 וְאֵת] שְׁאָר זֶרַעְכָּהּ לְכוֹל דּוֹרוֹת עוֹלָמִים בְּכוֹל בְּרַכּוֹ]ת הָאִמַּת לְהִזְתַּכָּה]

34 [לְבִרְכָה] בְּכוֹל הָאָרֶץ ²⁶ וְיִצֵּא מֵאִתּוֹהוּ שְׂמֵחַ

35] וְהִי ¹ הִי בְּשׁוֹבַע הַרִישׁוֹן לְשִׁלּוּשָׁהּ וְאֵר] בְּעֵצִים הַיּוֹבֵל בְּשַׁנָּה]

36 [הַשְּׁנִיַּת בִּרְ הַיָּהוּ] הַשְּׁנָה אֲשֶׁר מַת בָּהּ אֲבֵרָהּם בְּאֵן] יִצְחָק וְיִשְׁמַעְאֵל]

37 [מִבְּאֵר שְׁבַע לְחֻג אֵת] הַגִּבְעוֹת הַזֹּאת מְאוֹת דְּהַבְּכּוֹרִים]

7 [וְאֵלֶּיךָ] אֵם כֵּן מִקוֹמוֹ שֶׁל הַקֶּטֶע וְאֵם הַקְרִיָּאָה נִכּוֹנָה הַמִּילָה מִצִּיּוֹנֵת מִן מְיֻנֵּי הָאָרֶץ, עֵינֵינוּ בְּפִירוּשׁ שֶׁל וִימ ²¹ וְהִי צִיּוֹן, weyye, צוֹרוֹת פּוֹעֵל מְשׁוֹרֵשׁ זֶה כְּתוּבוֹת בְּמַגִּילוֹת בְּשֵׁתֵי יוֹדִים, כְּנֹרָאָה לְצִיּוֹן הַכְּפֵלָה; מִשְׁמֵרוֹהוּ = מְשִׁמְרוֹ (אֵת הַחוֹק); הִי] יִצְחָק וִימ קוֹרְאִים אֵל הַטּוֹב] בְּהַשְׁפַּעַת הַתְּרַגּוֹם || ²⁵ בְּמַסְלוֹתֵם עוֹתֵק וְ] בְּמַסְלוֹתֵיהֶם || ²⁶ מִמְּכָה עוֹתֵק וְ] כְּתַב תַּחֲלִילָה מִמֶּךָ וְתוֹקֵן מִמְּכָה; וְנִתְנַכָּה בְּעוֹתֵק וְ] הַקְרִיָּאָה לֹא בְּרוּרָה; בִּיַּד קִיסְטֵר מִפְּנֵה אֵל בֶּן סִירָא הִי ¹³ בִּיד בּוּטָא || ²⁷ הַשָּׁמַיִם בְּעוֹתֵק וְ] יֵשׁ מִקוֹם לְעוֹד כַּחֲמֵשׁ תִּיבוֹת בֵּין הַמִּילָה הַזֹּאת לְמִילָה אֲבֵד; שְׂמֵךְ וְ] שְׂמֵךְ [וְ] זֶרַעְךָ || ²⁸ [עֲשִׂיהָמָה אוֹ] אֲחִיהָמָה; תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם עוֹתֵק וְ] תּוֹעֲבוֹתֵם, אֱוִילֵי מִתּוֹקֵן מִן תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם; הַתִּיבוֹת וּמְכוֹל תּוֹעֲבוֹתֵם ... [וְ] צִלַּח בְּכוֹל נִכְכְּלוּ בְּעוֹתֵק וְ] ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ו קטע 2 א (= כב 22)

- 1] אין לה]ם תקוה בארץ
- 2] [החיים כי לשאול ירדו ואל מקום המשפט ילכו ואין זכרון לכולמה בארץ
- 3] כאשר נשמדו בני סדום מן הארץ]ן כן ישמדו כול [עובדי]

3Q5 קטע 3 (= כג 6)*

- 1] [והקול] נשמע ב]ית אברהם [ויקום]
- 2] [ישמעאל בנו] יבוא אל א]ברהם ויבך את אברהם אביהו]
- 3] [הוא וכול]גי] בית אב]רהם ויבכו בני רב [

2Q19 קטע 1 (+ 3Q5 קטע 3) (= כג 7-8)

- 01] [ויקברוהו יצחק]
- 1] [וישמעאל ובניו במערת מ]זבלה א]צל שרה אשתו]
- 2] [ויבכוהו] ארבעים יום כול אנשי] [ביתו ויצחק וישמעאל]
- 3] [וכול בניהם ובני קטורה במקומם] [ויכלו]
- 4] [ימי אבל אבר]הם שלוש יובלים חיה ואר]בעה שבועי]
- 5] [שנים ויהי] זקן ושבע ימים] [

עותק ו קטע 3 (+ 3Q5 קטע 1) (= כג 10-13)

- 1] [נאמן כול ימי חיו והגה לוא השלים ארבעה יובלים ב]חיו אשר הזקין]
- 2] [מפני הרעה וימלא ימו¹¹ וכול הדורות אשר יקומו מע]תה עד יום]
- 3] [המשפט הגדול יזקינו במהרה עד אשר לוא ישלימו שני]ם יובלים]
- 4] [ותסוד דעתם בגלל שיבתם ותאבד כול עצתם¹² ובימי]ם ההם]
- 5] [אם יהיה אדם יובל וחצי שנים יאמרו ע]ליו הרבה לחיות ו]רוב ימו]
- 6] [עמל ואון וצרות ואין שלום¹³ כיא מכה על מכה ומהומה ע]ל]
- 7] [מהומה וצרה על צרה ושמועה רעה על שמועה רעה [

3Q5 קטע 3: * על זיהוי 3Q5 ראו אי רופא, "קטעים מכתב יד נוסף של סי היובלים במערה מס' 3 של קומראן", תרביץ לד (תשכ"ה), עמ' 333-336 ||
עותק ו קטע 3: 5-6 ו]רוב ימו] [עמל ואון] על פי תהלים צ 10; ראו קוגל יובלים, עמ' 332-335 || 6 וצרות] כקריאת אריאל ויודיסקי בתצלום 42.577 ||

4Q176a קטעים 19+20 (+ 3Q5 קטע 2) (= כג 21-23)*

- 1] ובשם הגדול יזכירו לוא ב[מֵת וְלֹא בַצְדָקָה
- 2] ויטמאו את קודש הקודשים בטמ[אֵ בְהַ]בל תועבותיהם²² וְיִהְיֶה קֶצֶף גְּדוֹל עַל מַעֲשֵׂי הַדּוֹר
- 3] [ההואה מלפני אדוני ויתן אות]ם בחרב ולמשפט וְ[לשביה] ולבזזה ולאכולה²³ יער עליהום
- 4] [את רשעי הגוים אשר אין בם רח]מים עליהמה ו[אין הנינה] וכוֹל[פנים] לוא ישאו *לואו
- 5] [לקן ולוא לנער ולוא לאיש כי יהיו ברורים להרע מכול בני האדם

4Q176a קטע 21 (= כג 30-31)*

- 1] וראו [בשונאיהם את כול משפטם]
- 2] ככול קללת]ם³¹ וינחו עצמותם בארץ]
- 3] ורוחותיהם י[רבו שמחה וידעו ביא]
- 4] יש אל עושה [משפט ועושה חסד]
- 5] לאלפיהם ול[בבות לכול אהבין]

עוֹתָק 1 קטע 1 (= כה 9-12)

- 1] [כול] ימי היא) א[ם] אקח לי אשה מזרע בנות כנען ואם ארע לעשות כאשר]
- 2] [עשה] אחי עשו. ¹⁰ אל תיראי אמי והחלמי] כי אעשה רצונך וביישר אלך]
- 3] ולא אשחית דרכי לעולם ¹¹ או נשאה] פניה השמימה ותפרוש אצבעות]
- 4] יריהא ותפתח פיה ותברך את (ע)אל עליון [בורא השמים והארץ ותתן לו]
- 5] הודות ותהלה ¹² ות(ו)מר ברוך יהוה אלוהי] ובדרך שמו לעולמי]
- 6] עולמים אשר נתן לי את יעק[וב בן טהור וזרע קודש כי שלכה]
- 7] הוֹאֵה ושלכ[ה] יהיה זרעו

קטעים 19+20: * ראו קיסטר, יובלים, וקיסטר, קטעי יובלים, עמ' 529-536 || 2 בה[בל], או בה[בל], השוּן בן סירא מט 2 תועבות הבל וקיסטר, "לפירושו של ספר בן-סירא", תרביץ נט (תש"ן), עמ' 306, הערה 8 || 3 ולבזזה קיסטר קורא אֵלֶּבָז; ולאכולה צורת מקור עתיקה שהשתמרו בה שתי התנועות האחריות; יער = יער; קיסטר קורא [ו]יער; אריאל ויודיצקי מציעים וְעַר || 4 [ו]אין הנינה] הטקסט של עותק 3Q5 מתאים לרוחב המשוער של החסר בכתב יד היסוד; וכוֹל בעקבות אריאל ויודיצקי על פי תצלום B-295138 וקריאה חדשה של 3Q5 בתצלום 42.577 זכּוּל; *לואו אריאל ויודיצקי מעירים שהאות האחרונה דהויה ומפנים לתצלום B-295138 || 5 ברורים יחזקים' ||

קטע 21: * ראו הערה לקטעים 19+20; השורות בקטע הזה קצרות מן השורות שבקטע 20 וצפופות מהן. מקומן בטור התוכף כפי שמעיד החיתוך הישר שבקטע 20 משמאל ובקטע 21 מימין בדיוק בקו שנחרץ לציון תחילת הטור. נראה שהחריץ היה עמוק והוא שגרם לניתוק הטורים. הקטעים מתאימים בדיוק ומתחברים זה לזה. רצף הטקסט והתאמת הקטעים מוכיחים שאין לפקפק בשיוכו של קטע 21 לספר היובלים גם אם הנוסח העברי אינו תואם בכל הפרטים לתרגום האתיופי; עיינו בפקפוקיו של ונדרקם במהדורת לתרגום האתיופי בסדרה CSCO כרך 551 || 1 [בשונאיהם] נותר שריד של אות בלתי מזוהה || 3-4 [ביא] יש אל עושה [משפט] נראה שהמילה יש משמשת כאן אוגד אחרי מילת שיעבוד, השוּן בראשית מד 26 וקימרון, "שיש במקום פלוני", לשוננו נח (תשנ"ד-תשנ"ה), עמ' 313-315 ||

קטע 1: 1 (א) האליף נמחקה ואולי נוספה אחריה יו"ד (תלויה); א[ם] ונדרקם קורא לא אבל אין שום שריד של למ"ד אם כי הרווח שלפני התיבה גדול למדי; המילית אם מתאימה ללשון שבועה || 2 והחלמי יתחזקי או יתנחמי, השוּן בן סירא מט 10 || 4 [בורא] בתצלום הישן 41.437 נראה שריד דהה של אות שקשה לזהותה; ונדרקם קורא קְוֹנָה ומיליק קורא אַנְשֵׁר || 5 הודות או [ת]ודות כקריאת וי"מ ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ז קטע 2 (= כז 6-7)

- 1 [ירע בעיניו ע] ל אשר עזבתו והו ואלכה מכס ויקצוה אבי ויקלל [
- 2 [אחתי ל] זא אלך כי אם י' שלחני אזו אלך ⁷ ותאמר רבקה אל יעקוב [
- 3 [אני אלך] זאניד לו [וישלחה

1Q17 קטע 1 (= כז 19-20)

- 1 [
- 2 ¹⁹ ויצא יעקב מבאר שבע ללכת חרן באחד [בשבוע השני ביובל הארבעים]
- 3 [וארבעה יבוא אל לו א] שר בהר היא בית אל [באחד להודש הראשון בשבוע]
- 4 [הזה יבוא] למקום בערב ויט מן הדרך לימ'ה בלילה הזה וילן שם ברא [בא]
- 5 [השמש ²⁰ ויק] ח מאבני המקום [ההוא וישמה מראשותיו תחת האלון וישכב]
- 6 [שמה ברא] לבדו היה הולך]

עותק ח קטע 1 (= לב 18-21)

- 1 [ואת] הארצ והפריתיכ[ה והרביתוכה במאוד מאוד ומלכים ממכה]
- 2 [יהיו וימש] לו ככול מדרוכ כף] רגל בני אדם ¹⁹ ונתתי לזרעה את הארץ מתחת]
- 3 [השמים וי] משלו ככול ה[גוים פרצונם ואחר יתפשו את כול הארץ וירשוה לעולם]
- 4 ²⁰ ויכל לך [כר אתו ויעל] מעליו ויבט יעקוב עד אשר עלה השמים ²¹ וירא]
- 5 [במראה הלי] לה והנה מל'אך]

עותק ח: 4 ויעל וימ קוראים ויעלה שלא כדקדוק; כנס הדיו הסמוך ללמיד אינו הי"א ||

עותק ו קטע 4 (= לג 12-15)

- 1 וכתוב שניתן ארור שוכב עם אשת אביו כי גלה
- 2 כנף אביו וואמר פול קדושי יהוה אמון 13 ואתה
- 3 צו את בני ישראל לשמור את הדבר הזה כי משפט
- 4 מות הוא ונדלת שמא היא ואין כפורים לפי על
- 5 האיש אשר יעשה זאת לעולמי עולמים כי אם
- 6 להמיתו ולסקלו ולרצחו באבן ולהכריתו מתוך העם
- 7 14 כי אין לו לחיות יום) יום אחד בארץ פול איש
- 8 אשר יעשה בישראל (כי תועבה ונדת שמא היא)
- 9 15 ואל [יאמר לרובן נעשו] חיים וכפורים אחר שוכבו
- 10 [עם פילגש] אביו [יעקוב כיא

עותק ח קטעים 2 א - 4 (+ 1Q18 קטעים 1-2) (= לד 4-5; לה 7-12)*

- 4] היושבים ביער בארץ
- 5 [בנען 5 ויגידו ליעקוב לאמר כי הגה מלכי האמורי סובבים את בניכה ואת צואנכה
- חסרות שורות
- 45] ופול דאוא
- 46 [לוא נגעה בה פול ימי חייה 8 ויאמר לה יעקוב אשרי אמני אם תקרבנה שני לשני חייך
- 47 [ויאמץ פוחי עלי ככוחכי ולוא תמותי כי הגם תדברי עמי על מותי כי ותבו אל יצחק
- 48 [ותאמר לו בקשה אחת אבקש ממך השבע את עי] שאו אשר לוא ירע את יעקוב
- 49 [ולוא ירדפנו באיבה כי יודע אתה את יצר עשו אשר הוא ר] ע מן נעוריו ואין עמו ישר כי
- 50 [מבקש הוא להמיתו אחרי מותך 10 ואתה ידע את פול אשר עשה] עמנו מיום [ה] לילכת אחיהו
- 51 [יעקב אל הרן עד היום הזה כי בכול לבו עזבנו ועשה] עמנו רע. את צואנכה נהג ואת כול
- 52 [מקניכה גזל מפניכה 11 וכאשר בקשנו לשאול אותך על אשר לנו היה עו] שיה עוד זמה כאיש
- 53 [עושה חסד 12 ויטור לכה על אשר ברכתה את יעקוב בנכה התמים והישר אשר א] ין אתו רעה
- 54 [כי אם טוב ומיזם בואו מן הרן עד] היום הזה לוא חסר ממנו דבר כי את הכול הביא לנו
- שוליים תחתונים

עותק ו: 4 ונדלת שמא [כהצעת כנה ורמן; ו"מ קוראים ונאציה] ||

עותק ח: * העותק הזה שוחזר מקטעי פפירוס רבים שמקומם נקבע על פי הטקסט שבתרגומים; מטעמי נוי לא הוקפד כאן על שימוש בסוגריים מורכבים || 45 דאוא 'מחלה'; כנראה משורש דו"י || 47 מותי כי מלכתחילה נכתב מותי ושונה מיתכ; 1Q18 מות; ראו קימרון, לשיפור, עמ' 142-143 || 48 [עי] שאו 1Q18 עשו, על הכתיב וההגייה ראו בהערות שבעמוד 237 || 50 [ה] לילכת 1Q18 [כת] ||

עותק ח קטעים 2 ב - 14 (= לה 13-22; לו 7-10)

- 3 גם אנוכי יוד[ע] ורואה את מעשה יעקוב אשר אתנו כי כפול לבו]
- 4 הוא מכבדנו ועושה רצוננו [בראשונה אהבתי את [עִשָׂאוֹ הרבה] מיִעֲקוֹב אחר הולדתו]
- 5 ועתה אני אוהב את יעקוב מ[ן] עִישָׂאוֹ כי הרב[ה] הִרְעָה מְעֻשָׂיו ו[אֵין עִמּוֹ אִמַּת כִּי]
- 6 כול דרכיו חֲמֹס ורְשָׁע וְאֵין בְּ[ו] אִמַּת סְבִיבוֹתָיו¹⁴ ועתה לב[י] מִשְׁתַּמֵּם עַל מְעֻשָׂיו [
- 7]
- 8 וילכו הוא ובניו אחר טמאת הג[נ] שִׁים ואחר תעות הג[נ] שִׁים¹⁵ ואתי אמרת]
- 9 [לִי כִי אֲשַׁבֵּעַ אוֹתוֹ כִּי לֹא יִהְיֶה אֵת אֲחִיהוּ יַעֲקֹב אִם יִשְׁבַּע לֹא יִעֲמִיד וְלֹא יַעֲשֶׂה
- 10 [את הטוב כי אם הרע¹⁶ ואם יבקש להרוג את יעקוב] אֲחִיהוּ בִידִי יַעֲקֹב יִנְתֵן
- 11 [ולוא ימלט מידו כי בידו ירד¹⁷ ואת] וְאֵל תְּדַאֲוִי [עַל יַעֲקֹב] בְּכִי שׁוֹמֵר יַעֲקֹב גְּדוֹל וְגִבּוֹר
- 12 [ונכבד ומהולל משומר עִישָׂאוֹ] אוֹ כִּיָּא כִּיָּא בְּ[ו] רַחֲבֵי רַחֲבֵי [וְ] כֹל שׁוֹמְרֵי עִישָׂאוֹ לְפָנָי אֱלוֹהֵי
- 13 [אברהם ואלהי יצחק ואלהי יעקוב ב] נִי תִמְמִים וְהִי קָרָא אֲבִל אֲנִי אֲהִי [ב] את העו[ו] שֶׁהִרְצוֹנוֹ
- 14 [שכבי] אֲחֹתֵי בְשִׁלּוֹם¹⁸ וְתִשְׁלַח רַבָּקָה וְתִקְרָא
- 15 [לעִישָׂאוֹ ויבוא אליה ותאמר לוֹ בְקִשָּׁה לִי בְנֵי לְבָקֶשׁ מִמֶּכָּה אֲמֹר כִּי תַעֲשֶׂה אוֹתָהּ בְנֵי
- 16 ¹⁹ וְיֹאמְרוּ אַעֲשֶׂה אֵת אֲשֶׁר [תֹּאמְרֵי לִי וְלֹא אֲמַנְעַ אֵת בְּקִשְׁתְּךָ²⁰ וְ]תֹאמְרוּ לוֹ אֲנִי
- 17 [מִבְּקִשְׁתְּ מִמֶּכָּה בְיָוֶם מוֹתֵי כִי תְבִיאֲנִי וְתִקְבְּרֵנִי אֲצִלְ שָׂרָה אִם אֲבִיכָה וְכִי תִהְיֶה אֲתָהּ]
- 18 וְיַעֲקֹב אוֹהֵבִין זֶהָ] את זה ולוא יבקש איש רעה לרעהו כי אם לאהוב [ותצלִיחו]
- 19 [בְנֵי וְנִכְבְּדוּם בְּתוֹךְ הָאָרֶץ וְלֹא יִשְׁמְחוּ עֲלֵיכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם וְהִייתֶם לְבִרְכָה וְלְחַמִּים]
- 20 [לְפָנָי עֵינֵי כֹל אוֹ] הַב²¹ וְיֹאמְרוּ אֲנִי אַעֲשֶׂה אֵת כֹּל אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ לִי וְאֶקְבְּרְךָ בְיָוֶם]
- 21 [מִוֹתְךָ אֲצִלְ שָׂרָה אִם אֲבִי כִּיָּא אֲהַבְתָּ כִּי יִהְיֶה עֲצָמוֹתֶיהָ אֲצִלְ עֲצָמוֹתֶיךָ²² וְ]את]
- 22 [יעֲקֹב אֲחִי אֲנֹכִי] אוֹהֵב מְ[כֹל בְּשֶׁר וְ]אֵין לִי אֵחָ כֹּפּוֹל הָאָרֶץ כִּי אִם הוּא לְבָדוֹ [
- חסרות שורות
- 48 וְהִגְדוֹל אֲשֶׁר עֲשֶׂה אֵת הַשְּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ] וְאֵת הַכּוֹל כֹּא[חַד כִּי תִירָאוּ אוֹתוֹ וְתַעֲבֹדוּ]
- 49 אוֹתָן] וְכִי תִאֲהָבוּ אִישׁ אִישׁ אֵת אֲחִיהוּ בְחֶסֶד וּב[צְדָקָה וְ]לֹא יִבְקֹשׁ אִישׁ רְעָה לְאֲחִיהוּ]
- 50 מְעַתָּה] וְעַד עוֹלָם כֹּל יְמֵי חַיֵּיכֶם וְתִצְלַיְחוּ ב[כֹּל מְעַשְׂיֶיכֶם וְ]לוֹא תִאֲבָדוּ וְ]אִם יִהְיֶה]
- 51 אִישׁ] מִבְּקֹשׁ רְעָה לְאֲחִיהוּ דְעוֹ מְעַתָּה כִּי כֹל ה[מְבַקֵּשׁ רְעָה לְרַעְהוּ בִידוֹ] יִפּוֹל וְיִכְרַת מֵאָרֶץ]
- 52 הַחַיִּים וְדָעוּ יֹאבֵד מִתַּחַת הַשְּׁמַיִם¹⁰ וְ]בְיָוֶם] עֲבָרָה בְּעַפְ אִם וְ]חָר[וֹן וְ]בִאֵשׁ בּוֹעֵרָת וְ]אוֹכְלָת]
- 53 כְּשֶׁ]רְפּוֹ אֵת סְדוֹם כִּן יִשְׂרָף אֵת אֲרָצוֹ וְ]את] עַרְ[וֹן וְ]כֹל אֲשֶׁר לְ[

5 הרע על פי התרגום האתיופי זו צורת מקור חבור, אך חסרון הלמיד חריג || 8 תעות הג[נ] שִׁים] יזנות הנשים ||
 9 יְעַמִּיד שריד היו"ד נראה בתצלום 41.649 כפי שהבחינו אריאל ויודיצקי = 'יקיים'; קימרון, לשיפור, עמי 143; וי"מ קוראים
 [ו]עמוד || 11 תדאוגי בבנין קל במשקל יפעול; וי"מ קוראים תדאוגי || 14 אחותי השוו ספר היובלים כז 14, 17 ||
 16 [אמנע] השוו שירי מגילת תהלים, 11QPs^a כד 4-5, להלן עמי 350 ||

עותק ח קטעים 15-20 (= לו 12-23)

- 3] ויתן את החלק הגדול לאיש הבכור ואת הבירה ב[ול סביבות[יה וכול אשר]
- 4 [קנה אברהם בבאר שבע¹³ ויאמר את החלק הגדול הזה אגדיל] לאיש [הבכור]
- 5 [14] ויאמר עיזאז מברתי הכול ליעקוב ואתגה את בכורתי ליעקוב [תנתן] לו [
- חסרות שורות
- 8 [את [הרעה¹⁶ [יברך אל עליון את האיש העושה אמת ואת זרעו עד] ע'ולם¹⁷ ויכל]
- 9 [לצוותם ול[ברכם ויאכלו וישתו לפניו כאחד וישמח כי התרצו] ב'יניהמה ו[יצאז מן]
- 10 [אצלו וינחו וישנו ביו]ם [הזה¹⁸ וישן יצחק במשנתו ביו]ם [הזה שמח וישן ש[נת עולמים]
- 11 [וי[מות בן מאה שנה] ושמ'ני]ם [שנה וכלה המשה ו[שרים שבועי שנים [חמש] שנים
- 12 [ויק]ברו אותו שני בניו עיזאז ויעקוב¹⁹ וילך] לוא עישא'ו ל'ארצ] בני [שעיר וישב
- 13 [שמ]ה²⁰ ויעקוב ישב בהרי הברון בבירה] בארצ כנען בארץ אברהם] אביהו]
- 14 [וי]עבוד את האלהים בכול לבו ולפי המצוות הנגלות] ל' [ ]°°°° [ ]
- 15 [ ]²¹ ותמות ל'אה אשתו בשנה הרביעית לשבוע השני ביובל הארבעים וחמשה [ ]
- 16 [ויקבר] אותה במערות המכפלה אצל רבקה אמו משמאל לקבר שרה אם [אביהו
- 17 ²² [ויבו]או כול בניה ובניו לבכות ל'אה אשתו עמו ולגחם אותו עליה כי מת אב'ל היה]
- 18 [על]ה²³ כי היה אהב אותה במאוד מאוד מיום מות רחל אחו[ת]ה כי תמ'מה
- 19 [וישרה הייתה בכול דרכיה והיתה מכבדת את יעקוב ובכול י'מי חייה [עמו]

9-8 האותיות שבתחילת השורות האלה כתובות על קטע קטנטן שמיליק צירף; הצירוף והקריאה בעייתיים, עיינו בתצלומים 41.649, 42.225 || 12 לוא = לו; עישא'ו = עשו; השם הזה כתוב במגילות עישאו, עישיו, עשיו, עשו ובתרגום השבעים ησαυ ובהגיית השומרונים išāb; ל'ארצ וי"מ קוראים לארץ, עיינו בהערותם לקריאה; אריאל ויודיצי סבורים שאין כנראה מקום ללמיד; [בני] הושלם מסברה ||

עותק ו קטע 5 (= לו 11-15)

- 1 [ויאמרו אל אביהם] צא נהגם ואם לוא והרגנוכה ¹² וימלא קצף החמה
- 2 בְּעֵת אֲשֶׁר רָאָה אֶת בְּנוֹ מַחֲזִיקִים בּוֹ לְצֵאתָ רָאִשׁוֹן לְנִהְגֵם עַל אַחִיהוּ ¹³ וַיִּזְכֹּר
- 3 אֶת־כּוֹל הָרְעוֹת אֲשֶׁר הָיוּ צְפוּנוֹת בְּלִבּוֹ עַל יַעֲקֹב אַחִיהוּ [
- 4 וְלוא זכר את השבועה אשׁוֹר] גִּשְׁבַּע לְאַבְיָהוּ וְלֹאֲמוּ אִם יִבְקֹשׁ רַעָה כּוֹל יִמּוֹ
- 5 לַיעֲקֹב ¹⁴ וּבְכוֹל זֶה לוא יד] עַי יַעֲקֹב כִּי בָאִים הֵמָּה עָלָיו לְמַלְחָמָה וְהוֹאָה
- 6 הִיָּה מֵתֹאבֵל עַל אִשְׁתּוֹ עַד [אֲשֶׁר דִּבְקָו אֱלוֹ אֲצִל הַבִּירָה בְּאַרְבַּעַת אֲלֻפִים]
- 7 גִּבּוֹר לְמַלְחָמָה ¹⁵ וַיִּשְׁלַחוּ אֵלָיו אֲנָשֵׁי הַבְּרוֹן לְאֲמֹר אַחֲיָךְ בֹּא עֲלֶיךָ לְהוֹרִגְכָּה]

2 בנו = בניו; מחזיקים בו] 'מאלצים אותו' || 7 גבור למלחמה = גיבורי מלחמה ||

עותק ח קטעים 21-30 (+ עותק ו 6) (= לו 17 - לח 13)

2] השאאת)ה בשבועתכה
 3]ובעת אשר נשבעתה לאביכה נשפטתה¹⁸ ואז ענה עישאו ויאמר לו [איך לבני האדם
 4 ולנחשים שבועה נא]מנה אשר השבע ישבעו עד עולם וכול יום ידרושו א]לה לאלה
 5]רע]ה היככה יהרוגו אי]ש את איבו ואת צרו¹⁹ ואתה תהיה שונא לי ולבני עד
 6 עולם ואין לעשות עמך]ה אחוה.²⁰ שמע את דברי אלה אשר אנכי מ]דבר לך
 7]אם [יִפְכֹּחַ הַחַיִּים אֶת עֲוֹנוֹ וְאֵם שִׁעְרוֹ כְּצִמְרֵי יֶרֶךְ וַיַּעֲלוּ בְּרֹאשׁוֹ קַרְנִים כְּקַרְנֵי אֵיל
 8 וְצִאֲוֹן אִזְּעֵה עִמָּכָה] אחוה. נפרדנו משדי אמנו ול]וא היתה אה] לי²¹ ואם] יעשו
 9 הזאבים שלום עם טלים ל]בלתי אוכלם והצק להם ואם] יהיה(וי) לבם [עליהם] להיטיב
 10 עמהם או יהיה בלבין] עליכה שלום²² ואם יהיה אריה ל]שור רע ומאמין] ואם יצמד
 11]עמו ו]חרש עול אחו]א]ז אעשה עמכה שלום²³ ואם ילבינו] העורבים כקאות דע כי
 12 אהבת]י אותכה ואע]שה] עמכה שלום. לו אתה נכרת ונכ]רתים בניכה ואין לכה שלום
 13]²⁴ ובעת אשר ראה יעקוב כי הרע עישאו עליו בלבו ובכול נפשו] להורגו וכא וסדחק
 14]כחזיר הבא אל הרומח הדוקר אותו וההורג אותו ולוא נסוג] ממנו²⁵ או אמר לבני
 15]ולעבדיו להתנפל עליו ועל כול חבריו²⁶ ואחרי כן דבר יהודה אל יעקוב אביהו
 16]ויאמר לו דרוך אבי קשתכה והשל]ך חצקה [ודקור את הצר והרוג את האו]יב ויהי
 17]לכה פוח כי לוא נהרג את אחיכה פי] אחיכה הו]א ודומה לכה הו]א וכמוכה הוא
 18]אצלנו לכבוד² או דרך יעקוב את קש]תו והשליך] את הצו והכה את] עישאו
 19]אחיהו אל חזהו הימיני והרג אותו³ והשל]יך חצ שני יויר אל אדוריים הא]רמי אל
 20]חזהו השמאלי והכהו והרגו⁴ או יצאו] בני יעקוב] המה ועבדיהם נחל]קים לארבע
 21]רוחות הבירה⁵ ויצא יהודה] ראשון ונפתלי וגד] עמו והמשיהם עמ]ם לדרום
 22]הבירה והרגו כול אשר מצאו לפניהם] ולוא נמלט מהם] עד אחד⁶ ולוי] ודן ואשר
 23]יצאו למזרח הבירה והמשיהם ע]מם ויהרוגו את ג[דודי מואב ועמון]⁷ ויצא ראובן
 24]וישכר וזבולון לצפון הבירה והמ]שיהם עמם ויה]רוגו הם את גדודי] פלשת
 25]⁸ ויצא שמעון ובנימין והנגד] כן רובו] ל]מערב הבירה והמשיהם עמם ו]הרגו מאדום
 26]ומהחוריים ארבע מאות גבורים עושי מלחמה ושש מאות ברחו וארבע]ת] בני
 27]עישאו ברחו עמם והניחו את אביהם הרוג מושל על הגבעה אשר] ב
 28]י וירדו בני יעקוב אחריהם עד הר שעייר ויעקוב קבר את אחיהו בגבעה אשר]
 29]באדור]ים ושם אל הבירה¹⁰ ויצו בני יעקוב את בני עישאו בהר שעייר ויכניעו]
 30]את עורפם ל]היות עבדים לבני יעקוב¹¹ וישלחו אל אביהם אם יעשו שלום עמם]
 31]ואם יהרוגו או]תם¹² וישלח] יעקוב אל בניו כי יעשו שלום ויעשו עמם שלום]
 32]וישימו את עול העבדות עליהם] להע]לות מס ליעקוב ולבניו כול הימים¹³ ויהיו]
 33]מעלים מס ליעקוב עד יו]ם יורדם] מצרים]

7 יִפְכֹּחַ ולא [יִהְיֶה]כֹּחַ, ראו קימרון, לשיפור, עמי 143 || 8 [נפרדנו משדי אמנו] הושלם מסברה, השוו בראשית כה 23 ממעיד יפרו, ותפילות לחגים, 4Q507 קטע 1 שוי 2, להלן עמי 392; אה] לי] השוו שיר השירים ח 1 || 11]עמו ו]חרש עיינו בתצלום 41.315 || 12]לוי] השלמה חדשה, לו לציון איווי; [ונכ]רתים שריד האות מתאים לרייש ולא לוויי; ואין לכה שלום ואל יהי לך שלום, השוו בן סירא ג 22 || 23 ג[דודי] בדלית ברורה, ואין כנראה לקרוא גבוי ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ו קטע 7 (= לט 4-9)

- 1 [המציא] נְתָן [הכול בידו כי ראה כי יהיה אתו וכול אשר הוא עושה]
- 2 אֱלוהים מצִלֵּיהָ⁵ [ויסוף היה יפה תואר ויפה מראה ותשא]
- 3 אשת אדונו אל[ו עיניה ותרא את יוסף ותאהבהו ותבקש ממנו]
- 4 אשר ישכב] עמה⁶ ולוא נכנעה נפשו ויזכור את האלֹהים]
- 5 ואת הדברים] אשר היה יעקוב אביו קורא מדברי אברהם כי]
חסרות שורות
- 8 בכול הימ[ים לפני יהוה⁷ ויזכור יוסף את הדברים האלה ולוא]
- 9 אֲבָהָ לִשְׂכָב] עמה⁸ ותבקשהו שנה תמימה וימאן לשמוע ותחשוב]
- 10 עלו מרמה] ותואחזהו בבית לאלף אותו לשכוב עמה ותסגור]
- 11 את שער] הבית [

1 נְתָן עיינו בתצלום 41.437 || 10-9 [ותחשוב] עלו מרמה יתכנה נגדו תחבולות, הושלם על פי תהלים לה 20 ועל רגעי ארץ דברי מרמות יחשבון; חסר בתרגומים || 11-10 [ותסגור] את שער] הבית] נעלה את דלת הבית ||

עוֹתֵק ח קטעים 31-40 (= לט 9 - מ 7)

- 1 [ותחזק בו ויעזוב בגדו ב'יִדָּהּ וי'שבור את המנעול וינֹס] ה'וצה מלפניה
 2 [¹⁰ ותרא האשה כי לוא יהיה] שוכב אצלה [ותכזב ע'] ל'יו לפני אד' [וניז לאמור]
 3 [בא אלי עבדכה העברי א'] ש'ר עתה אהב' [תה לאונסנ] י לשכוב אצ' [לי ויהי]
 4 [כהרימי את קולי וינֹס חוצה] ויעזוב' [את בגדו בידי] בעת אשר א' [הזתי]
 5 [אאתו בבגדו ויש'] ב'ור את המנע' [ו'] ¹¹ וירא את הבגד והמנע' [ל'] ה'שבור
 6 [וישמע ל'דברי א'] ש'תו ויתן את' [יוסף בית הסוהר מקום אשר אסירי המלך]
 7 [אסורים ¹² ויהי שמ'] ה' בית הס' [והר ויתן לו יהיה חן לפני שר בית הסוהר]
 8 [וחסד לפני יע'] א'ש' ר'א' [ה' כי יהוה אתו]

חסרות שורות

- 11 [והמה קצף פרעה מלך מצרים על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר'
 12 [האופים ויתן אותם במשמר בית שר הטבחיים אל בית הסוהר אשר יוסף]
 13 [א'סוד שמה ¹⁵ ויפקד שר בית הסוהר את יוסף לשרתם וישרת לפניהם]

חסרה שורה

- 15 [את שר המשקים השיב פרעה] א'ל מ'ש'קוהו ואת שר'
 16 [האופים תלה כאשר פתר לו יוסף ¹⁸ וישכח שר ה' משקים'] את יוסף בבית'
 17 [הסוהר כי ספר את אשר יבואנו ולוא זכר לספר לפרע'] ה' את' [אשר אמר לו']
 18 [יוסף כי שכח ¹⁹] ובימים ההמה חלם פרעה חלו' [ם ש'] תי פעמים בלילה'
 19 [א'חד על דבר הרעב אשר יהי'] ה' על כול הא' [רץ והקיץ משנתו וקרא את'
 20 [כול הרשומי מצרים ואת החכמים ו'] ה'גיד להמ' [ה' את חלומותיו ולוא יכלו'
 21 [לפותרם ² אז זכר שר המשקים את יוסף וה'] ג'יד על' [ו'] למלך והוציאהו מבית'
 22 [הסוהר והגיד לפני את החלומות ³ ופת'] ר'ם לפני' [פרעה כי שני החלומות]
 23 [אחד המה ויאמר לו שבע שנים תבואנה שבע ע'] ל' כ'ול ארצ' [מצרים ושבע'
 24 [שני רעב א'] חרין' [כן אשר לוא היה כמוהו בכל הא'] ר'צ ⁴ ואתה י' [פקד'
 25 [פרעה פ'] ק'יד' [ם] בכל ארץ מצרים ויקבצו מאכל לעיר ב' [ע'] יר בימי שני'
 26 [השבע וי'] ה' למ'אכל לשבע שני הרעב ו' [ל'וא] תכרת הארץ מפני הרעב כי'
 27 [יכבד ⁵ וי'] ת'ן אלוה' [ים] ל'יוסף חן חסד' [לפני פרעה'] ויאמר פרעה אל עבדיו'
 28 [הנמצא אי'] ש' נכ'ון וחכם כאיש הזה כי רוח אל' [והים'] בו ⁶ ויתגהו משנה בכל'
 29 [מלכותו וימשילהו] ע'ל כול ארצ מצרים וירכיבוהו ע'ל המלכה ה' [שנית אשר'
 30 [לפרעה ⁷ וילביש'] הו בגד' [י שש וישם את רביד הזהב על צוארו ויקרא לפניו'
 31 [אל אל ואביראל] ויתן את [הטבעת בידי וימשילהו על כול ביתו ויגדילהו'
 32 [ויאמר לוא אגדל ממ'] כ'ה כ'ין אם הכסא לבדו [

3 עתה = אתה; אהב' [תה] או אהב' || 4 ויעזוב' על פי תצלום 41.650, הכצעת אריאל ויודיצקי || 5 [יש'] ב'ור את המנע' [ל'] וי'מ קוראים [ויש'] ב'יר את המוצ' [א']; ראו קימרון, לשיפור, עמ' 143; [והמנע'] ל' ה'שבור' קריאה חדשה בקטע קטנטן שמיליק צירף ישירות, קצה תחתון של אות משלים את רגל הרייש של אשר שבשורה 4, השוו תצלום 41.650 לתצלום 43.191 || 18 השלמה חדשה || 19-22 שורות אלה מבוססות על קטע 34 שהוא צירוף של שני קטעים זעירים, עיינו בתצלומים 41.650, 43.191; וי'מ הביאו תצלום של הצירוף אך לא העתיקו אלא אות אחת מן הקטע השמאלי || 20 [ו'] ה'גיד' וי'מ קוראים [ו'] ג'יד' וי'מ קוראים [ו'] ג'יד' שלא כדקדוק || 21-23 וי'מ מצרפים באמצע השורות האלה את קטע 35 ובו המילה חלומות || 24 ואתה = ועתה ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ח קטע 42 (= מא 7-10)

- 1 הו[ה] ⁸ ובשנה הששית עלה יהודה לגז את צאוננו בתמנתה ויוגד לתמר הגה חמך עלה לגז את[
- 2 צא]נו בתמנתה ⁹ ותסר בגדי אלמנותה ותכס בצעיף ותתיפה ותשב בשער בדרך תמנתה ובלכת[
- 3 יהו[דה]

2Q20 קטע 1 (= מו 1-3)

- 1 [עשרה] שבועי שנים כ[ול ימי חיי יוסף]
- 2 [' ואין שטן ואין כול רע] כול ימי חיי יוסף א[שר היה אחרי]
- 3 [אביהו יעקוב כי כול מצרים] היו נותנים כב[וד לבני ישראל]
- 4 [כול ימי חיי יוסף ³ וימות יוסף] בן מאה ו[עשר שנים]

ספר טוביה (4Q200)

כמה קטעים בכתב יד מימי הורדוס נותרו מעותק עברי של ספר טוביה. התגלו גם עותקים ארמיים של החיבור. זה הספר החיצוני היחיד ששרד גם בעברית וגם בארמית. החוקרים נחלקו בשאלה מה לשון המקור, ראו ספרו של פיצמייר הנזכר למטה, עמ' 18-33. מצד אחד יש מילים עבריות בעותקים הארמיים ומצד אחר ניכרת השפעת הארמית בעותק העברי. למשל, בקטעים העבריים מופיע כמה פעמים מבנה הציווי המורכב הִיָּה עושה שמקורו בארמית. המבנה הזה נדיר למדי בעברית של ימי הבית השני. (במקום אחד יש חפיפה בין הנוסח העברי לנוסח הארמי). בולט יותר ואופייני דווקא לחיבור הזה הוא השימוש במקור המוחלט במקום פועל מפורש לציון עבר (כחמש פעמים), כגון בכך דבר טובי וכתוב תהלה בתשובות וא[מור]. ג'וזף פיצמייר ההדיר את הקטעים (על פי טיוטת מהדורה של ז'וזף מיליק) בסדרת התגליות, כרך יט, עמ' 63-76. ראו J.A. Fitzmyer, *Tobit* (CEJL), Berlin-New York 2003. ההשלמות כאן נסמכות על השלמותיו של פיצמייר בשינויים והוספות על פי התרגומים ועל פי דרכי העברית.

קטע 1 א (= ג 6)

- 1 [ ] [ ]
- 2 [ ] למען אנאל ואשן] בְּה' לְעַפֵּר
- 3 [כי טוב לי למות מאש] ר' לחיות כי הרפות
- 4 [שקך שמעתי צרה] רְבֵה עמי. אמור להרויה
- 5 [לי מן הצרה ואלכה לבית עולם א] ל' תִּסְתֹּר

קטע 1 ב (= ג 10-11)

- 1 יחרפו א[ת אבי ויזאמרו לו הנה בת יחידה ואהובה]
- 2 היה לכה וְאֵפֶ] היאה נחנקה מפני הרעות [
- 3 עלי אין כשר לֵה[חנק כי אם להתפלל למותי לוא צוד]
- 4 אשמע ולוא ישמע[אבי הרפות " ותפרוש את כפיה נגד]
- 5 החלון ותתחנן] [

קטע 1 א: 2 [ואשן] בְּה' לְעַפֵּר או [להשיב] נִי לְעַפֵּר קריאות חדשות, הראשונה מתאימה יותר לתרגומים והשנייה מתאימה יותר לשרידים || 4 אמור = צוה; להרויה ישירחב, שִׁקְלִי, ראו מורגנשטרן, עמ' 138; הצירוף אמיר 'ציוה' + מקור אופייני לעברית של ימי הבית השני ולארמית, השוו לעותק 4Q196 קטע 6 שוי 8 || קטע 1 ב: 2 היה במקום היתה; מ"פ קוראים חיה; קיסטר מעיר על האפשרות לקרוא הִיָּה = היאה, השוו מגילת ישעיהו ל 33, לו 21; וְאֵפֶ קריאה חדשה בתצלום 41.368, העור מכווץ, האותיות מעוותות וזיהוי האות האמצעית בעייתי, עיינו בתצלום B-295993 || 3 עלי אין כשר ילא ראוי לי, סדר המילים חריג, המבנה כשר+מקור מצוי בלשון חז"ל, למשל משנה שבת ז 3 ובארמית, ראו סוקולוף, עמ' 271; לֵה[חנק] ההיא נראית בתצלום 41.348; השוו שמואל ב ז 23 ואיוב ז 15 ||

קטע 2 (= ד 3-9)

- 1 [עושה את ר]צונ[ה ואל] תע[ב את רחה] ⁴ זכור בני [
- 2 [ ] וסבול אותכה במע[ה ובמותה וקברתה אצלי בקבר אחד]
- 3 ⁵ וכול ימיכה ב[י לאלהים ה[ה] ו]כור[ו ואל תפת] [לחטוא]
- 4 [ולסוד מ]מאמר[ו] אמת ה[יה] [עושה] כול ימי ה[י]יכה ואל תעש[ש]
- 5 [מעש] ה[שקר] ⁶ כי בעשית ה[אמת] י[ה]י עמך ⁷ [ ]
- 6 [ ] כדרך ידכה בני ה[יה] [עושה] [צדקות] ואל תס[ת] את פגיכה מ[ן]
- 7 [כול ע]ני. אפ ממה לוא יס[ת] פני אלהי[ם] ⁸ אם יהיה לכה בני [רוב]
- 8 [היה עושה] ה[ממנו צדקת] לפי רוב [אם יהיה לך מעט כמעט] אל]
- 9 [תירא מעשות צדקה במעט] ⁹ כי בעש[ת] ותך צדקה שימה טובה[ה] תאצור

קטע 3 (= ה 2)

- 1 [ ] [ ]°° [ ]
- 2 והוא אין] הוא מכירני ואני אינני מכירי מה אמת אתן לו ויכירני
- 3 והאמין [לי ויתן לי את הכסף וגם את הדרכים למדי אינני יודע]
- 4 ללכת [שמה]

קטע 4 (= י 8-9)

- 1 [י ופאשר] שלמו להמה ארבעה עשר ימי [המשתה]
- 2 אשר נשבע רעואל לעשות לשרה בתו בא [אליו]
- 3 טובה ואמור לו שלחני כבר אני יודע אשר] אבי אינני
- 4 [מאמין] ואף אמי איננה מאמנת אשר תראני עויד ועתה מבקש
- 5 [אני מ]כה אבי אשר תשלחני והלכתי אל אבי. כבר
- 6 ספרתי לך איככה עזבתים⁹ ויומר רעואל לטוביה בני
- 7 חך אתי ואני אשלח מלאכים אל טובי אביה והמה
- 8 [ ] ל[ ]

קטע 2: 1 [עושה] יש להשלים לפניה ה[ה]; תע[ב] [בב] קריאה חדשה; שרידי האות השנייה מתאימים לעיין; מייפ קוראים ת[וגה] || 3 [ז]כור קריאה חדשה על פי שרידי האותיות; מייפ קוראים [ז]כר; המבנה ה[ה] זכור מצוי במדרשים מאוחרים והוא מתאים למבנה ה[ה] דכיר בארמית, כגון תרגום אונקלוס לשמות כ 8 || 4 [ולסוד מ]מאמר[ו] השוו ולבלתי סור מן המצוה דברים יז 20 || 5 בעשית ראו א' קימרון, לשיפור, עמי 144 || 6 לטקסט בתחילת השורה יש מקבילה בעותק 4Q196 קטע 10 שוי 1; כדרך ידכה יכפי יכולתך || 8 מעט כמעט ימעט מעט, השוו ישעיהו א 9 || 9 שימה = יאומרי || קטע 4: 1 [י ופאשר] שלמו להמה יוכאשר מלאוי, ראו מורגנשטרן, עמי 138 || 5 אבי (השנייה) רווח בין האליף לבייית || 6 איככה או אככה; האליף כתובה על קטע נפרד || 7 חך = חכה ||

קטע 5 (= יא 10-14)

- 1] ל'קרת בנו עד ה[שער " וירויץ בנו
- 2] לקראתנו ויאחזהו ומר[ורת הדג בידו ונפוצ [בעיניו]
- 3] ויאמר לו אל תירא אבי [ויתן את הסם]
- 4] [על עיניו והדוק]
- 5] [מזויץ]ת עיניו¹⁴ וירא את[בנו
- 6] [בני]

קטע 6 (= יב 20 - יג 4)

שוליים עליונים

- 1] [בתבו את כול]המעשה הזה והעלהו
- 2] [ולוא עוד ראוי]אותו²² והיו המה (תומהים) מברכים ו[מח]ללים לאל[
- 3] [ומודים לו על מעש]שו הגדול ותומהים איככה נראיה לה[מח]
- 4] [מלאך אלהים]¹ בכך דבר טובי וכתוב תהלה בתשבוחת ו[אמר]
- 5] [ברוך אלהים]חי אשר לכול העולמים היאה מלכותו² אשר הואה
- 6] [מכה והוא]ה מרחם. מוריד עד שאולה) תחתיה והואה מעלה מתהום
- 7] [רבה וממ]צולה זמה אשר יפצה מידו³ הודו לו בני ישראל
- 8] [לעני הגויים] אשר אתמה¹נדחים בהמה⁴ ושמה ספר[את גדלו]
- 9] [ורוממהו לפני כו]ל חי היא הוא אלנכמה והוא אלה[יכמה]

קטע 7 א (= יג 13-14)

שוליים עליונים

- 1] [אז שמחי ודוצי]
- 2] [על בני הצדיקים כי בקבצו]אוכלך את
- 3] [אדון העולמים]¹⁴ אשרי כול
- 4] [אזהביך ואשרי]השמחים בשלומ[ך]

קטע 5: 1 [ל'קרת = לקראת] || 2 [ומר]ורת יכיס המרה; הושלם על פי איוב כ 25 || 4 והדוק יקרום בעין; מייפ קוראים ודוק || 5 [מזויץ]ת התייור נראית בתצלום 41.368 || קטע 6: 3 [מעש]שו = מעשהו, ראו קימרון, דקדוק, עמי 59; איככה או איכה כקריאת מייפ, הקריאה שנבחרה כאן מתאימה יותר לשרידים ולגודל החסר; האליף משונה || 6 עד שאולה) השוו לשאולה תהלים ט 18 || 7-6 מתהום [רבה וממ]צולה שלא כמו בתרגומים || 7 זמה יואני על פי דברים לב 39 ואין מידי מציל, התחביר דומה לתרגומי המקרא הארמיים של הכתוב הזה ולית דמשויב מן יוהי בקטעי התרגום וכי"ב || קטע 7 א: 1 ודוצי הדלית אולי מתוקנת מבייית; על הפועל דויץ בארמית ראו מורגנשטרן, עמי 139 || 2 וכוך צורת מקור הממשיכה פועל מפורש ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 7 ב (= יג 18 - יד 2)

שוליים עליונים

- 1 ירושלים תהלין] רנה ישירז וגבולותיה יומרו הללויה ברודך]
- 2 האלהים אשן] הרים אתכמה וברודך [
- 3 אשן] בכי יברכו את שמו הק]דוש ל]עולם ועד [
- 4 ותמן] דברי הודות טובי² וימ]ות בשלום בן] מאה שנה]
- 5 [ישתים עשרה שנה והו]א בן שמונה וחמש]ים שנה היה]
- 6 [כאשר פהו עיניו מר]אות ואחר אשן] גפקהו היה בטוב]

1 בסוף טור א עמדה המילה שערי; תהלי או תהלת כקריאת מ"פ || 3 אשר ... [שמ] בנוסח הארמי 4Q196 קטע 18 שוי 11 דביכי יברכו ש]מה] || 4 [דברי הודות] השוו שיר למשכיל לבהל רוחות, 4Q510 קטע 1 שוי 1, להלן עמי 316; בן השוו לצורת המילה בן בשורה 5 || 5 שמונה וחמש]ים שנה] בנוסח הארמי 4Q196 קטע 18 שוי 13 שנין המישין ותמ] [|| 6 [מר]אות מ"פ קוראים [מ]ר]אה; אשן] מ"פ קוראים אר]בע] ||

ספר נפתלי (4Q215)

קטע מחיבור בכתב יד מסוף ימי בית חשמונאי או מראשית ימי בית הורדוס. מקבילה קרובה לקטע הזה השתמרה בתרגומי צוואת נפתלי ובפרפרזה עברית מימי הביניים. מיכאל סטון פירסם את הקטע בסדרת התגליות כרך כב, עמ' 73-82. ראו דיון מקיף בטקסט ובמקבילותיו אצל M. E. Stone, "The Genealogy of Bilhah", *DSD* 3 (1996), pp. 20-36

קטע 1

- 1 עם אחיות אבי בלהה אִמִי וְהַדְּהָתָה דבורה אשר הניקה את רב־[קה אחות לבן]
- 2 וילך בשבי וישלח לבן ויפרקוהו ויתן לו את חנה אחת מאמהותי־וְ[ותלד בת]
- 3 ראישונה את זלפה ויתן את שמה זלפה בשם העיר אשר נשבה אל־[יה ותשוב]
- 4 ותהר ותלד את בלהה אמי ותקרא חנה את שמה בלהה כי כאשר נולדה־[היתה]
- 5 מתבהלת לינוק ותואמר מה מתבהלת היאה בתי ותקרא עוד בלהה
- 6
- 7 וכאשר בא יעקוב אבי אל לבן בורח מלפני עישיו אחיהו וְכֹאשׁוֹר מִ[ת אחיות]
- 8 אבי בלהה אמי וינהג לבן את חנה אם אמי ואת שתי בנותיה־[וַתתן אחת]
- 9 [לְלֵאָה וְאַחַת לְרַחֵל וְכֹאשֶׁר הִיְתָה רַחֵל לוא ילדה בנים קִצְ[ה בְּחַיִּיהָ]
- 10 [וַתִּרְץ אֵת יַעֲקֹב] אבי ונתון לו את בלהה אמי ותלד את דן אֶחָ[י וְאַחֲרָיו]
- 11 [יְלֵדָה אֹתִי ע] לְ שְׁתֵּי אַחֹתַי אֵת שׁוֹׁׁׁׁ יְלֵדֹׁׁׁׁ [וְלֹא־]

1 אחיות שם פרטי; אִמִי וְהַדְּהָתָה כהשלמת ג'ט || 2 ויפרקוהו יפדאו || 3 ראישונה י'ראשונה || 7 מִ[ת אחיות] קריאה חדשה || 9 היתה רחל לוא ילדה השוו בראשית כט 31, ל 1 וישעיהו נד 1; קִצְ[ה בְּחַיִּיהָ] קריאה חדשה על פי בראשית ל 1 || 11 [ע] לְ יאחרי; אַחֹתַי אם הקריאה נכונה הרי לנו צורת ריבוי קדומה של אחות הידועה ממסורת סופרי המקרא, ראו ד' טלשיר, "אַחֹת בלשון רבים ועדות בלשון יחיד בעברית העתיקה", מחקרים בשומרונית, בעברית ובארמית מוגשים לאברהם טל (עורכים מ' בר-אשר ומ' פלורנטין), ירושלים תשס"ה, עמ' 159-175; נראה לנו שצורת הריבוי נהגתה [?]ahôt בתנועת ô ממושכת (> ahā+āt) ||

עתידות (לפי סדר היובלים, 4Q390)

שני קטעים יפים ושמורים בכתב יד מימי בית הורדוס. עניינם קורות עם ישראל בימי הבית השני לפי היובלים לסדריהם. האל הוא המדבר והוא פונה לנוכח ומספר לו את העתיד לקרות (קטע 1 שוי 2-3). תיאור מעשי ישראל מובא כאן בגוף נסתרים. דבורה דימנט ההדירה את הקטעים בסדרת התגליות כך ל כחלק מדברי ירמיהו, 4QApocryphon of Jeremiah C^e. כאן הובאו הקטעים כחיבור נפרד כדעת כנה ורמן ואחרים ("קצים וקץ בספרות בית שני", תרביץ עב, תשס"ג, עמ' 37-58), עיינו במבוא לדברי ירמיהו, ובתגובה המפורטת של דימנט: D. Dimant, "Pseudo Ezekiel and the Apocryphon of Jeremiah C in Perspective", *RQ* 25 (2011), pp. 17-39.

קטע 1

-] 1 [ ]°° [ ]° [ ]
- 2 וממשלתם תשוב [להיות] ב'יד בני אהל[ון עוד] שבועים שנה [ ]
- 3 ומשלו בני אהרון בה'מה' ולא יתהלכו ב'דרכי אשר אנוכי מצ'וך א'שר
- 4 תעיד בהם ויעשו גם הם את הרע בעיני ככל אשר עשה ישראל
- 5 בימי ממלכתו הרישונים מלבד העולים רישונה מארץ שב'ים לבנות
- 6 את המקדש ואדברה בהמה ואשלחה אליהם מצוה ויבינו ככול אשר
- 7 עזבו הם ואבותיהם ומתום הדור ה'הוא ביובל השביעי
- 8 לחרבן הארץ ישכחו חוק ומועד ושבת וברית ויפרו הכול ויעשו
- 9 הרע בעיני והסת'תי פני מהמה ונתתים ביד א'ביהם והסגרת'ם
- 10 לחרב והשארתי מהם פליטים ל'מען אשר לא י'כלו בחמתי ו'בהסתר פ'צ'י
- 11 מהם ומשלו בהמה מלאכי המש'מות ו° [ ]ישובו
- 12 ויעשו [גם הם] הרע בעיני ויתהלכו ב'שר[רות לבם] [ ]
- 13 [ ]ת' [ ]

2 וממשלתם תשוב [להיות] שיחזור חדש על פי קטע 2 א שוי 3-4 || 3 בהמה על פי תצלום 42.508; אשר או ואשר, השוו להלן קטע 2 א שוי 5 || 4 ויעשו עתיד מחובר = ויעשו, וכן להלן; עשה ס"ד קוראים עשו אבל צירוף הקטעים אינו מדויק ויש מקום לה"א || 6 מצוה = מצוה, השוו מלאכי ב 4 שלחתי אליכם את המצוה הזאת || 7 הדור ריש מתוקנת; אחרי התיבה יש מקום חלק מחמת פגם בעור || 9 אביהם או איבהם כס"ד || 10 ובהסתר מקור הפעיל במקום ובהסתירי, השוו שוי 9, להשמטת הכינוי השוו יחזקאל כ 21 לכלות אפי במדבר || 12 בשר[רות] הקריאה בעייתית וההשלמה אינה ודאית שכן לא נמצא התהליך+בשרירות במקרא או במגילות, אולי יש לקרוא ב'ד[כי רשעה], השוו שוי 3, ואולי האות השנייה היא דלית מתוקנת משי"ן ||

קטע 2 א

1 [ ] [ ] [ ]
 2 וְאֵת בֵּיתִי וְאֵת מִזְבְּחִי וְאֵת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ [ש] לְאֵל
 3 נַעֲשֶׂה כִּן [ ] [ ] כֹּלֹּ אֱלֹהִים יָבֹאוּ עֲלֵיהֶם בְּ
 4 מַמְשַׁלֵּת בְּלִיעַלְ בָּהֶם לְהַסְגִּירָם לְחָרֵב שְׁבוּעַ שְׁנִיָּם [ ] בְּיֹזְבֵב הַהוּא יִהְיֶה
 5 מִפְּרִים אֵת כֹּל חֲקוּתִי וְאֵת כָּל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲצִוֶּה אֶשְׁ [ר] שְׁלַחְתִּי בִּי [ז] עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים
 6 וְיִחַלְּוּ לְהָרִיב אֱלֹהִים בְּאֵלֵה שְׁנַיִם שָׁבָעִים מִיּוֹם הַפֶּר הַזֶּה וְהַבְּרִית אֲשֶׁר יִפְרוּ וְנִתְּנָם
 7 [בִּיד מִלְּ] אֲכִי הַמִּשְׁטָמֹת וּמִשְׁלֹו בָהֶם וְלֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיִנוּ כִּי קִצַּפְתִּי עֲלֵיהֶם בְּמוֹעֵלָם
 8 [אֲשֶׁר עָו] כֹּנִי וַיַּעֲשׂוּ הָרָע בְּעֵינַי וּבְאֲשֶׁר לֹא חָפְצְתִי בְּחֹרוֹ. לְהַתְּגַבֵּר לְהוֹן וּלְבַצֵּעַ
 9 [וְלַחֲמֹס וְאִי] שֵׁ אֲשֶׁר לְרָעָהוּ יִגְזוּלוּ וַיַּעֲשׂוּקוּ אִישׁ אֶת רַעְהוּ [ו] אֶת מִקְדָּשִׁי יִטְמָאוּ
 10 [אֵת שְׁבִתוֹתַי יִחַלְּוּ] אֵת מוֹעֲדֵי יִשְׁכְּחֻ וּבְבִנְיָ [גַּרְ] יִחַלְּוּ אֵת זֹרְעָם. כֹּוֹהֵנִים יַחֲמִסוּ
 11 [תִּוְרָתִי] יִהְיֶה [ ] [ ] וְאֵת
 12 [ ] [ ] בְּנֵיהֶם [ ]

קטע 2 ב

3 יִבְּ [ ]
 4 מַעֲלִיהֶם [ ]
 5 וּבְדַבְּרִי [ ]
 6 אֲנַחְנוּ שׁוֹמְ [עִי]ם
 7 יִדְעוּ וְאֲשַׁלְּחֵם [ה] בְּחַרְבֹתָם
 8 וּבְרַמְחִים לְבִקְעָ [ ]
 9 בְּקֶרֶב הָאָרֶץ עַל אֵ [אָרֶץ]
 10 אֲחֻזֹתָם וַיִּזְכּוּ בָהֶם [אֵת שְׁבִתוֹתַי]
 11 יִחַלְּלוּ בָהֶם וְאֵת מוֹעֲדֵי [ ]

קטע 2 א: 2-5 אריאל ויודיצקי הבחינו שבתצלום 40.611 יש אותיות שלא שרדו בתצלומים המאוחרים יותר || 3 נעשה האותיות ברורות בתצלום 41.858; כֹּלֹּ קריאה חדשה על פי תצלום 40.611, ובתצלומים אחרים אפשר לקרוא כֹּלֹּ; ס"ד קוראים כי || 4 בליעל העיין נראית בתצלום 41.367; להסגירם = יויוסגרו; שְׁנִיָּם האותיות הראשונות ברורות בתצלום 41.367 || 5 אֲשֶׁר [ר] שְׁלַחְתִּי קריאה חדשה על פי תצלום 40.611; ס"ד קוראים אֲוֹתָם וְאֲשַׁלְּחֵם ומפנים אל מלכים ב יז || 6 אֲשֶׁר יִפְרוּ פירוש לצורת המקור הפר כמו עד יום הבריה אשר אברא ... מגילת המקדש כט 9 || 7 [מִלְּ] אֲכִי המשטמות = מלאכי המשטמה, ריבוי כפול || 8 להתגבר = ויתגברו, על פי ההמשך || 9 לְרָעָהוּ או לְרָעָוִי; וְאֵת או את כקריאת ס"ד || 10 על המקורות שהשלמת השורה מבוססת עליהם ראו דימנט, עמ' 248; יַחֲמִסוּ נכתב בשוליים באותיות קטנות || 11 [תִּוְרָתִי] על פי יחזקאל כב 26, כהצעת דימנט || קטע 2 ב: 6 אֲנַחְנוּ שׁוֹמְ [עִי]ם או אֲנַחְנוּ שׁוֹמְ [רִים] כנראה ציטוט מדברי העם || 8 לְבִקְעָ או לְבִקְשׁ בדומה לקריאה של ס"ד; ראו תצלום 41.367 || 10-11 [אֵת] ... מוֹעֲדֵי [רִי] שוחזר על פי טור א ש' 10 ||

פֶּשֶׁר בְּרֵאשִׁית א-ד

קטעי טקסטים הכוללים הרחבות לספר בראשית נשמרו בארבעה כתבי יד שאין ביניהם חפיפה וייתכן שאינם מחיבור אחד. 4Q252 נכתב בראשית ימי בית הורדוס. 4Q253 נכתב בסוף ימי בית חשמונאי או בימי הורדוס, ושרדו ממנו רק שלושה קטעים קטנים. 4Q254 הוא מראשית ימי בית הורדוס, ויש בו קטע על מעשה חם ושרידים מברכת יעקב. 4Q254a הוא מראשית ימי בית הורדוס. חשיבות רבה נודעת לכתב היד 4Q252 שמקטעיו ניתן לשחזר כמה טורים רצופים המלמדים על מבנה החיבור ותוכנו. הוא פותח בתאריכים של אירועי המבול בזיקה ללוח השנה בן שלוש מאות שישים וארבעה ימים, ממשיך בקללת כנען ובברכת אברהם, וחותם בקללת בני עשו ובברכת זרע יעקב. מעניין הפשר בטור [ה] שמופיע בו המונח הכיתתי אנשי היחד.

ג'ורג' ברוק ההדיר את כתבי היד האלה (על פי מיליק) בסדרת התגליות, כרך כב, עמ' 185-236 (ביבליוגרפיה מפורטת בעמ' 185). על שאלת הלוח ראו קיסטר, ממ"ת, עמ' 360-363. על הקשר שבין הנושאים השונים שבחיבור ראו: M. Kister, "Notes on Some New Texts from Qumran", *JJS* 44 (1993), pp. 287-289; M. J. Bernstein, "4Q252: ראו 1-27", *JJS* 45 (1994), pp. 1-27. From Re-Written Bible to Biblical Commentary", *JJS* 45 (1994), pp. 1-27. עמ' 187-190.

פּשֶׁר בְּרֵאשִׁית א (4Q252)

קטעים 1 + 2 טור [א]

שוליים עליונים

- 1 בַּשָּׁנָה אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנִים לַחַיִּי נוּחַ בֵּא קֶצֶם לְנוּחַ וְאֱלוֹהִים
- 2 אָמַר לֹא יָדוּר רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם וַיַּחֲתֹכוּ יְמֵיהֶם מֵאָה וְעֶשְׂרִים
- 3 שָׁנָה עַד קֶץ מִי מִבּוֹל וּמִי מִבּוֹל הָיוּ עַל הָאָרֶץ בַּשָּׁנָה שֶׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
- 4 לַחַיִּי נוּחַ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּאַחַד בְּשַׁבַּת בְּשַׁבְעָה עֶשֶׂר בּוֹ, בְּיוֹם הַהוּא
- 5 נִבְקְעוּ כוֹל מְעִינֹת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל
- 6 הָאָרֶץ אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה עַד יוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁשֶׁה בַּחֹדֶשׁ
- 7 הַשְּׁלִישִׁי, יוֹם חֲמִשָּׁה בְּשַׁבַּת וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם
- 8 עַד יוֹם אַרְבַּעַה עֶשֶׂר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשְׁלוֹשָׁה בְּשַׁבַּת וּבִסּוֹף חֲמִשִּׁים
- 9 וּמֵאֵת יוֹם חֲסָרוּ הַמַּיִם שְׁנַיִם יָמִים יוֹם הָרְבִיעִי וַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, וַיּוֹם
- 10 הַשְּׁשִׁי נִחָה הַתְּבֵה עַל הָרִי הַהוֹרְרֵט. הוּא יוֹם שֶׁבַע עֶשֶׂר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
- 11 וְהַמַּיִם הָיוּ הֶלֶךְ וַחֲסוּר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֶשְׂרִי. בְּאַחַד בּוֹ יוֹם רְבִיעִי
- 12 לְשַׁבַּת נִרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים וַיְהִי מִקֶּץ אַרְבַּעִים יוֹם לְהֵרָאוֹת רֵאשֵׁי
- 13 הַהָרִים וַיִּפְתַּח נוּחַ אֶת חֲלוֹן הַתְּבֵה. יוֹם אֶחָד בְּשַׁבַּת הוּא יוֹם עֶשְׂרָה
- 14 בְּעֶשְׂרֵי [תִּי עֶשְׂרָה] הַחֹדֶשׁ. וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה לְרֵאוֹת הַקָּלוּ הַמַּיִם וְלוֹא
- 15 מִצָּאָה מְנוּחָה וַתְּבוֹא אֵלָיו [אֵל] הַתְּבֵה וַיַּחֲלֵ עוֹד שֶׁבַעַת יָמִים אֲחֵרִים
- 16 וַיּוֹסֶף לְשַׁלַּחָה וַתְּבוֹא אֵלָיו וְעָלִי זֵית טָרֶף בְּפִיה [הוּא יוֹם עֶשְׂרִים]
- 17 וְאַרְבַּעַה לְעֶשְׂרֵי עֶשֶׂר הַחֹדֶשׁ בְּאַחַד בְּשַׁבַּת [וַיִּדְעַ נוּחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם]
- 18 מֵעַל הָאָרֶץ וּמִקֶּץ שֶׁבַעַת יָמִים אֲחֵרִים [שָׁלַח אֵת] הַיּוֹנָה [וְלוֹא]
- 19 יִסְפֶּה לְשׁוּב עוֹד. הוּא יוֹם אֶחָד לְחֹדֶשׁ שְׁנַיִם עֶשְׂרִי [בְּאַחַד]
- 20 בְּשַׁבַּת וּמִקֶּץ שְׁלוֹשִׁים יוֹם וַאֲחַד יוֹם מִשְׁלַחוּ אֶת הַיּוֹנָה אֲשֶׁר לוֹא יִסְפֶּה
- 21 שׁוּב עוֹד חֲרָבוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּסַּר נוּחַ אֶת מִכְסֵה הַתְּבֵה
- 22 וַיִּרְא וְהִנֵּה [וַחֲרָבוּ פְּנֵי הָאָדָמָה הוּא יוֹם רְבִיעִי] עַי בְּאַחַד בַּחֹדֶשׁ הָרִישוֹן

שוליים תחתונים

1 בא קצם על פי בראשית ו 13 ומדובר כאן בהשמדת בני האדם בעוד מאה ועשרים שנה משנת ארבע מאות ושמונים ועד שנת שש מאות לחיי נוח; לְנוּחַ אֱלוֹהִים מִקּוֹם הַמִּילָה בְּשׁוּי 2 אַחֲרֵי אָמַר || 2 יָדוּר בְּמִקּוֹם יָדוּן בְּרֵאשִׁית ו 3 || 10 הוֹרְרֵט עַל צוּרֹת הַשֵּׁם הַזֶּה רָאוּ גְרִינְפֶלְד וְקִימְרוֹן, עִמִּי 74-75; בְּרוּק עִמִּי 197 הַתְּעַלֵּם מִן הַפְּרִסּוֹם הַזֶּה וְקָרָא בְּמִגִּילָה הַחִיצוֹנִית לְבְּרֵאשִׁית י 12 הָאָדָמָה בְּמִקּוֹם הוֹרְרֵט || 12 לְהֵרָאוֹת = לְהֵרָאוֹת || 15 וַיַּחֲלֵ כְּנֵרָאָה צוּרָה מִבְּנֵי קַל, הַשּׁוּ אַחַל (תּוֹקֵן אַחִיל) מְגִילַת הַהוֹדוּת כֶּב 36 וּמִיִּלּוֹן בֶּן יְהוּדָה כֶּךָ ד, עִמִּי 2019 || 16 וְעָלִי = וְעָלָה || 22 הָרִישוֹן וְלוֹא הָרִישוֹן, רָאוּ תְּצַלּוּם || 41.708

קטעים 3+1 טור [ב]

שוליים עליונים

- 1 באחת ושש מאות שנה לחיי נוח ובשבעה עשר יום לחודש השני
- 2 יבשה הארץ באחד בשבת. ביום ההוא יצא נוח מן התבה לקץ שנה
- 3 תמימה לימים שלוש מאות ששים וארבעה באחד בשבת. בשבעה
- 4 ^אעשר יום לחודש ^באחת ושש ^אמאות יצא^א נוח מן התבה למועד שנה
- 5 תמימה ויקץ נוח מיינו וידע את אשר עשה
- 6 לו בנו הקטן ויומר ארור כנען עבד עבדים יהייה לאחיו. ולוא
- 7 קלל את חם כי אם בנו כי ברך אל את בני נוח וְבֹאֵהֲלִי שֵׁם יִשְׁכּוֹן
- 8 ארץ נתן לאברהם אהבו בן מאה וארבעים שנה תרה בצאתו
- 9 מאור כשדיים ויבוא חרן ואב^ארם בן ^אש^א [כְּעֵים שָׁנָה. וחמש שנים ישב
- 10 אברם בחרן ואחר יצא ^ארץ ^ארץ כנען שש^א שנה מת תרה^א
- 11 העגלה והאיל והע^א [אברם לא^א]^א [ולפיד]
- 12 האש בעברו^א [בין הגזרים] [צֶה לִקְחֵ לֹאִשָׁה^א] [
- 13 לצאת חב^א] [ללכת ארץ] [כנען לר^אשתה] [

4 כתב היד שלם במקום הזה; הסופר השאיר מקום חלק כנראה משום שכתב היד שממנו העתיק נפגע במקום הזה הטקסט החסר צוין בסוגריים זוויתיים שבמקומות אחרים מציינים כתב שדהה או נשחק; את ההשלמה הציע טימותי לים כעדות המהדירים; כאן קיצרנו את ההשלמה בהתאמה למידת המקום החלק || 6 יהייה הכתיב בשתי יו"דים בפועל הזה כאן ובעוד מקומות מציין כנראה הגייה ביו"ד מוכפלת כבשומרונית yēyī || 7 בנו היינו יאת בנו^א || 7-8 וְבֹאֵהֲלִי ... אהבו השוו פשר על הקיצים א, 4Q180 קטעים 2-4 שוי 1, להלן עמי 297 || 8 ארץ = ארץ כנען, ראו דברי הימים ב כ 7 הלא אתה אלהינו הורשת את ישרי הארץ הזאת מלפני עמך ישראל ותתנה לזרע אברהם אהבך || 9 ואב^ארם בן ^אש^א [כְּעֵים שָׁנָה על חשבון השנים ראו במאמרו של ברנשטיין וכן קיסטר, אגדות, עמי 248 הערה 68 || 10 הכתב שבסוף השורה נשחק או דהה, השלמנו על פי ברנשטיין אף על פי שהתחביר בעייתי || 11-12 מדובר כאן בברית בין הבתרים, בראשית טו 7-21 || 11 לא^א] [או לט^א] [|| 13 חב^א] [או חר^א] ||

קטעים 1+3-5 טור [ג]

	שוליים עליונים	
1	כֹּאשֶׁר כְּתוּב]	שְׁנִיִּם [
2	עֶשֶׂר אֲנָשִׁים]	עֲמֹחַרָה וְגַם [
3	הָעִיר הַזֹּאת]	[צְדִיקִים [
4	אֲנֹכִי לֹא]	הַחַטָּאִים לְבַדָּם יַחְרְמוּ
5	וְאִם לֹא יִמְצָא שָׁם] צְדִיק	הָעִיר וְכָל] הַנְּמֻצָא בָּהּ וְשִׁלְלָהּ
6	וְטָפָה וְשָׂאָר °]	תֵּל [עֲוֹלָם וְיִשְׁלַח
7	אֲבָרָם אֶת יְדוֹ] וְלִשְׁחֹט אֶת בְּנֵי וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְּאָךְ אֲדוֹנָי מִן הַשָּׁמַיִם	
8	וְיוֹמֵר אֵלָיו עַתָּה] יִדְעָתִי כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אֶתָּה וְלֹא הִשְׁכַּתָּה אֶת בְּנֵיךָ [	
9	יַחֲדֵכָה מִן] מַצִּי	[
10	°]	[
11	°]	[
12	אֵל שְׂדֵי יֵב] אֶתְכֶּה וַיִּפְרֹכָה וַיִּדְבַּכָּה	וַיִּתֵּן לָכֶּה] [
13	אֶת בְּרִכַּת אֲבִיכָה] אֲבָרָהָם	[
14	[לֹם תְּהִי]ה	[

קטע 5 טור [ד]

	שוליים עליונים
1	תִּמְנַע הִיתָה פִּילְגָשׁ לְאֵלִיפַז בֶּן עֲשָׂו וְתִלְדַּד לוֹ אֶת עֲמֶלְקָה הוּא אֲשֶׁר הִכְהֹוֹ
2	שָׂאֹל כֹּאשֶׁר דִּבֶּר לְמוֹשֶׁה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים תִּמְחָה אֶת־זֵכֶר עֲמֶלְקָה
3	מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם בְּרִכּוֹת יַעֲקֹב רְאוּבֵן בְּכוֹרֵי אֶתָּה
4	וְרִישֵׁית אֲנֹנִי יִתֵּר שָׂאת וְיִתֵּר עוֹג, פַּחֲזָתָה כְּמִים אֵל תוֹתֵר, עֲלִיתָה
5	מִשְׁכְּבֵי אֲבִיכָה אִז חִלַּלְתָּה יִצְעִי עֲלֵה פִּשְׁרוֹ אֲשֶׁר הוֹכִיחוֹ אֲשֶׁר
6	שָׁכַב עִם בְּלֵהָה פִּילְגָשׁוֹ וְאָמַר 'לְכֹרֵי אֶתָּה לְבַפְּרוֹ רְאוּבֵן הוּא'
7	רֵאשִׁית עֲרֹכֹו °°°

בסוף שו" 7 ומתחתיה סימני כתב דהויים

[ג]. 6-5 וְשִׁלְלָהּ וְטָפָה הַכִּינּוּי מוֹסֵב עַל הָעִיר סָדוֹם וְהַתִּיאוֹר מוֹשְׁפֵעַ אוֹלֵי מְדַבְּרִים יג 16-17, הַיּוֹדִים הַמוֹסְפּוֹת מִלְּמַדוֹת שֶׁהַכִּינּוּי הַזֶּה נִהְיָה בְּתוֹנֵעָה סוֹפִית || 9-7 עַל פִּי בְּרֵאשִׁית כב 9-12 || 12 עַל פִּי בְּרֵאשִׁית כח 3-4 || [ד]. 2 דִּבֶּר לְמוֹשֶׁה דְּבָרִים כה 19 בְּקִיצוֹר צִיּוֹן הַנְּסִיבוֹת; בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים הַבִּיטוּי הַזֶּה מִחֲלִיף כֹּאן אֶת הַמִּשְׁפָּט וְהִיא בְּהִנְיָה הַיְיָ אֱלֹהֵיךְ לְךָ מִכָּל אֵיבֶיךָ מִסְּבִיב, הַשּׁוּוֹ גַם שְׂמוּאֵל א יד 47 הַמְדַבֵּר בִּימֵי הַשְּׁלוֹם שֶׁבְּמַלְכוּת שָׂאֹל || 4 פַּחֲזָתָה כְּבִנוּסַח שׁוֹמְרוֹן, בְּרֵאשִׁית מט 4 || 7-5 פִּשְׁרוֹ ... עֲרֹכֹו הַמוֹנַח פֶּשֶׁר מְכוּוֹן בְּמִגִּילוֹת לְהַתְּגַשְׁמוֹת שֶׁל דְּבָרֵי נְבוּאָה בְּעֵתִיד. כֹּאן הוּא קוֹדֵם לְפִוְעֵל בְּעֵבֶר; בְּרִנְשִׁטִּין, עמ' 17-18 אוֹמֵר שֶׁהוּא מְצִיין פִּירוּשׁ עַל דְּרֶךְ הַפֶּשֶׁט; קִיסֵטֵר, מְבוּאוֹת א, עמ' 87-88 הָעֵרָה 1, מִתְּנַגֵּד לְדְבָרֵי מִשׁוֹם שְׁסוּף הַפֶּשֶׁר חֲסֵר || 5 עֲרֹכֹו אוֹ טֹכֹו, קְרִיאָה חֲדָשָׁה בְּתַצְלוּם 41.708 ||

קטע 6 [ה]

שוליים עליונים

1	[אשר לן] יסור שליט משבט יהודה בהיות לישראל ממשל
2	[ולא י] כרת יושב כסא לדויד כי המחקק היא ברית המלכות
3	ואלפי ישראל המה הדגלים עד בוא משיח הצדק צמח
4	דויד כי לו ולזרעו נתנה ברית מלכות עמו עד דורות עולם אשר
5	שמר את הברית [ואת כול מצ] ואת התורה עם אנשי היחד כי
6	[הוא אשר אמר ולו יקחה] עמי' היא כנסת אנשי
7	[היחד] ° נתן

קטע 6 [ו]

שוליים עליונים

1	יתן מעדני י	[אמר]
2	שפר ע	[
3	את ה	[
4	]°°	[

[ה]: 1 שליט מפרש את המילה שבט שבבראשית מט 10, השוו תרגום אונקלוס עביד שולטן ודברים כט 9 ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם || 2 ברית המלכות וכן בשוי' 4; כמו ברית כהונה במדבר כה 13 || 3 הדגלים בעל הפשר גרס דגליו (בראשית מט 10) כנוסח שומרון ומפרש כציון לשבטי ישראל; עד לאות הראשונה בסיס ישר שאינו אופייני לעיין; לפני התיבה יש מקום חלק; אולי הטקסט חסר || 3-4 עד בוא ... מלכות עמו מתייחס אל הכתוב עד כי יבוא שילה, ראו מי מורגנשטרן, "הערות ללשון קומראן", מגילות ב (תשס"ד), עמ' 166-168 || 6 [יקחה עמי] בעל הפשר מפרש כלשון אסיפה, ראו קיסטר, מילון, עמ' 155-156 || טור ו: 1 [ ] היו"ד די בטוחה ומונעת את הקריאה מ[לך] על פי בראשית מט 20 ||

פשר בראשית ב (4Q253)

קטע 1

- 1] [ ]°° [ ]
 2] [ ]° [שראל ו°]
 3] [מן התבה]
 4] [ ]°ק להודיע לנ°ה

שוליים תחתונים

קטע 2

- 1 הטמאה ר°] [ ]
 2 האדמה] [אילים]
 3 טהורים מן הבריא°ה] [ותעל]
 4 עולתו לרצון כאשר נקה°ה מידו] [ויפתחו]
 5 לו שערי המרום כאש°ר עלה ריח הניחוח לשמים] [ ]

שוליים תחתונים

קטע 3

- 1] [ ]°הים] [ ]
 2] [ ]°ר בליעל זכא°שך] [ ]
 3] [ ]°עזוב את] [ ]

שוליים תחתונים

קטע 2: האדמה קריאה חדשה || 4 נקה°ה מידו] השו שופטים יג 23 לא לקח מידנו עלה ומנחה ודברי ירמיהו, 4Q385a קטע 1 שוי 7, לעיל עמי 101; צורת נפעל עבר נקה לעומת נלקח שבמקרא מצויה בלשון חכמים, אופיינית לתוספתא ולתלמוד הבבלי || 5 שערי המרום השו שירי עולת השבת, שיר ראשון שוי 25, להלן עמי 360 בשערי מרום רום, 4Q500 שוי 3 לשער מרום הקודש ובראשית כח 17 שער השמים ||

פשר בראשית ג (4Q254)

קטע 1

- 1 אשר אמר [לשני אחיו בהוץ כי הם היה יושב]
- 2 על הפתחים והח[לונים] ויקץ נח מיינו
- 3 וידע את אש[ר עשה לו בנו הקטן ויאמר ארור כנען]
- 4 עבד עבדים [יהיה לאחיו]
- 5 [ ]]°°[

קטע 4

- 1 [ ] להם ולזרעם ע[ד עולם]
- 2 [ ] שני בני היצהר אשר[יעמדו]
- 3 [ ] שומרי מצות אל[
- 4 [בעדת היה]ז כיא אנשי היחז המ[ה שומרי הברית

שוליים תחתונים

קטעים 5-6

- 1 ויט[שכמו לסבול ויהי למס] עובד [ ]
- 2 אשר[ ] ה[גדולים]
- 3 עובד ° [דן ידיו ע]מו כאחד ש[בטי ישראל]
- 4 ויהי דן נח[ש עלי דרך שפי]פון עלי או[רה הנושר]
- 5 עקבי סוס[ ]° [ ]
- 6 ישר[אל]

קטע 7

- 1 [ ]]° [ ]
- 2 [ותש]ב באיתן קשת[ו ויפחו זרועי ידיו מידי אביר יעקוב]
- 3 [משם רוע]ה אבן ישראל[מאל אביכה ויעזרקה ואת שדי ויברכקה]
- 4 [ברכת שמים] ממעל[ברכת תהום ריבצת תחת ברכות אביכה]
- 5 [גברו על כו]ל ב[רכות הורי עד תאות גבעות עולם]

קטע 16

- 1 [ ] ° כיא[ ] מ[י]]° [ ]
- 2 [ ] תרגמן הזאה אשר היה מ[ ]

שוליים תחתונים

קטע 1:4 ולזרעם ע[ד עולם] קריאה חדשה || 2 בני היצהר על פי זכריה ד 14, מדובר כנראה במנהיגים או במשיחים מבית אהרון ומבית דוד שיקומו בעדת היחד || 4 היחז על פי תצלום 41.697 ||

פֶּשֶׁר בְּרֵאשִׁית ד' (4Q254a)

קטעים 2+1

[	היונה °]	1
[	וְזֶה חֲשׁוֹן מַעֲשֵׂה הַתְּבִיחַ שֶׁלֹּשׁ מֵאֹת אֲמָה אֲרָךְ הַתְּבִיחַ וְחֵמֵן [שִׁים אֲמָה]	2
[	רוחבה ושלשים] אמה קומתה	3
[	ומדת התבה °°ה°°° °]	4
[	[קו' ולו'] עה' °]	5
[	ל']	6

קטע 3

שוליים עליונים

[	בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ	1
[	כִּי נוֹחַ יֵצֵא מִן הַתְּבִיחַ לְמוֹעֵד יָמִים יָמִימָה	2
		3
[	וישלח את העץ] רב ויצא יצוא וישוב להודיע לדורות האחרונים	4
[	לפניו כי העורב יצא יצא ויש] וב	5

קטע 3: 2-1 השוו פֶּשֶׁר בְּרֵאשִׁית א טור ב קטע 2+1 ב שוי' 1-5, לעיל עמ' 252 || 2 כִּי על פי תצלום 42.360 ||

פשר הושע א (4Q166)

קטע בודד ובו שני טורים של פשר להושע ב 7-14 בכתב יד מימי בית הורדוס. בטור השני שרדו שלוש שורות שלמות ועוד כמה שורות כמעט שלמות ואפשר להשלים את כל החסר בטור. ג'ון אלגרו ההדיר את החיבור בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 31-32. וראו Roman Vielhauer, "Materielle Rekonstruktion und historische Einordnung der beiden Pescharim zum Hoseabuch (4QpHos^a und 4QpHos^b)", *RQ* 20 (2001), pp. 39-91.

קטע 1 א (הושע ב 7-9)

] 3	[צור
] 4	[וירצו
] 5	[וילוו
6	
] 7	לכן הנני שך את דרכי] בסירים ונתיבותיה
] 8	[לוא תמצא פשרו אשר יכם בשגשגון] ובצורון ובתמהון
] 9	[לבב ולוא יצליחו דרכיהם תמי] ז וקצ מועלם לוא
] 10	[ידעו] כיא הם דור הפקודה
] 11	[והגדר הוא העם הנא] מן מהזיקי הברית
] 12	[והרשעה ת] אסף בקצי חרון כיא
] 13	[
14	
] 15	[ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הרא] ישון כיא
] 16	[פוצ לי אז מעתה פשרו אשר] בשוב שבי
] 17	[ישראל אל אל] כיא טובים
] 18	[
] 19	[היא]

3] [צור או צור || 7 [דרכי] הורגן קוראת [דרכי], והמליצה מתפרשת כאן כעניין אובדן השפיות || 8-9 ההשלמה על פי דברים כח 29-28 || 11 [והגדר] על פי וגדתי את גדרה הושע ח 8 החסר בנוסח המובא כאן; מהזיקי כסטרנגל או מוא]ס; הורגן קוראת מן]י [אח]רית [הימים] || 12 [ת] אסף יתיספה, השוו מגילת המלחמה יד 5 || 16 שבי = שבי || 17 טובים כקרמיניאק, למרות דברי סטרנגל, נסוב על כי טוב שבפסוק ||

קטע 1 ב (הושע ב 10-15)

שוליים עליונים

- 1 [לוא ידעה כיא] אנוכי נתתי לה הדגן [ההתידוש]
- 2 [היצהר וכסר] הרבתי וזהב (°°°) עשו [לבעל פשרו]
- 3 אשר אכלו וישבעו וישכחו את אל המא [כילם ואת]
- 4 מצוותיו השליכו אחרי גום אשר שלח אליהם [ביד]
- 5 עבדיו הנביאים ולמתעיהם שמעו ויכבדום [מאל]
- 6 וכאלים יפחדו מהם בעורונם
- 7
- 8 לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי [במועדו]
- 9 והצלתי צמרי ופושתי מלכסות את [ערתה]
- 10 ועתה אגלה את נבלותה לעיני מאה [ביה ואיש]
- 11 לוא יצילנה מידי
- 12 פשרו אשר הכם ברעב ובערום להיות לקלון
- 13 וחרפה לעיני הגואים אשר נשענו עליהם והמה
- 14 לוא יושיעום מצרותיהם והשבתי כול משושה
- 15 חגה חרשה ושבתה וכול מועדיה פשרו אשר
- 16 [את המו] עדות יוליכו במועדי הגואים ותמה
- 17 [שמחה ו] נהפכה להם לאבל והשמתי [גפנה]
- 18 [ותאנתה] אשר אמרה אתנם הם לי [אשר נתנו]
- 19 [לי מאהב] ושמתי ליער ואכלתם ה[ית השדה]

שוליים תחתונים

3 אריאל ויודיצקי משווים אל הושע יג 6 || 6 וכאלים כמו (שפוחדים) מאלים || 9 ופושתי = ופשתי, במשקל קטלה; הורגן קוראת ופישתי || 12 ברעב ובערום השוו דברים כח 48 ברעב ובצמא ובעירם || 16 [את המו] עדות כהורגן; השוו ספר היובלים ו 35; להצעות אחרות ראו ברנשטיין, מנהג, עמ' 21-34. השלמותיו ארוכות מדיי והתנגדותו להשלמה [מו] עדות אינה מוצדקת, אף אי אפשר לקרוא ויוליכו במקום ויוליכו; יוליכו ינהיגו || 16-17 ו[תמה] ... לאבל השוו עמוס ח 10 והפכתי חגיכם לאבל || 18 אתנם הצורה הזאת (כאחותה אתנה שבנוסח המסורה) היא אולי חלופה פונטית של אתנן ||

פשר הושע ב (4Q167)

קטעים מפשר להושע פרקים ה-ח, רובם זעירים. גיון אלגרו ההדירם בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 32-36. סטרגל השכיל לצרף קטעים זה לזה ופילהואר הגדיל לעשות בעבודת השיחזור, ראו במבוא לפשר הושע א. הוא שיחזר את טורי המגילה ושיבץ את רוב הקטעים. כאן הובאו הקטעים על פי סדר הטקסט המקראי ולא שוחזרו טורים. הקטעים הזעירים שאין בהם טקסט של ממש לא הובאו. לעומת זה החסרים הושלמו כדי להבהיר את מעט הטקסט ששרד. וראו עוד, Gregory L. Doudna, "4Q Pesher Hosea^b: Reconstruction of Fragments 4, 5, 18 and 24", *DSD* 10 (2003), pp. 338-358.

קטע 2 (הושע ה 13-15)

- 1] ולוא יגהה מכ ם מזור פ[שרו אשר הלפו אל מלך אשה
- 2] ולוא הצילם מי ד כפיר החרון כי אנוכי כשהל לאפרים [תכפיר לבית]
- 3] יהודה פשרו ע] ל הכוהן האחרון אשר ישלח ידו להכות באפרים
- 4] על דבר הבגד אשר בג דו
- 5] אלפה אשובה אל מקומי ע] ד אשר יאשמו ובקשו פני בצר
- 6] להם ישחרונני פשרו אשר יסתי ר אל את פניו מישר אל
- 7] פי עזבו]הו ולוא שמעו] לדבריו

קטעים 4-2+18+24 (הושע ו 2-4)

- 1] יחינו מיזמים] ביום
- 2] השלישי יקימנו ונחיה לפניו
- 3] כמלקוש יודה ארץ
- 4] עד]תו ואשר
- 5]
- 6] אשר ישיבו
- 7] הם והתהלפו
- 8] אנשי]
- 9] מוריהם] לעל
- 10] מה א] עשה לכה] אפרים] מה

קטע 2: 4-2] ולוא הצילם] ... [בג דו השלמות חדשות; השוו ישעיהו כד 16 וקיסטר, פשרים, עמ' 30-31; חסר פשר על חלקו השני של הפסוק || 3 הכוהן האחרון הוא כפיר החרון הנזכר גם בפשר נחום קטעים 3+4 א שוי 5, להלן עמ' 283, הוא אלכסנדר ינאי; אין לקרוא כוהן האחרון || 6 מישר אל] או [מן הארץ] || קטעים 4-2+18+24: 9 מוריהם כנראה ביחיד, מכון למילה יודה הושע ו 3 ||

קטע 7 (הוּשע ו 7)

- 1 [וְהָמָּה כְּאָדָם] עֲבָרוּ בְרִית פֶּשֶׁר [וְעַל דּוֹרְשֵׁי הַחֲלֻקוֹת]
  - 2 [אֲשֶׁר] עֲזָבוּ אֶת אֵל וַיֵּלְכוּ בַחֲקוֹת [הַגּוֹאֲאִים]
- שוליים תחתונים

קטעים 10+10a+26 (הוּשע ו 9-11)

- 1 וְאֲשֶׁר זָמָה [עָשָׂו בְּבֵית יִשְׂרָאֵל רֵאִיתִי שֶׁעָרְוִיהָ שֶׁם זָנוּת לְאִפְרַיִם נְטֻמָּא]
- 2 [יִשְׂרָאֵל פֶּשֶׁר]
- 3 [רִשְׁעֵי הַגּוֹאֲאִים]
- 4 [כּוֹל מִזֶּכֶּר]
- 5 [לֵן] גַּם יְהוּדָה שֶׁת ק [צִיר לְכָה]

קטעים 11-13 (הוּשע ח 6-8)

- 1 [חַת לִסֵּם]
- 2 [בֶּן]
- 3 [כִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּן] אֶל חַרֶשׁ עָשָׂה [וְלֹא אֱלֹהִים הוּא כִּי שׁוֹבְבִים הִיָּה עֲגֹל]
- 4 [שׁוֹמְרוֹן פֶּשֶׁר] אֶל שֶׁר [וְאֶשֶׁר] הִיוּ בַעֲמִים
- 5 [וְאֲשֶׁר אָמַר] כִּי שׁוֹבְבִים הִיָּה עֲגֹל שׁוֹמְרוֹן פֶּשֶׁר
- 6 [אֶל] כִּי [רוּחַ יִזְרְעוּ סוֹפוֹת] יִקְצְרוּ קִמָּה אֵין לֹו צִמָּה בְּלִי יַעֲשֶׂה קִמָּה
- 7 [אֲדֹלֵי יַעֲשֶׂה] הַזֵּרִים יִבְלַעוּ [וְנִבְלַעַ יִשְׂרָאֵל עֲתָה הִיוּ בְּגוֹאֲאִים כְּכֹלֵי אֵין]
- 8 [חַפֵּץ בֹּו]
- 9 פֶּשֶׁר [הַסֵּם וּפּוֹת]
- 10 [הַבֵּ]

קטע *16

- 1 [שֶׁרֹו אֲשֶׁר]
- 2 [וְיִתְפּוֹשׁוּ אִישׁ] בְּאַחִיהוּ
- 3 [אֶל לֹוֹא רְצָה] בְּהֵם

קטע 7: 2 אלגרו צירף לכאן את הקטעים 8+9 שיש להם שוליים תחתונים, אולם הצירוף בעייתי ואינו מוסיף דבר להבנת העניין; ההשלמות מבוססות על שמות הערים הנזכרים בנבואה ||
 קטע 16: * אלגרו קישר את המילים שבשורה 3 להוּשע ח 13 אל לוא רצם והביא את הקטע שלנו מיד אחרי קטע 15 הזעיר שיש בו מילים מהוּשע ח 13-14: [וישו]בו וישכחו [ו] / הרבה ער[ים]. סטרגל, עמי 203 מצרף עוד קטעים זעירים שאינם מוסיפים דבר להבנת העניין. נושא הפשר שבקטע שלנו הוא כנראה אפרים הנזכר בפסוק 11 ודברי הפשר נסובים כנראה על עדת הפרושים ובמילים [ו]יתפשו איש [באחיהו] מהדהד הכתוב בישעיהו ג 6 ||

פשר ישעיהו

בין מגילות קומראן נמצאו שישה פשרים על ספר ישעיהו. חמישה שנמצאו במערה הרביעית (4Q165-4Q161), ופשר קטוע מאוד על תחילת הספר נמצא במערה השלישית (3Q4).

3Q4

- 1 חוון ישעיה בן א[מוץ אשר חזה על יהודה וירושלים בימי עזריהו]
- 2 ויותם אחו וי[חזקיה מלכי יהודה
- 3 וי[שעיה נבא ע]ל
- 4 לעזריה מלך יהו[דה]
- 5 [ ] [ ]
- 6 יום המשפ[ט]
- 7 [ ] ה[ו]י[ו]

פשר ישעיהו א (4Q161)

החיבור כולל קטעי פשר לישעיהו פרקים י-יא בכתב מראשית ימי בית הורדוס. הקטעים שויכו לשלושה טורים, אך נראה שקטע 1 מתחבר ישירות לקטע 5 וקטע 7 משתלב בטור ב שוי 5-6, ואם כן יש לשחזר שני טורים רצופים בעלי שוליים תחתונים ובני כעשרים ושבע שורות; עיינו בהערות הכוכבית שבעמודים הבאים. בטור הראשון מפרש בעל הפשר את דברי ישעיהו על מסע סנחריב כנבואה על מסע תלמי לתירוס לארץ, ראו חנן אשל, מגילות קומראן והמדינה החשמונאית, ירושלים תשס"ד, עמ' 82-91. שיבוץ קטע 1 במקומו משלים מקצת החסר בתיאור.

בקטעים 7-10 שוי 6-13 בעל הפשר מפרש את דברי הנביא על מפלת סנחריב (י 33) כנבואה על מפלת הכיתיים ומלכם באחרית הימים. לדידו הכיתיים הם הממלכה ההלניסטית במצרים ובראשם תלמי לתירוס שנלחם באלכסנדר נאי. על חשיבותו של הטקסט ומקבילותיו ראו ד' פלוסר, "מותו של המלך הרשע", אור ליעקב, מחקרים במקרא ובמגילות מדבר יהודה לזכרו של יעקב שלום ליכט (עורכים: י' הופמן ופ' פולק), ירושלים ותל-אביב תשנ"ז, עמ' 254-262. ובשורות 26-29 נאמר שהמלך המשיח יהיה כפוף להוראת הכוהנים וכי אין הוא רשאי להחליט לבדו על יציאה למלחמה. ענין זה ידוע מחיבורי ההלכה שבמגילות, ראו למשל מגילת המקדש נח 18-21. גיון אלגרו ההדיר את החיבור הזה בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 11-15 וגיון סטרגנל הציע שיפורים.

קטע 1-6* (ישעיהו י 22, 24-32)

- 5] כִּי־אֵין]ישׁוֹן]בוּ בנין] ישׁראֵל אֵל] [
- 6] כִּי־אֵין]עֲמוֹן] הֵם וְאֵין]שׁר אָמַר אִם הִי]עֲמַכָּה] [
- 7]ישׁראֵל כַּחֲלוֹל הֵימָּן שְׂאֵר יִשׁוּב בּוֹ] כְּלִיזָן חֲרוֹץ וְשׁוֹטֵף צַדִּיקָה] [
- 8] פֶּשֶׁר הַדְּבָר לְכֹ]לֹת בִּיהַ]וֹדָה כֹּ]לֵה וְרַבִּים יוֹבְדוּ] [
- 9]בַּחֲרָב וְהַצְדִּיקִים יִמָּ]לְטוּ לַמַּטְוֵעַת בְּ]אֶרֶץ בִּאֲמַת ׀] [
- 10] לֹכֵן כְּוָה אֲמַ]רְ אֵד]וֹנִי יְהוָה] [
- 11]צְבֹאוֹת אֵל תִּירָא עַמִּי יִישׁ]כֹּ צִיּוֹן] מֵאֲשׁוּר בְּ]שִׁבְטֹ [יִכְכֹּה וּמַטְהוּ יִשְׂאֵ] [
- 12]עֲלִיכֶה בַדֶּךְ מִצָּרִים כִּי־אֵין]עוֹד מַעַ]שׁ מִזְעֵר וּכְ]לֵה זַעַם וְאִפִּי עַל] [
- 13]תְּבַלִּיתֶם וְיַעַ]רְ עֲלֵי יְהוָה צְבֹאוֹת שׁוֹט כַּמַּכַּת מִדֶּךְ בַּצָּר] [
- 14]עוֹרֵב וּמַטְ] הוֹ עַל הֵימָּן וְנִשְׂאָר בַּדֶּךְ מִצָּרִים הַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא] [
- 15]יִסוּר סֹבֵ]לֹ מַעַל שְׁכַמְכֶה וְעוֹלוֹ מַעַל צֹאֲרָכֶה וְחוֹבֵל עוֹל מַפְנִי שִׁמּוֹן] [
- 16]פֶּשֶׁר עַל מַלְכֵי הַכַּתִּיאוֹת] [
- 17] כֹּ]בֵן] [
- 18]כְּשׁוֹבֵם מִמְדַּבֵּר הַעַ]מִּים לְ]כֹב]וֹ] [
- 19]יְרוּשָׁלַיִם] נִשְׂאֵה הַעֲדָה וְאַחַר יִסְ]וֹרְ מַעֲלֵי]הֶם עוֹל] [
- 20]הַגּוֹזֵאִים] [
- 21]כֹּ]אֵל עֵיתָה עֵבֵר]בַּמַּגְרָז] לַמְכַמֵּשׁ] [
- 22]יִפְקִיד כְּלִיזָן עֲבָר]וֹ מִעֲבָרָה גִבַּע מְלוֹן לְמוֹ חַר]דָּה הַרְמָה גִּבְעַת] [
- 23]שְׂאוֹל] נִסָּה צַהֲלִי]קוֹלְכִי בַת גְּלִים קִשְׁיִבֹ]י לִישָׁה עֲנִיָּה עֲנִתוֹת] [
- 24]נִדְלָה] מִדְּמִנָּה יוֹשְׁבֵי הַגּוֹזִים הֲעִיזוּ עוֹד]הַיּוֹם בְּנוֹב לְעַמּוֹד] [
- 25]יִנְפֹף] יָדוֹ הֵר בַּת צִיּוֹן גִּבַּעַת יְרוּשָׁלַיִם] [
- 26]פֶּשֶׁר הַ]פְּתַגִּם לְאַחֲרִית הַיָּמִים לְבוֹא פְּרָעוֹה אֵל אֶרֶץ] [
- 27]יְהוּדָה בַּעֲלוֹתוֹ מִבְּקַעַת עֵכוֹ לְלַחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. הַיָּאָה]עַת] [
- 28]צָרָה וְאִין כְּמוֹה וּבְכוֹל עָרֵי הָהָר עָלוּ אֲנָשֵׁי חִילוֹ וּפְרִשְׁיָן] [
- 29]וְעַד גְּבוּל יְרוּשָׁלַיִם] הַגִּיּעוֹ וּבַ]יֹּם הַכּוֹהֲנִים כִּי־הָיָה] [

שוליים תחתונים

* קטע 1 צורף במהדורה זו ישירות לקטע 5; חלקה הימני של השייך שבתביבה בישראל (שוי 27) שרד בקטע 5 וחלקה השמאלי שרד בקטע 1 || 5]ישׁוֹן]כֹּב על פי פסוק 24 || 5-6 לתיבות שבתחילת השורות ראו סטרגנל, עמי 184 ולוח א = תצלום 44.191 || 9]ימָ]לְטוּ לַמַּטְוֵעַת בְּ]אֶרֶץ לאותיות הראשונות ראו סטרגנל, שם ותצלום 44.191, והשוו ישעיהו לו 31 וברית דמשק פרק א שוי 34-35 || 13]ויעַ]ר או]ויעַ]וֹד, השוו ויעיר במגילת ישעיהו לעומת ועורר בנוסח המסורה || 15 סֹבֵ]לֹ] או סֹבֵ]לֹ] || 18 השוו מגילת המלחמה א 3 בשוב גולת בני אור ממדבר העמים לחנות במדבר ירושלים || 19 השוו קטעים 7-10 שוי 12-13 ומגילת המלחמה ב, 4Q285 קטע 7 שוי 4 || 23-24 בתחילת השורות האלה שולב הקטע הזעיר שאלגרו צירף בטעות לקטע 1 שוי 3-4; עיינו בתצלומים 42.452, 43.433 || 24 הַגּוֹזִים = הַגְּבִים, לצורות המתחלפות של השם הזה בעברית ובאחיותיה ראו HALOT, עמי 170 || 25 אולי היה מקום חלק בסוף השורה || 26 פְּרָעוֹה או פְּתַלְמִי; השוו פשר על הקצים א, 4Q180 קטעים 5+6 שוי 3-5, להלן עמי 297 ולשם פתלמיס בקטע הזעיר 4Q578, לא הובא במהדורה || 27-28]עַת] צָרָה השוו ישעיהו לו 3 ומגילת המלחמה א 11-12 || 28 עָרֵי הָהָר בהתאם לגודל הַחֶסֶר, השוו דברים ב 37 וירמיהו לב 44 || 29 וְעַד גְּבוּל יְרוּשָׁלַיִם] הַגִּיּעוֹ השוו תרגום יונתן לישעיהו ח 8 עד ירושלים ימטי;]וּבַ]יֹּם השוו ישעיהו לו 2 ויואל ב 17 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 7-10 (ישעיהו י 33 - יא 5)*

- 5 [יש] בְּרוּ לְ[פְנֵי] רַמְי הַקַּוּ מֵה *גְּדוּעֵי סַ
- 6 [והגנבהים י] שְׁפִלוּ וְנִקְפוּ סוּבְכֵי [היער] בְּרוּז וּלְבִנון בְּאֵדִי
- 7 [יפול] הַמָּה הַכְּתִיאִים אֲשֶׁר יִפְּלוּ בְיַד יִשְׂרָאֵל וְעֲנוּ
- 8 [ארץ ישפטו את] כֹּל הַגּוֹאִים וּגְבוּרִים יִחַתּוּ וְנִמְסוּ לְבַם
- 9 [ואשר אמר רמי] הַקּוֹמָה גְדוּעִים הַמָּה גְבוּרֵי כְּתִיאִים
- 10 [אשר יברתו ואשר אמר] וְנִקְפוּ סוּבְכֵי הַיַּעַר בְּרוּז הַמָּה
- 11 [כול ישראל בצא] תָּם לְמַלְחַמַת כְּתִיאִים וּלְבִנון בְּאֵדִי
- 12 [יפול הוא מלך ה] כְּתִיאִים אֲשֶׁר יִתְּן בְיַד גְּדוּלוֹ [וּנְפִלוּ]
- 13 [עם רוב הכתי] אִים בְּרַחֲו מִלְּפָנַי [יש] רָאֵל • [מ] [ ]
- 14 [ ]
- 15 [וצא חוטר מגז] עֵשִׂי וְנִצַּר מִשׁוֹ [שֵׁי] יִפְרָה וְנָחָה עָלוּ
- 16 [הח יהיה רוח] הֹכְמָה וּבִינָה רֹחַ עֲצֵנָה [וגבורה] רֹחַ דַּעַת
- 17 [ויראת יהיה והריחו בידאת] יְהוָה [ולוא] לְמֵרָאָה עֵינַי
- 18 [ישפטו ולוא למשמע אוזני יוכי] הַ שְׁפֹטָ [בצדק הלים הזוכית]
- 19 [במישור לעני ארץ והכה ארץ בשבט פני וברוח שפתיו]
- 20 [ימית רשע והיה צדק אזור מ] תְּנִי וְאֵ [מונה אזור הלציו]
- 21
- 22 [פוש הדבר על צמת] דויד העומד באה [רית הימים בישראל]
- 23 [בצאתו להלחם עם א] יָבוּ וְאֵל יִסּוּמְכֵנוּ בְּ [ ] [ ]
- 24 [וברוח גבורה ויתן לו] סֵא כְבוֹד נֹזֵר קֹדֶשׁ וּבְגָדֵי רוּקְמָה
- 25 [את כול אויביו מסביב ית] בִּידוֹ וּבְכוֹל הַגּוֹאִים יִמְשֹׁל וּמִגּוֹג
- 26 [ירחם פסאו את כ] לְ הַעֲמִים תִּשְׁפּוּט חֲרָבוֹ. וְאֲשֶׁר אָמַר לֹא
- 27 [למראה עיני ישפטו] וְלֹא לְמִשְׁמַע אוֹזְנֵי יוֹכִיָּה פִּשְׁרוֹ אֲשֶׁר
- 28 [ישמע אל דברי הכהנים] וְכֹאשֶׁר יִירוּהוּ כֵן יִשְׁפּוּט וְעַל פִּיהֶם
- 29 [יצא להלחם עם אויביו ו] עֲמוּ יֵצֵא אֶחָד מִכּוּהַנִּי הַשֵּׁם וּבִידוֹ בְּגָדֵי

שוליים תחתונים

* קטע 7 משולב כאן בתחילת שורות 5-6 || 5 [יש] בְּרוּ לְ[פְנֵי] על פי ישעיהו יד 25 לשבר אשור בארצי, ודברי יוסף ומשה, 4Q372 קטע 2 שוי 12, 4Q373 1 שוי 6, לעיל עמי 80-81; זה כנראה סוף הפרש לתחילת פסוק 33; *גְּדוּעֵי סַ קריאה בעייתית || 7 וְעֲנוּ בוויי מובהקת || 10 וְנִקְפוּ הורגן קוראת וינקפו; הצורה שלאחר התיקון מופיעה במובאה של הפסוק הזה במגילת המלחמה ב, 4Q285 קטע 7 שוי 1 || 11 [ישראל] על פי שוי 7 || 12 [מלך ה] כְּתִיאִים בהתאמה לפועל יתן, והשוו פשר נחום קטעים 1-2 שוי 7, להלן עמי 282; גדולו המושלים שהאל גידל ורומם || 15 [מגז] עֵשִׂי על פי תצלום 44.191; העור מִשׁוֹ [שֵׁי] או משו[רשיו] || 16 הֹכְמָה על פי תצלום 44.191; דַּעַת שריד התיי נראה בתצלום 44.191 || 21 העור שנותר באמצע השורה חלק ואפשר שכל השורה הייתה חלקה || 23 בְּ [ ] [ ] תורה [דעת] תורה או בְּרוּחַ [גבורה]; [ ] או מקום חלק || 26-29 על ההשלמות ראו קימרון, השגחה, עמי 195-198 ||

פשר ישעיהו ב (4Q162)

קטע בודד מפשר לישעיהו פרק ה בכתב יד מימי בית הורדוס. שרדו כעשר שורות שלמות מן הטור האמצעי וקטעי שורות בטורים שלפניו ושלאחריו. גיון אלגרו ההדיר את החיבור בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 15-17.

קטע 1 א (ישעיהו ה 5)

שוליים עליונים

] 1	הסר משוכתו ויהי לבער פר]ן גדרו ויהי למרמס אשר
] 2	°[פשר הדבר אשר עזבם
] 3	[וְ וַאֲשֶׁר אָמַר יַעֲלֶה שְׁמִיר
] 4	[וְשִׁית פֶּשֶׁרוֹ] עֵת וְאֲשֶׁר (אֲשֶׁר)
] 5	[אָמַר] נִת דֶּרֶךְ
] 6	[עֵינֵיהֶם
	חסרות שורות
] 6	אם לא בתים רבים לשמה יהיו]

קטע 1 ב (ישעיהו ה 11-14, 24-25)

שוליים עליונים

] 1	פשר הדבר לאחרית הימים לחובת הארץ מפני החרב והרעב והיה
] 2	בעת פקדת הארץ הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין
] 3	ידלקם והיה כנור ונבל ותוף וחליל יין משתיהם ואת פעל יהוה
] 4	לא הביטו ומעשי ידו לא ראו לכן גלה עמי מבלי דעת וכבדו מתי רעב
] 5	והמנו צחי צמא לכן הרחיבה שאול נפשה ופעה פיה לבלי חוק
] 6	וירד הדרה והמנה ושאנה עליו בא אלה הם אנשי הלצון
] 7	אשר בירושלים. הם אשר מאסו את תורת יהוה ואת אמרת קדוש
] 8	ישראל נאצו על כן חרה אף יהוה בעמו ויט ידו עליו ויכהו וירגזו
] 9	ההרים ותהי נבלתם כסחה בקרב החוצות בכל זאת לא שב
] 10	[אפן] ועוד ידו נטויה ¹ היא עדת אנשי הלצון אשר בירושלים
] 11	[ל] [ל] [ל]

קטע 1 א: 3 יעלה אריאל ויודיצקי סבורים שהאות הראשונה היא וי"ו מוספת ||
 קטע 1 ב: 1 לחובת אולי = לחורבת, ראו ויס, עמ' 326-327, קימרון, דקדוק, עמ' 26-27 || 2 שכר ירדפו היו"ד אולי מוספת ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 1 ג (ישעיהו ה 29-30)

- 1 ואין מצ'ל וינהם עליז ביום ההוא [
- 2 כנהמ]ת ים ונבט לארץ והנה השך צר ואור השך [
- 3 בער]יפיה [
- 4 הוא] [
- 5 האלה] [
- 6 הבאי]ם [ואשר]
- 7 אמר ° [
- 8 ראו ר' או ואל תדעו [ואל]
- 9 תבינו] [

פשר ישעיהו ג (4Q163)

קטעי פפירוס בכתב יד מימי בית חשמונאי ובהם פשר לישעיהו (פרקים ח-לב). הכתב שחוק ודהוי, הטקסט קטוע ורובו פסוקים. סטרגנל סבור שהקטעים נכתבו בידי שני סופרים וכי קטע 1 נכתב בידי הסופר השני. הקטע הזה בעייתי מעוד בחינות (כולל בחינת הקריאה) ולכן לא הובא כאן. גם קטע 12 הושמט משום שהוא שחוק ושייכו בעייתי. גיון אלגרו פרסם את החיבור בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 17-27.

קטע 2 (ישעיהו ח 7-8)

- 1 [ ]
 2 [ולכן הנה אדני מע]לה עליהם את מי הנהר ה[עצומים והרבים את מלך אשור ואת]
 3 [כל כבודו ועלה] על כל אפיקו והלך על כל גדו[תו והלף ביהודה שטף ועצר עד]
 4 [צואר יגיע וה]יו מטות כנפו מלא רחב ארצכ[ה עמנו אל]
 5 [ ] ב[וזה התרה הוא רציין ו]° [ ]
 6 [כאשר כ]תוב ב[ ] ° [ ]
 7 [ה ולא] [ ]

קטעים 4-7 א (ישעיהו ט 11, 13-20)

- 4 [כאשר כתוב]
 5 [ ] ° [ ] ליהמה
 6 [ ] י [ ] ארם זול
 7 [ ] ביל זטואה
 8 [ויכרת יהוה מישראל רזאש וזנב כפה ואגמו]ן זיום אחד זקן
 9 [וזשוא פנים הואה הרזאש ונביא מודה שקר] הואה הזנב
 10 [ויהיו מאשרי העם הזה מתעים ומאשריו מב]לעים. על כן
 11 [על בחורזו לזא ישמה אדוני ואת יתמיו ואת אל]מנותו לזא ירחם

חסרות שורות

- 16 [כיא בערה כאש רשעה שמיד ושית ת]אכל ותצות
 17 [בסככי היער ויתאבכו גאות עשן בעברת יהוה צ] באות נתעם
 18 [ארץ ויהי העם כמאכולת אש] איש אל אחיו לזא
 19 [יחמולו ויגזרו על ימין ורעב ויזאכל על] שמאול ולזא ש'בע
 20 [איש בשר ורעו יזאכלו מנשה א]ת אפרים ואפרים את
 21 [מנש]ה יחידיו[ן] המה על יהודה בכול זאת לזא[ן] שב אפו[ן] [ ]

7 ביל זטואה בעקבות אריאל ויודיצקי שהציעו לקרוא יזו זטואה = נטייה, הטיית נראית בתצלום 41.315 || 16 ותצות = ותצות, הורגן קוראת ותצית שלא כדקדוק || 19 שבע בעקבות אריאל ויודיצקי המציעים לקרוא שבע[ו] בתצלום 41.315 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 6 (ישעיהו י 12-13)*

שוליים עליונים

- 1 [ ] כִּי־אֵל יִבְצַע [ ]
2 [ ] לֹא לִבְנֵי מֶלֶךְ אֱשׁוּרָה [ ]

קטע 7 ב (ישעיהו י 17-24)

- 1 [ ] יִקְדֵּי יְקֹדֶשׁ כִּי־אֵל אֱשׁוּרָה [ ]
2 [ ] פֶּשֶׁר הַדְּבָר עַל יוֹם בְּבֹרָה [ ]
3 [ ] חֲקוּת עַמִּים הֵם הָאֱשׁוּרִים [ ]
4 [ ] וְלֹא־בְגֹד רַבִּים הוּא [ ]
5 [ ] יִשְׂרָאֵל וְאֲשֶׁר אֵלֶיךָ [ ] וְשָׂאֵר עַץ יִעָרֶה מִסֵּפֶר יְהוָה וְנִעַר יִכְתְּבֵם [ ]
6 [ ] פֶּשֶׁר לְמַעוֹט הָאָדָם [ ]
7 [ ]

- 8 [ ] וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא [ ] לֹא יִסְתַּף עוֹד שָׂאֵר יִשְׂרָאֵל וּפְלִיטָתָהּ [ ]
9 [ ] בֵּית יַעֲקֹב לְהִשָּׁעַן עַל מַכְהוֹ וְנִשְׁעָן עַל יְהוָה קְדוֹשׁ [ ]
10 [ ] יִשְׂרָאֵל בְּאֵמַת שָׂאֵר [ ] יִשׁוּב שָׂאֵר יַעֲקֹב אֵל אֵל גְּבוּרָה [ ]
11 [ ] כִּי־אֵם יִהְיֶה עִמָּכָה [ ] יִשְׂרָאֵל כַּחֲזֹל הֵימָּנָה שָׂאֵר יִשׁוּב בּוֹ [ ]
12 [ ] פֶּשֶׁר הַדְּבָר לְאַחֲרֵיתָהּ [ ] יָמִים [ ]
13 [ ] יִלְכּוּ בְּשִׁבְיֵי יִשְׂרָאֵל [ ] וְאֲשֶׁר [ ]
14 [ ] אֲמַרְךָ [ ] כִּי אִם יִהְיֶה עִמָּכָה יִשְׂרָאֵל כַּחֲזֹל הֵימָּנָה שָׂאֵר יִשׁוּב בּוֹ [ ]
15 [ ] פֶּשֶׁר לְמַעוֹט [ ] הָאָדָם [ ]
16 [ ] כַּאֲשֶׁר כָּתוּב [ ] כְּלִיזָן חֲרוֹץ שׁוֹטֵף צְדָקָה כִּי כֻלָּה וְנִחְרָצָה [ ]
17 [ ] אֲדוֹנֵי יְהוָה [ ] בְּאֵת עוֹשֶׂה בְּקֶרֶב כּוֹל הָאָרֶץ [ ]
18 [ ]
19 [ ] לִכֵּן כּוֹה אָמַר אֲדוֹנֵי יְהוָה [ ] הִנֵּה צְבָאוֹת אֵל תִּירָא עַמִּי יִשְׂרָאֵל [ ]

קטע 6: * אלגרו צירף את קטע 6 מיד מעל קטע 7 וכבר חלק עליו סטרגנל; גם המקום על פי שיחזורו של אלגרו צר מלהכיל את פסוקים 12-13 ||
קטע 7: 1 שיחזור חדש על פי שרידי האותיות ורוחב הקסר || 2 יוֹם או הֵמָּן || 4 לִבְגָד או יִבְגֹד כהצעת סטרגנל ||
6 לְמַעוֹט השוו למועט בשורה 15 והוא שם עצם במשקל קָטַל; ראו קימרון, גִּדְל, עמי 331 הערה 23; שתי החלופות נסובות על המילה שאר ||

קטעים 8-10 (ישעיהו יד 8, 26-30)

- 1 [ואשר אמר] ר על מלך בבל [גם ברושים]
- 2 [שמהו ל] כה ארוי לבנון מאזן שכבתה לוא יעלה
- 3 [הכורת] עלימו. הברושים וארזי לבנון המה [
- 4 [ ] °°° [ואשר אמר זוא] ת העצה היעוצה על
- 5 [כול] הארץ וזואת היד [הנטייה על כול הגואים]
- 6 [ביא יהו] ה צבאות יעץ ומי יפר וידו הנטייה
- 7 [ומי ישי] בנה היאה °° [
- 8 [וכן פתו] כ בספר זכריה מפיי אל
- 9 [ ]
- 10 [ ] על [ ]
- 11 [בשנת מו] ת המלך אח [ו] היה המשא הזה אל תש [מחי
- 12 [פלשת כ] ולך כיא נשבר שבט [מכך כיא משורש] נחש יצא
- 13 [צפצפ ופ] רי שרף מ'עופף ו[רעו בכורי דלים] ו[אביונים
- 14 [ ] °°°° [

קטע 11 ב* (ישעיהו יט 9-12)

- 1 ואורגים [חורי והיו שתותיה מדכאים כול עושי]
- 2 שכר אגמ' י נפש אך אולים שרי צוען חכמי יועצי
- 3 פרעוה ע[צה נבערה איך תואמרו אל פרעוה בני חכמים]
- 4 אנו בני מ'לכי קדם אים אפוא חכמיכה ויגידו נא
- 5 לכה וידע[ו] מה יעץ יהוה צבאות על מצרים

קטעים 15-16 (ישעיהו כט 10-11)

- 1 עליכמה יהוה [רוח ת] רדמה ויעצום את[עיניכמה את הנביאים]
- 2 [ואת ר] אשיקמה ה[ח] ויחיים [כסה ותהי לכמה ה] זות הכול כדברי
- 3 [הספר ה] תום אשר [יתנו א] ותו אל יודע ספר לא[מוד קרא נא זה
- 4 [ואמר לוא אוכל כיא חתום הוא] ונתן הספ[ר על אשר לוא ידע ספר]

קטעים 8-10: 1 [ואשר אמר] ר או [כאשר כתוב] כ || 4 [ ] °°° [השרידים קשים ליהוי, מתבקש צירוף מעין עצת היחוד || קטע 11 ב: * הכתב שחוק וקשה לקריאה; טור א לא הותקן מחמת הספק בקריאה ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 17 (ישעיהו כט 15-16)

- 1 [מִי] רְאוּ אֲנִי וּמִי [יִדְעֵנּוּ הַפְּכַכְמָה אִם כְּחֹמֶר הַיִּזְצֵר יִהְיֶה כִּי־אֵ] [
- 2 [זֵאֲמֵר] מְעֵשָׂה לְ[עֹשֶׂהוּ לֹא עֲשֵׂנִי [

קטעים 18+19 (ישעיהו כט 19-23)

- 1 [דְּבַרֵי סֹפֵר] וּמְאֹפֶל וּמְהָ [וּשְׁךְ עֵינֵי עֹרִים תְּרַאֲיֶנָּה וְיִסְפּוּ עֲנֻיִם בִּיהוָה]
- 2 [שְׂמַחָה וְאֵב] יוֹנֵי אָדָם בִּקְדָ [וְשֵׁי יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ כִּי־אֵפֶס עָרִיץ וּכְלָה לִץ]
- 3 [וּנְכַרְתּוּ כֹל] שׁוֹקֵדֵי אוֹן מִ [הַטִּיֵּאֵי אָדָם בְּדָבָר וּלְמוֹכִיחַ בְּשַׁעַר יִקְשׁוּן]
- 4 [וְיִטּוּ בַתְּהוֹ צְדִיק] לִכֵּן כֹּה־אֵ [מֵרֵי יְהוָה אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת]
- 5 [אֲבָרָהֶם לֹא עָתָה יִבּוּ] שֵׁ יַעֲקֹב [וְלֹא עָתָה פְּנִי יַחֲזֹר כִּי־אֵ בְּרֵאוֹתוֹ יִלְדִּי]
- 6 [מְעֵשָׂה יְדֵי בְּקִרְבּוֹ] יִקְדִּישׁוּן שׁוֹמְרֵי וְהֵ [קְדִישׁוֹ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב [

קטע 21 (ישעיהו ל 1-5)

- 1 [ ] תִּ [ ]
- 2 [ ] יִחְשֹׁב הַלְּבָנוֹן [ ]
- 3 [ ] לֵל לְכַרְמֶל וּשְׁבוּ [ ]
- 4 [ ] בַּחֲרֹב כְּאֲשׁוֹר [ ]
- 5 [ ] צִ [ ] [ ]
- 6 [ ] [ ] מִוְרָה [ ]
- 7 [וְתוֹפֵר בִּזְמַן הַהוֹאֵה וְיִדְעוּ] כֵּן עֲנֻי־הַצּוֹאֵן הַ [שׁוֹמְרֵי]
- 8 [אֲוֹתֵי כִּי־אֵ דְבַר יְהוָה] הוֹאֵה [ ]
- 9 [הֵי בְּנֵי סוֹדְרֵי־נְאֻם] יְהוָה לְעִשׂוֹת עֲצָ [הַ וְלֹא]
- 10 [מִמְנֵי וּלְנִסּוֹךְ מִסִּכָּה] וְלֹא רוּחֵי לְמַעַן סֹ [פֹת חֲטָאֵת]
- 11 [עַל חֲטָאֵת הַהוֹלְכִים לְדָ] דָת מִצְרִים וְפִי לֵ [וְאֵ שְׂאֵלֵי]
- 12 [לְעֹז בְּמַעֲוֹ פְרַעֲוָה וּלְחֶסֶד] תִּ בְּצַל מִצְ [רֵי־וְהִיָּה לְכֶם]
- 13 [מַעֲוֹ פְרַעֲוָה לְבוֹשֶׁת וְהַחֶסֶד] תִּ בְּצַל מִצְרֵי [ם לְכַלְמָה כִּי־אֵ]
- 14 [הֵי בְּצוֹעֵן שְׂרִיץ וּמְלֹאכִיץ] הִנֵּס יִגִּיעוּ כֵּן [עַל]
- 15 [עַם לֹא יִרְעִילוּ לְמוֹ לֹא] לְעֹז וְלֹא לֵ [הוֹעִיל]

- קטע 23 ב + 22 + 27 (ישעיהו ל 15-21, 23-24)
- 1 [ ] ׀ והמה [ ] ה כול ׀ ׀ ׀ [ ]
  - 2 [ ] ראל
  - 3 [כיא] כוה אמר יהוה קדוש ישראל בשובה ונהת [תושעו]
  - 4 בהשקט ובטח תהיה גבורתכמה ולוא אביתמה ותואמר
  - 5 לוא כיא על סוס גנוס על כן תנוסון ועל קל נרכב על כן
  - 6 יקלו רודפכמה אלף אחד מפני גערת אחד מפני גערת
  - 7 חמשה תנוסון עד אם נותרתמה כתרן על רואש הר
  - 8 וכנס על גבעה ולכן יחכה אדוני לחנכמה ולכן ירום
  - 9 לרחמכמה כיא אלוהי משפט יהוה אשרי כול חוכי לו
  - 10 פשר הדבר לאחרית הימים על עדת דורשי החלקות
  - 11 אשר בירושלים ׀׀׀׀ לוא דר [שר]
  - 12 בתורה ולוא ידעו ׀׀ [ ]
  - 13 לב כיא *לדרש [ ]
  - 14 כוחכה איש גדול [ים חבר כהנים]
התורה מאסו :
  - 15 לא עם כציון [ישב בירושלים בכו לוא תבכה חנון יחנכה לקול]
  - 16 זועקה כשמ [עתו ענכה ונתן לכמה אדוני לחם צד ומים לחץ]
  - 17 ולוא יכנוף ע [וד מודיכה והיו עיניכה רואות את מודיכה]
  - 18 ואונויכה תש [מענה דבר מאחריכה לאמר זה הדרך לכו בו]
  - 19 כיא תימ [ינו וכיא תשמאלו] פשר הדבר [על הכוהן אשר כפר]
  - 20 על עון על [ ] ׀ אשר דרך [ ]
  - 21 [יודע] העתים המ [ה] בני צדוק [ופול אנשי בריתמה אשר]
  - 22 [סרו מדר] העם וא [ש] אמר לחם תב [ואת האדמה והיה דשן]
  - 23 [ושמן יד] עה מקנכה [ב]אם ההואה [כר נרחב והאלפים]
  - 24 [העידים עובדי האדמ]ה בל [ל חמץ יאכלו]

8 ולכן או לכן כהצעת אריאל ויודיצקי || 13 *לדרש או לרוש || 14 המילים הכתובות בין השיטין הן מובאה מהושע ו
 9 על פי תרגום השבעים; אריאל ויודיצקי מציעים לגרוס בטקסט המקראי וְכִחֲכִי וְכִאֵן כֹּכְחָהּ = כֹּחֶךָ; הכינוי לנוכחת יָכָה מופיע
 פעם אחת במקרא מְלֹאכְכָה נחום ב 14 והוא שכיח במגילות; הַתּוֹרָה או בְּתוֹרָה ואולי נשחקה מילית לפני התיבה הזאת ||
 17 יכנוף במקום יכניף, השווה פָּנָה בארמית = 'נאסף'; בנוסח המסורה יִכְנֹף ובמגילת ישעיהו יכנפו || 19 [הכֹּהֵן] או שם אחר
 המתאים אל מוריכה שבפסוק || 19-24 כאן צורפו הקטעים 22+27; הצירוף מבוסס על רצף הפסוקים || 20 ע [ ] כהצעת
 אריאל ויודיצקי המשווים אל הכתוב בשורה 15 || 22 לחם כקריאת סטרגל || 23 עה מקנכה [ב]אם ההואה כקריאת סטרגל;
 [ב]אם או [ב]אם כנגד ביום שבכתוב, ואולי יש לקרוא [נ]אם ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 25 (ישעיהו ל 30-32, לא 1)

- 1 [ ] מִלֶּךְ בָּבֶל]° [
- 2 [ ] [ ]° [בתופים יִזְכְּנוּרֹתֶיךָ]
- 3 [ ] גַּפְץ וְזָרֵם כְּלֵי מִלְחָמָה הֵמָּה]
- 4 [ ]
- 5 [הַיְיִזְרָדִים] מְצָרִים עַל סוּסִים [ישעננו ויבטחו על רכב]
- 6 כִּי רַב וְעַל פְּרָשִׁים כִּי אֵל עֲצָמָי מֵאֲמֹדָה וְלֹא שָׁעוּ עָלַי
- 7 קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֵת יְהוָה לֹא דָדָשׁוּ פָּשְׁרוּ עָלַי
- 8 [רָ] וְבְהַעֲמֵם אֲשֶׁר יִבְ[טחו] עָלַי [ ]

קטע 26 (ישעיהו לב 5-6)

- 1 [לֹא] יִקְרָא אֶעֱוֹד לְגַבֵּל גְּדִיב וּלְכִילֵי לֹא אֵמַר שׁוֹעַ כִּי־אֵל
- 2 [גַּבֵּל] גְּבֻלֹתַי יִדְבַר וּלְבִי יַעֲשֶׂה אֹרֶךְ לַעֲשׂוֹת חֲנֹף וּלְדַבֵּר אֵלַי
- 3 [יְהוָה תִּן] עֵה [ ]

קטע 25: 3 על הפרשנות שבפשר הזה ראו קיסטר, פשרים, עמי 27-28 הערה 2 || 5 [הַיְיִזְרָדִים] מְצָרִים בנוסח המסורה כתוב הירדים מצרים לעזרה || 8 [רָ] וְבְהַעֲמֵם על פי תצלום 40.972 || קטע 26: 2 גְּבֻלֹתַי במקום גבלה בנוסח המסורה ובמגילת ישעיהו השלמה, ידברי ביזוי ||

פשר ישעיהו ד (4Q164)

קטע בן שמונה שורות ועוד שני קטעים זעירים בכתב מימי הורדוס. בקטע הגדול שרד פשר לישעיהו נד 11-12. בהשלמת החסרים של הקטע הזה ובפירוש הטקסט עמלו טובי החוקרים. ראו דוד פלוסר, יהדות ומקורות הנצרות, תל אביב תשל"ט, עמ' 283-304. הטקסט כאן מבוסס על השלמותיו ופירושו של קיסטר, עוללות, עמ' 321-324 (קיסטר דן גם בהשלמות קודמיו ובפירושיהם ואינו משלים את שורות 7-8). לדבריו דברי הנביא נפשרים על ייסוד עדת היחד ומוסדותיה. אך לי נראה שהדברים אמורים באחרית הימים (ראו שו' 7) ולכן פירשתי את הפעלים שבקטע כלשון עתיד והפעלים החסרים הושלמו בהתאם. האבנים היקרות שמהן תיבנה ירושלים הם מוסדות עם ישראל לאחרית הימים ואורן הוא משפט האורים והתומים. גיון אלגרו ההדיר את החיבור בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 27-28.

קטע 1

שוליים עליונים

[הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך פשרו אשר יתן אל את עצת היחד]

1 בתוך כול ישראל כפוך בעין ויסדתיך בספי[רים פשרו על]

2 אשר יסדו את עצת היחד כְּכֹהֲנִים והע[מידו בישראל את]

3 עדת בחירו כאבן הספיר בתוך האבנים] ואשר אמר ושמתו כדכד]

4 כול שמשותיך פשרו על שנים עשר] ראשי הכֹּהֲנִים אשר יהיו]

5 מאירים במשפט האורים והתומים] לישראל את כול המצוות]

6 הנעדרות מהמה כשמש(ל) בכול אורו וכ[ל שעריך לאבני אקדה]

7 פשרו על ראשי שבטי ישראל לא[חרית הימים איש לפי]

8 גורלו מעמדו ו[כבדו]

1 כפוך בעין ראו קיסטר, שם עמ' 322 || 2 יסדו עתיד קל, הנושא סתמי; כְּכֹהֲנִים = כמעמד הכהנים, השוו כאבן הספיר שו' 3; קיסטר קורא [ה]כֹּהֲנִים || 4 כול שמשותיך בנוסח המסורה שמשתיך ובמגילת ישעיהו שמשותיך || 6 הנעדרות 'הנסתרות', ראו קיסטר, שם || 7 לא[חרית הימים] ההשלמה מתאימה למוסד ראשי שבטי ישראל שעתידי לקום באחרית הימים, בעל הפשר מקשר בין שערי ירושלים לבין השבטים ששערי ירושלים של אחרית הימים ייקראו על שם, ראו יחזקאל מח 31 ושערי העיר על שמות שבטי ישראל || 8 השוו סרך העדה ב 15 שמדבר במעמדם של ראשי שבטי ישראל (שלא כקיסטר, שם הערה 33) ||

פשר ישעיהו ה (4Q165)

עשרה קטעים זעירים בכתב יד מימי הורדוס ובהם פשר לישעיהו (פרקים יד, טו, כא, לב, מ). גיון אלגרו ההדיר את הקטעים בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 28-30.

קטעים 2+1* (ישעיהו מ 11-12)

- 1 הנבואות] [וְשִׁי
- 2 וירושלם] [וְאִשְׁרֵי כְּתוּב [כְּרֹעָה עֲדָה יִרְעָה]
- 3 פֶּשֶׁר הַדְּבָר [עַל מוֹרָה הַצַּדִּיק אֲשֶׁר] גִּלְהָה אֶת תּוֹרַת הַצַּדִּיק מִי מִדָּד בְּשׁוֹעֲלוֹ מִים]
- 4 וְשָׂמִים בְּיָדָהּ תִּכְנֶן וְכָל בְּשָׁלִישׁ עֶפֶר [הָאֲרֶץ שְׁקֵל [בַּפֶּלֶס הָרִים וּגְבֻעוֹת בְּמֵאזֻנִים]

קטע 3 (ישעיהו יד 19)

שוליים עליונים

- 1 [יִרְדֵי אֶל אֲבֵנֵי] בּוֹר כַּפְגָּר [מִזְבֵּס]
- 2 [לָל]

קטע 4 (ישעיהו טו 4-5)

- 1 [יִרְעִינוּ] וְנִפְשׁוּ יִרְעָה לֹא לְבִי לְמוֹאֵב יִרְעַק בְּרִיחָה עַד צוֹעֵר עֲגֹלַת שְׁלִשִׁיהָ כִּי מַעֲלָה]
- 2 [הַלְחֹחִית ב] בְּכִי יַעֲלֶה בְּיָדְךָ הַחֲזוֹנִים שֶׁבֶר יִשְׁעוֹךָ]
- 3 [בִּלְ]

קטע 5 (ישעיהו כא 10-15)

- 1 [אֶלֶּא]
- 2 [הַגִּדְתִּי לְכַמֵּה] הֵן פֶּשֶׁר הַדְּבָר לְ[אַחֲרִית הַיָּמִים]
- 3 [מִשָּׂא הַזֶּמָּה אֲלֵי קֹדֶר] אֵל מִשְׁעִיר שׁוֹמֵר מַה מִּלְּ[יֵלֶה שׁוֹמֵר מַה מִּלִּיל אֲמַר שׁוֹמֵר אֶתְּךָ וְגַם לִילָה אִם תִּבְעִיז בְּעִיד]
- 4 [שׁוֹבֵר אֶתְּךָ מִשָּׂא בְּעֶרֶב] בְּיַעַר בְּעֶרֶב תִּלְיֵנוּ אֵל[וֹחֹזֹת דְּדָנִים לְקִרְאָת צִמָּא הַתִּיז מִים יִשְׁבִּי אֲרֶץ תִּימָא בְּלַחְמוֹ]
- 5 [קִדְמוֹ נִרְדֵּי כִי מִפְּנֵי חֲרִיבֵת נִרְדֵּי מִפְּנֵי] חֲרִיב נְטוּשָׁה מִפְּנֵי קִשְׁתֵּי חֲרִיבֵת מִפְּנֵי] נִי כֹּבֵד מִלַּחְמָה]
- 6 [מִדְּבָר] הָעַמִּים וְהַלְחָם]
- 7 [שׁוֹדֵד לְ] לִי עֵלֶם]

קטעים 2+1*: לפי סדר הפרקים מקומו אחרי קטע 6 || 1 הנבואות קריאה חדשה, ובדוחק הנשאות, עיינו בפסוק 10 || 3 תורת הצדק] או תורת הצאן] בהתאמה אל עדרו שבפסוק, השוו חוכמת רז נהיה, 4Q418 קטע 172 שוי 13, לעיל עמ' 175 משפט הצאן ||

קטע 5: 6 [מִדְּבָר] הָעַמִּים חוזר אל [יושבי ארץ תימא]; והלחם חוזר אל בלחמו שבפסוק 14, במגילת ישעיהו בלחם ||

קטע 6 (ישעיהו לב 5-7)

שוליים עליונים

- 1 [ ] בְּחִירֵי יִשְׂרָאֵל אֲ] [
- 2 [ ] עוֹלָם וְאִשְׁרֵי כֹּ] תוֹב לֹא יִקְרָא עוֹד לְגַבֵּל גְּדִיב [
- 3 [ ] וְלִכְלִי לֹא יֵאמַר שׁוֹעַ כִּי גַ] בֵּל גַּבְלָהּ יִדְבַר וּלְבוֹ יַעֲשֶׂה אֹךְ לַעֲשׂוֹת הַנֶּפֶךְ [
- 4 [ ] וְלִדְבַר אֲ] לִי תוֹעָה וְלִהְכַרְיֹת [מֵאֲכָל רֶעִב וּמִשְׁקָה צְמָא יִחְסִיר [
- 5 [ ] וְכִלִּי כִלְיוֹ רֶעִים [הוֹאֵה זְמוֹת יַעֲזֹ [לְחַבֵּל עֲנִיִּים בְּאִמְרֵי שִׁקָּר וּבְדַבַּר [
- 6 [ ] אֲבִיזָן מִ] שִׁפְט פֶּשְׁרוֹ עַל [ ] אֲ] [
- 7 [ ] אֲ] אַתְּ הַתּוֹרָה [ ] שִׁ] [

4 וְלִהְכַרְיֹת [מֵאֲכָל] קריאה חדשה, השוו יואל א 16 ומלכים א יח 5; בנוסח המסורה להדיק נפש || 5 בתצלום 41.802 נראים בתחילת השורה סימנים לא מזוהים || 6 אֲ] אות משונה, מעין נויין בכתב הסתרים שבמגילות || 7 הַתּוֹרָה שרידי האותיות ברורים בתצלום 41.802 ||

פשר מיכה (1Q14)

קטעים ובהם פסוקים ודברי פשר מתחילת ספר מיכה ומסופו. ייתכן שגם 4Q168 הוא פשר למיכה אך נותרו בו רק קטעי פסוקים. הואיל וכתב היד דומה לזה של פשר הושע ב (4Q167) הוצע שהם משתייכים למגילה אחת שכללה אולי פשר לתרי עשר. מקצת הקטעים של 1Q14 צורפו זה לזה על פי סדר הפסוקים. במהדורתנו צורפו הקטעים שיש בהם פסוקים מתחילת ספר מיכה ליחידה אחת (במהדורות האחרות הם הובאו כשתי יחידות וביניהם קטעי פשר, קטעים 6-7). זיוף מיליק ההדיר את הקטעים בסדרת התגליות, כרך א, עמ' 75-80.

קטעים 1-5, 8-10 (מיכה א 2-7)

- 01] הוה [אדני יהי] ה בכם
 02] לעד אדני מהיכל קדשו כיא הנ] ה יה ויה יוצא מ]מקומו
 03] ודך על במ] ותי הארץ ונמסו ההרי]ם תח ותיו והעמקים ית]בְקעו
 1] כדו] נג מפנ]י הא]ש כ]מים מוגרים במודד]כפשע
 2] יעק]ב כול [וא]ת זבחה]ט]אות בית ישראל מה פשע יע]קב הלא
 3] שומרון ומה במות יהודה הלא יד]וש]לים ושמתי שומרון
 4] לעי השדה למטעי כרם]פשוו על מטיף הכזב
 5] אשר הואה מתעה את ה]פְתאים ומה במות יהודה
 6] הלא ירושלים פשוו על] מורי הצדק אשר הואה
 7] מורה תורה לעדת]ו ולכול המתנדבים לוסף על בחירי
 8] אל, עושי התורה]בעצת היחד אשר ינצלו מיום
 9] המשפט]לע] [ ]°° [ה
 10] ואשר אמר ושמתי שומרון ל] עי]ה' שדה
 11] למטעי כרם והגרתי לגי אבניה ויסודיה אגלה וכו] ל פסיליה

קטע 11 (מיכה א 8-9)

- 1] מתעי אפ]ר]י]ם אשר יתעו] [ ]
 2]]אויביו שלל וע]רם
 3] כיא באה עד יהודה נגע ע]ד שער עמי עד] ירושלם
 4]]דין אויב]י
 5]]י] בגוד °]° [ ]
 6]]°° [ ]

קטעים 1-5, 8-10: 5]הואה מתעה] על פי הואה (מורה) שוי 7-6 || 6 מורי = מורה || 10 ה שדה או שדה || קטע 11: 1]מתעי אפ]ר]י]ם מיליק קורא [כוהני ירו]ש]לם; השוו פשר נחום קטעים 3+4 טור ב שוי 8, להלן עמ' 284 מתעי אפרים אשר... יתעו, גם שם הביטוי חוזר אל המילה זונה שבפסוק || 2 שלל וע]רם] השוו מיכה א 8 || 4 אויב]י] [מקצת האותיות כתובות על קטע זעיר שצירף מיליק ||

קטע 12

[	]	1
[	]	2
[	]	3
[	]	4

קטעים 17-18 (מיכה ו 15-16)

[	]	1
[	]	2
[	]	3
[	]	4
[	]	5
[	]	6

פשר מעשי מלכיצדק (11Q13)

כמה קטעי כתב יד מימי בית הורדוס כוללים מדרש ליום הדין והמשפט שיעשה מלכיצדק בבליעל ובכל ההולכים בדרכו. כמה מן הקטעים מצטרפים לכדי טור די מלא וצירופם מסתמך על מובאות מן המקרא שבמדרש הזה. כתב היד מטושטש בכמה מקומות וקשה לזהות אותיות הנראות דהויות בתצלומים הקיימים (למשל בתחילת שורה 5).

החיבור החשוב הזה פורסם לראשונה בשנת 1965 ועורר עניין רב, שכן מלכיצדק הוא דמות חשובה ביהדות הבית השני ובנצרות. בחיבור שלנו מלכיצדק קורא דרור לשבויים (= עדת היחד) ומשחרר אותם מהשפעתו המזיקה של בליעל ועוונותיהם נמחלים. הוא עושה משפט בבליעל וברוחי גורלו ומשמיד את הרשעה. במגילות מופיעה דמות שמימית בשם מלכירשע, ויש מי שסבורים שמלכיצדק הוא דמות שמימית הנלחמת ברשעה, ומלכירשע נוצר כניגוד של מלכיצדק, ראו P. J. Kobelski, *Melchizedek and Melchiresha*, 1981. החיבור שלנו חשוב להבנת המשיחיות הקדומה ביהדות ובנצרות, ראו דוד פלוסר, יהדות ומקורות הנצרות, תל אביב תשל"ט, עמ' 275-282.

הטקסט ששרד נסמך על פסוקים מכמה מקומות במקרא שעניינם שמיטה, גאולה וניצחון הצדק האלוהי. מהדהד בו הכתוב בישעיהו סא 1-3, ראו שורות 9 שנת רצון, 13 יקום נקם, 14 אלי הצדק, 20 לנחם האבלים. פלורנטינו גרסיה מרטינו, אייברט טיכלאר ואדם ון דר וואדה פרסמו את החיבור בסדרת התגליות, כרך כג, עמ' 221-241. ראו I. Knohl, "Melchizedek: a Model for the Union of Kingship and Priesthood in the Hebrew Bible, 11QMelchizedek and the Epistle to the Hebrews", *Text, Thought, and Practice in Qumran and Early Christianity* (ed. by R. Clements and D. Schwartz = *STDJ* 84), Leiden 2009

קטע 1 א*

[

שׁוֹן מוֹשֶׁה כִּי־א]

] 12

- 1] [שׁם אֱלֹהֶיךָ מִלְךְ מְלִיִּים]
- 2] [וְאִשׁוּר אָמַר בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל] הַזּוֹאֵת תְּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אֲחֵיהֶוּ וְעֵלְיוֹ אָמַר ה'
- 3] [דְּבַר הַשְּׁמֵטָה] שְׁמוֹט כּוֹל בַּעַל מֹשֶׁה יָד אֲשֶׁר יִשָּׂה] בְּרַעְיוֹ לֹא יִגּוֹשׁ אֶת רַעְיוֹ וְאֵת אֲחֵיו כִּי־אָמַר קָרָא]שְׁמֵטָה
- 4] [לְאֵל פִּשְׁרוֹ לְאַחֲרֵית הַיָּמִים עַל הַשְּׁבוּיִים אֲשֶׁר] אָמַר עֲלֵיהֶמָּה לְקַדָּא לְשְׁבוּיִים דְּרוּר]וְאִשׁוּר
- 5] [וּמִנְחַלַּת מַלְכֵי צַדִּיק כִּן] רַחֵם וְתִמְחֵם וְהִמָּה נְחִלָּת] תְּמַלְכֵי צַדִּיק אֲשֶׁר
- 6] יִשְׁיַבְמָה אֱלֵיהֶמָּה וְקָרָא לְהִמָּה דְּרוּר לְעֻזּוֹב לְהִמָּה] אֵת]כּוֹל עֻוֹנוֹתֵיהֶמָּה וְ]נִעְשֵׂה הִ' הַדְּבַר הַזֶּה
- 7] בְּשִׁבְעָה הַיּוֹבֵל הָרְאִישׁוֹן אַחֲרֵ תְּשׁוּעַת הַיּוֹבֵלִים. וּ]יִוָּלְדוּ הַכַּפְּרָיִם הַזֵּה] סִן] הַיּוֹבֵל בְּלֵעֵשִׂירֵי
- 8] לְכַפֵּר בּוֹ עַל כּוֹל בְּנֵי אֲוִר אֲנָשִׁי גְּוֹרֵל מִלְּכֵי צַדִּיק וְ]יִוָּלְדוּ] הֵם עֲלֵיהֶמָּה] לֵ.] וְ]תִמָּה כִּי־
- 9] הוּאֵה הַקֶּץ לְשַׁנַּת הַרְצוֹן לְמַלְכֵי צַדִּיק וְ]לְצַבְאָן] יוֹ] וְ]קְדוּשֵׁי אֵל לְמַמְשַׁלַּת מִשְׁפַּט כִּאֲשֶׁר כְּתוּב
- 10] עֲלֵיו בְּשִׁירֵי דְוִיד אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים צָבַב בְּעֻדָּת אֵל]בְּקוֹרֵב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט וְעֲלֵיו אָמַר וְעֲלֵיהִי
- 11] לְמַרוֹם שׁוֹבָה אֶל יַדִּין עַמִּים וְ]אֲשֶׁר אָמַר] רַעַד מִתֵּי ת]שְׁפּוֹטוּ עוֹוֹל וּפְנֵי רַשְׁעִים תִּשְׂאוּ פִלְאֵי
- 12] פִּשְׁרוֹ עַל בְּלִיעַל וְעַל רוּחֵי גּוֹרְלוֹ אֲשֶׁר יִשְׂאוּ פְנֵי סוּר]רֵים בְּסוּרָמָהּ מְחֻקֵי אֵל לְהַרְשִׁיעַ
- 13] וּמַלְכֵי צַדִּיק יִקּוּם נִקְּם מִשְׁפָּטֵי אֵל] בְּיָוִם הַהוּאָה וְ]יִצְיִי]ל] מִיָּד]מִיָּד] בְּלִיעַל וּמִיָּד כּוֹל רִ' וְ]חֵי גּוֹרְלוֹ]
- 14] וּבְעֻזּוֹ כּוֹל אֵלִי]הַצַּדִּיק] הוּאֵה אֲ]אֲשֶׁר אָמַר בְּ]אֵי יְמֵי הַפְּקוּדָה לְ]כּוֹל בְּנֵי אֵל] וְ]הַפְּקוּדָה]
- 15] הַזּוֹאֵת הַיָּאֵה יוֹם הַשְּׁלוֹמִים אֲשֶׁר אָמַר] אֵל עֲלֵיו בְּיָד יִשְׁעָ]יָה הַנְּבִיאָה אֲשֶׁר אָמַר] מָה]נְאוּ
- 16] עֲלֵי הַרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מְשֻׁמֵּעַ שְׁלוֹם מִבְּ]שֶׁר טוֹב מִשְׁמִיעַ יִשְׁוֹעָ]ה אֹמֵר לְצִיּוֹן]מִלְךְ] אֱלֹהֵיהָ
- 17] פִּשְׁרוֹ הַהַרִים] הַמָּה]הַנְּבִיאִים הִמָּה א]]מ]] לְכוֹל]
- 18] וְ]הַמְבַשֵּׂר הוּאֵה מְשִׁיחַ הַרוּחַ אֲשֶׁר אָמַר דְּנ]יָאֵל עֲלֵיו רַעַד מְשִׁיחַ נְגִיד שְׁבוּעִים שְׁבַעָה וּמְבַשֵּׂר
- 19] טוֹב מִשְׁמִי]עַ יִשְׁוֹעָ]ה הוּאֵה הַכְּתוּב עֲלֵיו אֲשֶׁר]אָמַר לְקַדָּא שַׁנַּת רַצוֹן לִיָּהוָה וְ]יּוֹם נִקְּם לְאַלְהֵינוּ]
- 20] לְנַחֵם הַ]אֲבֵלִים פִּשְׁרוֹ] לְהַשְׁכִּילָמָה בְּכוֹל קְצֵי הַעֲוֹלָם]
- 21] כְּאֵמֶת לְמִ] הוּאֵה אֲ]שֶׁר]
- 22] וְ]הַמְּשַׁלֵּם] הִ' הוֹסֵרָה מִבְּלִיעַל וְ]תִשְׁ]וֹב אֵל אֵל] נִקְּם]]
- 23]] כְּמִשְׁפָּטֵי אֵל כִּאֲשֶׁר כְּתוּב עֲלֵיו]אָמַר לְצִיּוֹן] מֶלֶךְ אֱלֹהֵיךָ צִיּוֹן הַיָּאֵה
- 24] [עֻדָּת פּוֹל בְּנֵי הַצַּדִּיק הַמָּה] מִקִּימֵי הַבְּרִית הַסְּרִים מַלְכַת בְּדִרְךָ הַעַם וְ]אֱלֹהֵיךָ הוּאֵה
- 25] [אֱלֹהֵי מַלְכֵי צַדִּיק אֲשֶׁר יִצְיִי]ל] מִי] בְּלִיעַל וְ]אֲשֶׁר אָמַר וְ]הַעֲבַרְתָּמָה שׁוֹפֵר בְּכוֹל אֲוִר

שוליים תחתונים

2 אמר ויקרא כה 13; [אמר] דברים טו 2 || 4 אמר ישעיהו סא 1 || 6 דרוור על פי כתב היד שהתקמט, התצלום מטעה; לעוזוב יסלוח; [את] השלמה חדשה, השוו ברית דמשק פרק ג שוי 108 ודברי משה, 1Q22 טור ג שוי 7, לעיל עמ' 106 || 7 וינ]ם הכפריים בהקשר לתחילת השנה לשמיטה וליובל, השוו דברי משה טור ג שוי 10-1, שם || 8 [וא]הם קריאה חדשה || 9 הקץ יהזמן || 10 אמר תהלים פב 1; אמר תהלים 8-9 || 11 אמר] תהלים פב 2 || 14 אלי ימלאכי, על פי ישעיהו סא 3; באז ... והפ[קודה] השלמת אריאל ויודיפקי המפנים אל הושע ט 7 || 15 אמר ישעיהו נב 7 || 18 אשר גויט קוראים כאשר; אמר דניאל ט 25 || 19 אשר [אמר] ישעיהו סא 2 || 23 כתוב ישעיהו נב 7 || 24 [עדת פול בני הצדק המה] על פי ההמשך ובהתאם למילה ציון || 24-25 הוואה [אלוהי מלכי צדק] ויש משלימים הוואה [מלכי צדק], השוו שוי 13, ויש מקום לעוד תיבה כגון וצבאי, השוו שוי 9 || 25 אמר ויקרא כט 9 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 2 ב+3*

[	1	] ס
[	2	] ודעו דְּבְרֵיִם
[	3	] אל יאו
[	4	] ורו
[	5	] ל
[	6	] התורה עליהמה
[	7	] יתמו בליעל באש
[	8	] במזמות לבבם ת
[	9	] את חומת יהודה ר
[	10	] גדר ולוא תעמוד וכפר
[	11	]
[	12	]] ס
[	13	] ה
[	14	] ה
[	15	] בש
[	16	] מאתים
[	17	] השבוע האחרון
[	18	] מהלקות העתים
[	19	] ב
[	20	]

* הכתב שחוק ורק חלקו נראה לעין בתצלומים הקיימים || 7 יתמו גויט קוראים יתממו שלא על פי הדקדוק, אף המקום צר מדיי || 8 לבבם כפואש; גויט קוראים בלבם || 10 ולוא תעמוד כהצעת אריאל ויודיצקי; גויט קוראים ולשאת עמוד ||

פשר נחום (4Q169)

מגילת פשר נחום נכתבה בסוף ימי בית חשמונאי או בראשית ימי בית הורדוס. נשתמרו בה קטע ובו פשר על נחום א 3-6 וארבעה טורים רצופים ובהם פשר על נחום ב 12-ג 12 וקטע קטן ובו שרידי פשר מסוף ספר נחום. למגילה נודעת חשיבות רבה משום שהיא מתארת מאורע היסטורי הידוע לנו מכתבי יוסף בן מתתיהו ומאשרת את דבריו בעניין פילוגו של עם ישראל לשלושה פלגים (פרושים, צדוקים ואיסיים) ולשנאה שביניהם שהביאה לכך שהפרושים פנו למלך היוונים כדי שיסייע להם במאבקם במלך ישראל הצדוקי. בפשר מכונים הפלגים בשמות השבטים יהודה (= איסיים), מנשה (= צדוקים), אפרים (= פרושים). זיהוי הכינויים האלה הוא המפתח להבנת המונחים הכיתתיים במגילות אחרות.

גיון אלגרו פרסם את החיבור בסדרת התגליות, כרך ה, עמ' 37-42; מבין המחקרים החשובים נזכיר: די פלוסר, "פרושים צדוקים ואיסיים בפשר נחום", מחקרים בתולדות ישראל ובלשון העברית: ספר זכרון לגדליהו אלון (העורכים מ' דורמן, ש' ספראי ומ' שטרן), תל אביב תש"ל, עמ' 133-168; ח' אשל, מגילות קומראן והמדינה החשמונאית, ירושלים תשס"ד, עמ' 107-121; Y. Yadin, "Peshar Nahum (4QpNahum) Reconsidered", *IEJ* 21; G. L. Doudna, *4Q Peshar Nahum: A Critical Edition*, Sheffield 2001; S. L. Berrin, *The Peshar Nahum Scroll from Qumran: An Exegetical Study of 4Q169*, Leiden 2004

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 2+1 (נחום א 3-6)

- 1 [בסופה ובשערה דרכו ו]עֲנֵן א[בק רגליו פשרו הסופה השערה]
- 2 ה[אם הרהרו]ת ועֲנֵי שמי וארצו אשר ב[ ]
- 3 גוֹעֲוֹר [בים ויִבִּישׁוּ פִּשְׁרוֹ הים כל הכ[תיים אשר יקום אל]
- 4 לעש[נות] בְּהֵם משפט ולכלותם מעל פני [האדמה וכל הנהרות החריב ^{וי נבדיו}]
- [עֵם כל מו[שליהם אשר תתם ממשלתם]
- 5 [אמלל בשן] זכרמל ופרח לבנן אמלל [פשרו על קץ ממשלת הכתיים אשר]
- 6 [ויב]זו בו רבים רום רשעה כי הב[שן הוא מלך הכתיים ולנבדיו קרא]
- 7 כרמל ולמושליו לבנון ופרח לבנון היא[אשר]
- 8 [תובד עץ]תם ואבדו מלפני[עדת] בחיר[י אל אשר יבואו ירושלים ויתגברו]
- 9 [על] כל יושבי תבל ה[ים רעשו ממנו והגבעות התמוגגו]
- 10 [ותשא]הארץ ממנו ומלפני[ו ותבל ו]ל[יושבי בה לפני ועמו מי יעמוד ומי]
- 11 [יקום] בחרון אפו ה[מתו נתכה כאש והצודים נתצו ממנו]

2 [הרהרו]ת השוו ספר היובלים ב 2; ועֲנֵי קריאה חדשה || 3 ויִבִּישׁוּ השוו יהושע ב 10 || 4-5 ייתכן שהטקסט המוסף בין השורות נמשך מסוף שורה 4 והורגן מציעה להשלים את תחילת התוספת מעל שורה 4, אחרי המובאה: [פשרו הנהרות הם הכתיים] || 6 [ויב]זו בו כקריאת אלגרו; הורגן קוראת [ה]יבו; רום רשעה תיאור זמן, השוו מגילת ההודיות כה 9; המשך השורה הושלם על פי טור 4 שוי 3 || 6-7 ההשלמה בעקבות סטרגנל בשינוי על פי קטעים 3-4 ד שוי 3 || 8 ואבדו בוויי ברורה || 8-9 [ויתגברו על] כל יושבי תבל הושלם על פי ברית דמשק פרק א שוי 234-235, הביטוי יושבי תבל מושפע מלשון הפסוק שמובא בשורה 10 || 10 ומלפני[ו] אולי כפל גרסה ואולי יש להשלים ומלפניו תבל ||

קטעים 3+4 א (נחום ב 12-14)

שוליים עליונים

- 1 [פֶּשֶׁר עַל יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר הִיטָהּ] מְדוּר לְרִשְׁעֵי גוֹיִם אֲשֶׁר הִלֵּךְ אֲרִי לְבֹאָ שֵׁם גּוֹר אֲרִי
- 2 [וְאֵין מַחְרִיד פֶּשֶׁר עַל דְּמַ] טְרוֹס מֶלֶךְ יוֹן אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְבּוֹא יְרוּשָׁלַיִם בְּעֵצַת דּוֹרְשֵׁי הַחֲלֻקוֹת
- 3 [וְאֵל לֹא יִתֵּן אֶת יְרוּשָׁלַיִם] בְּיַד מַלְכֵי יוֹן מֵאַנְתִּיכּוֹס עַד עֲמוּד מוֹשְׁלֵי כְּתִיִּים וְאַחַר תְּרַמֵּס
- 4 [הַעֲרִיר וְנִתְּנָה בְּיַד מוֹשְׁלֵי הַכְּתִיִּים] אֲרִי טוֹרֵף בְּדֵי גּוֹרֵיו וְיִמְחַנֵּק לְלִבּוֹתָיו טוֹרֵף
- 5 [הִירָה וּמְעוֹנָתוֹ טוֹרֵף] פֶּשֶׁר עַל כְּפִיר הַחֲרוֹן אֲשֶׁר יָכָה בְּגִדּוּלָיו וְאַנְשֵׁי עֲצָתוֹ
- 6 [וְאֲשֶׁר אָמַר טוֹרֵף] *הִירָה וּמְעוֹנָתוֹ טוֹרֵף פֶּשֶׁר עַל כְּפִיר הַחֲרוֹן
- 7 [אֲשֶׁר מִשַׁל בְּיְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה נֶגֶד] מוֹת בְּדוֹרְשֵׁי הַחֲלֻקוֹת אֲשֶׁר יִתְּלֶה אֲנָשִׁים חַיִּים
- 8 [עַל הָעֵץ כִּי כֵן הוּא הַמְּשַׁפֵּט] בְּיִשְׂרָאֵל מִלְּפָנִים כִּי לִתְלוּי חַי עַל הָעֵץ יִקְרָא הַנְּנִי אֲלֵיךְ
- 9 נְאֻם יְהוָה הַבְּעֵרָתִי בְּעֵשֶׂן הַזְּבַח וְכַפִּירִיכָה תֹאכַל חֶרֶב וְהִכָּה [תִּי מֵאַרְץ ט] רִפְּהָ
- 10 וְלֹא יִשְׁמַע עוֹד קוֹל מִלְּאֲכָכָה פֶּשֶׁר רֹבֵב רֹבְכָה הֵם גְּדוּדֵי חֵילוֹ אֲשֶׁר בְּיְרוּשָׁלַיִם וְכַפִּירֵי הֵם
- 11 גְּדוּלָיו וְנִכְבְּדֵי אֲשֶׁר יֵאָבְדוּ בַּחֲרָב וְיִטְרָפוּ הוּא הַהוֹן אֲשֶׁר קִבְּצוּ כְּהַנְּי יְרוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר
- 12 יִתְּנוּהוּ עַל שְׁלָלָם בְּיַד כְּתִיָּאִים כִּי בְּעוֹן אֲפִרִים יִתֵּן יִשְׂרָאֵל לְ[בְּרוּחֵי]

שוליים תחתונים

4 וְיִמְחַנֵּק אוּ מְחַנֵּק הוּוִי נִפְגְּמָה מִן הַסֵּדֶק שֶׁלֹּאֹרֶךְ הַטּוֹר || 6 *הִירָה וּמְעוֹנָתוֹ הָאוֹת הַשְּׁנִיָּה שְׁבַמִּילָה הָרֵאשׁוֹנָה דּוּמָה דוּקָא לִיּוּד וּמִלְּמַדַּת שְׁרָדָה כֹּאן צוֹרֵת עִי, הַשּׁוֹ חָר יִשְׁעִיהוּ יָא 8; בְּנוֹסַח הַמַּסּוּרָה תְּרִי וּמְעַנְתִּיו || 8 [כִּי כֵן הוּא הַמְּשַׁפֵּט] כְּהַצְעַת יָדִין; הַהַשְׁלָמָה הַחֲלוּפִית שֶׁאֵשֶׁל (עִמ' 117) סוּמֵךְ יָדוֹ עֲלֶיהָ מַעִין [לֹא נַעֲשֶׂה כֵן] בְּיִשְׂרָאֵל מִלְּפָנִים בְּעִיִּיתִית מִשּׁוּם שֶׁהִתִּיאֹר מִלְּפָנִים פִּירוּשׁוֹ 'בּוֹמֵן קְדוּמִ' (הַשּׁוֹ לְמִשַׁל רוֹת ד 7) וּבוּדָאִי אֵין הַכּוֹתֵב אֹמֵר שֶׁרַק בִּימִים קְדוּמִים נֹאסֵר לְתֻלוֹת אֲנָשִׁים חַיִּים; אֵילוֹ הַיִּיתָה דַּעַת הַכּוֹתֵב כְּדַעַת חַזִּיל הִיָּה צְרִיךְ לְנַסַּח 'לֹא נַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל' (בְּלִי 'מִלְּפָנִים', הַשּׁוֹ שְׁמִיב יג 12), וְאֵילוֹ הַתְּכוּוֹן הַכּוֹתֵב לוֹמֵר שֶׁאֲלֻכְסַנְדֵּר יִנְאִי הוּא הָרֵאשׁוֹן שֶׁתְּלָה אֲנָשִׁים חַיִּים הִיָּה לוֹ לְנַסַּח 'לֹא נַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל לְפָנֵינוּ'; לְמַבְנֵה הַמְּשַׁפֵּט הַשּׁוֹ שְׁמוּאֵל א ט 9; וְרֵאוּ יָדִין, מִקְדָּשׁ, א, עִמ' 285-290; עַל הָעֵץ אוּ עַל עֵץ אוּ עַל [ ] °° || 9-10 שִׁימוּ לֵב לְחִילוּפֵי הַגּוֹפִים || 10 רֹבְכָה בְּנוֹסַח הַמַּסּוּרָה רְבָבָה || 11 קִבְּצוּ עַל פִּי תְצַלּוּם 41.943 || 12 תְּנוּהוּ אוּ תְנוּהוּ, הַהַמְשָׁךְ הוֹשֵׁלֵם עַל פִּי פֶּשֶׁר חִבְּקוֹק ט 4-7; לְ[בְּרוּחֵי] הוֹשֵׁלֵם עַל פִּי יִשְׁעִיהוּ מִב 24 ||

קטעים 3+4 ב (נחום ב 14 - ג 5)

שוליים עליונים

- 1 ומלאכיו הם צירו אשר לא ישמע קולם עוד בגוים   הוי עיר הדמים כולה [כחש פר] ק מלאה
- 2 פשרו היא עיר אפרים דורשי החלקות לאחרית הימים אשר בכחש ושק' יתהלכו
- 3 לא ימוש טרף וקול שוט וקול רעש אופן וסוס דהר ומרכבה מרקדה פרש מעלה להוב
- 4 וברק חנית ורוב חלל וכבוד פגר ואין קץ לגויה וכשלו וגויתם   פשרו על ממשלת דורשי החלקות
- 5 אשר לא ימוש מקרב עדתם חרב גוים שבי ובו וחרהור בינותם וגלות מפחד אויב ורוב
- 6 פגרי אשמה יפולו בימיהם ואין קץ לכלל חלליהם ואף בגוית בשרם יכשולו בעצת אשמתם
- 7 מרוב זונני זונה טובת חן ובעלת כשפים הממכרת גוים בזנותה ומשפחות בשפיה
- 8 פשרו על מתעי אפרים   אשר בתלמוד שקרם ולשון כזביהם ושפת מרמה יתעו רבים
- 9 מלכים ושרים כוהנים ועם עם גר נלוה. ערים ומשפחות יובדו בעצתם, נבדים ומושלים
- 10 יפולו מעם לשונם   הנני אליך נאם יהוה צבאות וגלית
- 11 שולף על פניך והראית גוים מערך וממלכות (°°°) קלונך פשרו ° [ה °] [
- 12 [ערי המזרח כי השולף]

שוליים תחתונים

1 צירו פירוש למילה ומלאכיו שכנראה לא ציינה עוד בני אדם || 2 עיר אפרים יעדת הפרושים; לאחרית הימים השוו פשר ישעיהו א, 4Q161 קטעים 1-6 שוי 26, לעיל עמי 263: אשר בכחש ושקרים יתהלכו פסוק זיקה בסדר מילים ארמי, וכן להלן שוי 8 וכן טור ג שוי 3; לסדר הארמי ראו למשל דניאל ב 10, 25, 44; בעברית הקדומה הפועל תוכף למילת הזיקה והמשלימים באים אחריו || 4 וגויתם חלופה פונטית של בגויתם כבנוסח המסורה וכביאור בשורה 6 בגוית בשרם יכשולו || 5 ימוש בוויין מובהקת; וחרהור ... אויב אריאל ויודיצקי מפנים אל דברים כח 22 || 7 ובעלת או בעלת; הממכרת בניין פיעל, כמנהג הפועל מכ"ר במסורת שומרון; בזנותה סטרגנל סבור שהתיי תוקנה לנוין || 8 בתלמוד שקרם יבלימוד שקרם, בדברי שקרם || 9 מלכים סטרגנל והורגן קוראים מלכיהם; נמנים כאן כל המעמדות שהוטעו מתורת הכזב של הפרושים; ושרים או שרים כאלגרו; עם = עם; ערים קהילות; בעצתם 'במזימתם'; נבדים ומושלים מכוון לפרושים || 10 מעם לשונם על פי הושע ז 16, ראו קיסטר, פשרים, עמי 32; וגלית בנוסח המסורה וגליתי || 11 והראית או והראית || 12 [ערי להשלים בפסוק הנדרש מע'ן] שהיא הצורה הצפויה בלשון המגילות (השוו מראיך שיר השירים ב 14) ולהניח שבעל הפרש פירש מעריך ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 4+3 ד (נחום ג 10-12)

שוליים עליונים

- 1 פשרו הם רשעי עדה ב'ית פלג הנלוים על מנשה גם היא בגולה ה[לכה בשבי גם]
- 2 עילוליה ירוטשו בראש כל חוצות ועל נכבדיה יורו גורל וכולג[דול]יה רחוקו]
- 3 בזקים פשר' על מנשה לקץ האחרון אשר תשפל מלכותו ביש[ראל]
- 4 נשיו עילוליו וטפו ילכו בשבי, גבוריו ונכבדיו בחרב[ו] יו[בדו] גם את תשכרי]
- 5 ותהי נעלמה פשרו על רשעי א[פרי]ם
- 6 אשר תבוא כוסם אחר מנשה[ו] ל[ג] גם את תבקשי]
- 7 מעוז בעיר מאויב פשרו על[ו]
- 8 אויביהם בעיר[ו] כול מבצריך]
- 9 תאנים עם[ם] בכוריים
- 10]°

קטע 5 (נחום ג 13-14)

שוליים עליונים

- 1] הנה עמך ג[ש]ים ב[קרבך]
- 2] לא ימצא ב[כול] גבול ישראל ל[ם]
- 3] חזקי מבצ[ר] ריך בואי בטי[ח]

קטעים 4-3 ד: 1 עדה קריאה חדשה, עיינו בהערה לברית דמשק פרק א שוי 226-223 וקימרון, דואליום, עמי 202 || 4 עילוליו הי"ד הראשונה מובהקת, השוו עילוליה שוי 2, על הצורה ראו יודיצקי וקימרון, עמי 141 || 6 תבוא כוסם לשון פורענות, השוו איכה ד 21 גם עליך תעבר כוס ||

פשר על אחרית הימים (א-ג)

כתבי היד 4Q174, 4Q177, 4Q182 נכתבו בימי בית הורדוס, ועניינם מדרש כתובים שמתפרשים כמכוונים לאחרית הימים. הם שייכים לסוג פשר מיוחד הערוך על פי נושא. אין ראיה שאלה כתבי יד של חיבור אחד משום שאין ביניהם חפיפה, אולם אנטה שטוידל הראתה שיש ביניהם קשר במינוח, בסגנון ובתכנים והיא סבורה שכתבי היד 4Q174, 4Q177, הם מחיבור אחד, ואפשר שגם 4Q182, 4Q183 משתייכים אליו. כאן הובאו כתבי היד 4Q174, 4Q177, 4Q182 בשם אחד בציון (א), (ב), (ג). כתב יד 4Q183 יובא בכרך ג. גם קטעי 4Q178 המכילים מונחים דומים יובאו בכרך ג.

שטוידל עשתה עבודה חשובה. היא שיחזרה את הטורים של שני כתבי היד העיקריים ושיבצה בהם את הקטעים על פי המובאות שבחיבור בהסתייעות בסדר המובאות מספר תהילים. המהדורה שלנו הולכת בעקבותיה, אולם סולקו קטעים מדברי המלך שלמה שהיא שילבה בחיבור בטעות וכן קטעים ששילובם בעייתי. מקצת הקריאות וההשלמות כאן שונות מאלה של שטוידל. בכתב היד 4Q174 נזכר המונח מדרש על יד המונח פשר, הראשון כהקדמה לכתוב והשני כפתיחה לפירוש. המונח פשר חוזר ונשנה בכתבי היד האלה (גם שלא אחרי כתוב). עניין מיוחד יש בטור [ג] של 4Q174 ששרד כמעט בשלמותו. בשורות 10-11 נדרש הכתוב "כי בית יבנה לך..." על "צמח דויד העומד עם דורש התורה אשר יקום בציון באחרית הימים", כלומר הכתוב מכוון לשיטתם לשני משיחים.

גיון אלגרו ההדיר את כתבי היד בסדרת התגליות כרך ה, עמ' 53-57, 67-74, 80-81. וראו A. Steudel, *Der Midrasch zur Eschatologie aus der Qumrangemeinde* (4QMidrEscht^{a,b}), Leiden 1994

פשר על אחרית הימים א (4Q174)

קטעים 6-8, טור [א]

- 7] בליעל להאביד את קרן
- 8] [ישראל]
- 9] [ולוי אמר תומיכה ואוריכה לאיש חסידכה אשר נסיתו במס] ה ות[י]בהו על מי מריבה האומר
- 10] [לאביו ולאמו לוא ראיתיו ואת אחיו לוא הכיר ואת בניו לוא י]דע כיא [שמרו אמר]תכה ובריתכה
- 11] [ינצוהו יחזו משפטיכה ליעקב ותורתכה לישראל ישימו קפורה] באפכה וכליל על מזבחה
- 12] [ברך יהוה חילו ופועל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן י]קומו
- 13] [א]ורים והתומים לאיש
- 14] [אשר א] [ל]]
- 15] [ארץ כיא ה]]
- 16] [לבנימן אמ]י יידי יהוה
- 17] [

7] [בליעל] על פי פשר על אחרית הימים ב, 4Q177 טור [יא] שוי 9, להלן עמ' 293 || 8] [ישראל] על פי מגילת המלחמה א 5 || 9-12 דברים לג 8-11 || 9 ות[י]בהו או ות[י]בהו || 10 ובריתכה על פי תצלום 41.288 || 16] [לבנימן] על פי דברים לג 12 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 9 ב - 11+4, טור [ב]*

שוליים עליונים

1	וההוד[ות]	הו[אה זבח הצד]ק	[
2	טוב הא[רץ]		[
3	ולגד אמ[ר] ברוך מרחיב גד כלביא שכן וטרף זרוע אף קודקד וירא ראשית לו כיא שם חלקת		[
4	מחקק[ן] ספון ויתא ראשי עם צדקת יהה עשה ומשפטיו עם ישראל	פשר הדבר[ן]	[
5	על שבין[ן] ישראל	הספון ע[ן]	[
6	להציל[ן]	לכול אשר *צונו עשו את כול[ן]	[

חסרות שורות

12	[	עדת דורשי החלקות]המבלעים את צאצאי
13	[יהודה]	ג[ו]טרים להמה בקנאתמה
14	[ובמשטמתמה]	היא העת אשר יפתח בליעל
15	[לשון שקר]	לדבר ע[ל] בית יהודה קשות לשוטמם
16	[	ובקש בכול כוחו לבזרמה
17	[	אש]ר הביאמה להיות
18	[	יהודה ואל ישראל אל יהיה

* שטוידל קבעה את מקומו של קטע 4 בתחתית הטור אף על פי ששרדו בו שוליים שמאליים מול השוליים הימניים של טור [ג], היא מניחה שחוברו כאן שתי יריעות של המגילה || 1 זבח הצד[ק] נסוב על הכתוב זבחי צדק דברים לג 19 || 3 ולגד על פי דברים לג 20 || 6 *צונו עשו אם נקרא צונו עשו (= לעשות) יש לפרש את עשו כצורת מקור, השוו הסכלת עשו בראשית לא 28, מצד התחביר קשה לקרוא צונו = צאנו, והואיל ובחיבור אין שימוש בגוף מדברים יש לשקול את האפשרות שהתיבה צונו השתבשה מן צום = צום || 12-13 צאצאי [יהודה] הושלם על פי טור [י] שוי 12, להלן עמי 292 || 13-14 בקנאתמה [ובמשטמתמה] הושלם על פי טור ט שוי 13, להלן עמי 292 || 15 [לשון שקר] על פי שירי אישים מקראיים ב, 4Q381 קטע 45 שוי 5, להלן עמי 339, [לדבר ע[ל] בית יהודה קשות על פי בראשית מב 7 וידבר אתם קשות || 18 ואל = ואל ||

קטעים 1+2+21, טור [ג]

שוליים עליונים

- 1 [ולוא ישיא בוא ע]זר אויב[ולוא יסי]ף בן עולה לענותו כאשר בראשונה ולמן היום אשר
- 2 [ציתי שופטים] על עמי ישראל. הואה הבית אשר[יפיץ] לוא באחרית הימים כאשר כתוב בספר
- 3 [מושה מקדש] יהוה כוננו ידיכה יהוה ימלך עולם ועד הואה הבית אשר לוא יבוא שמה
- 4 [איש אשר בב]ש[ו] מום[עולם ועמוני וממזר ובן נכר וגר עד עולם כיא קדושו שם
- 5 יגלה[ופברו ל]עולם תמיד עליו יראה ולוא ישמוהו עוד זרים כאשר השמו בראשונה
- 6 את מקדש ישראל בחטאתמה. ויואמר לבנות לוא מקדש אדם להיות מקטירים בוא לוא
- 7 לפניו מעשי תורה. ואשר אמר לדוד ותצחתי לכה מכול אויביכה אשר יניח להמה מכול
- 8 בני בליעל המכשילים אותמה לכלותמה באשמה כאשר באו במחשבת בליעל להכשיל בני
- 9 אוי ולחשוב עליהמה מחשבות און למען תפשו לבליעל במשגת אשמה
- 10 והגיד לכה יהוה כיא בית יבנה לכה והקימותי את זרעכה אחריכה והכינותי את כסא ממלכתו
- 11 לעולם. אני אהיה לוא לאב והוא יהיה לי לבן הואה צמח דויד העומד עם דורש התורה אשר
- 12 [יקים] בציון באחרית הימים כאשר כתוב והקימותי את סוכת דויד הנופלת היאה סוכת
- 13 דויד הנופלת פאשר יעמיד להושיע את ישראל
- 14 מדרש מאשרי האיש אשר לוא הלך בעצת רשעים פשר הדבר לסור סרי מדרך[העם הזא]
- 15 אשר כתוב בספר ישעיה הנביא לאחרית הימים ויהי כחוקת[היד יסידצו מלפת בדרך]
- 16 העם הזה והמה אשר כתוב עליהמה בספר יחזקאל הנביא אשר לו[אשמאז עוד בכל]
- 17 גלויהמה המה בני צדוק ואשי עצתמה רודפי הצדק הבאים אחריהמה לעצת היחד
- 18 [למה רג] שו גויים ולאומים יהגו ריק יתצבו[מלכי ארץ וד] וזנים נוסדו ביחד על יהוה ועל
- 19 [משיחו פ] שר הדבר[אשר יתיצבו גו] יום וה[גו ריק על] בחירי ישראל באחרית הימים

שוליים תחתונים

2-1 [ולוא ישיא] על פי שמואל ב ז 10-11 ותהלים פט 23 || 2 [יפיץ] או [יברא], השוו מגילת המקדש כט 9-10 || 3-2 כתוב שמות טו 17-18 || 4 קדושו אולי כינוי לאלהים || 5 יגלה ראו שטוידל || 6 מקדש אדם חוקרים רבים סבורים שהכוונה לעדת היחד הנמשלת למקדש, ויש אומרים שהכוונה למקדש בנוי בידי אדם בניגוד אל [מקדש] יהוה שוי 3; לפירוש העניין ראו קיסטר, מבואות ב, עמי 489-492 || 6-7 לוא לפניו כפל גרסה || 7 מעשי תורה שטוידל מעדיפה לקרוא תודה (במקום תורה) על פי המקור; האות השלישית שחוקה וההבדל בין רייש לדלית אינו מובהק תמיד בכתב היד, ראו למשל את הדמיון בנייהן בביטוי [פ]שר הדבר בשורה 19 למטה; בחרתי בקריאה תורה על פי דרך העברית שנמצאו בה צירופים של עשייתורה ולא נמצאו בה צירופים של עשייתודה; אמר שמואל ב ז 11 || 9 תפשו לבליעל יילכדו על ידי בליעל ראו מילון BDB עמי 514 א וברית דמשק פרק א שוי 105-106 || 10-11 והגיד שמואל ב ז 11-14 || 12 כתוב עמוס ט 11 || 14 מדרש מאשרי תהלים א 1 || 14 לסור קריאה חדשה; שטוידל קוראת [המ]ה ומעירה שאי אפשר לקרוא [על] || 15 כתוב ישעיהו ח 11 בשילוב נוסח מגילת ישעיהו || 16 כתוב יחזקאל לו 23 || 17 רודפי הצדק השוו דברי משכיל לבני שחר 4Q298 קטעים 3+4 ב שוי 7, לעיל עמי 108; הבאים או והבאים, על פי תצלום 41.308 || 18-19 [למה]... [משיחו] תהלים ב 2-1 || 18 ביחד הביית אולי מחוקה || 19 ההשלמות שבדברי הפשר משוערות ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 1 ב + 3+24+5, טור [ד]*

שוליים עליונים

- 1 היאה עת המצרף הב[ואה על בית י]הודה להתם] את הפושעים אשר הכשילם]
- 2 בליעל ונשאר שְׁאָרָן מְעֹם [רב פ]הוֹל ועשו את כול התורה] כְּאִשֶׁר צוּה יהוה ביד]
- 3 מושה. הואה ה [דבר אשר] כתוב בספר דניאל הנביא להרשי] ע רשעים ולא יבינו [וצדיקים יתן בידו ויתל]בנו ויצטרפו ועם יודעי אלוה יהויקו המ]ה אנשי]
- 4 הָאִמְתָּן [אשר ישארן בעם] אֲחֵרֵי הַמְּצֻרָה אשר אליהמה יוד]יע אל את דברו]
- 5 [א] מושה]ה ברדתו מ]הר סיני לבוא]
- 6 [אל המה]נה כאשר ה.ו.] [לֹא־יִשְׁמַע הַעֲבָל אֲשֶׁר]
- 7 [עשו י]שְׂרָאֵל וַאֲהֲרֹן]
- 8 [י]דַע כִּיָּא הוּאֵה מ.ו.]
- 9 [איץ כמוש]ה בְּכֹל הַחֻזִּים]
- 10 [ל.]
- 11 מ.ו.]

קטעים 13+14, טור [ה]

- 1 [.ו.ו.]
- 2 הקשיבה לקו]ל שועי מלכי ואלהי כיא אליכה אתפלל]
- 3 הדבר לאחרית ה[ימים]
- 4 [כִּיָּא המה]

קטעים 15+19, טור [ו]

- 1 [כתוב בספר יש]עִיָּה הַנְּבִיא לוא יבנו ואחר ישב לוא ישעו ואחר יזאכל]
- 2 [כיא כימי העץ] ימי עמיל ומעשה ידימה יבלו בחי]רי ל[וא יגעו לריק]
- 3 [לוא ילדו לבהל]ה כיא זרעו] ברוכי יהוה המה וצאצאיה]מה [אתמה]

[ד]: * קטע 12 הושמט משום שאין בו כמעט כלום ומיקומו כאן תלוי על בלי מה; שילוב קטע 5 בשורות 6-10 אפשרי על פי השיחור המוצע כאן || 1 היאה נמשך אל באחרית הימים שבטור הקודם || 2 מְעֹם [רב פ]הוֹל קריאה חדשה על פי ישעיהו י 22 || 3 כתוב דניאל יב 10 || 4 אליהמה יוד]יע אל] המושא קודם לפועל, עיינו בהערה לפרש נחום, 4Q169 קטעים 3+4 טור ב שוי 2, לעיל עמי 284; ההשלמה חדשה על פי יודעי אלוה שבפסוק || 6-7 השלמה חדשה על פי שמות לב 35; נראה שנוכר כאן חטא העגל והשמדת החוטאים בויקה להשמדת הפושעים באחרית הימים שבשורות 1-4 || 9 [איץ כמוש]ה השלמה חדשה [ה]: 2 הקשיבה תהלים ה 3 || [ו]: 1 [כתוב] ישעיהו סה 22-23 ||

פשר על אחרית הימים ב (4Q177)

קטעים 5+6, טור [ח]

שוליים עליונים

1	]	ה[מ]ה ההוללים אשר י[ואבדו]	במצרף ה[ב]א על אנשי היחד
2	]	כאשר כתוב בספר ישעיה הנ[ב]יא אכול השנה שפ[ו]יח ובשנה השנית שחיס	פשר הדב[ר]ר השפיה הואה
3	]	הנגועים הבאים על עושי התו[ו]רה עד עת המצ[ו]רף	ו[א]חרי כן יעמוד[ו]]
4	]	כיא כולם ילדים[ו]	אמרו ההוללי[ם]]
5	]	כאשר כתוב עליהם בספר י[ו]	כ[ו]יא תורת ההוללים
6	]	קרא להם כאשר [כתוב עליהם בספר ישעיה הוא ז]מות יעץ לח[ב]ל ענוים באמרי	
7	]	שקר פשרו אשר יחבל איש [הלצון את ישראל]ל באמרי שקר	למנצח[ו] לדיד ביהוה[ו] חסיתי
8	]	כי הגה הרשעים ידחזקו קשת [ויכוננו הצים ע]ל יתר לידת במו אופל לישרי לב פשרו א[ו]שר ינודו אנשי	
9	]	היחד ממקומם כאשר תגוד הצ[ו]ר ממקומה וגל[ו]ו מארצם כאשר כתוב עליה[ם] בספר הנ[ב]יא מיכה	
10	]	בעבוד טמאה תחבל ותבל נמד[ו]ץ לה איש הולך ר[ו]ח ושקר כזב	ם[ו] היא[ו]]
11	]	כ[ו] אשר כתוב עליהם בספר]	
12	]	ך ראו למנצח על ה[ו]שמינית מזמור לדיד הושיעה יחה כיא גמר חסיד	
13	]	המה העונה השמינית]	
14	]	א[ו]י שלום אשר המה ד[ו]א	אשר
15	]	כתוב בספר ישעיה הנביא [הרוג בקו ושחוט צואן א]כול בשר ושתות יין	המה עדת דורשי החלקות
16	]	אשר בלעו את פתאי ע[ו]צת התורה עושי היחד סר[ו]י מדרך העם	

שוליים תחתונים

1 ל[ואבדו] על פי תהלים 6-7 || 2 [כתוב] ישעיהו לו 30 || 3 [הנגועים] אולי השפיה התפרש נגע, מכה, כמו ספחת || 6 [כתוב] ישעיהו לב 7 || 7 [יחבל] השוו להלך [ט] 12; למנצח תהלים יא 2-1; הפשר מכוון לכתוב נודי הרכס צפור שאין לו מקום בשו"י 8, ונאמר כאן שאנשי היחד עזבו את ירושלים משום שאנשי הלצון טימאוה כדברי הכתוב המובא מספר מיכה, השוו מגילת יהודיות יב 9-10 || 8 ויכוננו הנויין השניה פגומה, שטוידל סבורה שמחקה || 9-10 [כתוב] מיכה ב 10, הפשר נסוב גם על תחילת הפסוק קומו ולכו כי לא זאת המנוחה || 9 ממקומה כך נראה בתצלום B-295122; הקריאה ממקומו מתאימה פחות לשרידים ולדקדוק העברית; הנ[ב]יא מיכה] השוו הנביא עדו דברי הימים ב יג 22 || 10 [וחבל נמד]ץ לה נוסח הכתוב כאן דומה לנוסח הפשיטתא והבלה נעשן || 11-13 קטע 8 ששולב בסוף השורות האלה סולק || 12 ראו נקודות מעל למילה ומתחתיה; למנצח תהלים יב 1 || 13 העונה השמינית השוו 4Q384 קטעים 8+9 שו"י 3, ספר חנוך צא 12 וברכות וקללות א, 4Q286 קטע 7 ב שו"י 6, לעיל עמי 4 || 15 [כתוב] ישעיהו כב 13 || 16 [פתאי] הושלם לפי דימוי פתאי היחד לבהמות בפשר חבקוק יב 4; עושי היחד מקיימי תורת היחד ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 10+11+26+9+20+7, טור [ט]

שוליים עליונים

- 1 [אמרות יהוה אמרות שהורות כסף צהף בעליל לארץ מזוקק] שבעתים כאשר כתוב
- 2 [בספר זכריה הנביא על אבן אחת שבעה עינים הגה מפ] תחת פתחה נואם יהוה אשר
- 3 [ש]ר עליהם כתוב ורפאתי את
- 4 [העם] וְאִלְּאֲנָשִׁי בְּלִיעַל וְכוּל הַאֲסַפְסוּף
- 5 [המה דורש התורה כי אין
- 6 [עוד להסתפח לבית יהודה] כיא אם לעמוד [איש על מצורו בעומדם
- 7 [ ] [ ] המכשילים את בני האור
- 8 [ואשר כתוב] עַד אָנֹכָה יְהוָה הִיא תִשְׁכַּח [ני נצח עד אנה תסת] יר פניכה ממני עד אנה אשיתה
- 9 [ועצות] [ננפשי] [יגון ב] [לבני יומם עד אנה יר] [אויבי עלי] [פשו הלבך לנצח לב אנשי
- 10 [התורה] [ה] [צרת] [מה באחרית הימים כיא] [אלהיהם מיסרמה] [לבוהנם ולצורפם
- 11 [למען יהיה מחנ] [יהם ברור וברורים ומזוקק] [הם] [ואשר] [מ] [פן יואמר אויב
- 12 [יכולתיה] [המה עדת דורשי ה] [הל] [קות המל] [בלים בעצת היה] [ז אשר יבקשו לחבל
- 13 [עניים] [בנקאתמה ובמשטמתמה] [ל פשו] [ואשר] [כתוב בספר יחזקאל הנביא
- 14 [בית ישראל] [ויחודה ככול העמים] [באחרית] [הימים אשר יקבצו עליהם
- 15 [אספסוף] [עם צדיק ורשע אויל ופת] [מ] [פני האנשים אשר עבדו אדם
- 16 [ואשר לוא הם] [ירו ערלות לב] [בשרם בדור הא] [הרן וה] [ם] [וכל אשר להמה טמא ולוא

שוליים תחתונים

1 [אמרות] תהלים יב 7; כתוב זכריה ג 9 || 3 כתוב שטוידל מפנה אל ישעיהו ו 10 בתרגום השבעים || 4 האספסוף המילה הזאת מופיעה כנראה גם בקטע 30 שלא הותקן || 6 הושלם על פי ברית דמשק פרק א שוי 100-102 || 8-9 [פתוב] תהלים ג 2 || 9 לנצח כקריאת אלגרו; שטוידל קוראת [על נצח, אבל הלמיד צמודה לנו"ן ואין מקום לעיין לפנייה; לנצח = לחזקי השוו ברכי נפשי, 4Q436 קטע 1 שוי 1, לעיל עמי 40 || 9-10 אנשי [התורה] ה על פי 4QS א 1, השוו סרך היחד ה 1 || 10 [צרת] [מה] כהצעת אריאל ויודיצקי || 11 [מחנ] [יהם ברור] קריאה חדשה, השוו ברית דמשק, פרק א שוי 226-228; ומזוקק [ים] הוויי הראשונה נמצאת בקטע 10, על פי אריאל ויודיצקי; [מ] [מ] תהלים ג 5 || 12 ה[הל] [קות] שטוידל קוראת ה[הל] [קות]; המח[בלים] קריאה חדשה; אי אפשר כנראה לקרוא המל[שלים], השוו לעיל [ח] 6-7 || 13 [עניים] על פי ישעיהו לב 7 לחבל עניים באמרי שקר || 13-14 כתוב יחזקאל כה 8 על פי תרגום השבעים || 15 [אספסוף] השוו שורות 3-4; אדם קריאה חדשה, השוו ישעיהו ב 22 || 16 שיחזור על פי העניין, השוו סרך היחד ה 13-20 ||

קטעים 2+24+14+3+4+1+31, טור [כ]*

שוליים עליונים	
1	[פו] ל דבריהם [ו]] ת] שבחות הכבוד אשר יואמ'ר
2	[והסיד יהוה [ממכה כול הלי לקדו]שים [בארץ המה ואדי'י כול הפצ'י] ב
3	[נהיה כמוהו] ולב נמס ו] פיק יב'רכים והלחלה בכול מ'תנ'י]ים
4	[אש'ר] [ו]] ל'תמה שמע'ה] יהוה צדק [הקשיבה רנתי האזינה ל]תפלת
5	[ו] באחרית הימים ב'עת אשר יבקש ו]ר [לבו]ר' את י'עצת היחד הוא ה]
6	[פשר הדבר אשר יעמוד איש מב'ו] [ר'ים']ל]
7	[והיו כאש לכול תבל והמה אשר כתוב עליהם באחרית] הימים [ו]ה פוה]ים
8	[מלאך אמתו ה]מושל בגורל אור אשר היה מתאבל בממשלת בל]יעל [אשר היה מתאבל]
9	[ב]ה ממנו ו] [לראשי אבל שוב ת'ו] [א]לוהי הרחמים. ואל ישראל [ל יעזוב ג]מול פ'עלת
10	[פול] אשר התגוללו ברוחי בליעל ונסלח להם לעולם וברכ'ו] [וד ( ) לעולם יברכם] [ה]לא וקציהם
11	[לב]ית אבותם במספר שמותם מפורשים בשמות לאיש ואיש ו]ימי [ש]נותיהם וקץ מעמדם ומעצ'י לשונם
12	והמוצ'א את צאצאי יהודה מע'תה הנה הכול כתוב בלוחות אשר [חקק] אל וי'דיע'הו את מספר המשפחות וינחל
13	[את הארץ] [ו] [ל]ו ולזרעו [עד] עולם ויקום משמה ללכת מן ארם תקעו שופר בגבעה השופר הוא ספר
14	[התורה הצוורה ברמה הצוורה ה]אה ספר התורה שנית *אשר מאסו כ'ול [א]נשי עצתו וידברו עליו סרה וישלח
15	[ג]תות ( ) גדולות על ה'ו] [ו] ויעקוב עומד על הגתות ושמה על רדתם
16	[בכתוב אשר לקחתי מיד האמורי בקשתי] [ו]ה'ר'י: אפר'י] המה הקשת [ו]אנשי עצתו המה החרב ואשר אמר

שוליים תחתונים

* את קטע 31 שבשורות 13-14 צירף סטרגנל || 1 [ת] שבחות כקריאת סטרגנל, והוא הזוקק של הפועל יואמ'ר] שאחריו שלא כקריאת שטוידל, על הביטוי אמר תשבחות ראו קוגל, באר, עמי 170-177 || 2 [והסיד] דברים ז 15; לקדו]שים תהלים טז 3 || 3 [ולב] נחום ב 11 || 4 שמע'ה תהלים יז 1 || 5 [ו]ר [לב]ו] קריאה חדשה על פי פשר על אחרית הימים א 4Q174 טור [ב] שוי 16, לעיל עמי 288; הוא ה' [או הואה] [|| 7 פוה]ים] השו צפניה ג 4 || 8 [מלאך אמתו] על פי טור [יא] שוי 12 || 9 [ג]מול פ'עלת] קריאה חדשה || 10 [ב]ה]לא השלמה חדשה על פי סרך היחד י 16 || 12 והמוצ'א יומה שיקרה; וי'דיע'הו ספק אם קיימת וייו בין השורות; המשפחות השלמה מתאימה לגודל הקסר, השו 4Q384 קטעים 8-9 || 13 תקעו הושע ה 8 || 14 *אשר הרייש כתובה בקטע 31 וקשה להצמידה אל אש || 15 [ג]תות השלמה חדשה על פי ההמשך || 15-16 רדתם 'מפלתם, השו דברים כ 20 עד רדתה; לדימויים כאן השו ישעיהו סג 7-1 || 16 ובה'ר'י היוייד צמודה לבייית וכנראה מוספת, הקריאה החדשה הזאת מתאימה לכתוב בבראשית מח 22, בסדר מילים שונה, ועל פיה שוחזר הטקסט שבתחילת השורה; אפר'י] על פי תצלום 44.186, ואנשי שטוידל קוראת לאנשי ||

קטעים 12+13 א + 21, טור [יא]*

- 6] [לֹאֵה־וּאֲשֶׁר כְּתוּב כִּי־לֹא תֵאבֹד]תּוֹרָה מִכְּ[וְהָן וְעֵצָה מִחֶפֶס וְדִבְרָ] מְנַבִּיא
- 7] [פֶּשֶׁר הַדְּבָר]לְאַחֲרֵית הַיָּמִים וְאֲשֶׁר אָמַר דּוֹיֵד יְהוָה אֵל בְּאִפְכָה תוֹ[כִּיחַנִּי חֲנַנִּי יְהוָה כִּי] אֵל אִמְלַל אֲנִי
- 8] [רַפְּאֲנִי כִּי נִבְהַלְוֹ עֲצָמַי]וְנִפְשִׁי נִבְהַלָה מֵאֲדָה וְעַתָּה יְהוָה עַד מִתִּי חוֹנְנִי חֲלֹצָה נִפְ[שִׁי פֶּשֶׁר לְאַחֲרֵית הַיָּמִים עַל
- 9] [יִשְׂרָאֵל] אֲשֶׁר יִבְקֹשׁ בְּלִיעֵל לְהַאֲבִידְמָה בְּחֵרוֹנוֹ אֲשֶׁר לֹא יוֹתִיר לְ[הַגְּמָה שְׂרִיד וְאֵל לֹא] וְיִזְנִיחַ לְבִלְעֵל
- 10] [כַּאֲשֶׁר בְּ]קֶשׁ מִלְ[פְּנֵי אַבְ]רָהָם עַד עֲשֶׂרָה צְדִיקִים בְּעִיר כִּי־רוּחַ אֲמַת הִי[וּ] כִּי־אֵל אֵין
- 11] [מָה וְאַחִיָּהֲמָה *בְּמַחְשָׁבֵל בְּלִיעֵל וְיַחְזֹק עֲלֵיהֶם] ׀ ׀ ׀
- 12] [מִלֵּאךְ אֲמַתּוֹ יְעוֹזֵר לְכוֹל בְּנֵי אֹר מִיֵּד בְּלִיעֵל] וְלֹא יִתְגַּנֵּן לְבָלְלוֹתָם
- 13] [׀׀׀] וְלִפְזוֹרָם בְּאַרְץ צִיָּה וְשִׁמְמָה : הִיא עַת פְּנוֹת הַמִּדְבָּר] [
- 14] [תִּמְרֵי יוֹדֵד הִי׀׀׀] ׀ וִיד אֵל הַגְּדוֹלָה עִמָּהֶם לְעוֹזְרָם מְכוֹל רוּחִי] בְּלִיעֵל
- 15] [י]רְאִי אֵל יִקְדִּישׁוּ שְׁמוֹ וּבְאוֹ צִיּוֹן בְּסִמְחָה וִירוּשָׁלַיִם] בְּרַגְנָה
- 16] [בְּ]לִיעֵל וְכוֹל אֲנָשִׁי גֹרְלוֹ יִכְלֹ לְעַד וְנֹאסְפוֹ כוֹל בְּנֵי אֵל]וֹ

שוליים תחתונים

קטע 13 ב, [יב]

- 4 הַעֵ׀ ׀] ׀
- 5 בְּלִיעֵל י
- 6 לְאַחֲרֵית הַיָּמִים
- 7 שׁוֹפֵר בְּג[בְּעָה
- 8 אִפְרָיִם]
- 9 אֵל אֵת׀
- 10 בְּלִיעֵל]
- 11 אֲנָשִׁי]
- 12 : ׀

טור [יא]: * שטוידל מצרפת לטור הזה את קטע 15 וכן את קטע 19 שפואש צירף בדין לחוכמת המלך שלמה, ראו לעיל, עמ' 124; בשו' 9-10 צירפנו את קטע 21 || 6 [כתוב] ירמיהו יח 18 || 7 וְאֲשֶׁר אוֹ אֲשֶׁר || 7-8 אָמַר תְּהִלִּים ו' 5-2 || 8 הַיָּמִים שטוידל קוראת] לַיָּמִים || 9 השו' דברי יחזקאל, 4Q386 קטע 1 ב שו' 3-4, לעיל עמ' 87 || 10 [בְּ]קֶשׁ מִלְ[פְּנֵי] בראשית יח 32; עַד לַצִּיּוֹן הַמִּידָה הַמְּזוּעֵרִית, והשוו ברית דמשק פרק ד שו' 1-4 וסרך היחד ו' 4-1 || 11 *בְּמַחְשָׁבֵל גרסו במחשבת || 12 [מִלֵּאךְ אֲמַתּוֹ יְעוֹזֵר השו' סרך היחד ג 24-25 ואל ישראל ומלאכ אמתו עזר לכול בני אור || 13 : מעין x לַצִּיּוֹן פִּיסוֹק, השו' [יב] 13, וקטע 29 שו' 2; פְּנוֹת הַמִּדְבָּר] [ה] השו' סרך היחד ט 19; שטוידל קוראת ענות המוֹרָה] || 14 תִּמְרֵי יוֹדֵד האותיות ברורות אך הטקסט סתום, אולי שיבוש מן תמרוצים המופיעה בירמיהו לא 21 בזיקה אל דרך; וראו גם שטוידל, עמ' 116 || 15 וּבְאוֹ ... [בְּרַגְנָה] על פי ישעיהו לה 10, נא 11 || 15-16 בְּסִמְחָה ... אֵל] כתוב בכתב אחר || טור [יב]: 8 אִפְרָיִם קריאה חדשה, השו' לעיל [י] 16 || 10 בְּלִיעֵל קצה הלמייד נראה בתצלום 44.181 ||

פשר על אחרית הימים ג (4Q182)

קטע *1

שוליים עליונים

[אֲחֵרִית הַיָּמִים עַל יַעֲרִ	] 1
הָ אֲשֶׁר יִקְשׂוּ אֶת עוֹרְפָם	] 2
וַיִּפְרְעוּ בִיד רִמָּה לְהַחֲלִ	] 3
אֲשֶׁר פָּ] תוֹב עֲלֵיהֶם ( ) בְּסֹפֵר יִרְמֵ] יָהּ אֵי	] 4
] לְזֹאת אֲסֵלַח לְךָ בְּנֵי] יִכָּה עֲזוֹנוֹי וְ] יִשְׁבְּעוּ בְּלֹא אֱלֹהִים]	] 5

קטע 2

[	] 1	] אֵל לְאַחֲרִית הַיָּמִים]
[	] 2	] הֵלֵךְ לְהַכּוֹתָם]
[	] 3	] לְ]

קטע 1: * בסוף שורה 3 יש מקום חלק וסטרגנל, עמ' 256 משער שכאן סוף השורה. על פי השורה הזאת שוחזרו סופי שאר השורות || 4 [פ] תוֹב ירמיהו ה 7 || 5 [ב] יִכָּה חלופה פונטית של בניכי יְבַנְדִי || קטע 2: 1 הֵלֵךְ] [ ] לאות הלא ברורה השנייה יש בסיס ||

פשר על הקיצים א+ב

בשם הזה נכללו שני כתבי יד מימי בית הורדוס שיש בהם טקסט חופף בשינויי נוסח ולשון. המהדיר הראשון הביאם סמוכים זה לזה בציונים 4Q180, 4Q181. בקטע 1 של 4Q180 נותרו שוליים ימניים עליונים ותחתונים והוא פותח במעין כותרת פשר על הקצים. הנתונים האלה מעידים שהוא מתחילת החיבור ממש. מקצת הטקסט של הקטע הזה חופף לטקסט שבכתב היד 4Q181 קטע 2. גם בקטע הזה נותרו שוליים ימניים רחבים שמעידים שהוא מן הטור הראשון של המגילה. שני כתבי היד מעידים אפוא שהטקסט בקטעים החופפים הוא מתחילת החיבור. לעומת זה הטקסט של 4Q181 קטע 1 אינו מתחילת המגילה שכן הוא מטור ב של הקטע. לכן שונה סדר הקטעים בכתב היד הזה כהצעת סטרגנל, עמ' 254.

מיליק התייחס אל שני כתבי היד כאל שני עותקים של חיבור אחד (ראה במאמריה של דימנט הנזכרים למטה) ואילו דימנט אומרת (שם) שהם שני חיבורים נפרדים ומניחה שכתב היד 4Q181 מצטט מכתב היד 4Q180 או ממקור אחר המשותף לשני כתבי היד האלה. בשל החפיפה בין שני כתבי היד והעובדה שמקום שני הקטעים החופפים בטור ראשון של המגילה השלמתי את החסרים מכאן לכאן, אך בגלל שינויי הנוסח והלשון לא העמדתי טקסט משולב.

בפשר נזכרים: הקיצים, כלומר התקופות ההיסטוריות שקבע האל, הדורות מנח עד אברהם, הגזרה הקדומה וגמול הצדיקים והרשעים.

גיון אלגרו ההדיר את כתבי היד בסדרת התגליות, כך ה, עמ' 77-80; סטרגנל, עמ' 252-255 הציע תיקונים חשובים. דבורה דימנט ההדירה מחדש את קטעי המגילות האלה והוסיפה פירוש מועיל; ראו דימנט, צדיקים; D. Dimant, "The Peshar on the periods (4Q180)" *History, Ideology and Bible Interpretation in the Dead Sea Scrolls*

פשר על הקיצים א (4Q180)

קטע 1

שוליים עליונים

- 1 פשר על הקצים אשר עשה אל קץ להת'ם] [פול הויה]
- 2 וְנָהִיָּה. בְּטָרִם בְּרֵאֵם הַכִּיָּן פְּעוּלוֹתֵי^א] [הם לְפָרֹחַשׁ קִצִּיהֶם]
- 3 קָץ לִקְצוֹ וְהוּא חֲרוֹת עַל לְחוֹת [הַשְּׁמַיִם לְבְנֵי הָאָדָם]
- 4 *לִקְצֵי מִמְשֻׁלוֹתָם. זֶה סֶרֶךְ יְבֻנֵי שָׁם^א [עַד אַבְרָהָם]
- 5 [וְעַד הוֹלִיד יִשְׁחַק אֶת עֲשֵׂרָה הַדְּרוֹזֹת]
- 6
- 7 פֶּשֶׁר עַל עֲזוֹאֵל וְהַמְּלָאכִים אֲשֶׁר בָּאוּ אֶל בְּנוֹת הָאָדָם]
- 8 וַיֵּלְדוּ לָהֶם גְּבָרִים וְעַל עֲזוֹאֵל] אֲשֶׁר לָמַד לְעֲשׂוֹת הַמָּס]
- 9 [לְאֵהָרָב] עוֹלָה וְלֵהֲנַחֵל רִשְׁעָה וְלִי^א] וְאֵל יַעֲשֶׂה]
- 10 [בְּהָ] מְשַׁפְּטִים וּמִשְׁפָּט סוֹד אֲ]מִתְּנוּ לְעֵינֵי כּוֹל יִדְעֵיו]

שוליים תחתונים

4 *וְלִקְצֵי מעל הקו"ף נכתבה למי"ד, אולי חלק מתיקון לביטוי [לכל] קצי; שָׁם קריאה חדשה, או שָׁת] || 5 עֲשֵׂרָה כקריאת מיליק וסטרגנל, ראו בתצלום B-295225; או עֲשֵׂרִים כקריאת מהדירים אחרים || 7 הָאָדָם התיבה נמצאת בעינה בטקסט המקביל, 4Q181 קטע 2 שוי 2 || 8 לָהֶם גְּבָרִים במקבילה הנ"ל להמה גבוהים]; להשלמה בסוף השורה עיינו חנוך ח 6 || 9 [לְאֵהָרָב] עוֹלָה וְלֵהֲנַחֵל רִשְׁעָה במקבילה הנ"ל ואוהבי עולה ומנחילי אשמה; וְלִי] עיינו בתצלום B-295225 ובטקסט המקביל || 10 אֲ]מִתְּנוּ האל"ף נראית בתצלום B-295794; [לְעֵינֵי כּוֹל יִדְעֵיו] על פי הטקסט המקביל, 4Q181 קטע 2 שוי 5 ||

קטעים 2 א + ב - 4*

שוליים עליונים

1	באהלי שם ישכון הוא אשר שכן אל ב[אֲרִיץ] [ש]	
2	ואשר אמר נוח יפת' אל ליפת' [אשר י] רש' [ו...]	[בדרך]
3	אחין בידמ'ה שלושת האנשים	[הפי]ל גורלו להתהלך לפניו
4	יהנרא'ם אל אבר'ם באלוני ממרה מלאכים המה	[בזה זכרון קצמ'ה הוא
5	[וע] קת סדום ועמורה כי רבה וחטאתמה	[לה]מ'ה כמחשבות לבמ'ה
6	כי' כבדה מאדה ארד'ה נא ואראה כועקתמה הבאה	
7	[אלי אע] שה כלה ואם לא אדע'ה [הדבר]	
8	בעבור אשר גבה'ן לבם [על]כול	[להביא]
9	דובר'ן רע ואמר [ואראה כיא הכול] חקוק לקצי	[ ]
10	תע'ודתם כיא [בטרם בראם ידע מחשב'תם] [	[אשר] ר' אמר נוח]

שוליים תחתונים

קטעים 5+6*

1	[לם]
2	[אשר ב]תוב על הארץ]
3	[דרך שני ימים]
4	[לבו]א הו ציון ירושלי']
5	[אשר]ו כתוב על פרעה]
6	[טוב']

קטעים 2-4 ב: * שני טורים קטועים ששרדו בארבעה קטעים. העור מרופט והכתב איננו ברור. בתצלומים הרגילים ניתן לקרוא תיבות בודדות בלבד. גיון סטרנגל פירסם תצלומים ממוקדים (42.624, 44.183, 44.193) ותתם תרומה גדולה לפיענוח. הטקסט החדש המובא כאן הוא פרי עבודת פיענוח מאומצת של חנן אריאל, של אלכסיי יודיצקי ושלי, הסתייענו בתצלום B-295795. שילוב הקטע הקטן בסוף שורות 6-7, שהציע סטרנגל, נסמך על המובאה מבראשית יח 20-21. שילוב קטע 4 בשורות 9-10 אפשרי רק אם ואראה היא חזרה על המובאה (לשם פירוש) || 1 באהלי שם ישכון בראשית ט 27; לפשר שבהמשך השוו פשר בראשית א, 4Q252 קטעים 1+3 שוי 7-8 || 2 ואשר אמר בראשית, שם || 6 מאדה הדלת ברורה בתצלום 41.719 || 8 בעבור אשר גבה'ן לבם] קריאה חדשה על פי תצלומים B-295795, 41.719 || 9-10 הושלם על פי מגילת ההודיות ט 21-27 וסרך היחד ג 15-16 || 9 ואראה על הפרשנות ראו קיסטר, אגדות, עמי 251-252 || קטעים 5+6: *הקטעים חוברו ישירות בשוי 3; שייכם לחיבור אינו ודאי || 2 הארץ על פי תצלומים B-295797, 42.624, כנראה מדובר בארץ יהודה || 3-5 אולי מדובר כאן במסע הצבאי של תלמי לתירוס אל ירושלים, השוו ישעיהו י 28-32 ופשר ישעיהו א, 4Q161 קטעים 1-6 שוי 21-29, לעיל עמי 263 ||

פשר על הקיצים ב (4Q181)

קטע 2

- 1 [עַד אַבְרָהָם] וְהוֹלֵךְ יִשְׁחַק אֶת עֲשָׂרָה הַדּוֹרוֹת. פֶּשֶׁר עַל עֲזָאֵל וְהַמְלָאכִים אֲשֶׁר בָּאוּ אֵלָי [בְּנֹת] הָאָדָם וַיִּלְדּוּ לָהֶמָּה גְבוּרִים יָם וְעַל עֲזָאֵל אֲשֶׁר לָמַד לַעֲשׂוֹת הַמַּס
- 2 אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעִים הַשְּׁבוּעִים לְ] [
- 3 וְאֹהֲבֵי עוֹלָה וּמִנְחִילֵי אִשְׁמָה וְ] וְאֵל יַעֲשֶׂה בְּהִמָּה מִשְׁפָּטִים וּמִשְׁפָּט סוֹד אִמְתּוֹ
- 4 לְעִינֵי כוֹל יוֹדְעֵי אִישׁ] [
- 5 וּלְטוֹבוֹ אֵין חֶקֶר] [
- 6 אֱלֹהֵי נַפְלָאוֹ מְדַעַת אַנְשׁוֹשׁ] [
- 7 תִּכְנַם בְּאִמְתּוֹ וְ] [
- 8 בְּכוֹל קְצוֹתָם] [
- 9 בְּרִיאוֹתֶיהָ] 10 [

קטע 1 ב*

שוליים עליונים

- 1 לְאִשְׁמָה בִּיחַד עִם סוֹרְךָ עַל פֶּר וְלֹהֲתַגְלֵל כְּחִטָּאת בְּנֵי אָדָם וְלִמְשַׁפְּטִים גְּדוֹלִים וּמְחִלִּים רַעִים
- 2 בְּבֶשֶׁר לְפִי גְבוּרוֹת אֵל וְלְעוֹמֹת רִשְׁעִים לְפִי תָם מְסוּד בְּנֵי אִשְׁמָה וְאַרְץ לִיחַד רִשְׁעָה עַד
- 3 קְצָה, לְעוֹמֹת רַחֲמֵי אֵל לְפִי טוֹבוֹ וְהַפְּלָא כְבוֹדוֹ הַגִּישׁ מִבְּנֵי תַבַּל לְשִׁרְתּוֹ לְהַתְּחַשֵּׁב עִמּוֹ בְּסוֹד
- 4 אֱלִים לְעַדֶּת קוֹדֵשׁ בְּמַעֲמַד לַחַיִּי עוֹלָם וּבְגוֹרֵל עִם קְדוּשֵׁי בְּקִי רִצּוֹנוֹ לְפִי
- 5 [רַחֲמֵי] לְאֵל אִישׁ לְפִי גוֹרְלוֹ אֲשֶׁר הִפְּיֵל לְ] אֵל [
- 6 [לְחַיִּי עוֹלָם] [

קטע 2: 1-4 הושלם על פי פשר על הקיצים א, 4Q180 קטע 1 שוי 5-10, לעיל עמי 296 || 1 [עַד אַבְרָהָם] וְהוֹלֵךְ יִשְׁחַקוֹר
חדש לפי שרידי האותיות והמרחק מן השוליים הימניים || 3 **בשבעים השבוע** = 'בשבוע השבעים', השוו דברים א 3
בארבעים שנה בעשתי עשר חדש (בנוסח שומרון החדש) || 7 **נפלאו מדעת**] כדימנט המפנה לדברים ל 11 ולמשלי ל 18 || 8
תכנם התיי מוזרה, אולי מתוקנת מכ"ף ||

קטע 1: * מטור א שרדה אות אחת || 1 **סוֹרְךָ עַל פֶּר** קריאה חדשה על פי שיר למשכיל לבהל רוחות, 4Q511 קטעים 16 שוי 3,
29-28 שוי 3, להלן עמי 321, 324; דימנט קוראת עמ'ן]; וְלֹהֲתַגְלֵל אריאל ויודיצקי העירו שאין די מקום לקריאה
וְלֹהֲתַגְלֵל; אולי יש לקרוא וְלֹהֲתַגְלֵל, השוו מגילת ישעיהו נט 3 כפיכמה בדם נגאלו ואצבעותיכמה בעוון || 2 **וְלְעוֹמֹת** אריאל
ויודיצקי מפרשים 'בגלל, מפני', תרגום בבואה של לְקַבֵּל הארמית, עיינו במילון BDB, עמי 1110, וכן בשורה 3 וכן מגילת ההודיות
כא 11; תָם האותיות מתוקנות וקשה לדעת מה נכתב תחילה ולמה תוקן; אולי מלכתחילה נכתב רוב נדתם ותוקן ברי"תם,
ראו תצלום B-298274, וראו הצעות נוספות אצל דימנט; שְׁמִי] על פי המקור || 3 [לְשִׁרְתּוֹ] השוו מגילת ההודיות כ 26;
פחות מסתבר שיש כאן מקום חלק; בְּסוֹד דימנט קוראת בְּ] וְ] || 4 **בְּקִי**] קצה ימני של האות השנייה נראה
בתצלום 42.607 ||

פשר צפניה א (1Q15)

קטעים קטנים ופגועים שצורפו זה לזה ובהם פשר על צפניה א 18 - ב 2. זיוזף מיליק פרסם את הטקסט בסדרת התגליות, כרך א, עמ' 80.

קטע 1

- 1 [ביזם עברת יהוה ובאש קנ]אתו תאכל[ל כל הארץ כי כלה אף]
- 2 [נבהלה יעשה את כל יוש]בי הארץ התקוששו וקושו [ ]
- [בטרם לדת חק [כמוץ עובר יום בטרם]
- 3 [הגוי לא נכסף בטרם לא יבוא עליכם]ם חרון אף י[הוה]
- 4 [בטרם לא יבוא עליכם יום א]פ יהוה פשר [ ]
- 5 [ארץ יהודה אש]ר [ ]
- 6 [זהיו לט]ם [ ]

פשר צפניה ב (4Q170)

שני קטעים זעירים כתובים בכתב מימי בית הורדוס ובהם פשר על צפניה א 12-13; גיון אלגרו פרסם את הקטעים בסדרת התגליות, כרך ה, עמ' 42 וסטרגלל תיקן את הקריאה.

קטע 2+1

שוליים עליונים

- 1 [לוא ייט]יב יהוה ולוא ירע והיה [חילם למשוסה ובתיהם לשממה פשרו אשר]
- 2 [ ] [ ] [לוא יוכלו]
- 3 [ואשר אמר והיה חילם למ]שוסה [ ]
- 4 [ ] [פשרו] [ע]ל

פשר א: השורה השלישית הוספה בין שורה 2 לשורה 3, הטקסט שבה הושמט מחמת הדומות; עובר על פי תצלום 40.497; מיליק קורא עבר || 5 אש]ר [מיליק קורא אף ||

פשר תהלים א-ג

פשר על תהלים נמצא בשלושה כתבי יד מימי בית הורדוס שאינם חופפים זה לזה בשום מקום. כתב היד 4Q171 כולל ארבעה טורים רצופים ובהם פשר על מזמור לו ועל תחילת מזמור מה. בכתב היד 4Q173 שרד פשר מקוטע מאוד על כמה פסוקים ממזמורים קכז-קכט. בכתב היד 1Q16 נותרו שרידים מפשר על מזמור סח.

הפשר הרצוף על מזמור לו עוסק ברדיפות שנרדפה עדת היחד ומנהיגה. עדת היחד מכונה בכינויים יהודה, עדת האביונים ומייסדה מכונה מורה הצדק. רודפיה הפרושים והצדוקים מכונים אפרים ומנשה ומנהיגיהם מכונים איש הכזב והכוהן הרשע. נזכרים בחיבור גם עונשם של הפרושים והצדוקים בידי הגויים ותקופת הניסיונות המכונה עת המצרף ומועד התענית, והגמול הטוב באחרית הימים.

את שני כתבי היד הראשונים פרסם אלגרו בסדרת התגליות, כרך ה, עמ' 42-53. את השלישי פרסם מיליק בסדרת התגליות, כרך א, עמ' 81-82. ראו גם סטרגנל, עמ' 211-220; הורגן, עמ' 192-228.

פשר תהלים א (4Q171)

קטעים 1-2 א (תהלים לו 5-7)

[יִר]	13
[ ]	14
[יָ]	15
[רֹ]	16
[תֹ]	17
[יִת]	18
גֹל עַל יְהוָה דְּרַכְכָּה וּבִטַח עָלַיִן	19
[וְהוּא יַעֲשֶׂה וְהוֹצִיא כְּאוֹר צְדָקָה וּמִשְׁפָּטָה בְּ] צְהָרִים	20
[פִּשְׁרוֹ עַל עֵדֶת הָאֲבִיוֹנִים אֲשֶׁר בָּחַרוּ לַעֲשׂוֹת אֵ]ת רִצּוֹן	21
[אֵל וּבִטְחוֹ עָלָיו וְעַד]ת הוֹלָלִים בַּחֲרוֹ	22
[בְּרִצּוֹן רַחֲמִים וְאֵל יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט בְּ]אֹהֲבֵי פִרְעַ וּמִתְעִים	23
[וַיִּתֵּן עֹשִׂי]יִשְׁעָה בִּידֵי אֲבִיוֹנִים	24
דוֹם לִיהוָה וְהִתְחוֹלְלוּ וְאֵל תַּחֲרֹ בְּמִצְלִיחַ דְּרַכּוּ בְּאִישׁ	25
עֹשֶׂה מוֹמוֹת פִּשְׁרוֹ עַל אִישׁ הַכּוֹזֵב אֲשֶׁר הִתְעָה רַבִּים בְּאִמְרֵי	26
שֶׁקֶר כִּי אֵל בָּחַרוּ בְּקִלּוֹת וְלֹא שָׁמְעוּ לְמַלְיָצַ דַּעַת לְמַעַן	27

שוליים תחתונים

21 ההשלמה על פי המשך ועל פי טור ב שוי 9 || 23 [בְּרִצּוֹן רַחֲמִים] הושלם על פי ברית דמשק פרק א שוי 71-72, 80 ||
 24 אֲבִיוֹנִים קריאה חדשה || תַּחֲרֹ = תָּחַר או תָּחַר, חלופה מורפולוגית לנוסח המסורה תתחר || 27 בָּחַרוּ בְּקִלּוֹת יִהְיוּ בְּמִצְוֹתָי ||

קטעים 1-2 ב (תהלים לו 8-19)

שוליים עליונים

- 1 יִוְבְדוּ בַחֲרֵב וּבִרְעֵב וּבְדַבֵּר הַרְפּ מֵאֵפ וְעֹזֹב הָמָה וְאֵל
- 2 תַּחַר אֶךְ לַהֲרַע כִּי־מֵרַעִים יִכְרְתוּ פִשְׁרוֹ עַל כּוֹל הַשְּׁבִיִּים
- 3 לַתּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא יִמָּאֵנוּ לְשׁוֹב מֵרַעְתָּם כִּי־אֵל כּוֹל הַמִּמְרִים
- 4 לְשׁוֹב מֵעֹנָם יִכְרְתוּ. וְקֹאֵי יִהְיֶה הֵמָּה יִרְשׁוּ אֶרֶץ פִּשְׁרוֹ
- 5 הֵמָּה עֵדֶת בַּחִירוֹ עֹשֵׂי רִצּוֹנוֹ וְעוֹד מַעַט וְאֵין רִשַׁע
- 6 וְאֵתְבֹנְנָה עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ פִשְׁרוֹ עַל כּוֹל הַרְשָׁעָה לְסוֹף
- 7 אַרְבַּעִים הַשָּׁנָה אֲשֶׁר יִתְמוּ וְלֹא יִמְצָא בְּאֶרֶץ כּוֹל אִישׁ
- 8 רִשָׁע וְעֹנָוִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְהִתְעַנְּנוּ עַל רֹב שְׁלוֹם פִּשְׁרוֹ עַל
- 9 עֵדֶת הָאֲבִיוֹנִים אֲשֶׁר יִקְבְּלוּ אֶת מוֹעֵד הַתְּעִנִּית וְנִצְלוּ מִכּוֹל פְּחִי
- 10 בְּלִיעַל וְאַחַר יִתְעַנְּנוּ בְּכּוֹל מְעַדְנֵי הָאָרֶץ וְהִתְדַּשְׁנוּ בְּכּוֹל תַּעֲלוֹנוֹגִי^א
- 11 בֶּשֶׁר
- 12 זֹמָם רִשָׁע לְצַדִּיק וְחֹרֵק עֲלֵי שִׁנְיָי [ג]מ[ה] יִשְׁחַק לוֹ כִּי־אֵל רֵאָה
- 13 כִּי־בָּא יוֹמוֹ פִּשְׁרוֹ עַל עֲרִיצֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוּדָה אֲשֶׁר
- 14 יִזְמוּ לְכָלֹת אֶת עֹשֵׂי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר בְּעֵצַת הַיָּחַד וְאֵל לֹא יַעֲזֹבֵם
- 15 בְּיָדָם חָרַב פִּתְחוּ רִשָׁעִים וַיִּדְרוּכּוּ קִשְׁתָּם לְפִיל עֲנִי וְאֲבִיוֹן
- 16 וְלִטְבוּחַ יִשְׂרָי דֶּרֶךְ חֲרָבִים תְּבוֹא בְּלִבָּם וְקִשְׁתוֹתֵיהֶם תִּשְׁבַּרְנָה
- 17 פִּשְׁרוֹ עַל רִשָׁעֵי אֲפָרִים וּמִנְשָׁה אֲשֶׁר יִבְקֶשׁוּ לְשִׁלּוֹחַ יָד
- 18 בְּכוֹהֵן וּבְאֲנָשֵׁי עֲצָתוֹ בְּעַת הַמִּצְרָפּ הַבָּאָה עֲלֵיהֶם וְאֵל יִפְדֵם
- 19 מִיָּדָם וְאַחֲרָי^ב כֵּן יִנְתְּנוּ בִּיד עֲרִיצֵי גּוֹאִים לְמִשְׁפַּט
- 20
- 21 טוֹב מַעַט לְצַדִּיק מִהֶמוֹן רִשָׁעִים רַבִּי^ג [פִּשְׁרוֹ עַל]
- 22 עֹשֶׂה הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא יִי^ד [הֵה
- 23 לְרַעוּת כִּי־אֲזוּרְעֵל^ה וְרִשָׁעִים תִּשְׁבַּרְנָה וְסוֹמֵךְ צַדִּיקִים]
- 24 יִהְיֶה יָדָע יִהְיֶה יָמֵי תְּמִימִים וְנִחַלְתֶּם לְעוֹלָם תִּהְיֶה פִּשְׁרוֹ עַל עֹשֵׂי
- 25 רִצּוֹנִי]
- 26 לְוָא יִכְוֹשׁוּ בְּ[עַת רִשָׁעָה פִּשְׁרוֹ עַל]

שוליים תחתונים

1 יִוְבְדוּ המשך ישיר מסוף טור א || 3-4 הממרים לשוב כמו ימאנו לשוב שלפניו || 9 יקבלו ייקבלו ברצון; התענית
 יהעינוי, נסוב על המילה ענוים שבפסוק || 10 בכול מעדני קריאה חדשה || 10-11 תענוג בשר השוו קהלת
 ב 8 || 12 [ג]מ[ה] על פי תצלום 44.184 || 13 עריצי הברית ירשעי הברית, הבוגדים שבתוך באי הברית; השוו פשר
 חבוקק ב 3-4 וברית דמשק פרק א שו 199-200 || 17 יד הדלית שלמה בתצלום 44.184 || 19 ואחר^ד או ואחר ||
 22 עושה = עושי, השוו שורה 14 || 23 לרעות על פי תצלום 41.982 ||

קטעים 3-5 ג (תהלים לו 19-26)

שוליים עליונים

- 1 שבי המדבר אשר יחיו אלפ דור בישר[אל] וְלָהֶם כּוֹל נַחֲלַת
- 2 אדם ולזרעם עד עולם ובימי רעב יש[ב]ע[ו] כיא רשעים
- 3 יובדו פשרו אֲשֶׁר יָחִים בְּרַעַב בְּמוֹעֵד הַתְּעַצְצָנִית וּרְבִים
- 4 יובדו ברעב ובדבר, כול אשר לוא יצא[ו] מְעַיְרוּ [לְהִיּוֹת עִם
- 5 עַדַּת בַּחִירוֹ וְאוֹהֲבֵי יְהוָה כִּי־קָרַם פֶּשֶׁר עַל עַדַּת בַּחִירוֹ] אשר יהיו רשים ושרים [בַּתּוֹךְ כּוֹל הַעֲדָה כְּאַיְלִין]
- 6 צון בתוכ עדריהם
- 7 כלו כעשן כולו פשר[ו] על שרי הר[ש]ע[ו] עֵה אשר הונן את עם
- 8 קודשו אשר יובדו כעשן האוב[ו] ב[ר] וְזָח לוֹה רִשַׁע וְלֹא יִשְׁלֹם
- 9 וצדיק חונן ונותן כיא מבורכו[ו] יד[ו] ארצ ומק'ללו יכרתו
- 10 פשרו על עַדַּת האביונים אֲשֶׁר לָהֶם נַחֲלַת כּוֹל תְּבִל [אֲשֶׁר]
- 11 ירשו את הר מרום ישר[אל] וְבָהֶרֶץ קוֹדְשׁוֹ יִתְעַנְּגוּ וּמִקְוֵלָו
- 12 יכרתו המה עריצי הב[ר]ית[ו] שְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִכְרְתוּ וְנִשְׁמְדוּ
- 13 לעולם
- 14 כיא מיה[ו] מְצַעְדֵי גִבְר [כּוֹנְנֵו הָרָכּוֹ יִחַפֵּץ כִּיָּא יְפֹל] [לוא]
- 15 יוטל כיא י[הוה] סוּמְךָ יִדּוּ] פֶּשֶׁר עַל הַכּוֹהֵן מֹרֵה ה[צדק] אֲשֶׁר
- 16 בָּחַר בּוֹ אֵל לְעַמּוּד וְאֲשֶׁר [הַכִּינּוֹ לַבְּנוֹת לוֹ עֹדֵת] [אַבְיָזִים]
- 17 ודרכו ישר לאמלתו[ו] וְנֶעַר הֵיטִי[ו] תִּי וְגַם זָקְנֵי וְלוֹא[ו] רֵאִיתִי צַדִּיק
- 18 נעזב וזרעו מבקש להם[ו] כּוֹל הַיּוֹם] חונן ומלוה וזר[ו] עוֹ לְבַרְכָּה פֶּשֶׁר
- 19 הדבר על מור[ו] הַצַּדִּיק אֲשֶׁר חוֹנְנֵו [אֵל בְּ]
- 20 ואת[ו]

חסרות שבע שורות

4-1 הקטע השמאלי מרוחק מן הימני מעט יותר מן המרחק שבתצלום || 1 שבי המדבר אנשי היחד שיצאו מירושלים ושבו למדבר; יחיו ייזכרו; בישר[אל] אחרים קוראים בישו[ע]ה או בישוה || 3 יובדו הבייית שלמה בתצלום 40.992; יחים = יחים; יפרנסים; במועד ה[תעצצנ]ית ימי הייסורים והעינוי שלפני הגאולה || 4 [מעצרו] מירושלים עיר הקודש; הורגן משלימה [משם] || 5 המילים התלויות נשמטו כנראה מחמת הדומות; רשים = ראשים || 8 האוב[ו] הבייית נראית בתצלום 41.793, פירש כולו כמו פלה, כהיירונימוס || 9 ומק'ללו הורגן קוראת ומקוללו || 10 תבל זו הקריאה המתאימה ביותר להקשר; על הקריאות האחרות ראו הורגן, עמי 217 || 11 [ובה]ר על פי יחזקאל כ 40; הכוונה לשיבת העדה לירושלים || 14 יפול על פי תצלום 40.992 || 16 לעמוד ילמשולי; [אביונים] או [בחורים] || 17 ישר = ישר; לאמתו התצלומים מושחרים; עיינו בתצלום 41.304; הורגן קוראת לאמת || 19 אל קווי האליף ברורים בתצלום 41.304; ההשלמה על פי ד 27 ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטעים 3-10 ד (המשך, תהלים מה 1-2)

השושנים הַיַּמִּיָּה שבע מחלקות	23 למנצה יַעֲלֵ ל שוּשַׁן יַמִּיָּה לְבַנֵי קָרַח מִשְׁכַּל שִׁיר יְדִידוֹת
הַיַּשָׁר לִבְיָ דָּבָר טוֹב	24 יִשְׁבֵּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
דָּרְכֵי קוֹדֵשׁ כִּי אֵין	25 יִאֲוִי אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמֶלֶךְ פִּשְׁרוֹ
וְלִשְׁוֹנֵי עֵט	26 וְ] אֲסַפְרִי
אֲשֶׁר חוֹנְנוֹ אֵל בְּמַעֲנֵי לִשׁוֹן	27 אֲסַפְרֵה מִהֵיכַל פִּשְׁרוֹ וְ] עַל מוֹרֵהוֹ הַצַּדִּיק

שוליים תחתונים

קטע 11

שוליים עליונים

1	לְשׁוֹב יַחַד לְתוֹרַה בְּ] [
2	בְּחִירֵי יִשְׂרָאֵל] אֵין [

קטע 13 (תהלים ס 8-9 = קח 8-9)

1	] אֵין [
2	] וְ] וְ] [
3	] אֱלֹהֵי הַיָּם דָּבָר [בְּקוֹדֵשׁוֹ אֶעֱלֶזָה אֶחֱלֶקָה שְׂכָם]
4	] וְעַמְּךָ סָבַח] וְ] אֶמְדַּדָּה לִי [גִּלְעָד וְ] לִי מִנְשֵׁה וְ] אֶפְרַיִם מִעֻזֵּי רֹאשֵׁי]
5	] גִּלְעָד] וְ] חֲצִי שְׂבַט] מִנְשֵׁה [
6	] וְ] זִנְקָבָצוֹן] אֵל [

25 [דָּרְכֵי] קוֹדֵשׁ קריאה חדשה בתצלום 41.793 || 27 [חוֹנְנוֹ] כהצעת דוד פלוסר במאמר הנזכר במבוא לפרש נחום, לעיל עמ' 281; במעני = במענה ||

פֶּשֶׁר תְּהִלִּים ב (4Q173)

קטע 1 (תהלים קכז 2-3)

[	]	1
[	שׁוֹ אֲלֵכֶם] מִשְׁכִּימֵי קוֹם מֵאַחֲרֵי שַׁבָּת	2
[	פֶּשֶׁרוֹ עַל הַבּוֹגְדִים אֲ] שֶׁר יִבְקֶשׁוּ]	3
[	אֲתָרוֹת מוֹרָה הַצַּדִּיק]	4
[	הַכּוֹ] הֵן לְאַחֲרֵית הַקֶּץ]	5
[	הַנְּהַ נְחֻלַּת יְהוָה בְּנִימ]	6
[	פֶּשֶׁרוֹ עַל יִ] וְרֵשִׁי הַנְּחֻלָּה]	7

קטע 2

[	פֶּשֶׁר הַפֶּתִ] גַּם]	1
[	מֵ] וְרָה הַצַּדִּיק]	2

קטע 3 (תהלים קכז 5)

[	אֲ] שְׁרֵי הַגִּבּוֹר] אֲשֶׁר מָלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מִחַם	1
[	פֶּשֶׁרוֹ] אֲשֶׁר יִהְיוּ ק] שְׁתוֹתֶם דְּרוֹכוֹת	2
[	לֹא יבוֹשׁוּ כֹ] יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם בְּשַׁעַר	3

קטע 4 (תהלים קכט 7-8)

[	שְׁלוֹא]	מִלֵּא כִפּוֹ קוֹצֵר וְ] הַצֵּנִי מִעֲמֹד וְלֹא אִמְרוּ הַעוֹבְרִים]	1
[	בְּרַכַּת יִ] הוּהוּ עֲלֵיכֶם בּוֹ] כִּנּוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְהוָה	2	
[	רְשַׁע]	לִ] [	3

קטע 1: 4 אֲתָרוֹת אין רואים סימני דיו על העור שלפני התיבה, עיינו בתצלום 43.440 ||

פשר תהלים ג (1Q16)

קטע 1 (תהלים נו 1)

שוליים עליונים

1] ב]כורחו מלפני [שאול

קטעים 3+4 (תהלים סח 13)

1] ת°

2] °א הכירו ז'אשמתם°

3] °א° מ'לזי צבאות י'ד' [דון ידדון ונות בית תחלק שלל] פשרו ז' [ת]

4] °ה ל [ת'פארת]

5] ° אש' יחלקון

6] °°°°°°°°

קטע 8 (תהלים סח 26)

1] בתוך עלמות תופפו]ת במקהלות ברכו אלוה]ים

2] [פשרו ב]כת המקור' לברך את ש]ם

קטע 9 (תהלים סח 30-31)

שוליים עליונים

1] [מהיכלך על ירושלם לך יזבילו מלכי]ם שי פשרו על כול מל' [כי העמיים]

2] [אשר יבאזו ל'ביתו להשתחווות [לפניו בירושלים גערת] חיות קנה]

3] [עדת אבירים בעגלי עמים מתרפס ברצי] כסף פשרו חיות ק]נה הם

4] [כתיאים ל°]

5] [תה]יה נבלת]ם מושלכת

6] [ם ב]

7] [ל]

קטע 8: 2 המקור' כך קורא מיליק, והורגן קוראת °ת המקור]א], אך אפשר אולי לקרוא המקור]ל] על פי הפסוק ||
 קטע 9: 3 חיות מיליק קורא חיות || 4 כתיאים קצה בסיס הכי' נראה מתחת לתייו || 5 [תה]יה נבלת]ם מושלכת]
 קריאה חדשה שמתאימה לשרידי האותיות ולפועל בור שבפסוק 31 ||

קינה על העם וגדוליו, 4Q439 (+ 4Q469 + 4Q472a)

מן החיבור הזה שרדו כמה קטעים משניים או שלושה עותקים. מעותק 4Q439 נותר למעשה קטע אחד בן שני טורים בכתב יד מסוף ימי בית חשמונאי. מעותק 4Q469 נותרו קטעים זעירים שבשניים מהם יש טקסט חופף לזה של 4Q439 וקטע נוסף משתלב על פי העניין. נראה שגם הקטע הזעיר 4Q472a הוא מעותק של החיבור שלנו. הטקסט שבו מתאים לטקסט של 4Q439 (אומנם הנוסח אינו זהה בכל פרטיו). אולי הקטע הזה הוא מעותק 4Q469. את העותק הראשון ההדירו משה ויינפלד ודייוויד סילי בסדרת התגליות, כרך כט, עמ' 335-341; את העותק השני ההדיר אריק לארסון בסדרת התגליות, כרך לו, עמ' 433-438. אייברט טיכלאר צירף לראשונה את כתבי היד. אלגוויין וֹרְט פיענחו את 4Q472a, ראו T. Elgvin and I. Werrett, "4Q472A in Infrared Light: Latrine Manual Down the Drain", *RQ* 23 (2007), pp. 261-267. וראו עוד א' קימרון, "פתרון טקסט סתום ממגילות מדבר יהודה", תרביץ ע (תשס"א), עמ' 627-630. לפי קימרון נושא הקינה הוא האל והוא מזיל דמעות על בגידת בני עמו. הדימוי מבוסס על ירמיהו ח 23 - ט 4. הקריאה המוצעת כאן שונה מן הקריאות שהוצעו עד כה, ובכללן אלה של קימרון. השיפורים מבוססים על עיון מדוקדק בתצלומים דיגיטליים של כתבי היד ועל התצלומים שפירסמו אלגוויין וֹרְט.

4Q439 קטע 1 א (+ 4Q469 קטעים 1-3 + 4Q472a)

- 1] ל[אֶסֶפּ צִדִּיקִי]עָמִי וְלֹהֲקִים דָּרַךְ
- 2] וְלֹהֲעֵבִיךָ בְּבֵרִית אֲנָשִׁי סוּדִי וְכוּל מְלוֹשׁ
- 3] עֲרֻמְתִּי נִמְּ וְהִנֵּה אֵין יִוְרֵשׁ לְנַחֲלָתִי עַל כֵּן עֵינִי מִקּוֹר מֵיִם
- 4] וְלִבִּי מְחֻמָּץ עַל הַרְיִשׁוֹנִים אֲשֶׁר לֹא לִקְחוּ]מִוֶּסֶר וְהַעוֹמְדִים אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר
- 5] הַרְחַקְתִּי מִמֶּנִּי הוֹיֹת לְבַמָּה אֲנִי שׁוֹנֵא]וְהִנֵּה כוֹל עִירִי נִהְפָּכָה לְסוֹרִיִּם]פְּסוּרִי
- 6] הַגִּפְן הַנְּפֹרֵיָה אֲנִישִׁי]הִנֵּה כוֹל שׁוֹפְטֵי נִמְצְאוּ אֲוִילִיָּם]
- 7] כִּיֹּא נַחַשׁ]בּוֹ צִדִּיקִי פוֹתִיִּים אֲבָ]וְאֵם הַקְלוּ]כִּיֹּא
- 8] כּוֹלְמָה אֲנִישִׁי בּוֹגְדֵיִתִּי]כּוֹלְמָה הֵם חֲלָלִי

4Q439 קטע 1 ב

- 1 נִאֲמַנְּ]
- 2 וְהַתְּנַקְּ]
- 3 גוֹרְלִם]

טור א: 1]ל[אֶסֶפּ בעותק 4Q472a כתוב [ל]אסוף אך התיבה התוכפת מטושטשת ואחריה כתוב אולי בְּנִי עִם או בְּנִי עָמִי (אלגוויין וֹרְט קוראים נועם); ברור שהנוסח אינו זהה לזה של כתב יד היסוד ואפשר שהמילים האלה מקומן בתחילת שורה 2 || 2 מְלוֹשׁ = מְלֻנֵּשׁ יְמוּלִי; קיסטר, שלוש מילים, עמ' 35-36 || 3 עֲרֻמְתִּי אלגוויין וֹרְט קוראים עֲרֻסְתוֹ || 4]ל[בִּבִּי מְחֻמָּץ] על פי תהלים עג 21 כי יתחמץ לבבי, ולא [ורוחי] מְחֻמָּץ || 5 הַרְחַקְתִּי על פי תצלום 41.372 ותצלום 42.509; בעותק 4Q469 קטע 1 שרדו ראשי אותיות אחרי הַ שבתחילת שורה 4 שאינם מתאימים כנראה לטקסט של כתב יד היסוד; לְסוֹרִיִּם ולא לְסִירִיִּם, ראו קימרון, עמ' 628 || 6 הַגִּפְן הַנְּפֹרֵיָה ראו קימרון, שם || 7 פוֹתִיִּים עותק ב פְּתִיִּים; אֲבָ בעותק 4Q469 התיבה ברורה ויש אחריה רווח; הושלם על פי יחזקאל כב 7 אב ואם הקלו בך || 8]אֲנִישִׁי בּוֹגְדֵיִתִּי על פי צפניה ג 4;]כּוֹלְמָה הֵם חֲלָלִי על פי צפניה שם ||

טור ב: 1 נִאֲמַנְּ] אפשר להשלים [לוא] נִאֲמַנְּ] || 2 וְהַתְּנַקְּ] השוו ירמיהו ט 8 ||

קִינּוֹת (4Q179)

קִינּוֹת עַל חוֹרְבֵן יְרוּשָׁלַיִם בְּכַתָּב יַד מִימֵי בֵית חֲשִׁמוֹנָאִי. גִּיּוֹן אֶלְגְרוֹ הַהַדִיר אוֹתוֹן בְּסִדְרַת הַתְּגִלּוֹת, כַּרְךְ ה', עִמ' 75-77. סְטְרַגְנֵל, עִמ' 250-252 הוֹסִיף וְשִׁיפֵר. וְרֵאוּ, A. Berlin, "Qumran Laments and the Study of Lament Literature", *Liturgical Perspectives and Poetry in Light of the Dead Sea Scrolls* (edited by E. Chazon), Leiden 2003, pp. 1-17.

קטע 1 א

- 1 [ ] 1° [ ]
 2 [לוא] לְעִבּוֹר כָּל עוֹנוֹתֵינוּ וְאִין לֹאל יִדְנוּ כִי לוא שְׁמַעְנֹ
 3 [בַּקּוֹלוֹ בְּאוֹ יַמִּי] הִפְקֹדָה לְקִרְוֹתֵנוּ כָל אֵלֵה בְרוּעַ
 4 [מִעֲלֵלֵינוּ כִי הִפְרַדְנוּ] וְ אַתְּ בְּרִיתוֹ אוֹי לְנוּ
 5 [כִי בֵית תְּפֹאֲרֵתֵנוּ] הִיָּה לְשִׁרְפַת אֵשׁ וְהִפְכָּה
 6 [שְׁבַתָּה מִנְחָה מִבֵּית] תְּפֹאֲרֵתֵנוּ וְנִיחוּחַ אִין בּוֹ. בְּמַחְנֵה
 7 [קוֹדֶשְׁנוּ בְּאוֹ גּוֹיִם] [הַצְרוֹת קוֹדֶשְׁנוּ הִיוּ
 8 [לְזָרִים] [כֹּחַ] [תִּים יְרוּשָׁלַיִם עִיר
 9 [קוֹדֶשְׁנוּ הִיָּתָה מֵרַ] בְּיָ לְחִיָּה וְאִין מִחֲרִיד וְרַחֲבוּתִיָּה
 10 [לְחֹרֵד] כֵּן הִיוּ כָּל אַרְמוֹנוֹתֵיָּה שְׁמֹ
 11 [כָּל דְּרָכֵי יְרוּשָׁלַיִם] וְ בָאִי מוֹעֵד אִין בְּס. כָּל עִרִי
 12 [מוֹשְׁבֵינוּ חֲרָבוּ] וְנִחַלְתֵנוּ הִיָּתָה כְּמִדְבַר אֶרֶץ לוא
 13 [נֹשְׁבָה] קוֹ לְ שְׁמָהָ לוא נִשְׁמַשׁ(עָה בָּהּ וְדוֹרֵשׁ
 14 [אִין לָהּ] [לְ] אָנוּשׁ *מִכְתִּינֹו כִי כוֹל *אֵיבֵינוּ
 15 [הַצִּיקוֹנוּ] מֵה רַבּוֹ [שְׁעֵינוּ וְ] [הַצְמֹו] [הִטְאוֹתֵינוּ

שוליים תחתונים

2 לְעִבּוֹר אוֹ לְעִבּוֹר, עַל פִּי תְצִלוֹם 43.425; קְרִיאַתוֹ שֶׁל סְטְרַגְנֵל [ ] כִּפֹּר אֵינָה מִתְאִימָה לְשִׁרִידֵי הָאוֹתִיּוֹת; שְׁמַעְנֹ מוֹסַפֵּת בְּשׁוֹלֵיִים || 3 [בְּאוֹ יַמִּי] הִפְקֹדָה עַל פִּי הוֹשַׁע ט 7; לְקִרְוֹתֵנוּ יִפְגְּשׁוּ אוֹתֵנוּ || 5 [בֵּית תְּפֹאֲרֵתֵנוּ] הוֹשֵׁלֵם עַל פִּי יִשְׁעִיהוּ סֵד 10; לְשִׁרְפַת הַתִּיּוֹ מִתּוֹקֶנֶת מֵהִיָּא; וְהִפְכָּה = וְהִפְכָּה || 6 [שְׁבַתָּה מִנְחָה] הַשּׁוֹ דְנִיָּאל ט 27; [מִבֵּית] תְּפֹאֲרֵתֵנוּ הַשּׁוֹ יִשְׁעִיהוּ ס 7 || 6-7 בְּמַחְוֹ [הַצְמֹו] הַשּׁוֹ תֵהִלִים קֶז 30, וְכֹאן הַכוּוֹנָה לְיְרוּשָׁלַיִם אוֹ לְמִקְדָּשׁ; וְלֹא בְּמִזְבֵּחַ [ ] || 7 הַהִשְׁלָמָה עַל פִּי תֵהִלִים עֵט 1 || 9 הַהִשְׁלָמָה עַל פִּי צַפְנִיָּה ב 15 || 10 [לְחֹרֵד] כֵּן עַל פִּי תְצִלוֹם 43.425 || 13 [נִשְׁמַשׁ(עָה מוֹתָאֵם אֶל הַשֵּׁם שְׁמָהָ] || 14 *מִכְתִּינֹו מִתּוֹקֶן מִן לְמַכְאוּבֵנָּה הַשּׁוֹ מִיכָּה א 9 כִי אָנוּשָׁה מְכוּתִיָּה, יִרְמִיָּהוּ ל 15 אָנוּשׁ מְכַאֲבֵךְ וִירְמִיָּהוּ ל 12 אָנוּשׁ לְשִׁבְרֶךְ; כִּי קְרִיאָה חֲדָשָׁה עַל פִּי הַעֲנִיּוֹן; *אֵיבֵינוּ סְטְרַגְנֵל קוֹרָא חוֹבֵינוּ בַּחִיּוֹת קוֹרְסִיבִית || 15 שִׁיחֹזֵר חֲדָשׁ עַל פִּי עֲמוֹס ה 12 ||

קטע 1 ב

- 1 אוי לנזו כי אף אל עלה] בנזו [
- 2 ונגוללה עם המתים ° [
- 3 כמשונאה יש °] גם תנאים הלצו שוד [
- 4 לעוליהן ובת עמו אכזריה] בנזו [
- 5 עלומיה שוממו בני ע] בנחתיה נאנחז [
- 6 מלפני חורף. בדל ידיהן] [
- 7 אשפותות מדור ביתם] [
- 8 שאלו מים ואין מגיר] [
- 9 המסלאים במופז] ° [היו ככלי נפוזן [
- 10 וחפץ אין בו. "אמונים עלי תול" צ מחבקים אשפותות העדוים זהב [
- 11 וכתם טוב עדים נושאים. הלבז] שים בגדי שני עם כל עדנים [
- 12 ומשי תכלת ורוקמה מוז] עדים בגדים [
- 13 *כנות ציון (היקרים) הרכות מעונז] [

שוליים תחתונים

1 השוו תהלים עח 31 || 3 כמשונאה = יכאישה שונאה; ההשלמה בסוף השורה על פי איכה ד 3 || 4-5 [בנזו] עלומיה השוו בני הנעורים תהלים קכז 4 || 5 [בנחתיה] על פי הכינוי החבור שבמילה ידיהן בשורה 6 || 6 בדל ידיהן לצירוף דל+ידים יש מקבילה במגילה החיצונית לבראשית כ 7 ודל ידיהא יאא ובתלמוד הבבלי פסחים כח ע"א דויל ידיה = עבודת ידיה, חוכמת ידיה, ויש מי שמקשרים את הביטוי אל dullu באכדית 'עבודה, מלאכה'; נראה שבמגילה החיצונית לבראשית מדובר בחוכמת ידיה של שרה הנוספת על תבונתה וכאן מדובר אולי בחוכמת הידיים של בנות ציון שמאפשרת להן קיום עלוב, השוו איכה א 11; על חוכמת ידיה של אשת החיל ראו משלי לא 13, 16, 19 || 7 אשפותות מדור ביתם משפט שמני || 8 מגיר השוו תהלים עה 9 ומילון בן יהודה, ערך מז; קשה לקרוא מגיש כהצעת ויס, עמ' 328 || 9 במופז קריאה חדשה, השוו איכה ד 2 ומלכים א י 18; ההשלמה בסוף השורה על פי ירמיהו כב 28 || 11 עדים אולי = עדים יסמרטוטים, השוו ישעיהו סד 5 וכבגד עדים; נושאים אולי = ילובשים, השוו שמואל א יד 3 נושא אפוד ותרגומו לביש איפודא; הלבז] שים או הלן] בשנים], יש רווח בין הלמ"ד לבי"ית, להשלמת סוף השורה השוו שמואל ב א 24 || 12 ומשי תכלת ורוקמה כסטרנגל וראו ברלין, עמ' 8; מוז] עדים בגדים] הווי"ו נראית בתצלום B-295577, השוו משלי כה 20 מעדה בגד ביום קרה, לשון הסרה כבארמית, ואפשר להשלים גם מוסרים בגדים], השוו דברים כא 13 || 13 *כנות מתוקן מן בני; מעונז] האותיות פחוסות מחמת התכווצות העור, השוו דברים כח 56 ||

קטע 2

- 1] ך [ ]
- 2] ןו [ ] ןו [ ]
- 3] ם בך [ ] ע באהלך [ ]
- 4] אאפה ישבה [ ] בוד העיר [מאין] יוש [ב, ירו] שלים ר [בתי כל]
- 5] ןו [ ] *שרתי כל לאומי שוממה כעזובה וכל בנותיה עזובות
- 6] ופאשה *עניה כעצובה וכעזובת [איש] כל ארמונתיה ורחו [בה]
- 7] כעקרה, וכמסככה כול אורחותי [ה]. סופד [ה] אשת מרורים
- 8] וכל בנותיה כאבלות על { על } בע [ליהן וכל ע] ריה כמשכלות
- 9] ליחידיהן. ככול תבכה ירו [שלים]] ועל לחיה על בניה
- 10] מר ש [ ] ואב [לה והגתה

שוליים תחתונים

3] ע [ג] הושלם על פי תהלים צא 10 || 4] מאין [יוש [ב] קריאה חדשה, השוו ירמיהו ד 7 ועוד, והוא פירוש למילה בוד, השוו רשיי לאיכה א 1; ההשלמה של ברלין [הגדולה] קצרה מדי || 5 *שרתי השייך ושרידי האות שלפניה כתובים על קטע מצורף || 6] ופאשה בתצלום B-295025 רואים יפה שהעור שלפני השייך מקולף, ולפני מקום הקילוף שרדו כתמי דיו המתאימים אולי לקריאה [כנ]ת[ו]שה; *עניה קריאה חדשה על פי תצלום 40.622; בתצלום הזה האותיות ענ נמצאות עדיין במקומן שלא כבתצלומים המאוחרים שנעשו לאחר צירוף קטע זעיר מעליהן, ראו את ההערה על שרתי לעיל; סטרגנל קורא ער[י]יה || 7] וכמסככה אולי בינוני פסיבי מן סכך לשון עצירה, כלומר יעצירת רחס' והשוו הושע ב 8 לכן הנני שך את דרכך בסירים || 9] ועל אלגרו קורא [ ] ו על אך אין רווח בין הוויי לבין על; אולי יש לקרוא [ודמעות ירד] ועל, ואולי יש קרוא [ודמעות] במקום ירו[שלים] || 10] האותיות שבתחילת השורה שרדו בתצלום 40.622; והגתה יונאנחה ||

שאלה באל (4Q408, 1Q29, 4Q375-376)

החיבור הזה נמצא בארבעה כתבי יד, שלושה מן המערה הרביעית ואחד מן המערה הראשונה. 4Q375 נכתב בתחילת ימי בית הורדוס, 4Q376 נכתב בסוף ימי בית חשמונאי או בימי הורדוס, 4Q408 הוא מימי בית חשמונאי. כתבי היד 4Q376, 4Q408 חופפים פה ושם לכתב היד 1Q29. אף יש חפיפה מעטה בין 4Q375 לבין 4Q376. בעותק 4Q375 שרדו שני טורים רצופים (הטור הראשון כמעט שלם) ובעותק 4Q376 שרדו שלוש השורות העליונות של שלושה טורים רצופים שהראשון שבהם חופף לסוף הטור הראשון של עותק 4Q375. הטורים האלה והחפיפה מאפשרים לשחזר רצף טקסט של ארבעה טורים. קטע 1 מעותק 1Q29 משתלב בטור השני של עותק 4Q376 ובסופו יש משפט מסיים על נושא זיהוי נביא השקר. קטע 2 מעותק 1Q29 קודם לקטע 1 שכן הוא עדיין מדבר בזיהוי נביא השקר. הקטעים האחרים הובאו לאחר הטור השלישי של 4Q376. אין לשער את גודל הטקסט החסר בתחילת החיבור ובסופו, אך אפשר לשער שהטקסט החסר בין טור ב וטור ג של 4Q376 כלל עשרות תיבות. בתחילת טור ג של 4Q376 יש חוק שעניינו מסע מלחמה שעורך "הנשיא אשר לכול העדה". אפשר לשער שהטקסט החסר עסק במלחמה מקומית ונצרך בגללה לאורים ולתומים כעדות החתימה ככול המשפט הזה, כלומר, בהתאם לפרוצדורה שתוארה בנוגע לזיהוי נביא השקר.

נראה שהחיבור נחתם בברכות שבח לאל יוצר המאורות. בברכות מופיע הביטוי ככול הדברים האלה האופייני לחיבור. סיפוח ברכות לחוקים והזכרת המאורות כעדות לגבורת האל ולשלטונו ידועה ממגילת סרך היחד (טור י) ומופיעים שם ביטויים דומים כגון באופיע מאורות מזבול קודש, אות, בוקר, ערב.

רצף הברכות הגדול 4Q408 קטע 3 עניינו ברכות המאורות. לא ברור מה הקשר בין המאורות לבין הנבואה והאורים ומה סדר החיבור. כאן נשמר הסדר שקבעו המהדירים הראשונים, אך נעשה שילוב נוסף (בין 4Q375 קטע 1 לבין 4Q376 קטע 1 א) וקטע 5 בעותק 1Q29 שעניינו כנראה אורים ותומים הוקדם לקטעים 3-4 המשתייכים לברכות.

הטקסט כתוב בסגנון התורה ובזמן עתיד, ומוסדות החברה שבו הם המוסדות של ימים קדומים לימי המחבר. נאמר שאם יקום נביא שדבריו נראים כנבואת שקר אך בני שבטו טוענים שהוא נביא אמת יש לשאול את פי ה' באורים ותומים. מובא תיאור של טקסט שאלה באורים ותומים במקדש. תיאור זוהר האורים והתומים דומה לתיאורו של יוסף בן מתתיהו, קדמוניות ג, 163. בהמשך עמד כנראה תיאור של טקסט שאלה באורים ותומים במחנה המלחמה, אך תיאור הטקסט חסר. מן החיבור הזה ומחיבורים אחרים עולה שאנשי היחד ציפו לחידוש הנבואה והאורים והתומים.

זיוף מיליק פרסם את 1Q29 בסדרת התגליות, כרך א, עמ' 130-132; ג'ון סטרגל פרסם את 4Q375 ואת 4Q376 בסדרת התגליות, כרך יט, עמ' 111-136; אנטה שטוידל פרסמה את 4Q408 בכרך לו, עמ' 300-315. ליאורה גולדמן כתבה שלושה מאמרים חשובים על החיבור הזה. היא מתנגדת לשילוב הקטעים שנעשה בעותק א קטע 1 ב (ראו להלן בהערת הכוכבית שבעמוד 313), מערערת בצדק על קביעתו של סטרגל שהחיבור כולו מתמקד בנביא השקר ומרחיבה בנושא השאלה באורים ובתומים לפני יציאה למלחמת רשות הנזכרת בחיבור. ראו ליאורה גולדמן, "טיבו של חוק הנביא ב-4Q375", מגילות ה-ו (תשס"ח), עמ' 61-84, "חוקי יציאה למלחמת רשות במגילה 4Q376", מגילות ה-ט (תש"ע), עמ' 319-341, "האפוקריפון של משה: חיבור על הכהן הגדול כסמכות השיפוטית העליונה" (יפורסם בקרוב).

עותק א = 4Q375, עותק ב = 4Q376, עותק ג = 4Q408

עותק א קטע 1 א (+ עותק ב קטע 1 א)

שוליים עליונים

- 1 [את פול אשר] יצוה אלוהיכה אליכה מפי הנביא ושמרתה
- 2 [את פול החו] קים האלה ושבתה עד יהוה אלוהיכה בכול
- 3 [לבבכה ובכו] ל נפשכה ושב אלוהיכה מחרון אפו הגדול
- 4 להשיעצה ממצוקותיכה והנביא אשר יקום ודבר בכה
- 5 [סרה להש] יבכה מאחרי אלוהיכה יומת וכיא יקום השבט
- 6 [אשר] הוא ממנו ואמר לוא יומת כיא צדיק הוא נביא
- 7 נאמן הוא ובאתה עם השבט ההוא וזקניכה ושופטיכה
- 8 אל המקום אשר יבחר אלוהיכה באחד שבטיכה לפני
- 9 [ה] כוהן המשיח אשר יוצק על ראשו שמן המשחה

שוליים תחתונים

1 ההשלמה על פי דברים יח 18 || 2 ההשלמה על פי דברים יג 1 || 4 והנביא אשר יקום יואם יקום נביא; ראו דברים יג 2 || 5 ההשלמה על פי דברים יג 6; השבט ראש השבטי || 9 [ה] כוהן עותק ב הכוהן; המשוחה בווייו מובהקת; סטרגל קורא המשוחה אך בהערות הוא מציין שעל פי צורת האות עדיף לקרוא המשוחה בווייו ||

עותק א קטע 1 ב (+ עותק ב קטע 1 א)*

- 1 [והקרבתה פֶרֶן בן בקר ואיל]
  - 2 [לאורים]
  - 3 ולקח] הכוהן את פֶרֶן החטאת והקריבו והזה מן הדם]
  - 4 באצִיבִי עֵץ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת]°°[ואת]
  - 5 בשר האיִל יקריב לעולה]אֲשַׁעִיר עֹזִי ים אחד]
  - 6 לחטאת יקִחַ והקריבו ופֶרֶן בְּעֹד כֹּל הָעֵדָה וְאַחֲרָיִם]
  - 7 לפני פרוכת] המִסֵּךְ אֲשֶׁר לְאֲרוֹן הָעֵדוּת וּדְרַשׁ אֹתוֹ] דְּבַר]
  - 8 יהיה לכולן] הַנְּהִיֹת הַנְּסֹת] רֹת מִמֶּכָּה וַיֵּצֵא לְפָנָי כֹּל]
  - 9 העדה. וזה] לְפָנֶי הָאֹת]ל]
- שוליים תחתונים

1Q29 קטע 2

- 1 [כל]
- 2 [תגלה האִבֵן הימנית בצאת הכֹּהֵן מִן הַדְּבִיר]
- 3 [יצאו]שְׁלוֹשׁ לְשׁוֹנוֹת אֵשׁ מִן הָאֲבֵן הַיְמָנִית]
- 4 [ואחר יעלה וננעֵל]
- 5 [וְאֵל זֵבֵן]

1Q29 קטע 1 שוי 2-1

- 1 [תִּתְּ]
- 2 [הָאֲבֵן כְּאֲשֶׁר]

קטע 1 ב: * ליאורה גולדמן תוהה אם שילוב הקטע שמצד שמאל בטוח ומעדיפה לנתקו מן הטור הזה. מבחינת העניין ורצף הטקסט השילוב נראה די בטוח || 1 [הקרבתה] או [הקריב] || 2 לאורים נראה שדובר כאן בקורבן הנדרש לכניסה לדביר כדי לשאול באורים ובתומים, וראו גולדמן, עמ' 325-326 || 3-5 הושלם על פי ויקרא טו 3-15 || 6 ואחֲרָיִם] סטרגל קורא ואחֲרֵינוּ] אך מעיר שאפשר לקרוא ואחֲרֵינוּ] || 7 אֲשֶׁר לְאֲרוֹן סטרגל קורא [עֹזִי לְאֲרוֹן, אך מעיר שאפשר לקרוא אֲשֶׁר לְאֲרוֹן; השוו שמות כו 33 || 8 הַנְּסֹת] רֹת או [הנעד] רֹת || קטע 2: 2 [תגלה] השוו להלן עותק ב קטע 1 ב שוי 2 || 4 ואחר יעלה השוו להלן עותק ב קטע 1 ב שוי 2; וננעֵל כקריאה שמיליק מציע בהערה, אולי מלשון חתימת הגורל, ובדוחק וננעֵל || 5 [וְאֵל זֵבֵן] אולי אפשר לשחזר [צדיק ה]אֵל זֵבֵן]א נאמן הוא] על פי הכתוב בעותק א קטע 1 א שוי 6-7 ||

עותק ב קטע 1 ב (+ 1Q29 קטע 1 שוי 3-7)

שוליים עליונים

- 1 וְאִלְרִיכָה וַיֵּצֵא עִמּוֹ בַלְשָׁנוֹת אֵשׁ. הַאֲבָן הַשְּׂמַאֲלִית אֲשֶׁר עַל צְדוֹ
- 2 הַשְּׂמַאֲלִי תִגְלַה לְעֵינַי כּוֹל הַקֶּהֶל עַד כְּלוֹת הַכּוֹהֵן לְדַבֵּר וְאַחַר נַעֲלָה
- 3 [ ] לְלוֹם [ ] אֶתְּהָ תִשְׁמֹר וְעֲשִׂיתָהּ כַּפּוֹל [אֲשֶׁר] יִדְבֹּר [אֶלְרִיכָה
- 4] [וְהַנְּבִיאָא אֲשֶׁר יִדְיָהֲבָה לְלִכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרֵים הוּא הַמְדַבֵּר סָרָה]
- 5] [יִזְמַת כִּי דַבֵּר סָרָה עַל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶּ

עותק ב קטע 1 ג

שוליים עליונים

- 1 כְּכוֹל הַמִּשְׁפָּט הַזֶּה. וְאִם בַּמַּחֲנֶה יִהְיֶה הַנְּשִׂאָא אֲשֶׁר לְכוֹל הָעֵדָה וְנָלְ[חָם עַם]
- 2 אֵיבּוֹ וְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אוֹ כִּי יִלְכוּ לְעִיר לְצֹר עֲלֶיהָ אוֹ לְכוֹל דַּבַּר אֲשֶׁר[יִהְיֶה]
- 3 לְנְשִׂאָא[הָעֵדָה]לְ[עֲשׂוֹת אֵם] תִּהְיֶה[הַשְּׂדָה רְחֹקָה] וַיֵּצֵא עִמּוֹ כּוֹהֵן נוֹשֵׂא[
- [אֶפְרָיִם]

1Q29 קטע *5

שוליים עליונים

- 1 [הַ]דְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל פִּי כּוֹל הָ[כְּתוּב בַּסֵּפֶר הַתּוֹרָה]
- 2 [וְאֵחָ]רְ יִדְרוֹשׁ הַכּוֹהֵן לְכוֹל רְצוֹנוֹ כֹּל
- 3 [הַ]קֶּהֶל
- 4 [בְּנֵי] שְׂרָאֵל שְׂמֹרוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה [

קטע 1 ב: 1 וְאִלְרִיכָה כַּקְרִיאָה שֶׁסְטְרַגְנֵל מְצִיעַ בְּהַעֲרוֹתָיו; בְּגוֹף הַטֶּקְסֵט הוּא קוֹרָא יֵאֵיִיכָה; אֲרִיֵאל וַיּוֹדִיעֵקִי מְצִיעִים וְאִלְרִיכָה; וְאִלְרִיכָה יֵשׁ לְקִרְוָא וְאִלְרִיכָה; בַּלְשָׁנוֹת 1Q29 בַּלְשָׁנוֹת || 2 תִּגְלַה יִתְאִיר; נַעֲלָה יִמְסַתְלֵק; הַשּׁוֹ יַעֲלָה 1Q29 קטע 2 שוי 4 || 3 הוֹשֵׁלֵם עַל פִּי דְבָרִים יג || [4]-[5] הוֹשֵׁלֵם עַל פִּי דְבָרִים יג 6 || קטע 1 ג: 1 כְּכוֹל הַמִּשְׁפָּט יִשִּׁיר מְטוֹר ב; בַּמַּחֲנֶה הַשּׁוֹ דְבָרִים כג 10 || 2 וְיִשְׂרָאֵל אֱוִלֵי הוֹוִיּוֹ מוֹסַפְת; לְכוֹל שִׁים לֵב לְקוֹ הַמַּאֲוֹנֵךְ הַמְקַבֵּל לְרֵאשׁ הַלְמִיִּיד || 3 [אֵם] תִּהְיֶה[הַשְּׂדָה רְחֹקָה] גוֹלְדָמָן, עִמֵי 335 מְשוּוָה אֵל הַכְּתוּב בְּדְבָרִים כ 15 כֵּן תַעֲשֶׂה לְכָל הָעֲרִים הַרְחֵקֵת מִמֶּךָ מֵאֵד הַמְדַבֵּר בְּשֵׂדָה קָרֵב רְחוֹק מִירוּשָׁלַיִם; לְהַשְׁלֵמַת סוֹף הַשּׁוֹרָה הַשּׁוֹ פֶשֶׁר יִשְׁעִיהוּ א, 4Q161 קטעים 7-10 שוי 29, לְעִיל עִמֵי 264 || קטע 5: * הַטֶּקְסֵט מוֹרְכָב מִשְׁלוֹשָׁה קטעים. קטע 5 עִצְמוֹ מוֹרְכָב מִשְׁנֵי קטעים שֶׁמְצַטְרֵפִים יִשִּׁירוֹת. מִיִּלֵּיק צִירָף גַּם אֶת קטע 6 הַכוֹלֵל תִּיבָה אַחַת: הָאֵלֶּה שׁוֹי 4, וְכֵן צִירָף אֶת קטע 7; הַקְטַע הוֹבָא כֵּאֵן מְשׁוּם שֶׁהוּא עֵדִיין דָן כְּנֵרָאָה בְּנִשְׂאִי וּבְכוֹהֵן שִׁיּוֹצֵאִים לְמַסַּע מִלְחָמָה וְהוּא מְתַקְשֵׁר גַּם לְתַחִילַת הַקְטַע שֶׁאַחֲרָיו || 1 [הַ]דְּבָרִים עַל פִּי תַצְלוּם 40.481; הַ[כְּתוּב בַּסֵּפֶר הַתּוֹרָה] שִׁיחֹזֵר חֲדָשׁ עַל פִּי דְבָרִים יז 11 וּמְגִילַת הַמִּקְדָּשׁ נו 3-4 ||

עותק ג קטעים 1+3*

- 1] שִׁמְ] [
- 2] אֱלֵיכֶם שְׁמִירָיָה לְעִשׂוֹת אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה [
- 3] אֲלֵ יִשְׂרָאֵל [הַדְּרִי' הוּא לִיחֹד] [
- 4] הֵ אֵל כֹּל יִשְׂרָאֵל בְּרֵאתֶם] [
- 5] בְּהַפְּיַע מְאִרֵי כְבוֹדוֹ מִזְבוֹל קֹדֶשׁוֹ בְּרִקְעֵי הַשָּׁמַיִם] עֲנֹו כֹל [
- 6] יִשְׂרָאֵל [וְאִמְרוּ] בְּרוּךְ (יְהוָה) אֲתָה אֲדֹנָי הַצַּדִּיק בְּכֹל דְּרָכָיו הִלֵּךְ כַּח בְּכֹל מִשְׁפָּטֵי הַנְּאֻמָּן [
- 7] כֹּכָל דְּבָרָיו [הַמְּבִיֵן כֹּכָל שְׁכָל הַנְּעוּזֹ בְּכֹל גְּבוּרָה וְצוּהָ לְהוֹצִי אֶת־ן הַמַּאֲזוּרוֹת] לְ"בְדִילָ [בֵּין יוֹם לְלִילָה] [
- 8] אֲשֶׁר בְּרֵתָה אֶת הַבְּקָר אֹת לְהַפְּיַע מִמְשַׁלַּת אֹר לְגַבּוֹל יוֹמָם בְּרֵתָה לְ"בְדִילָ לְ"בְדִילָ הָאָדָם] לְמַעַן יִצְאֹו [
- 9] לְעַבְדֹתֶם. לְבָרַךְ אֶת שֵׁם קֹדֶשְׁךָ בְּרֵאתֶם כִּי טוֹב הָאֹר וּבְ] אֹת [כִּי בְכֹל הַדְּבָרִים הֵ אֵלֶּה בְּבֹדְדָה] [
- 10] בְּרוּךְ יוֹצֵר] לְ הַבְּרָאִים אֲשֶׁר בְּרֵתָה אֶת הָעֶרֶב אֹת לְהוֹפִיעַ מִמְשַׁלַּת־ן חוֹשֶׁךְ לְגַבּוֹל לִילָה בְּרֵאתֹו] [
- 11] לְנוֹחַ] אִו מְעַמֵּל לְבָרַךְ [אֶת שֵׁם קֹדֶשְׁךָ בְּרֵאתֶם] • [יוֹם פּוֹל] [

1Q29 קטע 4+3 (+ עותק ג קטע 2)

- 1] • [ ] [
- 2] אֵת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶה] [
- 3] יַעֲנֹו כֹכָל יִשְׂרָאֵל וְ] אִמְרוּ בְרוּךְ אֲתָה יְהוָה [
- 4] צַדִּיק אֲתָה יְהוָה הֵ בְכוֹל מְשַׁפֵּט] [
- 5] הַנְּאֻדָר] רֹוב כֹחַ הַנְּכַבְדָּן] בְּפּוֹל [
- 6] לְ] [לְ] [

קטעים 1+3: * קטע 1 מתחבר במגע לטקסט שבסוף שורות 8-9 || 2 שְׁמִירָו הַשּׁוֹר 1Q29 קטע 5 שוי 4; שׁיֵס קוֹרָאִים שְׁמִהּ || 3 הַדְּרִי' הַשּׁוֹר תְּהִלִּים קִמְט 9; שׁיֵס קוֹרָאִים הַבְּרָא || 4 בְּרֵאתֶם אוּ בֹ אֲתֶם || 5 מְאִרֵי שׁיֵס קוֹרָאִים פְּאִרֵי וְשִׁטּוּדִל אֹמֶרֶת שֶׁאֵי אֲפֶשֶׁר לְקֹרֹא מְאִרֵי עִם שֶׁהִיא מִפְּנֵה לְמַקְבִּילָה בְּסֶדֶךְ הַיַּחֲדָו 3, וְנִרְאָה שֶׁהָאֹת הִיא מִיֵּם שֶׁחִלְקָה הַיַּמִּנִי מוֹסְתֵר תַּחַת קִמְט || 6 הִלֵּךְ כַּח עַל פִּי תַצְלוּם 41.860; אֵין כְּנִרְאָה מִקּוֹם לְעוֹד אֹת בֵּין הַהִיֵּא לְרִישֵׁשׁ, מִשְׁמַעוֹת הַצִּירוֹף יְבַעַל כּוֹחַ רֵב, הַשּׁוֹר [הַנְּאֻדָר בְּ] רֹוב כּוֹחַ לְהֵלֵךְ 1Q29 קטעים 4+3 שוי 5 וּשְׁעִיָה מ 26 מִרְבֵּ אֹנִים וְאִמִּין כַּח; שׁיֵס קוֹרָאִים הַ]גְּבֹוֹ כַח || 7 [דְּבָרָךְ] הַשּׁוֹר דְּבָרֵי יְהוֹשֻׁעַ ב, 4Q379 קטע 18 שוי 7, לְעִיל עֲמִי 71 וּבַהֲעֵרָה שֵׁם; הַנְּעוּזֹ קְרִיאָה חֲדָשָׁה; וְצוּהָ קְרִיאָה חֲדָשָׁה; שׁיֵס קוֹרָאִים הַנְּחֹה; לְ"בְדִילָ קְרִיאָה חֲדָשָׁה || 8 בְּרֵתָה = בְּרֵאת; לְהַפְּיַע שׁיֵס קוֹרָאִים לְהוֹפִיעַ וְאֹמְרִים שֶׁהוּוִיִּו וְהַפִּיֵּא צְמוּדוֹת בְּגַלֵּל קִמְט בְּעוֹר; יוֹמָם יִזְמֹן הָאֹרִי || 9-8] לְ"בְדִילָ הָאָדָם ... לְעַבְדֹתֶם עַל פִּי תְהִלִּים קֹד 23 || 10 הַבְּרָאִים שׁיֵס קוֹרָאִים מְתִים || 11-10 הַשּׁוֹרוֹת הוֹשְׁלָמוֹ עַל פִּי שׁוֹי 8-9 || 11 מְעַמֵּל עַל פִּי תַצְלוּם 41.515 || קטעים 4+3: 2 אֱלֹהֵיכֶה מִיִּלִּיק קוֹרָא אֱלֹהֵיכֶמָה || 3 [כֹכָל] עוֹתֵק ג כַּל || 4-3 הוֹשְׁלָם עַל פִּי עוֹתֵק ג קטעים 1+3 שוי 6-5 וְסֶדֶךְ הַיַּחֲדָו א 26 || 4 בְכוֹל עוֹתֵק ג בְכוֹל ||

שיר למשכיל לבהל רוחות (4Q511-4Q510, Shir)

החיבור שרד בשני כתבי יד – האחד מראשית בית הורדוס והשני מאוחר במעט. כתב היד השני התפורר למאות קטעים זעירים. המהדירים הראשונים (סטרקי ובאייה) הצליחו לצרף קטעים רבים זה לזה ולקבוע את מקומם של הגדולים שבהם. אמנם הסדר שקבעו המשמש במהדורתנו אינו ודאי. נוסף על הקיטוע הטקסט של כתב היד השני נפגע מפגעים למיניהם כגון חורים שחוררה הדיו, השחרת הקלף ודהיית אותיות. הווי"ו והיו"ד נבדלות זו מזו בשני כתבי היד.

בכתב היד הראשון השתמרה כותרת לשירים כולם וממנה עולה שהחיבור הוא קובץ שירי תשבוחות לאל המיועדים לגרש שדים ורוחות הפוגעים בצדיקים. אין בשירים השבעות של הפרט הפונה למזיקים אלא דברי שבח לאל במטרה שיגן על נאמניו מפני השדים שניתן להם שלטון זמני מוגבל. בכתב היד השני השתמרו שרידי כותרות לשירים אחרים. אף חתימתו של החיבור השתמרה. עם זה קשה לעמוד על מהלכו הכולל.

מוריס באייה ההדיר את כתבי היד בסדרת התגליות, כרך ז, עמ' 215-262. על אופי החיבור ראו: בלהה ניצן, "שירי שבח מקומראן 'לפחד ולבהל' רוחות רשע", תרביץ נה (תשמ"ו), עמ' 19-46; הנ"ל, תפילת קומראן ושירתה, ירושלים ותל-אביב תשנ"ז, עמ' 165-205; M. Kister, "Demons, Theology and Abraham's Covenant (CD 16: 4-6 and Related Texts)", *The Dead Sea Scrolls at Fifty: Proceedings of the 1997 Society of Biblical Literature Qumranic Section Meeting* (ed. A. Kugler and E. Schuller), Atlanta, Georgia 1999, pp. 167-184

עותק א קטע 1 (+ עותק ב קטע 10)*

שוליים עליונים

- 1 [למשכיל שירי] תשבוחות ברִפּה לַמֶּלֶךְ הַכְבוֹד. דברי הודות בתהלי
- 2 [שיר] לְאֱלוֹהֵי דְעוֹת תְּפָאֲרֹת אֵל אֱלִים אֲדוֹן לְכוֹל קְדוּשִׁים וּמִשְׁלֹתָו
- 3 עַל כּוֹל גְּבוּרֵי כוֹחַ וּמְכוּחַ גְּבוּרָתוֹ יִבְהִלּוּ וַיִּתְפָּזְרוּ כּוֹל, וַיִּחְפְּזוּ מֵהֲדָרְ מֵרֹחַ
- 4 כְבוֹד מְלָכוֹתוֹ וְאֲנִי מִשְׁכִּיל מִשְׁמִיעַ הוֹד תְּפָאֲרָתוֹ לִפְחָד וּלְבַהֵל
- 5 כּוֹל רוּחֵי מְלֹאכֵי הַבַּל וְרוּחוֹת מִמְזִרִים שְׂדֵי אִים לִילִית אַחִים וְ[הַמְשֹׁחֲשִׁים]
- 6 וְהַפּוֹגְעִים פִּתְעָ פִּתְעָ פִּתְעָ רֹחַ בִּינָה וְלֵהֶשֶׁם לִבְבָם וְעֲצָתָם בְּקִץ מִמְשַׁלְ[ת]
- 7 רִשְׁעָה וְתַעְזוּדוֹת תַּעֲנִיּוֹת בְּנֵי אֹרֶךְ בְּאִשְׁמַת קִצִּי נִגְעָ[י] עֲוֹנוֹת וְלוֹא לְכַלֵּת עוֹלָם
- 8 [כִּי אִם לְקִץ תַּעֲנִיּוֹת פִּשְׁעָ] [רִנְנוּ צְדִיקִים בְּאֱלוֹהֵי פִּלְאָ]

* קטע בן תשע שורות ושוליים עליונים ותחתונים. שורה 9 שולבה בפסקה הבאה || 1 קיסטר, עמ' 174 מעיר שהביטוי שיר תשבוחות מופיע על קמעות וקערות מאגיות מזמנים מאוחרים יותר לציון גבורתו ועליונותו של ה' || 3 ויתפזרו מתוקן כנראה מן ויחפזו; מֵרֹחַ באייה קורא מֵעוֹן || 5 ורוחות ממזרים שדים שנוצרו מזיווג בין בני האלהים לבנות האדם; שְׂדֵי אִים = שְׂדֵי, אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא שְׂדֵי אִים = שְׂדֵי אִים; [הַמְשֹׁחֲשִׁים] על פי חוכמת המלך שלמה א, 4Q525 || קטע 9 שוי' 4, לעיל עמ' 117 || 6 לתעות = להתעות; וְעֲצָתָם באייה קורא וְנִיִּתָם; התיבה נחצתה מחמת קרע || 7 ותעודות תעניות ימועדי העינוי, ימי שלטון הרשעה; נִגְעָ[י] עותק ב נִגְעֵי בווי"ו מובהקת || 8 בעותק ב יש כאן תוספת אך רק אותיות בודדות שרדו ממנה; [כִּי] הִקְסָר מֵתַאִים לְחִלּוּפָה כִּיָּא ||

עותק ב קטע 10 (+ עותק א קטע 1)*

- 7 ולישרים תהלי כבודו
- 8 [הִלְלוּהוּ צְדִיקִים] רוממוהו כול תמימי דרך בכנור ישועות
- 9 ופתחו פה לרחמי אל ודרשו למנוחתו הוֹשִׁיעָה אֱלוֹהִים
- 10 [שׁוֹמֵר חַסֵּד] בְּאֵמֶת לְכוּל מַעֲשֵׂיו וְשׁוֹפֵט בְּצִדְקָה הוֹיֵי עַד
- 11 [עֲשֵׂה] נְהִיֵי עוֹלָמִים. בְּסוּד אֵילִים וְאֲנָשִׁים יִשְׁפּוּט.
- 12 בְּרוּם שְׁמִים תּוֹכַחְתּוּ וּבְכוּל מוֹסְדֵי אֶרֶץ מִשְׁפַּטֵי יוֹדֵי פ
- שוליים תחתונים

עותק א קטע 2

שוליים עליונים

- 1 [הַתְּהַלְּ כֹּם בְּגוֹרֵל רִשָׁע וְכוּל]
- 2 [לַוְהִי יִשַׁע וְקְדוּשִׁין]
- 3 [לְכָל־ תְּ עוֹלָמִים וְכוּל רוּחִי]רִשָׁע
- 4 [שְׁ עוֹלָמִים בּוֹעֶרֶת בְּסוֹ־ רִשָׁעָה]
- 5 [לְ־ בְּגוֹ־רָל]

קטע 10: * המשך ישיר לטקסט שלפניו || 7 תהלי בעותק א יש מקום חלק אחרי התיבה || 8 [הִלְלוּהוּ] קריאה חדשה; כל הפעלים שבשוי 8-9 בלשון ציווי, שלא כבאייה || 9 ודרשו ולא ידרשו; למנוחתו באייה קורא למנו ואחריה מקום חלק; בתצלום מיקרוסקופ נראית גרידה אך אין רואים שרידי אותיות, השוו לשכנו תדרשו דברים יב 5, ודרשו למו עותק ב קטע 2 ב שוי 2 || 10 הוֹיֵי שרידי ההי"א נראים בתצלום 40.611; באייה קורא [מ]הוֹיֵי || 10-11 הוֹיֵי עַד [עֲשֵׂה] נְהִיֵי עוֹלָמִים השוו ברית דמשק פרק א שוי 57-58 || 11 [עֲשֵׂה] באייה קורא [ע]; אֵילִים 'מלאכים' || 12 יוֹדֵי פ באייה קורא יוד, כינוי לשם ההויה || קטע 2: 1 [הַתְּהַלְּ כֹּם] קריאה חדשה, השוו עותק ב קטע 2 א שוי 9 || 3 [לְכָל־] קריאה חדשה || 5 [לְ־] אריאל ויודצקי מציעים לקרוא [התה]לכו על פי שורה 1 ||

עותק ב קטע 1

- 1] בשמים ובכול רוחות מ]משלותם
- 2] [וכו'] באין וכו' ובכול
- 3 רוחות ממשלתה תמיד יברכהו בקציהם
- 4 הימים וכול חיתם ישמעו הוד תפארת
- 5 כולם יגילו לאלוהי צדק בלצור ישועות
- 6 כיא אין משחית בגבוליהם ורוחי רשע
- 7 לו יתהלכו במ כיא הופיע כבוד אלוהי
- 8 דעות באמתו וכול בני עולה לוא יתכלכלו

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 2 א

- 1 למשכיל שי'] ה'ללו את ש]
- 2 קודשו ורוממוהו כול יודעי [צדק כיא כלה רוחי רשעה]
- 3 ורוש ממשלתם הש'בית לאין [קום שמחה]
- 4 יע'ולמים וחיי נצה לאיר אור] להפיל]
- 5 אג'רלו רשית ביעקוב ונחלת אל[הים]ם הלקו ב'שראל]
- 6 מפני דרך אלוהים ומסל[ות]ת קודשו לקדושי עמו. בדע[ת] אל ובינת]
- 7 אלוהים הנבונה שם ישראל] בשי]נים עשר מחנות קודש]]
- 8 [לצוא ב]גורל אלוהים עם מלאנ]כי מאורות כבודו בשמי יתשבוהת'
- 9 אאותהיהם תכן למועדי שנה וממשלת יחד ליהתהלך בג'רל
- 10 [לפני] לפי כ'בו'ו ול'שרתו בגורל עם צבאו כיא אלוהי

שוליים תחתונים

קטע 1: 4 הוד קריאה חדשה על פי עותק א קטע 1 שוי 4 || 5 יגילו ייזמרו; בכבוד על פי קטע 10 שוי 8, לעיל עמי 317; באייה קורא ב[ונ]ות] || 6 אין משחית בגבוליהם השוו ישעיהו ס 18 || 7 לו = לא || 8 באמתו ב[אמתו] או ב[אמתו]; באייה קורא באמרו' ||

קטע 2 א: 3 ורוש ממשלתם יואת מושלם; באייה קורא ורוש ממשלת; השוו רוש ממשל ה[ושך] ברכות לימי החודש הראשון, 4Q503 קטעים 33 א - 34 שוי 19, לעיל עמי 15 || 4 לאיר = להאיר || 5 הלקו קריאה חדשה; קיסטר מציע להשוות אל דברים לב 9 כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו; ב'שראל על פי תצלום 42.080 || 6 מפני = מפני; על פי ישעיהו מ 3; באייה קורא [שומ]י אבל שרידי האות שלפני היו"ד מתאימים לנו"ן ואינם מתאימים לרי"ש || 6-7 בדע[ת]... הנבונה השוו קטע 96 (לא הותקן) [ב]דעתו הנבונה || 7 שם = שם יסידרי; קודש] [כהצעת אריאל ויודיצקי; באייה קורא בסוף השורה קודש]] ה לו אך האותיות הנוספות כתובות על קטע שצירופו אינו וודאי || 8 בשמי ביו"ד מובהקת; באייה קורא בשמו || 9 אאותהיהם הושלם על פי בראשית א 14 || 10 [לפני] השוו פשר על הקיצים א, 4Q180 קטע 2 א שוי 3, מגילת ההודיות טו 17 וסך היחד א 8; כבודו או כבודם]; צבאו באייה קורא כסאו ||

עותק ב קטע 2 ב

[	1	]°[
[	2	ודרושו למו כן]
[	3	ועדת ממלזרים כולל]°°
[	4	ובושת פנים למספר אב]
[	5	אלוהים האלרי' בכוח]
[	6	רזי אלוהים מיא ידע]
[	7	אלוהי גבורות יעדם ל]
[	8	כמוהם יוטמאים כנדתם]
[	9	יודע יושר ישרים ביע[קב]
[	10	ובישראל מן]רים בל]

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 3

[	1	] בעולמם כיא]
[	2	] תוע[בותיכם ואה]
[	3	] קצי רשעתה ופ°]
[	4	] ° הגבורות וכחכום]
[	5	] °°ם ואין ליכם שלום]
[	6	] יראו [מלפ'נו ופחדו כול °]
[	7	] שמי]ם וארצ ירועו מ]
[	8	] כו וכול]

קטע 2 ב: 3 °° [על פי תצלום 41.285 || 4 אב] [על פי תצלום 41.285 || 5 אלוהים הלמיד נראית בתצלום 41.285; האדרי' קריאה חדשה, השוו שמות טו 6 ותרגום אונקלוס אדירא בחילא || 9 ביע[קב] באייה קורא בישן] || קטע 3: 4 וכחכום אולי = נכחום; לפתרונות אחרים עיינו בהערותיו של באייה || 6 מלפנו באייה קורא מלונ ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 8

[	ם בי°°]	]	1
[	יגילו באלוהים]	]	2
			3
[	למשכיל ש]יר שני לפחד מיראיו]	]	4
[	לכפר תעותו בתעניזיות ולוא לכל]ת צולם]	]	5
[	°°° אל בסתר שדי °]	]	6
[	במם]לשיו יחביאני] ל]	]	7
[	ני בקדושיו]	]	8
[	יה]ז עם קדוש]	]	9
[	אל כיא]	]	10
[	ם יחברו]	]	11

עותק ב קטע 11

[	° [ ] ° וב]	]	1
[	מ]עדי צרות]	]	2
[	ה ומקלל לכול °]	]	3
[	יפגעו לענות ב]	]	4
[	ג]ערו מיראיו]	]	5
[	ם מתוך מ°]	]	6
[	לוא תראו]	]	7
[	הפגועים ה°°]	]	8
[	ש]למים כיא אחרון]	]	9
[	ואחרון מו]	]	10
[	בחר לכל]	]	11
[	א]לוהים ה°]	]	12

קטע 8: 4 לפחד מיראיו הכוונה לחכמים המפחידים ומגרשים את מלאכי החבלה בשם האל || 5]תעותו על פי תצלום 40.579; בתעניזיות 'בעינויים'; לכל]ת צולם] השוו לעיל, עותק א קטע 1 שוי 7-8 || 6 °°° אל על פי תצלום 40.579 || 7 [במם]לשיו על פי איוב לו 16; האותיות הראשונות נראות בתצלום 41.947 ואי אפשר לקרוא [בצ]ל] י'זוי || 10 אל מקום חלק אחרי התיבה || 10-11 באייה מצרף בתחילת השורות האלה קטע זעיר. הצירוף בעייתי ולכן האותיות שבקטע הושמטו || קטע 11: 2 [מ]עדי צרות באייה משווה אל סרך היחד ג 23 || 8 הפגועים רבים של פגע ||

עוֹתֵק ב קטע 15+17*

- 1 [ ] ׁ מ° [ ]
 2 [ ] עֹלָמִים [ ] אַמֹּנֹתָ זְכוֹלָ [ ]
 3 [ ] וְדָם [ ] לֹא אֲבִיוֹנִי [ ]
 4 [ ] לְפָנַי גְּבוּרָתוֹ [ ] גְּבוּרָה, אֵין מִשָּׂא [ ]
 5 [ ] רֹחַ הַיְּהוָה רֹחַי הַבְּלִים לְרוּב אֲזִנִּים לֹא יִדְמֶנּוּ [ ]
 6 [ ] יָרַע וּמַעֲשֵׂיו הַקְּדוּשִׁים [ ] מִמֶּנּוּ [ ]
 7 [ ] רָחַץ רַעַה הַ [ ] בֹּן [ ]
 8 [ ] לְ [ ]

עוֹתֵק ב קטע 16

- 1 [ ] לֹא [ ]
 2 [ ] כֹּל מִשְׁלוּחוֹתָיו מִעֵי [ ]
 3 [ ] אִשׁ [ ] אֲזַכְלַת בְּמוֹסְדֵי עִפְרוֹן [ ]
 4 [ ] בָּרַךְ [ ] אֶתְּ אֱלֹהֵי אֱלִי [ ]
 5 [ ] פֹּתַח עֵי [ ] נִיחָם וּפִוּקָה אוֹ [ ]
 6 [ ] אֵ [ ]

קטע 15+17: * צירפנו את קטע 17 ישירות לקטע 15 על פי ההקשר בשורות 4-5, חלקי הגימ"ל שבמילה גבורה (שוי 4) שרדו בשני הקטעים. הלמ"ד של לרוב (שוי 5) שרדה בקטע 15 ואילו שאר אותיות התיבה שרדו בקטע 17 || 3 [ ] וְדָם באייה קורא [בכול מ] אֲדָם; נראה יותר לקרוא [כ] וְדָם || 4 [ ] לְפָנַי גְּבוּרָתוֹ [ ] גְּבוּרָה השוו משלי כא 30 אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' || 5 לְרוּב אֲזִנִּים השוו ישעיהו מ 26, 29 || 6 מִמֶּנּוּ על פי תצלום 42.080 || 7 רָחַץ החיית ברורה בתצלום 41.947 ||
 קטע 16: 2 מִשְׁלוּחוֹתָיו ראו קימרון, דקדוק, עמי 137 || 3 [ ] אִשׁ אֲזַכְלַת בְּמוֹסְדֵי עִפְרוֹן השוו דברים לב 22 ותלהט מוסדי הרים || 4 אֱלִי [ ] הלמ"ד נראית בתצלומים ישנים || 5 [ ] פֹּתַח עֵי נִיחָם קריאה חדשה; באייה קורא [ ] תיחם, הכינוי חוזר כנראה אל בני האדם, השוו שוי 3 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 18 ב*

- 1] י°[
- 2] י°[
- 3] בְּבֹרְתוֹ[
- 4] [
- 5] אֵין נְבִלּוֹת [בדברי ואן בְּמוֹצָא שְׁפָתַי ולוא בליעל
- 6] בְּלִבִּי [זרוח בינתי י°°°ה' עבודת רשעה היא
- 7] אֱלֹהִים יַעֲרִיבֵנִי וְזָכֹל מַעֲשֵׂי נְדָה שְׁנַתִּי כִּיא
- 8] הָאִיר אֱלֹהִים דַּעַת בִּינָה בִלְבָבִי וּמוֹכִיחִי
- 9] צְדָק עִם נַעֲוֹתַי וְשׁוֹפְטִי אֲמוֹנָה בְּכֹל פְּשַׁעִי
- 10] אֲשַׁמְתִּי כִּיא אֱלֹהִים שׁוֹפְטִי וּבִיד זֶר לֹוא

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 18 ג

- 6] בְּמִ
- 7] וְאֱלֹהִי]:
- 8] וּמִשְׁפָּחַ
- 9] וְעִם הַתְּנַגְּפִי
- 10] כְּנָפִי אֱלֹהִים

שוליים תחתונים

קטע 18: * הקטע הזה מורכב משלושה חלקים המצטרפים ישירות זה לזה. בתצלום הישן 40.621 נראה רק החלק הגדול (העליון) ובתחילת השורה הראשונה והשנייה נותרו בו אותיות שכבר אינן במקור ובתצלומים מאוחרים יותר. באמצע הקטע הכתב דהוי וכמה אותיות אינן נראות || 5 [אֵין] ... שְׁפָתַי באייה קורא [אם נבלות] בדברי ואן [ב]מוֹצָא שְׁפָתַי על פי סרך היחד י 21-22. אולם שם אין הדברים מנוסחים בשאלה אלא בשלילה ומכאן ההשלמה המוצעת. האות השלישית בתיבה ואן מעוותת ואין להכריע אם היא וי"ו או יו"ד; בתיבה במוֹצָא שרד הצד הימני של הבייית; הוא מרוחק מן המ"ם בגלל קרע; המ"ם שלמה בתצלום 40.621 || 6 ה°°°ה' הכתב שחוק, מתבקשת מילה מעין תעבה; אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא שְׁנָה = שְׁנָה || 7 עִיבִי אולי יש להשלים [פ]ע[י]ני [בו], ראו תהלים פז 7; שְׁנַתִּי = שְׁנַתִּי || 8 הָאִיר ... דַּעַת השוו למאירי דעת שירי עולת השבת, שיר שמיני שוי 18, להלן עמי 371; בִּינָה על פי תצלום 41.678 || 8-9 וּמוֹכִיחִי צְדָק השוו מגילת ההודיות י 6 וּמוֹכִיחִי צְדָק בכל הַפְּסִי, יד 7 || 9 נַעֲוֹתַי הווי"ו השנייה מובהקת = נַעֲוֹתַי 'עוונתי' ולא נַעֲוֹתַי 'עוונותיי', והשוו חוכמת רז נהיה פרק ב שוי 13, לעיל עמי 152 ||

עותק ב קטע 19

[	]°[	1
[	]°[	2
[	]°[	3
[	]°[	4
[	]°[	5
[	]°[	6

עותק ב קטע 20 א

[	]°[	1
[	]°[	2
[	]°[	3
[	]°[	4

עותק ב קטע 20 ב

[	]°[	2
[	]°[	3
[	]°[	4
[	]°[	5

קטע 20 א: 3 [ולוא פתנב]י הושלם על פי בן סירא טו 14 ויתנהו ביד יצרו ועל פי ספר היובלים, 4Q219 כא 22, לעיל עמי 231 ונתנכה ביד פשעיקה; ביד אשמה אולי = 'ביד בני אשמה' או 'ביד יצר אשמה' ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 22

- 1] שׁ]וּפֹט
- 2] [כִּיָּא עִם כּוֹל
- 3] מַעֲנָה כּוֹל לְשׁ]וֹן יִשְׁמַע וּמִזּוֹל
- 4] [תְּרַחֲמַת כּוֹל שְׁפַתִּים יִיאֲזִין כִּיָּא מַח]שְׁבַת כּוֹל לִבֵּב הוּאָה
- 5] [יִוְדֵי]וֹלֵם [תֹּת
- 6] הֵ

עותק ב קטע 26

- 1] הֵ מִם] ׀ ׀ ׀ ׀ ׀
- 2] [חִסְדִּיו וְכוֹל מַחֲשֵׁ]בִוְתִי
- 3] [מִבְּנֵי אָדָם וּמִסוּדִ] בְּשֵׁר
- 4] [גְּבוּרֹתָיו וּמִוְפֹתָ]י
- 5] [לְסַפֵּר מִן]

עותק ב קטעים 28+29

- 1] [כֹּה בִּים] שְׁמַחֵוּ ׀ פְּדוּיִים
- 2] וְהִגִּילוּ בְּאֵלוֹהִים רַנָּה וְאִנִּי אֲוֹדֶם] הֵ כִּיָּא לְמַעַן כְּבוֹדָה
- 3] שְׁמַתָּה דַעַת בְּסוּד עִפְרִי לַה]לְלָכָה ׀ וְאִנִּי מִצִּירֻק יִצֹר
- 4] [חַמְרֵ] קְוֹרְצַתִּי וּמַחֲוֹשֶׁךְ מִגְּבִלִי ׀ אִי הֵ ׀׀׀ עוֹלָה בְּתַכְמֵי בְּשׂוּרֵי
- 5]
- 6] [יִלֵּן] ׀ ׀ וְאַתָּה] ׀ לֵל] ׀

קטע 22: 1]שׁ]וּפֹט על פי תצלום 43.623, ואפשר לקרוא [מ]שְׁפֹט; כנראה אין יו"ד אחרי הטייית || 3]לְשׁ]וֹן בתצלום 43.619 שרדה אולי תחתית השייך || 3-4 ומזל [תְּרַחֲמַת כּוֹל שְׁפַתִּים] הושלם על פי קטעים 63+64 ב שוי 4 || 2]וְהִגִּילוּ באייה קורא [י]גילו; קטעים 28+29: 1]פְּדוּיִים השוו קטע 36 שוי 3 וישעיהו נא 11; באייה קורא מְגוּיִים || 2]וְהִגִּילוּ באייה קורא [י]גילו; הקריאה החדשה מתאימה בדיוק להפועל הזה מופיע במגילות בבניין הפעיל, ראו קימרון, דקדוק, עמי 49 || 3]בְּסוּד = ביסוד; מִצִּירֻק האות השלישית נראית כיו"ד ולא כוויי; השוו מגילת ההודיות כ 35 ובהערה ובהפניה שבכרך א, עמי 91, ואולי שורש המילה קר"ץ, בשיכול הגאים, ומשקלה קיטול כמו קיטור; יִצֹר על פי התצלום שבמהדורה שנעשה לאחר הפרדת השכבות || 4]וּמַחֲוֹשֶׁךְ המ"ם נראית בתצלום 41.424 ||

עותק ב קטע 30

- 1 חֲתָמְתָּהּ] א]רָצָה
- 2 ויעמקו] השמים ושמי ה]שמים יו]תהומות ומח]שבי ארץ כיא
- 3 אתה אלי חֲתָמְתָּהּ בְּעַד כולם ואין פותח. ולאשר] ידמוכה אומר
- 4 הימדו בשועל אנשים מי רבה ואם בזרת] יתכן איש שמים ובשליש
- 5 יכול עפר הארץ וישקול בפלס הרים וגבעות במוזנ] יפ, הנה
- 6 את אלה לוא יעשה אדם] ואיכה]יוכל איש לתכן את רוח] אלוהים

עותק ב קטע 35

שוליים עליונים

- 1 יאפי ח]מה] בכול בשר ומשפט נקמות לכל'ת רשעה ולשו
- 2 אפי אלוהים במזוקקי שבעתים ובקדושים יקדיש
- 3 אלוהים לו למקדש עולמים וטהרה בנברים והיו
- 4 כוהנים עם צדקו צבאו, ומשרתים מלאכי כבודו
- 5 יהללוהו בהפלא נוראות
- 6 ואני מירא אל בקצי דורותי לרומם שם דבר]תי לפחד
- 7 בגבורתו כול רוחי ממזרים להכניעם מירא]תו לפול
- 8 מועדי] עולמים ויכלו ב]קצ ממשלתם]
- 9]ר]שע]ה

קטע 30: 2 ומח]שבי] החיית נראית בתצלום 41.947 || 3 חֲתָמְתָּהּ בְּעַד השוו איוב ט 7 ובעד כוכבים יחתם; בְּעַד האותיות הראשונות נראות בתצלום 41.410; [ידמוכה אומר] הושלם על פי ישעיהו מ 18, 25 || 4-6 הכתוב כאן מבוסס על ישעיהו מ 12-13 בשינוי סדר המילים והעניין; ההשלמות כאן שונות מאלה של באייה, ראו מגילות א, עמי 141 || 6 רוח הוויין נראית כיו"ד ||

קטע 35: 1 אפי ח]מה] קריאה חדשה על פי העניין; ולשו] ישיבת', השוו תפילות לחגים, לעיל עמי 387 שוי 6; באייה קורא ולע]אך האות השלישית נוטה ומתאימה רק בדוחק לזיין || 2 במזוקקי שבעתים כינוי לצדיקים, ראו תהלים יב 7-8 ומגילת ההודיות יג 18 || 3 בנברים השוו שמואל ב כב 27 || 6 מירא ולא מירא], מדובר במשכיל המיירא ומבהל את הרוחות בכוחו של האל, השוו עותק א קטע 1 שוי 4-5, לעיל עמי 316; שם = את שמו של האל || 7-8 באייה משלים את הטקסט בדרך אחרת || 8 מועדי] עולמים] על פי צירוף קטעים, עיינו בתצלום 41.678; [קצ ממשלתם] על פי צירוף קטעים, עיינו בתצלום 41.678 ובתצלום שבמהדורה ||

עותק ב קטע 36

- 1] [וְתָם]
- 2] [חֲסִדֵי וְטָהָרָם וְהָיָה]
- 3] [דָּרַךְ] לַפְדוּיִים יִכְיָא אֱלוֹהֵי]
- 4] [וְיִזְכְּרוּ לְלֵן]

עותק ב קטע 37

- 1] [וְהָיָה]
- 2] [בְּמִקְוֵם]
- 3] [יִמְרוּטוּ מִן] סְדוּתָם וְתִהְיֶה הָאֲרָצָה]
- 4] [וְיִזְכְּרוּ כֹל יִמְהַשְׁבִּיהָ וְכוּן לְאִשְׁרָא עֲלֶיהָ]
- 5] [וְיִזְכְּרוּ וְיִחַפּוּ]
- 6] [וְיִזְכְּרוּ תְהוֹם]

שוליים תחתונים

עותק ב קטע 42

- 1] [וְהָיָה]
- 2] [מִבְּלַעֲדֵיכֶם לְוָא] עֲשֵׂה כֹל]
- 3] [קָצִי תַעֲוֹדְתִי פִלְגָתָה לִיא]
- 4] [וּבִשְׁמִינֵי אִפְצָה] פִּי]
- 5] [נָצַח] זֵרוֹת אֲשַׁמְתִּי וְאִפְצָה אֵל [פְּרֻכְבֵּי הַשָּׁמַיִם]
- 6] [אִם אֲדַע נְתָ] יְבוֹתָם וְאֵל מוֹסְדֵי הָאֲרָצָה [אִם אֲזַכֵּר]
- 7] [לְשַׁקֵּל אֵת] עֲפָרָה וְאֲדַע מַחֲשַׁבְתְּכֶה]
- 8] [כִּי אֵת בִּידְכָה לַפְתּוֹ] פִּי]
- 9] [מִבְּ] לַעֲיָךְ לְוָא יִנְחֵן לְוָא]
- 10] [וְיִזְכְּרוּ] וְאִם]

קטע 36: 3 [דָּרַךְ] לַפְדוּיִים השוו ישעיהו לה 8-10, נא 11 || 4 אריאל ויודיצקי מפנים לתצלום 41.477 ||
 קטע 37: 3 [יִמְרוּטוּ מִן] סְדוּתָם באייה קורא [יודועו יס] וְהָיָה על פי סרך היחד ח 8, אבל בשכנות אל מילים מעין שמים וארץ
 נוהגת במקרא ובמגילות המילה מוסד ברבים, כגון בקטע 42 שוי 6 ||
 קטע 42: 3 [קָצִי] קריאה חדשה; תַעֲוֹדְתִי שרידי האות האחרונה בתצלום 41.678 מתאימים ליו"ד, לוו"ו או לה"א; לִיא
 ולפניה חור ואולי יש לקרוא וְלֹא || 4 וּבִשְׁמִינֵי אולי = בשבוע השמיני שהוא זמן משפט האל || 5 [נָצַח] זֵרוֹת השוו
 ישעיהו מח 8; באייה משלים [ד] זֵרוֹת || 6 [אִם אֲדַע נְתָ] יְבוֹתָם שיחזור חדש, השוו מגילת ההודיות ט 14 ומשלי ל 18-19;
 [אִם] השוו שוי 10, ונראה שמילות השאלה מציינות כאן שלילה || 7 [לְשַׁקֵּל] השוו קטע 30 לעיל; מַחֲשַׁבְתְּכֶה
 יתוכניתך || 8 [פִּי] או [לשוני] או [לבבי] או [אוזני] || 9 [מִבְּ] לַעֲיָךְ כקריאת אריאל ויודיצקי; באייה קורא [ ] לַעֲיָן ||

עותק ב קטע 43

1	אִי־אִי־אִי־אִי	[
2	בדעת כִּי	] [
3	נחלה לִמֵּן	] [
4	ומשפטי יִצְדָק	] [כִּי־אִי
5	תעב קדוש אִתִּי	] [
6	רוחי חבל לִמְלִיךָ	] [כִּי־אִי
7	לבבם כנדת תועֵב	] [כִּי־אִי
8	כִּדְוֹן לִבְבָם בְּ־	] [כִּי־אִי
9	וְ־	] [כִּי־אִי

עותק ב קטעים 48-51*

שוליים עליונים

1	בעצת אל כִּי־אִי	] [הַחֲמִי־אִי בִּינְתוֹ נְתָן יִבְלִל־בִּי וְבִלְשׁוֹנִי
2	הודות צדקו וְבִשְׁפָתַי	] [וְרִנָּה וּבִפְּיִי לִפְחַד [כִּי־אִי רִחוֹת]
3	ממזרים להכניע	] [כִּי־אִי חִי טְמֵאָה. כִּי־אִי בְּתַכְמִי
4	בְּשָׂרֵי יִסֹּד בְּיִנְיָהוּ	] [הַדְּעָתָה גְּוִיִּתִי. מְלַחֲמֹת חוֹקֵי
5	אל בלבבי ואועד	] [הַיְעָל כֹּל מוֹפְתֵי גְבַר. מְעַשֵּׂי
6	אשמה ארשיע	] [כִּי־אִי הַאֲהָה אֵל הַדְּעוֹת הוֹאֵה
7	ידע וברזיו הוֹיִעֲצִי	] [כִּי־אִי יִבִּי כֹל
8	רוחי	] [מִי־אִי מְיִמִּי לֵא

קטעים 48-51: * הטקסט מורכב משבעה קטעים: קטע 48 מורכב משני קטעים המצורפים ישירות; קטע 49 מורכב מארבעה קטעים המצורפים ישירות כדין; בקטע 51 יש שתי שכבות מטורים סמוכים. המהדיר אף הוסיף בשו" 7 ר' שבמילה [ר]יבי מקטע 47 || 1 הַחֲמִי־אִי בהתאם לשיעור הטקסט החסר || 2 רִנָּה באייה קורא [ר]עָה; לִפְחַד כך קוראים אריאל ויודיצקי בתצלום 41.716 = יאני מפחיד; באייה קורא יִפְחַד || 3 להכניע = יאני מכניע; [ר]חִי קריאה חדשה || 4 יִסֹּד כך נראה בתצלום 41.716; באייה קורא יִסֹּד; בְּיִנְיָהוּ קריאה חדשה; השיחזור והפיסוק על פי קיסטר || 5 ואועד [ר]עָה = ואועדה, השוו במדבר יד 38 הנועדים עלי ואיוב ט 19 ואם למשפט מי יועידי; באייה קורא ואועל [ל] || 6 [כִּי־אִי הַאֲהָה] אֵל הַדְּעוֹת שיחזור חדש; מקום חלק אחרי המשפט הזה || 7 וברזיו הוֹיִעֲצִי שיחזור חדש = הודיע לי את רזיו ||

עותק ב קטעים 52, 54, 55, 57-59*

שוליים עליונים

- 1 [ ] זתם ואתה אלין חנון ורחום | וארוך אפים רב החסד יסוד הא[מת]
- 2 [ ] • לאדם ולבנני | לכה | קור הטוהר מקוי הכבוד גדול הצד[ק]
- 3 [ ] עשה ל • | משפטים למעשי כול ומשׁב ברכות [ ]
- 4 [ ] ברוך את | ה אלי מלך הכבוד כיא מאתכה משפט]
- 5 [ ] רים ומאתכה סוד לכול יראיכה ב]
- 6 [ ] ברוכים לן | המה [ ]
- 7 [ ] מגערתכה י | פחדו | ברוב [ ]
- 8 [ ] ל | ל]

עותק ב קטעים 63+64 ב

שוליים עליונים

- 1 [ ] עשי אלוהי פדותי • • • • • די • •] בסודי
- 2 [ ] • • • • • ובכול מ • • • • • אנרכה שמכה ובמועדי תעודותי אספרה
- 3 נפלאותיכה ואחורתם חוקי הודות כבודכה. ברישית כול מחשבת לבב
- 4 דעת ותרומת מזל שפתי צדק *ובהנכון לכול עבודת אמת ועם כול
- 5 מצעשי • • • • •] לומי בתודה אד • • • • •] מעשה ובכול

קטעים 52, 54, 55, 57-59: * הקטעים נמצאו בשתי שכבות, ראו תצלום 41.691. באייה הפריד בין השכבות ומיקם את הקטעים. הטקסט כאן נסמך על מהדורתו אף על פי שלא כל השילובים בטוחים, למשל שילוב קטע 55 בראש הטור מימין בעייתי || 2 גדול נסמך של גדל || 3 משפטים למעשי כול השו קטע 63 ג שוי 3 || 5 סוד לכול יראיכה השו תהלים כה 14 סוד ה' ליראיו || 7 י [פחדו] או י [נוסון]; על פי תהלים קד 7 || קטעים 63+64: 3 ואחורתם 'אני חורת אותם', צורה מיוחדת ללשון המגילות שיש בה תנועה אחרי פ"א הפועל בצורות עתיד צמוד כינוי; גם התחביר מיוחד שכן יש כאן כינוי מקדים || 4 *ובהנכון ממשיכה את ברישית שבשורה 3, ועל פי המבנה הדומה בסרך היחד י 15 ברשית ... ובמכון יש לפרש את בהנכון כמקור נפעל משורש כו"ן לציון הנסיבות בבידול העיצור הכפול שבצורה *בָּהֶפֶן, למבנה המשפט השוו להלן טור ג שוי 2, אולם קשה להסביר את הלמ"ד הקודמת לסומך (לכול); ועם כול לתיאור הנסיבות ||

עותק ב קטע 63 ג

שוליים עליונים

- 1 וְאָנִי תִרְנַן לְשׁוֹנֵי צְדָקָה כִּי אֶפְתַּחְתָּהּ, וּבְשַׁפְתֵי שִׁמְתָהּ מִקּוֹר
- 2 תְּהִלָּה וּבִלְבֵי סוּד רִישִׁית כּוֹל מַעֲשֵׂי אִישׁ וּמוֹלוֹת פְּעוּלוֹת
- 3 תְּמִימֵי דֶרֶךְ וּמִשְׁפָּטִים לְכוֹל עֲבוֹדַת מַעֲשִׂיהֶם לְהַצְדִּיק
- 4 צְדִיק בְּאֵמֶתְכָה וּלְהַרְשִׁיעַ רִשְׁעַ בְּאֵשְׁמֶתוֹ לְהַשְׁמִיעַ שְׁלוֹם
- 5 לְכוֹל אַנְשֵׁי בְרִית וּלְהַרְשִׁיעַ בְּקוֹל פֶּחַד הוֹד לְכוֹל מִפְרִיָּהּ
- 6 [ ] [שׁ] [ ] [ ] [ל כּוֹל] [ ] [וְתָהּ] [ ] [ ]

עותק ב קטע 63 ד

שוליים עליונים

- 1 יְבָרְכוּ כּוֹל מַעֲשִׂיכָה
  - 2 תְּמִיד וּבִרְוֹךְ שִׁמְכָה
  - 3 לְעוֹלָמֵי עַד אֲמֵן אֲמֵן
- סוף המגילה

קטע 63 ג: 1 וְאָנִי על פי תצלום 41.590, השוו ואני משכיל עותק א, קטע 1 שוי 4, לעיל עמי 316; פְּתַחְתָּהּ = פְּתַחְתָּהּ ||
2 רִישִׁית = ראשית; וּמוֹלוֹת = ומְלֵאֹת יהשלמת; על צורת המילה ראו קימרון, ענות || 4 רִשְׁעַ ולאחריה מקום חלק שלא
לצורך || 5 וּלְהַרְשִׁיעַ בְּקוֹל באייה משווה אל דברי הימים א טו 16; אריאל ויודיצקי מעדיפים להשלים בדוחק לְהַרְשִׁיעַ על
פי איוב לו 4-5, מ 9; הוֹד באייה קורא הוֹלֵל שלא ככתוב; קיסטר מציע לפרש הוֹד = הוֹד על פי ישעיהו ל 30 והשמיע ה' את הוֹד
קולו ||

קטע 63 ד: 1 יְבָרְכוּ אולי יש להשלים [בשמכה] בסוף טור ג, השוו מגילת המלחמה ב, 11Q14 קטע 1 ב שוי 6-2 ||

שירי אישים מקראיים א+ב (4Q381, 4Q380)

בשני כתבי יד מקומראן מימי בית חשמונאי נמצאו מזמורים ובראש כמה מהם כותרות ובהן שמות מנהיגים, כגון: יתהלה לאיש האלהים' (אולי דוד), יתהלה לעבדיה', יתפלה למנשה מלך יהודה'. כתבי היד אינם חופפים זה לזה. מכתב יד 4Q381 שרדו קטעים רבים אולם לא השתמרו רצפי טורים, פרט לקטע 19. במקרים רבים נקטעה המגילה בקווי השורות וראשי האותיות השתמרו בקטע אחד ורגליהן השתמרו בזולתו. הקטעים האלו צורפו זה לזה ליחידות גדולות יותר. המגילה פגומה במקומות רבים והפגמים מקשים על הקריאה. לפעמים הכתוב סתום או משובש, למשל קטע 31 שוי 7, להלן עמי 337 פְּעֵנָה שָׂרְגוּ עֲטַרְתִּי רֵאשִׁי כִּי אֲדָר יְיָ כְבוֹדָם וְעֵינַי. הווי"ו והיו"ד נבדלות זו מזו אך לפעמים ההבדל מזערי. מכתב יד 4Q380 השתמרו קטעים מעטים ונראה שטורי המגילה הזאת היו צרים. קטע 33 בעותק 4Q381 כולל תפילה למנשה מלך יהודה, בעקבות דברי הימים ב לג 12-13 וכהצר לו חלה את פני ה' ... ויתפללו אליו. תפילה אחרת שיוחסה למנשה נשמרה בספרים החיצוניים. מנשה מודה על חטאיו ומתחרט עליהם. הוא אומר שאף על פי שאלוהים מושיע חוטאים הוא אינו ראוי לישועה בגלל חטאיו המחרידים. כמה מן המזמורים מיוסדים על מזמורי תהלים ופסוקי מקרא אולם הם משוכתבים בלשון הבית השני. במיוחד בולטת הנטייה להקדים לפועל את מושאיו או את תיאוריו כמו בארמית ובעברית של ימי הבית השני. הזיקה למזמורי תהלים ניכרת גם בתוכן ובשימוש במונח סְלָה.

איילין שולר ההדירה את כתבי היד בסדרת התגליות, כרך יא, עמי 75-172. היא כינתה את החיבור 4QNon-Canonical Psalms.

שירי אישים מקראיים א (4Q380)

קטע 1 א

- 1] [ ]
- 2] ידו[שלם היא
- 3] עֵיִר מִשְׁכַּן יְהוָה[מעולם ועד
- 4] עֹלָם מִעֵז קִדְשׁ [קְדָשִׁים
- 5] כִּי שׁ] ׀ יהוה נקרא עליה
- 6] וּכְבֹדוֹ [נראה על ירושלם
- 7] וְצִיּוֹן מִי יִמְלֹל אֶת שֵׁם
- 8] יהוה *וְיִשְׁמְעוּ כָל תְּהִלָּתוֹ
- 9] זָכְרוּ יהוה ברצנו ויפקדו
- 10] לְהִרְאוֹת בְּטוֹב
- 11] בְּהִירְיוֹ לְשׁ[מַה בְּשִׁמְחַת גּוֹיִן]

3] מִשְׁכַּן יְהוָה[על פי דברי הימים א כג 25 ומגילת המקדש מה 12 || 4 קְדָשִׁים האות האחרונה מוזרה, אולי יש לקרוא קדשִׁיכֹּׁ || 7 וְצִיּוֹן כהצעת אריאל ויודיצקי על פי זכריה א 19; שולר קוראת [ב] ציון ומעירה על הקלף החלק לפני ציון ועל הקֶסֶר המתאים רק בדוחק להשלמה של יותר מאות אחת, השוו תהלים נ 2 || 8 *וְיִשְׁמְעוּ אולי שיבוש מן וישמיע שבתהלים קו 2 || 10 לְהִרְאוֹת במקום לדאות בתהלים קו 4, כנראה שינוי מכוון מקל להפעיל, השוו תהלים ד 7, כלומר ה' הראהו בטוב; מקום חלק שלא לצורך בסוף השורה ||

קטע 1 ב

- 1 [עֲשֵׂה לָכֶם אָדָם אֵ]
 2 [כִּי הוּא זֶה שְׁמָרוּ אִמְּ]
 3 [אֲשֶׁר לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל] לֹא
 4 [תוֹשַׁעַךְ יִדְּךָ כִּי כָּה אֲלִי] הוּא אֹהֶב
 5 עוֹשֵׂה טוֹבִיָּה וְשִׁנְאֵי רַעִים עַד [מֵתִי]
 6 [תַּחֲפְצוּ לַעֲשׂוֹת רַעַה פֶּן יִדְבַר עִוִּן]
 7 :
 8 [תִּהְיֶה לַעֲבָדִיָּה אֵ]
 9 [אִמֵּת בָּהּ וְחִסְדּוֹ]

קטע 2

- 1 [ ] אֵ
 2 [ ] אֵהֲרִים וּגְבָעוֹת
 3 [ ] יִחַרְדּוּ כָל יוֹסְדֵי בּוֹן
 4 [יִזְעַקוּ אֵל] יִהְיֶה בְצַר לָהֶם מִמְצוֹקוֹתָם
 5 [יִצְיִלְם] בַּח [סֹדֵי יַחֲנֵן יִהְיֶה]
 6 [ ] לְאִישׁ
 7 [ ] לֵ

קטע 3

- 1 [ ] תֵּת לוֹ יִתֵּן וּלְתַמְלִימֵי
 2 [ ] קִישְׁחֶקֶת
 3 [ ] לֵ

קטע 1 ב: 1 עֲשֵׂה יש להשלים מה לפני התיבה על פי תהלים נו 12 || 5 וְשִׁנְאֵי אולי = וְשִׁנְאֵי || 6 יִדְבַר כאן הועדפה הקריאה ששולר הביאה בהערות לקריאה, בגוף הטקסט היא בחרה לקרוא יִבְדֵּ ||
 קטע 2: 3 יוֹסְדֵי בּוֹן או יוֹשְׁבֵי בָהּ; את הצורה שבקריאה המועדפת יש לפרש ככתיב חסר של *יוסודי, מיוסודי, ראו קימרון, קטל, עמי 73 || 4 בְצַר לָהֶם אולי מתוקן מן בצרתם, השוו תהלים פא 8 || 5 [סֹדֵי] שולר קוראת ל[ח]סֹד ||

חיבורים עבריים מקומראן

קטע 4

1	תהלה ל]	[
2	תמאסו ב]	[
3	החכים ל]	[
4	והי°°]	[

קטע 5

1	[ויאין]	[נסתר ממנו וה] [וא יידע]
2	[לבותם]	מה ימישו ומה י°]

קטע 6

1	[ ]	[נחל כ° ע°°]
2	[ ]	[ואת חכמתו ואת לעת°]

קטע 7 א

1	[ ]	° ותאשם
2	[ ]	מה ביום צרה
3	[ ]	ל° [ ]

קטע 7 ב

1	[ ]	יתבונן בגבורת חוכ [מתו אשר ברא אור]
2	[ ]	ויבדלהו מאפלה ואור [ ]
3	[ ]	[ ] ° [ ] ° [ ]

קטע 5: 1 נסתר שולר קוראת נסתר || 2-1 והי°° [וא יידע לבותם] שיחזור חדש ||
 קטע 7 א: 1 ותאשם שולר קוראת [ ] [אֵת אשם ||
 קטע 7 ב: 1 בגבורת חוכ [מתו] על פי סרך היחד ד 3 וחוכמת גבורה || 3-1 השוו בראשית א 2-5 ושירי מגילת תהלים:
 מזמור לבוורא, 11QP^a כו 11, להלן עמי 354 וספר היובלים ב 2, לעיל עמי 226 ||

שירי אישים מקראיים ב (4Q381)

קטע 1

שוליים עליונים

- 1 הגדתי ונפלאֹתוֹ אשיחֶהּ והיא תהיה לי למורה משפט [לתמימים אפתח]
- 2 פי ולפתאים ויבינו ולאין לב ידעון יהוה כמה גב[ור הוא ועושה]
- 3 נפלאות הוא *בלימי עשה שמים וארץ ובדבר פיו [ברא תהומות]
- 4 ואפיקים עֶרְךְ אור ותֹהּ אגמים וכל בלעה וישם לוֹ [
- 5 לילה וככבים וכסילים *יזיהיר. אִמֵרְ לְאוֹרְ ויהי ויברא]
- 6 עץ וכל פֶרֶץ פֶרֶץ וְכָל תְבוֹאוֹת שדה ולפי דבריו הִזְיֹ כָל [הוא יצר]
- 7 את אדם וברוחו העמידם למשל בכל אלה. באדמה ובכל [אשר עליה]
- 8 לחדש בְּיָהוּהוּשׁ לְמוֹעֵד בְּמוֹעֵד ליום ביום לאכל פריה תְנוּבָה [לאדם]
- 9 [עם] חֵיט [אר]ץ וְעוֹף וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם לֶאֱכֹל חֵלְבֵי כָל וגם [עשה שמים]
- 10 [ויתן ירה וש]מֵש בָהֶם וְכָל צְבָאוֹ וּמְלָאֲכָיו וְרוּחַ וְתִיז שֶׁכֶן שָׁם [
- 11] [לעבד לאדם ולשָׂרְתוֹ זֶה]
- 12] [לֹ

קטעים 10-11

- 1] [לוא]
- 2] [ורע בעיניו כי השחיתו מִלְעָ]לְלִיחָם
- 3] [פ] רחמון הוא וְלֹא בְּפַעַם הַשְׁיֵב אָפוֹ
- 4] [ישרא]ל עם סְגָלָתְוֹ] כה [
- 5] [ויזי] [בשאול תחתייה וא]
- 6] [ל] [ ]

קטע 1: 1 ונפלאֹתוֹ כתובה על שני קטעים מצורפים ואפשר לקרוא גם ונפלאֹתוֹ תוֹ || 2-3 כמה ... הוא שיחזור חדש; המקום החלק תומך באפשרות למשוך את הוא לפניו ולפרשו כתחליף לשם ההויה || 3 *בלימי שולר מפרשת כלשון שבועה כשימוש שורש ימיי בארמית אך כאן נדרש פועל שעניינו דיבור ופקודה, השוו תהלים לג 6, ואולי זה נוסח משובש מן בְּאִמֵר || 4 עֶרְךְ ראו חנן אריאל ואלכסיי יודיצקי, "שלוש קריאות חדשות בתעודות מדבר יהודה", לשוננו עב (תשי"ע), עמ' 337-338; שולר קוראת שך; ותֹהּ = תוהו; שולר קוראת תיה וסבורה שיש לחבר את התיבה אל זו שקודמת לה; וישם קריאה חדשה || 5 *יזיהיר. אִמֵרְ לְאוֹרְ ויהי קריאה חדשה; אומנם שתי האותיות הראשונות נראות כווי"וים; לאו[ר] ואולי אפשר לקרוא לאו[ן] || 6 הִזְיֹ כָל שיחזור חדש || 7 אדם שולר משלימה א[שתו]; וברוחו כנראה יברוח פיו, בדברוי || 8 תְנוּבָה שולר קוראת תנובָ || 8-9 הושלם על פי בראשית א 29-30 || 9 [עם] חֵיט [אר]ץ שיחזור חדש; חֵלְבֵי כָל כמו כל חלבים, מיטב התבואה, השוו יחזקאל מד 30 || 10 [ויתן] על פי בראשית א 17; וְרוּחַ וְתִיז קריאה חדשה || קטעים 10-11: 2 ורע או [ו]ידע; מִלְעָ[לְלִיחָם] קריאה חדשה || 3 וְלֹא בְּפַעַם ולא (רק) פעם (אחת); הַשְׁיֵב אָפוֹ השלמה חדשה, השוו תהלים עח 38 והוא רחום ... והרבה להשיב אפו || 4 [ישרא]ל עם סְגָלָתְוֹ קריאה חדשה ||

קטע 17

[	תֹּת לְרֹאשֵׁי]	1
[	בְּהַדָּר תְּשׁוּף עַל יְהוּדָה וְיִי]	2
[	וְאַתָּה אֵלֵהִי בְּאֶפְךָ תִּבְלַעַם וְתֵאֵל כְּלֵם אֵשׁ	3
[	לָ] [לָ]	4

קטע 19 א

[	מִשׁ פִּטְחֵךְ בִּי כֵן]	1
[	מִשְׁפַּטֶּיךָ]	2
[	מֵעֲזִי וּבִשְׁחֻקֶיךָ	3
[	פִּז וְתַתֵּן לִי	4
[	מִלְכוּתְךָ לְעַבְדְּךָ	5
[	נֶאֱצוּ]	6
[	לִ]]	7

קטע 19 ב

[	אֱלֹהִי]	3
[	וַיַּעֲזֵב]	4
[	וּמָה אֵל]	5
[	כִּי עָשׂ]	6

קטע 17: 2 בְּהַדָּר הבייית נראית בתצלום 41.409; תְּשׁוּף שולר מעירה שאפשר אולי לקרוא תְּשׁוּף (= תְּשׁוּף) ||
 קטע 19 א: 1 מִשׁ פִּטְחֵךְ קריאה חדשה; שולר קוראת בְּנִיךָ ומעירה שאפשר לקרוא גם בְּנִיךָ; לביטוי מִשְׁפַּטֶּיךָ בי השווו סרך
 היחד א 26; כֵּן אוּ פִּז אוּ מִן כשולר ||
 קטע 19 ב: 4 וַיַּעֲזֵב [אות תלויה מעל הנויך ||

קטע 24

- 1] ש°° [ ] יכם° [ ]
- 2 ולשנו כגמֹר לְהַבֹּתֹת וַאִין מַכְבָּה עַד לִי [ ]
- 3 עַד לְכַלָּה סְלָה
- 4 תַּהֲלָה לְאִישׁ הָאֱלֹהִים יְהוָה אֱלֹהֵי־ם [ ]
- 5 גַּאֵל לַיהוּדָה מְכַלֵּ צֹר וּמֵאֲפָרַיִם הִיא [ ]
- 6 דוֹר. וַיְהַלְלֵהוּ בַחַיִּינוּ וַיֹּאמְרוּ קוֹם אֱלֹהֵי [ ]
- 7 שֶׁמֶךְ, יִשְׁעֵי סַלְעֵי וּמִצּוּדֹתַי וּמִפְלִטָּי [ ]
- 8 אַקְרָא לַיהוָה וַיַּעֲנֵנִי אֱלֹהֵי עֲזֹרָתִי [ ]
- 9 כִּי הִיא [ ] לַעֲמֹם וַאֲנִי שֵׁן וְעֵצֵי אֱלֹהֵי וְשׁוֹעֲצֵי לִי [ ]
- 10 וְקוֹן לִי יִשְׁמָע וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ [ ] וַיִּגְעַשׁוּ וַיִּדְגְּזוּ הַמּוֹסְדִים וְתִכְרַח לִי חֹרֵה לֹו. עַל־הָ
- 11 בַּאֲפֹן עֲשָׂן, וַאֲשֶׁר תִּתְּ אֶכְלֵן מִפִּי [ ]

קטע 28

- 1] לַפְּנֵי וְגִחְלִי אֲשֶׁר יִפְזֹר [ ]
- 2] ° אֱלֹהֵי־ם וַיְהִי וַיִּי [ ]
- 3] אִין [ ] תִּקְוָה לְאִיבִיךָ יִכְרָתוּ [ ]
- 4] ° ° ° ° ° [ ]

קטע 29*

- 1] ° בְּתוֹ א [ ]
- 2] ° וַיִּשְׁלַח מְלֹאכֵי וַיִּי [ ]
- 3] ° [ ] מִתְּרוּחַ רֹוח אֲפֶךָ אֲבִי כֹל בְּשֵׁן עוֹלָם
- 4] ° אֱלֹהֵי תִשְׁלַח יָדְךָ [ ]
- 5] ° ° ° ° ° [ ]

קטע 24: 2 ולשנו על פי ישעיהו ל 27; כגמֹר לְהַבֹּתֹת על פי תצלום 42.826; שולר קוראת כגמֹר °°°°; גמר = גמֹר 'גחלתי' || 6 בחיניו ביו"ד מובהקת; ו]אגדלה קריאה חדשה || 7-8 ביום אידי ... ויענני השוו תהלים קכ 1 || 9 ש]ועתי ... תבוא על פי תהלים יח 7 || 10 וידגזו המוסד]ות קריאה חדשה על פי שמואל ב כב 8 || 11 תאכל] שולר מצרפת לכאן קטע קטן וקוראת °°°°; [ ] ם השכיל ושכל אולי יש להשלים ולתקן: [ועתה נבוני]ם השכילו שכל השוו דברי הימים ב ל 22 וחוכמת הרזים, 4Q299 קטע 8 שוי 8, לעיל עמי 136; בתצלום 42.826 אפשר לקרוא [ר]ם השפיל ושפל [הרים] || קטע 28: 1 וגחלי שולר קוראת ו]נגחלי || 3 תקוה או מְקוֹה כשולר || קטע 29: * שולר שוקלת את האפשרות לשלב את הקטע הזה עם קטע 28. לקשיים שהיא מונה יש להוסיף שהרווח בין שורה 1 לשורה 2 בקטע הזה גדול מזה שבקטע 28 || 3 בְּשֵׁן עוֹלָם] הושלם על פי סרך היחד יא 9 ולסוד בשר עול ||

קטעים 33+35*

- 1 [ ] וְשִׁיחַת לֹא יִמְצָא לָהּ]
- 2 ואתה תשיתנו לעתות ולמישן
- 3 ונתהלל בגברתך כי אין חקרן לה
- 4 עלם ולרממך כי פשעי רבו ממני וע' וזני לא אכלנו ואתה אלהי תשלח רוחך ו' [תתן רחמיך]
- 5 לבן אמתך וחסדיך לעבד קרב לך וא' בישרותך א' רננה ואגילה בך נגד יראך כי [תפלל את]
- 6 עבדיך בצדקך וכח' וזניך [ל'] להציל אש' וזניך וזמורה] לכה סלה
- 7
- 8 תפלה למנשה מלך יהודה בכלו אתו מלך אשור אלהי הלווא] קרוב ישעי לנגד עיניך מה איחל [ומה]
- 9 לישע פניך אקוה ואני אכחש לפניך על נפשי כי הגדלתי צמי ואני הרביתי אשמה וכן א' [רחק]
- 10 משמחת עוד ולא תראה בטוב נפשי כי אלהי אלי וא' ה' וא הרימני למעלה על גוי [קדשו]
- 11 ואני לא זכרתיך במקום קדש לא עבדתך [ל']

קטע 44

- 1 [ ] ת[ ]
- 2 [ ] כזי ארץ זו הגברת [ ]
- 3 [ ] מושיע ל' קויך ומציל לבטוחים] בך
- 4 [ ] ותשכילה בו כי אין כמך]
- 5 [ ] ל']

קטעים 33+35. * קטע 35 צורף לחלק השמאלי בשורות 4-5 || 1 ימצא לאי ההתאמה התחבירית השוו צפניה ג 13 וסרך היחד י 23 || 2 ולמישן] [ובדוחק ולמישן] ; [היו"ד מובהקת; [על שמ'] כבתהלים קח 6 בשינוי סדר המילים במשפט, השוו מגילת המלחמה יב 18 || 3 ולמשפטך על פי חבוקק א 12 ה' למשפט שמתו ובתקבולת אל תחתך; לשמחת על פי מגילת ההודיות יז 24 || 4 ולרממך אולי = 'וארוממך'; וע' וזני לא אכלנו השלמה חדשה המאוששת את שיבוץ קטע 35 || 5 בישרותך על פי תהלים כ 6; [א' רננה בקטע 35; [תפלל] השוו תהלים עא 2 בצדקתה תצילני ותפלטני או [תפלה] על פי מגילת ההודיות יט 33-34 וטהרני בצדקתה || 6 עבדיך כנראה יחיד; להציל יתציל; אש' קריאה חדשה || 8 בכלו = בכלוא; [הלווא] קרוב ישעי על פי תהלים פה 10; איחל [ומה] קריאה חדשה, אומנם המקום צר להשלמה [איחל ומתאים בדיוק להשלמה [אחל], השוו מגילת ההודיות כב 36 וההערה שם || 9 נפשי או רוחי; שולר קוראת ח'ט] וטוענת שאין לקרוא פ'שע]; הגדלתי צמי] על פי מגילת המלחמה יח 7 || 10 משמחת עוד ישמחת עולם, השוו דברי יוסף ומשה, 4Q372 קטע 2 שוי 6, לעיל עמי 81; אלהי אלי שולר קוראת [ ] י' גלו || 11 קדש שולר משלימה ק'דשך], אך אין די מקום להשלמתה || קטע 44: 2 הגברת שולר מעירה שיש מקום חלק אחרי התינו (על פי כתב היד ותצלומים טובים) || 3 לבטוחים = לבטוחים || 4 [ ] ותשכילה שולר מעירה שיש מקום חלק לפני התינו אולם בתצלום 41.891 נראה בקע במקום הזה, הכינוי הקצר 'ה מצטרף ככלל לעתיד המהופך ואילו לעתיד הרגיל מצטרף הכינוי 'נה ||

קטע 45

- 1 ואבִּינָא זְאִין מְבִין אשכיל ולו מְשַׁכִּילִין] וי ואפחד ממך ואטֹהר [לְךָ]
- 2 מתעבות הכרתי ואתן נפשי להכנע מלפנִי] וְךָ כִּי בִּי] הרבו פשעה ועלי יזמו
- 3 להסגירני ואני כך בטחתי] לְךָ] [
- 4 ואל תתנני במשפט עמך אלהי] [
- 5 מתיעצים עלי פתחו לשן שקִן]ךָ [
- 6 לי מעשי שִׁי] [ ]°° °°°° [
- 7 להִי] °° [ ]

קטע 46

- 1] [עלי [
- 2] [בִּחְסִידִיךָ] וְלִי וְלִי] °° [ותנתן לי קרן] ישועתך]ךָ [
- 3 לְשִׁמְחֹנִי בְךָ וְאֲשַׁמְּחֶנּוּ כִּי לֹא לְעַבְדֵי פִּי] סילים חקיקך והודך ותפארתך] לְבַנֵּי גַבְרָא [
- 4 וכעננים יפרשו על פְּנֵי אֶרֶץ הַפָּרָז] יִתְּ לַאֲבֹתֵינוּא יִפְרְצוּ לְרַב עַד אֲ] [°° נִי וְ] [עֵת
- 5 לוא יעזו אנוש ולא ירום] כִּי אֲתָה בְּ] חַנּוּת כֹּל וּבַחֲרִים כַּמְנַחַת תִּטְהַר לַפְּנִיךָ וּשְׂנֵאִים
- 6 כנדה *תזניח. ורוח סוערת] בְּקֶשׁ תְּ] עֲלִילִים וִירָאִיךָ לַפְּנִיךָ תְּמִיד קִרְנִים קִרְנִים
- 7 ברזל לנגח בה רבים ונגחון] לְאִין תְּ] קוּהָ וּפְרִסוֹתָם תִּשִׂים נַחֲשָׁה. וּפְשָׁעִים כְּדוֹמֵן
- 8 עֲלִי פְנֵי אֲדוֹמָה יִרְמָסוּ וְ] בְּקֶשׁ יִבְשׁ] יִנְדָּפוּ [מְ] לְפָנַי יִבְּ] [בָּם וְרוּחְךָ תִּבְהַלֵּם
- 9] [°° וְאֲשׁ בְּעֵרְתָּ] [°° [ ] לְךָ [

קטע 45: 1. ולו מְשַׁכִּילִין קריאה חדשה בתקבולת אל זְאִין מְבִין, והשוו ישעיהו נט 16 ושיר למשכיל לבהל רוחות, 4Q511 קטע 18 ב שוי 5, לעיל עמ' 322, וכן איוב כט 12 לעומת תהלים עב 12; וְאֲטֹהַר [לְךָ] שולר סבורה שהטקסט בסוף השורה אינו חסר דבר || 2 מתעבות הכרתי אולי = מתעבות הכרתי, השוו סרך היחד ד 5; פשעה אולי = pšo^w a, השוו עמוס ד 4 ועזרא י 13; יזמו יזממו || 5 מתיעצים יזמממי רע; עלי פתחו לשן הצירוף פתח+לשון מופיע בעוד מקומות במגילות, למשל ברכי נפשי, 4Q436 קטע א 1 שוי 7, לעיל עמ' 40 ||

קטע 46: 3 לְשִׁמְחֹנִי קריאה חדשה; וְאֲשַׁמְּחֶנּוּ] ... [גַבְרָא] השלמה חדשה, וראו קיסטר, מבואות א, עמ' 317-319 || 4 יפרשו יאשר נפרשים; לַאֲבֹתֵינוּא = לאבותינו; יִפְרְצוּ כקריאה ששולר מציעה בהערות, בגוף הטקסט היא קוראת יפוצו, השוו דברי הימים א ד 38 פרצו לרוב ובראשית ל 30 ויפרץ לרב וחוכמת רז נהיה, 4Q418 קטע 122 ב שוי 18, לעיל עמ' 171 || 5 לוא יעזו אנוש השוו תהלים ט 20 אל יעזו אנוש; וּבַחֲרִים = וּבְחָרִים || 6-7 השוו מיכה ג 13 || 6 *תזניח או תזניח; שולר קוראת תזנוח, והקריאה קשה אף על פי שהאותיות שלמות;] עֲלִילִים [היידיד מובהקת; להשלמה ולעניין השוו שורות 7-8; נראה שיש כאן פועל משרוש ע"ל במשמע דומה למשמע עלעל יסיער' בארמית ובלשון חכמים || 7 בה במקום בם יבהן;] לְאִין תְּ] קוּהָ קריאה חדשה || 8 בְּ] [אולי ניתן לקרוא בְּקֶשׁךָ], השוו תהלים קמד 6 ושמואל ב כד 15; תִּבְהַלֵּם קריאה חדשה על פי תהלים פג 16 || 9 בְּעֵרְתָּ שולר קוראת בעוֹרְתָּ] ||

קטע 47

- 1] ׀ אלהי כּי רחמון וחנון אתה [
- 2] מוֹרֹ ׀׀׀׀ זאהלך באמתך ל]
- 3] מְבִינִיך וּאֲשְׁכִּילָה [

קטעים 50+48*

- 1] ׀ וְלֹ [
- 2] הַסֵּתֶר [פְּנִיך מן פִּ]שְׁעֵי
- 3] וְהַצְּלִיחֵנִי בְרוּחַ פִּיךָ [לְצַדִּיק]
- 4] בִּי יִרְאִיך וּלְבַחֵן לִ]בְבַם
- 5] *וַיִּבְשׂוּ מִמְּבַטְחָ [אֲמָץ]
- 6] בְּרַכִּי. וְאֲנִי אֲדַלֵּג כְּאִיךָ [
- 7] וְנוֹדַעָה אֱלֹהִים בִּיהוּ [דְּהַ בִּישְׁרָאֵל גְּדוּלַּ שְׁמוֹ בְּהַר]
- 8] קִדְשֶׁך וְתִשְׁבֵּר חֵצֶיךָ [י קִשְׁתַּת הַשְּׁתוּלָלָיִן]
- 9] [אֲבִירֵי לֵב נִמְגּוּ כֹל [אֲנָשֵׁי חַיִּל]
- 10] [עֲבָדָי]
- 11] [רַכְבּ וְוֹסוֹס נְבִי].
- 12] [לְכֹל וְרַשְׁעִים יִכַּב]
- 13] [לְפָנָיו יִזְכְּרוּ כִי נוֹרָא אַתָּה ׀. [מִשְׁמַעִים]
- 14] [הַשְּׁמַעְתָּ דִּין [אַרְצַ יוֹרָה וּבִשְׁקֵטָה בְּמִקּוֹם [לְמַשְׁפַּח אֱלֹהִים]
- 15] [כִּי חֲמַת אֵ] ׀ תוֹדֵךְ [
- 16] [אֵל ׀. [

קטעים 50+48. * קטע 50 תוכף לקטע 48 כעדות סדר המובאות מתהלים עו 2-11; שולר לא צירפה את הקטעים האלה אך העירה על הקשר שביניהם || 2 פְּנִיך שולר קוראת בְּנִיך אך מעירה שאפשר לקרוא פְּנִיך; השוו תהלים נא 11 הסתר פְּנִיך מן חטאי || 3 וְהַצְּלִיחֵנִי בְרוּחַ פִּיךָ [י] ביטוי מיוחד, אולי = 'חזקני בדבריך' || 4 לִ]בְבַם [קריאה חדשה || 5 *וַיִּבְשׂוּ אוּבוֹשׁוּ קריאה חדשה על פי ירמיהו מח 13 וישעיהו כ 5 נוסח מגילת ישעיהו; התיבה מתוקנת, אולי מן וישבו; בתחילת השורה יש כנראה מקום חלק מחמת פגם בעור; [אֲמָץ] על פי ישעיהו לה 3 || 6 כְּאִיךָ [ל] על פי ישעיהו, שם 6 || 7 וְנוֹדַעָה = וְנוֹדַע || 8 חֵצֶיךָ [י] על פי תצלום 41.853; שולר קוראת א-ן] || 11 וְוֹסוֹס שולר קוראת וְוֹסוֹס; השוו תהלים עו 6; נְבִי [שולר קוראת נְבִי] ; [אולי יש לקרוא נְמוּ או נְפִלָה; השוו תהלים כ 8-9 || 14 יוֹרָה שולר קוראת ויורה שלא על פי צורת האותיות; בנוסח המסורה יְרָאָה; בְּמִקּוֹם = בְּקוֹם; השוו תהלים עו 10 || 15 תוֹדֵךְ שולר קוראת וְנוֹדֵךְ ||

קטע 49

- 1] כָּאֵ] [
- 2] ° הבינו ותהי לכם] [
- 3] °° לֵ לֵ לֵ] [

קטע 69

- 1] גַּתְן] לכם כל תִּנְּ וּבֹחַת עוֹלָם. בראותו כי התעיבו עמי הָאָרֶץ
- 2] וּכְפִי הִיִּתָּה] כל הארץ לנדת טמאה כַּנְּדַת טמאה והפלא מרישונה
- 3] גַּ] וְעֵץ אל לבו להשמידם מעליה ולעשות עליה עם
- 4] קְדוֹשׁ וַיִּבְחַר] בְּכֶם *וינתם לכם ברוחו נביאים להשכיל וללמד אתכם
- 5] הַדְּוִקִים לְעֵשׂוֹ] תִּכְּם מִן שְׁמַיִם ירד וידבר עמכם להשכיל אתכם ולהשיב ממעשי יִשְׁבִי
- 6] אֲמַר לְכֶם] רְשׁוּ שבו על הארץ אז תטהר ויאֵ°] [
- 7]] להשכיל בכם אם תהיו לוא ואם] [
- 8]] וְלֵהֲפִיר ברית כרת לכם ולהנכר לֵ א] [
- 9]] על רשעה ולהמיר *דְּבָרִיו פיהו *בְּעֵלָא] [
- 10] °°] [ ] [

קטע 69: 1 כל תִּנְּ וּבֹחַת עוֹלָם קריאה חדשה; אפשר לקרוא גם כֵּל תִּבְּ וּבֹחַת עוֹלָם; עמי הָאָרֶץ הכנענים || 2 טמאה (השנייה) אולי טְמָאָה, השוו ויקרא טו 25; מרישונה שולר קוראת מראשונה ומעירה שהאליף תוקנה אולי מיו"ד || 3 ולעשות ילכוני || 4 *וינתם היו"ד ברורה בתצלום 41.974; חלופה פונטית של וינתן וינתן, השוו ותנתן קטע 46 שו" 2; ברוחו השוו נחמיה ט 30 || 4-5 וללמד אתכם [הדְּוִקִים לְעֵשׂוֹ] תִּכְּם השלמת אריאל ויודיצקי על פי דברים ד 14; מִן שְׁמַיִם השוו נחמיה ט 13 || 6 רְשׁוּ השוו נחמיה ט 15 || 7 להשכיל בכם השוו תהלים קא 2; לוא = לו || 8 וְלֵהֲפִיר שלוש האותיות הראשונות כתובות על קטע שצורף לכאן, בתצלום 41.974 הוא מצורף מצד שמאל, הצירוף אינו בטוח; ולהנכר אולי לשון התנכרות || 9 על רשעה כתוב על הקטע המצורף הנ"ל; *דְּבָרִיו גרסו דברי; *בְּעֵלָא] [האות הרביעית ברורה בתצלום 41.974 אבל לא נמצאה השלמה הולמת, אולי זו גימ"ל מעוותת ואם כן יש להשלים בעלג' לשון]; שולר קוראת מעלא] [||

קטעים *77+76

- 1] אֱלִי חיות ועוף הקבצו] [
- 2] לְשָׁל] ם לבני אדם כיצר מחשב[ות]
- 3] לְבַם הרע [היתה הויה לאן מדה [
- 4] ר] שף וכלה ואין ה[ק]
- 5] ישרא] ל עם סגלתו ו]
- 6] ן°[
- 7] ואתם נחל] ת קדוש קדושים גורל מלך מלכים י[א]
- 8] אאת יהוה למען [תדעו דברי ותשכילו לחכמה מפי תצא ותבינו]
- 9] כי הוא שר] ושפט אמת ועד נאמן. אם ם בכם כח להשיבני [ד]
- 10] אור תופחות] לשמוע. מי בכם ישיב דבר ויעמד בהתוכח ע[מ]
- 11] בריבו] כי רבים שפטיכם ואין מספר לעדיכם כי אם] ל
- 12] לרעות] כי יהוה ישב במשפטכם לשפט אמת ואין עולה]
- 13] ורוחיו לעשות בכם משפטי אמת. היש בינה תלמוד] ב
- 14] אדני האדונים גבור ונפלא ואין כמהו. הוא בחר בכ[מ מעמי]
- 15] רבים ומגויים גדולים להיות לוא לעם למשל בכל] תבל ארצו]
- 16] על שמי] וארץ ולעליון על כל גוי הארץ ולהשי°] [

שוליים תחתונים

* שולר צירפה את הקטעים על פי מראיהם. לא שרדו שוליים ימניים או שמאליים אך על פי רצף הטקסט דומה שהוא חסר בשורות 10-15 רק תיבה או שתיים מימין או משמאל. ההשלמות הותאמו בהקפדה לגודל המשוער של החסרים || 1 אֱלִי ... הקבצו מילת היחס מוצרכת כנראה אל הפועל שאחריה; השוו יחזקאל ט 17 || 3 הויה כנראה הנה, יהנה, צרה; לאן מדה] קריאה חדשה; השוו מגילת ההודיות יד 6 || 4 [שף או [אפלות נ] שף על פי חוכמת המלך שלמה ב, 4Q184 שוי 5, לעיל עמ' 127 || 7-8 הושלם על פי משלי א 7 || 8 תדעו קריאה חדשה על פי תצלום 42.826; מפי תצא פסוקית זיקה עשויה במבנה מיוחד המופיע באיוב לו 2 והגה מפיו יצא || 9 להשיבני שולר קוראת להשיבנו שלא כדקדוק; אחרי המילה הזאת נותר עור חלק אולם שולר רואה שם שרידי אות || 9-10 ההשלמות על פי המשך || 11 [בריבו] על פי 4Q302 קטע 3 ב שוי 8 || 12 ואין עולה = 'בלי עולה; שולר מפנה אל דברים לב 4 אל אמונה ואין עול || 13 לעשות = 'יעשו'; תלמוד = תלמוד ילימוד; שולר קוראת תלמוד; השוו חוכמת הרזים, 4Q300 קטע 8 שוי 6, לעיל עמ' 143 וההערה למגילת ההודיות י 19 בכך א, עמ' 71 || 15 לוא = לו; למשל בכל] תבל ארצו] הושלם על פי דברי הודות על חסדי האל, 4Q369 קטע 1 ב שוי 7, לעיל עמ' 46 || 16 ולעליון על כל גוי הארץ השוו דברים כח 1; גוי = גויי ||

קטע 78

- 1] [ ]°°°
- 2] [ל]פניו באף וחמה °
- 3] [ר] הרבות ורמח'ם
- 4] [הם וצבאותיהם °]
- 5] [בה] דשנם שנת' שלומים
- 6] [ו] ורותה הא[רץ מדם

שוליים תחתונים

קטע 79

- 1] [ ]°° °
- 2] [זקן לוא יחנו ע'ל] נער לא ירחמו
- 3] [וירבו] שמה ועמי יאשמו יחד עמהם וי
- 4] [ואני ל] א' אשפט עולה כי נדחתי [מהם ואקום ללמד תועים]
- 5] [בינה ומ] ות' תעואת להשכיל ל[ק]
- 6] [א] להי אל תעזבני

קטע 85

- 1] [ר]י הבן
- 2] [ממני אל ת] חרש ושועתי הקשב [הצילני מרשעים]
- 3] [דוברי שלום עם רע] יהם ומרמה בלבכם]
- 4] [ ]°°°° °°°°

קטע 78: כמה מן הביטויים בקטע הזה מופיעים בנבואה על אדום, ישעיהו לד 1-2, 5-8 || 4 וצבאותיהם ° קריאה חדשה על פי ישעיהו שם 3, עיינו בתצלומים 41.939, 42.826 || 5 [בה] דשנם שנת' שלומים השלמה חדשה על פי ישעיהו שם 7-8 ||

קטע 79: 2 הושלם על פי דברים כח 50 || 3 [וירבו] על פי קטע 33 שוי 9, לעיל עמי 338; יחד עמהם הצירוף יחד+עם שכיח במגילות || 4 [ואני ל] א' אשפט עולה שיחזור חדש המתבקש מצורת נדחתי שבהמשך; נדחתי כנראה = 'התרחקתי, השוו דברים ד 19 ונדחת והשתחית ומגילת ההודיות יב 10 וכול רעי ומודעי נדחו ממני; [מהם] נותרו שרידי אותיות || 5 [ומ] ות' תעואת קריאה חדשה, השוו מפותי תעות מגילת ההודיות יב 17; [ומ] ות' תעואת להשכיל ל[ק] כנראה = ילימדתי פתאים לקחי; ל[ק] על פי סרך היחד ט 1 ||

קטע 85: 1 הבן או הבן, צורת ציווי || 2 [ממני אל ת] חרש קריאה חדשה על פי תהלים כח 1 || 3 על פי תהלים כח 3 ומשלי יב 20, ואפשר להשלים [בפ] יהם במקום [עם רע] יהם ||

שירי לחש (11Q11)

מגילה קטנה שנכתבה במאה הראשונה לספירה. הטקסט ששרד מקוטע וכמעט שאין למצוא בו רצף של יותר משלוש תיבות. המגילה מכילה שירי לחש לגירוש שדים ובסופה (בטור ו שאחריו טור חלק) מזמור תהלים צא ששימש שיר לחש נגד המזיקים. הכותרת שבטור ה שוי 4 מייחסת את שיר הלחש לדויד ובטור ב שוי 2 נזכר שלומה. פלורנטינו גרסייה מרטינו ואייברט טיכלאר פרסמו את השירים בסדרת התגליות, כרך כג, עמ' 181-205. הם כינו את החיבור 11Qapocryphal Psalms. וראו: E. Puech, "11QPsAp^a: Un rituel d'exorcismes. Essai de reconstruction", *RQ* 14 (1990), pp. 378-408; G. Bohak, "From Qumran to Cairo: The Lives and Times of a Jewish Exorcistic Formula" (יפורסם במגילות 4).

טור [א]

[	זבוכ ^ו]	]	1
[	שבועה ^ה]	]	2
[	ביהוה ^ה]	]	3
[	תנין]	]	4
[	האר ^ו ץ]	]	5
[	משב ^ו יע	]	6
[	את ^ו]	]	7
[	הזואת ^ה]	]	8
[	את השד ^{ים}]	]	9
[	זש ^ו]	]	10

טור ב

[	שם]	]	1
[	ה שלומה ויקר ^ו]	]	2
[	הרוחות והשדים]	]	3
[	אלה השדים וש ^ו ר המשפמה	]	4
[	אשר ^ו] אל תהום חושך	]	5
[	לש ^ו]	]	6
[	עמו תרפו ^ו רפואה	]	7
[	על שמך נשען וקר ^ו	]	8
[	יש ^ו ראל. החזק	]	9
[	ביהוה אלוהי אליים אשר בכוחו עשה ^ה] את השמים	]	10
[	ואת הארץ ואת הים ופול אשר בם ^ו] ש ^ו ר הבדיל	]	11
[	בין האור ובין החושך	]	12

טור ב: 4 וש^ור פואש קורא בש[ם]; שרידי האות הראשונה משונים || 5 [א] ל פואש קורא אל || 6 [לש^ו] או [ל ש^ו] כפואש || 7 תרפו^ו קריאה חדשה יתירפאו^ו || 9-10 החזק [ביהוה] 'דבק באדוני', השוו מלכים א ט 9 וישעיהו נו || 4

טור ג

- 1 אַתְּהָ] וְאַתְּ הַיָּמִים וְכֹל אֲשֶׁר בָּם]
- 2 הָאָרֶץ וְכֹל אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ. מִי עָשָׂה אֵת הָאֲוֵתוֹת]
- 3 וְאֵת הַמּוֹפְתִים הָאֵלֶּה בְּאָרֶץ. יְהוָה הוּא הַמְּאֵל אֲשֶׁר]
- 4 עָשָׂה אֵת הַכּוֹל בְּגִבּוֹרָתוֹ מִשְׁבִּיעַ לְכוֹל מְלֵאכָיו
- 5 וְאֵת כּוֹל זֶה [עַל הַקּוֹדֵשׁ] אֲשֶׁר הִתְצַבּוּ לִפְנֵי [וּמַעֲיֵד אֵת
- 6 [כּוֹל הַשָּׁמַיִם וְ] אֵת [כּוֹל] הָאָרֶץ [וְהַכּוֹל] אֲשֶׁר יַעֲיֵדוּ עַל
- 7 [כּוֹל אֵי] שֶׁ חֲטָא וְעַל כּוֹל אֲדָם רָשָׁע וְהֵם יוֹדְעִים
- 8 [אֲשֶׁר חָטְאוּ] אֹדוּ אֲשֶׁר אֵינָם [יִרְאִים אֵת יְהוָה]. אִם לֹא
- 9 [יִשְׁמְרוּ] מִלְּפָנֵי יְהוָה לֵי בְּלִתֵי שְׁפוֹךְ דָּם וְלִהְרוֹג נֶפֶשׁ
- 10 [וְלִחְטוֹא לִ] יְהוָה וְיִירֵאוּ מִן הַמַּגִּפָּה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת
- 11 [וְיִרְדּוּ אֵל] חֹד מִכֶּם אֲלֵךְ וְלֹא יִפּוֹל [מִעַבְדֵי יְהוָה
- 12 [אֲחַד כִּי גִ] דָּוְלָה וְ] [וְ] תְּ] [

טור ד

- 1 וְגִדּוֹל] [מִשְׁבִּיעַ] בְּשֵׁם הַנִּכְבָּד]
- 2 וְהַגְּדוֹל בְּ] [בְּמֶלֶךְ] תִּקְיָה וְ] [מִ] בְּאֵדוֹן]
- 3 כּוֹל הָאָרֶץ] [בְּ] לְ הַשָּׁמַיִם וְ] [הָאָרֶץ]
- 4 יִכְכֶּה יְהוָה מִכָּה גְדוֹלָה אֲשֶׁר לֹא בִדְךָ] [לְעוֹלָמִים]
- 5 וּבַחֲרוֹן אַפּוֹ] [יִשְׁלַח] עֲלֶיךָ מִלֶּאךְ תִּקְיָה] [לְעִשׂוֹת]
- 6 [אֵת דְּבַר] וְיֹדוּ אֲשֶׁר יִכְלָא רַחֲמָיו מִעֲלֶיךָ אֲשֶׁר] [לֹא]
- 7 [תִּשְׁלַח] עָלְ כּוֹל אֵלֶּה אֲשֶׁר יִרְיֵדוּ לְתַהוֹם רַבָּה
- 8 [וְלִשְׂאוֹל] הַתַּחֲתִיָּה וּמִרְ] [אֵה אֹדוּ] פִּי וְכִבֵּי יַחֲשֶׁךְ
- 9 [וּמִכַּתֵּךְ תֵּר] בָּהּ מוֹאדָה [וְלֹא תִשְׁלַח] עַל זֶה בְּאָרֶץ
- 10 [וְאִסְרֵךְ] עֵד עוֹלָם וְ] [וְרַ] שְׁמֵךְ [בְּקִלְלַת הָאֲבֹדוֹן
- 11 [וְתַדְמַם] חֲרוֹן אִפְיָי [הוּא וּבְאַתָּה בְּ] חוֹשֶׁךְ כְּכוֹל
- 12 [תַּעֲדוֹת] תַּעֲנִיּוֹת [ ] [ ] מִתַּנְתְּךָ
- 13 [ ] [ ] לְ] [ ] [ ] הָהָה [ ] [ ]

טור ג: 1 [וְ] אַתְּ הַיָּמִים] פּוֹאשׁ וּגְוִיט קוֹרָאִים הַתְּהוֹמוֹת] || 5-9 קִיסְטֵר מִפְּנֵה אֵל סִפְרֵי הַיּוֹבֵלִים ד 5-6 || 6 [וְהַכּוֹל] השלמה של קיסטר על פי ספר היובלים ד 6; יַעֲיֵדוּ גְוִיט קוֹרָאִים יַעֲשֵׂנוּ] || 7 חֲטָא = חָטָא || 8 [אֲשֶׁר חָטְאוּ] גְוִיט קוֹרָאִים [רַחֲמָיו] יַשִּׁיזְהֵרוּ || 11 לְהַשְׁלֵמוֹת הַשּׁוֹ דְּבָרִים לֵב 30, יְהוֹשֻׁעַ כֵּג 10 וְתַהֲלִים צֹא 7 || 12 [עַד אֲחַד] הַשּׁוֹ שְׁמוֹת ט 6, יד 28, יְהוֹשֻׁעַ כֵּג 14 וְשׁוֹפְטִים ד 16 || טור ד: 6 יִכְלָא על פי תהלים מ 12; מִעֲלֶיךָ 'מִמְדֵי' גְוִיט קוֹרָאִים עֲלֶיךָ || 8 [בְּ] וְכִבֵּי קְרִיָּאָה חֲדָשָׁה, רֹאוּ אִיּוֹב ג 9 וְלַהֲלֵךְ ה 10 || 11 לְהַשְׁלֵמוֹת רֹאוּ שְׁמוֹאֵל ב ב 9 וְיִשְׁעִיהוּ מִז 5 || 12 [תַּעֲדוֹת] תַּעֲנִיּוֹת הַשּׁוֹ שִׁיר לְמַשְׁכִּיל לְבַהֵל רוּחוֹת, 4Q510 קטע 1 שו" 7, לעיל עמ' 316 ||

טור ה

- 1 [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]
- 2 אשׁוּר] [הפגוע]ים
- 3 נדביא]ל [פאל שלמ]אל אמן אמן סלה
- 4 לדויד שׁוּר ללו]הש בשם יהו]ה קרא בפו]ל עת
- 5 אל השׁמ]ים וכי [יבוא אליך בלילה ואמרתה אליו
- 6 מי אתה [מזרע ה]אדם ומזרע הקדושים פניך פני
- 7 תהו וקרניך קרני חלום. חושך אתה ולוא אור
- 8 עול ולוא צדקה] יכבה [שׁר הצבא יהוה ואסרך
- 9 בשאול תחתית [ויצב לה דל]תי נחושת] [לו]א
- 10 [תראה] אור ולוא] תאיר לך ה]שמש אש]ר תזרח
- 11 [על ה]צדיק לה[גיה חושכו ו]אמרתה ה[נה קרוב]
- 12 [ישע הצ]דיק לבוא] לבלתי [הרע לו ש]ונא [
- 13 [ ] [מת מח] [צ]דקה לי] [ ] [
- 14 [ ] [ול] [ל] [ה]

טור ו

- 1 [ ] [ג] [ד] [ל] [י] [י]
- 2 [ ] [תו] [יה] [יה] [ל] [עולם]
- 3 [כי יכלו] [בני בל]יעל [סלה] [ישב] [בסתר] [עלין בצ]ל שדי
- 4 [יתלונן] [האומר] [ליהוה מחסי] [ומצודת] [י אלהי] [מבטח] [אבטח] [בו]
- 5 [כי הו]אה יצילך מפח יקוש מדבר הוה באברתו יסך] לך [אתחת
- 6 כנפיו תשכון חסדו עליך צנה וסוחרה אמתו סלה לוא תירא
- 7 מפחד לילה מחץ יעוף יומם מקטב ישוד צוהרים מדבר באפל
- 8 יהלך יפול מצדך אלה ורבבה מימינך אלך לוא יגע רק תביט
- 9 בעיניך תראה שלום רשע]ים כי [את מח]סי [ת מחמדי] לוא]
- 10 תראה [ה בר רעה] לוא יגע [נגע באה] לך כ[י מלאכיו] יצוה לך
- 11 לשומך בדרךך על כפים ישאונך פו]ן [תגוף בא]בן רגל]ך [
- 12 אפתו]ן [ואפעה תד]רוך תרמ]ס כפיד] ותנין [ביהוה ה]שקתה ויפלטך
- 13 אף] [ישיבך ויר]ך אך בישועתו [
- 14 אף]יע [סלה]

טור ה: 2 הפגוע]ים רבים של פגע || 3 נדביא]ל || 4 פאל שלמ]אל] כהשלמת אריאל ויודיצקי || 5 בלילה על פי המקבילה שהביא בוהק; או בלי]על כפואש || 6 [מזרע ה]אדם על פי המקבילה שהביא בוהק || 7 תהו או [שיו] || 8 [יכבה] על פי המקבילה שהביא בוהק; הצבא גויט קוראים הצבה || 8-10 על פי חנוך י 4-5 ומלאכי ג 20 || 11 לה[גיה חושכו] על פי תהלים יח 29 || 11-12 הושלם על פי ירמיהו מח 16 ותהלים פה 10 ||

שירי מגילות תהלים (Apocryphal Compositions)

בין החיבורים העבריים מקומראן נמצאו שלושה או ארבעה כתבי יד הכוללים מזמורים לא מקראיים יחד עם מזמורים מקראיים: 11QPs^a, 11QPs^b, מימי בית הורדוס; 4QPs^f (= 4Q88) מסוף ימי בית חשמונאי, ואולי גם 1Q30 = 1Q11, מימי בית הורדוס, עיינו במבוא ובהערות לחיבור 1Q30. המגילה ממערה 11 השתמרה במצב טוב אולם חלקה התחתון נרקב (חסרות כעשר שורות בכל טור) והעור בשתי השורות התחתונות מושחר ורק בתצלומי אינפרה אדום שצולמו בטכנולוגיה חדשה ניתן לזהות את רוב האותיות ששרדו.

בכתבי היד האלה יש מזמורים לא מקראיים, מקצתם חופפים זה לזה. ארבעה מן המזמורים (קנא א, קנא ב, קנד, קנה) נשמרו גם בתרגומי מקרא עתיקים. כאן מובאים תחילה המזמורים שיש להם מקבילות בתרגומים: המזמורים המכונים תהלים קנא, קנד, קנה (מזמור קנא נשמר בתרגום השבעים, מזמורים קנד, קנה נשמרו בתרגום סורי). אחריהם מובאים המזמורים החדשים, תחילה המזמורים מן המגילה הגדולה, 11QPs^a כסדרם שם ואחריהם המזמורים ממגילת 11QPs^b וממגילת 4QPs^f. החוקרים נחלקו בדעותיהם על החיבורים האלה. יש האומרים שהם קובצי תהלים מורחבים ויש אומרים שהם קבצים ליטורגיים.

את מגילת המזמורים הגדולה 11QPs^a ההדיר גיימס סנדרס בסדרת התגליות, כך ד; את מגילת המזמורים 4QPs^f ההדירו פטריק סקיהן, יוג'ין אולריך ופטר פלינט בסדרת התגליות, כך טז, עמ' 85-106; את 11QPs^b ההדירו פלורנטינו גרסייה מרטינז ואייברט טיכלאר בסדרת התגליות, כך טז, עמ' 37-47. לסקירה והשלמה ראו אשל, מבואות א, עמ' 209-224.

שירי מגילות תהלים (קנא-א) 11QPs^a טור כח

מזמור חיצוני הידוע מתרגום השבעים; הוא מופיע בסוף המגילה ואחריו קלף חלק. שני המזמורים שכאן הם מזמור אחד בתרגום השבעים, והנוסחים שונים זה מזה במידה ניכרת; ראו סנדרס, עמ' 54-64. כמה חוקרים שקלו את היחס בין שתי הוורסיות; ראו למשל ד' עמארה, "מזמור קנא מקומראן והיחס בינו לבין מזמור 151 בתרגום השבעים", טקסטוס יט (תשנ"ח), עמ' א-לה; קיסטר, אור, עמ' 140-142; M. Segal, "The Literary Development of; Psalms 151: A New Look at the Septuagint Version", *Textus* 21 (2002), pp. 139-158

- 3 הללו יה לדויד בן ישי. קטן הייתי מ^א אחי וצעיר מבני אבי וישימני
 4 רועה לצונו ומושל בגדיותיו. ידי עשו עוגב ואצבעותי כנור
 5 ואשימה ליהוה כבוד. אמרתי אני בנפשי. ההרים לוא יעידו
 6 לי והגבעות לוא יגידו עלי, העצים את דברי והצואן את מעשי
 7 כי מי יגיד ומי ידבר ומי יספר את מעשי. אדון הכול ראה (ו)אלוה
 8 הכול הוא שמע והוא האזין. שלח נביאו למושחני, את שמואל
 9 לגדלני. יצאו אחי לקראתו יפי התור ויפי המראה, הגבהים בקומתם,
 10 היפים בשערם, לוא בחר יהוה אלוהים בם. וישלח ויקחני
 11 מאחר הצואן וימשחני בשמן הקודש וישימני נגיד לעמו ומושל^ל בבני
 12 בריתו

שירי מגילות תהלים (קנא-ב) שם

- 13 תחלת גב'וֹרָה לְדוֹיֵד מִשְׁמִשְׁחוּ נְבִיא אֱלוֹהִים. אֲנִי הֲאֵיִתִּי פִלְשֵׁתִי
 14 מְחֹרֶף מִמֵּן [עֲרֻכּוֹת פִּלְשֵׁתִי] *אֲנִי כִי [ ] אֵת [ ] [ ]
 חסרות כשמונה שורות, והטור האחרון חלק*

3 הללו יה סנדרס קורא הללויה || 4 לצונו = לצאנו || 6 עלי סנדרס קורא עלו || 8-5 להקבלה חשובה מספר בן סירא טז 17-22 ראו קיסטר, אור, עמ' 140-141 || 9 התור = התאר; הגבהים = הגבהים ראו קימרון, גדל, עמ' 328-329 || 10 מקום חלק אחר התיבה הראשונה; אולי מחמת פגם בקלף || 13 אֲנִי קריאה חדשה בתצלום B-285204; סנדרס קורא אזי || 14 מְחֹרֶף בתצלום ישן נראית וי"ו אחרי החי"ת ולכן קראו אריאל ויודיצקי חורף, ראו לשוננו עב (תשי"ע), עמ' 338, אבל המרחק מתחילת השורה מתאים לקריאה מחרף, נראה שהווי"ו כתובה על שכבה אחרת, היא הוסרה והקטע צורף בדיוק למקומו כפי שרואים בתצלומים חדשים יותר; *אֲנִי כִי או אני °; על פי גודל החסר אפשר להשלים אנוכי [בחרבו כרת] אֵת [רואשו] ||

שירי מגילות תהלים (קנד) 11QPs^a יח (+ 4Q448 טור א)

המזמור הזה השתמר בתרגום סורי, ראו סנדרס, עמ' 64-70. נוסח קצר של המזמור הזה התגלה במגילה 4Q448 והוא שולב כאן והובא גם בנפרד (בכרך ג; נמצא שם מזמור בן עשר שורות ובו שרידים מכותרת המזמור ומסופו. הנוסח הקצר לא כלל את רוב הטקסט שבשורות 2-13 שבנוסח שכאן). ראו חנן אשל, מגילות קומראן והמדינה החשמונאית, ירושלים תשס"ד, עמ' 92-106, ואשל, מבואות א, עמ' 212-216. על תוכנו של המזמור ראו קיסטר, מבואות א, עמ' 300-301.

[01] [בְּקוֹל גְּדוֹל פִּאֲרוּ אֱלֹהִים בְּקוֹל רְבִים הַשְּׁמַיִם תִּפְאָרְתוּ הַבָּרוּךְ]

- 1 לְטוֹבִים נִפְשָׁתְכֶם וּלְתַמִּימִים לִפְאָר עֲלִיּוֹן הַחֲבִירוּ יַחַד
- 2 לְהוֹדִיעַ יִשְׁעוֹ וְאֵל תִּתְעַצְלוּ לְהוֹדִיעַ עֲוֹנוֹ וּתִפְאָרְתוּ
- 3 לְכוּל פּוֹתָאִים כִּי לְהוֹדִיעַ כְּבוֹד יְהוָה נִתְּנָה חוֹכְמָה וּלְסַפֵּר
- 4 רוֹב מַעֲשָׂיו נוֹדְעָה לְאָדָם. לְהוֹדִיעַ לְפּוֹתָאִים עֲוֹנוֹ,
- 5 לְהַשְׁכִּיל לְחֲסָרֵי לֵב גְּדוֹלְתוֹ, הִרְחוּקִים מִפְּתַחֲהָ
- 6 הַנְּדָחִים מִמְּבוֹאֵיהָ. כִּי עֲלִיּוֹן הוּא אֲדוֹן

שתי שורות חלקות

- 7 יַעֲקֹב וּתִפְאָרְתוֹ עַל כּוֹל מַעֲשָׂיו. וְאָדָם מִפְּאָר עֲלִיּוֹן
  - 8 יִרְצָה כְּמַגִּישׁ מִנְחָה, כְּמַקְרִיב עֲתוּדִים וּבְנֵי בֵקָר,
  - 9 כְּמִדְשֵׁן מִזְבֵּחַ בְּרוֹב עוֹלוֹת, כְּקַטֹּרֶת (רִיחַ) נִיחֹחַ מִיַּד
  - 10 צְדִיקִים. מִפְּתַחֵי צְדִיקִים נִשְׁמַע קוֹלָהּ וּמִקַּהֲל חֲסִידֵיהֶם
  - 11 זִמְרָתָהּ. עַל אוֹכְלֶסָה בִשְׁבַע נֹאמְרָה וְעַל שְׁתוֹתְמָה בַחֲבֵר
  - 12 יַחֲדָיו. שִׁיחַתְּם בְּתוֹרַת עֲלִיּוֹן, אִמְרֵיהֶם לְהוֹדִיעַ עֲוֹנוֹ.
  - 13 כִּמָּה רַחֲקָה מִרְשָׁעִים אִמְרָה מְכוּל זָדִים לְדַעְתָּהּ. הִנֵּה
  - 14 *עֵינֵי יְהוָה עַל טוֹבִים תַּחֲמַל. וְעַל מִפְּאָרָיו יִגְדַל חֲסֵדוֹ
  - 15 מִעַת רַעַה יִצִּיל נַפְשׁוֹ [מֵהָ. בָּרוּךְ] יְיָ הוּא גּוֹאֵל עֵינֵי מִיַּד
  - 16 צָרָה [וּמִצָּרָה] לְ [תַמִּים מִיַּד רְשָׁעִים מִרִּים קָרָן מִיַּעַר] שׁוֹפֵט
- [17] [עֲמִים מִיִּשְׂרָאֵל נוֹטָה מִשְׁכְּנוֹ בְּצִיּוֹן בְּחֹרֶר לְנִצָּחַ בִּירוּשָׁלַיִם]

01 הטקסט שוחזר על פי הנוסח הקצר. בתרגום הסורי הטקסט שבתחילת המזמור ארוך יותר. ראו אשל, מבואות א, עמ' 214; [בְּקוֹל רְבִים] השוו 4Q412 קטע 1 שוי 9 || 1 עֲלִיּוֹן יֵאל עֲלִיּוֹן; הַחֲבִירוּ יַחַד, הַחֲבִירוּ, הַחֲבִירוּ, הַחֲבִירוּ, הַחֲבִירוּ || 2 תִּתְעַצְלוּ לְהוֹדִיעַ השוו שופטים יח 9 אל תִּתְעַצְלוּ לְלַכַּת || 3 פּוֹתָאִים יִפְתָּאִים || 4-6 מִפְּתַחֲהָ ... מִמְּבוֹאֵיהָ השוו בן סירא יד 22-23 || 6-7 אֲדוֹן יַעֲקֹב כִּינּוּי יַחֲדָאִי || 11 עַל אוֹכְלֶסָה בִשְׁבַע יִבְאָכִילְתֶּם לְשׁוֹבְעֵי || 13 רַחֲקָה = רַחֲקָה אוּ רַחֲקָה, בְּסוּרֵי רַחֲקָה; 14 *עֵינֵי עֲדִיף עֵין כְּבִסוּרֵי, וְאוּלֵי תַכְוֹן הַסּוּפֵר לְכַתּוּב עֵינֵי בְלֵי צִיּוֹן שֶׁם הַהוּיָה, הַשּׁוּ 4Q448 א 7; *מִפְּאָרָיו 4Q448 מִפְּאָרוֹ || 15 [בָּרוּךְ] סְנַדְרַס מִשְׁלִים [בְּרַבּוֹ אֵת] || 16 צָרָה אֲרִיָּאל וְיִוְדִיצְקֵי הָעִירוֹ שֶׁאֵין דִּי מִקּוּם לְהַשְׁלִים צָרִים; 4Q448 צָרִים; סְנַדְרַס קוֹרָא זֵרִים]; [מִרִּים] עַל פִּי תַהֲלִים פֶּט 17, 20, חֲסֵר בְּנוֹסַח הַקֶּצֶר; שׁוֹפֵט סְנַדְרַס קוֹרָא וְשׁוֹפֵט ||

שירי מגילות תהלים (קנה), 11QPs^a טור כד

גם מזמור זה נשמר בתרגום סורי. המזמור כתוב בסדר האלפבית (שרד במגילה הטקסט מאל"ף ועד נו"ן); ראו סנדרס, עמ' 70-76. וראו D. Flusser, *Judaism and the Origin of Christianity*, Jerusalem 1988, pp. 205-214; E. Qimron, "Some Remarks on the Apocryphal Psalm 155", *Qumran Questions* (edited by J.H. Charlesworth), Sheffield 1995, pp. 64-66; חנן אשל ושלומית קנדי-הראל, "מזמור קנה: שיר אלף-ביתי מימי הבית השני על החזרה בתשובה", צפנת פענח: מחקרי לשון מוגשים לאלישע קימרון במלאות לו שישים וחמש שנה (עורכים ד' סיון, ד' טלשיר וחי' כהן), באר שבע תשס"ט, עמ' 29-51.

- 3 יהוה קראתי אליכה הקשיבה אלי. פרשתי כפי
 4 למעון קודשכה. הט אוזנכה ותן לי את שאלתי, ובקשתי
 5 אל תמנע ממני. בנה נפשי ואל תמגרה ואל תפרע לפני
 6 רשעים. גמולי הרע ישוב ממני. דין האמת יהוה
 7 אל תשפטני כחטאתי כי לוא יצדק לפניכה כול חי.
 8 הבינני יהוה בתורתכה ואת משפטיכה למדני.
 9 וישמעו רבים מעשיכה ועמים יהדרו את כבודכה.
 10 זכורני ואל תשכחני ואל תביאני בקשות ממני.
 11 חטאת בעורי הרחק ממני ופשעי אל יזכרו לי.
 12 טהרני יהוה מנגע רע ואל יוסף לשוב אלי. יבש
 13 שרשיו ממני ואל ינצו ענפיו בי. כבוד אתה יהוה
 14 על כן שאלתי מלפניכה שלמה. למי אזעקה ויתן לי
 15 ובני אדם מה יוסיף אומם. מלפניכה יהוה מבטחי.
 16 קראתי יהוה ויענני ג' [רפא] לְשֹׁבֵר לְבִי. נמתי
 17 וְאֲשֵׁנָה חֲלַמְתִּי גַם הִקְצִיחֵנִי [הו] סמכתני יהוה
 18 [הוּכָה] לְבִי [

3 יהוה קרי אדוני או כיוצא בו על פי האקרוסטיכון || 3-4 פרשתי כפי למעון קודשכה השוו מלכים א ח 38 ופרש כפי אל הבית הזה || 5 בנה אולי ירומם או קים || 6 ישוב = ישוב (באיווי); סנדרס קורא ישיב ומחבר את התיבה אל דין האמת || 8-12 התיבות שבראשי השורות ערוכות בסדר האותיות (ה-ט) || 10 בקשות' בנסיונות קשים' ראו פלוסר || 11 חטאת = חטאות || 12-13 על הקשר בין החטא לבין הנגע (צרעת) שהוא כרוח האוחזת בגוף השוו ברית דמשק פרק ג שו' 39-41 ומגילה חיצינית לבראשית כ 16-29 || 12 יוסף פ"א מתוקנת || 13 ענפו על פי תצלום B-314641; והשוו ישעיהו לו 31; סנדרס קורא על]ו; כבוד = כבוד, ראו קימרון במאמר הנזכר במבוא || 14 שלמה ציווי מוארך מבניין פיעל, שלם' מלא', ראו קימרון במאמר הנזכר במבוא || 15 אומם כך משלים סנדרס על פי התרגום הסורי למרות דוחק המקום, משמעות הכתוב 'מה מוסיף (לנוקק) כוחם של בני האדם', לביטוי הוסיף אומץ במשמעות שונה במקצת השוו איוב יז 9 ודברי משכיל לבני שחר 4Q298 קטעים 3-4 ב שו' 6, לעיל עמ' 108 || 16 ג' [רפא] לְשֹׁבֵר לְבִי האותיות הראשונות נראות בתצלום B-314641; השוו תהלים קמו 3 הרופא לשבורי לב || 17 הִקְצִיחֵנִי [על פי תצלום B-314641 ||

שירי מגילות תהלים: הצלה מיצר הרע, 11QPs^a יט (+ 11QPs^b קטעים 4-5)

מזמור לא ידוע שהשתמר בשני כתבי יד; ראו סנדרס, עמ' 76-79; גוי"ט, עמ' 42-44.

- 01 [**ודל אנוכי כי**]
- 1 כי לוא רמה תודה לכה ולוא תספר חסדכה תולעה.
  - 2 חילחי (הוא) יודה לכה, יודו לכה כול מוטטי רגל בהודיעכה
  - 3 חסדכה להמה וצדקתכה תשכילם. כי בידכה נפש כול
  - 4 חי נשמת כול (ה)בשר אתה נתתה. עשה עמנו יהוה
  - 5 כטובכה כרוב רחמיכה וכרוב צדקותיכה. שמע
  - 6 יהוה בקול אוהבי שמו ולוא עזב חסדו מהם.
  - 7 ברוך יהוה עושה צדקות, מעטר חסידיו
  - 8 חסד ורחמים. שאגה נפשי להלל^א שמכה, להודות ברנה
  - 9 חסדיכה, להגיד אמונתכה. לתהלתכה אין חקר. למות
  - 10 הייתי בחטאי ועוונותי לשאול מכרוני ותצילני
  - 11 יהוה כרוב רחמיכה וכרוב צדקותיכה. גם אני את
  - 12 שמכה אהבתי ובצלכה חסיתי. בזוכרי עוונתי יתקף
  - 13 לבי ועל חסדיכה אני נסמכתי. סלחה יהוה לחטאתי
  - 14 וטהרני מעוונתי. רוח אמונה ודעת חונני, אל אתקלה
  - 15 בעויה. אל תשלט בי שטן ורוח טמאה, מכאוב ויצר
  - 16 רע אל ירשו בעצמי כי אתה יהוה שבחי ולכה קויתי
  - 17 כול היום. ישמחו אחי עמי ובית אבי השוממים בחונכה
  - 18 [ ]°° [עד]ע'לם אשמחה בכה

2 (הוא) חסר; 11QPs^b יודה לכה, יודו לכה 11QPs^b יודכה, לכה יודו; מוטטי רגל ימי שרגלו נמוטה' אולי יחיד מן מוֹטֵט, תואר על משקל שוֹבֵב, עוֹלֵל || 3 להמה 11QPs^b להם || 4 (ה)בשר 11QPs^b בשר; נתתה = נְתַתָּה || 6 מהם 11QPs^b מהם || 14 אתקלה = אֶתְקַלָּה, עתיד מוארך משורש תק"ל || 15 בעויה סנדרס קורא בעווה אך בהערה מציין לקריאה ביו"ד ולדניאל ד 24 || 16 ירשו משורש רש"י לשון שליטה; כי אתה יהוה שבחי השוו ירמיהו יז 14 כי תהלתי אתה ||

שירי מגילות תהלים: מזמור לציון, 11QPs^a כב (+ 4QPs^f ז-ח + 11QPs^b קטע 6)

מזמור לא ידוע ממקום אחר שחרוזיו כתובים בסדר האלפבית. המזמור שרד בשלמותו במגילת המזמורים ממערה 11 ונמצאו עוד שני עותקים קטועים. כתב היד ממערה 4 הוא הקדום יותר, מסוף ימי בית חשמונאי. מנחם קיסטר העמיד על הרעיונות המעניינים שיש במזמור הזה. למשל, ציון מצפה לישועה ואוהביה מתאבלים עליה וזאת בשעה שירושלים והמקדש עודם על מכונם. הוא הראה שהתחושה ששיבת ציון ובניין הבית אינם גאולה שלמה מובעת גם בספר בן סירא ובעוד מקורות מימי הבית השני. בדומה לכך נאמר במזמור שהשירים והתשבוחות של היושבים בציון ערבים לאל יותר מריח הקורבנות והמנחות שמוקרבים במקדש. אף לרעיון הזה יש מקבילות בספרות התקופה. לכתוב בסוף המזמור "רומי ורחבי ציון" יש מקבילות במקורות חז"ל המדברים על כך שירושלים עתידה להתרחב ולעלות מעלה. מזמורנו הוא המקור הקדום ביותר לרעיון הזה. גם בלשון יש חידושים מעניינים.

גיימס סנדרס ההדיר את כתב היסוד בסדרת התגליות כרך ו, עמ' 85-89, פלורנטינו גרסייה מרטינו ואייברט טיכלאר ההדירו את 11QPs^b בסדרת התגליות כרך כג, עמ' 44-45, ופטריק סקיהן, יוג'ין אולריך ופטר פלינט ההדירו את 4QPs^f בסדרת התגליות כרך טז, עמ' 96-102. לטקסט ופירושו ראו: M. Morgenstern, "The Apostrophe: To Zion — A Philological and Structural Analysis", *DSD* 14 (2007), pp. 178-198. עמ' 478-482.

- 1 אזכורך לברכה ציון בכול מודי
- 2 אני אהבתיך. ברוך לעולמים זכרך. גדולה תקותך ציון ושלום
- 3 ותוחלת ישועתך לבוא. דור ודור ידורו בך ודורות חסידים
- 4 תפארתך. המתאיים ליום ישעך. וישישו ברוב כבודך זיו
- 5 כבודך יינקו וברחובות תפארתך יעכסו. חסדי נביאיך
- 6 תזכורי ובמעשי חסידיך תתפארי. טהר חמס מגוך שקך
- 7 ועול נכרתו ממך. יגילו בניך בקרבך וידידיך אליך גלוו.
- 8 כמה קוו לישועתך ויתאבלו עליך תמיך. לוא תובד תקותך
- 9 ציון ולוא תשכח תוחלתך. מי זה אבד צדק או מי זה מלט
- 10 בעולו. נבחן אדם כדרכו איש כמעשיו ישתלם. סביב נכרתו
- 11 צריך ציון ויתפזרו כול משנאיך. ערבה באף תשבחתך ציון
- 12 מעלה לכול תבל. פעמים רבות אזכורך לברכה בכול לבבי אברכך.
- 13 צדק עולמים תשיגי וברכות נכבדים תקבלי. קחי חזון
- 14 דובר עליך וחלמות נביאים תתבעך. רומי ורחבי ציון.
- 15 שבחי עליון פודך. תשמח נפשי בכבודך.

1 אזכורך 4QPs^f [אזכרך, ראו שו' 12; מודי = מאודי || 2 ושלום אינה משתלבת בהקשר; ראו מורגנשטרן, עמ' 184-183 || 3 לבוא = יבואו || 4-5 זיו כבודך יינקו על פי ישעיהו סו 11-10 || 5 יעכסו המשמע ותחביר המשפט סתומים; ראו מורגנשטרן, עמ' 185-186; נעלמו מעיניו דברי חנוך ילון, פרקי לשון, ירושלים תשל"א, עמ' 324-325; קיסטר, מבואות ב, עמ' 480 מפרש ירקדו ריקוד של שמחה על פי תרגום השבעים לישעיהו ג 16 || 6 טהר ישר; מגוך = מְגוּךָ ימתוכך; כבארמית || 8 תמיך = תמיך, ולא תמיד, 'הצדיקים שבך' || 9 מי (הראשון) 4QPs^f [מי הוֹאָ]; צדק = צָדָק או כתיב חסר של צדיק ניגוד של בעולו, התחביר שונה מתחביר הכתוב באיוב ד 7 מי הוא נקי אבד; למקבילות ולפירושים אחרים ראו מורגנשטרן, עמ' 188; מי זה 4QPs^f [מי] הוֹאָ זנה (צורת הכינוי הרומז בארמית עתיקה); מלט = מְלַט את נפשו, השוו עמוס ב 15 || 10 בעולו = בְּעוּלוֹ; איש תוקן מן אנוש; 4QPs^f אנוש; ישתלם אולי ישתלם(ו) ייקבל תשלום || 11 ויתפזרו 4QPs^f התפזרו; משנאיך 4QPs^f מסנאיך; באף באפו של האל, השוו דברים לג 10; תשבחתך 4QPs^f תשבחתך || 12 מעלה לכול 4QPs^f מעל־כל = יותר מכול; תבל = תְּבַל יתבלין, ראו מי מישור, לשוננו נ (תשמ"ו), עמ' 123; 4QPs^f תבל ומקום חלק; אזכורך לברכה 4QPs^f אזכר [לברכה] ציון; לבבי 4QPs^f מודי; אברכך 4QPs^f אני [אהבתיך] || 13 תשיגי 4QPs^f תסיגי; וברכות בעותק 4QPs^f יש שתי תיבות פגומות, אולי [ ] יִתְבַּרְכָּהּ בְּרֹכָהּ, בתיבה השנייה נראה מעין קו מאוזן באמצע, עיינו בתצלום 41.950 || 14 דובר 4QPs^f הוֹבֵה כפי שבורר בסיוע אריאל ויודיצקי, ולא [נאמרו] כדברי המהדירים, השוו בן סירא לו 20; עליך 4QPs^f עליכי; וחלמות נביאים יבואת נביאים, ראו קיסטר שם; וחלמות 4QPs^f חלמת; נביאים 4QPs^f המהדירים קוראים נְבִיאִים אך אפשר לקרוא נְבִיאִים; תתבעך 4QPs^f תתבעיך או תתבעיך = יתבעי לעצמך, ראו מורגנשטרן, עמ' 193 הע' 59 ואפשר לפרש כחנן אריאל כצורת נסתרת, 'חלמת הנביאים תדרוש אותך', על פי דברים כח 2 ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך ||

שירי מגילות תהלים: מזמור לבורא, 11QPs^a כו

חלק משיר לא ידוע. נמצא במגילת תהלים אחרי מזמור קנ; ראו סנדרס, עמ' 89-90. לפירוש ולמקבילות ראו קיסטר, אגדות, עמ' 243-244 והערה 49.

- 9 גדול וקדוש יהוה, קדוש קדושים לדור ודור. לפניו הדר
 10 ילך ואחריו המון מים רבים. חסד ואמת סביב פניו אמת
 11 ומשפט וצדק מכון כְּסֹאֵו. מבדיל אור מאפלה, שחר הכין בדעת
 12 לבו. אז'ראו כול מלאכיו וירננו כי ( )הראם את אשר לוא ידעו.
 13 מעטר הרים תנובות¹ אוכל טוב לכול חי. ברוך עושה
 14 ארץ בכוחו, מכין תבל בְּחֹכְמָתוֹ. בתבונתו נטה שמים ויוצא
 15 [רז]ה' מאו[צרותיו. ברקים למט]ר עשה ויעל נְשִׂאִים מְקַצֵּה
 [ארץ] [16]

9 גדול וקדוש יהוה השוו דברי יוסף ומשה, 4Q372 קטע 1 שו' 29, לעיל עמ' 79 || 10-9 לפניו הדר ילך השוו תהלים צו 6 הוד והדר לפניו || 10 המון מים רבים השוו ירמיהו י 13 המון מים ויחזקאל א 24 || 11-10 אמת ומשפט וצדק מכון כְּסֹאֵו על פי תהלים פט 15 צו 5 צדק ומשפט מכון כסאו || 11 מבדיל אור מאפלה ראו מקבילות בעמ' 332 לעיל || 12-11 שחר הכין בדעת לבו ראו כדורי, מבואות ב, עמ' 389-390 || 12 כי ... ידעו סנדרס מביא מקבילה ממגילת ההודיות ה 28 כי הראיתם את אשר לא [נדעו] וישעיהו נב 15 כי אשר לא ספר להם ראו || 13 מעטר הרים תנובות השוו 4Q370 קטע 1 א שו' 1; אוכל לפני המילה נראים אולי שרידי אותיות || 15 ההשלמות על פי ירמיהו י 13-12 ||

שירי מגילות תהלים: חיבורי דויד, 11QPs^a כז

רשימת המזמורים שחיבר דויד ובכללם מזמורים שנועדו לשמש בפולחן שבמקדש ומזמורים נגד מזיקים. הרשימה מצויה במגילת המזמורים אחרי קטע משמואל ב פרק כג (דברי דוד האחרונים). ולבסוף נכתב שדוד אמר את המזמורים שנבואה; בחיבור 1Q30 קטע 1 כתוב כנראה [ב]רֹחַ הַקּוֹדֶשׁ בהקשר לספרים, עיינו בהערות שם. ראו סנדרס, עמ' 91-93. לפירוש הרשימה הזאת, חשיבותה ומקורה ראו V. Noam, "The Origin of David's Songs in 'David's Compositions'", *DSD*, 13 (2006), עמ' 134-149; נועם מזרחי, "רשימת חיבורי דוד שבמגילת המזמורים מקומראן (11QPs^a) וזיקותיה לתיאורי דוד ושלמה בספר מלכים ובספר דברי הימים", מגילות ה-ו (תשס"ח), עמ' 167-196. ועיינו במבוא לחיבור 1Q30 בכרך ג.

ויהי דויד בן ישי חכם ואור כאור השמש סופר	2
ונבון ותמים בכול דרכיו לפני אל ואנשים ויתן	3
לו יהוה רוח נבונה ואורה ויכתוב תהלים	4
שלושת אלפים ושש מאות, ושיר לשורר לפני המזבח על עולת	5
התמיד לכול יום ויום לכול ימי השנה ארבעה וששים ושלוש	6
מאות, ולקורבן השבתות שנים וחמשים שיר, ולקורבן ראשי	7
החודשים ולכול ימי המועדות *ולים הכפורים שלושים שיר	8
ויהי כול השיר אשר דבר ששה *ואבעים וארבע מאות, ושיר	9
לנגן על הפגועים ארבעה. ויהי הכול ארבעת אלפים וחמשים.	10
כול אלה דבר שנבואה אשר נתן לו מלפני העליון	11

2 ואור = יומאירי || 4 ואורה = יומאירי || 8 *ולים רווח יתר בין היחיד למ"ם; גרסו וליום || 9 *ואבעים גרסו וארבעים || 10 על ינגד; הפגועים = המזיקים || 11 שנבואה אשר נתן לו מלפני העליון הפועל בבניין נפעל השוו עזרא ו 5 ומנכסי מלכא די מדת עבר נהרה אספרנא נפקתא תהוא מתיבא לגבריא אלך; מלפני במקום מן, לשון כבוד לגבוה; העליון כינוי לאל, כמו עֲלִיָא בארמית; לאי ההתאמה השוו דברי הימים ב ב 13 ואסתר ה 6 ||

שירי מגילות תהלים 4QPs^f ט-י*

מזמורים לא ידועים שנספחו למזמורי התהלים בכתב יד מסוף ימי בית חשמונאי; הם נתונים בטורים ז-י של המגילה; המזמורים שבטורים ז-ח שולבו בטקסט של מגילת המזמורים הגדולה, טור כב לעיל, עמ' 353. בטורים ט-י שרד טקסט אסכטולוגי. המהדירים הראשונים סברו שבטורים האלה יש שני מזמורים ואילו לדעת ג'ון סטרנגל וחנון אשל יש כאן מזמור אחד, אלפביתי. אולם כדי לשחזר את האלפבית הם הרבו בתיקוני טקסט ובהשלמות בלתי אפשריות. למשל בשורה 7 הם משלימים [מעשי] הנדרשת לחרוז הפותח במ"ם למרות שאין די מקום ובשורה 14-15 הם קוראים קראי יהוה [יה]ל[יפו כח] הנדרשת לחרוז שפותח בקו"ף שלא בהתאם לשרידי האותיות ולמרווחים. פטריק סקיהן, יוג'ין אולריך ופטר פלינט ההדירו את המזמורים בסדרת התגליות, כך טז, עמ' 85-106, וראו ח' אשל, מבואות א, עמ' 222-224; *CBQ*; H. Eshel and J. Strugnell, "Alphabetical Acrostics in Pre-Tannaitic Hebrew", *CBQ* 62 (2000), pp. 441-458

	טור ט
[	1 °°
[	2 מל']
[	3 °° [°°]
4 רבים]	[ויהללו את
5 שם יהוה כ' בא לשפט את	
6 כל מעש'ו להשבית רשעים	
7 מן הארץ] ובני	[עולה לוא
8 ימצאו] אז יתנו	[שמים טלם
9 ואין שדפון בשבליהם והארץ	
10 פריה [תתן] בעתה ולוא	
11 תכחש בתבואותיה. עצי	
12 פרי במעשיהם ולוא	
13 יכחשו זיתיה ו אז יוכלו	
14 עננים וישבעו ויראי יהוה	
15 [יברכהו	[ל°°]

6 מעש'ו המהדירים בסדרת התגליות קראו מע[ש]ה שלא כתחביר, אך שרידי בסיסי האותיות שבסוף התיבה מתאימים דווקא לקריאה המוצעת כאן || 8 [אז יתנו] שמים טלם ונתנו [שמן] טלם ומפנים אל זכריה ח 12 והשמים יתנו טלם; לפני שמים נותר קלף חלק והקסר מתאים להשלמה המוצעת כאן || 9 שדפון ולא שח[ת], עיינו בדברי המהדירים; בשבליהם 'בשיבוליהם'; בהתאם לרוחב הקסר ולתקבולת; המהדירים קוראים [בג]בליהם, לשכנות שדפון+שבולים, השוו בראשית מא 6, 23, 27 || 11 בתבואותיה בהתאם לרוחב הקסר ולתקבולת; המהדירים קוראים [תבו]אותיה || 12 במעשיהם קריאה חדשה בתצלום 41.950, השוו חבקוק ג 17 כחש מעשה זית; המהדירים קוראים ב° גפניהם || 13 יכחשו יכחשו ירוזו; זיתיה השוו חבקוק ג 17 המובא לעיל, אין די מקום להשלמה [תבוא]תיה; [אז] השוו טור י שו' 5 || 15-13 יוכלו ... [יברכהו] השוו תהלים כב 27, 4Q370 קטע א 1 שו' 2 ודברים ח 10 ||

	טור י
3	] °°[
4	] החסד אשר ע]שה
5	עֲמָהֶם אִזְ יִהְלְלוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ
6	יַחַד יִהְלְלוּ ^{בא} כָּל כּוֹכְבֵי נִשְׁתָּה.
7	שִׁמְחָה יִהְיֶה שִׁמְחַתְכָה
8	שִׁמְחָה שִׁמְחַתְכָה וְגִילָה גִילְךָ.
9	חַג חֲגִיךָ, נִדְרֶיךָ שְׁלֵם כִּי אֵין
10	בְּקִרְבְּךָ בְּלִיעֵל. תֵּרֵם יָדְךָ
11	תִּגְבְּרֵנִי יְמֵי־נַיִךְ. הִנֵּה אֹיְבָיִם
12	יֹבְדוּ וַיִּתְּפְדוּ כֹל פְּרַעֲלֵי
13	אֹן. וְאַתָּה יְהוָה לַעֲוֹלֹתַי
14	תִּהְיֶה. כְּבוֹדְכָה לִיעֲוֹלֹתַי וְעַד
15	[ה]לְלוּיָהּ

5-4 השוו בראשית כא 23 כחסד אשר עשיתי עמך || 5 עֲמָהֶם המהדירים קוראים וְמָהֶם; האותיות הראשונות שחוקות ||
 6 יִהְלְלוּ הדיי נמרחו; נא האליף משונה || 7 שִׁמְחָה ציווי מוארך || 8 וְגִילָה ציווי מוארך || 9 חַג = הַג ||
 10 תֵּרֵם = תָּרַם לשון איווי, השוו תהלים פט 14 || 11 אֹיְבָיִם המהדירים קוראים אֹאֲבִים, אך באמת אין שום קו אופייני
 לאליף באות השלישית ועל פי תצלום 41.950 עדיף לקרוא אֹיְבָיִם או להניח שהאות הזאת היא יו"ד שתוקנה לאליף ||
 11-13 הַנָּא ... אֹן על פי תהלים צב 10 כי הנה איביך ה' כי הנה איביך יֹבְדוּ וַיִּתְּפְדוּ כָּל פְּרַעֲלֵי אֹן || 12 פְּרַעֲלֵי לפי סטרקי, עמ'
 368, שלוש האותיות הראשונות, וכן הלמ"ד השנייה של לַעֲוֹלֹתַי שמתחתיהן, נמצאו על קטע קטן המשתלב בְּחֶסֶר ||
 13-14 השוו תהלים צב 9, קד 31 ומגילת המקדש כט 7 || 14 לַעֲוֹלֹתַי וְעַד או לַעֲוֹלָמִי ע], השוו תהלים קד 31 יהי כבוד
 יהוה לעולם ||

שירי עולת השבת

השירים נתונים בעשרה כתבי יד מזמנים שונים: מסוף ימי החשמונאים (4Q400, 4Q405), מראשית ימי בית הורדוס (4Q401-4Q404) ומימי בית הורדוס (Mas1K, 11Q17). החיבור הובא כטקסט משולב, ובכל מקום נבחר כיסוד כתב היד השלם יותר ושולבו בו כתבי היד החופפים. כל הקטעים שנבחרו לשמש יסוד לטקסט הובאו בשלמותם אפילו כאשר נותר מעט מן הטקסט בשורה. קטעים זעירים הושמטו וכמו כן נדחו צירופי קטעים מפוקפקים (כגון 4Q405 קטע 7 שהורכב מחמישה קטעים זעירים). הטקסט שהשתמר קטוע, אך נותרו כמה קטעים גדולים, ושילוב כתבי היד מניב לפעמים טקסטים רצופים ארוכים למדיי. קרול ניוסום השכילה למקם את הקטעים על פי הכותרות לשירים (שמצוין בהן סדר השבתות), על פי החפיפה שבין כתבי היד, על פי השכבות של הקטעים כשהובאו למוזיאון ועל פי צורת הקטעים. גויט שיחזרו את סדר קטעי המגילה ממערה 11. על פי המהדורות האלה מוצע כאן טקסט משולב כסדר החיבור מחולק על פי מספרי השירים שבכותרות (הקיימות או המשוחזרות). מספרי השורות שבטקסט המשולב מציינים את השורות ששרדו בכל שיר ושיר. הקטעים שמקומם אינו ידוע מובאים לאחר הטקסט המורכב לפי סדר כתבי היד ומספר הקטע כמקובל.

החיבור כולל שלושה עשר שירים כמניין השבתות של התקופה הראשונה לפי הלוח של עדת היחד. בשירים מתוארת דרך עבודת הקודש במקדש של מעלה. המלאכים במקדש של מעלה מדומים לכוהנים במקדש של מטה, והם משרתים את האל בשירים ובתשבחות. השירים הם אמירות פולחניות ועיקרם זימון המלאכים להלל את האל, סוגי המלאכים המהללים, סוגי התהילות. המהללים מניינם שבעה ודברי התהילה נשנים שבע פעמים. עצם הזימון לשיר יוצר אווירה של רוממות, אף על פי שתוכן השירים לא נזכר.

במגילה מצויים ביטויים הקשורים למקדש: מקדש, דביר, פתחים, שערים, קירות, פרוכת, אפוד, לבוש, מעשה אורג, רוקמה, חושן, מעיל, זבחים, נסכים, מנחות, וכן ביטויים הקשורים בהיכל השמימי: כרובים, אופנים, גלגלים, מעון, אור, אורים, טוהר, מעשי אופירים.

קרול ניוסום ההדירה את רוב כתבי היד בסדרת התגליות, כרך יא, עמ' 173-407. פלורנטינו גרסייה מרטינו ואייברט טיכלאר ההדירו את כתב היד ממערה 11 בסדרת התגליות, כרך כג, עמ' 259-304. קרול ניוסום אף פרסמה טקסט משולב מכל כתבי היד, ראו J. H. Charlesworth (editor), *The Dead Sea Scrolls*, 4 B, Tübingen 1999, pp. 138-189. בטקסט המשולב שלה שולבו כתבי היד בלי לציין מה בדיוק שייך לכל כתב יד ובלי סימנים של ספק בקריאה. נועם מזרחי תרם תרומה חשובה ללשון החיבור: נ' מזרחי, הלקסיקון והפרזיאולוגיה של 'שירות עולת השבת', חיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים תשס"ח.

עותק א = 4Q400, עותק ב = 4Q401, עותק ג = 4Q402, עותק ד = 4Q403, עותק ה = 4Q404, עותק ו = 4Q405, עותק ז = 4Q406

שיר ראשון

עותק א קטע 1 א (+ עותק ב קטע 15)

שוליים עליונים

a	1	[לְמַשְׁכִּיל שִׁיר עֹלֹת הַשֶּׁבֶט] תְּהִי הַרְאִישׁוֹנָה בְּאַרְבַּעָה לַחֹדֶשׁ הַרְאִישׁוֹן. הַלְלוּ
2	2	[לְאֱלֹהֵי כִּי הוּא] הַ אֱלֹהֵי כֹל קְדוּשֵׁי קְדוּשִׁים וּבֵאלֹהוֹת (ו)
3	3	[כְּבֹדוֹ גִּילּוֹ כִּי אֵי יִסַּד] בְּקְדוּשֵׁי קְדוּשֵׁי קְדוּשִׁים וַיְהִי לוֹ לְכוֹהֵנִי
4	4	[קָרַב בְּמִקְדָּשׁ כְּבֹדוֹ] מִשְׁרָתִי פָנִים בְּדַבִּיר כְּבוֹדוֹ בְּעֵדָה לְכוֹל אֵלֵי
5	5	[רִחַם וּבִסְדֵי כּוֹל רִחְמוֹת] אֱלֹהִים חֶרֶת חֻקֵּי לְכוֹל מַעֲשֵׂי רוּחַ וּמִשְׁפָּטֵי
6	6	[כְּבֹדוֹ לְכוֹל מוֹסְדֵי] דְּעַת עִם בְּיִנּוֹת כְּבוֹדֵי אֱלֹהִים לְקָרְבֵי דְעַת
7	7	[אַמְתָּו] עוֹלָמִים וּמִמְקוֹר הַקְּדוּשׁ לְמִקְדָּשֵׁי קוֹדֶשׁ
8	8	[קְדוּשִׁים] כְּוֹהֵנֵי קָרַב מִשְׁרָתִי פָנֵי מֶלֶךְ קוֹדֶשׁ
9	9	[קְדוּשִׁים] ° כְּבוֹדוֹ וְחֻקְּ בַחֻק יִגְבְּרוּ לְשִׁבְעָה
10	10	[כִּי אֵי] סֹדֵם לֹא לְקַדְּוֵי קְדוּשִׁים [בְּקָוֹדֶשׁ קְדוּשִׁים
11	11	] רְבוּ בִּם לְפִי סוֹד [°°° מְדַעַת
12	12	[קוֹדֶשׁ קוֹדְשִׁים כּוֹ] הַנִּי קָרַב הַ] מֵה שְׂרִי
13	13	[מִתִּיצָא] בָּיִם בְּהִיכְלֵי מֶלֶךְ [ ] בְּגִבּוֹלֶם וּבִנְחֻלָּתָם
14	14	[ ] ° [ ] תָּם לֹא יִכְלָלוּ כּוֹל נְעוּזֵי דֶרֶךְ וְאֵינְ טָמָא בְּקוֹדֶשִׁיהֶם
15	15	[וְחֻקֵּי קוֹדֶשׁ] שִׁים חֶרֶת לְמוֹ. בִּם יִתְקַדְּשׁוּ כּוֹל קְדוּשֵׁי עַד וַיִּטְהַר טְהוּרֵי
16	16	[עוֹלָמִים וְ] לְכוֹל נְעוּזֵי דֶרֶךְ וַיִּכְפְּרוּ רְצוּנוֹ בְּעַד כּוֹל שְׁבִי פִשַׁע
17	17	[אַלְהָ לְשׁוֹנֵי] דַעַת בְּכוֹהֵנֵי קָרַב וּמִפִּיָּהֶם הוֹרוֹת כּוֹל קְדוּשִׁים עִם מִשְׁפָּטֵי
18	18	[כְּבֹדוֹ לְמַפְ] תְּהִי רִחַב הַ] סְדִי לְסִלְיָחוֹת רַחֲמֵי עוֹלָמִים, וּבִנְקַמַת קִנְאוֹתוֹ
19	19	[מִשְׁפָּט פּוֹעֲלֵי רִשָּׁע כִּי אֵל דְ] עוֹת יִסַּד לוֹ כּוֹהֵנֵי קָרַב קְדוּשֵׁי קְדוּשִׁים
20	20	] לְאֱלֹהֵי אֵלִים כּוֹהֵנֵי מְרוּמֵי רוּם הַקְּרָבִים
21	21	[אַל הַמֶּלֶךְ] לְ] לְ] לְ] לְ] [תִשׁ] בְּוָחוֹת

שוליים תחתונים

6 כְּבוֹדֵי = כְּבוֹדֵי, ראו קימרון, מזמור, עמ' 65-66 || 7 [אַמְתָּו] על פי שיר שישי שוי 35, להלן עמ' 367; וּמִמְקוֹר בֵּין הַמִּיִּם לְקוּיִף נְרִאִית מַעֲיֵן וַיִּיּוֹ תְלוּיָהּ || 8 כְּוֹהֵנֵי קָרַב יְכוֹהֵנִים הַקְּרוּבִים אֵל הָאֵלִי || 10 לְקַדְּוֵי] או לְקוֹדֶשׁ || 13 [מִתִּיצָא] בָּיִם הַשּׁוֹ מְגִילַת הַמַּלְחָמָה ב 3-5; וּבִנְחֻלָּתָם הוּוּיִי הוֹסַפָּה בְּרוּחַ שְׁבִין הַתִּיבוֹת || 14 נְעוּזֵי דֶרֶךְ עַל פִּי שׁוֹי 16 || 15 לְהַשְׁלֵמָה שְׁבַתְחִילַת הַשּׁוֹרָה הַשּׁוֹ שִׁיר חֲמִישִׁי שׁוֹי 18, לְהֶלֶן עִמ' 365 || 16 [עוֹלָמִים] הוֹשֵׁלֶם עַל פִּי הַשִּׁיר הַשִּׁישִׁי שׁוֹי 30, לְהֶלֶן עִמ' 367; [וְ] לְכוֹל כְּהַשְׁלַמַת אַרְיָאֵל וַיּוֹדִיצְקֵי || 17 לְהַשְׁלֵמָה שְׁבַתְחִילַת הַשּׁוֹרָה הַשּׁוֹ שִׁיר שְׁנֵי שׁוֹי 19, לְהֶלֶן עִמ' 362; הוֹרוֹת יְהוֹרָאֵהִי || 18 לְהַשְׁלַמַת תְּחִילַת הַשּׁוֹרָה הַשּׁוֹ סֶרֶךְ הַיַּחַד י 4 || 19 [מִשְׁפָּט פּוֹעֲלֵי רִשָּׁע] כְּהַשְׁלַמַת אַרְיָאֵל וַיּוֹדִיצְקֵי עַל פִּי מְגִילַת הַהוֹדִיוֹת ו 24-25; [אַל דְ] עוֹת שִׁיחֻזוֹר חֲדָשׁ, הַשּׁוֹ עוֹתָק ב קטע 17 שׁוֹי 5, לְהֶלֶן עִמ' 382 || 21 [תִּשׁ] בְּוָחוֹת נִסְמַךְ לְשִׁמוֹת שְׁבַתְחִילַת טוֹר ב ||

חיבורים עבריים מקומראן

	עוֹתֵק א קטע 1 ב
	שוליים עליונים
a	22 רום מלכות]פה
2	23 מרומים והנ]
3	24 תפארת מלכותכה]
4	25 בשערי מרוסי רום]
5	26 ב° [ ] °° רוח כול ר°]
6	27 קדושי קודש קודש]ים
7	28 מלך אלוהים לשבעת מ]
8	29 כבוד המלך ש°]
9	30 כבודו בסוד אל]ים
10	31 לשבע נתיבו]ת
11	32 למשפטו שקט ב]היכלו
12	33 עולמים]
13	34 ורוממו כבודו°]
14	35 מלך נשיאי]
15	36 קדושים]
16	37 קודשי]
17	38 אלים ו°]
18	39 צדק]
19	40 כוהונו]ת
20	41 חסדי אלו]ים
21	42 להתקדש בא]
	שוליים תחתונים
	חסרות שורות

32 למשפטו ס"נ קוראים למשפטי (=למשפטי) || 40 כוהונו]ת = קהנות, בוטא kûnôt, השוו שיר שני שוי 14, בעמוד 362 ||

		עוֹתֵק א קטע 3 א
		שוליים עליונים
1	ג]בעד לרום הפלא	] 43
2	[לשון הטוהר	] 44
3	להל]ל אלוהים שבעה	] 45
4	י]לת[	] 46 [בשבעה דברי
5	ג]דולות	] 47
6	[	] 48
7	[	] 49
8	ח[	] 50
9	שבעה]בשבעה	] 51
10	°[	] 52 [דברי
11	בשבעה דב]רי	] 53
12	ש]בע	] 54

חסרות שורות

		עוֹתֵק א קטע 3 ב + 5
		שוליים עליונים
1	[	] 55 זמרות קודשו
2	[	] 56 לנשיאי משנה °
3	[	] 57 אמתו צורי ש°°
4	[	] 58 ושבעה דברי]
5	°[שב]עה	] 59 לברך לידעין] עולמים
6	[	] 60 דברי פלא]
7		שורה חלקה

שיר שני

8	למשכיל ש]יר עולת השבת השנית באחד עשר לחודש הראשון. הלל]ן אלוהי	1
9	[	] 2 הנכבד]י
10	[	] 3 ה]

חסרות הרבה שורות

57 צורי = צורות; ש°°] [הקריאות שהוצעו אינן מתאימות לשרידים ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 14 א

b	ם[	] 4
3		[ ] 5
4	[	] 6 [רומה רם על] רמיי
5	אלי אלים לר] ומי דעת	] 7 [כיא נכבדת ב]
6	שמי מלכות כבודכה	] 8 לראשי ממשלות]

חסרות שורות

עותק א קטע 2 (+ עותק ב קטע 14 א)

שולים עליונים

a		] 9 להלל כבודכה פלא באלי דעת ותשבוחות מלכותכה בקדושי ק]דושים
2		] 10 המה נכבדים בכול מחני אלוהים ונוראים למוסידי אנשים. פ] לא נכבד
3		] 11 *מאלוהים ואנשים וספרו הוד מלכותו כדעתם ורוממו] כבודו ככול
4		] 12 שמי מלכותו ובכול מרומי רום תהלי פלא לפי כול] בינתם יזמרו והוד
5		] 13 כבוד מלך אלוהים יספרו במעוני עומדם ו]אנו בשר ככבודנו
6		] 14 מה נתחשב בם וכוהנתנו מה במעוניהם וק]ודשנו מה ידמה לקודש
7	[	] 15 קודשיהם [ומה] תרומת לשון עפרנו בדעת אל]ים
8	[	] 16 [אייפה בקו]ל ארנתנו נרוממה לאלוהי דעת
9	[	] 17 [קודש ובינתו מכול ידע]י
10	[	] 18 [ה קודש קודש ראיש]ון
11	[	] 19 [גג]רו לשוני דעת עם חוק]
12	[	] 20 [ת כבו]ך
13	[	] 21 [הם ל]
14	[	] 22 [תם]

חסרות שורות

6 רומה ציווי מוארך; [רמיי] השוו שיר שביעי שוי 1, להלן עמי 369 || 7 לר]ומי דעת] השוו שיר שישי שוי 30, להלן עמי 368 || 8 [שמי השוו שוי 12, ובדוחק [רו]מו || 9 בקדושי עותק ב בקדושי ולא בקדשי || 10 [נכבד] על פי שופטים ט 9 || 11 *מאלוהים תוקן מן מאלוהיהים; מאלוהים ואנשים ימפי אלוהים (=מלאכים) ומפי אנשים || 13 ו]אנו בשר] השוו שוי 14; [ככבודנו] השוו 4Q491 קטע 11 שוי 15 (כרך א, עמי 103) || 14 מה (הראשונה) הייא מתוקנת; וכוהנתנו = וכוהנתנו ראו שיר ראשון שוי 40 || 15 תרומת ירוממות; לשון עפרנו ילשון העשויה מעפרי בניגוד אל לשון דעת שוי 19 להלן = לשון מלאכי דעת || 16 [בקו]ל ארנתנו סינ קוראים] ארנתנו || 17 ידע]י] מן יקדע יחכמי || 19 [גג]רו כהצעת אריאל ויודיצקי; לשוני דעת על פי שיר שלשה עשר שוי 19, להלן עמי 379 ||

שירי עולת השבת, שיר שני

		עותק ב קטע 14 ב
1	[	23] °°°
2	[	24 רִזִּי נְפִלְאוֹתֶיךָ]
3	[	25 קוֹל רְנוֹתְךָ]
4	[	26 לוא יכוֹלְךָ]
5	[	27 יגבר אֱלֹהִים]
6	[	28 נְשִׂיאֵי מִן שָׁנָה]
7	[	29 הַשְׁמִיעוּ נִסְתָּרוֹת]
8	[	30 לְמוֹצָא שְׁפִתַי מֶלֶךְ בָּךְ]
		שוליים תחתונים
		חסרות שורות

שיר רביעי

		עותק ב קטעים 2+1
		שוליים עליונים
1	[	1 לְמַשְׁכִּיל שְׁנֵי עוֹלֹת הַשַּׁבָּת הַרְבִּיעִית בַּחֲמִשָּׁה] וְעֹשִׂים בְּחֵן [וְדַשׁ הָרֵאשִׁוֹן]
2	[	2 הִלְלוּ לֵאלֹהֵיךָ
3	[	3 וישִׁי]
4	[	4 מִלְכוּתְךָ]
5	[	5 מֶלֶךְ אֱלֹהִים]
6	[	6] [ ] אֵלֵינוּ]
		חסרות שורות

		עותק ג קטע 1
1	[	7] °ם בְּמִכְרָא
2	[	8] כְּבוֹאֵם עִם אֱלֹהֵיךָ
3	[	9] יַחַד לְכוּל תְּעוֹדוֹתֵיךָ
4	[	10] רְתָם לְגִבּוֹרֵי עוֹז
5	[	11] ° לְכוּל יְסוּדֵי פֶשַׁע
6	[	12] °° [ ] יְהֵם
7	[	13] תְּ

28 נְשִׂיאֵי מִן שָׁנָה] או נשיאי פִּלְאָ ||

שיר רביעי: 9 תְּעוֹדוֹתֵיךָ סִינ קוראים תְּעוֹדוֹתֵיךָ] שלא כדקדוק || 11 יְסוּדֵי אֱוֹלֵי = יְסוּדֵי יְמִיּוּסְדֵי ||

חיבורים עבריים מקומראן

שיר חמישי*

עותק ג קטע 2

1	[	1 פֹּלֵא וּרְ]
2	[	2 פֹּלֵא פִּ]רֻכַת
3	[	3 כַּמְעָשֵׁי רוּקְ]מָה
4	[	4 בַּדְבִיר מֶלֶךְ]°
5	[	5 הָ] אֵ° [ ]°

חסרות שורות

עותק ג קטע 3 א

1	[ ]° [	6]
2	[אלוהי	7]
3	[כבוד	8]
4	[לוהי	9]
5	[בְּדָנִי	10]
6	[אלוהים	11]
7	[	12]
8	[ם	13]
9	[	14]
10	[נִי	15]

חסרות שורות

* לא ידוע היכן בדיוק מסתיים השיר הרביעי ומתחיל השיר החמישי, ניוסום אינה כוללת בטקסט המורכב את הקטעים שבעמוד הזה, ראו את ההערה בתחילת העמוד הבא ||

עוֹתֵק ג קטע 3 ב+4 (Mas1k+) קטע 1 א + עוֹתֵק ז קטע 1)*

1	[	ם]	16
2	[	ים ויפלג דעת]	17
3	[	ב]בִּינְתוּ חֶרֶת הַן וְקִי קוֹדְשִׁים	18
4	[	ב]הִיוּתוֹ טִמָּא צָרַעַת וְלֹא יִסְוּ	19
5	[	י]ה וְלֹא יִהְיֶה בְּאִים לִיחַד כֹּל	20
6	[	מ]לְכֹלֵי מַחֲשַׁבְתּוֹ וְדַעַת קְדוֹשִׁים	21
7	[	י]הֵם מִלְחַמַת אֱלֹהִים בְּקִי	22
8	[	י] כִּיֹּא לְאֱלֹהֵי אֱלִים כֹּלֵי מִלְחָמוֹת	23
9	[	מ]רוֹם וּפְלִיגוֹת מְלָאכִי אֱלֹהִים יְרוּצוּ לִפְקוּדֹתָי וְקוֹל הַמִּוִּן צָבִי אֲזוֹת מְלָאכִים עִם פִּיחִי	24
10	[	ג]בוֹרְתוֹ צָבִי אֲזוֹת רַחֲמוֹת אֱלֹהִים בְּמִלְחַמַת שַׁחֲקִים וְהִתְלַחֵה לְאֵלֵי לֹוֵהֵי אֱלִים הַמְּלֹכָה	25
11	[	אֱלֹהִים בְּרַעַתוֹ עֲשֵׂה מְעַשֵׂי חֲדָשׁוֹת פְּלִי. כֹּל אֱלֹהֵי עֲשֵׂה פְלִי. בְּמִזְמַת חֲסֵדוֹ בִּלְיִינוֹ	26
12	[	ל]מֶלֶךְ אֱלֹהִים כֹּל דְּבָרֵי דַעַת וְכִיֹּא מֵאֱלֹהֵי דַעַת נִהְיָ כֹל הוּי עַד וּמְדַעַתוֹ	27
13	[	וְמִזְמַת כְּבוֹדוֹ הִיוּ כֹל תְּעוּדוֹת עוֹלָמִים. עוֹשֵׂה רֵאִי שׁוֹנִי וְזֵת לְעַתְהֵיהֶם וְאַחֲרוֹנוֹת	28
14	[	ל]מוֹעֲדֵיהֶם וְאִין בִּידְעִים נְגִלֵי סוֹד לְהַבִּין לְפָנָי עֲשׂוֹתוֹ. וּבְעֲשׂוֹתוֹ לֹא יִשְׁכִּילוּ כֹל	29
15	[	אֱלֹהִים מֵה יוֹם כִּיֹּא מְעַשֵׂי כְבוֹדוֹ הַמָּה לְפָנָי הִיוֹתָם כְּמַחֲשַׁבְתּוֹ	30

* ניוסום, עמי 222 דוחה את ההצעה להרכיב את כתבי היד ולצרף את הקטעים 3 ב+4. היא מודה שההרכבה אפשרית על בסיס עותק ג אולם לדבריה היא בלתי אפשרית על בסיס העותק ממצדה. באמת הטקסט בעותק ממצדה קצר יותר רק משום שנשמטו בו תיבות מחמת הדומות, ראו הערה לשוי 27-28 || 18 [ב]בִּינְתוּ או [בת]בִּינְתוּ; חֶרֶת הַן וְקִי קוֹדְשִׁים] השוו שיר ראשון שוי 15, לעיל עמי 359 וכיוצא בו הרתה טהרת אמת ברכות למיטהר, 4Q284 קטע 3 שוי 4, לעיל עמי 29 || 21 מחשבתו או מחשבתו] || 23 שפִּיחִי קריאה חדשה על פי איוב יב 20; כֹּלֵי הַעוֹר שְׁחוֹק וְהַקְרִיָּאָה בְּעִיִּיתִית || 24-25 [עִם פִּיחִי גְבוֹרְתוֹ עַל פִּי סוֹד הַיַּחַד יֵא 19-20 || 26 כֹּל עַל פִּי תְצַלּוּם 42.631; כֹּל אֱלֹהֵי עֲשֵׂה פְלִי] השוו ישעיהו מה 7 אני ה' עשה כל אלה; [פְּלִי] כנראה תואר הפועל, אך מזרחי, עמי 68-71 סבור שהוא כינוי לאלוהים; בְּמִזְמַת חֲסֵדוֹ בעותק ג עמד אולי ביטוי קצר יותר מעין במזמנתו || 27-28 לְמֶלֶךְ ... כְּבוֹדוֹ] בכתב היד ממצדה עמד נוסח קצר מעין [מאל] כֹּל דְּבָרֵי דַעַת נִהְיָ כֹל הוּי עַד וּמְדַעַתוֹ [ומזמנתו]; ונראה שאחרי התיבה דַעַת נשמטו התיבות כי מאלוהי דַעַת מחמת הדומות || 27 הוּי = הוּי || 28 וְמִזְמַת כְּבוֹדוֹ מַצְדָּה [ומזמנתו] || 29-30 [ואין] ... [יוֹם] התחביר והמינוח קשים וכוונת הכתוב: אין בין החכמים מי שיכולים להבין את הסוד שהאל מגלה להם לפני עשותו (את הדבר), וכשהוא עושה (את הדבר) אין המלאכים יכולים להבין את תוכניתו; השוו עמוס ג 7; ניוסום מפרשת אחרת || 30 [אלוהים] עוֹתֵק ז אֱלֹהִים בְּכַתְבֵי עֵתִיק; [יוֹם כִּיֹּא מְעַשֵׂי] [יוֹם כִּיֹּא מְעַשֵׂי]; [ה]מָה מַצְדָּה; כְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בעותק ממצדה יש מקום חלק אחרי התיבה הזאת ||

חיבורים עבריים מקומראן

שיר שישי

Maslk קטע 1 א (+ עותק 1 קטע 1)*

8	1	[לְמַשְׁכֵּל] שִׁיר עוֹלַת הַשַּׁבָּת הַשִּׁית בַּתשֶׁעָה לַחֹדֶשׁ
9	2	[הַשְּׁנִי הַלְלוּ לְמַלְךְ א] לְוַהֵי אֱלִים יוֹשְׁבֵי מְרוֹמֵי רוֹמִים
10	3	[הַמְרוֹמִם בְּתַשְׁבְּחֹתָם בְּק] וְדַשׁ קוֹדְשִׁים וְרוֹמָמוֹ כְּבוֹדוֹ
11	4	[בְּד] עַת אֱלֵי עוֹלָמִים
12	5	[קְרִיאֵי רוֹם רוֹמִים
13	6	[בְּכָל קוֹדֶשׁ

חסרות שלוש שורות

17	7	[י]° [י
18	8	[ ]ל
19	9	[
20	10	[ת

חסרות שבע שורות

Maslk קטע 1 ב (+ עותק 1 קטע 3 א 10-11)

שוליים עליונים

1	11	לְאֵלֹהֵי פוֹל עוֹלָמִים בַּשְּׁבַעָה בְּרַכּוֹת פְּלִיאָה וּבְרַךְ
2	12	לְמַלְךְ שְׁבַעָה בַשְּׁבַעָה
3	13	[דְּבָרֵי] גִדְל
4	14	[אִמֵּם]° וְגִדְל לְאֵל
5	15	[כּוֹל אֵל]יִם
6	16	[גְּדוֹל]וֹת פְּלִא תַהֲלֵת רוֹמָם בְּלִשׁוֹן
7	17	[רוֹשׁ]

* כנראה קטע 2 מעותק 1 משתלב בשורות 3 ואילך || 3 [המְרוֹמִם] קריאה חדשה; [בְּתַשְׁבְּחֹתָם] על פי שיר שני שוי 9, לעיל עמ' 362; קוֹדְשִׁים כקריאת אריאל ויודיצקי; ניוסום קוראת קדשים || 11-12 ההשלמה על פי ניוסום || 13 גִדְל אפשר להשלים אותיות לפני הגימיל ואחרי הלמ"ד ||

עוֹתֵק ד קטע 1 א (+Mas1k קטע 1 ב + עוֹתֵק ה קטעים 1-2 + עוֹתֵק ו קטעים 3 א, 3 ב)*

שוליים עליונים

- 18 השלישי לנשיאי רוש רומם לאלוהי ל... ארום שבעה בשבעה דברי רומי פלא.
- 19 תהלת שבה בלשון הרביעי לגבור על כול [אלהים] בשבע גבורות פלאה ושבה לאלוהי
- 20 גבורות שבעה בשלעה דברי תשכחות פלא. תהלת הודות בלשון החמישי [לא אל הכבוד
- 21 בשבעת הודות פלאיה יודה לאל הנבד בשבעה בשה דברי הדות פלוי איה. תהלת רנן
- 22 בלשון הששי לאל הטוב בשבעה רנולת פלאיה ורנן למן לך הטוב שבעה בשלעה דברי רנות
- 23 פלא תהלת [זמר בלשון השביעי לנשיאי רוש] זמר עוז [לא לוהי קודש] בשלעה זמרי
- 24 נפלאותיה. וזמר [למלך הקדוש שבעה בשלעה דברי זמרי פלא. שב עתה לי ברכותי שב ע
- 25 תהלת גדל [צדקו שבע תהלי] רום מלכותו שבע [תשכחות כבודו שב ע] תהלי הודות
- 26 [נפלאותיו שבע תהלי] נות עוזו שבע [תהלי זמרי] ת קודשו. תולדות זמרי רום [יברכו]
- 27 [שבעה בשיעה דברי פלא דברי רום] לנשיאי רוש לברך [בשם כבוד] ד אלוהים לכול אלם בשב עתה דברי
- 28 [פלא לברך כול סודיה] במקדש קדשו בשב עתה דברי פלא וברך בם ליד עי עולמי] השני
- 29 [בנשיאי רוש יברך בשם] אמתו לכול מעמדיהם בשבעה דברי פלא וברך [שבעה דברי פלא]
- 30 [וברך לפול מרוממי] מלך בשבעת דברי כבוד [נפלאותו לכול] טהורי עולמים. השלישי
- 31 [בנשיאי רוש יברך בשם] רום מלכותו [לכול רום] ד עת בשבעת דברי רום ולכול אל

* בעותק ו קטע 3 טור א יש תיקונים: בשורה 12 נמחק [אמתו ונכתב מעל השורה לנשיאי רוש, בשורה 13 נמחק שבעה, ובשורה 16 האותיות תלויות, ומכיון שנותרו רק תיבה או שתיים בכל שורה השילוב בכתב יד היסוד בעייתי || 18 הטקסט ממשך את הקטע שלפניו; לנשיאי רוש תלוי בעותק ד; רומם אריאל ויודיצקי קוראים בעותק ממצדה ורומם]; עותק ו [למו || 20 לאל כקריאת אריאל ויודיצקי; ניוסוס קוראת למלך] || 21 פלאיה כנוסח הכתיב בתהלים קלט 6, הקרי שם פליאה מתאים לצורה שלפני התיקון שבסוף השורה הזאת, והשוו faliyya במסורת שומרון, שמות טו 11; יודה לאל הנבד מצדה יודו לאל הכבוד, ונראה שצורת הכבוד היא בינוני פעול מבנין קל; פלוי איה בעקבות אריאל ויודיצקי, אולי עדות להגייה מעין pileya; סני קוראים פלו) || 23 תהלת [זמר בלשון] || 24 נפלאותיה [זמר] [נפלאותיה זמר; [הקדוש] מצדה הקודש || 25 גדל או גדל]; סני קוראים גדל || 26-27 [תולדות] ... ר[וש] נראה שהטקסט השתבש אך קשה לשחזר אותו, מסתבר שלפני לנשיאי חסרה התיבה ראשו, ראו ניוסוס, עמי 258 || 27 [פלא] בעותק ממצדה יש מקום חלק אחרי התיבה הזאת; [בשב עתה] קריאה חדשה || 28 [בם] מצדה [א], עותק ו בם ועדיין לא הוצעה השלמה מתאימה. סני קוראים וברך; ניוסוס מציינת בהערות שבכתבי היד הגרסה שונה. היא מניחה ששני כתבי היד משובשים וגורסת וברך כמצוי בדגם החוזר בשו' 33-45; [ליד] עי עותק ו לידעו, הצורה נדע יקבם' שכחה במגילות והצורה נדוע נתונה בניקוד וידעים דברים א 13 || 30 [ב]וד] [נפלאותו] אולי = כובד נפלאותיו רוב נפלאותיו || 31 [ר]מי [ד]עת הקריאה בטוחה בעותק ו, והשימוש בבינוני פעול עיו במקום בינוני פועל מצוי במגילות ובמקרא ||

- d *32
- 16 33 דְעַתְּ [אֲמַתּוֹ] אֵי בֵרַכְךָ נִשְׁבַּח [ע] הַ דְּבָרֵי פִלְאָ וְבֵרַךְ לְכֹל [נוֹעַד] אֵי צִדְקָן [בִּשְׁבַעָה ד] בְּרֵי פִלְאָ. [הַרְבִּיעִי]
- 17 34 בִּנְשׁ [יֵאֵר] וְ[ש] יִבְרַךְ בִּשְׁ[ע] הַיְהוּד הַמְלִיךְ לְכֹל הוֹלְפֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעָה דְבָרֵי הַיְהוּד וְבֵרַךְ לְיִסוּדֵי [יְהוּד] [בִּשְׁבַעָה] [ע]
- 18 35 דְּבָרֵי [פִלְאָ] וְ[ב] כֹּל אֵי [לִים קְרִי] [בֵּים] דַּעַת אֲמַתּוֹ [בִּשְׁבַעָה] הַ דְּבָרֵי צִדְקָ לְרַחֲמֵי פְּבֹדוֹ. הַחֲמִישִׁי
- 19 36 בִּנְשׁ [יֵאֵר] רֹשׁ [י] יִבְרַךְ בִּשְׁם [הַיְהוּד] [נְפִלְאוֹתֵי ל] [כֹּל] [י] יוֹדְעֵי רוּי פִלְאָ אֵי טוֹהַרְ בִּשְׁבַעָה דְּבָרֵי רֹשׁ
- 20 37 אֲמַתּוֹ [וְ] [בְּרַךְ] לְכֹל נִמְהָרֵי רִצּוֹנּוֹ בְּשִׁבְעָה [דְּבָרֵי פִלְאָ וְ] [ר] [י] לְכֹל מוֹדֵי לוֹ בִּשְׁבַעָה דְּבָרֵי הַיְהוּד
- 21 38 [ל] [הַיְהוּדִי] [פִלְאָ]. הַשְּׁשִׁי בִּנְשִׂאֵי רֹשׁ יִבְרַךְ בִּשְׁם [גְּבוּרָה] אֵלִים לְכֹל גְּבוּרֵי שְׂכַל בְּשִׁבְעָה
- 22 39 [ד] [בְּרֵי] גְבוּרָה פִלְאוֹ. וְ[ב] לְכֹל תְּמִימֵי דֶרֶךְ [ב] [ש] [בַּעַה] דְּבָרֵי פִלְאָ [ל] [ת] מִיַּד עִם כֹּל הוּי
- 23 40 עוֹלָמִים וְ[ב] לְכֹל חוֹכֵי לוֹ בִּשְׁבַעָה דְּבָרֵי [י] [פִלְאָ] לְמַשׁוֹב רֵי [חֲמִי] [חֲסִדִּי]. [הַשְּׁבַעָה] יְעִי בִּנְשִׂאֵי רֹשׁ
- 24 41 יִבְרַךְ בִּשְׁם קוֹדְשׁוֹ לְכֹל קְדוּשִׁים מִמִּיֶּסְדֵי ד [עַת] [בִּשְׁבַעָה] [דְּבָרֵי] קוֹדֶשׁ פִלְאָ. וְ[ב] לְכֹל מְרִיבֵי
- 25 42 מִשְׁפָּטֵי בִשְׁבַעָה דְּבָרֵי פִלְאָ לְמַגְנֵי עוֹז. וְ[ב] לְכֹל נוֹעַדֵי צִדְקָן [מַחְלֵי] מַלְכוּת כְּבוֹדוֹ בְּתַשְׁבּוּחַת נֶצַח
- 26 43 בִּשְׁבַעָה דְּבָרֵי [פִלְאָ] לְשִׁלּוֹם עוֹלָמִים. וְכֹל נְשִׂאֵי יְרוּשָׁה יִבְרַחוּ יְהוּדָה לְאַלֹּהֵי אֵלִים בְּשִׁמְךָ [קוֹדְשׁוֹ] כֹּל
- 27 44 שׁוֹבוּעֵי תְּ[עוֹדוֹתָם] וְ[ב] בְּרַחוּ לְנוֹעַדֵי צִדְקָן וְכֹל בְּרוּכֵי [בְּרַחוּ] עוֹלָמִים [י] [עוֹלָמִים]
- 28 45 לְמוֹ. בְּרוּךְ הַאֲלוֹהִים מְלִיךְ הַיְהוּד לְכֹל מַעֲלָה לְכֹל בְּרַכָּה וְתַשְׁבּוּחַת וְ[ב] לְכֹל קְדוּשִׁים מְבָרְכֵי [י] וְ[מַצְדֵי] קִיּוֹ
- 29 46 בִּשְׁם כְּבוֹדוֹ וְ[ב] לְכֹל בְּרוּכֵי עַד

*32 נותר רק עור חלק בשורה הזאת אך יש רצף של טקסט בין שורה 31 לשורה 33 || 34 [לְיִסוּדֵי] עותק ו ליסודי, אולי שתי החלופות הן כתיבים חסרים של יוסודי = yussūde 'מיוסודי' || 35 [קְרִי] [בֵּים] על פי שיר ראשון שוי 6, לעיל עמי 359 || 36 נְפִלְאוֹתֵי עותק ו נְפִלְאוֹתוֹ || 39 פִלְאוֹ עותק ה פִלְאוֹ || 40 חֲסִדִּי עותק ו חֲסִדוֹ || 41 קוֹדְשׁוֹ אריאל ויודיצקי סבורים שהקו"ף מתוקנת, אולי מגימ"ל, ומפנים אל שיר שביעי שורה 2; מְרִיבֵי ניוסוס בוחרת לקרוא מְרִיבֵי ומעירה בעקבות סטרגל שעל פי כתב היד אין להעדיף את הקריאה מְרִיבֵי, אבל נראה שהקריאה מְרִיבֵי עדיפה מכל הבחינות, השוו סרך העדה א 14-13 יגש לריב ריב ומשפט, חי ילון, פרקי לשון, ירושלים תשל"א, עמי 43-55, וקימרון, דקדוק, עמי 49 || 44-43 [כֹּל] שׁוֹבוּעֵי עותק ו [בְּכֹל] [ש] [בְּנֵי] כקריאת אריאל ויודיצקי, ניוסוס קוראת [בְּכֹל] [שׁוֹבוּעֵי] || 45 מַעֲלָה לְכֹל יותר מכולי כמו לעילא מכל שבנוסח הקדיש, והשוו נחמיה ט 5 ||

עותק ד קטע 1 א (+ עותק ה קטעים 3-5 + עותק ו קטעים 4-6)

- d למשכיל שיר עולת השבת השביעית *בשש'עשר לחודש. הללו אלוהי מרומים הרמים בכול
- 31 אלי דעת *יקדילו קדושי אלהים למלך הכבוד המקדיש *בקודעו לכול קדושו. ראשי תושבחות
- 32 כול אלוהים שבחו לאלוהי תשבחות הוד כי בהדר תשבחות כבוד מלכותו בה תשבחות כול
- 33 אלוהים עם הדר כול מלכ[ות] ו[רוממו רוממו למרום אלוהים מאלי רום ואלוהות כבודו מעל
- 34 לכול מרומי רום. כיא הו[א] אל אלים[ם] לכול ראשי מרומים ומלך מלכים[ם] לכול סודי עולמים. (ברצון
- 35 דעתו) לאמרי פיהו יהיו כ[ו]ל אלי רום[ם] למוצא שפתיו כול רוהי עולמים[ם] [ברצון דעתו] כול מעשיו
- 36 במשלחם. רננו מרנני[ע] רונן באלוהי פלא והגו כבודו בלשון כול הוגי דעת רנות פלאו
- 37 בפי כול הוגי [ב] פיא הוא [אלוהים לכול מרנני (דעת) עד ושופט בגבורתו לכול רוהי בין.
- 38 הודו כול אלי הוד למלך ההוד כיא לכבודו יודו כול אלי דעת וכול רוהות צדק יודו באמתו
- 39 וירצו דעתם במשפטי פיהו והודותם במשוב יד גבורתו *למשפטי שלומים. זמרו לאלוהי עז
- 40 במנת רוה רוש למזמור בשמחת אלוהים וגיל בכול קדושים לזמרות פלא בשמחת יעולמים.
- 41 באלה יהללו כול יסודי קודש קודשים עמודי משא לזבול רום רומים וכול פנות מבניתו. זמרו
- 42 אלוהים נרא כוח[ן] פול רוהי דעת ואור [למש]א יחד רקיע (זו) טוהר טוהרים למקדש קודשו
- 43 ושבחהו רוהי אלוהים להוד[ות] עולמי עולמים רקיע רוש מרו[ם]ים כול קורותו וקירותו כול
- 44 מבניתו מעשי תבניתו. רוהי קודש[ם] קודשים אלוהים חיים [רוהי קודש] עולמים ממעל
- 45 [כול קודש]ים רקיע פלא נפלא הוד והדר ויפלא אל הכבוד באור אורתם דע[ת]
- 46 [כול קירותו]ים בכול מקדשי פלא רוהות אלוהים סביבה למעון מ[לך] אמת וצדק[ם]
- 18 [כול קירותו]ים ° [כול] בקדש קדשים דביר מדרסו [כול]
- 19 [תבנית]ת הודו לאל ת אפסי [כול]
- 20 [כול] בדממת קול [כול]
- 21 [כול] ישמיעו תהלי [כול]

חסרות שורות

1 *בשש'עשר כתיב פונטי = bšiššasar; לחודש יש להשלים השני; הרמים כינוי למלאכים || 2 *יקדילו חלופה פונטית של יגדילו או שיבוש של יקדישו או וקדישו; *בקודעו גרסו בקודשו או בקודש || 3-2 ראשי תושבחות כול אלוהים = ראשי מלאכי התשבחות || 4 רוממו נקודה מעל הווי"ו השנייה, אולי לציון מחיקה = רוקם שם עצם ולא פועל, השוו תהלים סו 17 ושיר שמיני שו" 8 || 6 פיהו יהיו [פיהו יהו] || 7 רננו רננו; מרנני [ע] הושלם על פי שו" 8 || 9 כול על פי תצלום 42.182; ס"י קוראים כל || 10 *למשפטי או למשפט(י); שלומים = עותק ה [ש]לומים; לאלוהי נקודה מעל הווי"ד, אולי מחיקה || 11 במנת יכלי נגינה; ראו קיסטר, מילים, עמ' 38-41 || 12 באלה יהללו נוסחת סיכום, השוו שיר שלוש עשר שו" 17, להלן עמ' 379 || 13 טוהרים = טוהרים || 14 רוש עותק ו [ראשי] || 15 [רוהי קודש]ים קודשים עותק ה רוה קודש קודשים עותק ו תלוי בין השורות || 16 [כול] או כול; [רקיע] עותק ו [רקיע]; פלא נפלא הוד פלא נפלא הוד; [הכבוד באור] (הכבוד באור; אורתם עותק ה אורתם || 17 מקדשי פלא רוהות אלוהים מקדשי פלא רוהות אלוהים || 18 בקדש קדשים עותק ה בקודש [קודש]ים; דביר [מד]רסו עותק ה [כול דביר] (מדרסו), השוו שיר אחד עשר שו" 2-3, להלן עמ' 375 מדרס דבירי פלא || 21 [תהלי] על פי 11Q17 קטע 1 שאולי מקומו כאן ||

עותק ד קטע 1 ב (+ עותק ה קטע 6)*

שוליים עליונים

	[	מתוך °	]	22
d	[	מלך כול	]	23
2	[	פלא	]	24
3	[	מראי תבנית כבוד לראשי ממלכות רוהי]	]	25
4	[	כבודו ובכול מהפכיהם שעי °]	]	26
5	[	לכת וזקיע מעלי מעלה *לדוש אלוהי [הדבי]	]	27
6	[	מבינותם ירוצו אלוהים מראי גוחלי] אש	]	28
7	[	מתהלך סביב רוחות קודש קודשים °]	]	29
8	[	קודש קודשים רוחות אלוהים מראי ט]הר	]	30
9	[	ורוחות אלוהים בדני להבת אש סביבה ל°]	]	31
10	[	רוחות פלא ומשכן רוש רום כבוד מלכותו זביר]	]	32
11	[	וקדש לשבעת קודשי רום. וקול ברך מראשי דבירו]	]	33
12	[	וקול הברך (נשמע) נכבד למשמע אלוהים ומוסדי] פלא	]	34
13	[	הברך וכול מחשבי הדביר יחושו בתהלי פלא *בזביר]	]	35
14	[	פלא דביר לדביר בקול המוני קודש. וכול מחשביהם]	]	36
15	[	אהללו יחד מרכבות דבירו זכרכו פלא כרוביהם ואופניה]ם	]	37
16	[	מעשי תבנית אלוהים אהללוהו בדביר קודש	]	38

שורה חלקה

* משיחור שורות 27-29 של כתב יד היסוד (להלן שיר שמיני שוי 10-12) נראה שהשורות בטור הארוך הזה היו רחבות מאוד אולם כאן נמנענו משבירת שורות; הקורא מתבקש לזכור שהחסרים שאינם מושלמים היו גדולים מאלה שבמהדורה || 23 רוקמת ולא ריקמת; [בדבי] מלך צירוף שכיח בחיבור, אולי קדם לו פועל מעין משרתים || 24-23 [בבסא] במותו סיני קוראים במותי; דעת ימלאכי דעתי || 25 מראי = מרא; רוהי היו"ד נראית בתצלום 42.807 || 27 וזקיע מעלי קריאה חדשה; מעלה *לדוש כהצעתם של אריאל ויודיצקי הנסמכת על הצעת התיקון של ניוסום בטקסט המשולב לרוש = לראש; אלוהי נראה בבירור בתצלום 42.182 || 28 גוחלי נראה בבירור בתצלום 42.182; סיני קוראים גוחלי || 30 ט]הר קריאה חדשה, צורת הטיית ניכרת בתצלום 42.807 וצמוד לה ראש הלמ"ד של המילה שמתחתיה, השוו שיר תשיעי שוי 4, להלן עמי 374; סיני קוראים ע-] || 33 וקדש או וקדש || 34 וקול הברך נכבד למשמע השוו מגילת המלחמה י 8 ושומעי קול נכבד || 35 *בזביר] או בזביר], ייתכן שהתיבה מתוקנת אך אין לדעת בבירור מה נכתב מלכתחילה ומה כתוב כעת, השוו שיר אחד עשר שוי 15, להלן עמי 375 || 37 פלא מזרחי, עמי 68-71 סבור שהוא כינוי לאלוהים, אך בשירי עולת השבת צפויה הצרכה בלמ"ד אחרי הפועל ב"ד, ראו חנן אריאל, השפעת הארמית על העברית של מגילות קומראן הלא-מקראיות, עבודת גמר באוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"ג, עמי 42-45 || 38 מעשי סיני קוראים ראש, הצירוף מעשה+תבנית מופיע בשורה 15 לעיל ||

עותק ד קטע 1 ב (+ עותק ו קטעים 8-9, 11 + 11Q17 [ב])

שיר שמיני

- 18 לְמִשְׁכִּיל שִׁיר עוֹלַת הַשֶּׁבֶת הַשְּׁמִינִית בְּשִׁלוֹשָׁה וְעַ[שְׂרִים לְחֹדֶשׁ הַשָּׁנָיִם. הֲלָלוּ לְאֱלֹהֵי כוֹל מִ פוֹל קְדוּשָׁי] 1
 19 עוֹלָמִים שְׁנָיִם בְּכוֹהֵנֵי קוֹרֵב סוּד שְׁנֵי בְּמַעוֹן פְּלֹא בְּשִׁבְעָ[ה דְּבָרֵי פְּלֹא בְּכוֹל יְדוּעֵי] 2
 20 עוֹלָמִים וְרוֹמְמוֹהוּ רֵאשֵׁי נְשִׂאִים בְּמִנְה פְּלֹאִיו. הַלְלוּ[לְאֱלֹהִים שְׁבַע בְּהַזְנוֹת קוֹרְבוֹ] 3
 21 רוֹם שְׁבַעַת גְּבוּלֵי פְּלֹא בְּחֻקוֹת מְקַדְשֵׁי וְרֵאשֵׁי נְשִׂאֵי כוֹהֵ[נֹת פְּלֹא לְמֶלֶךְ ם מְקַדְשׁוֹ םםםם] 4
 22 כוֹהֲנֹת שְׁבַע בְּמַקְדָּשׁ פְּלֹא לְשִׁבְעַת סוּדֵי קוֹדֶשׁ כֹּ[ ] 5
 23 הֶםםם מְלֹאכֵי מֶלֶךְ בְּמַעוֹנֵי פְּלֹא. וְדַעַת בִּינְתָם לְשִׁבְעָ[ ] 6
 24 רוֹשׁ מְכוֹהֵן קוֹרֵב. וְרֵאשֵׁי עֵת הַמֶּלֶךְ בְּקֹהֵל םם [ ] 7
 25 וְתִשְׁבַּחְתָּ רוֹמֵם לְמֶלֶךְ הַכְּבוֹד וּמַגְדֵּל אֱלֹ[הֵי] 8
 26 לֹא אֵלִים מֶלֶךְ הַטְּהוֹר. וְתִרְוֹמַת לְשׁוֹנֵיהֶם םםם [ ] 9
 27 שְׁבַע רִזֵי דַעַת בְּרוֹז הַפְּלֹא לְשִׁבְעַת גְּבוּלֵי קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁם שְׁ וְלִשְׁוֹן הָרֵאשִׁוֹן תְּגַבֵּר שְׁבַעַה 10
 בְּלִשְׁוֹן מְשַׁנְהָ לֹו וְלִשְׁוֹן מְשַׁנְוֵי תְּגַבֵּר [ ]
 28 שְׁבַע מְשַׁלִּישֵׁי לֹו וְלִשְׁוֹן הַשְּׁלִישִׁי תְּגַבֵּר שְׁבַעַה בְּרִבְעֵי לֹו וְלִשְׁוֹן הַרְּבִיעִי תְּגַבֵּר שְׁבַעַה בְּלִשְׁוֹן 11
 הַחֲמִישִׁי לֹו וְלִשְׁוֹן הַחֲמִישִׁי תְּגַבֵּר שְׁבַעַה בְּלִשְׁוֹן [ ]
 12 הַשְּׁשִׁי לֹו וְלִשְׁוֹן הַשְּׁשִׁי תְּגַבֵּר שְׁבַעַה בְּ[לִשְׁוֹן הַשְּׁבִיעִי לֹו. וּבְלִשְׁוֹן הַשְּׁבִיעִי תֵּ 12
 [קְדוּשׁ מְקַדָּשׁ]
 13 וּלְפִי שׁוֹבוּעֵי דְ[בְּרִי]
 14 בְּתַהֲלֵי פְּלֹא בְּדְבָרֵי פְּלֹא [ ]
 15 הַפְּלֹא [תַּהֲלֵת] בְּרֶךְ בְּ[לִשְׁוֹן הָרֵאשִׁוֹן]
 16 הַפְּלֹא וְהַלֵּל לְאֵדוֹן כוֹל אֵילֵי [ ]
 17 רֵאוּשׁ פְּלֹאִיו לְהַלֵּל גְּדוּל[תוֹ]
 18 לְמֵאִירֵי דַעַת בְּכוֹל אֵלֵי אֹור [ ]
 19 תִּשְׁבַּחְתָּ בְּלִשְׁוֹן הַרְּבִיעִי [ ]
 20 פְּלֹא. תַּהֲלֵת הַדְּדוֹת בְּלִשְׁוֹן הַחֲמִישִׁי [ ]
 21 הוּא הֵּת [ ]
 22 תַּהֲלֵת [ ]

חמש שורות ללא סימני כתב

1 הַשְּׁמִינִית [הַשְּׁמִינִית] || 2 בְּמַעוֹן פְּלֹא עוֹתָק ו בְּמַעוֹנֵי פְּלֹא; 11Q17 [בְּמַעוֹנֵי פְּלֹא] || 4 (רֵאשֵׁי נְשִׂאֵי כוֹהֵ[נֹת])
 לא ברור מדוע נמחקו התיבות הללו; בעותק ו כתוב כנראה [כֹּהֲנֵי] ויש מקום לעוד אות לפני הכ"ף; פְּלֹא [פְּלֹא] ||
 5 כוֹהֲנֹת = כְּהֹנֹת, בוטא kûnôt, ראו שיר ראשון שו' 40, לעיל עמ' 360 || 6 הֶםםם נְיוֹסוֹם קוֹרַאת הַשֶּׁר וּמַעִירָה שֶׁהַתְּצִלּוֹם
 אינו ברור ושכתב היד הרי"ש ברורה, אולם האות השנייה נראית מ"ם וקריאה מעין הַמֶּלֶךְ] מְתַאִימָה יוֹתֵר לַעֲנִיין || 8 רוֹמֵם
 = הַרוֹם שֶׁלָּהֶם, הַשׁוֹן שִׁיר רֵאשׁוֹן שׁו' 21-22, לעיל עמ' 359-360 או רוֹמֵם, הַשׁוֹן שִׁיר שְׁבִיעִי שׁו' 4, לעיל עמ' 369; וּמַגְדֵּל כְּנֵרָה
 שֶׁם תְּכֻנָּה, 'גודל' || 9 הַטְּהוֹר = הַטְּהוֹר, בוטא ðr = 'הזוהרי' || 9 וְתִרְוֹמַת יְרוֹמְמוֹתֵי כְּמוֹ בְּשִׁיר שְׁנֵי שׁו' 15, לעיל עמ'
 362 || 10 מְשַׁנְוֵי = מְשַׁנְהוֹ || 11 שְׁבַע = שְׁבַעַה; חֶסֶר בְּעוֹתָק ו; מְשַׁלִּישֵׁי 'בְּלִשְׁוֹן הַשְּׁלִישִׁי'; הַשְּׁלִישִׁי [יְשִׁי] עוֹתָק ו
 שְׁלִישִׁי || 16 אֵילֵי [ ] או אֵילֵי [ ]

11Q17 ג (+ עותק ו קטעים 64, 67 + עותק ד קטע 1 ב)

23	[ ]	ג	[ ]
24	[פלאי זמר] ת עוז ל' [אלוהי עוז]	3	
25	[בשבע זמרות נפל] אותיה לברך [למלך הקודש שבע בשבעה ז] מרות פלא	4	
26	[ע שבע תהלי בר] פות כבוד מלכותו [שב] ע תה[לי גדל]	5	
27	[צדקו שבע] תהלי רון [מ מלכותו שבע תהלי תשבוהות כבודו] שבע תהלי	6	
28	[הודות נפל] אותוהי [שבע תהלי רנות עוזו שבע תהלי זמרות קודשו]	7	
29	[שבועה בש] פלא דברי פלא ראשון לנשיאי משני פלא יברך בשם	8	
30	[כבוד א] דון כול א[לים לפול גבורי שכל בשבעה דברי פלא לברך פול]	9	
31	[פחגי] קורב במע[ן פלא]	10	[בשבעה]
32	[דברי] פלא לברך	11	[בשבעה]
33	[דברי פ] לא וברך לכ[ול]	12	[ ]
34	[ ]	13	[ ]
35	[ ]	d	[ ] מעוני
36	[ ]	46	[ ] בש בעה
37	[ ]	47	[ ] ל כו
38	[ ]	48	[ ] ל ל

חסרות שורות

עותק ו קטע 13*

39	[ ]	1	[בשבעה דברי] [ ]
40	[פלא וברך ל] כול אילין קרובי דעת אמתו בשבעה ד[ר]י טוב לרחמי כבודו החמישי בנשיאי	2	
41	[משני] פלא יברך בשם [נפלאותו לפול ידעי רזי] טוהר בשבעה דברי מ טוהר וברך לכול נמהרי	3	
42	רצון אמתו בשבעה ד[ר]י פלא וברך לפול מודי [ל] בשבעה דברי הוד כבודו. הששי במשני	4	
43	נשיאי פלא יברך בשם גב[ורות] אלים לפול ג[בורי שכל בדעת עולמים בשבעה דברי גבורות פלאו	5	
44	וברך לכול תמימי זרין בשבעה דברי פלא עול[מים] עם כול הויי עולמים [וברך] לכול חופי לו בשבעה	6	
45	דברין פלא למשו[ב] רחמי חסדו השביעי עי בנשיאי מש[ני פלא יברך בשם]	7	[ ]

29-24 ההשלמות על פי שיר שישי שוי 27-23 || 25 [נפל] אותיה או [נפל] אותה = נפלאותיו כהצעת אריאל ויודיצקי, ראו הערה לשורה 28 || בשבעה אולי יש לקרוא בעותק ו [שבעה] [בשבעה זמרין] ואילו בכתב יד היסוד יש להשלים [שבע בשבע זמרות] || 28 [נפל] אותהי כאריאל ויודיצקי, ולא [נפל] אותהו || 35-38 מקצת העור שרד אך הכתב שעליו שחוק || * ההשלמות על פי שיר שישי שוי 34-39 || 40 אילי עיינו גם בתצלום 41.285 || 41-42 נמהרי רצון אמתו בשיר שישי שוי 36 נמהרי רצונו || 42 כבודו על פי תצלום 41.591 || 44 וברך על פי תצלום 41.285; [עול] מים על פי תצלום 41.591; סינ קוראים [לת] מיד; הויי על פי תצלום 42.148 || 45 דברין על פי תצלום 41.285 ||

3	[	אל]והי אלים]	1	[	ב]ו
4	[	וא]ולמי מב]וא	2	[	מעשי לב]ני
5		הו]ז לבני] ספיר	3		ללבני כבודם]
6		מ]א] טו]הר לבני ספיר ממ]וח לחות	4		מ]ראי פלא כ]ו
7		ב]דמו]ת] תשב]וחות	5		בהוד תשב]וחות
8		ת]שבוחות	6		אלוהים]ו

עותק ו קטעים 14-15 א (+ עותק ד קטע 3 + 11Q17 [ד] 9-10)

1	[	דמות ר]וה כב]וד	7	[	
2		ל]שון ברך ומדמות	8	[	דמו]ת פלא] רוח קוד]ש] קודשים מטל]
3		י]י רוקמות] ארנו	9	[	ק]ול ברך למלך מרוממים והלל פלאיהם לאל אלים]
4		עולמים	10	[	ם] אולמי מבואיהם רוחי קורב קודש קודשים ב]ו
5		ת]ב]וד רוחי	11	[	ת]ב]וד רוחי חיים מפותח באלמי מבואי מלך. בדני רוח אורים] ב]ת]ו]ך בדני]ו כבוד רוחי
6		ב]ירי כבוד מבנית	12	[	ב]ת]וך רוחי הדר מעשי רוקמות פלא בדני אלוהים חיים]ו ב]ירי כבוד מבנית
7		קודש קודשים	13	[	ק]ודש קודשים בדברי מלך בדני אלוהים ב]דמו]ת]ו
8		אלוהים ח]יים ב]ו	14	[	

3 ללבני על פי שיר אחד עשר שוי 6, להלן עמי 375 || 4 [מ]א] טו]הר] שיחזור חדש, השוו שיר שביעי שוי 30, לעיל עמי 370 || 5 [תשב]וחות] או [רו]חות || 7 [ד]מות] על פי שיר שלשה עשר שוי 16, להלן עמי 379 || 8 מטל]] או מטע]] || 9 ברך שם עצם; מרוממים כנראה = מרוממים; והלל שם עצם || 11 [ת]ב]וד רוחי] השוו פתחי צורות שיר שלושה עשר שוי 14, להלן עמי 379; [ב]ת]ו]ך סייג קוראים [מ]לך ||

חיבורים עבריים מקומראן

שיר עשירי

עותק ו קטע 15 ב+16 (11Q17 ה*)

1	[	גדיל שפֹּה]	1
2	[	ונהי אור]	2
3	[	מראי להבי אש]	3
4	[	כדביר פנו רוקמֹות]	4
5	[	כבוד משני עבריהם]	5
6	[	עבריהם ישמיעו]	6
7	[	[בִּדְנִי פִּלְאֵ]]	7
8	[	אלוהים	8
	[	בדציהם וצורות]	
	[	לאלוהי אלִים	9
	[	כסאי עולמים	10
	[	בְּדִנְהֵם כְּרֹבֵי	11
	[	מוסדיֹ	12

חסרות שורות

עותק ו קטע 17

1	[	]	13
2	[	פלאים ׀הִמְוֹ]	14
3	[	יהם רוחי דעת ובינה אמת	15
4	[	טוהר מלאכי כבוד בגבורת	16 [וצדק]
5	[	נפֹל]אות מלאכי תפארת ורוחי	17
6	[	בְּדִבְרֵי קֹדֶשׁ מוֹשְׁבֵי	18
7	[	ת מעשי	19 [כבוד]
8	[	כבוד	20
9	[	׀׀	21

* הטקסט משולב משני קטעים מעותק ו ומארבעה קטעים מן העותק ממערה 11. נותרו חֲסָרִים באמצע השורות ובסופן ורצפי הטקסט קצרים. משילוב הקטעים ומשיחזור החסר נראה שמדובר כאן בפרוכת שבפתח הדביר שרקומים עליה מלאכים המשמיעים תהילה לאלוהים משני צדדיהם (או משני צדדי הפרוכת או הרקמות) || 1 גדיל שפֹּה קישוט שפה בצורת חבל, השוו מגילת המלחמה ה 5, 8 || 2 אור כנראה = אור || 3 [מִלְאֲכֵי] על פי שוי 17 להלן || 4 [צוֹרֵחַ] תֵּת על פי יחזקאל מג 11; מַחֲקֵת = מְחַקֵּת יחיקתו, השוו מלכים א ו 35; הַדְרָמָה קריאה חדשה על פי ביטויים דומים, כגון צורות הדר להלן שיר שלשה עשר שוי 14, להלן עמי 379 || 6 לִיקֹ׀׀ ס׀ינ קוראים ליקֹהֵה || 9 ישמיעו ובדוחק ישמיעו, עיינו בתצלום 43.992 || 16 [וצדק] על פי שיר אחד עשר שוי 4, בעמוד הבא ||

שיר אחד עשר

עותק ו קטע 19 (+ 11Q17 ו) *

f	[קודש]	ם	1
2	ושבחהו בדני אלוהים רוחי קודש קדשים מרכבות	כבודי אל בדני כבוד מדרס	2
3	דבירי פלא רוחי אלי עולמים כולן	דבירי מעשי רוחות רקיע פלא	3
4	ממולח טוהר , רוחי דעת אמתו וצדק בקודש	ממולח טוהר , רוחי דעת אמתו וצדק בקודש	4
5	מאירים כולל מעשי הם, קודשי דבירי פלא	מאירים כולל מעשי הם, קודשי דבירי פלא	5
6	סביב ללבני כבודם צורות כבוד למעשי	סביב ללבני כבודם צורות כבוד למעשי	6
7	וצורות בדניהם מלאכי קודש. מתחת לדבירי	וצורות בדניהם מלאכי קודש. מתחת לדבירי	7
8	כבוד המלך	כבוד המלך	8
	הו במשני מ		9
	פלאי הוד והדר		10

עותק ו קטע 18

1	[רוחות]		11
2	[לכלכל קדושים דבירי מ]		12
3	[קודשים ברוח דממת אלוהי]		13
4	[מחשבי ה] דבירי ימהרו מקול הכבד		14
5	[יחשו בת] הלי פלא בדממת קול		15
6	[ל] [המוזן]		16

קטע 19: * מורכב משבעה חלקים || 1 [קודש] כקריאת אריאל ויודיצקי || 2 כבודי [אל] כהצעת אריאל ויודיצקי || 4 אמת אריאל ויודיצקי קוראים אמתו; צורלי = צורות || 5 דבירי סינ קוראים דבירי; השוו שוי 7; רוקמה מתוקן מן רוקמות || 5 מחוקקי 11Q17 [מחוקק] || 7 וצורות 11Q17 [וצורת]; מתחת לדבירי אולי הלמיד מוספת; שקט הטייית שלמה בתצלום 41.408 || 8 כבוד כהצעת אריאל ויודיצקי || 14 [מחשבי ה] דבירי על פי שיר שביעי שוי 35, לעיל עמי 370 || 15 הושלם על פי שיר שביעי שוי 35, לעיל עמי 370 ||

עותק ו קטע 20 א

f	צדק[	] 17
2	פלא[איהם	] 18
3	כבודם[	] 19
4	ם°°[	] 20

חסרות שורות

עותק ו קטעים 20 ב - 22 (+ 11Q17 [ז])

	[	א פניו	גזעל מרום כסא	] 21
f	ם°	בדב[ירֹו כול כוהני קורב]	לוא יתמהמהו בעומדם	] 22
2	[	מושב ככסא מלכותו ב[דבירי כבודו לוא ישב פול	בח[וק ית] כלכלו לש[רת לפניו אפי]	] 23
3	[	כרו בי קודש אופני אור בוד[ביר פלאו רוחות אלוהי	מרכבות כבודו]	] 24
4	[	ממלכות מושבי כבוד למרכבו[ת	קודש מעשי פנו [תבנית	] 25
5	[	מרכבות כבודו. בלכתמה ל[וא יסבו, לכול עברי פניהמה יישרו לפת]	אמת וצדק עולמ[ים	] 26

26-21 מקומן של השורות האלה לא ידוע אך ניוסום סבורה שהן משיר אחד עשר || 23 [ישב] ולא ישבו] כס"נ וכגוי"ט ||
 25; פנו תב[נית] בעקבות אריאל ויודיצקי המציעים פני תב[ניתו]; גוי"ט קוראים פנתו; למרכבו[ת] מ"ם מתוקנת ||
 26 בלכתמה ל[וא יסבו] על פי יחזקאל א 9; [יישרו לפת] על פי משלי טו 21 ואיש תבונה יישר לכת; גוי"ט קוראים [ישרו]

עותק ו קטעים 20 ב - 22 (+ 11Q17 [ז])

שיר שנים עשר

f למשׁן כיל שיר עולת ׀ הַשְּׁבֹת שְׁתִּים עֶשְׂרָא בְּאַחַד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי. הַלְלוּ לְאֱלֹהֵי נְשִׂיאֵי [1
 7 [מְשֵׁנִי פִּלְא וְרֹמְמָנוּ] הִזְּכֵנוּ בְּכֹדֹד בְּמִשְׁכָּן אֱלֹהֵי זֶעַת יְפֹלְוּ לִפְנֵי הַרְרֵנוּ בְּיָם וְכֹרְכֹו בְּהֵרֹוּמָם. קוֹל דַּמְמַת אֱלֹהִים [2
 8 [הַשְּׁקֵט] וְהַמֹּן רִנָּה, בְּרוּם כְּנִפְיָהֶם קוֹל דַּמְמַת אֱלֹהִים תְּבִנִית כֶּסֶף מְרַכְבָּה מְבִרְכִים מִמְעַל לְרִקִיעַ הַכְּרוּבִים, [3
 9 [מְבַצֵּז] זֶרְקִיעַ הָאֹר יִרְנָנוּ (מ)מִתְחַת מוֹשֵׁב כְּבוֹדוֹ, וּבִלְכַת הָאוֹפָנִים יִשׁוּבוּ מִלֵּאכִי קוֹדֵשׁ יִצְאֵר מִבֵּין [4
 10 גְּלִגְלִי כְבוֹדוֹ כְּמֵרָאֵי אֵשׁ *רוּחוֹת קוֹדֵשׁ קְדָשִׁים סְבִיב מֵרָאֵי שְׂבוּלֵי אֵשׁ בְּדַמּוֹת חֶשְׁמֵל וּמַעֲשֵׂי [5
 11 וְגַה בְּרוּקְמַת כְּבוֹד צְבָעִי פִּלְא מִמּוֹלַח *טוּה. רוּחוֹת אֱלֹהִים חַיִּים מִתְהַלְכִים תְּמִיד עִם כְּבוֹד מְרַכְבוֹת [6
 12 הַפִּלְא. וְקוֹל דַּמְמַת בְּרַכּ בְּהַמּוֹן לְכַתֵּם וְהַלְלוּ קוֹדֵשׁ בְּמָשׁוֹב דְּרַכְיָהֶם. בְּהֵרֹוּם יִרְוּמוּ פִּלְא וּבִשׁוֹכֵן [7
 13 יִעֲמָדוּ. קוֹל גִּילוֹת רִנָּה הַשְּׁקִיט וּדְמָמַת בְּרָךְ אֱלֹהִים בְּכוֹל מַחְנֵי אֱלֹהִים וְקוֹל תְּשׁוּבוֹת [8
 14] [יִצְאֵר] מִבֵּין כוֹל דְּגִלְיָהֶם בְּעִבְרָא יִהְיֶה יִמְרוּדוֹ וְיִרְנָנוּ כוֹל פְּקוּדֵיהֶם אַחַד אַחַד בְּמַעְמָדוֹ [9

חסרות שורות

11Q17 טור [ח]

2 [ ] פִּלְא דַּעַת וּבִינָה [10
 3 [מְאִירֵי] בְּאוֹר אֲוֵרִים הוֹד [11
 4 [צוּרֵי] אֱלֹהִים נוֹרָאֵי כוֹחַ כוֹל [12
 5 [מְאִירֵי] מִרוּמָמִים גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵי [13
 6 [מְאִירֵי] מִרוּמָמִים גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵי [14
 7 [מְאִירֵי] מִרוּמָמִים גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵי [15
 8 [מְאִירֵי] מִרוּמָמִים גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵי [16
 9 [מְאִירֵי] מִרוּמָמִים גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵי [17
 10 [מְאִירֵי] מִרוּמָמִים גְּבוּרוֹת אֱלֹהֵי [18

1 הַשְּׁבֹת שְׁתִּים עֶשְׂרָא כַךְ קוֹרְאִים סִינ לְמֵרוֹת קִשִׁי הַתְּחִבְרִי, הַשׁוּ מִלְכִים אֵי יֵט 19 בְּשָׁנִים הָעֶשֶׂר || 2 [פִּלְא] הַלְלוּ הַלְמוּיִד בְּרוּרָה בְּתַצְלוּם 41.822; בְּפִי שְׂרָדוּ רַק בְּסִינֵי הָאוֹתִיּוֹת; סִינ קוֹרְאִים כְּפִי הַקְּרִיאָה הַמוּצַעַת מִתְּאִימָה יוֹתֵר לְשִׂרִידִים וּלְכַתּוּב בְּמַגִּילַת הַהוּדוּת יֵד 17 בְּזִיקָה לְמִלְאכִים וְהֵם יִשְׁבּוּ בְּפִי כְבוֹדָה || 3 [הַשְּׁקֵט] כְּהַשְׁלַמַת אֲרִיאֵל וְיִוּדִיצְקִי עַל פִּי שׁוֹי 8; מְבִרְכִים הַקְּרִיאָה בְּעוֹתֵק 11Q17 חֲדָשָׁה || 4 [מְבַצֵּז] עַל פִּי שִׁיר רֵאשׁוֹן שׁוֹי 43, לְעִיל עֵמִי 361; יִצְאֵר מִבֵּין בְּשָׁנֵי כְּתָבֵי הַיֵּד הַהוּיִי סְמוּכָה לְמִיָּם; הַשׁוּ שׁוֹי 9 || 5 *רוּחוֹת מִתּוֹקֵן מִן רוּחֵי || 6 *טוּה חֲלוּפָה פּוֹנְטִית שֶׁל טוּה || 7 קוֹדֵשׁ כִּינוֹי לְאֱלֹהִים; בְּמָשׁוֹב סִינ קוֹרְאִים בְּהִשָּׁב שֶׁלֹּא כְּדַקְדוּק || 8 הַשְּׁקִיט הַמִּילָה כְּתוּבָה עַל שְׁלוֹשָׁה קְטָעִים שְׂצוּרְפּוּ זֶה לְזֶה, עֵינֵינוּ בְּתַצְלוּמִים 41.408, 42.149, 43.507; בְּרָךְ שְׂרָדוּ רֵאשֵׁי שְׁלוֹשׁ אוֹתִיּוֹת מְרוּחְקוֹת מִן הַתִּיבּוֹת שֶׁלִּידֵן || 9 בְּעִבְרָא [10 [מְאִירֵי] בְּעִבְרָא || 10 טוּהַר וְלֹא [פִּלְא] כְּקִרְיַת גּוֹיִט (בְּהַעֲרֹת הֵם רוּשְׁמִים פִּלְא וּמְצִינִים שֶׁהַלְמוּיִד אֵינָה בְּרוּרָה) || 11 [מְאִירֵי] בְּקִרְיַת חֲדָשָׁה; בְּאוֹר אֲוֵרִים כְּנֵרָא זֵיו הַשְּׂכִינָה || 14 יִשְׁקָטוּ גּוֹיִט קוֹרְאִים יִשְׁמָעֵל; מְקוֹל מְשֵׁא אֱלֹהִים הַשׁוּ יַחְזַקָּאֵל 24-25; [פּוֹתְחִים] קוֹרְ הַשׁוּ חוֹכְמַת רַז נְהִיָה, 4Q418 קְטַע 81 שׁוֹי 1, לְעִיל עֵמִי 166 שְׁפַתִּיכָה פִּתַח מְקוֹר לְבֶרֶךְ קְדוּשִׁים || 15 הַמְרָא [16 קְדוּשָׁה; מְרוּמָמִים] קְרִיאָה חֲדָשָׁה; גּוֹיִט קוֹרְאִים מְרוּמִי [16 קְדוּשָׁה עַל פִּי תַצְלוּם 43.989; גּוֹיִט קוֹרְאִים קְנוּדֵשׁ; קְדוּשָׁה הִיא צוּרַת נְסִמְךָ שֶׁל קוֹדֵשׁ, הַשׁוּ חוֹכְמַת רַז נְהִיָה, 4Q418 קְטַע 81 שׁוֹי 4 || 18 [אַחַד אַחַד] מְעַמְדוֹ עַל פִּי שׁוֹי 9 ||

1	[	מְשִׁיאָהּ]	19
2	[	בְּעוֹמְדִים וּבְשִׁבְתָּ]	20
3		[כְּסִיאִי(כַה) כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ וְכוּל עֵדֶת מִשְׁרָתִי	21
4		] פֶּלֶא בִל יְמוֹטוֹ לְעוֹלָמִים. אֱלוֹהִי	22 [פֶּלֶא]
5		בְּ] לְכֻלָּם מִשְׁאֵי כּוֹל כִּיֹּא אֱלוֹהִי כְלִיָּו	23
6		] כְּלִיָּו הִלְלוּהוּ אֱלוֹהִים בְּתִהְלֵת עוֹמְדִים וְכוּל רֹחֵי רִקְיעֵי	24
7		הַטְּוֵהָר יִגִּילוּ כְּכּוֹדוֹ וְקוֹל בְּרַךְ מִכּוֹל מִפְּלָגֵי *מִסְפָּרָה רִקְיעַ כְּבוֹדוֹ וְמֵהִלְלִים שְׁעָרָיו	25
8		בְּקוֹל רִנָּה. בְּמִבּוֹאֵי אֱלִי דַעַת בְּפִתְחֵי כְבוֹד וְכּוֹל מוֹצֵאוֹ מְלֵאכֵי קוֹדֵשׁ לְמִמְשַׁלְתָּם.	26
9		פִּתְחֵי מִבּוֹאוֹ וְשַׁעֲרֵי מוֹצֵאוֹ * מִשְׁמִיעִים כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ מִבְּרֻכִים וְמֵהִלְלִים כּוֹל רוּחֹת	27
10		אֱלוֹהִים בְּצֵאתָּ וּבְמִבּוֹאֵי בְּשִׁעָרָי * קוֹדֵשׁ. וְאֵין בְּמֵה דוֹלַג עֲלֵי הֹק וְלוֹא עַל אִמְרֵי	28
11		מֶלֶךְ בְּלוֹ תְכַוְנֵנוּ. לוֹא יוֹצֵאוֹ מִדְּרַךְ וְלוֹא יִתְמַהֲמֵהוּ, מְגִבּוֹלוֹ לוֹא יִרּוֹמוּ, מִמְשַׁלְחָתוֹ	29
		לוֹא יִשְׁפֹּט. כִּיֹּא יִרְחַם בְּמִמְשַׁלְתָּ עִבְרַת כְּלֵת הַרְוִיָּו לוֹא יִשְׁפּוֹט בְּמוֹשְׁבֵי אִפְ כְּבוֹדוֹ.	30
			12
13		מורא מלך אלוהים נורא על פוֹל אֱלוֹהִים [וְנִכְבְּדֵם] לְכוֹל מִשְׁלַחָתוֹ בְּתֻכּוֹן אֱמָתוֹ יֵהֲלֹכוּ	31
14	[	]°° [	32 [ ] [ ] [ ] [ ]°°]

חסרות שורות

20 וּבְשִׁבְתָּ השלמה חדשה || 22 [פֶּלֶא] הושלם על פי שיר ראשון שוי 4, 8, לעיל עמי 359 || 23 [בְּ] לְכֻלָּם אולי = 'בשאתם'; כְּלִיָּו הכינוי נסוב על ה' אך הביטוי סתום || 24 בְּתִהְלֵת עוֹמְדִים שיחזור חדש, או [בקה]לת בהקבלה אל מפלגיו שבהמשך || 25 *מִסְפָּרָה רִקְיעַ כְּבוֹדוֹ אולי יש לגרוס מספר הרקיע כבודו על פי תהלים יט 1 או מספרים רקיעו כבודו; יש להעדיף את הקריאה רקיעו בווייז, כינוי נסתר המוסב על ה'; וכן יש לקרוא בהמשך במבוא, מוצאו, מבוא, שלא כקריאת סיני; וְמֵהִלְלִים שְׁעָרָיו = ושערי מהללים, ראו סדר מילים דומה שורה 27 להלן || 26 בְּמִבּוֹאֵי במבואו של האל, השוו שיר שלושה עשר שוי 26-28, להלן עמי 380 || 27 מוֹצֵאוֹ סיני קוראים מוֹצֵא || 28 וּבְמִבּוֹאֵי = 'ובבוא'; בצורת המקור הזאת ובצורת המקור שלפניה חסר כינוי לנסתר או לנסתרים || 29 בְּלוֹ תְכַוְנֵנוּ השוו שוי 31 להלן; ניוסום קוראת בלי יִתְכַוְנֵנוּ; אין כנראה שום אות לפני התייז ויש רווח שמולא לפני הנויין || 30 כִּיֹּא עדיף על לָו; יִשְׁפּוֹט ייעשה שפטיסי || 31 בְּתֻכּוֹן אֱמָתוֹ מקום חלק בין התיבות, כנראה מחמת פגם בעור ||

שיר שלושה עשר

11Q17 טור [ט]

3	[	מנחות] רצון המי' א]	[	כול מעשיהם	]	1
4	[	לזבחי קדושים]	[	וריה מנחותם]°	]	2
5	[	לם וירי'ה נסכיהם למס]	[	ם הטוהר בריח קודש	]	3
6	[	עולמים בהוד והדר לב]וש	[	פלא ותבנית חשני	]	4
7	[	עילי תפארת] צורות	[	רוקמה כמ]עשי רקיע	[	5
8	[	והדר]°	[	מז לצורות]	[	6
9	[	מלוב]ש	[	°°°]	]	7

עותק ו קטע 23 ב

1	[	רום תפארת לפתוחי]	]	8
2	[	לפני מלך בשרתם לפ]ני	]	9
3	[	מלך וחרת כבודוה) ה'	]	10
4	[	קדוש מקדש כול]	]	11
5	[	אפודיהם יפרוש]	]	12
6	[	קדושים רצון]]°°° [ ]° [	[	13
7	[	קדושות קד]שי	[	14
8	[	במעמד פלאיהם רוחות רוקמה כמעשי אורג פתוחי צורות הדר	]	15
9	[	בתוך כבוד מראי שני צבעי אור רוח קודש קדשים מחזקות מעמד קודשם לפני	]	16
10	[	מלך רוחי צבעי] שחר	[	17
11	[	אור וכול מחשביהם ממולח טוהר חשב כמעשי אורג. אלה ראשי לבושי פלא *לשרת	]	18
12	[	ראשי ממלכות ממלכות קדושים למלך הקודש בכול מרומי מקדשי מלכות	]	19
13	[	כבודו בראשי תרומות לשוני דעת ° ברכו לאלוהי דעת בכול מעשי כבודו	]	20
	[	וחזקות מסרתם בכול] ר' קודשיהם בדעת בנינתו ובשכל כבודו °ל° [	]	

3-4 בריח קודש [מנחות] = 'בריה מנחות קודשיהם'; קריאה חדשה על פי שוי 2; גויט קוראים ברוח קודש [ש] || 4 לב]וש || קריאה חדשה || 5 [עילי גויט קוראים [פ]תיל; השוו בגדי תפארתך ישעיהו נב 1 || 6 [כמע]שי קריאה חדשה || 7 מלוב]ש [ש] גויט קוראים מלאכי || 8 לפתוחי יציר חקוקי וכן להלן שוי 14 || 9 מלפני ניוסום קוראת בעקבות פואש קיבו שלא כתחבר || 11 קדוש מקדש כנראה = 'מקדש הקודש', השוו תהלים מו 5, סה 5 || 15-16 הטקסט שבסופי השורות אינו חסר דבר || 17 *לשרת המקום צר לרייש, אולי יש לקרוא לשי'ת[על] || 19 תרומות ירוממות; °ברכו או וברכו או [מ]ברכי ||

11Q17 טור [י]

2	נְקַמַת	כַּבְדוֹ בְּאֵין	21] מְרֹמֵי כְּבֹדוֹ
3	תְּעֹדוֹתָיו	לְכֹרְחָמָיו בִּיקָר מִן	22 שְׁלֹמִיּוֹ בְּמִשְׁפָּטָיו
4	אֶפְלָה וּבִהְדָר	בְּבֹד מַעֲשָׂיו וּבְאֵין	23 בְּכֹל בְּרִכּוֹת שְׁלֹמִיּוֹ
5	לְקֹדֶשׁ מֶלֶךְ	אֹר וְחוֹשֶׁךְ וּבִדְנִין	24 תִּשְׁבּוּחֹתָו בְּכֹל רִקְיָו
6	מִשְׁאֵי קֹדֶשׁ	לְמַלְאכֵי הַדַּעַת בְּכֹל מֶלֶךְ	25 אֲמַתְּו וְצִדְקָו
7	וּלְפַתְחֵי מְבוֹאֵי	הַדָּרוֹ וּלְדַבְרֵי קֹדֶשׁ	26 וְלִכְסָאֵי כְבוֹדוֹ וְלִהְדוֹם
8	וְלִדְבָרֵי קֹדֶשׁ	וְלִהִיכְלֵי כְבוֹדוֹ	27 מִקְדָּשׁוֹ עִם כּוֹל מוֹצְאֵי
9	[		28] לְכֹל דְּ

21] נְקַמַת גו"ט מציעים [א]מת || 22 במשפטי הטיית שלמה בתצלום 43.991 || 23 אֶפְלָה קריאה חדשה ||
 25 אֲמַתְּו וְצִדְקָו] השו שיר שביעי שוי 17, לעיל עמי 369; מֶלֶךְ [אכ"י מהג]הו השו שיר שני שוי 10, לעיל עמי 362 ||
 27 מוֹצְאֵי [אולמו] השו שיר עשירי שוי 6, לעיל עמי 374 (ובמוצא אולמי); לְפַתְחֵי וְלִדְבָרֵי מְבוֹאֵי על פי שיר שביעי שוי 12, לעיל עמי
 || 369

קטעים שמקומם אינו ידוע

עותק ב קטע 3

[	נשמות]	1
[	תם ברוש ה°]	2
[	תג] בֹּרַ שבע לנשיא]	3
[	ולשון מ] שניהו תגבר] שבצעה	4
[	ה] חמישי]	5

עותק ב קטע 9

[	לנפלאותי]	1
[	י] *שובועיה]	2
[	רו מועד]	3
[	ש'ם]	4

עותק ב קטע 11

[	ין כוהנ]	1
[	א] לזיהי דעת וכ] והצ'י	2
[	מלכי] צדק כוהן בעד] ת אל	3

שוליים תחתונים וסימני שורות

עותק ב קטע 12

[	ש בקודש] קודשים	1
[	שב] עה בחוקי עולמ]	2
[	קוד] ש קודשים לפ] צ'י	3

קטע 2:3 ה° [ ] או ה-ן [ ] || 5 [ה] חמישי] המ"ם ברורה בתצלום 42.809 ||
 קטע 9:2 *שובועיה] [ט] או שבועיהם] ומה שנראה כווי"ו הוא צד הבי"ת, עיינו בתצלום 42.970 || 4 [ ] ש'ם] או [ ] ש'ם ||
 קטע 11:1 [ ] הנו"ן ברורה בתצלום 42.809 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 13

[	°°]	ת מלך כָּלִל	[	1
[		ש]בוע שני יהלל שבעה ל'	[	2
[		השלישי בכוהני רוש בְּרָךְ	[	3

שוליים תחתונים

עותק ב קטעים 16+17 (+ עותק ג קטע 9)*

		אלוהי אלי]ם יְרוּמָמוּ	[	1
		עו]למים א]לִי דַעַת וְיִשְׁמִיעוּ בִּדְמֹמַת	[	2
		קו]דשים כָּוִא]קדושי קורב	[	3
		ת ידעו] בבינת כָּבִדוּ]דו מי יבין באלה	[	4
		אל דע]ות יסדם ולו ל'קְרוֹב הללוהו קודש	[	5
		ד' ורזי ° ו]ל]ל]	[	6

עותק ב קטע 23

[		° נשיא קו]דש	[	1
[		לִ מְרוּמִים]	[	2
[		עוֹלָמִים]	[	3

עותק ב קטע 35

[		שְׁכַל ודעה יודעי]	[	1
[		קו]דש קודשים ורום] פִּצוּד	[	2

קטע 16+17: * הקטעים האלה צורפו כאן ישירות; קטע 17 מעוות ולכן הצירוף נראה בעייתי במבט ראשון || 4 ידעו או יבִּינוּ; ס״נ קוראים יו]ד]עִי ומעירים שאפשר לקרוא ידו]עִי || 4 כָּבִדוּ]דו ס״נ קוראים נסֵ]תרות] || 5 [אל דע]ות השוו שיר ראשון שוי 19, לעיל עמ' 359; לִקְרוֹב השוו שיר ראשון שוי 19-20 || קטע 35: 1 שְׁכַל על פי תצלום 42.809 || 2 ורום ס״נ קוראים ירום ||

עותק ג קטע 7

[	]°[	] 1
[	]ואור בדב[ך	] 2
[	]רחפות במ°[	] 3
[	]לא°[	] 4

עותק ג קטע 8

[	]°[	] 1
[	]רימים תרוע[ה	] 2
[	]הגבורה °[	] 3
[	]בל יבוא °[	] 4
[	]°*הכבוד[	] 5

עותק ד קטע *2

[	]קודש קוד[שים]°[	] 1
[	]ים קראי ר[ם רומים	] 2
[	]ש ותהלי פלא °[	] 3
[	]קודש בד[ ]°[	] 4
[	]ל[	] 5

קטע 7: 2 בדב[ך] [ך] או בדמ[ות] ||
 קטע 8: 2 [ח]רימים או [פע]מים || 4 [ ] בל על פי תצלום 42.631 || 5 *הכבוד סינ קוראים הנבד[ן] , אריאל
 ויודיצקי סבורים שהסופר התחיל לכתוב הנ של הנכבד ונמלך וכתב הכבוד מבלי לתקן את הנויך ||
 קטע 2: * כנראה חופף לעותק ממצדה קטע 1 א שוי 10-12, שיר שישי שוי 3 ואילך, לעיל עמי 366 ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ו קטע 24

[	פֿלאַ מַלְכוּת]	] 1
[	רוּחִי הוּד וְהַדְר רַא]	] 2
[	מַלְכוּת כְּבוֹד מֶלֶךְ כּוֹל א]	] 3
[	כְּבוֹד אֱלֹהִים]° [ ]°	] 4

עותק ו קטע 31

[	°° קו]	] 1
[	פֿלאַ רוּחִי כ]	] 2
[	ממעלה]	] 3
[	ם ל°]	] 4

עותק ו קטע 44

[	עֵת גְּבוּלֵי קוֹדֶשׁ]	] 1
[	בֹּל יְרוּם וּמִדָּ]	] 2
[	° [אֱלֹהִים]°	] 3

עותק ו קטע 46

[	כְּבוֹד] פֿ [לִּנְשֵׁי]	] 1
[	אֱלֹהֵי אֲוִירִים בְּכוֹל גּוֹל]	] 2
[	נְהוּ מִתַּחַת כְּבוֹדוֹ] לִ]	] 3

קטע 24: 2 רַא] או בַּא [||
 קטע 44: 1 השוו שיר שמיני שוי 10, לעיל עמי 371 || 2 [בֹּל קריאה חדשה ||
 קטע 46: 1 נְשֵׁי] קריאה חדשה בתצלום 41.505 או מִ° [בדומה לסיני ||

תפילות לחגים

קטעי תפילות לחגים שרדו בארבעה כתבי יד (1Q34, 4Q507-509); רק בעותק 1Q34 נותרו שורות שלמות. כתבי היד חופפים זה לזה ומשלמים זה את זה. 4Q509 נכתב על פפירוס בסוף ימי בית חשמונאי; שרדו ממנו יותר משלוש מאות קטעים, רובם זעירים; רק הקטעים היותר משמעותיים הובאו כאן; 4Q507, 4Q508 נכתבו בימי בית הורדוס. בעותק 4Q508 נכללו בטעות הקטעים 39-41 השונים בכתבם ובכתיבתם ושייכים כנראה לחיבור אחר (4Q508a) – עיינו בכרך ג).

החיבור כולל תפילות ציבור בגוף מדברים. בקטעים ששרדו נמצאו שתי כותרות: תפילה ליום כפורים, [תפילה לחג ה]בְּכוֹרִים. המתפללים פונים לאל ומבקשים שיזכור את המועדים המסמלים את הקשר בינו לבין עמו. הם מזכירים את בריאת העולם, את בחירת עם ישראל, את חטאי הראשונים ואת הרצון לקיים מעתה את חוקי הברית. האם התפילות האלה נועדו ללוות את עבודת הקורבנות במקדש או לשמש תחליף לקורבנות בעדה שרחקה מן המקדש?

המהדירים הראשונים קבעו את סדר הקטעים בכל אחד מכתבי היד ואף שילבו את הטקסט החופף שבכתבי היד. רק הסדר של תחילת החיבור ניתן לשיחזור ודאי שכן על אחורי 4Q509 קטעים 1-6, 8-13 שרדו טקסט מתחילת עותק של מגילת המלחמה (4Q496 = 4QM^f) החופף לטקסט של 1QM טורים א-ג. על קטע 7 ראו עמ' 393. באייה קבעו אל נכון את מקומם בתחילת המגילה. הואיל ובקטע 3 שרדה תפילה לחג שמכונה בפינו ראש השנה (לפני התפילה ליום הכיפורים) הסיקו החוקרים שמחזור התפילות לחגים התחיל בחגי החודש השביעי. אם כן, קטע 4Q509 131-132 שנזכרה בו המילה בכורים הוא מסוף החיבור. הקטעים שאפשר למקמם על פי סדר הטקסט של מגילת המלחמה שבאחוריהם הובאו בתחילה על פי באייה. אחריהם הובאו הקטעים האחרים לפי סדר החגים: 1Q34 קטע 3 הובא לפני עותק ג קטעים 131-132 שיש בהם תפילה לחג הביכורים. יש להניח שהוא תפילה לחג הפסח. לבסוף הובאו הקטעים שמקומם בחיבור אינו ידוע כסדרם בעותקים השונים.

זיוזף מיליק ההדיר את 1Q34 בסדרת התגליות, כרך א, עמ' 152-155; מוריס באייה ההדיר את כתבי היד ממערה 4 בסדרת התגליות, כרך ז, עמ' 175-215. וראו גם D. Falk, *Daily, Sabbath, and Festival Prayers in the Dead Sea Scrolls*, Leiden 1998, pp. 155-215; idem in *The Dead Sea Scrolls: Fifty Years after their Discovery: Proceedings of the Jerusalem Congress, July 20-25, 1997* (ed. L. H. Schiffman et al.), Jerusalem 2000, pp. 254-255; E. Qimron, "Prayers for the Festivals from Qumran: Reconstruction and Philological Observations", *Hamlet on a Hill: Semitic and Greek Studies Presented to Professor T. Muraoka on the Occasion of his Sixty-Fifth Birthday* (ed. M. E. J. Baasten and W. Th. van Peursen), Leuven 2003, pp. 383-393
עותק א = 4Q507, עותק ב = 4Q508, עותק ג = 4Q509

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטע *4

- 1 [ ] 000 [ ]
- 2 [ ] וי[סְלֹחַ לְכוּל חֲטָאֵתֵינוּ]
- 3 [ ] עֲוֹלֹם וּשְׂמַחֲנוּ]
- 4 [ ] בְּרוּךְ אֱדוֹנֵי הַמְּבִינֵנוּ ב[תּוֹרָתוֹ]
- 5 [ ] לְעוֹלָמֵי עַד אֲמֵן אֲמֵן

עותק ג קטעים *5+6

- 1 [ ] שׁ 000 יֵאֵם]
- 2 [ ] הַ *דְּמֵנוּ בְּקֶצֶץ]
- 3 [ ] הַעֲדוּתָהּ הֵ בְנוֹ לְקִרְוֹתֵנוּ כֹּלְנוֹ הַרְעוּתָהּ]
- 4 בְּאַחֲרֵית [הַיְמֵי] ׀ יִדְעָתָה הַכוֹלְנוֹ וְנִגְעַ וְשִׁלְוֹם]
- 5 פְּלִגְתָּהּ וְתִגִּי[דְּנוּ אֵת כֹּל הַאֱלֹהִים [אֲשֶׁר יְבוֹאֵן]
- 6 לְנוּ כַּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּהּ] אֵל מוֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב]
- 7 הַנֶּכֶחַ שׁוֹכֵב עִם אֲבִ[וְתִיכָהּ וְקַם הַעַם הַזֶּה וְזָנָה]

עותק ג קטע *188

- 1 [ ] 0 [ ]
- 2 [ ] הַהַפְרָא [אֵת בְּרִיתְכֹן הַ אֲשֶׁר פָּרַתָּהּ אֲתוֹ]
- 3 [ ] 0 וְלוֹא [ ] מִן]
- 4 [ ] מַצְאֵנוּ] הַרְעוּת הַאֱלֹהִים וְאֵ[תָהּ הַפְּתַרְתָּהּ אֲתָהּ]
- 5 [ ] פְּנִיכָה עַל [כֹּל רְעַתְנוּ אֲשֶׁר [עֲשִׂינוּ]

קטע 4: * באייה מזהה באחורי הקטע אותיות מסופקות ממגילת המלחמה ב 9-10; אולי כאן סוף התפילה ליום הכיפורים ||
 2 וי[סְלֹחַ לְכוּל חֲטָאֵתֵינוּ] קריאה חדשה || 4 הַמְּבִינֵנוּ ב[תּוֹרָתוֹ] הושלם על פי שירי מגילות תהלים, 11QPs^a כד 8, לעיל עמ' 350 ||
 קטעים *5+6: * באחורי הקטע יש טקסט של מגילת המלחמה ב 9-12 || 2 *דְּמֵנוּ או מְמֵנוּ || 3 לְקִרְוֹתֵנוּ יֵאֵשֶׁר יִקְרוּ לְנוּ, השוו דברים לא 29; באייה קורא לקראתנו || 3-4 על פי דברים לא 29 || 4 בְּאַחֲרֵית [הַיְמֵי] ׀ קריאה חדשה; הַכוֹל הה"א אולי תוקנה לבייית || 4-5 הושלם על פי מגילת ההודיות ט 19-21 || 5 וְתִגִּי[דְּנוּ] כהצעת אריאל ויודיסקי; באייה קורא ותגדן || 5-6 [אֲשֶׁר יְבוֹאֵן] לְנוּ לשימוש הלשון השוו איוב ג 25 || 6-7 על פי דברים לא 16 ||
 קטע *188: * הקטע הזה מובא כאן על פי רצף הפסוקים בתורה, דברים לא 16-18 || 4 וְאֵ[תָהּ] קריאה חדשה || 5-4 הושלם על פי דברים לא 17-18 || 5 [עַל] כֹּל באייה קורא [ג]מֹל ||

עותק ג קטעים 12+13 א*

- 1 הַמְנוֹדָחִים הַתּוֹעִים מִבְּלִי [מְשִׁיב הַרוּחַ] לְיָם
- 2 מְבַלִּי אֹמֵן הַנּוֹפְלִים מִבְּלִי [סוּמָךְ הַמַּתְמוּחֵשִׁים]
- 3 מְבַלִּי מְכוֹנֵן הַנְּשַׁבְרִים מִבְּלִי [חֹבֵשׁ הַנְּמַקִּים]
- 4 בְּעוֹנוֹת וְאֵין רופא [הַאֲבָלִים וְאֵין]
- 5 מִנְחָם נִכְשְׁלִים בַּפְּשֵׁיהֶם [וְאֵין מוֹרָה זַלְכוֹר]
- 6 יְגוֹן וְכִי תִמְוֶכֶה אֶסְרִי [וְ]

שוליים תחתונים

עותק ג קטע 12 ב

- 1 נִדַע ° [ ]
- 2 כִּי נִ° [ ]
- 3 עֲשִׂיתָ [ה]
- 4 אוֹתְךָ [ה]
- 5 וְשִׁ° [ ]

עותק ב קטעים 17+23-21+13 (+ עותק ג קטע 8)*

- 01 [המעשר]
- 1 כִּי אֶשׁוּר רְחִמְנֵנוּ בְּעֵת [כֹּה °°° מוֹעֵד] דִּינֵנו כִּי בִּאֵהֲבַתְכָּה
- 2 וּבְרֹב רְחִמֶיךָ [צוֹיִתָּנוּ לְבָרַךְ] מִכָּה בְּמוֹעֲדֵי כְבוֹד וּלְקֹדֶשׁ
- 3 תְּבוֹאֵת אֶרְצֵנוּ לְתַנּוּ [פֶּה לְהַרִים לְפָנֵינוּ] כֹּה דְגָן וְתִירוֹשׁ וַיִּצְהַר
- 4 [ו] מִזֶּן בְּנוֹן [בְּרֵאשִׁית דִּי [וְ] וְתִירוֹמָה [וְ]
- 5 [ ] °°° [ ]
- 6 [וְ] שְׁבוֹתֵינוּ וְאֹזְרֵינוּ וְאַבְיוֹנֵינוּ [ ]
- 7 [ ] וְאֵין [מְשַׁלֵּת °°°]

קטעים 12+13 א: * באחורי הקטע יש טקסט של מגילת המלחמה ב 13-14 || 1 ... הַמְנוֹדָחִים ... השו 4Q501 שוי 2-3: זכור בני בריתכה השוממים [ ] הַמְנוֹדָבִים תוֹעִים וְאֵין מְשִׁיב; לצורה מְנוֹדָחִים השו ישעיהו ח 22 || 2 אֹמֵן באייה קורא אֹמֵן; הנו"ן דומה לנו"ן שבתיבה יגון (שוי 6) || 3 מְכוֹנֵן באייה קורא מְכוֹן; הַנְּשַׁבְרִים מִבְּלִי [חֹבֵשׁ] השו 4Q501 שוי 3 שבורים ואין חובש; [הַנְּמַקִּים] על פי יחזקאל כד 23 || 5 נִכְשְׁלִים או [ה]נִכְשְׁלִים כהצעת אריאל ויודיצקי || 6 תִּמְוֶכֶה קריאה חדשה על פי העניין ||

קטעים 12+13-21: * הטקסט מיוסד על שילוב חמישה קטעים מעותק ב שבשניים מהם נמצאה חפיפה לקטע 8 מעותק ג. השילוב מסתייע מן ההקשר ומן הביטויים המציניים את מתנות המקדש שבקטעים. באחורי קטע 8 מעותק ג יש טקסט של 4QM המתאים לתחילת טור ג של מגילת המלחמה ומסתבר שכאן מקום התפילה לחג הסוכות. הביטויים שבטקסט מתאימים לחג הזה. עיינו קימרון, תפילות, עמי 392 || 01 המעשר באייה קורא המעשה || 1 [מוֹעֵד] דִּינֵנו באייה קורא [א]וֹיְי || 2 וּלְקֹדֶשׁ או וּלְקָדִיב || 3 תִּבְּ וְאֵת אֶרְצֵנוּ השו ויקרא כג 39 באספכם את תבואת הארץ || 6 [וְ] שְׁבוֹתֵינוּ באייה קורא וב[ו]יְי; נראה שיש להרחיק זה מזה את הקטעים שצורפו; וְאֹזְרֵינוּ השו ויקרא כג 42; באייה קורא וְאֹזְרֵינוּ ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטע 10 א*

1	] [ל]מֵעַן °°°
2	] [*וּבְרַכְתָּהּ
3	] [°סֵה אֲשֶׁר
4	] [תִּכְהֶה
5	] [תוֹ אֵ] [
6	] [°כֹּ] [
7	] [°°] [
8	] [לֵ] [

עותק ג קטעים 10 ב+11*

2	] רַחַ
3	] רַעִיתָהּ וְבִ
4	] בַּעַן] [תִּךְהָ]
5	] וּמִלְאֲדִיכָהּ]
6	] וּנְחַלְתְּכָהּ גַ] בְּרוּךְ
7	] אֲדוֹנֵי] אֲמֵן אֲמֵן :
8	] תִּפְלֶה לְמוֹעֲדֵי]
9	] [°יְרָה אֲשֶׁר]
10	] [°ם וְעַדִּי]
11	] [°ךְ כּוֹל]
12	] [°° לֵ °°]

קטע 10 א: * על מקום הקטע עיינו בהערה לטור ב || 2 *וּבְרַכְתָּהּ אוּ וּבְרַאתָהּ ||
 קטעים 10 ב+11: * באייה צירף את הקטעים על פי הטקסט של מגילת המלחמה שבאחוריהם (= 9-15). מן המילה [תפ]לֶה שוי
 8 נותרו שרידי למייד בקטע 10 ושרידי ה"א בקטע 11 ואין מגע בין הקטעים ||

1Q34 קטע 3 א (+ עותק ב קטע 1 + עותק א קטע 3)*

1	[וְאִתְּצוּ] [ ] [ ]
2	[לְהַנְחִילָנוּ] בְּגוֹרֵל צְדִיק וְלִרְשָׁעִים גּוֹרֵל
3	[בְּלִיעֵל רַקֵּב] בְּעֲצֻמוֹתֵם הִרְפָּה לְכֹל בָּשָׂר וְצַדִּיקִים
4	[בְּרֵאתָהּ לָהּ] דָּשֵׁן בְּעֵדוּן שָׁמַיִם וְתִנּוּבָתָ אֶרֶץ לְדַעַת
5	[בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע] וְנִתְתָה רְשָׁעִים פּוֹפְרָנוּ וְכוֹזֵדִים
6	[תַּחֲתָנוּ] כֹּלָה בְּכָל מַעֲנִינוּ וְאֵנוּ נוֹדָה לְשִׁמְךָ לְעוֹלָם
7	[וְעַד] יִכְזָּי לְזֹאת בְּרֵאתָנוּ וְזֶה אֵשׁ [ר נְשִׁיב] לְךָ בְּרוּךְ
8	[אֱלֹהֵי אֲשֶׁר] דּוֹרוֹתָ
9	[עוֹלָם אֱמֵן אֱמֵן] זְכוֹר אֱלֹהֵינוּ

קטע 3 א: * בקטע 3 מעותק א שרדו תיבות מנוסח החתימה ומנוסח הפתיחה החוזרים בחיבור הזה (ובדברי המאורות). הקטע משתלב כאן יפה אולם השילוב אינו ודאי || 1 וְאִתְּצוּ אוּ וְאִתְּצוּ || 2 [לְהַנְחִילָנוּ] בְּגוֹרֵל השוו סרך היחד יא 7 ומגילת ההודיות ד 27; צְדִיק בשימוש קיבוצי, השוו משלי י 3 6 7 11 || 4 בְּעֵדוּן קריאה חדשה, או בְּעֵדִי במשמע יעדן, כבתהלים קג 5; אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא בעד[נ]; לְדַעַת יכדי להבחין, השוו יחזקאל כב 26 וברית דמשק פרק א שוי 152-153; אריאל ויודיצקי מציעים לקרוא לר[א]ת על פי מלאכי ג 18 ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע || 5-6 הושלם על פי משלי כא 18 || 6 בְּכָל עותק ב בְּטוֹל; לְשִׁמְךָ עותק ב [לש[מ]נה] || 7 לְךָ עותק ב לְכָה, עותק א [ל]כָּה || 9 זְכוֹר שרידי אותיות של שם החג ||

1Q34 קטע 3 ב (+ עותק ג קטעים 97-99)*

- 1 [ותברא] מאור גדול למועד יום ומאור קטן למועד לילה עם כוכבים
- 2 [וימלאו פעולתם] ואין לעבור חוקיהם וכולם [עושים דבריך]
- 3 [וממשלתם בכל תבל ולא הבין זרע האדם] בכול אשר הנחלתו ולא ידעוך
- 4 [לעשו] ת דברך וירשעו מכול ולא הבינו בכוהן הגדול ותמאס בם כי לא תחפץ
- 5 בעול ה' ורשע ( ) לא יכון לפניך ותבחר לך עם בקץ רצונך כי זכרת בריתך
- 6 ותיהדום להבדל לך לקודש מכול העמים ותחדש ברייתך להם במראת כבוד ודברי
- 7 [בריית] קודשך במעשי ידיך וכתב ימינך להודיעם יסורי כבוד ומעשי עולם
- 8 [ותקם] להם רועה נאמן מן עבדך איש ענו ורצ החמים
- 9 [ ] מוצא הן בעיניכה [ ]

קטע 3 ב: * קטע 99 צורף לשוי 9 משום שהביטוי מוצא הן מתאים למשה || 2 ואין לעבור חוקיהם ימבלי לשנות ממנהגים || 4 בכוהן עותק ג בכוחה || 6 לך עותק ג [לה]; ברייתך עותק ג [ברייתכה]; במראת כבוד על פי דברים ה 20 || 7 ידיך עותק ג ידיכה; במעשי ידיך וכתב ימינך על פי שמות לב 16; להודיעם = הודעתם; יסורי חוקי התורה; באייה קורא יסודי; ומעשי עולם חוקי עולם, הקריאה בטוחה || 8 ורצ החמים השלמה חדשה, השוו פירוש רש"י על שמות ב 11 וירא בסבלותם ||

עותק ג קטעים 131-132 א

[בֹּת]	] 4
[קֹדשׁוֹה]	] 5
[לִית]	] 6
[וִי]	] 7
[אֹרְחֹ]	] 8
[שׁוֹנו]	] 9
[לשׁמוֹעַ]	] 10
[בְּכֹל]	] 11
[שִׁינו]	] 12
[לְאוֹתִיכָה]	] 13
[שְׁלַחַתְנו]	] 14
[רוֹתֵם]	] 15
[רְאוֹתְךָ]	] 16
[בְּאוֹתָהּ]	] 17
[הִתָּה]	] 18
[לְפָנַי]	] 19
[	] 20
[ק]	] 21

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ג קטעים 131+132 ב*

[	]°[	]°[	]	1
[	ב]	בּוֹדְכָה בְּ	]	2
		יִּוּ אִמְן אִמְן	]	3
				4
		זכורה אֲחֻזְנִי מוֹעֵד	]	5
		אֲשֶׁר צוֹיִתָּה	]	6
		לְעַלְ עֲמַכָּה לְהַגִּישׁ לַפְּנִיכָה רִשִׁית מַעֲשֵׂי־לְוִי	]	7
		לְבַב־רַכְנֵנוּ בְּשַׁעֲרֵי־יָם עָלֵי אֶרֶץ לְהִיּוֹת קָדְוֵשִׁים	]	8
		טֹטֵטֵט [ ] כִּי בִיּוֹם הַבְּכוּרִים	]	9
		אֲנִי אֲשַׁלֵּךְ הַקִּדְשֵׁת הַ	]	10
		אֵת שֹׁגֵר [אֲלֹפִינֵנוּ עִם]	]	11
		צִיִּאֲוֹנֵנוּ	]	12
		אֲ	]	13
		בְּיוֹמֵי	]	14
		עִם נְהַ	]	15
		קוּד־שׁ	]	16
		בְּכוֹל־	]	17
		]	]	18
		לֵ	]	19
		]	]	20

קטעים 131+132 ב: * שילוב הקטעים מבוסס על הטקסט של דברי המאורות שמאחור || 5 [לְהַגִּישׁ] באייה משלים ליום; השוו מגילת המקדש יט 9 || 7 [לְעַלְ עֲמַכָּה לְהַגִּישׁ] קריאה חדשה; רִשִׁית מַעֲשֵׂי־לְוִי] השוו שמות כג 16 בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה || 8 [בְּשַׁעֲרֵי־יָם] עֵלֵי אֶרֶץ על פי העותק מן המערה הראשונה קטעים 1-2 שוי 3-4, לעיל עמי 387 || 12 [צִיִּאֲוֹנֵנוּ] קריאה חדשה ||

קטעים שמקומם בחיבור אינו ידוע

עוֹתֵק א קטע 1

- 1 [ ] מַת [ ] יֵה [ ] יֵנו [ ]
- 2 ואנו בעולה מרחם ומשדים בא[שמת מעל ומנעורי בדמים]
- 3 ועד היותנו צעדינו עם נדה וב[חוק עלומינו לרוב נדה]

שוליים תחתונים

עוֹתֵק א קטע 2

- 1 [ ] כּוּל ה [ ]
- 2 [ ] רֹך אדוני [ ]
- 3 [ ]
- 4 [ ] י [ ] כ [ ]

עוֹתֵק ב קטע 3

- 1 [ ] אַא [ ] הַרשֵׁנו [ ]
- 2 [ ] אַתְעֵרְבֵם וְאִתְקַם לְנוּחַ [את דברכה]
- 3 [ ] לְאַבְרָהָם לְיִשְׁחָק וּלְיַעֲקֹב אֲמַנְתָּהּ [את בריתכה]
- 4 [ ] אַ [ ] הַ זְכָרְתָה קְצִי [ ]

עוֹתֵק ב קטע 4

- 1 [ ] הַ וְכִנּוּתִיהָ הַשּׁוֹמְמוֹת [ ] בְּרֹךְ
- 2 [ ] אֲדוּנִי [ ] אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ וּבְרִיתוֹ [זכר]
- 3 [ ] אַ [ ]

קטע 1: 2-3 הושלם על פי הטקסט הדומה בביטויים ובתוכן שבמגילת ההודיות טו 39-40 [מרחם] הוריתי באשמת מעל [ומשדי אמי
 ]בעולה ובחוק [עלומי] לרוב נדה ומנעורי בדמים ועד [היותי צעדי עם נדה], להשלמה וב[חוק עלומינו] השוו לטקסט המקביל שבמגילת
 ההודיות ולמגילת המקדש לט 7-8 וילד עד אשר ישלים חוק על[ומיו] ||
 קטע 3: 1 [אֲא] קריאה חדשה || 2 תְעֵרְבֵם או [ו]תְעֵדָּבֵם; עיינו בתצלום 41.286; באייה קורא וְמֵרְבֵם; שלמי
 אפרתי מציע לקרוא נו במקום ם בסוף המילה || 3 אֲמַנְתָּהּ באייה קורא אֲמַנְתְּךָ; מהדירי ברכי נפשי הם שהציעו
 לקרוא כאן אַמַּנְתָּהּ; ראו, ברכי נפשי, 4Q436 קטע 1 א שוי 4, לעיל עמי 40 ובהערות שם || 4 זְכָרְתָה או יְצִרְתָה ||
 קטע 4: 2 [זכר] על פי 1Q34 קטע 3 ב שוי 5, לעיל עמי 391, או [הקים] או [חדש] או [אמן] ||

חיבורים עבריים מקומראן

עותק ב קטע 5

[	וַאֲתָהּ יְ	]	1
[	חַטַּתְנָן]		2

עותק ג קטע *7

[		]	1
[	וְכָתוּמוֹת וּבְכוּלֹּ	]	2
[	וּבְנֵי עוֹלָה] כִּי מְעוֹלִם שְׁנֵאתָהּ רָ	[שְׁעִים	3
[		]	4
[	וּצְדִיקִים]	בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים]	5
[	וּמְרַחֵם]	מִבְּטֶן *קִדְשָׁתָם לֹ	6
[	בְּרִיתָהּ	תְּכַוְנֵם לְהַשְׁמֵר בְּ	7
[		]	8

עותק ג קטע 16

[		]	1
[	וּבְכוּלֹ עֲצֹ	]	2
[	חֲמָהֶם עָלָ תְּעִנִיתֶם	]	3
[	אִיגוֹן זָקְנֵינוּ וּנְכַבְדֵּנוּ	]	4
[	וְנִעְרִים תַּעֲתְעוּ בָם	[הַיָּז לְבוֹז	5
[	לֹא הִבִּיטוּ כִי אַתָּה	]	6
[	חֲכַמְתֵּנוּ לֹ	]	7
[	וְאָנֹנוּ הִבֵּנוּ	]	8

קטע 7: * ההשלמות שבתחילת השורות מבוססות על ההנחה שקו השוליים הימניים היה קרוב מאוד לטקסט שנוטר || 4 תְּכַוְדֵי קריאה חדשה; באייה קורא [יחיד || 5-7 ההשלמות על פי מגילת ההודיות ז 27-30 רק אתה בְּרַאתָה צדיק ומרחם הכינותו למועד רצון להשמר בבריתך || 6 מִבְּטֶן *קִדְשָׁתָם קריאה חדשה; התיבה השנייה מתוקנת, כנראה מן קשדתם, הסופר גירד מקצת מן הדליית שאינה במקומה ותלה דליית במקום המתאים || קטע 16: 2 עֲצֹ * [באייה קורא עֲצֹנִים] || 3 חֲמָהֶם באייה קורא חֲמָהֶם, ואולי יש להפריד [חֲמָהֶם; עָלָ תְּעִנִיתֶם או ... ענותם || 4 זָקְנֵינוּ הנויין הראשונה מתוקנת אולי מנויין סופית || 6 אַתָּה או אַיִן ||

עותק ג קטע 18

- 1 [לְעוֹלָם מִי עַד וְלִנְוֹ בּוֹשׁ] ת הפגנים
- 2 [כִּי] שִׁכַּחְנוּ בְּרִית־כָּה
- 3 [בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר]
- 4 [הָאֵל]

עותק ג קטע 32

- 1 [הַמֶּה יִלְכֹּךְ]
- 2 [וְלֹא] ימותו בטמא[תם]
- 3 [וְזָבַח רִצּוֹן בְּמוֹעֲדֵי]
- 4 [קוֹדֵשׁ עִם כָּל]
- 5 [לְאֵלֵינוּ] [קָדְשׁ]

קטע 18: 1 על פי דניאל ט 9-7 || 3 [וְזָבַח רִצּוֹן] השוו ויקרא יט 5, כב 18-29; באייה קורא [ש]מְחֵי רִצּוֹן; בְּמוֹעֲדֵי [וְ] או
קטע 32: 2 השוו ויקרא טו 31 || בְּמוֹעֲדֵינוּ ||

מפתח קטעים

וזה סדר הציונים מימין לשמאל: בטור הראשון מובא ציון כתב היד, בטור השני מובא מספר הקטע או הטור (באות עברית), בטור השלישי מובא מספר העמוד במהדורתנו ובטור הרביעי מובאים משמאל לימין הכרך, העמוד והלוח בסדרת התגליות

I, 77, xv	276	5-1	1Q14
I, 78, xv	276	11-8	
I, 79, xv	277	12	
I, 79, xv	277	18-17	
I, 80, xv	299		1Q15
I, 81, xv	306	1	1Q16
I, 81, xv	306	8-3	
I, 82, xv	306	9	
I, 83, xvi	234	1	1Q17
I, 83, xvi	235	2-1	1Q18
I, 92, xviii	104	א	1Q22
I, 93, xviii	105	ב	
I, 94, xviii	106	ג	
I, 95, xix	106	ד	
I, 102, xx; XXXIV, 536	183	1	1Q26
I, 102, xx; XXXIV, 538	180	2	
I, 102, xx; XXXIV, 538	183	3	
I, 103, xxi	130	א 1	1Q27
I, 105, xxi	131	ב 1	
I, 106, xxii	131	3	
I, 106, xxii	132	6	
I, 106, xxii	132	9	
I, 107, xxii	132	13	
I, xxii	130	15	
I, 130, xxx	314-313	1	1Q29
I, 131, xxx	313	2	
I, 131, xxx	315	4-3	
I, 131, xxx	314	5	
I, 136, 152-153, xxxi	387	2-1	1Q34
I, 153-154, xxxi	391	א 3	
I, 153-154, xxxi	392	ב 3	
III, 76, xv	222	2	2Q18
III, 78, xv	232		2Q19

חיבורים עבריים מקומראן

III, 79, xv	242	1	2Q20
III, 81, xv	80	א 1	2Q22
III, 82, xv	80	ב 1	
III, 96, xviii	262		3Q4
III, 97, xviii	232	1	3Q5
III, 98, xviii	232	3	
XVI, 96, xiv	353	ז	4Q88 = 4QPs ^f
XVI, 99, xiv	353	ח	
XVI, 102-103, xiv	356	ט	
XVI, 104-105, xiv	357	י	
V, 11-12, iv	263	6-1	4Q161
V, 13, v	264	10-7	
V, 15, vi	265	א 1	4Q162
V, 15-16, vi	265	ב 1	
V, 16-17, vi	266	ג 1	
V, 17, vii	267	2	4Q163
V, 18, vii	267	א 7-4	
V, 18-19, vii	268	ב 7-6	
V, 19-20, vii	269	10-8	
V, 20, vii	269	ב 11	
V, 22, vii	269	16-15	
V, 22, vii	270	19-17	
V, 23, viii	270	21	
V, 23, viii	271	22	
V, 24, viii	271	ב 23	
V, 25, viii	272	25	
V, 26, viii	272	26	
V, 26, viii	271	27	
V, 27-28, ix	273	1	4Q164
V, 28-29, ix	274	5-1	4Q165
V, 29-30, ix	275	6	
V, 31, x	258	א 1	4Q166
V, 31-32, x	259	ב 1	
V, 33, x	260	2	4Q167
V, 33, xi	260	6-4	
V, 34, xi	261	7	
V, 34, xi	261	a10+10	
V, 34, xi	261	13-11	
V, 35, xi	261	16	
V, 35, xi	260	18	

מפתח קטעים

V, 35, xi	260	24	4Q167
V, 35, xi	261	26	
V, 37, xii	282	2-1	4Q169
V, 38, xii	283	א 4-3	
V, 38, xiii	284	ב 4-3	
V, 38-39, xiii	285	ג 4-3	
V, 39, xiv	286	ד 4-3	
V, 42, xiv	286	5	
V, 42, xiv	299	2-1	4Q170
V, 42-43, xiv	300	א 2-1	4Q171
V, 43-44, xv	301	ב 2-1	
V, 44, xvi	302	ג 5-3	
V, 45, xvii	304-303	ד 5-3	
V, 49, xvii	304	11	
V, 49, xvii	304	13	
V, 51-52, xviii	305	4-1	4Q173
V, 53, xix	289	2+א 1	4Q174
V, 54, xix	290	3+ב 1	
V, 55, xx	288	4	
V, 56, xx	290	5	
V, 56, xx	287	8-6	
V, 56-57, xx	288	11-ב 9	
V, 57, xx	290	15-13	
V, 57, xx	290	19	
V, 57, xx	289	21	
V, 57, xx	290	24	
V, 57-58, xxi	73-72		4Q175
V, 65, xxiii	233	21-19	4Q176a
V, 67-68, xxiv	293	4-1	4Q177
V, 68-69, xxiv	291	6-5	
V, 70, xxiv	292	7	
V, 70-71, xxiv	292	11-9	
V, 71, xxv	294	א 13-12	
V, 72, xxv	294	ב 13	
V, 72, xxv	293	14	
V, 72, xxv	292	20	
V, 72, xxv	294	21	
V, 72, xxv	293	24	
V, 72, xxv	292	26	
	293	31	

חיבורים עבריים מקומראן

V, 75, xxvi	308	א 1	4Q179
V, 75-76, xxvi	309	ב 1	
V, 77, xxvi	310	2	
V, 77-78, xxvii	296	1	4Q180
V, 78-79, xxvii	297	4-ב 2	
V, 79, xxvii	297	6-5	
V, 79, xviii	298	ב 1	4Q181
V, 80, xviii	298	2	
V, 80-81, xxvii	295	2-1	4Q182
V, 82, xxviii	127	1	4Q184
V, 84-85, xxviii	128	6-2	
V, 85, xxix-xxx	110	2-א 1	4Q185
V, 85-86, xxix-xxx	111	2-ב 1	
V, 86, xxix-xxx	112	2-ג 1	
XIX, 63-64, ix	243	ב-א 1	4Q200
XIX, 65, ix	244	2	
XIX, 67, x	244	3	
XIX, 67-68, x	244	4	
XIX, 69, x	245	5	
XIX, 70, x	246	6	
XIX, 72, x	245	א 7	
XIX, 73, x	246	ב 7	
XXII, 78-79, v	247		4Q215
XIII, 5, i	223	4-[א] 1	4Q216
XIII, 7-8, i	224	10-[ב] 3	
XIII, 11-12, i	225	12-[ד] 11	
XIII, 13, i	226	13-[ה] 12	
XIII, 16-17, ii	226	17-[ו] 14	
XIII, 19, ii	227	[ז] 18	
XIII, 24, iii	225	1	4Q217
XIII, 25-26, iii	225	2	
XIII, 37, iv	227	1	4Q218
XIII, 42, iv	230	5-1	4Q219
XIII, 46-47, iv	231	9-6	
XIII, 57, v	230	1	4Q220
XIII, 66, vi	231	1	4Q221
XIII, 69, vi	232	א 2	
XIII, 70-71, vi	232	3	
XIII, 73, vi	235	4	
XIII, 75, vi	238	5	

מפתח קטעים

XIII, 78, vi	239	6	4Q221
XIII, 79-80, vi	240	7	
XIII, 89, v	233	1	4Q222
XIII, 92, v	234	2	
XIII, 100, vii	234	1	4Q223-224
XIII, 102, vii	235	4-א 2	
XIII, 106-107, vii	236	14-ב 2	
XIII, 113-114, vii	237	20-15	
XIII, 118-119, viii	239	30-21	
XIII, 126-127, viii	241	40-31	
XIII, 135, ix	242	42	
XIII, 143, x	216	1	4Q225
XIII, 145-146, x	217	א 2	
XIII, 149, x	218	ב 2	
XIII, 159, xi	219	1	4Q226
XIII, 160, xi	219	2	
XIII, 161, xi	219	3	
XIII, 162, xi	219	4	
XIII, 163, xi	219	5	
XIII, 163-164, xi	220	6	
	220	6 a	
XIII, 165, xi	270	7	
XIII, 172, xii	221	1	4Q227
XIII, 173, xii	221	2	
XXXV, 28, iii	196	2-1	4Q251
XXXV, 31, iii	192	3	
XXXV, 31, iii	193	א 7-4	
XXXV, 32, iii	193	ב 7	
XXXV, 33, iii	193	8	
XXXV, 34, iii	194	9	
XXXV, 36-37, iii	195	10	
XXXV, 39, iv	196	12-11	
XXXV, 41, iv	193	13	
XXXV, 42, iv	195	14	
XXXV, 43, iv	195	15	
XXXV, 44, iv	196	16	
XXXV, 45, iv	194	17	
XXXV, 47, iv	192	18	

חיבורים עבריים מקומראן

XXII, 193-194, xii	251	2+[א] 1	4Q252
XXII, 198, xii	252	3+[ב] 1	
XXII, 201, xii-xiii	253	5+4+3+[ג]1	
XXII, 203, xiii	253	[ד] 5	
XXII, 205-206, xiii	254	[ה-ו] 6	
XXII, 210, xiv	255	1	4Q253
XXII, 211, xiv	255	2	
XXII, 212, xiv	255	3	
XXII, 220, xv	256	1	4Q254
XXII, 223, xv	256	4	
XXII, 224, xv	256	6-5	
XXII, 225, xv	256	7	
XXII, 231, xv	256	16	
XXII, 234, xvi	257	2-1	4Q254a
XXII, 235, xvi	257	3	
XXXV, 54, v	202	1	4Q264a
XXXV, 55, v	202	2	
XXXV, 55-56, v	202	3	
XXXV, 100, viii	212	א 1	4Q274
XXXV, 103-104, viii	213	א 2	
XXXV, 105-106, viii	213	ב 2	
XXXV, 106, viii	214	א 3	
XXXV, 107-108, viii	215	ב 3	
XXXV, 124, x	21	א 1	4Q284
XXXV, 125-126, x	28	א 2	
XXXV, 126, x	28	ב 2	
XXXV, 127, x	28	3	
XXXV, 127-128, x	29	4	
XXXV, 129, x	29	7	
XI, 11-12, i	1	ב-א 1	4Q286
XI, 17, i	2	2	
XI, 19, ii	2	3	
XI, 22, ii	3	5	
XI, 24, ii	3	6	
XI, 25, iii	4	א 7	
XI, 27-28, iii	4	ב 7	
XI, 34, iv	6	12	
XI, 44, iv	5	14	
XI, 36-39 iv	5	a+b17	
XI, 41, iv	8	20	

מפתח קטעים

XI, 50, v	5	1	4Q287
XI, 51, v	6	2	
XI, 54, v	6	3	
XI, 55, v	7	4	
XI, 56, vi	7	5	
XI, 57, vi	4	6	
XI, 58, vi	7	8-7	
XI, 59, vi	8	9	
XI, 60, vi	8	10	
XI, 62, vii	8	1	4Q288
XI, 64, vii	8	2	
XI, 68, vii	9	1	4Q289
XI, 70, vii	9	2	
XI, 73, vii	9	1	4Q290
XX, 19-20, i	107	א 2-1	4Q298
XX, 23, i	107	ב 2	
XX, 23, i	108	4-א 3	
XX, 25, i	108	4-ב 3	
XX, 29, i	109	ב-א 5 - 4-ג 3	
XX, 34, iii	130	1	4Q299
XX, 39, iii	131	2	
XX, 40, iii	133	א 3	
XX, 41, iii	133	ב 3	
XX, 43, iii	141	ג3	
XX, 44-45, iii	134	5	
XX, 45-46, iv	134	א 6	
XX, 47, iv	135	ב 6	
XX, 49, iv	142	7	
XX, 50, iv	136	8	
XX, 51, iv	136	9	
XX, 51-52, iv	137	10	
XX, 53, iv	137	13	
XX, 72-73, vi	138	53	
XX, 74, vi	138	55	
XX, 76, vi	138	59	
XX, 77, vi	139	60	
XX, 78, vi	139	62	
XX, 80, vi	139	65	
XX, 85, vii	140	75	

חיבורים עבריים מקומראן

XX, 86, vii	140	76	4Q299
XX, 87, vii	140	79	
XX, 100, viii	141	א 1	4Q300
XX, 100-103, viii	141	ב 1	
XX, 103, viii	142	א 2	
XX, 104, viii	142	ב 2	
XX, 105, viii	130	3	
XX, 107, viii	133	5	
XX, 108, viii	142	6	
XX, 109, viii	142	7	
XX, 109-110, viii	143	8	
XX, 110, viii	143	9	
XX, 111, viii	143	10	
XX, 111, viii	143	11	
XX, 114, ix	144	1	4Q301
XX, 115-116, ix	144	2	
XX, 117, ix	145	3	
XX, 119, ix	145	4	
XX, 120, ix	145	5	
XX, 121, ix	145	6	
XIII, 354, xxxvii	45	א 1	4Q369
XIII, 356-357, xxxvii	46	ב 1	
XIII, 359, xxxvii	47	2	
XIII, 360, xxxvii	47	3	
XIII, 361, xxxvii	47	5-4	
XXXVIII, 157, xlvi	78	1	4Q371
XXXVIII, 167-168, xlvi	79-78	1	4Q372
XXXVIII, 178-179, xlvi	81	2	
XXXVIII, 181, xlvi	82	3	
XXXVIII, 184, xlvi	80	4	
XXXVIII, 185, xlvi	82	5	
XXXVIII, 186, xlvi	83	6	
XXXVIII, 187-188, xlvi	83	8	
XXXVIII, 188, xlvi	83	9	
XXXVIII, 194, xlix	80	19	
XXXVIII, 201, xlix	80	1	4Q373
XXXIII, 147-148, xxi	78		4Q373a
XIX, 113, xiv	312	א 1	4Q375
XIX, 115, xiv	313	ב 1	

מפתח קטעים

XIX, 123, xv	313-312	א 1	4Q376
XIX, 124, xv	314	ב 1	
XIX, 126, xv	314	ג 1	
XXII, 242, xvii	63	2	4Q378
XXII, 243, xvii	63	א 3	
XXII, 245, xvii	64	4-ב 3	
XXII, 247, xvii	64	א 6	
XXII, 248, xvii	65	ב 6	
XXII, 250, xviii	63	10	
XXII, 251, xviii	65	11	
XXII, 252, xviii	66	12	
XXII, 253, xviii	66	א 13	
XXII, 254, xviii	66	14	
XXII, 257, xix	67	ב-א 19	
XXII, 258, xix	67	ב 20	
XXII, 259, xx	68	א 22	
XXII, 261, xx	68	26	
XXII, 264, xxi	69	1	4Q379
XXII, 265, xxi	69	א 3	
XXII, 266, xxi	69	4	
XXII, 270, xxii	70	12	
XXII, 271, xxii	70	13	
XXII, 273, xxii	71	16	
XXII, 274, xxii	71	17	
XXII, 275, xxiii	71	18	
XXII, 277, xxiii	72	א 22	
XXII, 278-279, xxiii	73-72	ב 22	
XI, 78, viii	330	א 1	4Q380
XI, 78, viii	331	ב 1	
XI, 81, viii	331	2	
XI, 82, viii	331	3	
XI, 83, viii	332	4	
XI, 83, viii	332	5	
XI, 84, viii	332	6	
XI, 84, viii	332	ב-א 7	
XI, 92, ix	333	1	4Q381
XI, 97, ix	334	4	
XI, 99, ix	333	11-10	
XI, 100, ix	334	13	

חיבורים עבריים מקומראן

XI, 101, ix	334	14	4Q381
XI, 102, x	334	15	
XI, 105, x	335	17	
XI, 107, x	335	א-ב 19	
XI, 109, x	336	24	
XI, 114, xi	336	28	
XI, 115, xi	336	29	
XI, 116, xi	337	31	
XI, 122, xi	338	35+33	
XI, 131, xii	338	44	
XI, 132, xii	339	45	
XI, 134, xii	339	46	
XI, 137, xiii	340	47	
XI, 139, xiii	340	48	
XI, 140, xiii	341	49	
XI, 141, xiii	340	50	
XI, 149, xiv	341	69	
XI, 155, xiv	342	77-76	
XI, 159, xv	343	78	
XI, 160, xv	343	79	
XI, 163, xv	343	85	
XXX, 23, i	85	2	4Q385
XXX, 29, i	86	3	
XXX, 37, i	87	4	
XXX, 42-43, i	88	6	
XXX, 132, iv	101	1	4Q385a
XXX, 136, iv	96	3	
XXX, 138-139, v	97	4	
XXX, 140, v	99	5	
XXX, 150, v	101	א 15	
XXX, 150, v	102	ב 15	
XXX, 152, v	102	16	
XXX, 155, vi	89	א 17	
XXX, 155, vi	89	ב 17	
XXX, 159, vi	95	א 18	
XXX, 163, vi	95	ב 18	
XXX, 72, ii	84		4Q385b
XXX, 60-61, ii	85	א 1	4Q386
XXX, 62, ii	86	ב 1	
XXX, 66-67, ii	87	א 1	

מפתח קטעים

XXX, 175, vii	96	1	4Q387
XXX, 179, vii	97	ב 2	
XXX, 186, vii	98	ג 2	
XXX, 191, viii	99	3	
XXX, 195, viii	90	4	
XXX, 197, viii	102	5	
XXX, 257, xii	101	5	4Q387a
XXX, 191, viii	90	6	4Q388
XXX, 191, viii	85	7	
XXX, 204-205, viii	96	3	4Q388a
XXX, 208, viii	98	ב 7	
XXX, 220, ix	100	1	4Q389
XXX, 223, ix	103	2	
XXX, 226, ix	103	5	
XXX, 227, ix	96	6	
XXX, 228, ix	96	7	
XXX, 228-229, x	98-97	ב 8	
XXX, 237, xi	248	1	4Q390
XXX, 244-245, xi	249	א 2	
XXX, 249-250, xi	249	ב 2	
XIX, 159, xviii	91	9	4Q391
XIX, 167, xix	91	25	
XIX, 171, xx	91	33	
XIX, 179, xxii	91	52	
XIX, 180, xxiii	92	55	
XIX, 181, xxiii	92	56	
XIX, 184, xxiv	93	ב 62	
XIX, 186-187, xxiv	93	65	
X, 7, i	205	2 - ה-א 1	4Q394
X, 8, ii	206-205	7-א 3	
X, 10, ii	207-206	7-ב 3	
X, 11, iii	208	[ג] 8	
X, 12, iii	209-208	[ד] 8	
X, 15, iii	206		4Q395
X, 18, iv	208	2-א 1	4Q396
X, 18-19, iv	208	2-ב 1	
X, 19-20, iv	209	2-ג 1	
X, 20, iv	209	2-ד 1	

חיבורים עבריים מקומראן

X, 25, v	207	2-1	4Q397
X, 26, v	207	3	
X, 26, v	208	5-4	
X, 26-27, v	209-208	13-6	
X, 27-28, vi	211-210	21-14	
X, 28, vi	211	23-22	
X, 34, vii	207	3-1	4Q398
X, 36, vii	211	13-11	
X, 37, viii	210	17-א 14	
X, 37, viii	211	17-ב 14	
X, 39-40, viii	211	ב-א 1	4Q399
XI, 176, xvi	359	א 1	4Q400
XI, 184, xvi	360	ב 1	
XI, 187, xvi	362	2	
XI, 191, xvi	361	א 3	
XI, 194, xvi	361	5+ב 3	
XI, 199, xvii	363	2-1	4Q401
XI, 200, xvii	381	3	
XI, 204, xvii	381	9	
XI, 205, xvii	381	11	
XI, 205, xvii	381	12	
XI, 206, xvii	382	13	
XI, 207, xvii	362	א 14	
XI, 208, xvii	363	ב 14	
XI, 209, xviii	359	15	
XI, 210, xviii	382	16	
XI, 211, xviii	382	17	
XI, 214, xviii	382	23	
XI, 218, xviii	382	35	
XI, 223, xviii	363	1	4Q402
XI, 225, xviii	364	2	
XI, 226, xviii	364	א 3	
XI, 226, xviii	365	ב 3	
XI, 228, xviii	365	4	
XI, 234, xviii	383	7	
XI, 234, xviii	383	8	
XI, 235, xviii	382	9	
XI, 256-257, 269, xx	369-367	א 1	4Q403
XI, 279-280, xx	372-370	ב 1	

מפתח קטעים

XI, 291, xx	383	2	4Q403
XI, 292, xx	373	3	
XI, 294, xxi	368-367	1	4Q404
XI, 295, xxi	368-367	2	
XI, 296, xxi	369	3	
XI, 296, xxi	369	4	
XI, 297, xxi	369	5	
XI, 298, xxi	370	6	
XI, 317, xxii	367-366	א 3	4Q405
XI, 319, xxii	368-367	ב 3	
XI, 321, xxii	369	5-4	
XI, 322, xxii	369	6	
XI, 325, xxiii	371	9-8	
XI, 327, xxiii	371	11	
XI, 329, xxiii	372	13	
XI, 330, xxiv	373	א 15-14	
XI, 335, xxiv	374	16-ב 15	
XI, 337, xxiv	374	17	
XI, 338, xxiv	375	18	
XI, 339, xxiv	375	19	
XI, 344, xxv	376	א 20	
XI, 345, xxv	377-376	22-ב 20	
XI, 355, xxvi	378	א 23	
XI, 361, xxvi	379	ב 23	
XI, 366, xxvii	384	24	
XI, 369, xxvii	384	31	
XI, 376, xxvii	384	44	
XI, 376, xxvii	384	46	
XI, 383, xxviii	372	67+64	
XI, 396, xxxi 366-365	1		4Q406
XXXVI, 303, xxi	315	1	4Q408
XXXVI, 304-305, xxi	315	3	
XXXV, 140, xi	29	א 1	4Q414
XXXV, 140, xi	30	א 2-ב 1	
XXXV, 141, xi	30	ב 2	
XXXV, 143, xi	31	7	
XXXV, 145, xii	31	ב-א 11	
XXXV, 146, xii	32	12	
XXXV, 146-147, xii	32	13	

חיבורים עבריים מקומראן

XXXV, 151, xii	32	26	4Q414
XXXV, 152, xii	26	28-27	
XXXIV, 43, i	158	א 1	4Q415
XXXIV, 44, i	158	ב 1	
XXXIV, 45, i	158	א 2	
XXXIV, 47, i	159	ב 2	
XXXIV, 50, i	175	5	
XXXIV, 51, i	161	6	
XXXIV, 54, i	159	9	
XXXIV, 57-58, ii	160	11	
XXXIV, 63, ii	161	13	
XXXIV, 81, iii	147	1	4Q416
XXXIV, 88-89, iii	154-152	א 2	
XXXIV, 90, iv	155-154	ב 2	
XXXIV, 110, v	156	ג 2	
XXXIV, 123-124, vi	157	ד 2	
XXXIV, 131, vi	162	3	
XXXIV, 132, vi	162	4	
XXXIV, 133, vii	162	א 5	
XXXIV, 135, vii	165	7	
	174	23	
XXXIV, 151-152, viii	148	א 1	4Q417
XXXIV, 169, viii	149	ב 1	
XXXIV, 172-173, ix	153-152	א 2	
XXXIV, 192-193, ix	155-154	ב 2	
XXXIV, 194, x	163	3	
XXXIV, 195-196, x	163	ב-א 4	
XXXIV, 197, x	151	5	
XXXIV, 204, xi	164	19	
XXXIV, 205, xi	164	20	
XXXIV, 192, 206, xi	154	23	
XXXIV, 208, xi	152	26	
XXXIV, 224, xii	147	1	4Q418
XXXIV, 225, xii	147	2	
XXXIV, 230, xii	154-152	7	
XXXIV, 232, xii	155-154	8	
XXXIV, 234, xiii	156-154	9	
XXXIV, 236, xiii	157-156	10	
XXXIV, 249, xiv	156	33	
XXXIV, 235-236, xv	148	45-43	

XXXIV, 260, xv	164	47	4Q418
XXXIV, 265-266, xvi	150	55	
XXXIV, 276, xvi	151	60	
XXXIV, 230, 277, xvi	153-152	64	
XXXIV, 230, 278, xvi	153-152	66	
XXXIV, 281, xvii	151	כ 69	
XXXIV, 296, xvii	165	76	
XXXIV, 297, xvii	165	77	
XXXIV, 300-301, xviii	166	81	
XXXIV, 315, xviii	167	87	
XXXIV, 317, xviii	167	88	
XXXIV, 322, xix	168	95	
XXXIV, 323, xix	168	96	
XXXIV, 324, xix	168	97	
XXXIV, 326, xix	168	כ-כא 101	
XXXIV, 327, xix	169	102	
XXXIV, 329, xix	169	כ 103	
XXXIV, 336, xx	170	107	
XXXIV, 343, xx	170	119	
XXXIV, 344, xx	170	121	
XXXIV, 345, xx	171	כ-כא 122	
XXXIV, 346-347, xx	149	כא 123	
XXXIV, 346-347, xx	150	כ 123	
XXXIV, 349-350, xxi	171	כ 126	
XXXIV, 357, xxi	172	127	
XXXIV, 365, xxii	172	137	
XXXIV, 366-367, xxii	172	138	
XXXIV, 367, xxii	173	139	
XXXIV, 368, xxii	173	140	
XXXIV, 372, xxii	173	147	
XXXIV, 374, xxii	173	כא 148	
XXXIV, 374, xxii	174	כ 148	
XXXIV, 381, xxiii	174	158	
XXXIV, 383, xxiii	174	כ-כא 159	
XXXIV, 385, xxiii	175	162	
XXXIV, 389, xxiii	160	167	
XXXIV, 393-394, xxiii	175	172	
XXXIV, 397, xxiii	175	173	
XXXIV, 399, xxiii	176	176	

חיבורים עבריים מקומראן

XXXIV, 401, xxiv	176	177	4Q418
XXXIV, 403, xxiv	158	178	
XXXIV, 408, xxiv	177	184	
XXXIV, 411-412, xxiv	177	188	
XXXIV, 230, 420, xxiv	153-152	199	
XXXIV, 422, xxiv	177	201	
XXXIV, 425-426, xxv	178	206	
XXXIV, 429, xxv	147	209	
XXXIV, 430, xxv	178	211	
XXXIV, 431, xxv	147	212	
XXXIV, 225, xii	147	a2 = 213	
XXXIV, 434, xxv	178	219	
XXXIV, 435, xxv	184	221	
XXXIV, 437, xxv	184	222	
XXXIV, 440, xxv	178	227	
XXXIV, 441, xxv	178	228	
XXXIV, 442, xxv	147	229	
XXXIV, 451, xxvi	184	243	
XXXIV, 452, xxvi	183	244	
XXXIV, 456, xxvi	179	251	
XXXIV, 478, xxviii	152	2	4Q418a
XXXIV, 479, xxviii	181	3	
XXXIV, 480, xxviii	169	4	
XXXIV, 484, xxviii	162	9	
XXXIV, 485, xxviii	148	11	
XXXIV, 488, xxviii	160	15	
XXXIV, 490-491, xxviii	157	18	
XXXIV, 491, xxviii	154	19	
XX, 174, xv	187	א 1	4Q420
XX, 175, xv	188	ב 1	
XX, 179, xv	189	2	
XX, 185-186, xvi	187	א 1	4Q421
XX, 188, xvi	188	ב 1	
XX, 191, xvi	202	2	
XX, 194, xvi	202	8	
XX, 195, xvi	203	11	
XX, 197, xvi	203	12	
XX, 200, xvi	202	13	
XXXIV, 507-508, xxx	179	א 2-1	4Q423
XXXIV, 513, xxx	180	ב 2	

מפתח קטעים

XXXIV, 513-514, xxx	180	3	4Q423
XXXIV, 515, xxx	180	a3	
XXXIV, 516, xxx	183	4	
XXXIV, 518, xxx	181	5	
XXXIV, 522, xxx	181	a5	
XXXIV, 523, xxx	182	6	
XXXIV, 523-524, xxx	182	7	
XXXIV, 525, xxx	166	8	
XXXIV, 526, xxx	177	9	
XXXIV, 527, xxx	177	11	
XXXIV, 527, xxx	182	12	
XXXVI, 336, xxiii	185	1	4Q424
XXXVI, 341, xxiii	186	2	
XXXVI, 342, xxiii	186	3	
XXIX, 270, xvii	37	א 1	4Q434
XXIX, 278, xvii	38	ב 1	
XXIX, 279, xviii	38	2	
XXIX, 282, xviii	42	4	
XXIX, 282, xviii	39	6	
XXIX, 283, xix	39	א 7	
XXIX, 283-284, xix	39	ב 7	
XXIX, 288-289, xx	37	1	4Q435
XXIX, 289-290, xx	40-41	א 2	
XXIX, 290, xx	41	ב 2	
XXIX, 292, xx	42	5	
XXIX, 297, xxi	40	א 1	4Q436
XXIX, 297, xxi	41	ב 1	
XXIX, 310, xxii	37	1	4Q437
XXIX, 311, xxii	42	א 2	
XXIX, 318, xxii	43	ב 2	
XXIX, 320, xxii	44	4	
XXIX, 329, xxiii	43	3	4Q438
XXIX, 330, xxiv	43	א 4	
XXIX, 330, xxiv	44	ב 4	
XXIX, 331, xxiv	43	5	
XXIX, 332, xxiv	44	6	
XXIX, 334, xxiv	44	10	
XXIX, 338, xxiv	307	א 1	4Q439
XXIX, 341, xxiv	307	ב 1	

חיבורים עבריים מקומראן

XI, 416, xxxii	349	א	4Q448
XIX, 198, xxvi	191	1	4Q462
XXXVI, 399, xxvii	191		4Q467
XXXVI, 433-435, xxx	307	3-1	4Q469
XXXV, 155, xii	307		4Q472a
XXII, 317, xxix	101	3	4Q481d
VII, 77, xxv	46	48+47	4Q499
VII, 82, xxx	33	1	4Q502
VII, 82, xxx	33	2	
VII, 83, xxx	34	10-8	
VII, 85, xxix	34	14	
VII, 86, xxix	35	19	
VII, 88, xxix	35	24	
VII, 89, xxxi	35	28	
VII, 90, xxxi	35	34	
VII, 106, xxxv	13	3-1	4Q503
VII, 106, xxxv	10	6-4	
VII, 108, xxxv	11	9-7	
VII, 109, xxxvii	11	10	
VII, 109, xxxvii	12	11	
VII, 109, xxxvii	17	13	
VII, 109, xxxvii	17	14	
VII, 110, xxxvii	12	16-15	
VII, 111, xxxvii	17	22-21	
VII, 111, xxxvii	11	25-24	
VII, 112-113, xxxix	14	32-29	
VII, 114-115, xli	15	34-א 33	
VII, 116, xli	16	35-ב 33	
VII, 116, xli	17	36	
VII, 117-118, xli	16	38-37	
VII, 119, xli	17	39	
VII, 119, xliii	15	41-ב 40	
VII, 121, xliii	18	50-48	
VII, 121-122, xliii	18	55-51	
VII, 124, xliii	19	64	
VII, 127, xlv	19	76	
VII, 139, l	56	2-א 1	4Q504
VII, 139-140, l	56	2-ב 1	
VII, 141-142, l	57	2-ג 1	
VII, 143-144, li	58	2-ד 1	

מפתח קטעים

VII, 145-146, li	59	2-ה 1	4Q504
VII, 147-148, li	60	2-ו 1	
VII, 150, li	61	-2-ז 1	
VII, 152, xlix	61	2-(ח?)= 1	
VII, 152-153, lii	52	א 3	
VII, 152-153, lii	53	ב 3	
VII, 154-155, lii	51	4	
VII, 156-157, lii	52	ב-א 5	
VII, 158, lii	50	6	
VII, 160-161, lii	55	7	
VII, 162, xlix, liii	49	8	
VII, 165, liii	54	18	
VII, 169, xxiii	52	124	4Q505
VII, 170-171, xxiv	52	124	4Q506
VII, 171, xxiv	53	127+125	
VII, 172, xviii	51	131-132	
VII, 176, xxviii	395	2-1	4Q507
VII, 176, xxviii	391	3	
VII, 177, liv	391	1	4Q508
VII, 178-179, liv	387	2	
VII, 179, liv	395	3	
VII, 180, liv	395	4	
VII, 180, liv	396	5	
VII, 181, liv	389	13	
VII, 181, liv	389	17	
VII, 182, liv	389	23-21	
VII, 185, ix	386	2-1	4Q509
VII, 185-186, ix	387	3	
VII, 187, ix	388	4	
VII, 187, ix	388	6-5	
VII, 188, ix	396	7	
VII, 188, ix	389	8	
VII, 189, xi	390	א 10	
VII, 190-191, xi	390	ב 10	
VII, 191, xi	390	11	
VII, 190, xi	389	א 12	
VII, 191, xi	389	ב 12	
VII, 190, xi	389	13	
VII, 191, xi	396	16	

חיבורים עבריים מקומראן

VII, 192, xiii	397	18	4Q509
VII, 193, xiii	397	32	
VII, 198-199, xvii	392	98-97	
VII, 200, xvii	392	99	
VII, 201-201, xvii	393	132-א 131	
VII, 201-201, xvii	394	132-ב 131	
VII, 208, xxi	388	188	
VII, 216, lv	317-316	1	4Q510
VII, 218, lv	317	2	
VII, 220, lvi, lvii	318	1	4Q511
VII, 221, lvi, lvii	318	א 2	
VII, 222, lvi, lviii	319	ב 2	
VII, 223, lvi, lviii	319	3	
VII, 224, lix	320	8	
VII, 225-226, lix	317-316	10	
VII, 227-228, lx	320	11	
VII, 229, lx	321	17-15	
VII, 230, lx	322	ב 18	
VII, 231, lx	322	ג 18	
VII, 232, lxi	323	19	
VII, 232, lxi	323	ב-א 20	
VII, 233, lxi	324	22	
VII, 234, lxi	324	26	
VII, 234-235, lxi	324	29-28	
VII, 236, lxi	325	30	
VII, 237, lxii	325	35	
VII, 238, lxii	326	36	
VII, 238-239, lxii	326	37	
VII, 240, lxiii	326	42	
VII, 241, lxiii	327	43	
VII, 243, lxv	327	51-48	
VII, 244, lxv	328	57-59+55-54+52	
VII, 247, lxvii	328	ב 63	
VII, 248, lxvii	329	ג 63	
VII, 249, lxvii	329	ד 63	
VII, 247, lxvii	328	64	
VII, 272, xxxvi	23	3-1	4Q512
VII, 272, xxxvi	25	6-4	
VII, 271, xxxvi	24	9-7	

מפתח קטעים

VII, 270, xxxviii	24	10	4Q512
VII, 270, xxxviii	24	11	
VII, 270, xxxviii	25	ב 14	
VII, 269, xxxviii	23	16+א 15	
VII, 270, xxxviii	24	ב 15	
VII, 267, xxxviii	25	22-21	
VII, 267, xxxviii	24	25-24	
VII, 265-266, xl	22	32-29	
VII, 264, xlii	21	35+33	
VII, 265, xlii	22	34	
VII, 263, xlii	21	38-36	
VII, 263, xlii	20	ב-א 39	
VII, 274, xliv	26	41-40	
VII, 275, xliv	30	43-42	
VII, 276, xliv	26	50-48	
VII, 276-277, xliv	28	55-51	
VII, 279, xliv	27	67	
VII, 279, xliv	27	69	
VII, 287, lxxii	197	א 2-1	4Q513
VII, 288, lxxii	198	ב 2	
VII, 289-290, lxxii	199	4-3	
VII, 291, lxxii	199	ב-א 10	
VII, 291, lxxii	200	11	
VII, 292, lxxii	200	13	
VII, 293, lxxiii	197	17	
VII, 293, lxxiii	197	18	
VII, 294, lxxiii	201	20	
VII, 294, lxxiii	201	22	
VII, 294, lxxiii	201	24	
XXV, 42, iv	74	1	4Q522
XXV, 42, iv	74	2	
XXV, 43, iv	74	3	
XXV, 44-45, iv	74	5	
XXV, 46, iv	74	7	
XXV, 47, iv	75	8	
XXV, 48-49, v	75	10+א 9	
XXV, 55, v	76	ב 9	
XXV, 68, iv	76	25-22	
	76	26	

חיבורים עבריים מקומראן

XXV, 120, ix	113	1	4Q525
XXV, 121, ix	113	א 2	
XXV, 122, ix	114	3+ב 2	
XXV, 129, ix	115	ג 2	
XXV, 131, x	115	5	
XXV, 135, x	116	ב 6	
XXV, 136, x	116	7	
XXV, 137, x	116	8	
XXV, 138, x	117	9	
XXV, 139, x	117	10	
XXV, 141, x	118	12-11	
XXV, 142, x	118	13	
XXV, 143-144, xi	119	א 14	
XXV, 145-146, xi	121-120	ב 14	
XXV, 151, xii	122	15	
XXV, 153, xii	123	16	
XXV, 154, xii	122	17	
XXV, 156, xii	221	(? 4Q227 3 =) 19	
XXV, 157, xii	124	20	
XXV, 158, xii	124	21	
XXV, 159, xii	124	22	
XXV, 160-161, xii	125	23	
XXV, 163, xii	125	ב 24	
XXV, 164, xiii	126	25	
XXV, 167, xiii	126	28	
XXV, 168, xiii	126	29	
XXV, 172, xiii	125	35	
	104		4Q588
III, 179, xxxviii	62	1	5Q9
III, 179, xxxviii	62	2	
III, 179, xxxviii	62	4	
III, 180, xxxviii	62	5	
III, 180, xxxviii	62	6	
III, 194, xli	122	2-1	5Q16
III, 194, xli	122	5	
IV, 39, xii	349	יח	11Q5 = 11QPs ^a
IV, 40, xii	351	יט	
IV, 42, xiii	222	כא	
IV, 43, xiv	353, 222	כב	
IV, 45, xv	350	כד	

מפתח קטעים

IV, 47, xvi	354	כז	11Q5 = 11QPs ^a
IV, 48, xvi	355	כז	
IV, 49, xvii	348	כח	
XXIII, 42-43, iii	351	4-5	11Q6 = 11QPs ^b
XXIII, 44, iii	353	6	
XXIII, 188, xxii	344	א	11Q11
XXIII, 189, xxiii	345	ב	
XXIII, 192-193, xxiii	345	ג	
XXIII, 195-196, xxiv	346	ד	
XXIII, 198, xxiv	346	ה	
XXIII, 209, xxvi	228	1	11Q12
XXIII, 211, xxvi	228	2	
XXIII, 212, xxvi	228	3	
XXIII, 213, xxvi	228	4	
XXIII, 213, xxvi	229	5	
XXIII, 214, xxvi	229	6	
XXIII, 215, xxvi	229	7	
XXIII, 216, xxvi	229	8	
XXIII, 217, xxvi	229	9	
XXIII, 224, xxvii	278	א 1	11Q13
XXIII, 224-226, xxvii	279	4-ב 1	
XXIII, 233-234, xxvii	280	ב 3+ב 2	
XXIII, 269, xxx	371	ב	11Q17
XXIII, 271, xxx	372	ג	
XXIII, 275, xxx	373	ד	
XXIII, 277-278, xxx	374	ה	
XXIII, 280, xxxi	375	ו	
XXIII, 283-284, xxxi	377-376	ז	
XXIII, 288, xxxii	377	ח	
XXIII, 291, xxxii	379	ט	
XXIII, 293, xxxiii	380	י	
XI, 240-241, xix	366-365	א 1	Mas 1k
XI, 243-244, xix	367-366	ב 1	

מפתח ספרות חיצונית

223	א 7-1	ספר היובלים
224	א 15-7	
225	א 29-26	
226	ב 4-1	
226	ב 12-7	
227	ב 24-13	
227	ב 27-26	
228	ד 11-6	
228	ד 14-13	
228	ד 18-16	
229	ד 31-29	
229	ה 2-1	
229	יב 17-15	
229	יב 29-27	
230	כא 2-1	
230	כא 10-5	
231	כא 26-12	
231	כב 1	
232	כב 22	
232	כג 8-6	
232	כג 13-10	
233	כג 23-21	
233	כג 31-30	
233	כה 12-9	
234	כז 7-6	
234	כז 20-19	
234	לב 21-18	
235	לג 15-12	
235	לד 5-4	
235	לה 12-7	
236	לה 22-13	
236	לו 10-7	
237	לו 23-12	
238	לו 15-11	
239	לו 25-17	
239	לח 13-1	

מפתח קטעים

240	לט 9-4	ספר היובלים
241	לט 18-9	
241	מ 7-1	
242	מא 10-7	
242	מו 3-1	
243	ג 6	ספר טוביה
243	ג 11-11	
244	ד 9-3	
244	ה 2	
244	י 9-8	
245	יא 14-10	
245	יב 22-20	
245	יג 4-1	
245	יג 14-13	
246	יג 18	
246	יד 2-1	
348	קנא	מזמורי תהלים
349	קנד	
350	קנה	